מדרש רבה

על התורה

ספר דברים

שני פירושים הנקראים בשמם

מתנות כהונה, ואסיפת אמרים.

ווארשא

בדפוס והוצאת האחים לעווין־עפשטיין

רחוב נעגשא 5 №

מדרש רבה

על התורה

ספר דברים

עם פירוש **מתנות כהונה** בשלמותו

מאת הרב המפורסם מוהר"ר יששכר ז"ל בהרב ר' נפתלי כ"ץ ז"ל
מק"ק שעברעשין יע"א, כפי אשר נדפס באמשטרדם שנת ת"א לפ"ק.

ונוסף עוד לקט אמרים, כל דבר הנצרך לפשט הדברים, מכל המפרשים
אשר בם דברי המדרש מבוארים, ונקרא בשם

אסיפת אמרים

מאת הרב המפורסם מוהר"ר צבי זאב ראבינשטיין מטאהלוב.

והדפסנו בזה גם ההקדמה מבעל מתנות כהונה, וגם ההקדמה מבעל אסיפת אמרים
אשר שמטון בדפוסים האחרונים, ויגרמו ח"ו שישתכחו שמות מחבריהם שלא כדת.

וואַרשא

בדפוס והוצאת של ד' האחים ליון־אפשעין ושותפם

רחוב גענשא 5.

תרפ"ד

DRUK. BR. JEWIN-EPSTEIN I S-KA
WARSZAWA. PAWIA 38. □ □ □ □

(א) אלה

הדברים. הלכה אדם מישראל מהו שיהא מותר לו לכתוב ספר תורה בכל לשון וכו' . כך שנו חכמים אין בין ספרים תפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון . רבן גמליאל אומר אף הספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית . ומה טעמו של ר"ג שאומר מותר לכתוב ספר תורה יונית . כך לימדונו רבותינו אמר בר קפרא דכתיב (בראשית ט) יפת אלהים ליפת וישכון באהלי שם . שיהיו דבריו של שם נאמרין בלשונותיו של יפת . לכך התירו שיכתבו בלשון יונית . אמר חקב"ה ראה לשונה של תורה מה הביבה שמרפאה את הלשון . מנין שכן כתוב (משלי טו) מרפא לשון עץ חיים . ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה . ולשונה של תורה מתיר את הלשון . תדע לך לע"ל הקב"ה מעלה מנן עדן אילנות משובחים . ומה הוא שבחן . שהן מרפאין את הלשון שנאמר (יחזקאל מז) ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה ונו' . מנין שהוא רפואה של לשון שנא' (שם) והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה . ר' יוחנן וריב"ל . חד אמר לתרפיון . וחד אמר כל שהוא אלם ולועט הימנו לשונו מתרפאה . ומצחצחה מיד בדברי תורה שכך כתיב מזה ומזה . ואין מזה ומזה אלא תורה שנא' (שמות לג) מזה ומזה הם כתובים . ר' לוי אמר מה לנו ללמוד ממקום אחר נלמוד ממקומו הרי משה עד שלא זכה לתורה כתיב בו (שם ד) לא איש דברים אנכי . כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים . מניין ממה שקרינו בענין אלה הדברים אשר דבר משה : (ב) ד"א אלה הדברים וש"ה (משלי כה) מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממהליק לשון . ר' פנחס בשם ר' חמא בר חנינא אמר מוכיח

מתנות כהונה

בכל לשון וכו' . וכ"ל מה שכתוב שוב במשנה פ"ק דמגילה ותפילין ומזוזות הוסיף ומכתבים אלא תמהו : לא התירו שיכתבו אלא יונית . ומכאן בלימה היא פ"ק דמגילה : **מתיר** את הלשון פותח פיו ולשונו ומתירו מאלמותו : לתרפיון לשון מרפא ומזון וע' במדרש חזית כשכוק גן נשול וכן פי' הערוך עקר פה וכן הוא בירושלמי דשקלים : ולועט ואוכל . לשון אלשיפי הוא : **מתרפא** פי' להרופא לשון מפליקון להתיר פה ועיין לקמן במדרש חזית פילוסיס

(מ"ר ח"ה) M. R. T. V. 1 א

אסיפת אמרים

בכל לשון כך שנו מכתיבין תפילין ומזוזות אלא שמכתיבין ספרים בכל לשון וכו' כ"ל (ועיי"ש ל"ה) : יפת אלקים . יפיפוהו של יפת . ומכאן לשון יון הוא היפה שבלשונות כני יפת (יפ"ת) : תדע לך לע"ל וכו' . פי' סרי ק"ו ומה מילונות שלנו מכ"ש חוזה שהיה בהיה יהיו חיים ועץ חיים הוא עיקר תילן שבתוך הגן כדכתי' ועץ החיים בתוך הגן (י"מ) : לתרפיון . פי' לרפואה

טפסים

מוכיחנו. ואילו ברכם משה היו או"ה אומרים אוהבן ברכן. אמר הקב"ה יזכיהן משה שאוהבן ובירכן בלעם ששונאן כדי שיתברדו הברכות והתוכחות ביד ישראל. ד"א אילו אחר הוכיחן היו אומרים זה מוכיחנו. משה שבתוב בו (במדבר סו) לא חמור אחד מהם נשאתי לזה נאה להוכיח את ישראל. ד"א אילו אחר אומר (שמות יח) עתה ידעתי כי גדול ה' ונו' היו אומרים זה אומר עתה ידעתי. אלא יתרו שהיה יודע שחזר על כל בת ע"ז שבעולם ולא מצא בהם ממש ואח"כ בא ונתנייר לזה נאה לומר עתה ידעתי וגו'. ד"א אילו אחר אומר (קהלת ה) הבל הבלים היו אומרים זה אין לו פרוטה לאבול והוא אומר הבל הבלים. אלא שלמה שבתוב בו (מ"א ו) ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים. לזה נאה לומר הבל הבלים. ד"א אילו אחר אומר (קהלת ג) הכל עשה יפה בעתו היו אומרים זה לא אכל מאומה מימיו והוא אומר את הכל עשה יפה בעתו. אלא שלמה שבתוב בו (מ"א ד) וכלכלו הנציבים האלה ונו' ולא יעדרו דבר. מאי ולא יעדרו דבר. א"ר חמא בר חנינא שהיו מביאין לו תרדין בימות החמה וקשואין בימות הגשמים לזה נאה לומר את הכל עשה יפה בעתו. ד"א אילו אחר אומר (דניאל ד) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביא עבד בחיל שמיא ונו' היו אומרים זה לא שלט על שני זכובין מיטיו והוא אומר וכל דיירי ארעא כלא חשיבין. אלא נבוכדנצר שבתוב בו (שם ג) ובבל די דארין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא יהב בידך והשלטך בכלהון לזה נאה לומר וכל דיירי ארעא כלא חשיבין. ד"א אילו אחר אומר (דברים ג) הצור תמים פעלו היו אומרים זה אינו יודע טובה של מידת הדין והוא אומר הצור תמים פעלו. אלא משה שבתוב בו (תהלים קג) יודיע דרכיו למשה לזה נאה לומר הצור תמים פעלו: (ה) ד"א אלה הדברים א"ר שב"נ אמר הקב"ה כדבורים היו בני מתנהגים בעולם על ידי צדיקים ועל ידי נביאים. ד"א אלה הדברים מה הדבורה הזו דבשה מתוק ועוקצה מר כך הן דברי תורה כל מי שעובר עליהן נוטל אופופסין שנא' (ויקרא כ) מות יומת הנואף והנואפת (שמות כא) מחלליה מות יומת. וכל מי שמקיים אותה זוכה לחיים שנא' (שם ל) למען יאריכון ימיך. ד"א אלה הדברים מה הדבורה הזו רובשה לבעלה ועוקצה לאחרים. כך הן דברי תורה סם היום לישראל וסם המות לאו"ה. א"ר יהודה ב"ר סימון בשם ר' לוי מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת מסגלת לבעליה. כך כל מה שישראל מסגלין מצות ומע"ט הם מסגלים

מתנות כהונה

סמוך בעיניו: שיתברדן יהיו מבוקרין בלעז ערשור: זה מוכיחנו. כמאיר מה לו בעליונו ומה סניג לנו: זה אומר עשה ידעתי. כתאיר מה סוף יודע עניני הפלהות. וכל זה בקבלת בפסוק הכל עשה יפה: מביאין לו כו'. סהיה מביר גידי התרן וכחיזה מקום ילמת לפי בלע בזמנה לו היו מביאין לו ממרחק מתרן בשם ימות הגשמים כשים כתן ימות הממה וכן בהיפוך: בדבורים היו כו'. מהנו הדבורים שם' הולכת בדמם וכולם הולכות מהריה בכל מקום שהיא מוליכות מוסס וכן הוא הולכות בהדיא: אפופסין גזר דין בל עוסם: ועוקצה לאחרים. בשעלה

אסיפת אמרים

לרשותם כל הולי. (מכר"ם): שנא' מות יומת הנואף. מניין שסוקלים אלו לפי שכולם נדמות סענין לדבם שים בו לורך מכילם רק בחוגן שיקח הדבם בלע במקום הדבורים כי עוקלם מר כן מניעו בעילה מלוה ומ"ע לקיים זו"ר לחנם במקום לחיסור עוקלם מר וכן בבב עונג הוא לחנם לבעל בשבם לף בסות לעונג מ"מ הוא כמו שהוליך לוקח הבם מחקום הדבורים מבא"ר בחר עניותם כגון מבשיפס לו

מוכיח זה משה. אדם אלו ישראל שנא' (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. מהו אחרי. אמר הקב"ה בשביל להביאן אחרי. חן יפצא. זה משה דכתיב (שמות לג) וגם מצאת חן בעיני. ממחליק לשון. זה בלעם שהחליק בנביאותיו וגבה לבם ונפלו בשטים. ד"א מוכיח אדם אחרי. א"ר יהודה ב"ר סימון מהו אחרי אמר הקב"ה כביכול משה הוכיחני אתר ישראל והוכיח לישראל אחרי. לישראל אמר (ש"ם לג) אתם חטאתם גו'. להקב"ה אמר (ש"ם) למה ה' יהרה אפך בעמך. מהו למה. א"ר יצחק בשעה שעשו ישראל את העגל ביקש הקב"ה לכלות שונאיהן של ישראל א"ל משה רבש"ע העגל הזה טוב הוא לכייע לך. א"ל הקב"ה מה מסייע לי. א"ל משה אם אתה מוריד גשמים היא מפריה טללים. אתה מוציא את הרוחות והוא את הברקים. א"ל הקב"ה אף אתה טועה בעגל. אמר לפניו רבש"ע אלא למה ה' יהרה אפך בעמך. ולישראל הוא אומר אתם חטאתם הטאה גדולה. א"ר יהודה ב"ר סימון משל למה"ד למלך שכעס על אשתו. טרפה הוציאה מביתו. שמעו בו השושבינין הלכו אצל המלך ואמרו לו הא מרי כך אדם עושה לאשתו מה עשתה לך? והלכו אצלה ואמרו לה עד אימת את מכעסת אותו. קדמותיך הוא תניינותיך הוא. אף משה כשהלך אצל הקב"ה א"ל למה ה' יהרה אפך בעמך וגו' לא בניך הם. וכשהלך אצל ישראל אמר להן עד אימת אתם מכעיסים אותו קדמותיכון הוא תניינותכון הוא. וכה"א במדבר בערבה מול סוף: (נ) ד"א אלה הדברים אשר דבר משה. זש"ה (תהלים נ) אלה עשית והחרשתי דמית היות אהיה כמוך וגו'. מהו אלה עשית והחרשתי. א"ר שמואל בר נחמן (שמות לג) אלה אלהיך ישראל עשיתם במדבר והתרשתי לכם' למה שהיה משה מפיים עלי ואומר לי סלח נא. ושמעתי לו. דמית היות אהיה כמוך. דמיתם את הצורה ליוצרה ואת הנטיעה למי שנטעה. אוכיחך ואערכה לעיניך. תרין אמוראין. ח"א אעורר כל לעיניך. וח"א אסדור כל לעיניך. אמר להם משה איני מוכיח אתכם על מה שאתם עתידים לעשות אלא על מה שעשיתם לשעבר במדבר בערבה מול סוף: (ד) ד"א אלה הדברים אמר ר' אחא ב"ר חנינא ראויות היו התוכחות לומר מפי בלעם והברכות מפי משה. אלא אילו הוכיחם בלעם היו ישראל אומרים שונא מוכיחנו

מתנות כהונה

נוספים: להביאן לאחרי. להוליכן בדרך מהרי ס': שהחליק לישראל: מהו למה. כלומר וכי לא היה לו על מה לכעוס שאמר לו למה וכו': אלא למה כו'. מלמד שאין בו ממש לך לקנות עליו: טרפה לשון הכאה ופיזור: הא מרי. לשון יללה פתקומים כמו מהכה ס' מלהיס: קדמותיך כו'. לשון מיומה וכי זו היא לך בלבד כעס לפנינו ומייה הרי זה כמה פעמים שהכעסת אותו: וכן הוא אומר במדבר כו'. כפי פירש"י ז"ל בסדר הזה: אעורר כל. ואערכה לעיניך. דרש מעריקין ואעורר כל לעיניך ולמ"ד מלעיניך מוסב למעלה ולמטה כעין שפי' לאכ"ע בפסוק והנשארים הכה נסו שמות כמו מהכה נסו: אעורר כל. ויהיה לשון נקמה ומולי כיון למדת הדין הנקרא כל והיא נוקמת נקמת הבה בכל מקום וכמו שפירש בו בעל שערי אורה בספירת כלה ומהר זה דוגמו לשון שמי מערכות וערכת לה ערכו: הצורה ליוצרה וכו'. יש בו סוד וכמוזכו חז"ל באומרם שמשמו רגל אחד מטטרמ"ון גדו והוא סוד קיצו בנסיונות שזכרו חז"ל נבי לילית אחר והמקובלים כלם פירשו כך בפרשת עגל וחולצו: איני מוכיחנו כו'. שהרי יש להם לומר מה אתה יודע שנעשה הרע בעיני ס' הרי יש ניחום לעשות

מצא אש והשליכו לתוכו. מצא קוצים והשליכו להתוכן. מי גרם לו על שהלך הראש אחר הזנב. כך כשקטנים נשמעים לגדולים. הם נזהרים לפני המקום והוא עושה. ובשעה שהגדולים מהלכין אחר הקטנים נופלים לאחר פניהם. ד"א א"ר הושעיא למה"ד לכלה שהיתה עומדת בתוך חופתה ונתפחמו ידיה. אם מקנחת היא אותם בכותל. הכותל מתפחם וידיה אין מתנקות. ואם בפסיפס הפסיפס מתפחם וידיה אין מתנקות. ואם מקנחת היא בשערה שערה היא מתנאה וידיה מתנקות. כך בשעה שישראל שומעין לגדוליהם ואין גדולים עושים צרכיהם אשמה תלוי בראשם של גדולים. ואם לאו תלוי בראשיהן של עצמם. א"ר יצחק יז בשעה שישראל נשמעים לגדוליהם ואין גדוליהם עושים צרכיהן. באותה שעה (ישעיה ג) ה' במשפט יבא עם זקני עמו ושריו. וכל כך למה שמשאוי של צבור קשה ואין אדם יחיד יכול לישא משאו של צבור בעצמו. תדע לך שהרי משה רבן של כל הנביאים לא היה יכול לשאת משאוי של צבור לעצמו. מנין ואומר אליכם בעת ההוא וגו'. באי זו עת. ר' יוחנן אמר בעת יתרו מניין שכך כתיב (שמות יח) כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשותו לבדך. ר' חייא אמר בעת מתאוננים שנא' (במדבר יא) לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה וגו' האנכי הריתי וגו'. א"ר ברכיה בשם ר' לוי אמר לפניו רבש"ע אתה אמרת (ישעיה מז) העמוסים מני בטן וגו' אתה נאה לך לטעון אותן. אמר משה לישראל חייכם שאני יכול לטעון עשרה כיוצא בכם. ולמה איני יכול לשאת אתכם שה' אלהיכם הרבה אתכם על גבי דיניכם מניין ממה שקרינן בענין ה' אלהיכם הרבה אתכם: (ט) ד"א ה' אלהיכם הרבה אתכם זש"ה (תהלים פ) אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך. א"ר אלעאי ב"ר יוסי בן זמרה יח כך אמר הקב"ה לאברהם שינאול את בניו בכ' אותיות מניין שכך כתיב (בראשית כב) וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי. ונשבא לנאלם נאלם בשבעים ושתים אותיות. יט א"ר יודן (דברים ד) מלבוא לקחת לו גוי עד סוף הפסוק ע"ב אותיות. ר' אבין אמר בשמו נאלם ושמו ע"ב אותיות. ד"א א"ר אלעאי בשם ר' יוסי בן זמרה מפני מה לא נגילה הקב"ה לאברהם אבינו שיתן לבניו את המן. א"ר אבא ב"כ כך הוא דרכן של צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. ד"א מפני מה לא נגלת

מתנות כהונה

ויל"ם כתם כל המדות שנא' ותתה תחזה מכל העם רבני חיל ויומר: ונתפחמו לשון שחרות כפחמין הללו: בפסיפס פי' הערוך כותל הלול עם כו המנוח: שערה מתנאה. שהשחרות הוא בשערות כד"ח תלתלים שחורות כעורב: זקני עמו ושריו. על הזקנים יבא במשפט כ"ל שלא מיחו ביד השריס כדאיתא בפ"ק דשבת: וכל כך למה. למה מוהירם כל כך: ה' אלהיכם הרבה וגו'. הרבה פירושו הגדיל כמו שפירשו המפרשים פרו רבו לגדלו בקומה זקופה וכן ויברכו וירבו: דן כאותיות דן וי"ל דן רמז לד' שמות מרובעים היוצים מחילוף צירוף שם של ארבעה: ע"ב אותיות. וגי' השני חינו מן המנין וכ"ר פרק מ"ד איתא שם יעקב תשובה אגלא בע"ב אותיות: ושמו ע"ב אותיות. שם של ע"ב היוצא מויסע ויבא ויט ושם של ארבעה מתגגב. בגימטריא ע"ב עין בעור פ"ח בהלכות ר"ה: דרכן של נדיקים כו'. וכ"ם נדיקי של שלם

מסגלים לאביהם שבשמים: (ו) ד"א אלה הדברים א"ר תנחומא למה"ד לאדם שהיה מוכר ארגמן. והיה מבריז הרי ארגמן. הציץ המלך ושמע את קולו. קרא אותו וא"ל מה אתה מוכר. א"ל לא כלום א"ל אני שמעתי את קולך שהיית אומר הרי ארגמן ואתה אומר לא כלום. א"ל מרי אמת ארגמן הוא. אלא אצלך אינו כלום. כך משה לפני הקב"ה שברא את הפה ואת הדיבור אמר (שם ד) לא איש דברים אנכי. אבל אצל ישראל כתיב בו אלה הדברים. ד"א א"ר סימון כיון שא"ל הקב"ה למשה שישנה התורה לא היה מבקש להוכיחן על מה שעשו. א"ר סימון למה"ד לתלמיד שהיה מהלך עם רבו וראה נחלת מושלכת. סבור שהיא אבן טובה. נטל אותה ונבווה. לאחר ימים היה מהלך עם רבו וראה אבן טובה' היה סבור בה שהיא נחלת והיה מתיירא ליגע בה. א"ל רבו טול אותה אבן טובה היא. כך אמר משה בשביל שאמרתי להם שמעו נא המורים נטלתי שלי מתחת ידיהם. ועכשיו אני בא להוכיחן. א"ל הקב"ה משה אל תתיירא. ד"א אלה הדברים רבנין אמרין א"ל הקב"ה למשה הואיל וקיבלו עליהן תוכחותיך צריך אתה לברכן. מיד חזר וברכן. מנין שנאמר ה' אלהיכם הרבה וגו'. ומנין שכל המקבל תוכחה זוכה לברכה שכן שלמה מפרש (משלי כד) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב. אמר הקב"ה לישראל בעוה"ז הייתם מתברכין ע"י אחרים. לע"ל אני אברך אתכם שנא' (תהלים סו) אלהים יחננו ויברכנו וגו': (ז) ה' אלהי אבותיכם. הלכה אדם מישראל שנתמנה חכם או דיין על הציבור מהו שיהא מותר לו לדון לעצמו. כך שנו רבותינו אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד שנאמר (יהושע כב) והוא באחד ומי ישיבנו. ומהו והוא באחד. אר"ל שהקב"ה דן והותם לעצמו. א"ר ראובן ומהו חותמו של הקב"ה אמת. למה אמת. אמת יש בו שלש אותיות. אל"ף ראשון של אותיות. מ"ם אמצעית. תי"ו סופן. לומר (ישעיה מד) אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים. רבנין אמרי בוא וראה בשעה שנתמנה משה על ישראל אמר להן איני יכול לישא את משאכם לעצמי. אלא מנו לכם דיינים שיהיו דנין אתכם שנאמר הבו לכם אנשים. א"ר ברכיה בשם ר' הנינא צריכין הדיינין שיהא בהן שבע מדות. ואלו הן. חכמים ונבונים וידועים. וארבע כמו שכתוב להלן (שמות יח) ואתה תחזה מכל העם וגו'. הרי שבע. ולמה לא נכתבו שבע כאחת. שאם לא נמצאו משבע מביא מארבע. ואם לא נמצאו מארבע מביא מג'. ואם לא נמצאו מג' מביא מאחד שכך כתיב (משלי לא) אשת חיל מי ימצא: (ח) ואשימם בראשיכם. ואשמם כתיב. אריב"ל אמר להם משה אם אי אתם נשמעים להם אשמה תלויה בראשיכם. למה"ד לנחש הזה שאמר הזנב לראש עד מתי אתה מתהלך תחלה אני אלך תחלה' א"ל לך. הלך ומצא גומא של מים והשליכו לתוכה.

מצא

מתנות כהונה

שבשלה מפיר ובקי במנסך להסמר ממקח לו פירושו שפורסת מוליה הגה והגה לשמור דבשה ומחי"כ מולכות מותה בנים בעולה: מסגלים לאביהם שבשמים. בשמר ועשה לשונו: ה"ג בילקוט על תחילת אלה הדברים רבנן כו' וגירסת הספר יש לייסבו שיתור אלה הדברים דכם להכי קאמ"ל עברכן: לדין לעצמו. כלו' ביחידו ובעצמו וכן הוא לקמן בסמוך: אשת חיל כו'. כלו' מנסי

עליכם כאם א"ר אחא יכולין היו ישראל לומר לו רבינו משה אנו יש בנו אחד מכל הדברים שאתה מוכיחנו וקבלנו תוכחותיך אלא שתקו. לפיכך הוא אומר אכם צדיקים כיוצא בכם מקבלים תוכחות ושותקים. ד"א למה ברכן בלשון תוספת. שתוספתו של הקב"ה יתירה מן העיקר. בנותג שבעולם אדם לוקח מהבירו ליטרא של בשר. אמר לו הוסיף לי. כמה הוסיף לו? אונקיא. אבל הקב"ה תוספתו יתירה מן העיקר. כיצד יצחק היה עיקר לאברהם. ומה שהוסיף לו יותר מן העיקר שנא' (בראשית כה) ויוסף אברהם ויקח אשה וגו'. יוסף היה עיקר לאמו. בנימין שהיה תוספת. מניין שנא' (שם ל) יוסף ה' לי בן אחר. מה כתיב (שם מו) ובני בנימין בלע ובכר ואשבל וגו'. הרי יותר מיוסף. חזקיה עיקר מלכותו י"ד שנה ומה שהוסיף לו הקב"ה יותר מן העיקר מנין שנא' (ישעיה לח) הנני מוסיף על ימיך חמש עשרה שנה שתוספתו של הקב"ה יתירה על העיקר לפיכך ברכן בלשון תוספת: (יב) ויברך אתכם א"ר לוי למה"ד למלך שאמר לשר הצבא שילך להלק ללגיונות מליטרא ליטרא של זהב. הלך ונתן להן מחמשה חמשה זהובים ומי' זהובים. אמרו לו המלך אמר לך שתתן לנו מליטרא ליטרא של זהב ונתת לנו מחמשה חמשה זהובים. אמר להן משלי הן כשיבא המלך הוא יתן לכם משלו. כך אמרו לו ישראל רבינו משה הקב"ה לא נתן קצבה לברכתינו ואת אמרת אלף פעמים. אמר להם מה שברכתי אתכם משלי ברכתי. כשיבא הקב"ה יברך אתכם כאשר דבר לכם: (יג) ד"א ה' אלהיכם הרבה אתכם וגו'. למה ברך אותם ככוכבים. מה הכוכבים הללו מעלות על נבי מעלות. כך הן ישראל מעלות על נבי מעלות. מה הכוכבים הללו אין להם לא הקר ולא מנין. כך ישראל אין להם לא הקר ולא מנין. מה הכוכבים שליטין מסוף העולם ועד סופו כך ישראל. אמר לפניו רבש"ע למה לא משלת את בניך בחמת ובלבנה שהם גדולים מכוכבים. אמר לו הקב"ה חייך החמה ולבנה יש להם בושה לע"ל. מנין דכתיב (ישעיה כד) וחפרה הלבנה ובושה החמה וגו'. אבל הכוכבים אין להם בושה לעולם. מנין שכן כתיב (יהושע ג) וידעתם כי בקרב ישראל אני ואני ה' אלהיכם ואין עוד וגו': (יד) רב לכם סב את ההר הזה. הלכה אדם מישראל שהיה זהיר בביזוד אב ואם מהו שברו. כך שנו רבותינו אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב. כיבוד אב ואם וכו'. א"ר אבהו שאלו תלמידיו את ר' אליעזר הגדול אי זהו כיבוד אב ואם. אמר להם צאו וראו מה עשה דמה בן נתינה באשקלון והיתה אמו חסרת דעת והיתה מסטרתו בין חביריו ולא היה אומר לה אלא דייך אמי. אמרו רבותינו פעם א' באו חכמים אצלו ליקח

מתנות כהונה

סיס מכאן לפיסס הפ"ם וכילופלמי דסוף פרק במה מצא"ם נגם והן היו מכבין לפניו הפ"ם ע"כ ומפ"ש דם לחם יכפר: יש נבו להד כו'. בתמיה הכי לגו מבני בניהם ולפ"ז על פי כן קבלם סוכתיך: תוספת של הקב"ה נב"ל פר' ס"ת הוסב עוד יותר מאלו: לליגיונותיו להילטיו: אין לסס הקר וכו'. כמו שהוכיח הרמב"ן בפרשה זו: מניין שכן וכו'. מכן מכרכלל לפ יהיה להם טובה לעולם הבא שנא' וידעתם וסופיה דקרא ולפ יבשו עמי לעולם: ויתן כיוב כו'. כלומר עד היכן וכ"ג בילופל' פרק קמא דפיאה: מסטרתו היתה סומא

אותו להן. שאילו נילה אותו להן היו ישראל אומרים כבר אבלנו אותו על שולחנו של פרעה. תדע לך תֶבֶן לא היו נותנין להן והיו ישראל אומרים (שמות ה) זברנו את התֶבֶן וגו' לפיכך לא נילה להן. ד"א א"ר אלעאי בשם ר' יוסי בן זמרה כך אמר הקב"ה לאברהם שמגדל בניו ככוכבים. מנין שנא' (תהלים סו) כה יהיה זרעך. ובשבא לברכן ברכן יותר ממה שאמר להם מהו לרוב. (שם כג) הרבה ארבה. מהו אומר (תהלים יח) תפלטני מריבי עם תשימני וגו'. אלא אמר דוד תפלטני מריבי עמי שלא יהא לי דין אצלן. תפלטני מריבי עם שלא יהא להם דין אצלי. א"ל הקדוש ברוך הוא חד מה אתה יושב. לך אצלן. חייך כבר מניתי אותך מלך עליהם. אבר לפניו הואיל ומנית אותו על בניך תן להם לב שישמעו לי בניך. שכן כתיב (תהלים יח) לשמע אוזן ישמעו לי. ועוד אמר דוד (שם) תשימני לראש גוים. א"ר ברכיה אם דנת את הגוי בא הוא ומוסרך לאלוה. ומי הוא. אלהי האלהים הרואה ואינו נראה. אמר להן משה לישראל חייכם שאני יכול לטעון עשרה ביוצא בכם ומאה כיוצא בכם. ואמה לא אוכל לבדי שאת אתכם שה' אלהיכם הרבה אתכם על נבי דייניכם: (י) ה' אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי גו'. אמר להן היום אתם ככוכבים. אבל לע"ל לרב אתם עתידים להיות דומין לרבכן כיצד כתיב כאן כי ה' אלהיך אש אכלה. וכתיב בישראל לעתיד לבא (ישעיה י) והיה אור ישראל לאש וקדישו ללהבה. א"ר לוי בר חמא ומה מי שעובד ע"ז הרי הוא כמותו שנא' (תהלים קטו) כמוהם יהיו עושיהם וגו'. מי שעובד להקב"ה לא כל שכן שיהיה כמותו. ומניין שכך כתיב (ירמיה יז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' וגו'. ד"א א"ר אבא עתיד מהיצתן של צדיקים להיות לפנים ממלאכי השרת. והם שואלים להם מה הלכות חידש הקב"ה היום. א"ר לוי בר הנינא ואל תתמה אף בעה"ז היתה מהיצתן לפנים ממה"ש שנאמר (דניאל ג) ורוה די רביעאה דמי לבר אלהין שהיו לפנים מהמלאך והוא מכבה לפניהם האש: (יא) ה' אלהי אבותיכם יסף. א"ר אליעזר בן יעקב להביט בברכותיו של משה יש בה מסוף העולם ועד סופו. מה כתיב אלף פעמים. אלף פעם אכ"כ אלא פעמים. ד"א יוסף עליכם

אסיפת אמרים

עמלק כל' מוחיות ושלמה אמ"כ כמה כל ע"כ (י"מ): יש בה וכו'. שמחתם ישראל כיום ג' שרבו ונמצאת פ"ל שים מלפי פרסי הוא פלמת נמלא שני מנשים ממנום

מתנות כהונה

נרוך הוא: היו ישראל מומרים כו'. משם יגלה הדבר להמום ידעו גם כני ישראל מקבלת להמום מה תלהו ועשיתו על המן ומיד שירו להם יכירוהו ויאמרו ככר לכלנו כו' משל"כ עתה

כשיבא להם פתקום ולא ידעו מבעו ומראתו וכן אמר הכתוב כי לא ידעו מה הוא: ככוכבים ולא יהבר שנא' כה יהיה וגו': יותר ממה שאמר לו. כבריה בין הכתריה שנא' לרוב ואח"כ שאל ואמר לרוב כהיה לו לומר רוב ומשני כדי לקיים מותו רוב שנא' בפרשת העקידה הרבה ארבה וגו' ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וזה נאמר לאחר הכפרות כה יהיה זרעך: אבר' דוד תפלטני וגו'. פי' גם במוקל כתיב והכלטני מריבי עמי ובספר תלים כתיב תפלטני מריבי עם: יושב לך מצלן. כלו' מתם מדמה עלמך לליקן: אם דגם מת הגוי. ישראל פי' אם מעשים כדיוט הוא וכך: הרבה כו'. הגדול והכלעל: לעתיד נבא לרב כו'. לרב כתיב הסר ויו"ד נסמך: בי רביעאה. ולא קדמאה וכן הוא בירושלמי דסוף במה מצא ויקלקום דמיקל ומדקאמר פיעמה מצמא מהמלאך היה פומד לנד המתן צמונין הרלשון מומו משמש נרלם ככתבן ומשם"ל

שאין אזים יכול לכבוש אותה. ד"א עיר מצור עיר שהכל מבצרין אותה. א"ר יוחנן היה דוד מתאוה ואומר מי יובילני עיר מצור. מי יתן שאפרע ממנה. א"ל הקב"ה דוד ויכול אתה לה. אמר לפניו רבש"ע מי נהני עד אדום. אמר לפניו מי שבבר השליטני על אדום הוא משליט אותי אף על זו סניאין. ומנין ששלט דוד על אדום שנא' (ש"ב ח) וישם באדום נציבים. מהו נציבים. ר' סימון אמר קסטרס. רבנן אמרי אדריאנטין. א"ר יהודה בר סימון א"ל הקב"ה דוד יודע אני שידיך הדות ותרוצות ואני מבקש לרדות את עולמי בהם. ד"א. דוד. אני צריך לה לדורות. וכבר משה דבך בקש להזדווג בהן ואמרתי לו רב לכם. רב יצוה לתלמידיו סב את ההר הזה: (טז) ד"א רב לכם סב זש"ה (משלי ט) דום לה' והתחולל לו ונר. מהו התחולל לו צפה להקב"ה בענין שנא' (שם מג) מה תשתוחחי נפשי וגו'. ד"א והתחולל לו א"ר תחליפא דקסרין מהו והתחולל לו. אם באו עליך יסורין קבל אותן בחילה. (שם ט) אל תתחר במצליח דרכו. זה עשו שכתוב בו (ירמיה יב) מדוע דרך רשעים צלחה. באיש עושה מזימות זה עשו שדן את בני האדם בערמה. כיצד הדיין הזה של מלכות דן את הרוצה והוא אומר למה הרגת. והוא אומר לא הרגתיו. והוא שואל אותו ואומר ובמה הרגתו בסייף או ברומח או בסכין. ד"א דום לה' והתחולל לו א"ר יהושע בן לוי בשעה שבאו השונאים להחריב את ירושלים היו שם ששים רבוא של מזיקין והיו עומדים על פתחו של היכל לפגוע בהם. כיון שראו את השכינה רואה ושותקת מנין שכתוב (ליקוט ג) השיב אחור ימינו מפני אויב. אף הם נתנו מקום. א"ר יהודה בר סימא ראה אותו מחריב את ביתו ושותק לו ואתם מבקשין להזדווג לו. עד עכשיו מתבקש לו שכר כיבוד אבותיו. רב לכם סב. מהו סב את ההר. א"ר חנינא הרבה סיבב עשו את הורו זה. זה אביו שהיה זקוק לו להאכילו. מנין (בראשית כח) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. א"ר שמואל בר ר' נחליה אמר הקב"ה נמילות אני פורע בשעה שנתן יעקב דורון לעשו מה עשו א"ל יש לי רב. לא תצטער. אמר הקב"ה בלשון הזה כבדו בלשון הזה אני אומר לו

פנו

מתנות כהונה

כו'. מערב שבשבת היתה נכתבת משנה: מצאתי דב"נ עיר שמגירה ומבצרה ליכתבל ויש לומר שמעשה ומחלפת הם יכתבל מעט מרבוס מוקפים בעיר ול"ל מחזקת חומה לפני ימות המשיח וחיי עולם הבא ויהיה מלכן עריס בעלות: וישם באדום נציבים. פסוק הוא בדברי סימס ל' י"ח: קסטרס אמדריאנטין. מימ מוסליס הס: חדות וכו'. ויכולת ליכך בנגחם. ד"א דוד שמי כו' יעיין בילקוט: לדורות להיות עיר מדום לדורות לעמיד עד שיבא היום שאמ' בו דרך כוכב מיעקב: רב לכם כך יהא להלמידיו. כי' שיהיבו בו דרך ככוד וכי בילקוט ולקמן סוף עמוד זה: תשתוחחי נפשי וגו' נרכי' סיפיה דקרא קמילי לתלמיס: בהילה לשון זמר וחלילין. כלומר קבלו חומס בשמחה וכן הוא במדרש תלים: ובמה הרגתו וכו'. מימ מקבל דבריו שאמר לו הרגתיו וכלילו מהשמת מלא שהרגו בודאי וכן שמעת בפרקים גמ ומולדות וכים מגילה הוא: ראה חומו וכו'. כך אמר משה ליכתבל הקב"ס בשם חומו שמביא ניסו כו': את הורו זה. לכך הר סה זה מוסיקון הורו זה: אנ' חומר לו. ליעקב

אסיפת אמרים

מחנות סור בכל העולם (י"ת): סניאין זמנין. נרסי' ופי' סרבים פעמים (משלי ט) וכן הוא בילקוט): אנדריאנטין. שבכל מקומות לחוס סיו מיכיס עוכת דוד ומשתמשים לס (משלי): לא התנתי. נרשם דס"ג לאו סרגמון כלו' זס ולאי שהרגתו אלא נמס סרגמתו מלאסי

ליקח היטנו אבן אחת טובה שנאבדה מבלי כהן שהיה דר באשקלון ופסקו עמו באלף זהובים. נבנם ומצא רגלו של אביו פשוטה על התיבת שהיתה אבן טובה בתוכה והיה ישן ולא ביקש לצערו. ויצא לתוץ ריקם. כיון שלא הוציאה כסבורין שמבקש מהן יותר והעלו דמיה ר' אלפים זהובים. כשניעור אביו משנתו נבנם והוציאה להן. בקשו ליתן לו עשרת אלפים זהובים אמר להם הם לי איני נהנה משבר אבותי. אלא בדמים הראשונים שפסקתי עמכם אלף זהובים כך אני נוטל מכם. ומה שכר נתן לו הקב"ה. אמרו רבותינו באותה שנה ילדה פרתו פרה אדומה ומברית יותר מעשרת אלפים זהובים. ראה כמה גדול כבוד אב ואם. אמר רשב"ג לא כיבד בריה את אבותיו כמו אני את אבותי. ומצאתי שביבד עשו לאביו יותר ממני. כיצד אמר רשב"ג אני הייתי משמש את אבי בכלי ציואים וכשהייתי הולך לשוק הייתי משליך אותן הכלים ולובש כלים נאים ויוצא בהן. אבל עשו לא היה עושה כן. אלא אותן כלים שהיה לובש ומשמש בהן את אביו הן מעולים. תדע לך בשעה שיצא ליצוד ולהביא לאביו שיברך אותו מה עשתה רבקה שהיתה אוהבת את יעקב בנה נתנה לו מטעמים ואמרה לו לך אצל אביך וטול הברכות עד שלא יטול אותן אחיך. באותה שעה אמר לה יעקב. אמי אין את יודעת שעשו אחי (בראשית כו) איש שעיר ואנכי איש חלק. שלא ירגיש אבי שאיני עשו ואני מתבייש בפניו. מנין ענא' (שם) אולי ימושני אבי וגו'. אמרה לו בני אביך עיניו כהות. ואני מלבשת אותך אותן כלים נאים שאהיך לובש ומשמש בהן את אביך ואתה נבנם אצלו והוא אוחו בידך וסבור בך שאתה עשו ומברך אותך. ומנין שנא' (שם) ותקח רבקה את בגדי עשו וגו' שבהן היה למוד לשמש את אביו שנאמר ותלבש את יעקב. לפיכך כשנבנם יעקב אצלו מה יצחק אומר לו הקול קול יעקב והידים ידי עשו. ברך אותו ויצא לו. ובא עשו ונבנם אצל אביו. א"ל מי אתה מסיח עמי בלב (נ"א בקול) גדול. א"ל אני בנך בכורך עשו. כיון ששמע את קולו ידע שעשו הוא. א"ל בני בא אחיך במרמה ויקח את ברכתך. באותה שעה התחיל עשו צווח ואומר בא וראה מה עשה לי התם הזה שבחוב בו (בראשית כה) ויעקב איש תם יושב אוהלים לא די שצחק לי על שמברתי לו את בכורתי והנה עתה לקח ברכתי. הא למדת שעשו היה זהיר בכבוד אבותיו. א"ר יודן כיון שבאו ישראל לעשות עמו מלחמה הראהו הקב"ה למשה אותו הר שהאבות קבורים בו. א"ל משה אמור להם לישראל אין אתם יכולין להזדווג לו עד עכשיו מתבקש לו שכר הכיבוד שביבד את אלו שקבורין בהר הזה. מנין ממה שקרינו בענין רב לכם סב את ההר הזה: (טו) ד"א רב לכם סב את ההר הזה. זה שאמר הכתוב (בראשית ט) מי יובילני עיר מצור זו רומי. ולמה דוד קורא אותה מצור. עיר שמצירה ומכצרה לישראל. ד"א עיר מצור שמבוצרת מ"ם שאין

מתנות כהונה

על לחייו: שהיה דר בנפקלון. דמס בן מיוה היה דר בנפקלון ולפיכך היו בניו מוצץ ומיין כל זה בפ"ק דקידושין ובירושלמי דמסכת פאה: לא כיבד כראוי כו'. כיצד לא רחם לו לא שמע מקודם לכן לא היה מי שכיבד יותר ממנו: בלב גדול. בגסות רוח ובעזות: שקבורין

בני נח לא נצטוו אלא על ז' דברים ואין השבת מהן לכך התירו שיתן אותו לנכרי. וא"ר יוסי בר הנינא גוי ששמר את השבת עד שלא קבל עליו את המילה חייב מיתה. למה שלא נצטוו עליה. ומה ראית לומר גוי ששמר את השבת חייב מיתה. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בנותנ שבעולם מלך ומטרונה יושבין ומסיחין זה עם זה. מי שבא ומכנים עצמו ביניהם אינו חייב מיתה. כך השבת הזו בין ישראל ובין הקב"ה שנא' (שמות לא) ביני ובין בני ישראל. לפיכך כל גוי שבא ומכנים עצמו ביניהם עד שלא קיבל עליו לימול חייב מיתה. רבנן אמרי אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע לפי שלא נצטוו גוים על השבת תאמר אם הם עושים אותה אתה נושא להם פנים? א"ל הקב"ה מן הדבר הזה אתה מתיירא. חייך אפילו הם עושים כל מצות שבתורה אני מפילן בפניהם. מנין ממה שקרינן בענין ראה החילותי תת לפניך: (יט) ד"א ראה החילותי. זש"ה (תהלים קמו) לאמור מלכיהם בזקים. ומהו מלכיהם. א"ר תנחומא אלו הם מלכיהם. וגבריהם בכבלי ברזל אלו שריהם של מעלן שאין הקב"ה פורע מאומה עד שפורע משריו תחלה. כיצד פרעה וכל המצרים לא שקעם הקב"ה בים עד ששקע לשרן תהלה מנא לן. אמרי רבנן סיסים ורוכביהם אב"כ אלא (שמות טו) סוס ורוכבו זה השר שלהן. וכשיצאו המצריים לרדוף אחרי ישראל תלו ישראל את עיניהם והיו רואין שרן של מצרים פורח באויר. מנין א"ר יצחק דכתיב (שם יד) והנה מצרים נוסע אחריהם זה השר שלהן הוי לאסיר מלכיהם בזקים וגו'. ואף סיחון ועוג כשבקשו להזדווג עם ישראל אמר הקב"ה למשה ראה שהפלתי שר שלהן שנאמר ראה החלותי תת לפניך: (כ) ד"א ראה החילותי זש"ה (מיכה ג) תוחלת ממושבה מחלה לב. א"ר עזריה מדבר בישועה העומדת לבוא. כיצד כשהנביא אומר לישראל (חגי ב) עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ הן אומרים תוחלת ממושבה מחלה לב. כיון שאמר להם (ישעיה סג) הנה ישעך בא. אמרו (מיכה ג) עץ חיים תאוה באה. ד"א תוחלת ממושבה זה פרעה שהיה משה הולך ובא ומביא עליו מכות. ועל כל מכה ומכה היו ישראל סבורין שמשלחן. ועץ חיים תאוה באה. זה מלחמות סיחון ועוג שאמר לו הקב"ה מיד ראה החילותי תת לפניך. ד"א מהו ראה החילותי אמר הקב"ה למשה משה ראה שהפלתי שר שלהן. אמר רב אבא בר כהנא כמלך שאסר שונאו של בנו לפניו ואומר לו עשה בו כל מה שאת מבקש: (כא) ד"א ראה החילותי א"ר שמואל בר נחמן כיון שיצאו ישראל ממצרים ועשה להם הקב"ה כל הנסים הללו נפל אימתן על כל או"ה שנא' (שמות טו) תפול עליהם אימתה ופחד. וכיון שבאו לעשות מלחמה עם סיחון ועוג היו האמוריים שואלים אלו לאלו בחייך אומה זו שהיא מבקשת לעשות עמנו מלחמה נבורים הם או לא. כמה אומות הן. והן אומרים בני שלש אומות הן. אמר סיחון ועוג וכל האומה הזו של בני אדם בני שלש אומות הן

מתנות כהונה

שהפלתי כו'. שנא' החילותי וכי לא התחיל עדיין אלא מלמד שכבר הפיל הקב"ה בלבו: שלש

פנו מלפניו רב לכם סב: (יז) ד"א מהו רב לכם. א"ר אחא נוגעין אתם בו בשלכם אתם נוגעים. כיצד ברכה אחת ברכו אביו ועל הרבך תהיה. וליעקב בירך עשר ברכות. מנין שכן כתיב (בראשית כז) ויתן לך האלהים מטל השמים אם בטלה היא ברכתו. אף עשר שלכם בטלות. רב לכם סב אמר ר' ברכיה כשנכנס עשו אצל אביו וראה שנטל יעקב את הברכות א"ל לא הנחת לי אפילו ברכה אחת שנא' (שם) הלא אצלת לי ברכה. אמר לו יצחק אפילו אני מברכך לו אני מברך. לא כך אמרתי לו הוה גביר לאחיך. העבד וכל מה שיש לו לא של אדוניו הם. מהו פנו לכם צפונה א"ר חייא אמר להם אם ראיתם אותו שמבקש להתגרות בכם אל תעמדו כנגדו. אלא הצפינו עצמיכם ממנו עד שיעבור עולמו הוי פנו לכם צפונה א"ר יהודה בר שלום אמרו לו ישראל רבש"ע אביו מברכו על הרבך והיה ואתה משביר עמו ואומר לנו הצפינו עצמכם מפניו והחיכן נברח. אמר להן אם ראיתם שמזדווג להם ברחו לתורה. ואין צפונה אלא תורה שנא' (משלי ג) יצפון לישרים תושיה. ד"א מהו צפונה א"ר יצחק אמר הקב"ה המתינו עד עכשיו מלך המשיח לבא ויקיים מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ואת העם צו לאמר. אמר הקב"ה ולא לכם בלבד אני מצוה אלא אף אתם צוו לבניכם. אמר הקב"ה למשה אף אתה צוה לראשי הדורות שיהיו נוהגין בו בכבוד הוי ואת העם צו לאמר. א"ר שמואל בר נחמן כשעמד עשו עם יעקב אמר לו עשו יעקב אחי נהלך שנינו בעוה"ז כאחת. אמר לו יעקב (בראשית לג) יעבר נא אדוני לפני עבדו. מהו יעבר נא. טול עולמך תחלה. מהו אתנהלה לאטי לרגל המלאכה וגו' אמר לו עד עכשיו יש לי לה' מיד הנניה מישאל ועזריה שבתוב בהן (דניאל ב) ילדים אשר אין בהם כל מום. ד"א אמר לו עד עכשיו יש לי להעמיד מלך המשיח שבתוב בו (ישעיה ט) כי ילד יולד לנו. עד אשר אבוא אל אדוני שעירה א"ר שמואל בר נחמן חזרנו על כל המקרא ולא מצינו שעמד יעקב עם עשו בשעיר. ומה שעירה. אמר לו עד עכשיו יש להעמיד שופטים ומושיעים להפרע מאותו האיש. מנין שנא' (עובדיה א) ועלו מושיעים וגו' אברו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע עד מתי משועבדים אנו בידו. אמר להם עד שיבא אותו היום שבתוב בו (במדבר כד) דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל. כשיצא כוכב מיעקב וישרוף קשו של עשו. מנין שנאמר (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה וגו'. אמר הקב"ה אותה שעה אני מפיע מלכותי ואמלוך עליכם שנאמר (שם) ועלו מושיעים בהר ציון וגו': (יח) ויאמר ה' אל משה ראה החילותי וגו'. הלכה אדם מישראל שהיה מהלך בדרך ע"ש והשבה לו והיו בידו מעות או דבר אחר היאך צריך לעשות. כך שנו חכמים מי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי. ולמה מותר לו שיתן אותו לנכרי. א"ר לוי כשנצטוו בני

מתנות כהונה

כלומר לנמי: נוגעים לחם. לח נוגעים לחם: רב לכם סב ל"ל נראיה כו'. ולכם רב לכם תלבון רבנות ותדעת וכדמפרש ואזיל: עולמו זמן הלוותו: עד עכשיו. כלומר עדיין ומה לריך מלך המשיח לבא ויקיים מה רב וגו': ואת העם וכו'. ושיין בילקוט כי כן הוא: לרגל המלאכה וגו'. ולכם טיפיה דקרא. ולרגל סילדיה ושיין זה בב"ר פר' ע"ח: ראה

נתתי אותו. אמר הקב"ה לישראל כשם שבעוה"ז היו או"ה שומעים שמעכם ומתייראין ומתפחדין מכם. כך לעתיד לבא שנא' (דברים כח) וראו כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך:

סדר ואתחנן

פרשה ב (א) **ואתחנן** אל ה'. הלכה אדם מישראל שהיה עומד ומתפלל מהו שיהא מותר לו להתפלל בקול גדול. כך שנו חכמים היה עומד ומתפלל יכול ישמיע קולו כבר פרשה חנה (ש"א א) ותנה היא מדברת על לבה. יכול יהא מתפלל שלשתן באחת כבר פירש בדניאל (דניאל ו) וזימנין תלתא ביומא הוה בריך על ברכוהי ומצלא ומודא קדם אלהיה. יכול יהא מתפלל בכל שעה שירצה. כבר פירש דוד (תהלים נה) ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי. יכול יהא תובע צרכיו ויוצא לו כבר פירש שלמה (מ"ב ח) לשמוע אל הרנה ואל התפלה. רנה זו קילוסי של הקב"ה. ותפלה לצרכיו של אדם. אבא שאול אומר זה סימן לתפלה אם כיון אדם לבו לתפלה יהא מובטח שתפלתו נשמעת שנא' (תהלים י) תכין לבם תקשיב אזניך. א"ר יוחנן עשרה לשונות נקראת תפלה. ואלו הן. שועה. צעקה. נאקה. רנה. פניעה. ביצור. קריאה. ניפול. ופילול. ותחנונים. שועה צעקה שנאמר (שמות ב) ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו וגו'. נאקה דכתיב (שם) וישמע אלהים את נאקתם. רנה ופניעה דכתיב (ירמיה ז) אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. ביצור וקריאה דכתיב (תהלים יח) בצר לי אקרא ה'. ניפול דכתיב ואתנפל לפני ה'. פילול דכתיב (שם קו) ויעמוד פנחס ויפלל. ותחנונים דכתיב ואתחנן אל ה'. ומכולן לא נתפלל משה אלא בלשון תחנונים. א"ר יוחנן מבאן אתה למד שאין לבריה כלום אצל בוראו. שהרי משה רבם של כל הנביאים לא בא אלא בלשון תחנונים. א"ר לוי למה לא בא משה אלא בלשון תחנונים המשל אומר הוי זהיר שלא תתפס מקום דבורך. כיצד כך אמר הקב"ה למשה (שמות לג) וחנותי את אשר אחון. א"ל מי שיש לו בידי ורחמתי במדת הרחמים אני עושה עמו. ומי שאין לו בידי וחנותי במתנת חנם אני עושה עמו.

ובשעה

מתנות כהונה

ממנה נפתיחתא דתיקה נפתיחתא הוי עיר הדמים בסם הרד"ק וירוש': תימם לשון ימסו כמו מס: ה"ג כירושלמי רים פ' תפלת השחר: יכול יהא מתפלל שלשתן כאחת כבר פירש דוד כו' וכי סליק שפיר עפי דמשקרא ילף מדניאל שלא יתפלל מכוסים זהו אחר זה ובתר הכי דייק שלא יתפלל שלשתן בחיזה שעה מלוקום בירושלמי שלא יתפלל לעת ערב ובקר וצהרים ובירושלמי הסכר היה נירסת מדרש שמואל הוא נחות וכן הוא בכוספות דברכות: שלשתן כאחת ביתפללן תיקף זו אחר זו: תובע צרכיו ויוצא לו. ולא יאחר קודם זמיכות ומסבכות: ויזעקו זעקה היינו נעקה וסיפיה דקרא ומעל שועתם: בצר לי. דכם כיצור של תפלה יש לי: שאין לבריה כו'. בדרך מוב יתן לו עליו כלוס שלא דרך חסד ורחמים הוא עיקר: בלשון תחנונים. ולא בדרך דין ומפקם: שלא תתפס מקום דבריך. כלומר רחם שלא יתפסוך בדבר תיקר כלומר עלמך לו לריך להניח דבוך וכן מלאתי סוב וכן כשיכול הקב"ה נתפס בדבריו וכדמפרש ומזהל: ואתחנן

הן. אמרו נזיין עצמינו ונצא עיהם ואנו הורגין אותם. מנין (ירמיה ג) יוצא סיחון לקראתינו. באו בשה וישראל לתחומה של אדרעי. אמר להן משה נהנה כאן ואנו נבנסין בשחרית. באו ליבנם לאדרעי ועדיין לא היתה העין רואה. תלה משה את עיניו וראה את עוג יושב על התומה ורגליו מגיעות לארץ. אמר משה איני יודע מה אני רואה. הוטה אחרת בנו אלו בלילה. אמר לו הקב"ה משה זה שאתה רואה הוא עוג. א"ר יוחנן אורך רגליו י"ה אמות. אתה שעה נתיירא משה אמר הקב"ה אל תתירא שאני מפילו לפניך. מנין ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו. עוג היה תולש הר וזורק על ישראל ומשה היה נוטל צרור ומזיר עליו שם המפורש וסמכו. ישראל אומרים ארורות הידים שכך זורקות. ואמוריים אומרים ברוכות הידים שכך סומכות: (כב) ד"א ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו כי בידך אתננו אין כתיב כאן. אלא כי בידך נתתי אותו. אמר הקב"ה כבר פסקתי דינו מימות אברהם. כיצד בשעה שנשבה לוט בן אחיו בא עוג ובישר את אברהם שנא' (בראשית יד) ויבא הפליט. אמר ר"ל משום בר קפרא פליט היה שמו ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברהם עסוק במצות בעוגות הפסח. ולא בא לשם שמים. אלא לשם נויה של שרה. אמר בליבו הריני מכשר אותו והגדוד הורגו ונוטל אני את שרה אשתו. א"ל הקב"ה אי רשע. כך אמרת. חייך שאני נותן לך שכר רגליך ואריך לך שנים. ומה שהשבת בליבך הריני הורג אברהם ונוטל את שרה. ביד בני בניה עתיד איתו האיש ליפול. ד"א כי בידך נתתי אותו. כי בידך אתננו אין כתיב כאן. אלא כי בידך נתתי אותו כבר פסקתי את דינו מימות יצחק. כיצד בשעה שמל אברהם את יצחק בנו עשה משתה וקרא לכל מלכי כנען שנא' (בראשית כא) ויעש אברהם משתה גדול וגו' מהו נדול שכל גדולים היו שם. אף עוג היה שם באותה שעה אמרו לו לעוג לא כך היה אומר אברהם פרדה עקרה הוא ואינו מוליד. כיון שראה את יצחק אמר מה הוא זה אין זה כלום. באצבעי אני הורגו. א"ל הקב"ה כך אמרת ע"מ שתראה אלפים ורבבות יוצאים ממנו ובידם אותו האיש עתיד ליפול. ד"א כי בידך אתננו אין כתיב כאן אלא נתתי כבר פסקתי את דינו מימות יעקב. כיצד בשעה שנכנם יעקב אצל פרעה לברך אותו שנא' (בראשית מז) ויברך יעקב את פרעה היה עוג יושב שם באותה שעה. אמר לו פרעה לעוג לא כך היית אומר אברהם פרדה עקרה הוא ואינו מוליד הרי בן בנו ושבעים נפש מירכו. אותה שעה התחיל עיניו מבנים עין רעה עליהן. א"ל הקב"ה אי רשע מה אתה מכנים עין רעה בבני. תיסם עינו של אותו האיש עתיד אותו האיש ליפול בידן הרי כי בידך נתתי

אסיפת אמרים מתנות כהונה

[illegible] תומות. [illegible] וסמ מסברם יצחק ויעקב עכיו
[illegible] ומולי ל"ל נ' תכות: על מנת כו'. מפני דבריך
[illegible] מתכי מתכי מסברם יגיע לך כן ומתחר מתכם דבריו ל"ם נעשם ליפול בידם
[illegible] כמו כתלו כתיכר כתום נדבר בפניו כן ומופל עליו לשון ע"מ כמו למען ספיק כתוב
[illegible] ודומיה לו וכן כם על כן בפנותיה ומפי מתחדר ומתעניין כתוב נפנכ המסובב
[illegible] המסובב בפנכתו וכתלו כסכם נפנכם בעבור תולדות המסובב וכן כתב הרמב"ן בפ' נלניס וכן

נא לעון העם הזה וגו׳. כיון שמתו ישראל במדבר התחיל מבקש ליכנס לא״י בתחנונים ואתחנן: (ד) בעת ההיא. באיזה עת באותו עת שנתמנה יהושע שנאמר (דברים ג) ואת יהושע צויתי. א״ר הונא כיון שא״ל הקב״ה למשה הגיע ארכי ליהושע. אותה שעה התחיל לבקש רחמים ליכנס לארץ. למה״ד לאיפרכוס שהיה בארכי שלו. והיה נוזר על המלך והוא עושה. היה פודה למי שרוצה והובש למי שרוצה. וכיון שנתחלף ונתמנה אחר תתתיו. התחיל לבקש מן השוער ליכנס ולא היה מניח לו. כך משה כל ימים שהיה בארכי שלו היה חובש למי שרוצה שנא׳ (במדבר יד) וירדו הם וכל אשר להם חיים וגו׳. ופודה למי שירצה שנא׳ (דברים ג) יחי ראובן ואל ימות. וכיון שנתחלף ונתמנה יהושע תתתיו שנא׳ (במדבר כז) קח לך את יהושע בן נון התחיל להתחנן ליכנס לארץ. א״ל הקב״ה רב לך. ד״א בעת ההיא לאמר. מהו לאמר. א״ר עזריה לאמר לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה. שהרי משה אע״פ שנא׳ לו (דברים ג) לא תעבור את הירדן הזה התחיל מתחנן. ד״א מהו לאמר אר״ע אמר משה רבש״ע השיבני על דברי אם אני נבנם לארץ ישראל אם איני נבנם. ד״א מהו לאמר אמר לפניו רבש״ע תכתב חטייה שלי לדורות. א״ר שמואל למה״ד למלך שנזר ואמר כל מי שילקט ויאכל מפירות שביעית מהזירין אותו בקומפין. הלכה אשה אחת ולקטה ואכלה. התחילה לחזר אותה בקומפין. אמרת לו אדוני המלך בבקשה ממך יתלו הפנין הללו בצווארי. שלא יהו בני המדינה אומרים נמצא בה דבר כשפים או דבר ניאוף. ומתוך שהן רואים את הפנים בצווארי יודעים שבשבילן אני מחזרת בקומפין. כך אמר משה רבש״ע תכתב חטייה שלי לדורות שלא יהיו ישראל אומרים זיף משה בתורה או אמר דבר שלא נצטוה. וידעו שלא היה אלא על המים. הרי בעת ההיא לאמר: (ה) ה׳ אלהים אתה החילות. מהו ה׳ אלהים. אריב״ק בשני מקומות דימה משה את עצמו לאברהם ולא הועיל לו כלום. כיצד אברהם קרא לו הקב״ה ואמר הנני שנא׳ (בראשית כב) ויאמר אברהם ויאמר הנני. מהו הנני. הנני לכהונה הנני למלכות. זכה לכהונה וזכה למלכות. זכה לכהונה מנין שנא׳ (תהלים קי) נשבע ה׳ ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. וזכה למלכות שנא׳ (בראשית יד) אל עמק שוה הוא עמק המלך. ואף משה בקש לעשות כן שנא׳ (שמות ג) ויאמר משה משה ויאמר הנני. הנני לכהונה הנני למלכות. א״ל הקב״ה (משלי כה) אל תתהדר לפני מלך ובמקום גדולים אל תעמוד. (שמות ג) ויאמר אל תקרב הלום אין לך עסק בכהונה שנא׳ (במדבר ח) והזר הקרב יומת. אין לך עסק במלכות כענין שנא׳ (ש״ב ז) כי הביאותני עד הלום. אברהם אמר (בראשית טו) ה׳ אלהים מה תתן לי. א״ר לוי אמר לפניו רבש״ע אם מתבקש לי בדין

מתנות כהונה

נסויה: **ארכי** [illegible]: **שהיה** כאלכי שלו. בניס ממשלתו: **השיבני** על דנלי נלסיס ז **חטייה** הטא שלי שתשלתי לפניך: **בקומפין** בשדה ופלטיל שמוחקין בו ומחזירין לוחס בו כדי שתשבה נכיסי: **הפנין** תלוים שלא לחבשו וקרלו פנין כמ״ש סתלוה הנשה פניס: **עמק** המלך. דרשו חז״ל שהשוו כולם בעלה אחת למלוך תכריסה עליהם: **וזר** הקרב. **ושיש** לו **מקרב ומין** בבראשית רבה פרשה נ״ה מלמד זה יוסף בגזל: **בדין** בראשית יחו״ד כשב

בשעה שהיה משה מבקש ליכנס לארץ ישראל א"ל הקב"ה רב לך. אמר לפניו רבש"ע לא כך אמרת לי כל מי שאין לו בידי והנותי בסתנת חנם אני עושה עמו. עכשיו איני אומר שמתבקשת לי אצלך מאומה אלא חנם עשה עמי. מנין ממה שקרינן בענין ואתחנן אל ה': (ב) ד"א ואתחנן אל ה' זש"ה (תהלים קמ) בתוכחות על עון יסרת איש ותמס כעש המודו אך הבל כל אדם. ומהו בתוכחות על עון ע"י עון אחד שהיה ביד משה שהוכיח את בניך וא"ל (במדבר כ) שמעו נא המורים יסרת אותו והובחת אותו. ואין איש אלא משה שנא' (שם יב) והאיש משה עניו מאד. מהו ותמס כעש המודו. כל חמדה שהיה מתאוה משה ליכנס לארץ המסית אותו כעש הזה שנכנס בכלים ומרקבין. ואין חמודו אלא א"י בענין שנא' (ירמיה ג) ואתן לך ארץ חמדה וגו'. ואם כך הניע למשה הצדיק עאכ"ו שאר כל הבריות שהם מתוקנים להבל ומתוקנים ליום הדין. אך הבל כל אדם א"ר אחא שנעשה אלוה שנא' (שמות ז) ראה נתתיך אלהים לפרעה. עכשיו היא מתחנן ומתחבט ואתחנן אל ה'. ד"א ואתחנן זש"ה (דניאל ב) והוא מהשנא עדניא וזמניא וגו'. א"ר אבין למה"ד למלך שהיה לו אהוב והוא מְמַנֶּה דוכסים ואיפרכין ואיסטרטליטין. לאחר ימים ראו אותו שהיה מבקש מן השוער ליכנס לפלטין ואינו מניח לו. היו הכל תמהין ואמרין אתמול היה ממנה דוכסין ואיפרכין ואיסטרטליטין ועכשיו הוא מבקש מן השוער ליכנס לפלטין ואינו מניח לו. אמרו להם שעתא עברת. כך משה גוזר על הקב"ה והוא מקיים קומה ה'. שובה ה'. ואם בריאה יברא ה'. אם נברא לה פה מששת ימי בראשית הרי מוטב ואם לאו יברא ה'. ועכשיו מתחנן ומתחבט ליכנס לארץ ישראל ואינו מתקבל. שעתא עברת. בעת ההיא לאמר: (ג) ואתחנן אל ה' זש"ה (משלי יח) תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות. א"ר תנחומא תחנונים ידבר רש זה משה שבא אצל בוראו בתחנונים. ועשיר יענה עזות עשירו של עולם זה הקב"ה ענה אותו עזות שנא' (דניאל ג) אל תיקף דבר אלי. ד"א א"ר יוחנן תחנונים ידבר רש אלו נביאי ישראל. ועשיר יענה עזות אלו נביאי או"ה. א"ר יוחנן אין לך צדיק באו"ה יותר מאיוב ולא בא אלא בתוכחת שנאמר (איוב כג) אערכה לפניו משפט ופי אמלא תוכחות. ואין לך גדול בנביאים ממשה וישעיה. ושניהם לא באו אלא בתחנונים. ישעיה אמר (ישעיה נג) י"י חגנו לך קיינו. ומשה אמר ואתחנן אל י"י. ד"א ואתחנן אל י"י למה"ד למטרונה שילדה בן. כל ימים שבנה קיים היתה נבנסת בפלטין בערוץ. מת בנה התחילה מבקשת ליכנס בתחינות. כך כל זמן שהיו ישראל קיימים במדבר היה משה נבנם לפני הקב"ה בזרוע (שמות נג) למה י"י יחרה אפך בעמך. סלח

נא

אסיפת אמרים

משרת של עולם כו'. פי' שענה לותו שנאמר כדמסיק בגמר סביבני על דברי והוה כעוזה וסיינו שבקב על סופף דבר שסוג ל' קשות (ירי מגסס) : שלא

מתנות כהונה

סוג לשון והנותי ל' חנם : ואין לזה . נמקום אחר : המסות לשון ותמס שהמדמו נמס ונפלאר מעל שכרי הקב"ה לא השניח לו : אלוה וזה כל חמד שהיה מלוה ומדון על הכל :

ויבסין כו' מיי מפלים שם : שעתא כו' . שעתו וזמן ממשלתו עברה ולא יהיה כבראשונה : ולא נא כו' . נא גבד שקב"ה נמוכתה ולכך אין : בפלטין של מלך . בזרוע בהזקה וכזרוע נמוים

כ"ר סימון את מוצא ע"ז קרובה ורחוקה. והקב"ה רחוק וקרוב. כיצד ע"ז קרובה. נוי עושה ע"ז ומעמידה בתוך ביתו אצלו הרי קרובה. ומנין שהיא רחוקה שנא' (ישעיה מו) אף יצעק אליו ולא יענה וגו' הרי רחוקה. והקב"ה רחוק וקרוב כיצד. א"ר יהודה בר סימון מבאן עד לרקיע מהלך ת"ק שנה. הרי רחוק. וקרוב מנין שאדם עומד ומתפלל ומהרהר בתוך לבו וקרוב הקב"ה לשמוע את תפלתו שנא' (תהלים סה) שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו. אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע כשיהיו או"ה באים להתפלל לפניך אל תענה אותן שאין באין אצלך בלב שלם אלא הולכין אצל ע"ז שלהן ואינה עונה אותן. והן רואין צרתן צרה. ובאין להן אצלך. אף אתה לא תענה אותן שנאמר (תהלים יח) ישועו ואין מושיע על ה' אלא ענם. מהו ' ישועו לע"ז שלהן וכשיבואו אצלך על ה' ולא ענם. אבל כשישראל קוראין אצלך מיד עשע תפילתנו שנאמר (שם ד) בקראי ענני אלהי צדקי. א"ל הקב"ה מה אמרת בקראי ענני חייך עד שלא תקראני אני אענה אתכם שנא' (ישעיה סה) טרם יקראו ואני אענה שאין לי אומה אחרת אלא אתם. מנין ממה שקרינו בענין כי מי גוי גדול. (תהלים ס) יענך ה' ביום צרה. רבנין אמרי למה"ד לבן מלך שיצא לתרבות רעה והיו לו שלשה פדגוגין. הראשון אמר יעשה לו כבלים של מאה ליטרין. והשני אמר אינו יכול לעמוד בכבלים של ק' ליטרין. אלא יעשה לו כבלים של י"ב ליטרין. בא השלישי ואמר האיך הוא יכול לעמוד בכבלים של שנים עשר ליטרין יעשה לו כבלים של ליטרא אחת. כך אמר משה יעשו לו כבלים של מאה ליטרין שנא' (דברים ג) ומצאוהו רעות רבות וצרות. חד אמר יעשו לו כבלים של י"ב ליטרין. שנאמר יענך ה' ביום צרה. כשם שהיום י"ב שעות. כיון שעמד ירמיה אמר לפניו רבש"ע אין בהם כח לסבול כשם שאמר דוד ביום צרה. אלא יעשה להם כבלים של ליטרא אחת שנא' (ירמיה ג) ועת צרה היא ליעקב ומטנה יושע. ד"א יענך ה' ביום צרה. מהו ביום צרה אמר ר"ל למה"ד לאשה שישבה על המשבר לילד והיתה מצטערת לילד אמרו מי שענה את אמך הוא יענה אותך. כך אמר דוד לישראל מי שענה ליעקב הוא יענה אתכם מה התפלל יעקב ואעשה שם מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי אף אתה "יענך ה' "ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב. אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש רחמים עליהם מיד ענה אותן. א"ל הקב"ה משה חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם דכתיב (דברים כד) כה' אלהינו בכל קראנו אליו: (ז) ד"א כה' אלהינו וש"ה (תהלים פט) ואני תפלתי לך ה' עת רצון ר' הנינא בר פפא שאל לר' שמואל בר נחמן מה דכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון. א"ל שערי תפלה בעמים פתוחים פעמים נעולים

מתנות כהונה

מתיב לון: שת לתו ממפת כו'. כיוכלמי נפ"ק דנדרים גרס לין הכתן מקבלין לומה יוס וכבלי בפרק לין שומדין נוסק לינו ניזוק כל לומה יוס וכן הכיתו כל הפו: מבאן ועד לרקיע. ניכו' מפיים וכן כל רקיע ורקיע וכן בין כל רקיע ורקיע וכן פלפי יוות כמין יפנים פ"ק ופ"ו: עדיך עד מלך יבא המפבלל: בדגוג לומן המגדל בני ילדון ושיין ריש פ' בתרא: כבלים כבלי נרגל ליסרו ולמכבו בהם: רעות לטוס ולגוים. בלשה מיני פורעניות

בדין שיהו לי בנים תן לי. ואם לאו ברחמים תתן לי. א"ל הקב"ה חייך בדין מתבקש לך (שם) והנה דבר י"י אליו. ואף משה כך אמר ה' אלהים אתה החילות אם מתבקש בדין שאבנס לא"י אבנס. ואם לאו אבנס ברחמים. א"ל הקב"ה אל תתחדר לפני מלך וגו' כי לא תעבור את הירדן הזה. וביון שראה משה תיאך הדברים חזקים. התחיל מדבר דברים קשים. ה' אלהים אתה החילות. אמר לפניו רבש"ע למה אינו נבנס לארץ. מפני שאמרתי (במדבר כ) שמעו נא המורים אתה הוא שאמרת תחלה (שם יז) למשמרת לאות לבני מרי. ד"א אתה החילות א"ר ראובן אמר משה לפני הקב"ה למה את עושה לי כך. אתה התחלת לבא אצלי מנין שנא' (שמות ג) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. א"ל משגדלת אותי אתה מורידני מגדולתי? א"ל הקב"ה והרי נשבעתי. אמר לפניו רבש"ע אתה החילות בשבקשת לא חללת השבועה. לא נשבעת שאתה מכלה את בניך בעגל והזרת בך שנא' (שמות לב) וינחם ה'. ד"א א"ר לוי אמר לפניו רבש"ע עצמותיו של יוסף נבנסו לארץ ואני איני נבנס לארץ. א"ל הקב"ה מי שהודה בארצו נקבר בארצו ומי שלא הודה בארצו אינו נקבר בארצו יוסף הודה בארצו מנין גבירתו אומרת (בראשית לט) ראו הביא לנו איש עברי וגו'. ולא כפר אלא אמר (שם מ) כי גנב גנבתי מארץ העברים. נקבר בארצו מנין שנאמר (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו מארץ מצרים קברו בשכם. את שלא הודית בארצך אין אתה נקבר בארצך. כיצד בנות יתרו אומרות (שמות ב) איש מצרי הצילנו מיד הרועים. והוא שומע ושותק לפיכך לא יקבר בארצו כי לא תעבור את הירדן הזה. א"ל הקב"ה למשה אם אתה נקבר כאן אצלן בזכותך הן באין עמך. א"ר לוי למה"ד לאחד שנתפזרו מעותיו במקום אפילה אמר אם אימר אני האירו לי שאקבץ מעותי אין בדיה משנתה עלי. מה עשה נטל זהב אחד והשליך בתוכם. והתחיל צווח ואומר האירו לי זהב אחד היה לי ונפל ממני כאן. והאירו לו. מה עשה משנטל את הזהוב אמר להן בחייכם המתינו לי שאלקט את המעות. וליקטן. בזכות הזהוב נתלקטו המעות. כך א"ל הקב"ה למשה אם נקבר את אצלם במדבר הן באים בזכותך. ואתה בא בראשם שנא' (דברים לג) וירא ראשית לו וגו' ויתא ראשי עם: (ו) כי כי גוי גדול וגו' הלכה אדם מישראל שהיה קורא את שמע מתן שיהא מותר לו להמתין אתר ק"ש ואח"כ יתפלל? כך שנו חכמים ג' תביעות הן. תבא לסמיכ' שחיטה. תבא לנטילת ידי' ברכה. תבא לגאולה תפלה. ומי שהוא עושה כן מהו מתן שברו? אמר רבה בר אבוה אם סמך ושחט יהא מובטח שקרבנו נתקבל. ואם נטל ידיו ובירך מיד יהא מובטח שלא יהא שטן מקטרג בסעודתו. ואם קרא ק"ש ומתפלל מיד יהא מובטח שתפילתו נשמעת. א"ר יהודה

מתנות כהונה

צוי גדול וגו׳ : ד״א א״ר תנחומא מעשה בספינה אחת שהיתה כולה של גוים . והיה בתובה יהודי אחד הניעו לנס אחד אמרו לאותו יהודי פרוני מזל מעות ועלה לנס הזה ובקה לנו משם מאומה . אמר להם לא אבמנאי אני מבין אני להיכן אתך . אמרו ויש אבמנאי יהודי בכל מקום את הולך אלהיך עמך . הרי אשר לו אלהים קרובים אליו . מהו בכל קראינו אליו . אמרו רבנן יש תפלה שנענית לארבעים יום . ממי את למד משה דכתיב ואתנפל לפני ה׳ ארבעים יום וגו׳ . ויש תפלה שנענית לעשרים יום ממי אתה למד מדניאל דכתיב (דניאל י) להם חמודות לא אכלתי עד מלאת שלשה שבועים ימים . ואחר כך אמר ה׳ שמעה ה׳ סלחה וגו׳ . ויש תפלה שנענית לשלשה ימים ממי את למד מיונה דכתיב (יונה ג) ויהי יונה במעי הדנה וגו׳ ואחר כך ויתפלל יונה אל ה׳ אלהיו ממעי הדנה וגו׳ . ויש תפלה שנענית ליום אחד ממי את למד מאליהו דכתיב (מ״א יח) ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו׳ . ויש תפלה שנענית לעונה ממי את למד מדוד דכתיב (תהלים סט) ואני תפלתי לך ה׳ עת רצון . ויש תפלה שעד שלא יתפלל אותה מפיו הקב״ה יענה שנא׳ (ישעיה סה) והיה טרם יקראו ואני אענה : (יא) כי תוליד בנים . הלכה אדם מישראל מהו שיהא מותר להקיף פאת ראשו . כך שנו חכמים אלו דברים אסורים מפני דרכי האמורי . המספר קומי והעושה בלורית . מהו המספר קומי . זה המספר פאת ראשו ועושה תפיסת קורצין . מהו חייב . סופג את הארבעים . אבל העושה בלורית אינו מגדלה אלא לשמה של ע״ז . ואין עונש קשה משל ע״ז שהרי הקב״ה אינו מקנא אלא בה מנין שנאמר (שמות כ) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני זנו׳ . וכתיב (דברים ג) כי ה׳ אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא . רבנן אמרי הואיל ואין בע״ז ממש למה קורא אותן אלוהות . א״ר פנחס בר חמא כדי ליתן שכר לכל מי שפורש ממנה . אמר הקב״ה אע״פ שאין בה ממש . כיון שפורש אדם ממנה מעלה אני עליו כאילו הוא עובר למי שיש בו ממש ובא לו אצלי . אריב״ל אמר הקב״ה הואיל וכך הוא עונשה של ע״ז קשה צריך אני להזהיר אתם עליה . שלא יאמרו אילו הזהירנו עליה פירשנו ממנה . א״ל הקב״ה לישעיה לא תהא סבור שמא לא הזהרתי אותם על ע״ז תחלה עד שלא באו לסיני לקבל את התורה הזהרתי אותן על ע״ז מנין שכך כתוב (ישעיה מה) ואניד לך מאז בטרם תבא השמעתיך בטרם תבא לסיני השמעתיך ברכות וקללות . למה (שם) פן תאמר עצבי עשם ופסלי ונסכי צום . לפיכך הזהרתי אותם עליה . וע״י מי הזהרתי אותן על

מתנות כהונה

כשעומדין מתפללין בשופר ומתי מתפללין וכתיב ויהי בשלחי דפ״ק מסכת ראש השנה וכתיב שמבטיחו נס בשפר תורת חיים וסילוקו בפ׳ זו : לנס מי חיים שכרגוש שלו נסי תומיח ובפ״ק דגיטין ובכמה מקומות : מביך מתי בתמיד . ומעשה זה בירושלמי דמסכת ברכות בפ׳ הרואה ומיין עוד שם : לעשרים כלומר לתחר עשרים ביום כ״ל בתה שתחר ה׳ שמעה ונומר לה היה חלה ביום לתחרון להעמיד שכתוב עד תלחה וגו׳ ותח״כ נעשה : לעונה יום או לילה נקראת עונה כדתיתח בסוף מסכת ע״ז : עת רצון . עת זהו עונה וכתיב דתיתח בבר״ פ׳ ל״ד עת שמתה דיכבת יהד עלה כו׳ . שפרוטו מן השוק עם ומזון : קורצין שמגלח תוהם עד שעיניו וכול שמספר כי תם נרתם הזוג תו בשפוכים כך פי׳ הרוך : בלורית מגדל שערו לשם ע״ג : ברכות וקלל ח . תם לח יעבדו תו יעבדוס ויל שכ״ל לתם שתחר כשהן כמלכים כתם שעשים

נעולים. אבל שערי תשובה לעולם פתוחים. א"ל מנין. דכתיב (תהלים סה) נוראות בצדק תענינו אלהי ישענו מבטח כל קצוי ארץ וים רחוקים. טה המקוה הזה פעמים פתוח פעמים נעול אף שערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים. אבל היום הזה לעולם פתוח כך ידו של הקב"ה לעולם פתוחות לקבל שבים. אמר רב ענן אף שערי תפלה אינן ננעלים לעולם דכתיב כה' אלהינו בכל קראנו אליו. ואין קריאה אלא תפלה כענין שנא' (ישעיה נה) והיה טרם יקראו ואני אענה. א"ר חייא רבה בתיב (תהלים כז) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' הוי מתפלל וחוזר ומתפלל ויש שעה שיתנו לך. ד"א ואני תפלתי וגו' דוד בשביל שהיה יחידי אמר עת רצון. אבל תפילתן של צבור אינה חוזרת לעולם ריקם. הוי כה' אלהינו בכל קראנו אליו: (ה) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו שאלו חֲמִינים את ר' שמלאי כמה רשויות בראו את העולם. א"ל אני ואתם נשאל לששת ימי בראשית. אמרו לו מי כתיב בראשית ברא אלוה. בראשית ברא אלהים כתיב. אמר להן מי כתיב בראו ברא כתי'. ומי כתב ויאמרו אלהים יהי רקיע. יקום המים. יהי מאורות. ויאמר כתיב. כיון שהניעו למעשה יום הששי היו שמחים אמרו לו הרי כתיב (בראשית ג) נעשה אדם בצלמנו. א"ל מי כתיב ויבראו את האדם בצלמיהם אכ"כ אלא ויברא את האדם בצלמו. אמרו לו והא כתיב כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו. אמר להם מי כתיב כה' אלהינו בכל קראינו אליהם. בכל קראינו אליו כתיב: (ט) ד"א אשר לו אלהים קרובים אליו. א"ר יוחנן בשמתבנסין מלה"ש לפני הקב"ה לומר אימתי ר"ה ואימתי יה"כ. הקב"ה אומר להם לי מה אתם שואלים אני ואתם נלך אצל דין של מטה מנין דכתיב אשר לו אלהים קרובים אליו. אשר לו אומה קרובה אכ"כ אלא אשר לו אלהים קרובים אליו הוא וכל פמליא שלו. א"ר יוחנן אמר הקב"ה עד שלא נעשית אומה שלי מיעדי ה'. מכאן ואילך אשר תקראו אתם. ד"א אשר לו אלהים קרובים אליו אדם אם יהא לו קרוב עשיר הוא מודה בו. ואם עני הוא כופר בו ואומר שאינו קרובו. אבל הקב"ה כביכול ישראל היו נתונים במצרים בשעבוד הקב"ה אומר קריביהם אני מנין שנאמר (תהלים קמו) לבני ישראל עם קרובו. ואם קרובו עני הוא עושה עצמו עיקר ואותו תפילה מהו אומר פלוני מתקרב לי. אבל הקב"ה כביכול עושה לישראל עיקר אשר לו גוי קרוב אכ"כ אלא אשר לו אלהים קרובים אליו: (י) ד"א כי מי גוי גדול א"ר חמא ב"ר הנינא איזו אומה שגידלה אלהיה כאומה זו. בנוהג שבעולם אומה מבקשת לעשות מלחמה ואינן יודעין אם נוצחין ואם אין נוצחין. וישראל ודאי נוצחין שנא' כי מי גוי

מתנות כהונה

גנד שלשה מעלות טוב נעשך מון מלא להדיט עסיקית מלא: ס"ג מה המקום הזה. ועיין בזוהר נכח בפסוק סכות בענן ובמד' מלוס: נשאל לבסם ימי בהמסית. עיין בב"ר פ' ה': יקון המוס כו'. בכולם כתיב ויאמר ולא כתיב ויאמרו: ובל פמליא וכו'. הם קרובים ומסמיכים עליהם: ס"ג תקראו אתם ודיים הכתוב מכר ויע קרי ביה אתם: שגדלה כו'. כלומר כביכול גדלה תורתו על פי דרכה וכפי הנוהג בחל שגידל את בנו ומגדילו כפי רצונו: ואם אין מיטורין ויכולין יודעי מלחמה שנא' ומי גוי וגו'. ופירושו בגלות הגוים ויוסף כפשוטו

מולין של נחושת והבניסו אותו לתוכו והיו מדליקים תחתיו והוא היה נשרף מבפנים. אותו שעה קרא מנשה לכל אלהות שבעולם שהיה מזבה להם ולא ענה אותו אחד מהם שנא' (ישעיה מו) אף (כי) יצעק אליו ולא יענה מצרתו לא יושיענו. כיון שראה מנשה מצרתו צרה שלא ענה אותו אחד מהם. התחיל קורא להקב"ה. אמר לפניו רבש"ע הרי קראתי לכל אלהות שבעולם וידעתי שאין בהם ממש. רבש"ע אתה הוא אלוה על כל אלהים ואם אי אתה עונה אותי אני אומר שמא ח"ו כל הפנים שוות. א"ל הקב"ה הא רשע בדין הוא שלא אענה אותך שהבעסת אותי. אלא שלא לנעול דלת לפני השבים שלא יהו אומרים הרי מנשה ביקש לעשות תשובה ולא נתקבל. לפיכך הריני עונה אותך מנין שנא' (דה"ב לג) ויתפלל אליו ויעתר לו ויחתר לו. מלמד שחיו מלה"ש מסתמין את הלונות של דקיע שלא העלה תפלתו לשמים. מה עשה הקב"ה החתר את הרקיע מתחת כסא הכבוד וקיבל את תפלתו וישיבהו ירושלים למלכותו. א"ר שמואל בר אוניא בשם רבי אחא ברוח השיבו. כמה דתימא משיב הרוח. באותה שעה ידע מנשה כי ה' הוא האלהים. ד"א (מלכי י) פעולת צדיק לחיים אלו באי הארץ הצדיקים שהיו בימי משה. ותבואת רשע לחטאת כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ וגו' מהו להבעיסו א"ר אלעזר היו יושבין ומחשבין איזו ערוה חמורה שנא' (יחזקאל כב) ואיש את אשת רעהו וגו' טמא בזיבה. מאי בזיבה. במחשבה היו אומרים מי שבא על אשת איש בחנק זמי שבא על כלתו בסקילה. הרי הבלה חמורה מאשת איש. תני ר' ישמעאל (עמוס ב) איש ואביו ילכו אל הנערה ויבול לתאוה. ת"ר למען חלל את שם קדשי. היו אומר להבעיסו. א"ר לוי לא נגלו ישראל עד שנעשו שבעה בתי אבות רשעים. בנים תרין. בני בנים תרין. ונושנתם והשחתם ועשיתם הרי ז': (יד) רבנין אמרי יתברך שמו של הקב"ה שיודע מה היה זמה עתיד להיות דכתיב (ישעיה מו) מניד מראשית אחרית וגו'. כיצד בפרשה זו הראה משה לישראל אם יחטאו היאך הם עתידים לגלות. והיאך הן עושין תשובה. והיאך הן נגאלים. היאך הם עתידין להטוא דכתיב (דברים לא) ועשיתם הרע בעיני ה' ואח"כ והפיץ ה' אתכם בעמים ואח"כ בצר לך ומצאוך. מהו בצר לך א"ר יוחנן בשם ר"ע בל צרה שהיא של יחיד צרה. וכל צרה שאינה של יחיד אינה צרה. ד"א בצר לך ר' יוחנן דידיה אמר כל צרה שישראל ואו"ה שותפין בה צרה. וכל צרה של ישראל עצמן אינה צרה. דרש ר' יוחנן כגון צרתן בשושן הבירה שלא היתה אלא לישראל שנא' (אסתר ד) אבל נדול ליהודים. מיד הצטית להן הקב"ה

מתנות כהונה

דף סל נחושת חלול מבפנים ונתנוהו בתוכו וכן הוא בירושלמי דפרק חלק וכעירוך: שמא הם

שלא לנעול דלת וכו'. דתיכף דלת ידעי בפניהם תשובה

ופלוס. דכרי הספר הם ולא דכרי מנשה: ס"ג בירושלמי דפרק חלק: ויחתר ו מלמד כר. וכתן הוא בכרי בדכרי הימים לג: בשב ויתפלל אליו ויעתר לו ויחתר במילוף ת' בכי"ן כתפללה מוחים אתפ"ע: משיב הרוח. ויפיבהו דרש לשון מטיב הרוח וכל זה במדרש רות פ' ה' ופ' אמור פ' ל' ועיין שם: חמורה והיו עוסקין לומה כדי להבעיסו: בזמה פירושו במחשבה כד"א זימה היא ומצינוהו עלת המלוח וכן בתפלה זמם הפג וכן הרכה: שאינה של יחיד. פלוני בא על נכיסת פלוני נדה שהקב"ה פירש בנדה דכתיב בנר לך והיה ו עומד בנר לכם עומד שעל

על ידי משה עבדי מנין ממה שקרינו בענין כי תוליד בנים ובני בנים ונו׳ (יב) ד״א זש״ה (הושע ד) כרובם כן חטאו לי כבודם בקלון אמיר . מהו כרובם . א״ר שמואל בר נהמני שכל מה שהגדולים עושין הדור עושה . כיצד הנשיא מתיר ואב בית דין אומר הנשיא מתיר ואני אוסר ? והדיינים אומרים אב״ד מתיר ואנו אוסרים ? ושאר הדור אומרים הדיינים מתירין ואנו אוסרין ? מי גרם לכל הדור לחטוא ? הנשיא שהטא תחלה . א״ר שמלאי כתיב (הושע ג) כי זנתה אמם הוליכה הורתם . שהן מבישין דבריהם בפני עמי הארץ . כיצד התלמיד יושב וחורש בצבור לא תלוה בריבית והוא מלוה בריבית . אומר לא תגזול והוא גוזל . אומר לא תגנוב והוא גונב . א״ר ברכיה מעשה באדם אחד שגנבה בהמה פרושה על מטתו . וא״ר ברכיה מעשה באדם אחד שגנבה קומקומס שלו ועלה לקבול עליו לדיין ומצאו על הבירה שלו . הוי כרובם כן חטאו לי . ד״א כרובם כן חטאו לי א״ר תנחומא כל שהרביתי להם ארצות כן חטאו לי . מנין שנאמר (הושע יג) גם מזבחותם כגלים על תלמי שדי . ד״א כל שהרביתי להן עושר כן חטאו לי מנין שנאמ׳ (שם ח) כספם וזהבם עשו להם עצבים . ד״א כל שהרביתי להם מלכים כן חטאו לי מנין שנא׳ (שם ז) כל מלכיהם נפלו אין קורא בהם אלי . ד״א כל שהרביתי להם בנים כן חטאו לי שנא׳ כי תוליד בנים ונו׳ : (יג) ד״א כי תוליד בנים ; זש״ה (מלאכי ג) פעולת צדיק לחיים תבואת רשע לחטאת . פעולת צדיק לחיים א״ר תנחום זה אליפז שגדל בחיקו של יצחק . ותבואת רשע לחטאת זה עמלק שגדל בחיקו של עשו . ד״א פעולת צדיק להיים כל מה שפעל דוד ושלמה בנו לחיים של ישראל . מהו ותבואת רשע להטאת בביאה אחת שנכנס מנשה לבית קדשי הקדשים היתה חטויה לישראל . שעשה צלם של ארבע פנים והכניסו להיכל . מנין שנא׳ (יחזקאל ח) והנה מצפון לשער המזבח כמל הקנאה הזה בביאה . א״ר אחא הא בייא רבא לעלמא התושב מפנה לבעל הבית . ולמה עשה צלם של ד׳ פנים כנגד ד׳ היות שהן סובלות כסאו של הקב״ה . ד״א למה ארבע פנים כנגד ד׳ רוחות העולם אמר כל מי שיבא מד׳ רוחות העולם יהא משתחוה לצלם זה . ומה עשה לו הקב״ה מסרו ביד שנאיו מנין שנאמר (דניאל ג ג) ויבא עליהם את שרי הצבא אשר למלך אשור ויאסרוהו בנחשתים . עשו לו

מולין

מתנות כהונה

ודפסם כי אמ׳ ה׳ וכמ״ש בפ׳ הזורק בפ׳ ומלקו ומעלתי בקות אמת בפס יקוס כתיבת יד נורס בתפסם בסיון אמר להם ברכות וקללות כו׳ : ואני אומר . בתמיה וכן כולם זה אחר זה וכרם כרוכם כתיב הכר וי״ו לשון כך וכפיה . כלומר כשהוסיף הכך והוא הכפיה כן תוכיחם כולם : שהן מביישין . הבישים והדיינין וכן נרסינן בילקוט תרי עשר הדיינין מביישין כו׳ : אמם והורתם . ר״ל הנביאים והגדולים כמ״ש תורת אמך אל תטוש לעולם מורי התורה : קומקמום יורה על נחושת שמתממין בו המים : על תלמי שדי . בפתיחתא דאיכה דכתי מפרש שהיו מעמידין צלמי ע״ג על כל תלם ותלם : זה תליסי . שהוא עליו עבו מכיו לבדוף אחר יעקב ולהכניו והוא לא עבה כן תלה לקח ממנו מה שמצא בידו כדי לקייס זכה מלות מכיו שהכניו הכוב כמו כמו בפיכבי ז״ל בפ׳ ויצא ועיין שיר בילקוט בפרשת ויצב : בביאה אחת . דרש ותבואה לשון ביאה כמו תבואתה לרחם יוסף : חטויה חטא ושון : הא ייתי כו׳ . הכי גרס נדולה בחא לשולם שבנה שנשב מפנש ודוחס בעל כרחם מכיחו והנמצל מבוקר מעלמו : מולין בפרק הלה

מל. וזה לא הבטחתי אותו. מהו מאד נעלה זה נתעלה מאד מאברהם: (מז) ד"א ושבת עד ה' אלהיך א"ר שמואל פרנריטא בשם ר"מ למה"ד לבן מלך שיצא לתרבות רעה. והיה המלך משלח פדגוגו אחריו ואמר לו הזור בך בני. והיה הבן משלחו ואומר לאביו באלו הפנים אני חוזר בך ואני מתבייש לפניך. והיה אביו משלחו ואומר לו בני יש בן מתבייש להזור אצל אביו. ואם אתה הוזר לא אצל אביך אתה הוזר. כך הקב"ה משלח ירמיה לישראל בשעה שהטאו וא"ל לך אמור לבני חזרו בכם מנין שנא' (ירמיה ג) הלוך וקראת את הדברים האלה וגו'. והיו ישראל אומרים לירמיה באלו הפנים אנו הוזרים להקב"ה מנין שנא' (שם) נשכבה בבשתנו ותכסנו כלמתנו וגו'. והיה הקב"ה משלח ואומר להם בני אם הוזרים אתם לא אצל אביכם אתם חוזרין מנין שנא' (שם לא) כי הייתי לישראל לאב וגו'. א"ר עזריה א"ל הקב"ה לירמיהו לך אמור להם לישראל היכם אני כופר בכם אתם אמרתם לי בכיני ומעי המו עליו אף אני כך אומר לכם מנין שנא' (ירמיה לא) הבן יקיר לי אפרים וגו': (יז) אז יבדיל משה. הלבה על כמה דברים נצטווה אדם הראשון. כך שנו חכמים על ששה דברים נצטווה אדה"ר. על ע"ז. ועל ברכת השם. ועל הדינים. ועל שפיכת דמים. ועל גילוי עריות. ועל הגזל. אמר רבי כלן בפסוק אחד שנא' (בראשית ב) ויצו ה' אלהים על האדם וגו'. ויצו זה ע"ז שנא' (הושע ה) כי הואיל הלך אחרי צו. ה' זה ברכת השם שנא' (ויקרא כד) ונוקב שם ה'. אלהים אלו הדיינים שנא' (שמות כב) עד האלהים יבא דבר שניהם. על האדם זה שפיכות דמים שנא' (בראשית ט) שופך דם האדם וגו'. לאמר זה גילוי עריות שנא' (ירמיה ג) לאמר הן ישלח איש את אשתו. מכל עץ הגן אכל תאכל ולא מן הגזל. מצוה אותו על הגזל. ועל כלן יש סליחה. חוץ משפיכות דמים שנאמר שופך דם האדם באדם דמו ישפך. א"ר לוי והרי כמה בני אדם שהרגו ומתו על מטותיהן. השיבו אותו מהו באדם דמו ישפך כשיבאו כל בני אדם לע"ל. אותה שעה דמו ישפך. אמרו מעשה בשני אחים שהרג אחד מהן את הבירו. מה עשתה אמן נטלה כוס אחד ומלאתו מדמו והניחה אותו במגדל. והיתה נבנסת בכל יום ויום ומוצאה אותה הדם תוכם. פעם אחד נבנסה והביטה אותו ומצאו ששתק. אותה שעה ידעה שנהרג בנה האחר לקיים מה שנא' שופך דם האדם באדם דמו ישפך: (יח) אז יבדיל משה. זש"ה (קהלת ה) אוהב כסף לא ישבע כסף. אין אנו יודעים שאין אדם ממלא את נפשו? מהו בכסף. רבנן אמרי אלו תלמידי חכמים שנמשלו בכסף שנא' (משלי יז) וקנות בינה נבחר מכסף

מתנות כהונה

מיכה קפלים: וזה לא הבטחתי לותו. ולפיכך לאחי מהני נעבה לו מניחים הרבה וכילקוט מסייט ניט הכי נהדיט: פרנריטא בשבוך מבמע"ה לותו שם מקום: באלו פנים. בחיזה פנים: על שמה דברים. כן הוא לעיל בפרשה נרחבת ובפרק תרבע מיתות ליתא שבע מצות וכן לעיל בפרשה נרחבת חליצה דכתי יעקב וי"ל עוד יותר ושיין שם: יש סליחה. כלל מיתה: תומם לותם ומנענע כדמתרינן בדמו של זכריה בחיבה רבה: ששתק בעמד מרחיקתו: יושב וכטל. מלהכין מה שהיו להכיע

אסיפת אמרים

ניט נהי דיעין בטוען למד יוס וכל גזירות ג"ש בעל (מהר"ם): איני כופר. גרסי' (מהר"ם): ואמת

הקב"ה ישועה מנין (שם ו) ליהודים היתה אורה ושמחה. ד"א אטר ר"א כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא מתוך ה' דברים אלו. מתוך צרה. ומתוך תשובה. ומתוך זכות אבות. ומתוך רחמים. ומתוך הקץ. מתוך צרה דכתיב (שמות ג) ויאנחו בני ישראל. מתוך תשובה דכתיב (שם) ותעל שועתם. מתוך זכות אבות דכתיב (שם) ויזכור אלהים את בריתו. ומתוך רחמים דכתיב (שם) וירא אלהים את בני ישראל. מתוך הקץ (שם) וידע אלהים. ואם לע"ל אין נגאלים אלא מתוך חמשה דברים הללו. מתוך צרה דכתיב (דברים ד) בצר לך הרי מתוך צרה. ושבת עד ה' אלהיך הרי מחוך תשובה. כי אל רחום ה' אלהיך הרי מתוך הזכות. ולא ישכח את ברית אבותיך הרי מתוך זכות אבות. ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים הרי מתוך הקץ. ודוד פירש אותן (תהלים קו) וירא בצר להם הרי מתוך צרה. בשמעו את רנתם הרי מתוך תשובה. ויזכור להם בריתו הרי מתוך זכות אבות. ויתן אותם לרחמים הרי מתוך רחמים. (שם)

(* הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן הגוים הרי מתוך הקץ: (שם) ד"א ושבת עד ה' אלהיך אין לך דבר גדול מן התשובה. מעשה שהיו רבותינו ברומי ר' אליעזר ור' יהושע ורבן גמליאל. וגזרו סנקליטין של מלך לומר מבאן ועד ל' יום לא יהיה בכל העולם יהודי. והיה סנקליטו של מלך יוצא שמים. בא אצל רבן גמליאל ונילה לו הדבר. והיו רבותינו מצטערים הרבה. אמר להם אותו יוצא שמים, אל תצטערו מבאן ועד ל' יום אלהיהן של יהודים עומד להם. בסוף כ"ה ימים גילה לאשתו את הדבר. אמרה לו והרי שלמו כ"ה ימים. אמר לה עוד חמשה ימים. והיתה אשתו צדקת ממנו אמרה לו אין לך טבעת מוין אותה ומות. וסנקליטון נטל עליך שלשים ימים אחרים והגזירה עוברת. שמע לה ומוץ את טבעתו ומת. שמעו רבותינו ועלו אצל אשתו להראות לה פנים. אמרו רבותינו חבל לספינה שהלכה לה ולא נתנה המכס. כלו' הצדיק הזה לא מל. אמרה להן אשתו יודעת אני מה אתם אומרים חייכם לא עברה הספינה עד שנתנה מכס שלה. מיד נבנסה לתוך הקיטון והיציאה להן קופסא שהיתה המילה בתוכה וסמרטוטים מלאים דם נתונים עליה וקראו עליו רבותינו המקרא הזה (תהלים מו) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם כי לאלהים מגיני ארץ מאד נעלה. מהו מגיני ארץ. אמר הקב"ה לאברהם נעשיתי מגן עוז. מגין שנא' (בראשית טו) אנכי מגן לך לזה אני נעשה מגינים הרבה. כיצד אמר הקב"ה לאברהם (שם יב) ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך ואה"כ מל

אסיפת אמרים

המוץ וידעו נפשכם (יהו' כג): מתוך צרה. פקדם פקד"ם (שמות ג) ויאנחו בני ישראל. ומתוך תשובה דכתיב (שם) ותעל שועתם. מתוך זכות אבות דכתיב (שם) ויזכור אלהים את בריתו. ומתוך רחמים דכתיב (שם) וירא אלהים את בני ישראל. מתוך הקץ (שם) וידע אלהים. ואם לע"ל אין נגאלים אלא מתוך חמשה דברים הללו. מתוך צרה דכתיב (דברים ד) בצר לך הרי מתוך צרה. ושבת עד ה' אלהיך הרי מחוך תשובה. כי אל רחום ה' אלהיך הרי מתוך הזכות. ולא ישכח את ברית אבותיך הרי מתוך זכות אבות. ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים הרי מתוך הקץ. ודוד פירש אותן (תהלים קו) וירא בצר להם הרי מתוך צרה. בשמעו את רנתם הרי מתוך תשובה. ויזכור להם בריתו הרי מתוך זכות אבות. ויתן אותם לרחמים הרי מתוך רחמים. (שם)

(* הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן הגוים הרי מתוך הקץ: (שם) ד"א ושבת עד ה' אלהיך אין לך דבר גדול מן התשובה. מעשה שהיו רבותינו ברומי ר' אליעזר ור' יהושע ורבן גמליאל. וגזרו סנקליטין של מלך לומר מבאן ועד ל' יום לא יהיה בכל העולם יהודי. והיה סנקליטו של מלך יוצא שמים. בא אצל רבן גמליאל ונילה לו הדבר. והיו רבותינו מצטערים הרבה. אמר להם אותו יוצא שמים, אל תצטערו מבאן ועד ל' יום אלהיהן של יהודים עומד להם. בסוף כ"ה ימים גילה לאשתו את הדבר. אמרה לו והרי שלמו כ"ה ימים. אמר לה עוד חמשה ימים. והיתה אשתו צדקת ממנו אמרה לו אין לך טבעת מוין אותה ומות. וסנקליטון נטל עליך שלשים ימים אחרים והגזירה עוברת. שמע לה ומוץ את טבעתו ומת. שמעו רבותינו ועלו אצל אשתו להראות לה פנים. אמרו רבותינו חבל לספינה שהלכה לה ולא נתנה המכס. כלו' הצדיק הזה לא מל. אמרה להן אשתו יודעת אני מה אתם אומרים חייכם לא עברה הספינה עד שנתנה מכס שלה. מיד נבנסה לתוך הקיטון והיציאה להן קופסא שהיתה המילה בתוכה וסמרטוטים מלאים דם נתונים עליה וקראו עליו רבותינו המקרא הזה (תהלים מו) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם כי לאלהים מגיני ארץ מאד נעלה. מהו מגיני ארץ. אמר הקב"ה לאברהם נעשיתי מגן עוז. מגין שנא' (בראשית טו) אנכי מגן לך לזה אני נעשה מגינים הרבה. כיצד אמר הקב"ה לאברהם (שם יב) ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך ואה"כ מל

מתנות כהונה

נציס מימו מל לשון נזרה: סנקליטין יועץ המלך היוסביס על הדין: סנקליטו' מלך מב"ת דין: עוד המכס ימים. כלומר עוד ימים עוד ה' ימים ויכול הקב"ה לעשות בהם נס להגילה: אמרה לו. מין לך וכן הוא בילקוט מלים: מוץ מותו. נהפך שהמשמש סיס מל"ל וסס המוח סיס לשון במוכו וכשסיו הסנקליטין כוונו להמית הדם בשתר ידע בו שוס הדם סיס נוסן הטבעת בפיו וסיס מוכן בו ומת: חבל מיי לשון קוקלנא: כלומר כצדיק הזה לא מל. מימו מדברי הספר מלת פי' נכתב בתורו: הקיטון הדל: קופסא

מפני פרעה. א"ר ינאי בא הקוסטנר ליתן את החרב על צווארו וקהתה החרב מעד צווארו שנעשה של שיש. ושלמה מקלם אותו (שיר ז) צווארך כמגדל השן. א"ר אביתר ולא עוד אלא שקהתתה החרב מצווארו והיא נתהפכה על הקוסטנר. מנין שנא' (שמות יח) ויצילני מחרב פרעה. אמר משה לי הציל הקב"ה אבל לא לקוסטנר. אמר בר קפרא מלאך ירד בדמות משה והבריחו והיו סבורין במלאך שמשה הוא. א"ר יהושע ראה נסים שעשה הקב"ה למשה. כל אסבילי פרעה מהן נעשו אלמים מהן נעשו חרשים. ומהן נעשו סומין. וברח משה ולא ראו אותו. תדע לך בשעה שבקש הקב"ה לשלוח אותו בשליחותו התחיל מעכב. א"ל הקב"ה אי אתה זכור מה עשיתי לאסבילי פרעה שנא' (שם ד) ויאמר ה' אליו ומי שם פה לאדם ומי. ואותה שעה עמדתי לך ועכשיו איני עומד לך. א"ר יצחק בא וראה שאין מעשיו של הקב"ה כמעשה בשר ודם. בנוהג שבעולם ב"ר עושה לו פטרון שהוא מתקיים עליו. והוא נתפס באנקליטין. הלכו ומצאו לפטרונו ואמרו לו נתפס בן ביתך. א"ל אני מתקיים עליו. יצא ליהרג היכן הוא והיכן פטרונו. אבל הקב"ה אינו כן. אמרו לפניו מל"ה נתפס משה בן ביתך. אמר להם אני מתקיים עליו. אמרו לו הרי הוא עומד לפני פרעה הרי איפומניטא שלו נקראין הרי הוא יוצא ליהרג. אמר להם אני מתקיים עליו. יצא ליהרג והצילו הקב"ה מניין שנא' ויצילני מחרב פרעה. ד"א אדם יש לו פטרון והוא נתפס בחטיא שלו והושלך למקום חיות היכן הוא והיכן פטרונו. דניאל הושלך לגוב אריות והצילו הקב"ה מנין שנא' (דניאל ו) אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא. ד"א אדם עושה לו פטרון והוא עושה חטייה והדיין גוזר עליו שישרף היכן הוא והיכן פטרונו. אבל הקב"ה אינו כן אמרו מל"ה לפני הקב"ה נתפס אברהם בן ביתך. אמר להם אני מתקיים עליו. אמרו לו הרי הוא עומד לפני אמרפל הרי איפומניטא שלו נקראין הרי הוא עומד לישרף. אמר להם אני מתקיים עליו. הושלך לכבשן האש ירד הקב"ה והצילו מנין שנא' (נחמיה ט) ואתה אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים. ד"א אדם עושה לו פטרון והוא נתפס בחטייה שלו והדיין גוזר עליו שישרך בים היכן הוא והיכן פטרונו. אבל הקב"ה אינו כן יונה הושלך לים והצילו הקב"ה מנין שנא' (יונה ב) ויאמר ה' לדג ויקא את יונה. ד"א אז יבדיל משה א"ר איבו ביון שברח משה התחיל אומר שירה שנא' (שמות ד) וישב בארץ מדין וישב על הבאר. מה ישראל אמרו שירה על הבאר אף משה אמר שירה על הבאר

מתנות כהונה

נעמיה קסה כלי מידות על שמשמשה ומהלקה מעל ליתלו ובמדרש תליה לימה שמשמשה מהכה: הקוסטנר הסוגר נפשות המתוייבים מיתה למלך: והבריחו המלאך הכריחה שם מכה והם לא נתנו לב עליו כסבורין היה במלאך שהוא משה ע"ל בפ' בשלח ובמדרש הזית: אסבילי מלומדים יודעי דת ודין וממונים על המשפטים וכן נקרא בית תלמוד מסכולי גלעון יון ובמדרש תליה מוכלוסין: מי שם פה. ע"ל בפ' שמות: והיה בתמיה: פטרון מוכל ומזון כן הוא בל"ע פרנסה ל"ד: שהוא מתקיים עליו. שנותן השגחתו עליו לטוב לו למנן ולמהנסה ומשמר בזיו זעם: באנקליטון גרסינן ושין בערוך ופירוש נתפס בדין בל"ד: היכן הוא כו'. לפ"ז הוא עצמו מועיל לו ונם לפ' פטרונו מועילו כשאר דבר המלך שלפנין ונטה עליהם: איפומניטא לפי הענין הוא נזל דין ובילקוט גרס מיסתגסיא: מהרב כו'. משמע מתפת שהרב תמם הגיעו

מכסף. א"ר נחמן מי שאוהב תורה אינו שבע תורה. ומהו (קהלת ה) מי אוהב בהמון לא תבואה מי שהומה ומהמה אחר תורה לא תבואה ואינו מעמיד תלמידים. גם זה הבל. א"ר אחא מי שהוא לומד תורה ואינו מלמד אין לו הבל גדול מזה. ד"א אוהב כסף א"ר יצחק מי שהוא אוהב מצות אינו שבע מן המצוה. כיצד את מוצא שני גדולי עולם דוד ומשה ולא שבעו. דוד אע"פ שאמר הקב"ה (דה"ב ב ו) רק אתה לא תבנה לי את הבית הזה. היה דוד אומר לעצמו ובי מפני שאמר לי הקב"ה אתה לא תבנה לי הבית אני יושב? מה עשה זירז את עצמו והתקין כל צרכיו עד שלא מת כמה שנא' (דה"א כט ב) והנה בעניי הכינותי לבית אלהי. וכן משה אע"פ שא"ל הקב"ה כי לא תעבור את הירדן הזה. מיד אמר משה אני עובר מן העולם ואיני מפריש להם ערי מקלט. מיד או יבדיל משה: (יט) מה כתיב למעלה מן הענין וידעת היום והשבות אל לבבך אמר ר"ש אמר הקב"ה את ולבך יודעים מעשים שעשית ויסורין שהבאתי עליך שלא כנגד מעשיך הבאתי עליך. ד"א כי ה' הוא האלהים רבנן אמרי יתרו נתן ממש בע"ז שנא' (שמות יח) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. נעמן הודה במקצת ממנה שנא' (מ"ב ה) הנה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל. רחב שמתהו בשמים ובארץ שנא' (יהושע ב) כי ה' אלהיכם הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. משה שמו אף בחללו של עולם שנא' כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. מהו אין עוד אפי' בחללו של עולם. א"ר אושעיא אמר הקב"ה (משלי ג) תנו לה מפרי ידיה. אתה העידות עלי ואין עוד ואף אני מעיד עליך (דברים לא) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. מה כתיב (שם כג) למען ייטב לך והארכת ימים אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע זו היא אריכות ימים אדם הורג נפש בשגגה וגואל הדם רודף אחריו להורגו והבל מתים שלא בעונתם. אמר הקב"ה למשה חייך יפה הן מדברין לך ותפריש להן ערי מקלט שנא' אז יבדיל משה וגו': (כ) מה ראה משה ליתן נפשו על ערי מקלט. א"ר לוי מי שאבל את התבשיל הוא יודע טעמו. כיצד כשהרג משה את המצרי יצא ביום השני ומצא לדתן ולאבירם מריבין זה עם זה שנא' (שמות ב) ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים. ר' איבו אמר זה דתן. התחיל מבזה אותו א"ל הלהרגני אתה אומר. כיון ששמע פרעה כך. אמר כמה דברים שמעתי ושתקתי. כיון שהגיע על שפיכת דמים תפסו אותו. והיאך ברח מלפני פרעה דכתיב (שמות ב) ויברח משה מפני

מתנות כהונה

לסכימו: שלא כנגד מעשיך. הפוך מעשיך מעשיך סיו פוגים וכוותים ולימו מכסף לאמת מ"ו כי הוא המלכים דיין לאמת מו י"ל פעדיין לא נפרעתי ממך כנגד פיעור מעשיך ויהיה כי ה' הוא המלכים כהוס כדין וכנכס עמך לפנים משורת הדין: מבל המלכים. מאמע הס נדולים מבל הוא גדול מהס: בכל המקן. הכי פהעיד על המקן מבל לא על הממים: שנא' כי ה' מלהיכם כוי. עד מתחת: משה שמו כוי. פי' מבל רחב לא לאמרס ולין עוד: שמו פס אלו כלומר העיד על מעללתו ומחדותו: תנו לה וגו'. ליפגח דקרא נקט כוף ספר מפלי: בעונתם בלי עתס הקבועה להס מיום הולדס: לך ומפרים כוי. לפון הליכה: שמעתי שהגידו לי על מפס: והאיך ברח כוי. וכי לפפר לאדס לברוח מן המלכות כן הוא בפ' שמות וכמד' חזית וכמד' פלים ד' וכילקוטלמי פ' סרוחס ועיין פס כל הדברים דלקמן: וקהתה

המלך. יוסף שירא אותי דכתיב (בס מב) את האלהים אני ירא. לא המלכתיך בעולם שנא' (בראשית מב) ויוסף הוא השליט על הארץ. ד"א ירא את ה' בני ומלך ומלוך על יצרך. מעשה בר' שמעון בן אלעזר שהלך לעיר אחת בדרום ונכנס לבית הכנסת ושאל לסופר א"ל בחייך יש כאן יין למכור? א"ל רבי העיר הזאת של כותים ואין עושין את היין בטהרה כשם שהיו אבותי עושין אותו. אמר אית אנת לנפשך מותר תן לי ואני לוקח לך אמר ואנת אם מרא דנפשך את אל תטעום יהיה. א"ל ר' שמעון בן אלעזר אנא מרי דנפשאי אנא. הוי ומלך ומלוך על יצרך. ד"א ירא את ה' בני ומלך מהו ומלך ואל למולך כענין שנא' (ויקרא יח) ומזרעך לא תתן להעביר למולך. ד"א מהו ומלך המליכהו עליך. (משלי כד) ועם שונים אל תתערב עם אלו שאומרים יש אלוה שני אל תתערב. א"ר יהודה בר סימון (זכריה יג) והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו ויגועו הפיות שאומרים שתי רשויות הן יכרתו ויגועו. ומי עתיד להיות קיים (בס) והשלישית יותר בה אלו ישראל שנקראו שלישין שהם משולשין כהנים לוים וישראלים. שהן מג' אבות אברהם יצחק ויעקב. ד"א שהן מקלסין להקב"ה בשלש קדושות קדוש קדוש קדוש. א"ר אחא כעם הקב"ה על שלמה כשאמר הפסוק הזה. א"ל דבר של קידוש שמא היית אומר בלשון נוטריקון ועם שונים אל תתערב. מיד חזר ופירש את הדבר (קהלת ד) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו אין לו לא אח ולא בן אלא שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ר' יצחק פתח (ויקרא ג) חלקי ה' אמרה נפשי על כן אוחיל לו. א"ר יצחק למה"ד למלך שנכנס למדינה. ונכנסו עמו דוכסין ואיפרכין ואיסטרטליטין. יש מבני המדינה שברחו דובים שיהא מתקיים עליהם. ויש מהן שברחו להן איפרכים. ויש מהן שברחו להן איסטרטליטין. אמר אחר שהיה פקח איני בורח אלא המלך. למה. שבולן מתחלפין והמלך אין מתחלף. כך כשירד הקב"ה לסיני ירדו עמו הבורות חבורות של מלאכים. מיכאל וחבורתו גבריאל וחבורתו. יש מאו"ה שברחו להן מיכאל ויש מהן שברחו להן גבריאל. אבל ישראל ברחו להן הקב"ה אמרו חלקי ה' אמרה נפשי. הרי שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: (כה) ד"א שמע ישראל מהיכן זכו ישראל לקריאת שמע. משעה שנטה יעקב למיתת

מתנות כהונה

דע"ץ פרשה: **ואתה פה**: עמק המלך. עיין לעיל פרשתנו דע"ל שהשוו כלם בעצה אחת ומליכו לאברהם עליהם ולכך למר עמק הפסוק הוא עמק המלך: **אית**. מתם לנפשך כו'.

אסיפת אמרים

ואנת אם מרא דנפשך כו'. פי' אתי ניניסם ומוכרח אני לפקל בלא אומר ניקח אתר אחת למתר פסיס במקום אתר לא ת"ע אמנו כלל (מסכ"מ): פכי

מם יש לך יין מותר למכור מכור אותו לו כי לא סיס הם לדבריו: **אם** מרא דנפשך אתה לא כו'. פי' אם בעל נפש ומוכל בינלך את אל תעשה כו'. כי ודאי סיסי עושין בטהרה: **אבר** ים אתה מרא כו'. כך נראה לפרש הגירסא שלפנינו אבל בירושלמי סוף מס' ע"ז מביא המעשה ולא נראי הכי וכן מעשה זו ימנו בפ"ק דחולין לך אימו מזה הסיפור: **ואל** למולך. וס"ק ירא אם ה' שאסור מן המולך אלא לעבדו: **המליכהו** שניך לקבלו עליו למלך לומר שמע ישראל: **דבר** של קידוש. דבר גדול וקדוש כזה וכי היה לך לשומעו רק כל טוטריקון ועם טוטס שנדיקים לפרש עם תוכן התומרים שני בפעמים כו' כדלעיל ואינו תוכן בפי' לכל: **דוכסין** ואיפרכוסין מיני מושלים הם וכל זה הוא בתילה נכה בפסוק מלכי ס': **שיהא** מתקיים. מתחלפין לעיל:

הבאר. א"ר לוי לפי שארעה פרשת רוצח על ידו בערי מקלט: (כא) אז יבדיל משה שלש ערים מזרחה שמש. מהו מזרחה שמש. א"ר יוסי בר' הנינא א"ל הקב"ה למשה הזהר שמש לרוצה ונתת לו מקלט שיגלה לשם שלא יאבר בעון הרציחה כשם שהשמש הזה מאיר לעולם. ד"א לנוס שמה רוצח רבנין אמרין למה"ד לחרש שהיה עושה איקונין של מלך מתוך שהוא עושה בה נשברה לתוך ידו? אמר המלך אילו בטובתו שיברה היה נהרג. עכשיו ששיברה שלא בטובתו יורד למטלון. כך גזר הקב"ה שופך דם האדם באדם דמו ישפך. אבל מי שהרג נפש בשגגה שלא בטובתו גזרה ממקומו שנא' ונס אל אחת הערים האל והי. אמר הקב"ה בעוה"ז ע"י שהיה יצה"ר מצוי היו הורגים אלו את אלו ומתים. אבל לע"ל אני עוקר יצה"ר מכם ואין מיתה בעולם (ישעיה כה) בלע המות לנצח: (כב) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הלכה אדם מישראל שקרא ק"ש ולא דקדק באותיותיה מהו שיצא ידי חובתו? כך שנו חכמים קרא ולא דקדק באותיותיה ר' יוסי אומר יצא. ר' יהודה אומר לא יצא. ואי זהו דקדוק אותיות. למדונו רבותינו בכל לבבכם צריך להפריש בין למ"ד ללמ"ד. ואבדתם מהרה צריך להפריש בין מ"ם למ"ם. ואמר רב יהודה בשם רב ואם היה קורא את שמע ומהלך צריך הוא לקבל מלכות שמים מעומד. ואי זהו מלכות שמים ה' אלהינו ה' אחד. ומהיכן זכו ישראל לקרות שמע א"ר פנחס בר חמא ממתן תורה זכו ישראל לקרות שמע. כיצד את מוצא לא פתח הקב"ה בסיני תחלה אלא בדבר זה. אמר להן שמע ישראל אנכי ה' אלהיך. נענו כולן ואמרו ה' אלהינו ה' אחד. ומשה אמר בשבמל"ו. רבנן אמרי אמר הקב"ה לישראל בני כל מה שבראתי בראתי זוגות. שמים וארץ זוגות. חמה ולבנה זוגות. אדם וחוה זוגות. העוה"ז והעוה"ב זוגות. אבל כבודי אחד ומיוחד בעולם מנין ממה שקרינו בענין שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: (כג) ד"א שמע ישראל זש"ה (תהלים סג) מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. רב אמר ב' רקיעים הן. שמים. ושמי שמים. ר' אלעזר אמר ז' רקיעים הן. שמים. ושמי שמים. רקיע. שחקים. מעון. זבול. ערפל. וכולהו פתח הקב"ה לישראל להודיען שאין אלוה אחר אלא הוא. אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע מי לי בשמים חוץ מבבודך. כשם שאין לי בשמים אלא אתה. כך לא הפצתי אחר בארץ. כשם שלא שתפתי עמך אלוה אחר בשמים. כך לא שתפתי עמך אלוה אחר בארץ? אלא נבנסת אני בכל יום לבתי כנסיות ומעידה עליך שאין אלוה אחר אלא אתה ואומר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: (כד) ד"א שבעבור ישראל זש"ה (משלי כד) ירא את ה' בני ומלך וגו'. מהו ומלך. אברהם שירא אותי לא המלכתיו בעולם שנא' (בראשית יד) אל עמק שוה הוא עמק המלך

מתנות כהונה

ודיק מדלא כתיב מיד פרשה: בהטמיה בהפוך שלו: שארעה פרשת רוצח. לפיכך סמך עבודה סיכה על שנתקדש ע"י פר' ערי מקלט בהכי הוא דכתיב ונתן ונקלט ועבדיו זוה הקב"ה על ערי המקלט ודייק מדכתיב מז יבדיל והכא כתיב מז יפריש כן הוא בילקוט: בערי מקלט. בדין ערי מקלט: א"ל הקב"ה למשה הזהר שמש כו'. וכן הוא במסכת מכות (דף י): להחריש מומן קנם עליש לו מבניש: בטובתו כלומר בכוונתו: למטלין לגלות ולמלמול: ערפל גלפס

(פס קד) הוד והדר לבשת. הרי עשרה. ד"א שוש אשיש בה' לטה"ד לאשת שהלך בעלה ובנה והתנה למדינת הים כו' כדכתיב בפסיקתא דשוש אשיש:

סדר עקב

פרשה ג (א) **הלכה** אדם מישראל שיש לו מנורה שעשוי' פרקים פרקים מהו לטלטלה בשבת. כך שנו חכמים המרכיב קני מנורה בשבת חייב חטאת. ומשום מה מחייב א"ר אבהו בשם ר' יוחנן המרכיב את המנורה בשבת באדם שבונה בשבת. ומי שהוא בונה בשבת חייב. א"ר יוסי בר' חנינא אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה. תחלה כשניתנה להן באלוש. מנין שנאמר (שמות טז) וישבתו העם ביום השביעי. ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת. לא נתתי לך אלא לטובתך. כיצד א"ר הייא בר' אבא את מקדש את השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקייה ומהנה את נפשך. ואני נותן לך שכר. מנין (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג וגו' מה כתיב אחריו (שם) אז תתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך. אמרו לו ישראל ואימתי את נותן לנו שכר המצות שאנו עושים. אמר להם הקב"ה מצות שאתם עושים מפירותיהן אתם אוכלים עכשיו. אבל שכרו בעקב אני נותן לכם מניין ממה שקרינו בענייני והיה עקב תשמעון: (ב) ד"א והיה עקב וש"ה (תהלים ס) לי גלעד ולי מנשה. מהו לי גלעד אמר ריש לקיש כו' ער שהן מבני יהודה. ד"א מואב סיר רחצי אמר ר"ש בן חלפתא אמר הקב"ה שופת אני למואב יורה של פורענות. מהו על אדום אשליך נעלי אמר הקב"ה הבל טובן לעשות תשובה ואני דורך גיתה של אדום בעקב רגלי איתי והיה עקב תשמעון. אמר הקב"ה לישראל בני לא תהיו סבורים שאני עושה אתכם כעבד שאדונו מבקש למכור אותו קוריסין בכל מה שמוצא אלא כך אני מביא עליכם יסורין עד שתבינו את לבבכם אצלי. א"ר אחא כשבועה נשבע הקב"ה שלא יניח את ישראל לעולם. מנין שנאמר (עמוס ד) לכן כה אעשה לך ישראל. ואין לכן אלא שבועה בענין שנאמר (ש"ב ה) ולכן נשבעתי לבית עלי. ועד היכן אני מיסר אתכם עד העקב (עמוס ד) עקב כי זאת אעשה לך עד שתשמרו את מצותי עד העקב: ד"א

מתנות כהונה

מה יפו וכו הבילו בילקוט בספר יפעיהו: עשרה לכופן כו'. במדרש חזית בפסוק מה יפו ומוסב לתורן במזרח להר: עד בום מכים. עיין במדרש חזית סוף פסוק הכיתני המלך הדביו: באלוש בפת בלעום מפקוד מליכ"ז דהד מתן למאר כדאיתא בירושלמי ריש פ' יוס טוב ובפסדר עולם: שמא לרעתך. פיוסב בכל ואיתו יכול להפסיכך במלהכתו: בעקב. בסוף לעמיד לבא: אמר ר"ל כו'. עד במדרש תליס והבילו הילקוט ולעיל פרשת דכריס לפרשת נקב ריס פרשת ר"ד ובפ עיקב המאמר הנלוך פה: שופת מוסב אני סיוכח על המם כלומר מכין אני ע' פורענות שלימה: הבל מוכן. הלשון מנומנם ומעניין כשיעבו יפרעאל מצוכה ממסר הקב"ה אם הקן כמה שאמר הכתוב אני ס' בעמה להיותה ודבקו חז"ל זכו להיותה: ואני דוכך כו'. כלומר מאליך נעלי מעל רגלי ומכרמס בעקבי ועיין לעיל בפרשת נשא פ' י"ד: קוריסין דרך מדמוס וביוקר ולשיך מלשילו ומשקולו כדי שיהא גדול ומעון ויפה תואר. קוריסין לכון מדמוס

קרא לכל השבטים ואמר להן שמא משאני נפטר מן העולם אתם משתחוים לאלוה אחר. מנין שכך כתיב (בראשית מח) הקבצו ושמעו בני יעקב וגו' מהו ושמעו אל ישראל אביכם. אמר להן אל ישראל אביכם הוא. אמרו לו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. והוא אומר בלחישה בשבמל"ו. אמר ר' לוי ומה ישראל אומרים עכשיו שמע אבינו ישראל אותו הדבר שצויתנו נוהג בנו ה' אלהינו ה' אחד. ד"א שמע ישראל רבנן אמרין בשעה שעלה משה למרום שמע למה"ש שהיו אומרים להקב"ה בשבמל"ו. והוריד אותה לישראל. ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא. א"ר אבי למה"ד לאחד שגנב קוזמין מתוך פלטין של מלך. נתנה לה לאשתו. ואמר לה אל תתקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך. אבל ביה"כ שהן נקיים כמלה"ש הן אומרים אותו בפרהסיא בשבמל"ו: (כו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך. מהו בכל לבבך ובכל נפשך. בכל נפש ונפש שברא בך. א"ר מאיר על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה חייב לקלס את יוצרו. מנין שנאמר (תהלים קג) כל הנשמה תהלל יה. א"ר סימון חמשה שמות נקראו לנפש ואלו הן. רוח. נפש. נשמה. חיה. יחידה. רבנן אמרי בוא וראה הקב"ה ממלא את עולמו והנפש הזו ממלאת את הגוף. הקב"ה סובל את עולמו והנפש הזו סובלת את הגוף. הקב"ה הוא יחיד בעולמו והנפש יחידה. הקב"ה אין לפניו שינה והנפש אינה ישינה. הקב"ה טהור בעולמו והנפש הזו טהורה בגוף. הקב"ה רואה ואינו נראה והנפש הזו רואה ואינה נראית. תבא הנפש שהיא רואה ואינה נראית ותקלס להקב"ה שהוא רואה ואינו נראה. אמרו ישראל רבש"ע הנפש הזו שמקלסת אותך עד מתי היא נתונה בעפר (תהלים מד) כי שחה לעפר נפשנו. אמר להן הקב"ה חייכם יניע הקין ונפשותיכם שמחות. לפיכך ישעיה מנחם אותן ואומר (ישעיה סה) שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי. א"ר ברכיה בעשר מקומות קרא הקב"ה לישראל בלה. ואלו הן. (סיר ד) אתי מלבנון כלה. (שם ה) באתי לגני אחותי כלה. (שם ד) לבבתני אחותי כלה. מה יפו דודיך אחותי כלה. נופת תטופנה שפתותיך כלה. (ישעיה סב) ומשוש חתן על כלה. (ירמיה ג) קול חתן וקול כלה. (ישעיה סב) כי כחתן בעדי תלבשי ותתקשרין ככלה. (שם סא) וכבלה תעדה כליה. ובנגדן ישראל מעטרים את הקב"ה בעשרה לבושין. ואלו הן. (חיוב כט) צדק לבשתי ויליבשני. הרי שנים. (ישעיה נט) וילבש צדקה כשריון (שם) וילבש בגדי נקם תלבושת. הרי חמשה. (דניאל ד) לבושיה כחלג חיור. (ישעיה סג) מדוע אדום ללבושך. (תהלים סג) ה' מלך גאות לבש לבש ה' עוז התאזר.

הוד

מתנות כהונה

מתחלפים משמיש ויוכדין מנדולתן כמילה המלך: ה"נ אל ישמעל מכיכם הוא. פי' ס' שמות לאל לי שמעי ישראל הוא מכיכם ומלכיכם לבד ועיין לעיל פרשה ויחי וכוונה לעויה שמעל בחלק התכלים פ' שביעי: עבשיו כו'. כלומר הגיחה שכתיב הכו לכיכם להסיר לל דבדי יעקב מכיכם לאמר שמע כו'. ולקבל עליהם מלכותו ומהדומו מכל מנו למה מנו מומרים כו': בוהג כו'. הוא נוהג: קוזמין פי' סחרוך מכתיב: נפש הוא נשמה כו'. פעם לכל שם ושם עיין בכ"ר פ' ט"ו: המשה שמות יש לה כו'. מלמד זה הוא במדרש תליס וקלת בסינגון מחר הוא כפ"ק דמס' כלטות: שפתותיך כלה גן נעול מתוסי כלה וכן הוא במדרש הזיח בפסוק

הקב"ה מאבד את בתו במים. מיד נפלה צוחה בעיר באתה בתו של פלוני. אמרו רבותינו כיון שא"ר פנחס בן יאיר כך ירד מלאך והעלה אותה. מעשה בר' שמעון בן שטח שלקח חמור אחד מישמעאלי אחד. הלכו תלמידיו ומצאו בו אבן אחת טובה תלויה לו בצוארו. אמרו לו רבי (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר. אמר להם ר' שמעון בן שטח חמור לקחתי אבן טובה לא לקחתי. הלך וההזירה לאותו ישמעאלי. וקרא עליו אותו ישמעאל ברוך ה' אלהי שמעון בן שטח. הוי מאמנתו של ב"ו אתה יודע אמונתו של הקב"ה שנאמן לשלם לישראל שכר המצות שהן עושין מנין שנא' (במדבר יב) ושמרתם את המצות. אבל מתן שכרן והיה עקב תשמעון! בעקב אני פורע לכם: (ז) ד"א ושמר ה' אלהיך לך מהו ושמר. א"ר שמואל בר נחמן כל מה שישראל אוכלים בעוה"ז מכח הברכות שברכם בלעם הרשע. אבל ברכות שברכו אותן האבות משומרין הן לע"ל שנאמר ושמר ה' אלהיך וגו'. ד"א א"ר הלבו למה"ד ליתום שהיה מתגדל אצל בעל הבית. היה אוכל משלו ושותה משלו ומתכסה משלו ולמדו אומנות. אותו היתום אמר כל מה שאני אוכל ושותה ומתכסה מתוך שברי הוא מהשבו. א"ל אותו בעל הבית חייך כל מה שאתה אוכל ומתכסה בכח חבית של מים שאתה ממלא לי ובכח עץ אחד שאת מבקע לי. אבל שברך צרור ומונח לך. כך כל מה שישראל אוכלים בעוה"ז בכח היסורים שהן באין עליהם. אבל שברן צרור ומשומר לע"ל שנא' ושמר ה' אלהיך לך וגו'. ומהו את הברית ואת החסד א"ר חייא שלשה מדות טובות יש ביד ישראל. ואלו הן. ביישנים ורחמנים ונוטלי חסדים. ביישנים מנין שנאמר (שמות כ) ובעבור תהיה יראתו על פניכם. רחמנים מנין שנא' (דברים יג) ונתן לך רחמים ורחמך. נוטלי חסדים מנין שנאמר (שם ז) ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד: (ז) ואהבך וברכך והרבך וגו' למה הוא מקיש פרי הבטן לפרי האדמה. אמר הקב"ה מה פרי אדמתך פירות אף פרי בטנך פירות. ד"א מה פרי אדמתך אין בהן לא חטא ולא עון אף פרי בטנך לא יהא בהן לא חטא ולא עון. ד"א מה פרי אדמתך צריכים עישור אף פרי בטנך צריכים עישור וזו המילה. ד"א א"ר יהודה בר סימון למה מקיש פרי הבטן לפרי האדמה שיהיו פרי אדמתך מבפרים על פרי בטנך מנין שכך כתיב (דברים כג) וכפר אדמתו עמו: (ה) ברוך תהיה מכל העמים א"ר חייא בר אבא אין שבחה של מטרונה בשעה שמתקלסת מקרובותיה אלא בשעה שמתקלסת מצרותיה. לא יהיה בך עקר ועקרה סריסין ואילונית. אין לי אלא באדם. מנין אף בבהמה. רכתיב

מהנות כהונה

דמלי מיהת שהלכה להכתם ועיין טוד נמסכת נכח קמח נפ' שור שנגח לת הפרה: מניין פנינך שכתוב להלמין כל הכלמין שכר מצות ומפרשה ונו' ולא נלמד שישלם לכם שלא לכתוב נגח' וכיוצא בזה עקב: בבה וכו'. לומר בשכילו וכשכרו: אף פרי בטנך פירות. כי יש פירות מבויין ומבומר כד"ת שנגר בשכרים ועיין ערך סר סרתכון: אף פרי בטנך יהא מן הר ומסויים מכל פגע רעה. והוא חתם שייך מה תן פרי וכו': וכפר אדמתו וכו'. שהאדמה מכפר על העם: אילוניות נקון היל יכר הוכרותם כך פירש"י נפרק הלו נשלוח: יא שהם הפלוקך

אסיפת אמרים

פרי בטנך פירות. פי' שיהא מלבנים ומיוחס

(ג) ד"א מה כתיב למעלה (דברים ז) וידעת כי ה' אלהיך הוא האלהים האל הנאמן. א"ר חייא בר אבא למה"ד לאוהבו של מלך שהפקיד אצלו פקדון, ומת אוהבו של מלך. בא בנו ומבקש את הפקדון מידו. א"ל תן לי הפקדון שהפקיד אבא אצלך. א"ל המלך מצאת אחר טוב ממני. הפקדון שאצלי לא שמרתי אותו ולא קיפדתי אותו. כך כשחטאו ישראל בימי ירמיה א"ל הקב"ה לירמיה לך אמור להם לישראל (ירמיה ג) מה מצאו אבותיכם בי עול. על כל מה שנשבעתי לאבותיכם לא קיימתי. נשבעתי להם שאני מברך את בניהם שנאמר (בראשית כב) כי ברך אברכך ונו' לא ברכתי אתכם על ידי משה שנאמר (דברים ו) ה' אלהיכם הרבה אתכם. אמרתי לו שאני מוציא אתכם ברכוש גדול (בראשית יד) ואתרי כן יצאו ברכוש גדול לא עשיתי כך (תהלים קה) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. לפיכך אמר משה ומשמרו את השבועה מן ויפדך מבית עבדים את יודע שהוא האל הנאמן: (ה) ד"א כי ה' אלהיך הוא האלהים. א"ר לוי למה"ד לאוהבו של מלך כו' בא בנו מבקש את הפקדון. אמר לו המלך לך והביא שני איסטרטים ושנים עשר בליטין. ועל ידיהן אני נותן לך את הפקדון. כך אמר הקב"ה כשיצאו ישראל ממצרים אבותיכם הפקידו אצלי פקדון מנין שנאמר (שמות ג) פקוד פקדתי אתכם. אמר להן יבואו שני איסטרטין ושנים עשר בליטין זה משה ואהרן ושנים עשר ראשי שבטים מנין שנא' (במדבר ו) תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן ואתכם יהיו איש איש למטה: (ה) ד"א האל הנאמן רבנין אמרי מאמונתו של בשר ודם את יודע אמונתו של הקב"ה. מעשה בר' פנחס בן יאיר שהיה דר בעיר את בדרום והלכו אנשים להתפרנס שם. והיו בידן שתי סאין של שעורים והפקידו אצלו ושבחו אותן והלכו להן. והיה ר' פנחס בן יאיר זורע אותן בבל שנה ועושה אותן גורן וכונסן. אחר שבע שנים הלכו אותן ההברים לשם לתבוע אותן ליתן להם. מיד הביר אותן ר' פנחס בן יאיר. אמר להם בואו וטלו אוצרותיכם. הרי מאמונתו של ב"ו אתה יודע אמונתו של הקב"ה. ושוב מעשה בר' פנחס בן יאיר שהלך לעיר אחת והיו העכברים אוכלים בתחומה של אותה העיר באו ובקשו חימנו. מה עשה ר' פנחס בן יאיר. אמר להן למה אין אתם מפרישין מעשרותיכם כראוי. מבקשין אתם שנערב אתכם שאם אתם מפרישין מעשרותיכם כראוי אין עכברים אוכלין עוד. אמרו לו אין. ערב אותן. והלכו העכברים ולא נראו עוד. ד"א מעשה באדם אחד שהיה הופר שיחין לרבים. בתו היתה הולכת בדרך ובאת לעבור בנהר ושטפה. באו ואמרו לו לר' פנחס כך הניע לבתו של פלוני. א"ל אי אפשר כיון שהיה עושה רצונו של הקב"ה במים אין הקב"ה

מתנות כהונה

זעיין בערוך למהר ערך קלסא: **מצאת** למהר כו'. בתמיה: **ולא קיפלתי**. עיין לקמן ולעיל פלא יתכלם עם ורקב כדאיתא בפ' לולי מלילות: **איסטרטים** לעיל פרש: בליטון: **מכאי העלה**: אמונתו נרש בכל מקום במקום לומנתו. **ובקשו** ממנו. עיין מוסף ומקנה: **שנערוב** למהיה ערב בעדכם ומעשה זה בירושלמי בפ"ק למסכת דמאי ולשון הזה למלך כל העכברים והיו מלכלכים ולמהר להם דעו מה עכם לומרים שבכביל פלא הפרשתם מעשרותיכם לפיכך סס מוכלים מת המטולה: **היתה** הולכת כו'. בירושלמי בפ"ק דמסכת

אריסין מנין שכ"כ (ישעיה ו) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה. אף הקב"ה הביא את שלו מנין שכ"כ (שם נד) כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וגו'. וכיון שהביאו ישראל את שלהן והקב"ה נותן את שלו אומר הקב"ה אלו ואלו יעשו עטרה וינתנו בראשם של ישראל שנאמר (תהלים ג) וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתיך לי באמונה וידעת את ה': (י) שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן. הלכה אדם מישראל ששותה מים לצמאו אומר ברוך שהכל נהיה בדברו. ר"ט אמר בורא נפשות רבות וחסרונם. רבנן אמרי בא וראה כל הנסים שעשה הקב"ה לישראל לא עשאן אלא על המים. כיצד עד שהן במצרים עשה להם נסים ביאור. א"ר יצחק היו המצריים וישראל הולכין לשתות מים מן הנהר המצרי שותה דם וישראל שותה מים. וכשיצאו ישראל ממצרים לא עשה להם נסים אלא על המים מנין שנא' (תהלים קיד) הים ראה וינום. מה ראה. רבי נהוראי אמר שם המפרש ראה חקוק על המטה ונקרע. ר' נחמיה אמר כביכול ידו של הקב"ה ראה ונקרע שנא' (שם עז) ראוך מים יחילו. באו למרה כשעלו מן הים והיו המים מרים עשה שם להם נסים מנין שנא' (שמות טו) ויורהו ה' עץ וגו'. בסלע עשה להם נסים במים מנין שנא' (במדבר כ) ודברתם אל הסלע וגו'. בבאר עשה להם נסים ואמרו שירה שנאמ' (שם כא) אז ישיר ישראל. א"ל משה הוו יודעין כל נסים שעשה לכם הקב"ה לא עשה אלא על המים. ואף בשעה שתעברו את הירדן לירש את הארץ עתיד הוא לעשות לכם נסים במי הירדן: (יא) ד"א שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן זש"ה (תהלים מד) אלהים באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם. מהו באזנינו אלא א"ר תנחומא שמענו מה שאמרת למשה בסנה. אמרת למשה בסנה גלוי וצפוי לפני שהן עתידין להכעיס אותי. אלא גואל אני אותם. ומנין שא"ל הקב"ה כך דכתיב (שמות ג) ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים וגו' מהו כי ידעתי את מכאוביו אמר הקב"ה למשה יודע אני מה כאב הן עתידין לעשות (שם נב) אלה אלהיך ישראל. ואעפ"כ וארד להצילו מיד מצרים. הוי תנאין שהתנית עם משה. וכשם שהתנית עמו כך באזנינו שמענו. מהו אבותינו ספרו לנו זה משה שנקרא אב לכל הנביאים (תהלים מד) אתה ידך גוים הורשת ותטעם. א"ל ממה שעשה לב' מלכי האמורי לסיחון ולעוג שהיו גדולים אתם יודעין שכשתעברו את הירדן מהו עושה לל"א מלכים. הוי שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן. ד"א שמע ישראל מה ראה לומר להן כאן שמע ישראל. רבנן אמרי למה"ד למלך שקידש מטרונה בב' מרגליות אבדה אחת מהן א"ל המלך אבדת אחת שמרי את הב'. כך קידש הקב"ה את ישראל בנעשה ונשמע. אבדו את נעשה שעשו את העגל. אמר להן משה אבדתן נעשה שמרו נשמע הוי שמע ישראל: (יב) ד"א אתה עובר היום את הירדן. א"ל כשתעברו את הירדן דברים אחרים יתחדשו. לא תהיו סבורין כשם שהייתם

מתנות כהונה

מס כאן: הוי מנחן מכתיב. פי' הרי המנחן
פי': הוי שמע ישראל ממס שכר היום.

אסיפת אמרים

ומיתתן עכו ע"ד בהמ"ל ח"ל נתכוו בלח בר (י"מ): ראה ראיתי את עני עמי וגו'. וגבי עגל כתיב קול עונה

דכתיב ובבהמתך. הרי אדם ובבהמה. מנין אף בארץ. דכתיב (שמות כג) לא תהיה משכלה ועקרה בארצך. הרי באדם ובבהמה ובארץ. מנין אף באילן דכתיב (מלאכי ג) ולא תשכל לכם הנפן בשדה. ד"א לא יהיה בך עקר ועקרה א"ר חנין בן לוי אמר הקב"ה לא תהא תפדתך עקרה אלא תהא עולה ועושה פירות. ד"א א"ר יונתן לא יהיה בך עקר ועקרה מן התשובה. מעשה בר' יונתן שהיה מהלך אצל ניפולין של כותיים. והיה דוכב על החמור והבהמם עמו. נתלוה להם כותי אחד. הגיעו אצל הר גריזים. אמר אותו כותי לר' יונתן רבי מהו דין דהדין טורא קדיש. א"ל ר' יונתן למה הוא קדיש. א"ל אותו הכותי שלא לקה בני המבול. א"ל מנין לך. א"ל לא כך כתיב (יחזקאל כג) בן אדם אמר לה את ארץ לא מטוהרה היא לא נגשמה ביום זעם. א"ל ר' יונתן א"כ היה לו להקב"ה לומר לנח לעלות לשם ולא לעשות תיבה. א"ל לא עשה אלא לנסותו. שתק ר' יונתן א"ל הבהמם תן לי רשות לומר לו דבר אחד. א"ל אמור. א"ל אותו הבהמם אין ההר הזה גבוה השמים? א"ל אותו הכותי אלא חוץ לשמים? א"ל אין כתיב (בראשית ז) חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים. מיד ירד ר' יונתן מן החמור והרכיבו ארבעה מילין. וקרא עליו הפסוק הזה (ישעיה נד) וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי. הוי לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך מהו ובבהמתך ובבהמין שלך: (ט) ד"א ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד א"ר שמעון בן לפתא למה"ד למלך שנשא למטרונה ותכניסה לו שנים אריסין. אף המלך זקף לה בנגדן שני אריכין. איבדה מטרונית את שלה אף המלך נטל את שלו. לאחר ימים עמדה וכישרה את עצמה והביאה אותן שני אריסין. אף המלך הביא את שלו. אמר המלך אלו ואלו יעשו עטרה ויתנו בראשה של מטרונה. כך אתה מוצא אברהם נתן לבניו שני אריסין שנא' (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. אף הקב"ה זקף להן בנגדם שני אריסין חסד ורחמים שנא' ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד. ואומר (דברים יג) ונתן לך רחמים ורחמך והרבה וגו'. אבדו ישראל את שלהם שנא' (שמות ז) הפבתם לראש משבט ופרי צדקה ללענה אף הקב"ה נטל את שלו שנא' (ירמיה עז) כי אספתי את שלומי וגו' את החסד ואת הרחמים. עמדו ישראל וכישרו את עצמן והביאו אותן שני אריסין

מתנות כהונה

פפלחך. דייק מדכתיב לך יהיה לך דמשמע מתנה לך ומקרא לבך חו היה התפלה ועיין בפ' עלו מומין: מן התבואה. פירוש כולם להתיב תבואה שלימה לבעלים וכמעשה שמביא ניפולין כו'. עיין בפר' נח וכמדרש הזית בפסוק כמנדל דוד דלת נרסינן הכי וכן בערוך גרס כמו התם: והבהמים מוליך בהמתו: מהו דין כו'. כלו' מה זה חידש לא לידעינו בפנעגע בהל קדשים הזה: אין הכי הזה. דלך פלגה הוא: אלא הון הן כו'. בתמיה: א"ל לן כתיב קרו'. וכי לא כתיב כו' לכן לך ע"ד ואין להם למיתר לו: ויכסו כו'. הכי פנים הכי הזה בכלל וכי דכתיב לא נשמה כיוצ זעם היינו שלא ירד ע"ו הגשם מן השמים שכל מקום המים שלהי שתה וכמו שכתב הרמב"ן בפ' נח: ובבהמין שלך מלשון הכתוב הוא עקר את הבהמה: ארסיין פירוש בעל העקודה בני הפלים הכשרים ויש"ל בשיכורו בלבל ושיש בערוך ערך ארסס: אשר יגוה. פירוש דקרא לעשות משבט ולדקה: מה כתב. מכתובו דכם עופריקון

מחו אתה עובר א"ר תנחומא שהיה משה מחבט עצמו לפניהן ואומר להם אתם עוברים אני איני עובר ופיתח להם פתח שמא יבקשו עליו רחמים ולא היו מבינים. למה"ד למ"ד שהיו לו בנים הרבה ממטרונה. סרחה עליו מטרונה ביקש להוציאה. א"ל תהא יודעת שאני ניטל אחרת. אמרה לו אין. ואין את אומר לי מי היא זו שאתה עתיד ליטול. א"ל פלונית. מה עשתה מטרונה כינסה את בניה אמרה להן הוו יודעין שאביכם מבקש לגרשני וליטול את פלוני יכולין אתם שלא להשתעבד בה. אמרו לה הן. אמרה להן תדעו מה היא עתידה לעשות בכם. והיתה אומרת שמא יבינו ויבקשו עליה מאביהן ולא היו מבינין. כיון שלא הבינו אמרה ואיני מצוה אתכם אלא בשביל עצמכם שתהיו זהירים בכבוד אביכם. כך משה כיון שא"ל הקב"ה (ממדבר כז) קח לך את יהושע בן נון ונו' כי לא תעבור את הירדן הזה היה אומר לפני ישראל (דברים ו) והיה כי יביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה. אתה עובר היום אני איני עובר שמא יבינו ויבקשו עליו רחמים ולא היו מבינין. כיון שלא הבינו אמר איני מצוה אלא בשביל עצמכם שתהיו זהירין בכבוד אביכם שבשמים. מנין שנא' (דברים ו) את ה' אלהיך תירא ונו'. אמר הקב"ה בעוה"ז היו הכל מתאימין לא"י וע"י עונות גליתם ממנה. אבל לע"ל שאין לכם לא חטא ולא עון אני אטע אתכם בתוכה נטיעת שלוה מנין שנא' (עמוס ט) ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם: (יג) בעת ההיא אמר ה' אלי פסל לך. הלכה אדם מישראל שקידש אשה מי צריך ליתן שבר כתב קדושין. כך שנו חכמים אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא סדעת שניהן והחתן נותן שכר. ומפי למדנו מהקב"ה בשעה שקידש לישראל בסיני דכתיב (שמות יח) ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר. ומי כתב השטר הזה משה מנין שנא' (דברים לא) ויכתוב משה את התורה הזאת. ומה שכר נתן לו הקב"ה זיו הפנים דכתיב (שמות לד) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. אימתי בדברו אתו. אמר ר"ל בשעה שכתב את התורה נטל משה זיו הפנים. כיצד אמר ר"ל התורה שנתנה למשה עורה של אש לבנה ובתובה באש שחורה והתומה באש ומלופפת באש. ועם שכותב קינח את הקולמוס בשערו ומשם נטל זיו הפנים. ר' שמואל בר נחמן אמר מן הלוחות נטל משה זיו הפנים. עם שנתנו לו הלוחות מכפים לכפים משם נטל זיו הפנים. כיון שעשו ישראל אותו מעשה נטלן ושיברן. א"ל הקב"ה כשפדרת לישראל נתתי לך שברך זיו הפנים. ועכשיו שברת את הלוחות. א"ר יצחק שנו רבותינו נשברה החבית נשברה לפרסור. א"ל הקב"ה אתה היית פרסור ביני לבין בני אתה שברת אתה מחליף מנין שכך כתיב (שמות לד) ויאמר ה' אל משה פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על

מתנות כהונה

ולכניה יהיה מלכיו עמו: מחבט עצמו גרסינן: אמרה לו מן. ליומר מן שמעתי ומן ניקל לעכב: ואין מפה כו'. לפון שפיכה ולפ תפתר לו מי היא: וקדשתם כתיב שקדשם: בדברו אתו. כשכתב התורה מפי ה' יתברך וכדמפרש ר"ל ומזיל: מבפים כו'. מכף לכף של שקב"ה לכף ידו של משה: לפרסור זה שקונה מזה וק דם שלוקה הותו ומכרו בכל לשתי וכל

שהייתם במדבר והייתם הוטאים והיתי מבקש עליכם רחמים. אבר להן כשעשיתם אותו המעשה וביקש הקב"ה לכלות אהכם לא נתפללתי עליכם סניגוריא. מנין שנא' (דכריס ט) ואתפלל אל ה' ואומר ה' אלהים אל תשחת עמך ונו'. א"ר חייא בר אבא כיון שא"ל הקב"ה למשה ברקיע קום רד מהר מזה שמעו ה' מלאכי חבלה וביקשו להזיקו ואלו הן. אף והנה קצף משהית ומבלה' וכיון שהזכיר משה זכותן של נ' אבות בדכתיב (בשמס נב) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך ברהו קצף משהית ומבלה ונשתיירו ב' הקשים אף וחמה. אמר לפניו רבש"ע הרי הזהרתי נ' וברהו נ'עמור אף אתה באף. מנין שנא' (דכריס ו) קומה ה' באפך הרי שעמד הקב"ה באף. ומנין שעמד משה בהמה שנא' (בס קו) לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. ירד משה מן הרקיע והיו הלוחו' בידו ולא שברן עד שראה בעיניו. מנין שנא' (שמות לב) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל אותה שעה ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות. א"ל הקב"ה משה לא היית מאמין לי שעשו להן עגל שנאמר (בס) פרו מהר מן הדרך אשר ציויתים. רבנן אמרי כן הדבר הזה שקד משה היאך לזכות את ישראל שא"ל הקב"ה אשר ציויתים. אמר לפניו רבש"ע אני נצטויתי שמא עברתי על הציווי. הם לא נצטוו ולא היו יודעים. א"ל הקב"ה משה לא נצטוו א"ל לאו. א"ל מה אמרת בסיני אני ה' אלהיכם לא אמרת אלא (בס כ) אנכי ה' אלהיך. מה אמרת לא יהיה לכם אלהים אחרים לא אמרת אלא לא יהיה לך אלהים אחרים. הוי ה' אלהים אל תשחת עמך ונחלתך. א"ר חייא בר אבא לא הניח משה זוית ברקיע שלא נתחבט בה. ומה היה אומר מה פום סבור טמלל. ד"א (בס לב) ה' אלהים אל תשחת עמך ונחלתך א"ר חייא בר אבא משפסק סניגור היה ריה"ק מלמד זכות עליהן וכך היה אומר לישראל (מצלי כד) אל תהי עד הנם ברעך והפתית בשפתיך. אל תהי עד חנם ברעך אלו ישראל שנקראו רעים להקב"ה שנאמר (מלכים קכב) למען אחי ורעי ונו'. והפתית דכתיב (בס עח) ויפתוהו בפיהם. ונם שאמרתם בסיני נעשה ונשמע ולא קיימתם. ואומר להקב"ה אל תאמר' אשלמה באשר עשה לי כן אעשה לו אלא ה' אלהים אל תשחת עמך ונחלתך. לפיכך כשבאו לעבור את הירדן הזכיר להן כל מה שביקש עליהן סניגוריא. שהיה סבור שהם מבקשים עליו רחמים שיכנם עמהם.

מה

אסיפת אמרים

עמות מנכי שומע (י"מ): אשר להן כו'. נח נתפללתי כו' כוח כמו ד"ח כתם נח נתפללתי עליכם סניגוריא ומדוע יתן לתם מלמדין עלי שבשביל סניגוריא

מתנות כהונה

ראי הדבר נכון לכם כלומר תעמדו קיום: חמשה מלאכי חבלה. ע' בפ"ק פ"מ ופ' פ"ד: עמוד על אתם. כמו נם אתם: בן הדבר הזה מן הדיבור הזה מאמר הקב"ה לישראל בדפנר

ומזל: שקד משם נרסינן. פי' היה שוקד ומתהר להביא סניגוריא: מה פום סבור כו'. אם יוכל לדבר פה סנור שנשתתמו טעותיו כלומר מה תומר ומה תדבר כו': בלמד זכות כו'. ועיין בויקרא רבה פ' ו' ובילקוט מצלי סי' כ"ד ופי' משפסק סניגוריתו כל משה רבינו ע"ה היה רוח הקודש מלמד זכות עליהם: התפתית נרסינן: שנא' למען אחי וכו' ומשלש נם כן הקב"ה היה לישראל ולכן תמר ליהושפט אל תהי עד הנם בהקב"ה ויקרא רעך. תכל בויקרא רבה פ' ו' וכן בילקוט מצלי הניהפת יותר נכוחה וכ"נ עד הנם אלו ישראל שנא' אתם עמי ס' נרעך זה הקב"ה שנא' רעך והיא אומרת אל תעזוב והשפתים כו' ומי שעשה לנו נעשה

בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרוג אותם בהרים ולכלותם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך . א"ל והרי בניך מדין חלה אותן . ד"א אמר לפניו רבש"ע יודע אני שאתה אוהב את בניך ואין אתה מבקש אלא מי שילמד עליהן כניגוריא . א"ר סימון למה"ד למלך ובנו שהיו נתונים בקיטון והפדגוג של בנו נתון בטרקלין היה המלך צווח הניחו לי שאהרוג את בני . אינו מבקש אלא מי שילמד עליו סניגוריא . כך הקב"ה אומר למשה (פס לג) ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול . אמר משה וכי תופס אני בידו של הקב"ה כביכול אינו מבקש אלא מי שילמד עליהן סניגוריא מיד ויהל משה . ד"א ועתה הניחה לי אמר משה רבון העולמים ולכלותם אתה מבקש עקור העליונים זהתהתונים ואח"כ עקור אותם . מנין שנא' (ישעיה נא) שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה ויושביה כמו כן ימותון וישועתי לעולם תהיה וצדקתי לא תחת . תחלה שמים כעשן וגו' ואח"כ ויושביה כמו כן ימותון . א"ל משה ואפי' אתה עוקר את השמים ואת הארץ לישראל אי אתה יכול לעקור שנשבעת לאבותיהם ולא נשבעת להם לא בשמים ולא בארץ אלא בשמך הגדול . מנין שנא' אשר נשבעת להם בך . שמא אתה יכול לבטל את שמך . אמר לפניו משה חשוב אותם כסדום . מה אמרת לאברהם (בראשית יח) ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם ויתרת לו עד עשרה מנין שנא' (שם) ויאמר אל נא יחר לאדני ואדברה אך הפעם אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה . ואני מעמיד לך פ' צדיקים . א"ל העמד . אמר לפניו רבש"ע הרי ע' הזקנים דכתיב (במדבר יא) ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אותם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך . אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר פנחס וכלב הרי ע"ז . א"ל הקב"ה הא משה היכן עוד ג' צדיקים . ולא היה מוצא . אמר לפניו רבש"ע אם הללו בחיים ואינם יכולים לעמוד להן בפירצה הזו יעמדו המתים . אמר לפניו עשה בזכות ג' אבות והרי פ' זכור לאברהם ליצחק ולישראל

מתנות כהונה

כלומר לי לחם יכול לכעוס שמי עומד נגד כעסך : כ"ג והרי בניך מדיס הלה לומן וכן כעסך : כ"ג ביקעם כרסם ויחי וכן מסמע בהדיא לעיל פרשה כי משה ופי' הלה המתק לומס כד"א הדיפוהיסס מהליס ליה מס מתוק מדבש תרגום יונתן מס הלי מדבשא ודכתו ויחל מלבון מהליס : בקיטון בחדר הפנימי : והפדגוג לומן המנהל בני המלך : בטרקלין בטיהל לפני הקיטון : איני מבקש כי' . שהרי הוא בקיטון מבפנים ואין שם מי יחתה בידו : חשוב כו' . לפי שם מהגיע לומס לעשס והעשים בסדום : הא מסס . לשון כעשרה וכיוצא : אם הלעג בהייס

אסיפת אמרים

סניגוריא וכמ"ש נמשך עד לציק בכנלו ומ' : והרי בניך מדין חלה אותן . פי' כולהון בסס בניך מן כדין סדס לומס משוטיסס . ותלס ל' מהגלען (מכ"מ) : חשוב אותם כסדום וכו' . פי' סמכס ביקס שיוסתר לו עד יו"ד כסדום וסעמיד ד' לדיקים נמוכים ועוד ג' וכלול מע' זקיס לך סקב"ס לא תהן כסס שסיו בלוים לשרוף כדאי' בפ' בשעוסך לכן כוונך לג' אבות . וכזה נתלו כל הקושיות שיש כאן

על הלוחות הראשונים אשר שברת והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל יראה בכל ההר גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא : (יד) ד"א פסל לך . זש"ה (קהלת ג) עת להשליך אבנים ועת כנוס אבנים עת לחבוק ועת לרחוק מחבק . א"ר תנחומא מהו עת להשליך אבנים עת היא שיעלה אדרינוס שהיק עצמות וינפין אבני ביהמ"ק . ועת כנוס אבנים עת שיבנה אותו הקב"ה מנין שנא' (ישעיה כה) לכן כה אמר ה' אלהים הנני יסד בציון אבן אבן בחן פינת יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחוש ושמתי משפט לקו וצדקה למשקלת ויעה ברד מחסה כזב וסתר מים ישטפו . ד"א עת להשליך אבנים רבנן אמרי מדבר במשה עת היה שישליך משה את הלוחות דכתיב (שמות לב) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר . ועת כנוס אבנים עת היה שיחזירן לישראל שנא' (שם לד) פסל לך שני לחות אבנים . ד"א פסל לך זש"ה (קהלת ג) אל תבהל ברוחך לכעום כי כעס בחיק כסילים ינוח . ומי היה זה שבעם זה משה שנא' (שמות לב) ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות א"ל הקב"ה הא משה אתה מפיג המתך בלוחות הברית . מבקש אתה שאפיג את המתי ואתה רואה שאין העולם יכול לעמוד אפילו שעה אחת . א"ל ומה יש לי לעשות . א"ל לתת עליך קטרוגין . את שברת אותן ואת מחליף אותן הה"ד פסל לך שני לוחות אבנים : (טו) ד"א פסל לך . א"ר יצחק כתיב (ויקרא ה) והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזילה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו או את האבידה אשר מצא . א"ל הקב"ה הלוחות לא היו מופקדים אצלך אתה שברת אותן ואתה מחליף אותן . א"ר יצחק מן הלוחות שניים ריצה משה את הקב"ה לישראל . מה עשה עלה לו אצל הקב"ה בעום א"ל בניך הוטאין ואת נותן עלי קטרוגין . עשה עצמו כאילו בעום על ישראל . מנין שנא' (שמות לב) וישב משה אל ה' ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת . כיון שראה הקב"ה כך א"ל משה שתי הפנים בבעם אני ואת כועסין עליהן מיד (שם לג) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל . א"ל הקב"ה לא יהיו שתי הפנים בבעם אלא כשתראה אותי נותן רותחין הוי נותן צונן . וכשתראה אותי נותן צונן הוי נותן רותחין . אמר משה רבש"ע והיאך יהא . א"ל הוי חל אתה רחמים . מה עשה מיד ויחל משה את פני ה' אלהיו ויאמר למה ה' יהרה אפך בעמך

מתנות כהונה

וכל זמן שלא מסכוהו לידי הקונה ממנו אם נפגרה נפגרה לו למפסוד כן הוא בב"ב פ"ק : שחוק עצמות . כלומר יפחדו ויפחדו עצמותיו ויתמו שמו : הא משם . לשון הגעדה במנין : מפיג מחליף ומקלל מחמתך כד"ת ומין מפינין בלוז בפרק המניח כדי יין : קטרוגין מלתא בספר מתורגמן שהוא לשון יין והוא קינוח בסיפוך לוחות וכ"ל בוכחה לכל בעלך נגש קמדיקי והוא עוגא בל' יון : לא היו מופקדין . בתמיה הלי ניהך פקדתים להשתא לישראל : כעום כחילו סיס סוגם על ישראל : רותחין כלומר כועס ורותח : צונן כמו ענגין : הוי מתן רותחין

פרשה ד הלכה (א) אדם מישראל מהו שיהא מותר לו לקרות התוכחות בקריות הרבה . כך שנו חכמים

אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולם . לימדונו רבותינו למה אין מפסיקין בקללות א"ר חייא בר נמדא לפי שבתוב (משלי ג) מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו אל תעשה את התוכחות קוצין קוצין אלא אחד קורא את כולן . ד"א למה אין מפסיקין בקללות א"ר יהושע דסכנין בש"ר לוי אמר הקב"ה אני כתבתי על כבודי (מלכים ח) עמו אנכי בצרה אין שורת הדין שיהו בני מתקללין ואני מתברך . כיצד אם יקראו את התוכחות קריות הרבה אין קרוי וקרוי שאין מברך ב' פעמים לפניה ולאחריה . אלא אחד קורא את כולן . רבנן אמרי אמר הקב"ה לא לרעתם נתתי להם ברכות וקללות אלא להודיעין איזו דרך טובה שיבחרו אותה כדי שיטלו שכר . מנין ממה שקרינו בענין ראה אנכי נותן לפניכם וגו' : (ב) וז"ה (דברים יח) שמעו והאזינו אל תגבהו וגו' . מהו שמעו והאזינו וגו' . א"ר תנחומא אמר הקב"ה שמעו לדברי תורה ואל תדברו גבוהות כי ה' דבר והיכן דבר (משלי טז) תועבת ה' כל גבה לב . ד"א שמעו לדברי תורה ואל תגביה את אזנך משמוע דברי תורה כי ה' דבר . והיכן דבר (שם כח) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה . ד"א שמעו לדברי תורה והאזינו לדברי תורה . מהו ואל תגבהו אל תגבהו את המובה מלבוא בעולם . כי ה' דבר והיכן דבר (ישעיה ו) אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו כי פי ה' דבר . מהו אם תאבו ושמעתם וגו' א"ר אלעזר הסיוף והספר ירדו כרובים מן השמים . אמר להן אם תעשו מה שבתוב בספר הזה אתם ניצולים מן הסיוף הזה . ואם לא תעשו אתם נהרגים בסיוף הזה . ד"א אם תאבו ושמעתם א"ר לוי למה"ד לעבד שא"ל רבו הרי מוניוק של זהב ואם לאו הרי כבלים של ברזל . כך אמר הקב"ה לישראל אם עשיתם את רצוני הרי הטוב והברכה . ואם לאו הרי הקללה . הרי שתי דרכים לפניכם . ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה : (ג) ד"א ראה אנכי . א"ר אלעזר משאמר הקב"ה הדבר הזה בסיני באותה שעה (הושע ג) טפי עליון לא תצא הרעות והטוב . אלא מאיליה הרעה באה על עושה הרעה . והטובה באה על עושה הטובה . א"ר הגי ולא עוד שנתתי לכם שני דרכים . אלא שנבנסתי לפנים משורת הדין ואמרתי לכם (דברים ל) ובחרת בחיים : (ד) ד"א מה בתיב למעלה מן הענין כי אם שמור תשמרון וגו' . מהו את כל המצוה הזאת . א"ר לוי . ק"ש . רבנן אמרי זו השבת שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה . ד"א

כי

מתנות כהונה

והמזבח כתוב וכאשם למעט מתם והלבנה : קוצין קוצין . מפיסקה מקוצין וכל זה מיתוקל לרבי כי הפיל ובמדרש קהלת בפסוק על כל דבר פקמי : ואל מדכרו נטהות . על מקיטו נטהות כבומכם : תגבהו לם הכוזב . על מגלמו במעלה ולא מרד למכה : מהו לם מלכו וגו' נסיוק : מוניוק עגל ומכשיו לנגנה : בסיני בעלה לכם שהכתירה בידם שכתי לוה לעשם עבה ולא תעשה : בהוריה לכם ס"ז דרך ילכתו בו : מהו

אסיפת אמרים

שיו נגד נעשה ונשמע אחל אחיל נעלו נעשה (ירמי מצה) : אין שורת הדין . ולפ שהכתיבן על הסדר כו' . שאלו נעשה דרכי' דעמו אלכי בלרם . ושי"ל כין

ולישראל עבדיך . כיון שהזכיר משה זכות אבות מיד א"ל סלחתי כדבריך . כיון שעמד שלמה וראה שהזכיר משה ע"ז צדיקים חיים ולא הועיל כלום . אילולי שהזכיר זכות ג' האבות שהיו מתים . התהיל אומר (קהלת ד) ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים ע"נה וטוב משניהם אשר עדן לא היה אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש . ד"א זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו א"ר לוי א"ל משה רבש"ע היין הם המתים . א"ל משה אף אתה טועה לא כך אמרתי לך אני אמית ואחיה . א"ל משה ואם חיין הם המתים חשוב כמו שהאבות עומדים ומבקשין על בניהן מת חיית משיבן . כיון שא"ל משה הדבר הזה מיד וינחם ה' על הרעה : (טז) ד"א פסל לך שני לוחות . למה שנים . רבנן אמרי א"ל הקב"ה אלו מעידין ביני ובין בני . כנגד שני עדים כנגד שני שושבינין כנגד התן וכלה כנגד שמים וארץ כנגד העוה"ז והעוה"ב . ד"א פסל לך שאלו את ריב"ז מפני מה לוחות הראשונות מעשה שמים והשנים מעשה אדם . אמר להן למה"ד למלך שנשא אשה והביא הנייר והלבלר משלו עיטרה משלו והכניסה לביתו . ראה אותה המלך שוחקת לעבד אחד משלו . כעס עליה והוציאה . בא שושבינה אצלו א"ל מרי אי את יודע מהיכן נטלת אותה לא בין העבדים נדלה וכיון שנדלה בין העבדים לבה גם בהן . א"ל המלך ומה אתה מבקש שאתרצה לה הבא הנייר והלבלר משלך והרי כתב ידי . כך אמר משה להקב"ה בשעה שבאו לידי אותו מעשה א"ל אי אתה יודע מאי זה מקום הוצאת אותם ממצרים מבקום ע"ז . א"ל הקב"ה ומה אתה מבקש שאתרצה להן הבא את הלוחות משלך והרי כתב ידי וכתבתי על הלוחות . א"ל הקב"ה משה חייך כשם שנתת את נפשך עליהן בעוה"ז כך לע"ל כשאביא להם את אליהו הנביא שניכם באין באחת . מנין שב"כ (מיכה ז) ה' ארך אפים וגדל כח ונקה לא ינקה ה' בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו נוער בים ויבשהו וכל הנהרות החריב אמלל בשן וכרמל ופרח לבנון אמלל . בסופה זה משה דכתיב (שמות ג) ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תבת גומא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת היאור . ובסערה זה אליהו דכתיב (מלכים ג ג) ויהי המה הולכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם ויעל אליהו בסערה השמים ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים . אותה שעה הזא בא ומנחם אתכם מנין שנא' (מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים :

Moses and Elijah

אדם

אסיפת אמרים	מתנות כהונה

כמן (י"ח) : למה שנים . כי נעומות כהשמומ מלו שבעים וכשבע : חיין הס המתים . דוך סיו
שמלה שמל יהיו המתים לעתיד : טוענת מסופק
נמתים המתים : שני שושבינין . במעמידין למתן וכלה כדלמיתא פ"ק דכתובות : והלבלר סופר
מלם שמפה לו שכבו : והרי כתב ידי . מני מוסס ומקיים הכתובה מכן נבי הקב"ה הוא הסופר

ולהוה שמעת יותר ממני מיד נטרד שנא' . (סס טז) וינרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים הרי ששמע לאשתו והפכיד . ויש ששמע לאשתו ונשתכר זה אברהם . מנין שנא' (סס טז) ותאמר שרי אל אברם הנה נא עצרני ה' מלדת בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וישמע אברם לקול שרי . א"ל שמואל ב"נ למה"ד למי שנולד לו בן ראה אותו איסטרולוגוס אחד אמר זה הנער עתיד להיות ארכי ליסטים צריך הוא לאביו להשליכו . שמע אביו ואמר לבני אני משליך . שמע אביו של אותו איסטרולוגוס אמר כל מה שאמר לכם בני שמעו לו . כך ראתה שרה לישמעאל יוצא לתרבות רעה והיתה אומרת לו לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה והרע לו . נגלה עליו הקב"ה א"ל אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה ונו' . שמע בקולה ונשתכר שנקרא זרעו לשמו של יצחק שנא' (סס כא) כי ביצחק יקרא לך זרע . אמר הקב"ה ומה אם מי ששמע לאשתו כך עשה שכר . מי ששומע לי יעאכ"ו . ושלמה המלך בא ומפרש (משלי ה) ושומע לי ישכון בטח ושאנן מפחד רעה : (ו) כי ירחיב י"י אלהיך ונו' . הלכה אדם בישראל מהו שיהא מותר לו לכסות דם שחיטה בי"ט . כך שנו חכמים השוחט היה ועוף בי"ט ב"ש אומרים יחפור בדקר ויכסה וב"ה אומרים לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן . א"ר חני בשם רבי אחא מי שאין לו עפר מוכן אינו צריך לשחוט . למה שאין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד . לפיכך אם שחט בי"ט צריך שיהא לו עפר מוכן לכסות בו . א"ר ביסנא בש"ר אחא בא וראה אמר הקב"ה מה שאסרתי לך בבהמה התרתי לך בהיה וכו' עד כולם בדגים . רבנן אמרין הרבה דברים אסר אותן הקב"ה והזר והתירן במקום אחר . תדע לך אסר הקב"ה לישראל לשחוט ולאכול עד שיביאנו פתח אהל מועד . מנין שנא' (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לי"י ונכרת האיש ההוא מעמיו . מה כתיב שם ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לי"י לפני משכן י"י דם יהשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו . וכאן הזר ותתירו להם שנא' רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כברכת י"י אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא ונו' . מנין ממה שקרינו בענין כי ירחיב י"י אלהיך את גבולך : (ז) ד"א כי ירחיב . זש"ה (תהלים נה) אגילה ואשמחה בחסדך ונו' אשר ראית את עניי ידעת בצרות נפשי וכא הסנרתני ביד אויב העמדת במרחב רגלי . רבנן אמרין הפסוק הזה מדבר ביוסף אמר יוסף רבש"ע אגילה ואשמחה בחסדך שעשית עמי אילו נפרעת לי מאשתו של פוטיפרע ולא נתת לי את המלכות הייתי בגילה נבשמחה ועתה יש לי את המלכות הוי אגילה ואשמחה בחסדך . אשר ראית את עניי זה יוסף שכתוב בו (סס קז) ענו בבבל רגזו ברזל

מתנות כהונה

איסטורלוגוס חוזה נכוכבים : ארכי ליסטים . שני מיטות הס מלכי ליסטים פירוש לחק הגר על הלסטים : להשליכו למכדו ולהמיתו : לבני לחי כו' . בתמיה : אא"כ היה לו בפנל פוכן . ועיין בפ"ק דמסכת ביצה ד"ב : אין בין וכו' . ולפיכך מצוה להפוך בדקר כדי שיכסה : מה שאסרתי לך כו' . עיין לעיל בויקרא רבה פ' כ"ב : ובאן כלומר בכאן לענין חזר וכפיל לכם

כי אם שמור תשמרון אמר בר קפרא הנפש והתורה נמשלו בנר. הנפש דכתיב (משלי כ) נר י״י נשמת אדם. והתורה דכתיב (שם ד) כי נר מצוה ותורה אור. אמר הקב״ה לאדם הזה נרי בידך ונרך בידי. נרי בידך זו התורה. ונרך בידי זו הנפש. אם שמרת את נרי אני משמר את נרך. ואם כבית את נרי אני מכבה את נרך. מנין דכתיב (דברים ד) רק השמר לך ושמור נפשך מאד. הוי כי אם שמור תשמרון. ד״א א״ר שמעון למה״ד לשני בני אדם אחד היה לו כרם בגליל ואחד וכו׳. כך א״ל הקב״ה לאדם תורתי בידך ונפשך בידי. אם שמרת את שלי אני משמר את שלך אם אבדת את שלי אני מאבד את שלך. הוי כי אם שמור תשמרון. ד״א א״ר יהודה בר סימא אם שמרת רמ״ח וכו׳ עד נשברה. ד״א מהו כי אם שמור תשמרון אמר הקב״ה אם שמרתם ד״ת אני משמר אתכם מן המזיקין. א״ר אבא בר זעירא אין בית רובע בהללו של עולם שאין בו כמה אלפים מזיקין. וכל אחד פרמא נתונה בפניו שלא יביט באדם ויזיק. ובשעה ששנותיו של אדם נגרמין מעביר פרמא מפניו והוא מסתכל בו ומזיקו. מנין שנא׳ (משלי נד) פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו׳ אימתי כי ברבים היו עמדי ומי הם אלו המלאכים שהן משמרין את האדם אריב״ל איקוניא מהלכת לפני האדם והברוזות כורזין לפניו ומה הן אומרים תנו מקום לאיקונין של הקב״ה. ראה כמה שומרין משמרין איתך. אימתי בשעה שאת משמר ד״ת. הרי נתתי לפניך שני דרכים ברכה וקללה ברכה אם תשמעו לדברי קללה אם לא תשמעו לדברי: (ה) אמר הקב״ה שמעו לי שאין אדם שומע לי ומפסיד. רבנין אמרין את מוצא יש שומע לאשתו מפסיד ויש שומע לאשתו ומשתבר. כיצד אדם הראשון שמע לאשתו והפסיד. מנין שנא׳ (בראשית ג) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך. א״ר יצחק למה״ד למלך שאמר לעבדו אל תטעום דבר עד שאבא מן המרחץ. אמרה לו אשתו טעום אתה תבשיל הזה שלא יהא מבקש ליתן לתוכו או מלה או מוריים. בא המלך ומצאו מטעם בשפתותיו. א״ר המלך אמרתי לך אל תאכל ואכלת. א״ל מרי שפחתך נתנה לי. א״ל המלך ולשפחתך שמעת יותר ממני. כך א״ל הקב״ה לאדם ומעין הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. מה עשתה הוה האכילה אותו. א״ר אבין לא בקשה אלא לבבות וליילל עליו בקולה ואכל ממנו. שכך כתיב לקול אשתך. לדברי אשתך אב״כ אלא לקול אשתך. א״ל הקב״ה המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו אכלת. א״ל מרי הרי שפחתך נתנה לי. מנין שנא׳ (שם) ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל. א״ל

ולחוה

מתנות כהונה

מת כל. שמע מעוה לעון יהודה ומחר כל מעמע כלע הכל: ק״ש שבקולה כנגד כל מצות: הוי כי וגו׳. קרי ביה תבמרון המ״ם בקמ״ץ קטן פי׳ תהיו נפחדים: וארבעים וכמכה. ועי׳ שוב במדרש מפלי: בית רובע. מקום לחלוי לזכוע בו רובע הקב: פרמא נעיף ומשוה ועיין עוד מזה בפ׳ נשא פרשה י״ד: אימתי פודה את נפשי מלוחמים בי כתו בקרב כשהוא עומדי בעזהתי בנביים ומי הם כו׳: אוקונים מהלכת. פי׳ גלם ודמות חמ״ה לך בגלם ומהלך שם: ראה כך אמרה התורה: הרי כתו הוי: א״ל אשתו. על עבד אמרה כן לאשתה עבד המלך: שלא יהא מבקש. בלשו יעטרך לבקש ליתן וכו׳: מוריים מין מבול הוזן וקיוסס והוא יהוע: מטעם סיה טועם ומוכן שם שפתיו: אלא ליילל. עיין בב״ל בבכא י״ם:

מעשה בר"ל שהלך לבצרה והיה שם אדם אחד נקרא אבין רמאה ולא שהיה רמאי ח"ו אלא שהיה מרמה במצות שהיו הקהל פוסק ואח"כ פוסק כנגד כל הקהל . עשה שם ר"ל פסקא ונתן כנגד כל הקהל . נטלו ר"ל והושיבו אצלו וקרא עליו מתן אדם ירחיב לו ולפני נדולים ינחנו . א"ר אבהו מה לי למקום אחר למוד מסמוכו . מה כתיב למעלה (דמיס יב) השמר לך פן תעזוב את הלוי . ואה"כ כי ירחיב י"י אלהיך את נבולך כאשר דבר לך : (ט) ואמרת אוכלה בשר כי תאוה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר . זש"ה (מהלים קמז) עושה משפט לעשוקים נותן לחם לרעבים ה' מתיר אסורים . מדבר בישראל . א"ר פנחס בר חמא מלמד שהיו במצרים יותר מע' אומות ומכולן לא היו משעבדין אלא בישראל . ומי עשה להם דין עושה משפט לעשוקים . נותן לחם לרעבים אלו ישראל מנין שנא' (דמיס ח) ויענך וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבד יחיה האדם כי על כל מוצא פי י"י יחיה האדם שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו י"י אלהיך מיסרך . י"י מתיר אסורים אלו ישראל . כיצד רבנן אמרי ח' דברים אמר להן הקב"ה והתיר להן ח' כהן . אמר הקב"ה אפרתי לך את תהלב וכו' . עד סדין בציצית הוי י"י מתיר אסורים . אף להלן אמר בשר תאוה ובאן התירו להן . מנין רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר : (י) ד"א מה כתוב למעלה מן הענין השמר לך פן תעזוב את הלוי ואח"כ כי ירחיב י"י אלהיך את נבולך . א"ר לוי למה"ד למי שאמר להכירו השאילני זהוב אחד . א"ל איני מכיר השבונך . א"ל ברוק אותי . נתן לו ופרע לו מיד . א"ל אפי' צריך אתה עד כ' עד ל' זהובים טוב לך . אמר מי גרם לך ליטול כל מה שאת מבקש שעשית לי חשבון מוב . כך האדם הזה כשנבדק ומפריש מעשרותיו כיאוי מרחיבין לו את נבולו . הוי לפי מתנתך מרחיבין לך . ד"א כי ירחיב י"י אלהיך אפשר שהקב"ה מרחיב את א"י . א"ר יצחק המגילה הזאת אין אדם יודע כמה ארכה וכמה רחבה . כשהיא נפתחת היא מודעת כמה היא . כך א"י כך רובה הרים וגבעות . מנין שנא' (כס יא) והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים ארץ אשר י"י אלהיך דורש אותה תמיד עיני י"י אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה . כשישרה אותה הקב"ת מנין שנא' (כמיס ח) כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו והיה העקוב למישור והרכסים לבקעה .

אותה

מתנות כהונה	אסיפת אסרים
נהליי: ממקומו היכן שכתוב בתורה מנות הלקח : ואח"כ כי ירחיב . הרי מבואר ההרחבה כמו מתן תדש ירחיב לו : ה"נ	ניך רשם שמחזק לו כיוס זה לכן רשם בפיס מעשרת לפעמים יזופים (י"מ): כשנבדק ומפריש. נ"

מדבר ביזרעאל : ה"נ אלא ביזרעאל ומי עשה להם דין : אלו יזרעאל . שהקב"ה אמר להם המיסר וכדמפרש ואול ודרים מתיר אסורים מלמן מיסור והיתר ומשלוש מאמר זה ניקרא רבה פרשה ה' ובמד' תליס : להלן כו' . כפרשה אחרי מות אמר להם כבר תשוה. וכאן התירו להם בריחוק מקום : חשבונך אם אתה עשה תכבון לפרוע כמהרה בתמונה : ובדוק אותי . כתגני ונסני פעם אחד : ה"נ מי גרם לך ליטול כל מה : ה"נ האדם הזה כשנבדק ומפרים וכו' : מרחיב לת מרן יזרעאל . בתמיה : כשישרה אותה. יזרעה

ביד באה נפשו . ולא הסגרתני ביד אויב זה פוטיפרע . העמרת במרחב
תלי שהשליט אותי על כל ארץ מצרים . מנין שנא' (בראשית מג) ויוסף הוא
השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבואו אחי יוסף וישתחוו
לו אפים ארצה וירא יוסף את אחיו ויבירם ויתנכר אליהם וידבר אתם
קשות ויאמר אליהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אוכל . ד"א
אגילה ואשמחה בחסדך מדבר בישראל . אמרו ישראל רבש"ע אגילה
ואשמחה בהסדך שעשית עכנו . שאלו נפרעת מן המצריים ולא נתת
לנו את ממונם היינו שמחים . שמחה וגילה יש לנו שנתת לנו את ממונם .
אשר ראית את עניי אלו ישראל שבתוב בהם (דברים ט) וירעו אותנו
המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה ונצעק אל י"י אלהי אבותינו
וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו ואת ונו' . ידעת בצרות נפשי אלו
ישראל שבתיב בהם ויתרעו את היחם . ולא הסגרתני ביד אויב זה פרעה
הרשע שבתוב (שמות טו) אמר אויב ארדוף . העמדת במרחב תלי שהרחבת
את נבולי שנא' כי ירחיב י"י אלהיך את נבולך . זש"ה
(משלי יח) מתן אדם ירחיב לו ולפני נדולים ינחנו . מהו מתן אדם ירחיב לו
מעשה בבבי אליעזר ור' יהושע שיצאו לנבות לעסק מצות רבותינו הלכו
לחולתא של אנטוביא והיה שם אדם אחד והיה נקרא אבא יודן והיה
לסוד ליתן לרבותינו ביד רחבה . נעשה אותו אבא יודן עני . ראה ר'
אליעזר ור' יהושע שהלכו לנבות שם והמתין עצמו מפניהם ועלה לביתו
עשה יום ושנים ולא ירד לשוק אמרה לו אשתו מפני מה לא ירדת לשוק
הרי שני ימים א"ל רבותינו באו לנבות לעסק מצות עמלי תורה ואין סיפק
בידי ליתן להם ואני מתבייש לירד לשוק . אשתו שהיתה אוהבת את
המצות אמרה לו לא נשתייר לנו שדה אחת . מבור חציה ותן אותה להן .
הלך ועשה כן מבר אותה חצי שדה בה' זהובים ונתן אותן לרבותינו ואמר
להן התפללו עלי התפללו עליו ואמרו לו המקום ימלא חסרונך הלכו להן
רבותינו לנבות במקום אחר . אותו אבא יודן תרש בחצי שדה ומצא שם
סמא נדולה ונעשה עשיר יותר ממה שהיה קודם . עד שרבותינו הוזרין
עברו באותו מקום אמרו לאחד חייך העמידנו עם אבא יודן . א"ל אותו
האיש ומי יכול לעמוד עם המלך ולא עמו . אמרו לו אין אנו מבקשין
אלא שלא ידע שעברנו כאן ולא שאלנו את שלומו . ידע אבא יודן ובא
אצלם ונתן להם אקף זהובים . אמר להם עשתה תפלתכם פירות . אמרו
לו אף אנו היינו יודעים במעשיך המובים ועשינו אותך ראש פרק . קראו
עליו רבותינו מתן אדם ירחיב לו ולפני נדולים ינחנו . ד"א מעשה בר' חייא
שעשה נדבה בבית המדרש הנדול שבטבריא ופסק אדם אחד ליטרא של
זהב . נטלו ר' חייא והושיבו אצלו וקרא עליו מתן אדם ירחיב לו . ד"א

מעשה

מתנות כהונה

להם בחוק מקום : מעשה וכו' . לעיל בויקרא רבה פ"ה פרשתו : ועשה עכב תמא :
פימא תאמר ועל פם פסחו מן העץ נקרא כן : עד ברכיתים . כלומר כשהיו רבותינו ר' :
חייך לשון שבועה דבר בכבה : ומי יוכל כו' . ומי יכול לעמוד עמו עם המלך סוב ומע
לעמוד יותר בנקל מה שלי לפפר עמו : ראש פרק . בבהנחיו בפנקסים ברואם כמי שילמוסו
שכל ואפ"ם שסיו בם לחברים שנתנו יותר וכן הוא לעיל בויקרא רבה פרשה ה' ומדרש תנ

ואינה היה אלא ו' חדשים למה שמי שאין לו גידים ועצמות אינו חי אלא ו' חדשים · וכל מאכלה אינה אלא חטה ומחצה . והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצאה חטין ושעורין ועדשים . א"ר תנחומא וכל היה אינה אלא חטה ומחצה והיא כונסת את אלו ולמה היא עושה כן . שאמרה שמא יגזור עלי הקב"ה היום ויהא לי מזון לאבול . ארשב"י מעשה היה ומצאו בכור שלה שלש מאות כור מה שמכנסת מן הקיץ לחורף . לפיכך אמר שלמה לך אל נמלה עצל ראה דרכיה והכם . אף אתם התקינו לכם מצות מן העוה"ז לעוה"ב . ומהו ראה דרכיה וחכם רבנן אמרי ראה דרך ארץ שיש בה שבורחת מן הגזל . אר"ש בן הלפתא מעשה בנמלה אחת שהפילה חטה אחת והיו כולן באות ומריחות בה ולא היתה אחת מהן נוטלת אותה . באה אותה שהיתה שלה ונטלה אותה . ראה הכמה שיש בה ובל השבח הזה שיש בה שלא למרה מבריה וכא שיפט ולא שוטר יש לה שנא' (שם) אשר אין לה קצין שוטר ומושל אתם שמיניתי לכם שופטים ושוטרים עאכ"ו שתשמעו להן . הוי שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך : (ג) זש"ה (שם כא) עשה צדקה ומשפט נכהר לה' מזבח . כזבח אכ"כ אלא מזבח . כיצד הקרבנות לא היו קריבין נוהגות אלא בפני הבית . אבל הצדקה והדינים נוהגות בפני הבית ושלא בפני הבית . ד"א הקרבנות אין מכפרין אלא לשוגג והצדקה והדינין מכפרים בין לשוגג בין למזיד . ד"א הקרבנות אין נוהגין אלא בתחתונים והצדקה והדינין נוהגין בין בעליונים בין בתחתונים . ד"א הקרבנות אין נוהגין אלא בעוה"ז והצדקה והדינין נוהגין בין בעוה"ז בין בעה"כ . א"ר שמואל בר נחמני כשעה שא"ל הקב"ה לנתן (דה"א יז) לך ואמרת אל רויד עבדי כה יאמר ה' לא אתה תבנה לי הבית לשבת כי לא ישבתי בבית מן היום אשר העליתי את ישראל עד היום הזה ואהיה (מתהלך) מאהל אל אהל ובמשכן (למשכן) כל מי שהיה מבקש לקלל את דוד מה היה עושה היה אומר לו מוב יובנה הבית : תדע לך מה דוד אומר (תהלים קכג) שמחתי באומרים לי בית ה' נלך . מבקשים לי דברים לומר שאין אתה בונה . א"ל הקב"ה חייך שעה אחת מחייך אין אני מחסר . מנין שנא' (מ"א ו) כי ימלאו ימיך ושכבת עם אבותיך והקמותי את זרעך אחריך אשר יצא ממעיך יהכינותי את ממלכתו . א"ל הקב"ה הצדקה והדינין שאתה עושה חביבין עלי מבהמ"ק מנין שנא' (שם ח) ויהי דוד עושה משפט וצדקה . מהו משפט וצדקה לכל עמו . רב יהודה ורב נחמן ב"א היה דן את הדין מזכה את הזכאי ומחייב את

מתנות בהונה	אסיפת אמרים
סיס ויולקב לת התנופה : ולמה היו עושה נכסין : כזבח לין כתיב נכסין . אלא מזבח	ג' מכ"מ : וכל היה . פי' מזומנים (מכ"ם) : בסיס

יזהר מן הזבח : קריבין ההקבלה שלהן : בין בעה"ז בין בעוה"ב . בכשולם הזה הגמול והעונש לפי הדין ולפי חסד עמה כלפי החסד : ה"נ ה קב"ה לנתן לך וכו' : ואהיה מתהלך מאהל : לקלל לזלזל בכבודו ולביישו כד"ת וחוה קללני קללה מרלת חו ים לפרש קללה ממש פעמרי מי יתן מוכך כדלקמן : תדע לך מה וכו' . ממה פעמר דוד מדע בכך הו מומרים : מבקשים כו' . מבקשים פני הדברים כלומר מומרים מי יתן מוכך שבכי אתה לו מזבח והוא פעמר שמחתי וגו' כלומר גם פני לעוני בכך בממון מבכה כדי שיבנה בית המקדש והקב"ה פעמר

אותה שעה היא מודעת מה היא: (יא) ד"א כי ירהיב. רבנן אמרי מדבר בירושלים. מי יכול לראות שלותה של ירושלים כשירחיבנה הקב"ה. א"ר שמואל בר נחמן לטה"ד למדינה וכו' (מלאכי ג) וערבה לי"י מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום י"י הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם פן אבוא והכיתי את הארץ חרם הנני שולח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם הפצים הנה בא אמר י"י צבאות (זכריה ו) לכן כה אמר ה' שבתי לירושלם ברחמים ביתי יבנה בה נאם ה' צבאות וקו ינטה על ירושלם עוד קרא לאמר כה אמר ה' צבאות עוד תפוצנה ערי מטוב ונחם י"י עוד את ציון ובחר עוד בירושלם (שם ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות:

סדר שופטים

פרשה ה (א) **שופטים** ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק. הלכה קרובו של אדם מהו שיהא מותר לו לישב בדינו כך שנו חכמים אלו הן הקרובים אביו ואחיו ואחי אביו ואחי אמו וכו'. למה כן. אלא כשם שהקרוב פסול להעיד כן הוא פסול לדון. ומה ראית לומר כן. אמר רשב"י כתיב (דברים כג) ונגישו הכהנים בני לוי כי בם בחר ה' אלהיך לשרתו ולברך בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. בא וראה הקיש נגעים לריבים וריבים לנגעים מה נגעים ביום אף דינים ביום ומה ריבים פרט לקרוב אף נגעים פרט לקרוב. אמר רשב"ג אל תהי מלגלג בדין שהוא אחד מג' רגלי העולם. למה ששנו חכמים על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום. תן דעתך שאם הטיתה את הדין שאת מזעזע את העולם שהוא אחד מרגליו. רבנן אמרי קשה הוא כהו של דין שהוא אחד מרגלי בסא הכבוד מנין (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך. אמר הקב"ה הואיל וכך עונשו של דין קשה הוו זהירין. מנין מימה שקרינו בענין שופטים ושוטרים: (ב) זש"ה (מלאכי ג) לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אשר אין לה קצין שוטר ומושל תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה. מה ראה שלמה ללמד לעצל מן הנמלה. רבנן אמרי הנמלה חוזו ג' בתים יש לה. ואינה כונסת בעליון מפני הדלף ולא בתחתון מפני הטינוף. אלא באמצעי ואינה

מתנות כהונה

ישרים מכריס ונפשות ונקשות ומ' מסיס להכה ונסכה למעלה: ס"ג אלו סס סקחופים סקיו ותחתו ומתי מקיו כו' ועיין זה בס' זה כורך בנבלי וכיוצ': מה נעשים כיוס. לעתיד כיוס סגדול הוא: ס"ג בס' בת סימן לף דיסים ביוס ומה ריבי' פרט לקרוב לף נעשה פרט לקרוב ומה בקרוב פסול לדון ילף ליה בנבלי וכיוצ"ל פרק זה כורך תלת יומתו תמות על כיוס: אל פסי מגלג גרס. פי' מיקל ומזלזל: שאת מזעזע גרס: שהוא מפני שמוט כו': הטינוף

האנטדיקון יושיב ואיזה אסור שלא יהא אחד יושב ואחד עומד. דא"ר ישמעאל היה דיין והיו שני בני אדם באים אצלו לדין אחד עשיר ואחד עני. יהא אומר לבוש כשם שהוא לבוש או הלבישו כשם שאתה לבוש. לא תביטו פנים ר"א ור' שמואל בר נחמן. ר' אלעזר אמר אם היית יודע שהדין עמו אל תסבר לו פנים. שלא יהא אומר מתחלה היה רוצה לזכותו. ורשב"ג אמר אם תדע שאין הדין עמו הסבר לו פנים. שלא יהא אומר מתחלה היה רוצה להזיבני. א"ר הנינא כא"א (דניאל ו) ושפטתם צדק. וכא"א (שם יג) ודרשת וחקרת ושאלת היטב. והיאך הוא. אם ראית את הדין מרומה הקרהו ואם ראית את הדין יוצא לאמתו צדקהו: (ו) ד"א שופטים ושוטרים. א"ר לוי למה"ד למלך שהיו לו בנים הרבה והיה אוהב את הקטן יותר מכולן. והיה לו פרדס אחד והיה אוהבו יותר מכל מה שהיה לו. אמר המלך נותן אני את הפרדס הזה שאני אוהבו מכל מה שיש לי לבני הקטן שאני אוהבו מכל בני. כך אמר הקב"ה מכל האומות שבראתי איני אוהב אלא לישראל שנא' (הושע יא) כי נער ישראל ואהבהו. מכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין שנאמ' (ישעיה סא) כי אני ה' אוהב משפט. אמר הקב"ה נותן אני מה שאהבתי לעם שאני אוהב הוי שופטים ושוטרים. אמר הקב"ה לישראל בני הייכם בזכות שאתם משמרים את הדין אני מתגבה מנין שנא' (שם ה) וינבה ה' צבאות במשפט. וע"י שאתם מגביהין אותי בדין אף אני עושה צדקה ומשרה קדושתי ביניכם מנין שנא' (שם ו) והאל הקדוש נקדש בצדקה. ואם שמרתם את שניהם הצדקה והדין מיד אני נואל אתכם גאולה שלימה. מנין שנא' (שם נו) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות: (ז) כי תבא אל הארץ וגו'. הלכה מכך ישראל שהיה לו עסק מהו שיהא מותר לו לדין לפני ב"ד. כך שנו הכמים מלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו. לימדונו רבותינו למה אין דנין אותו. א"ר ירמיה שבתוב בדוד המלך (תהלים יז) מלפניך משפטי יצא. הוי אין בריה דן את המלך אלא הקב"ה. רבנן אמרי אמר הקב"ה לישראל בני כך חשבתי שתהיו חורין מן המלכיות מנין שנא' (ירמיה ג) פרא למוד מדבר בשם שהערוד נדל במדבר ואין אימת אדם עליו. כך חשבתי שלא תהא אימת מלכות עליכם. אבל אתם לא ביקשתם כן אלא (שם) באות נפשה שאפה רוח. ואין רוח אלא מלכיות מנין שנא' (דניאל ו) וארו ארבע רוחי שמיא מניחן לימא רבא. אמר הקב"ה ואם תאמרו שאיני יודע שכופכם לעזבני. כבר הזהרתי על ידי משה ואמרתי לו הואיל וסופן לבקש להן מלך ב"ו מהן ימליכו עליהן לא מלך נברי. מנין ממה שקרינו בענין ואמרת אשימה עלי מלך וגו': (ח) וש"ה (הושע יג) ממלוך אדם חנף ממוקשי עם. רבי יוחנן ור"ל. ר"י אמר אם ראית חנף ורשע מנהיג את הדור נוח לו לדור

מתנות כהונה

תיקון סופרים: האנטדיקון נגסינן. פי' סעיוך בעלי דינין: יהא אומר. יהא דיין אומר לעשיר לבוש כו': שאין הדין עמו כו'. ולא תכירו פניו שיכופו על טענתה לו טענתה מכיר ויודע טענת חייב בדינו: לאמתו נדקהו נרמז'. פי' ביפסוק הדין בלי דרישה וחקירה: ס"ג דבנן אמרי כו'. ופי' זה שהמליכו עליהם מלכים שמינה הגויים שמשעבדים בהם היה מפני

את החייב. אם לא היה לחייב ליתן היה דוד נותן משלו הוי משפט וצדקה. א"ל רב נחמן א"כ נמצאת מביא את ישראל לידי רמיות. ומהו משפט וצדקה היה דן את הדין מזכה את הזכאי ומחייב את החייב. הוי משפט וצדקה שהיה מוציא את הגזל מידו. אמר הקב"ה לישראל בני הואיל וכך הרינין הבאים לפני הוו זהירין בהם: (ד) ד"א שופטים ושוטרים תתן לך. וש"ה (דניאל ג) אם שנותי ברק הרבי ותאחז במשפט ידי אשיב נקם לצרי ומשנאי אשלם אשכיר חצי מדם והרבי תאכל בשר מדם הלל ושביה מראש פרעות אויב. מהו המקרא הזה. ר' יהודה ור"נ. ר"י אומר אמר הקב"ה אם שונן אני את חרבי בברק אני מחריב את עולמי. ומה אעשה ותאחז במשפט ידי. ר"נ אמר אמר הקב"ה אם משנן אני את חרבי בברק אחד אני מוציא ומחריב את עולמי. ומה אעשה ותאחז במשפט ידי. א"ר יצחק שני דברים בימינו של הקב"ה צדקה ותורה. צדקה דכתיב (תהלים מח) צדק מלאה ימינך. תורה דכתיב (דניאל ג) מימינו אש דת למו. שני דברים בידו ואלו הן הנפש והדין. הנפש דכתיב (ויקרא יג) אשר בידו נפש כל חי. והדין דכתיב (דניאל ג) ותאחז במשפט ידי. אמר הקב"ה הנפש והדין נתונים בידי שמרו את הדין ואני אשמור נפשותיכם הוי שופטים ושוטרים. מהו שופטים ושוטרים. רבנן אמרי שיהא השוטר בשופט כשיהיו המעשים כנגד המקל והרצועה ושלא יהא המכה צריך ללקות. ר"א ר"א אומר במקום שיש דין אין דין ובמקום שאין דין יש דין. ומהו כן אלא אמר ר"א אם נעשה הדין למטה אין הדין נעשה למעלה. ואם לא נעשה הדין למטה הדין נעשה למעלה: (ה) ד"א שופטים ושוטרים. א"ר אחא בא וראה שש מעלות היו לכסא של שלמה. מנין שנאמר (מלכים י) שש מעלות לכסא ובפרשה זו כתובים ששה דברים בלא תעשה ואלו הן לא תטה משפט ולא תכיר פנים ולא תקח שחד לא תטע לך אשרה ולא תקים לך מצבה ולא תזבח לה' אלהיך שור ושה הרי ו'. והרי הכרוז עומד לפני כסאו של שלמה כיון שהיה עולה מעלה הראשונה היה כורז לא תטה משפט. מעלה השניה היה כורז לא תכיר כנים. שלישית היה כורז לא תקח שחד. רביעית לא תטע לך אשרה. חמישית לא תקים לך מצבה. ששית לא תזבח לה' אלהיך ונו'. א"ר חייא בר אבא סדר הדין כך הוא. התובע תובע והנתבע משיב והדיין מכריע. א"ר סימא וצריך הדיין לשנות מענותיהם מפיו. ממי אתה למד משלמה שנא' (שם ג) ויאמר המלך זאת אומרת זה בני החי ובנך המת וזאת אומרת לא כי בנך המת ובני החי. א"ר יהודה בר אלעאי שטעתי שאם רוצה הדיין להושיב

האנטדיקון

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
לין לפי מחסר כו': רמיות שהפנינים יפמכו על זה ויגזלו ויחמסו ולפי יקחייב כביד המלך יפרע בפכולם: בידו כיד שמלא וקן הוא טיקלם פ' ד' וכמד' קכלם סוף פסוק מקום המשפט:	שהיה מוצא את הגזל. ולפי שכל דיין שעשה כך נ"ל שהיה מפעיס לנע"ד דכריו עד שפיס פחייב פעמים כלישו עשה עמו צדקה ומשפ שפשיכו מעון ר"מ

השוטר כשופט. שפשופט יוכיח לפי עלמו ויתן לבו לקלקול מעשיו ולגדור פרלוחיו חס יעמוד לו במקום מקל ולנועה כדמפרש ומזל בלא יהא המכה השופט צריך ללקות להיות עקה על מעשיו: שש מעלות כו'. עיין במדבר רבה פ' י"ב ובמדרש תשמר בפסוק בשבת המלך ובמדרש תהים בפסוק יפה לפי כתלמה: סדר הדין. כירושלמי פרק זה טוען ובמדרש קהלת בפסוק

אבל הבורא וברא את עולמו וצוה אתכם שלא תאבדו ממנו ותברואו עולם אחר. ומה עשה לו הקב"ה. קציץ רגליו וכרת את לשונו שלא יהא מכיה. ד"א שאלו לנחש אמרו לו מה אתה נהנה שאתה נושך. אמר להם עד שאתם שואלין אותי למה אין אתם שואלין לבעלי לה"ר שנא' (קהלת י) אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון. מה נהנה שאומר לה"ר. ד"א אמרו לנחש למה את נושך באבר אחד וארסך מהלך בכל האיברים. אמר להן עד שאתם שואלין אותי. למה אין אתם שואלין לבעלי הלשון שעומד ברומי והורג בכוריא. עומר בסוריא והורג ברומי. ראה כמה קשה כהו של לה"ר שנצטוו לבנות ביהמ"ק ובשביל שהיה הדור בעלי לשון הרע לא נבנה בימיהם: (יא) ד"א אשיטה עלי מלך. רבנן אמרי אמר הקב"ה בעוה"ז בקשתם מלכים ועמדו המלכים והפילו אתכם בחרב. שאול הפילם בהר הגלבוע מנין (ש"ב א) נם ישראל מפני פלשתים וגו'. דוד נתן מנפה שנא' (שם ג כד) ויתן ה' דבר בישראל. אחאב עצר עליהן את הגשמים שנא' (מ"א ח) אם יהיה השנים האלה טל ומטר וגו'. צדקיהו החריב את ביהמ"ק כיון שראו ישראל מה הגיע מתחת ידי מלכיהם התחילו צווחין הכל: אין אנו מבקשין מלך. למלכנו הראשון אנו מבקשין (ישעיה לג) כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו. אמר להם הקב"ה חייכם כך אני עושה מנין שנא' (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ וגו': (יב) כי תקרב אל עיר. הלכה אלו הן דברים שאמרו מפני דרכי שלום. כך שנו חכמים אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום. בהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל. ראה כמה הוא כתו של שלום א"ר יוחנן מימיה לא ראתה חמה פנימתה של לבנה. למה כן מפני דרכי שלום שנא' (מיכה ה) המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו. א"ר לוי אין אחד מן המזלות הללו שהן מהלכין ברקיע רואה מה שלפניו אלא של אהוריו כאדם היורד מעל הסולם ופניו לאהוריו. כדי שיהא כל מזל ומזל אומר אני הוא הראשון. הוי עושה שלום במרומיו. ד"א עושה שלום במרומיו אר"ל מיכאל כולו של וגבריאל כולו אש ועומדין זה אצל זה ואינם מזיקים זה את זה. אמר בר קפרא

מתנות כהונה

לעיל ים פרשה מקץ: **מסיח** מדבר כגני קדם: **היורד** מעל הסולם ופניו לההוריו. ועיין סדר נשא פרשה י"ג ונמדרש חזית בפסוק למעלה וכירושלמי ראש השנה גרסינן בהדין דכליך כסולמא הפיך: **מיכאל** כולו של גבריאל כולו אש. כך כ"ל להגיה לפי מה שמצאנו מזה בפי' המקובלים וס"ע ג"כ בפ' נשא בשם רבי יצחק וכן תרגם התרגום בפסוק המטיל ופהה עשו מחנים מוכל לעיר ג"כ שבארם הספר פה שמיכאל מבמזל דין הם גבריאל מימין חסד שלג וכן הוא בב"ר פ' י"ב ונקרא גבריאל ע"ש כוכב מדת הדין בחזקה ולפיכך נקראת מדת החסד לא בפי' המקובלים כדי"מ ולפקח מלא מלכים והקב"ה מכלכל חיים בחסד וזהו ע"ש שכוכבת מדת הדין בחזקה וכתיב כי לא לבוז החזק כדי"מ ומלא חולי המרח לקח וכן פיכ"ע ז"ל ים פרשה ותחמץ על יקר החזקה וכן מצינו בספר הזוהר פרשה בהעלותך וכלשונו בחיבור במיכאל מחזיק ואוריאל מדבים וכן כתב הגיעוני וחבו הפוך בסדר המוסגל בפי' המקובלים ז"ל וכיוצא בהם בפי' בחוקותי והכי מיתמא ג"כ בפרשה במד' רבה שגבריאל מלביש למזרח ואוריאל מסמאל לעפון יחזיאל מכל לומר ג"כ בספרא הספר פה לומר שגבריאל לפניו ולפיכך לעומת חסד הלא כי לעולם הפרש מהלה פניו מחירות ומוכח בלשי חסד שלוה קדמו המקובלים ז"ל כתב עיון שהוא בהחיב: יוצרים בלי תעכוכת דין כלל הל עליון כי החסד מדת הל וכתב עיון שהוא בהחיב גמוריס קרוביהו הל עליון וה' יזכנו ויזכנו תמיס דלכו: **מזיקים** זה עם זה גבריאל. בפ' בשלח

לדור לפרוח באויר ולא להשתמש בו. ואין הלשון הזה ממוקשי עם אלא לפתוח בעין שנא' (עמוס ג) התפול צפור על פח הארץ ומוקש אין להם ממלוך אדם הנף וגו' רבנן אמרי כיון שעמדו מלכים על ישראל והתחילו משעבדין בהן אמר הקב"ה לא אתם עזבתם אותי ובקשתם לכם מלכים הוי אשימה עלי מלך: (ט) זש"ה (תהלים קמו) אל תבטחו בנדיבים וגו'. א"ר סימון בשם ריב"ל כל מי שבוטח בהקב"ה זוכה להיות כיוצא בו. מנין שנא' (ירמיה יז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. אבל כל מי שיבטח בע"ז נתחייב להיות כיוצא בה. מנין שנא' (תהלים קטו) כמוהם יהיו עושיהם וגו'. רבנן אמרי כל מי שנשען בבשר ודם עובר אף פרוסבטיא שלו עוברת שנא' (שם קמו) בבן אדם שאין לו תשועה. מה כתיב אחריו תצא רוחו וישוב לאדמתו. אמר הקב"ה ויודעין שאין בו"ד כלום ומניחין כבודי ואומרין שימה לנו מלך. מה אתם מבקשים מלך היכם שכיפכם להרגיש מה עתיד להגיע לכם מתחת מלככם. מנין שנא' (הושע י) כל מלכיהם נפלו אין קורא בהם אלי: (י) ד"א ואמרת אשימה עלי מלך. א"ר יהודה בר' אלעאי על ג' דברים נצטוו ישראל בבניסתן לארץ. ואלו הן למחות זכרו של עמלק. ולמנות להם מלך. ולבנות להם ביהמ"ק. מינו להם מלך. ומיחו זכרו של עמלק. ולמה לא בנו להן ביהמ"ק. שהיו ביניהם דילטורין. תדע לך דא"ר שמואל בר נחמן דורו של אהאב עובדי עבו"ם היו והיו יוצאין למלחמה ונוצחין. ולמה כן שלא היו ביניהן דילטורין. לפיכך היו יוצאין למלחמה ונוצחין. תדע לך כשבקשה איזבל להרוג כל נביאי ה' מה עשה עובדיה הטמין אותן במערות שנא' (מ"א יח) ואחביא מנביאי ה' וגו' חמשים איש במערה ולא היה אדם שאמר לאהאב כך וכך עשה עובדיה. אבל דורו של שאול כולן היו דילטורין תדע לך כשהיה שאול רודף אחר דוד היו הבל אומרים עליו לה"ר לשאול שנא' (תהלים נב) בבוא דואג האדומי וגו' (שם נד) בבוא הזיפים ויאמרו לשאול לפיכך היו נופלים במלחמ'. ד"א א"ר מונא כל שאומר לה"ר מסלק השכינה מלמטה למעלה. תדע לך מה דוד אומר (שם ט) נפשי בתוך לבאים אשכבה להטים בני אדם שניהם חנית וחצים ולשונם חרב הדה. מה כתיב אחריו (שם) רוממה על השמים אלהים וגו' אמר דוד רבש"ע מה השכינה עושה למטה. מסלק את השכינה לרקיע. ד"א א"ר שמואל בר נחמן למה נקרא שמו של לה"ר לשון שלישי. שהוא הורג שלשה האומרו והמקבלו ושנאמר עליו. מנין דואג שאמרו ושאול שקיבלו ונוב עיר הכהנים שנא' עליהן. ד"א א"ר שמואל בר נחמן שאלו לנחש וא"ל למה אתה מציו בין הנדרות אמר להן שפרצתי גדרו של עולם. אמרו לו ולמה אתה מהלך בארץ ולשונך שותת בארץ. אמר להן שהוא גרם לי שאמרתי לה"ר על בוראי. ומה היה הלה"ר. א"ר יהושע דסכנין בשם ר' לוי הנחש הראשון היה מביח בבני אדם. כיון שלא היו אדם והוה מבקשין לאכול מאותו אילן התחיל לומר לה"ר על בוראו. ואמר להן מן האילן הזה

אסיפת אמרים
(י"מ): שהיו ביניהם דילטורין. וע"כ סיו מוסלין במלחמה וגבי נגין בס"מ כתיב וסיס בכניס ס' מכל מויבך וכו' (י"מ): מן האילן הזה וכו'. פי' וע"כ לפי דכסיס סיס סלעון קדמון וזה לס"ר שנס"

מתנות כהונה
סמוקס והסמ"ק בעמוד מס' ס': פרוסטים הכשהתו וברכתו סמקו' לקבלו ממנו הכמו' סרוסי' מעגנה הכנוס יונקן הכמות פריסתיותם: דילטורין הנלכי בכיל: דואג סמקו עיין זה לעיל

אשר ביד נפש כל חי ובבקר הוא מחזיר לכאו"א נשמתו . מנין שנאמר (ישעיה מג) נותן נשמה לעם עליה . ד"א כ"ו אם יעשה לחבירו רעה אינה זזה מלבו לעולם אבל הקב"ה אינו כן אלא היו ישראל במצרים והיו המצריים משעבדין אותם בטיט ובלבנים לאחר כל הרעות שעשו לישראל חס הבתוב עליהן ואמר (דברים כג) לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו אלא רדפו אחר השלום שנא' (תהלים לד) בקש שלום ורדפהו . ד"א מהו בקש שלום ורדפהו מעשה ברבי מאיר שהיה יושב ודורש וכו' הלכה אותה אשה לביתה שהיה ליל שבת ומצאה הנר שלה שכבה . א"ל בעלה היכן היית עד עכשיו . אמרה לו שומעת הייתי לר' מאיר דורש . והיה אותו האיש ליצן . א"ל בבך וכך אין את נבנסת לביתי עד שתלכי ותרוקי בפניו של ר' מאיר . יצאה לה מביתו נגלה אליהו זכור לטוב על ר"מ א"ל הרי בשבילך יצאה האשה מביתה . הודיעו אליהו זכור לטוב היאך היה המעשה . מה עשה ר"מ הלך וישב לו בבית המדרש הגדול . באתה אותה אשה להתפלל וראה אותה ועשה עצמו מתפסק . אמר מי יודע ללחוש לעין אמרה לו אותה אשה אני באתי ללחוש רקקה בפניו . א"ל אמרי לבעליך הרי רקקתי בפניו של ר' מאיר . א"ל לכי התרצי לבעליך . ראה כמה גדול הוא כחו של שלום . ד"א א"ר עקיבא תדע לך כמה גדול הוא כחו של שלום שאמר הקב"ה בשעה שאדם מקנא לאשתו השם הקדוש הנכתב בקדושה יימחה על המים כדי להטיל שלום בין סוטה לבעלה . אר"ל גדול הוא השלום שאמר הכתוב דברים של בדאי ליתן שלום בין יוסף לאחיו . בשעה שמת אביהן היו מתיראין שלא ינקום להן . ומה אמרו לו (בראשית נ) אביך צוה לפני מותו לאמר כה תאמרו ליוסף . ואין אנו מוצאים שצוה יעקב אבינו . אלא אמרו הכתובים דברי בדאי מפני דברי שלום . ד"א חביב הוא השלום שנתנו הקב"ה לציון שנא' (תהלים קכב) שאלו שלום ירושלם . ד"א הביב הוא השלום שנתנו הקב"ה בשמים שנא' (איוב כה) עושה שלום במרומיו . ד"א חביב הוא השלום שנתנו הקב"ה לקרובים ולרחוקים שנא' (ישעיה נ) שלום שלום לרחוק ולקרוב . ד"א חביב הוא השלום שלא נתנו הקב"ה לרשעים שנא' (שם מח) אין שלום אמר י"י לרשעים . ד"א חביב הוא השלום שנתנו הקב"ה לפנדס בשכרו שנא' (במדבר כה) הנני נותן לו את בריתי שלום . ד"א גדול השלום שאין הקב"ה מבשר את ישראל שיהיו נגאלים אלא בשלום שנא' (ישעיה נב) משמיע שלום ונו' . ד"א א"ר לוי חביב הוא השלום שכל הותמיהם של ברכות אינן אלא בשלום . ק"ש הותמת בשלום פורש סוכת שלום התפלה הותמת בשלום ברכת כהנים הותמת וישם לך שלום . ד"א חביב הוא השלום שאין הקב"ה מנחם את ירושלים אלא בשלום . מנין שנא' (ישעיה סו) הנני נוטה אליה כנהר שלום . אמר דוד מבקש הייתי לשמוע מהו שיהתו של הקב"ה על ישראל . ושמעתי שהיה עסוק בשלומן שנא'

מתנות כהונה

אסיפת אמרים

קפרא ומה אם העליונים שאין בהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות חן צריכין שלום התחתונים שבולן שנאה ותחרות וקנאה עאכ"ו שהן צריכין שלום. רבנן אמרי תדע לך כמה גדול כחו של שלום אפילו המלחמה שאין אדם יורד לתוכה אלא בחרבות וברמחים. אמר הקב"ה כשתהיו הולכין לעשות מלחמה לא תהיו פותחין תחלה אלא בשלום. מנין ממה שקרינו בענין (דברים כ) כי תקרב אל עיר וגו': (יג) ד"א כי תקרב וגו'. זש"ה (ישעי' כג) ותגזר אומר ויקם לך וגו'. רבנן אמרי המקרא הזה מדבר בשעה שבעס הקב"ה על ישראל בעגל אמר הקב"ה למשה אפנו ברבר ואורישנו. מהו אבנו בדבר ואורישנו א"ל הקב"ה מה הן סבורין שאני צריך חרבות ורמחות להרוג אותן בהן. כשם שבראתי עולמי בדבר שנאמר (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם כך אני עושה להן מוציא אני דבר מפי זהורנן. הוי (במדבר יד) אבנו בדבר ואורישנו. ד"א מהו ואורישנו א"ל אני מוריש אותן לך ומעמיד אחרים ממך. מנין שנא' (שם) ואעשה אותך לגוי גדול. כיון ששמע משה כך התחיל מבקש עליהן רחמים. ומה אמר משה באותה שעה (שם) אשר עין בעין נראה אתה ה'. מהו אשר עין בעין א"ר אחא בשם רשב"ל אמר משה רבש"ע הרי מדה"ד בבת מאזנים מעויין. אתה אומר אבנו בדבר ואני אומר סלח נא. א"ל הדבר מובהר נראה מי נוצח אתה ה' או אני. א"ר ברביה א"ל הקב"ה חייך שלי בטוח ושלך קיימת. מנין שנא' (שם) ויאמר ה' סלחתי כדברך הוי ותגזר אומר ויקם לך. ד"א ותגזר אומר א"ר יהושע דסכנין בש"ר לוי כל מה שגזר משה הסכים הקב"ה עמו. כיצד לא א"ל הקב"ה לשבור את הלוחות הלך משה ושיברן מעצמו. ומנין שהסכים הקב"ה עמו דכתיב (שמות לד) אשר שברת יישר כחך ששברת. הקב"ה א"ל שילחם עם סיחון שנאמר (דברים ב) והתגר בו מלחמה והוא לא עשה כן אלא ואשלח מלאכים וגו'. א"ל הקב"ה כך אמרתי לך להלחם עמו ואתה פתחת בשלום חייך שאני מקיים גזרתך. כל מלחמה שיהיו הולכים לא יהיו פותחים אלא בשלום שנא' כי תקרב אל עיר וגו'. מי קיים הפרשה הזאת יהושע בן נון. א"ר שמיאל בר נחמן מה עשה יהושע היה פורש דאטנמא בכ"מ שהיה הילך לכבוש. והיה כתוב בה מי שבקש לילך ילך לו ומי שמבקש לעשית שלום יעשה ומי שיבקש לעשות מלחמ' יעשה. מה עשה הגרגשי פנה והלך לו מלפניהן. ונתן לו הקב"ה ארץ יפה בארצו זו אפריקי. הנבעונים שחשלימו עשה להם יהושע שלום. אבל ל"א מלכים שבאו להלחם עמו הפילם הקב"ה בידו. מנין שנאמר (שם ג) ונבהו עד בלתי השאיר להם שריד: (יד) ד"א וקראת אליה לשלום. ראה כמה הוא כחו של שלום. בא וראה ב"ו אם יש לו שינא הוא מבקש ומחזר מה לעשות לו. מהו עושה לו הולך ומכבד לאדם גדול ממנו שיעשה לאותו שונא רעה. אבל הקב"ה אינו כן אלא כל או"ה מביעסין אותו והן ישנים וכל הנפשות עולות אצלו. מנין שנאמר (תהלים יג)

אשר

מתנות כהונה

דייק מדכתיב עמו וכן במד' חזית: אבנו בדבר. קרי ביה בדבר פי' בדבור: אני מוריש. לשון ירושה דכתיב: א"ל הדבר מוכרע נראה כו'. ומפה למד כי להקב"ה: יישר וכו'. והיינו שכתב כמו ייסר וכן בכל מקום שפירי פי' מוסר ומהוגן כדי שיכנו חמון: דאטנמא פי' כעכוב

אריכות ימים שנא' (שמות כ) כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך. והקהה שבקלות שילוח הקן ומהו שכרה אריכות ימים שנא' שלח תשלח את האם וגו'. הוי כי יקרא קן צפור: (נ) וש"ה (משלי ה) כי לויות חן הם לראשך רבנן אמרי נעשה ד"ת חן לרשיותך. כיצד אדם בן תורה בשעה שהוא מזקין הכל באין ומסבבין אותו ושואלין אותו ד"ת. ד"א מהו כי לויות חן א"ר פנחס בר חמא לכ"ט שתרך המצות מלוות אותך. כי תבנה בית הדש ועשית מעקה לגגך. אם עשית לך דלת המצות מלוות אותך שנא' (דברים ו) וכתבתם על מזוזות ביתך. אם לבשת כלים חדשים המצות מלוות אותך שנאמר (שם כב) לא תלבש שעטנז. אם הלכת לגלח המצות מלוות אותך שנא' (ויקרא יט) לא תקיפו פאת ראשכם. ואם היה לך שדה והלכת להרוש בתוכה המצות מלוות אותך שנאמר (דברים כב) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. ואם זרעת אותה המצות מלוות אותך שנא' (שם כד) לא תזרע כרמך כלאים. ואם קצרת אותה המצות מלוות אותך שנאמר (שם כד) כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה. אמר הקב"ה אפי' לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצות מלוות אותך. מנין שנא' כי יקרא קן צפור לפניך בדרך. ד"א בן עזאי אומר מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה. כיצד כתיב לטעלה כי תצא למלחמה וגו' וראית בשביה וגו' אמר הקב"ה אע"פ שהתרתי אותה לך אמרתי לך ונלחה את דאשה ועשתה את צפרניה כדי שלא תמצא חן בעיניך ותשלח אותה. ואם לא עשית כן מה כתיב אחריו כי יהיה לאיש בן סורר ומורה מתוך כך כי יהיה לאיש חטא משפט מות הוי עבירה גוררת עבירה. ומצוה גוררת מצוה מנין תלה כי יקרא קן צפור מתוך כך כי תבנה בית חדש מתוך כך לא תזרע כרמך כלאים מתוך כך לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו מתוך כך גדילים תעשה לך הרי מצוה גוררת מצוה. ד"א שלח תשלח א"ר אלעזר לא היה צ"ל כן. אלא אמר הקב"ה הואיל ונתעסק בכבודו של עולם ובתיקונו של עולם כדי שתנצל ד"א א"ר חייא ומה אם צפור שאין לה לא זכות אבות ולא בריתות ולא שבועות בניה מכפרים עליה. בני אברהם יצחק ויעקב שיש להם זכות אבות עאכ"ו שאם סרח א' מהם שהוא מכפר עליהם לע"ל. ד"א שלח תשלח א"ר ברכיה יש מזיק שקושט כחץ וטס כעוף. מנין שנא' (תהלים צא) לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם. אמר הקב"ה אם קיימת מצות שילוח הקן אני מצילך מאותן. ד"א יש מצות שמתן שכרה עושר ויש מצוה שמתן שכרה כבוד ומה מתן שכרה של מצוה זו. שאם אין לך בנים אני נותן לך בנים. מנין. שנא' שלח תשלח את האם. ומה שכר אתה נוטל את הבנים תקח לך. ד"א שלח תשלח דבנן אמרי למה ב' פעמים. שאם אירעה לך המצוה הזאת פעם שניה לא האמר

מתנות כהונה

היאך היה. כתמיה: חמורה שבחמורות. עיין ביכורים דמסכת פרק: לרשיותך לשון זקנוך שאם למדם נעשה כם וטם כה: לא היה לריך לומר כן. כלומר לא היה לריך להכתוב להקפיד על הקלה הזאת: כדי לחויב היה שתיגל: בניה מכפרים כו'. שבכילה היה מגלם שהוא מכפר עליו נרסי' ופירוש על עלמו: שקושט לשון ציידת חץ וכן הוא לשון בפרקם פסח פ' י"ב וכמדרש תלים: מצילך מאותן. מאותן מזיקים ועיין לעיל כח' כסח היאך יוצ

שנא' (תהלים פט) אשמעה מה ידבר האל י"י כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו וגו' אר"ש בן הלפתא ראה מה הביב השלום כשבקש הקב"ה לברך את ישראל לא מצא כלי שהוא מחזיק כל הברכות לברכן בו אלא השלום. מנין שנא' (תהלים כט) י"י עוז לעמו יתן י"י יברך את עמו בשלום:

סדר כי תצא

פרשה ו (א) כי תצא. כי יקרא קן צפור לפניך. הלבה תינוק שנולד כשהוא מהול מהו שיהא (מיהר) צריך למול אותו. כך שנו חכמים תינוק שנולד מהול צריך להטיף ממנו דם ברית מפני בריתו של אברהם ומנין אתה למד מן התורה שנא' (בראשית יז) המול יָמול יליד ביתך ומקנת כספך. ד"א המול ימול אל תהי קורא בו אלא שתי מילות מילה ופריעה. ר' לוי אמר המול ימול מכאן למהול צריך שיהיה מהול דכתיב המול ימול. א"ר יוחנן בן פזי מה כתיב בצפורה אשת משה (שמות ד) אז אמרה התן דמים וגו' למילה אב"כ אלא למולות שתי מילות. מכאן למילה ומכאן לפריעה. ולמה התינוק נימול לשמונה ימים שנתן הקב"ה רחמים עליו להמתין לו עד שיהא בו כחו. וכשם שרחמיו של הקב"ה על האדם כך רחמיו על הבהמה. מנין שנא' (ויקרא כב) מיום השמיני והלאה וגו'. ולא עוד אלא שאמר הקב"ה (שם) אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. וכשם שנתן הקב"ה רחמים על הבהמה כך נתמלא רחמים על העופות מנין שנא' כי יקרא קן צפור לפניך: (ב) זש"ה (משלי ה) אורח חיים פן תפלס נָעו מַעגלותיה לא תדע. מהו אורח חיים פן תפלס אמר רבי אבא בר כהנא אמר הקב"ה לא תהא יושב ומשקל במצותיה של תורה כענין שנא' (ישעיה מ) ושקל בפלס הרים. ולא תהא אומר הואיל והמצוה הזו גדולה אני עושה אותה ששברה מרובה והואיל וזו מצוה קלה איני עושה אותה מה עשה הקב"ה לא נילה לבריות מהו מתן שברה של כל מצות ומצוה כדי שיעשו כל המצות בתום מנין שנא' (משלי ה) נעו מעגלותיה לא תדע. למה"ד למלך ששכר לו פועלים והבנים אותן לתוך פרדסו סתם ולא נילה להן מהו שכרו של פרדס שלא יניחו דבר ששברו מועט וילכו ויעשו דבר ששברו מרובה. בערב קרא לכאו"א א"ל תהת איזה אילן עשית. א"ל תהה זה א"ל פלפל הוא שברו זהוב אחד. קרא לאחר א"ל תחת איזה אילן עשית. א"ל תחת זה א"ל פרח לבן הוא שברו הצי זהב. קרא לאחר א"ל תחת איזה אילן עשית. א"ל תחת זה א"ל זית הוא שברו מאתים זוז. אמרו לו לא היית צריך להודיע אותנו איזה אילן שברו מרובה כדי שנעשה תחתיו. אמר להם המלך אילו הודעתי היאך היה כל פרדסי נעשה. כך לא נילה הקב"ה מהן שברן של מצות. הוין משתי מצות החמורה שבחמורות והקלה שבקלות. כבוד אב ואם חמורה שבחמורות ומתן שברה אריכות

מתנות בהונה

דכתי בלוס בנמדבר רבה פרשה י"ח: המול ימול. דרים ביה שימול כבר שנולד כך יהא מימול: דבר אחר המול ימול אל תהי קורא בו אלא שתי מילות וכו'. דרים ביה שמל יהא נימול: נתמלא רחמים. עיין בפירוש הרמב"ן ז"ל: בתום בתמים וכתוס:

מדבר על חבירך. כנין שנא' (שם י) גם במדעך מלך אל תקלל למה (שם) כי עוף השמים יוליך את הקול. ומהו בעל הכנפים יגיד דבר. אלו המלאכים שבתיב בהם (ישעיה ו) שש כנפים שש כנפים לאחד. למה יקצוף האלהים על קולך על אותו הקול שיצא מפיך. וחבל את מעשה ידיך שאותו האיש לוקה בנגעים. ואם אין אתה מאמין הרי מרים ע"י שאמרה לשה"ר על משה אחיה לקתה הוי זכור את אשר עשה ונו' ומתוך כך לקתה. א"ר יצחק למה"ר לעבינא שהיה יושב על פרשת דרכים ונושבת לעוברים ולשבים. בא הדרכון וישב לו כנגדה בא החבר וראה אותן. אמר זו עבנא כך היא דרכה לשוק. על זה אני תמיה שבא ונדבק לה. כך היה משה אומר מרים שלברה כך היא דרכן של נשים דברניות הן. אהרן הצדיק אף הוא היה צריך לדבר בי. אמר משה (במדבר יב) ותדבר מרים שמא ואהרן כיון שידע משה שאף אהרן דבר התחיל צווח (תהלים מח) גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב. מהו גם איש שלומי זה אהרן שמשים שלום עלי שנא' (במדבר ו) וישם לך שלום. אשר בטחתי בו בשעה שעצר את מלאך המות. מנין שנא' (שם יז) וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה. אובל לחמי אלו כ"ד מתנות כהונה שאוכל מישראל. ואחר כל השבח הזה הגדיל עלי עקב (שם יב) ותדבר מרים ואהרן במשה. ר' לוי אמר ד' מדות בנשים ואלו הן. גרגרניות וצוותניות וקנאיות ועצלניות. גרגרניות מנין מן חוה דכתיב (בראשית ג) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וגו'. צוותניות מנין דכתיב (שם יח) ושרה שומעת פתח האהל שהיתה מציתה על המלאך. קנאיות מנין שנא' (שם ו) ותקנא רחל באחותה. עצלניות מנין דכתיב (שם יח) מהרי שלש סאים קמח סולת. רבנן אמרי עוד ב' איסטסניות ופטטות. איסטסניות מנין (שם יז) ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך. ופטטות מנין דכתיב ותדבר מרים. ד"א ותדבר מרים א"ר יהושע דסכנין כשבא הקב"ה לבראת את חוה מן אדם היה מתבונן מהיכן לבראת אותה שנא' (שם ג) ויבן ה' אלהים את הצלע וגו'. אמר הקב"ה לא אברא אותה מן העין שלא תהא עינה רמה. ולא מן האזן שלא תהא צוותנית. ולא מן הפה שלא תהא דברנית. ולא מן היד שלא תהא נוגבת. ולא מן הרגל שלא תהא פרדניתא. מהיכן אברא אותה מן אבר הצנוע שיש בו מן היריך. ואעפ"כ לא הועיל כלום. וכל מה שנתכוין הקב"ה שלא יהא בה כולהן הן בכשרות. אמר הקב"ה לא אברא אותה מן העין שלא תהא עינה רמה הוה

מתנות כהונה

הדרכון פי' הערוך שמו"ם לו שם לפומיה: החבר מחבר מהפיס: אף הוא היה כך. לכון תימא: אמר משה ותדבר כו'. כלומר זה מיני לחוק בעיני שמביט מדבריו שהפיס דברניות הן שמא תעלה על דעתיך שהכתן יודע: וצוותניות דוהקות עלמן לשמוע כל דבר כתר: מהרי מכלל שהיתה מתעללת: ופטטות דברנות: איסטסניות רוחס ודעתם קלה ואינם יכולים לסבול דבר גדול או קטן שכנגד לנוגס או מכעיס לוחס והוא ל' הסרס וכעיס וכפ"ק דמכות שנינו ר' יודה אומר איסטסנית היא זו ופירש"י וכך אלבש ז"ל כלה וסטיא וכן הפילו הערוך וע"ש ומקלת ספריס נרסינן איסטניות היא זו והיא היא והכי נרסינן לעיל בפרכת לך לך פר' מ"ם איסטניות: ויבן דרש בו לשון הבנה מדלא כתיב ויבנה כלומר היה מסתכל מסיכן בו': פרדניתא יולאת הפרדס תמיד ממון לניתה: סנקליטור בעלי עגם

תאמר כבר יצאתי ידי חובתי. אלא כ"ז שתארע ליך אתה צריך לקיים אותה. ד"א שלח תשלח רבנן אמרי אם שלחת מצות הקן את אמך זוכה לשלח עבד עברי. מנין שנא' (דברים טו) וכי תשלחנו חפשי מעמך. ד"א מהו שלח תשלח את האם. אם קיימת מצוה זו את ממהר לבא מלך המשיח שכתוב בו שילוח מנין שנאמר (ישעיה נב) משלחי רגל השור וההמור. ד"א א"ר תנחומא אם קיימת המצוה הזאת אתה ממהר את אליהו הנביא ז"ל שיבא שכתוב בו שילוח. שנא' (מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא והוא יבא וינחם אתכם מנין שנאמר (שם) והשיב לב אבות על בנים: (ד) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים. הלכה אדם שיש בו נגע והיה הכהן קרובו מתו שיהא מותר לו לראותו. כך שנו חכמים כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו. וע"י מה הנגעים באים ע"י עין הרע. א"ר יצחק בנוהג שבעולם אדם אומר להבירו השאילני קרדומך שאבקע בו העץ הזה. והוא אומר לו אין לי פעין רעה. כך הוא אומר בהייך השאילני הכברה שלך ויש לו והוא אומר אין לי מעין רעה. מיד באה הנגע על ביתו תחלה. מנין שנאמר (ויקרא יד) וראה את הנגע והנה הנגע בקירות הבית. ומה היו עושין לו מפנין כל מה שהיה לו בתוך ביתו. מנין שנא' (שם) ויצוה הכהן ופינו את הבית. כיון שהיה מוציא כל מה שהיה לו בתוך ביתו קרדומותיו וכברותיו היו אומרים: ראיתם עין רעה שהיה ביתו. מה שהיה לו לא היה רוצה להשאיל. מי גרם לו להפנות ע"י שהיתה בו עין רעה. ד"א א"ר הינא אין הנגעים באין אלא על לשה"ר. ורבנן אמרי תדע לך שהנגעים באין על לשון הרע הוי מרים הצדקת ע"י שדברה לשון הרע במשה אחיה קרבה הנגעים. מנין שנא' (דברים כד) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים. זש"ה (משלי ג) תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי. א"ר יוחנן אם הרגלת לשונך לדבר באחיך שאינו בן אומתך סוף בבן אומתך תתן דופי. ר' יהודה בן לוי אמר אם הרגלת לשונך לדבר באחיך שמאביך ולא מאמך סופך בבן אמך תתן דופי. שכל מי שמגים את לבו לדבר בגדול ממנו טורם לעצמו שיקרבו בו את הנגעים. ואם אין את מאמין הרי מרים הצדקת סימן לכל בעלי לשון הרע. הוי זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים: (ה) זש"ה (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. רבנן ואמרי המקרא הזה מדבר בבעלי לשה"ר. כיצד אל תתן את פיך מהו בן. כיון שהפה אומר לשה"ר הוא חוטא על הנוף שנורם לו ללקות הרי לחטיא את בשרך שהפה הוטא על הבשר. מהו אל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא. שלא תאמר הריני הולך ואומר לשון הרע ואין בריה יודעת בי א"ל הקב"ה הוי יודע שאני שולח מלאך והוא עומד אצלך וכותב כל מה שאתה

מדבר

אסיפת אמרים

בן נחם. ויומר ר' בנ"ל מחזבח: סופך בבן אמך. פי' על עצמך שיכוחו נגעים עליך בתחתי בן שפח. דמל"ב מה מילוק יש בין מדבר לבין כתב על לחמו

מתנות כהונה

ליה: השאילני קרדומך. פיין כל זה בתוך פ' מצורע ופ' נגעים פ"ז: בן תומתך. מיבריל ומע"ש כן נקרא תמיך שכ"ז לה מתעב תדומי כי תחיך הוא: סימן הוא וכתיב: ללקות

מנין שנא' (יחזקאל ג) והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר וגו'. ומתוך שאני משרה שכינתי עליכם כלכם זכין לתורה ויושבין בשלום בעולם שנא' (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך ׃

סדר כי תבא

פרשה ז (א) הלכה אדם מישראל שהיה עובר לפני התיבה מהו שיהא מותר לו לענות אמן אחר הכהני'.

כך שנו חכמים העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטירוף ולימדונו רבותינו ואם היה יכול לענות שלא תטרף דעתו יענה. למה מפני שאין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונין. א"ר יהודה בר סימא אמן הזה יש בו ג' אספליאות. שבועה וקבלה ואמנה. שבועה מנין שנא' (במדבר ה) והשביע הכהן וגו' ואמרה האשה אמן אמן. קבלה מנין שנא' (דברים כז) ואמר כל העם אמן. אמנה מנין שנאמר (מ"ח ח) ויען בניהו בן יהוידע את המלך ויאמר אמן כן יאמר ה'. ד"א א"ר יודן כל מי שעונה אמן בעוה"ז זוכה לענות אמן לע"ל. ד"א א"ר יהושע ב"ל בל מי שנכנס לבתי כנסיות ולבתי מדרשות בעוה"ז. זוכה ליכנס לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לע"ל. מנין שנא' (תהלים פד) אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה. ד"א א"ר יודן כל מי ששומע בקול של תורה בעוה"ז זוכה לשמוע באותו קול שבתוב בו (ירמיה לח) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה וגו'. א"ל משה לישראל הואיל וכל מי ששומע לד"ת כך הוא מתזמם בב' עולמות. הוו זהירים לשמוע ד"ת מנין ממה שכתוב בענין זהיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך: (ב) וש"ה (משלי ח) אשרי אדם שומע לי. מהו אשרי אדם שומע לי. אמר הקב"ה אשריו לאדם בשעה ששמועותיו לי. מהו לשקוד על דלתותי. אמר הקב"ה אם הלכת להתפלל בתוך בית הכנסת אל תעמוד על הפתח החיצון להתפלל שם אלא הוי מתבוין להכנס דלת לפנים מדלת. לשקוד על דלתי אין כתיב אלא על דלתותי ב' דלתות. ולמה כן שהקב"ה מונה פסיעתך ונותן לך שכר. ומהו לשמור מזוזות פתחי. א"ר יהודה בר סימא וכי יש מזוזה בבתי כנסיות אלא מה המזוזה הזו אינה זזה מהפתח כך לא תהא זז מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. אמר הקב"ה אם תעשה כן דע שאתה מקבל פני השכינה מה כתיב אהריו (שם) כי מוצאי מצא חיים. אמר הקב"ה מי הוא זה שבא לבית הכנסת ולא מצא את כבודי שם. א"ר איבו ולא עד אלא שאת עומד בבית הכנסת והקב"ה עומד עליך. מנין שנא' (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל. אמר הקב"ה לא דייך שאת מקבל פני השכינה בבית הכנסת

מתנות כהונה

עוז. מה לירע לך שתחם עוזח: אוספליאות כפי הענייז פירושו משמעות וניתור וכן בלעזן לעסי"ן קורין כן בירור דבריס: שבה ניכנס טו'. סלה פי' לעולם כלומרינן תמיד דכי ר"ש ב"י כל מקום שנא' סלה ועד אין לו הפסק לעולם ולעולמי עולמיס: ששמועותיו שהוא מתקם לשמוע כמו נפש שמיס: ובני ים מוזה וכו'. כלומר מוזה של קלף שכתוב עניו פרשת בשמע והנה כתיב ניתך ופי' מוזא ניתח שתחם מסתמם כן: כי מוצאי. פי' שמוצא אותי כלי שמוצא

הוה כתיב בה (בראשית ג) **ותרא** האשה. לא אברא אותה מן האוזן שלא תהא צוותנית (סס יח) ושרה שומעת. לא אברא אותה מן היד שלא תהא גונבת (סס לא) ותגנוב רחל את התרפים. לא אברא אותה מן הרגל שלא תהא פרדנית ולאה כתיב בה (סס ג) ותצא לאה לקראתו וגו'. לא אברא אותה מן הפה שלא תהא דברנית ומרים הצדקת כתיב בה ותדבר מרים. וראה מה הניע לה זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים: (ו) ד"א זכור. רבנן אמרי למה"ד למלך שעלה מן המלחמה קילסה אותו מטרונה. אמר המלך תיקרי אמן של סנקליטור. לאחר ימים התחילה לערב אוננה של מלך. אמר המלך כך עשת תיטרד למטלון. כך בשעה שעשה הקב"ה מלחמת הים אמרה מרים שירה ונקראת נביאה שנא' (שמות טו) ותקח מרים הנביאה. כיון שאמרה לשה"ר על אהיה אמר הקב"ה תיטרד למטלון שנא' (במדבר יב) ותדבר מרים. ד"א זכור כיון שראה משה מה הניע לאחותו התחיל צווח ומתפלל עליה בבל לבו ונפשו (סס) אל נא רפא נא לה. רבנן אמרי אמר משה רבש"ע כבר עשית אותי רופא אם אתה מרפא אותה הרי מוטב ואם לאו מרפא אני אותה. ד"א מהו אל נא א"ר אבא בר כהנא למה"ד לתלמידו של רופא שעלת מלביא לראותו הביא אותה אצל רבו. אמר אותו תלמיד לרבו מרי כבר לימדת אותי כל סדרן של רפואות אם אתה מרפא אותה הרי יפה ואם לאו הריני מרפא אותה. כך אמר משה רבש"ע כבר לימדת אותי כל סדרן של נגעים אם אתה מרפא אותה הרי יפה ואם לאו הרי אני מרפא אותה. ד"א (סס) ויצעק משה אל ה' וגו' משל למה"ד לגבור שהיה הקילר בצוארו נפנה מאותו הקולר. לאחר ימים ראה הקולר נתון בצוארו של אחר התחיל צווח. אמרו לו מה לך צווח אמר להן אי אתם יודעים אני יודע באי זה צער הוא נתון כך היה הקולר בצוארי ואני יודע באי זה צער הוא נתון. כך היה משה צווח. א"ל הקב"ה מה לך צווח. אמר לפניו רבש"ע אני יודע באי זה צער היא נתונה שאני זכור השלשלת שהיתה ידי לתוכה. מנין שנא' (שמות ד) והנה ידו מצורעת כשלג. כיון שנתפלל משה עליה ריפא אותה הקב"ה. מנין שנא' (במדבר יב) והעם לא נסע עד האסף מרים. לפיכך היו זכורין מה הניע למרים מתחת ידי לשה"ר. ד"א א"ר אסי אין אדם אומר לשה"ר עד שכופר בהקב"ה. שנא' (תהלים יח) אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו. א"ר שמעון ומה אם מרים הצדקת שלא נתכוונה לומר לשה"ר אלא דברה בשביל פריה וריביה כך הניע אותה הרשעים שמתכוונים לומר לשה"ר על חביריהן לחתוך את חייהם עאכ"ו שיחתוך הקב"ה את לשונם שנא' (סס) יכרת ה' כל שפתי חלקות וגו'. אמר הקב"ה בעוה"ז ע"י שהיו ביניכם בעלי לשה"ר סלקתי את שכינתי מביניכם שנא' (סס נ) רומה על השמים אלהים אבל לע"ל שאני עוקר יצה"ר מביניכם שנאמר (ירמיהו לו) והסירותי את לב האבן מבשרכם אני מחזיר שכינתי ביניכם.

מנין

מתנות כהונה

וע"ד כן פי' הערוך: **לערב** לוקמ"ה. מערכם ומבלבלם מתנות ומנות המלך: **למטלין** לבית הסוהר: **כבר** עבית וכו'. דהם רפא כמו רופא כלומר ים לה רופא וכדמפרש לקמן: **מלביא** פי' הערוך סס ופיר' בכתי לפניו מולה וסיה ליריך לרחוק ולבדוק מיזה סס לרפואתו: **מה לך**

העולם. א"ר ברכיה כתיב (קהלת ג) עת ללדת ועת למות וכי אין אנו יודעים שעת הוא שאדם נולד ועת הוא שאדם מת. אלא אשרי אדם שעת מיתתו כעת לידתו. מה בשעת לידתו נקי אף בשעת מיתתו נקי. הוי ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך: (ו) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. מהו יפתח א"ר יונתן ג' מפתחות בידו של הקב"ה ואין ברית שולטת עליהן לא מלאך ולא שרף. ואלו הן מפתח של תחיית המתים. ומפתח של עקרות. ומפתח של גשמים. מפתח של תחיית המתים מנין שנאמר (יחזקאל לז) וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם. מפתח של עקרות שנא' (בראשית ל) ויפתח את רחמה. ומפתח של גשמים ד"א יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. ד"א יפתח ה' לך רבנן אמרי נהילה ירידת גשמים שהיא שקולה כתחיית המתים מנין שנא' (הושע ו) ויבא כגשם לנו כמלקוש יורה ארץ. מה כתיב אחריו (שם) יחיינו מיומים. לפיכך קבעוה בתחיית המתים שהיא שקולה כנגדה. ד"א יפתח ה' לך א"ר אליעזר בן יעקב בשעה שהגשמים יורדין אף משא ומתן מתברך שנא' לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידיך. רבנן אמרי אף הדגים מתברכים. אמרו רבותינו מעשה שתפשו דג אחד בעכו עד שלא ירדה הרביעה והיו שמין אותו ג' מאות ליטרין ולא מצאו בו אלא ב' מאות אמר להן זקן אחד אילו ירדה הרביעה היו מוצאין בו יותר. משירדה הרביעה תפשו דג א' והיו שמין אותו ב' מאות ליטרין ומצאו בו ש' הרי אף הדגים מתברכים: (ז) ד"א יפתח ה' לך. ראה כמה גדול ירידת גשמים רב יהודה בר יהזקאל בשעה שהיה רואה את הגשמים יורדים היה מברך יתפאר ויתגדל ויתברך שמו של מי שאמר והיה העולם. שהוא ממנה אלף אלפים ורבי רבבית של מלאכים על כל טפה וטפה שיורדת. למה מכאן ועד הרקיע מהלך ת"ק שנה והגשמים יורדים ואין טפה מתערבת בחברתה. ד"א גדולה היא ירידת גשמים ששקולה כתחיית המתים. כיצד בזו כתיב פתיחה ובזו כתיב פתיחה. בזו כתיב יד ובזו כתיב יד. בזו כתיב שירה ובזו כתיב שירה. בתחיית המתים כתיב (יחזקאל לז) בפתחי את קברותיכם ובירידת גשמים כתיב יפתח ה' לך. בתחיית המתים כתיב (שם) היתה עלי יד ה' ובירידת גשמים כתיב (תהלים קמה) פותח את ידך. בתחיית המתים כתיב (ישעיה מג) ירונו יושבי סלע ובירידת גשמים כתיב (תהלים סה) יתרועעו אף ישירו: (ח) ד"א יפתח ה' לך. רבנן אמרי אמר הקב"ה לישראל בני כל הטובות שבאות בעולם בזכותכם הן באות. כיצד הטל אינו יורד אלא בזכותכם מנין שנא' (בראשית כז) ויתן לך האלהים מטל השמים. המטר אינו יורד אלא בזכותכם מנין שנא' יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. אף השלום אינו בא לעולם אלא בזכותכם מנין שנא' (במדבר ו) וישם לך שלום בזכותך. מעשה בגוי אחד ששאל את ריב"ז א"ל אנו יש לנו מועדות אתם יש לכם מועדות. אנו יש לנו קלנדא סטרנליא וקרטיכים. ואתם יש לכם פסח עצרת וסוכות אי זה יום שאנו ואתם שמחים. א"ל רבן יוחנן בן זכאי

מתנות כהונה

כגלכס: לפיכך קנטו וכו'. מפיב הכוח ומוכיח הגמס: ואין מיפה וכו'. וזקו מפש המלחים המתוקים על זה עיין זה בב"ר פרשה י"ד: לך פירושו כשביל כד"ס לך לך: קלנדרא

הבנסת . אלא שאתה יוצא משם טעון ברכות . מנין שנא' (משלי ח) כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה' . הוי והיה אם שמוע תשמע ינו' : (ג) וש"ה (שיר ו) לריח שמניך טובים . רבנן אמרי בה' דברים נמשלה התורה . במים וביין ובדבש ובחלב ובשמן . במים מנין (ישעיה נה) הוי כל צמא לכו למים . ביין מנין שנא' (משלי ט) ושתו ביין מסכתי . בדבש ובחלב מנין שנא' (שמ"ב ד) דבש וחלב תחת לשונך . שמן מנין שנא' (שם ה) שמן תורק שמך . מה השמן הזה תחלתו מר וסופו מתוק כך הן ד"ת . אדם מצטער בהן בתחלה ועושה בהן אחרית טובה שנא' (הושע ה) והיה ראשיתך מצער וגו' . ד"א מה השמן הזה חיים לעולם אף ד"ת חיים לעולם . מה השמן הזה אורה לעולם אף ד"ת אורה לעולם . ד"א מה השמן הזה אין יכול להתערב במשקין אחרים אף ישראל אין יכולין להתערב באו"ה . מנין שנא' (ויקרא כ) ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי . ד"א מה השמן הזה אפילו אתה נותן אותו בכמה משקין הוא נעשה עליון על כולם . כך הן ישראל עליונים על כל אומות העולם כמו שכתוב (דברים כו) ונתנך ה' אלהיך עליון על כל גויי הארץ : (ד) ד"א והיה אם שמוע . א"ר יהושע דסכנין בש"ר לוי אמר הקב"ה אם שמעת למצותי אף אני שומע תפלתך ד"א א"ר יהושע א"ר נחמן כל מי שבא לבית הכנסת ושומע ד"ת זוכה לישב בין ההבטים לע"ל שנא' (משלי טו) אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין . לשמור ולעשות את כל מצותי א"ר שמעון בן חלפתא כל מי שלמד ד"ת ואינו מקיים עונשו חמור ממי שלא למד כל עיקר . למה"ד למלך שהיה לו פרדס . הכנים לתוכו שני אריסים אחד היה נוטע אילנות ומקצצן ואחד לא היה נוטע כל עיקר ולא מקצצן . על מי המלך כועס לא על אותו שהיה נוטע ומקצץ . כך כל מי שלמד ד"ת ואינו מקיים אותה עונשו חמור ממי שלא למד כל עיקר מנין שנאמר (ישעיה כו) יוחן רשע בל למד צדק . אבל אם למד ולא קיים אינו נהנה הוי לשמור ולעשות את כל מצותי : (ה) ברוך אתה בעיר א"ר יצחק בעיר בשכר המצות שאתה עושה בעיר חלה וציצית וסוכה ונר שבת . וברוך אתה בשדה בשכר מצות שאתה עושה בשדה לקט שכחה ופאה . רבנן אמרי שתהא ברוך בעיר ע"י שנתברכת מן השדה שנתנה הארץ את פירותיה . ברוך אתה בבאך א"ר יהודה בר סימון המקרא הזה מדבר במשה בבאך זה משה בביאתו לעולם קירב רחוקים זו בתיה בת פרעה . וברוך אתה בצאתך זה משה ביציאתו מן העולם קירב רחוקים זה ראובן . מנין שנאמר (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות . ד"א ברוך אתה בבאך בפרקמטיא שלך . וברוך אתה בצאתך בפרקמטיא שלך . ודוד מפרשה (תהלים קכא) ה' ישמר צאתך ובואך . ד"א ברוך אתה בבאך בביאתך לעולם וברוך אתה בצאתך ביציאתך מן העולם

מתנות כהונה

כשהיו ישראל במדבר היה מהלך עמוד הענן לפניהם והיה עשן המערכת ועשן הקטורת עולה והיו שני זיקוקין של אש יוצאין מבין שני בדי הארון והיו שורפין לפניהם את הנחשים ואת העקרבים. והיו או"ה רואים אותם והיו אומרים אלוהות הן אלו כל תשמישין אינו אלא באש. א"ל משה וכי השבח הזה שעשו לכם הקב"ה ע"י שקיבלתם תורתו בסיני הוי (דברים ה) ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם וגו'. א"ל הוו יודעים כל נסים שעשה לכם הקב"ה ראיתם בעיניכם. במצרים עשה לכם ועיניכם רואות מנין שנא' (שם ד) המסות הגדולות אשר ראו עיניך מהו המסות המכות ממסות נופיהן של מצרים. מהו האותות רבנן אמרי שהיו נרשמות על נופיהן דם צפרדע כנים. מהו והמופתים שהיו המכות מפתות אותן. כיצד לשלשים יום היתה באה המכה. והיתה עושה ז' ימים והולכת לה. והיו נרווחין כ"ג ימים בין מכה למכה ולא היו הורין בהן הוי שהיו מפתות אותן: (יא) ולא נתן ה' לכם לב לדעת. מהו ולא נתן ה' לכם לב לדעת. א"ר יצחק בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו (שמות כד) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע אמר הקב"ה (דברים ה) מי יתן והיה לבבם זה להם. שמעו ישראל ושתקו. א"ר יהודה בן לוי למה"ד לחבר אחד קשה שראה עבנה אחת קשה. אמר מי יוכל לחבר את זו. אמרו לו ולא את החבר הכל ממך. כך כיון שאמר הקב"ה מי יתן והיה לבבם זה להם היה להן ליומר רבש"ע אתה תן לפיכך אמר משה ולא נתן ה' לכם לב לדעת. ד"א מי יתן אמר ר"מ מי נדול הנגב או הננגב. הוי אומר הננגב נדול שהוא יודע שהוא ננגב ושותק כך כתיב (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו. כביכול והוא אומר מי יתן והיה לבבם זה להם. ד"א ולא נתן ה' לכם לב לדעת. א"ר שמ'אל בר נחמני בשביל עצמו א"ל משה הדבר הזה. כיצד שני דברים נזר הקב"ה אחד על ישראל ואחד על משה. אחד על ישראל בשעה שעשו אותו מעשה מנין שנאמר (שמות לב) הרף ממני ואשמידם. ואחד על משה בשעה שביקש משה ליכנס לא"י א"ל הקב"ה לא תעבור את הירדן הזה. ומשה ביקש מן הקב"ה לבטל את שהיהן. אמר לפניו רבש"ע סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך. ובטלה של הקב"ה ונתקיימה של משה. מנין שנא' (במדבר יד) סלחתי כדברך. כיון שבא ליכנס לא"י הרחיל אומר (דברים ג) אעברה נא ואראה את הארץ הטובה. א"ל הקב"ה משה כבר בטלת א־ שלי וקיימתי את שלך. אני אמרתי ואשמידם ואתה אמרת סלח נא ונתקיים שלך. ואף עכשיו מבקש אני לקיים את שלי ולבטל את שלך. א"ל הקב"ה משה אין אתה יודע מה לעשות. אתה רוצה לאחוז את

מתנות כהונה

נפ וכדמכרם וגאזל: מפתות כו'. דרים כמובטים כמו המפתים לבון פתוי: עושה פרוס ושוסס מלמכה: ולא פיו מוזלין. לפיכך לא ה־ המלכייס הוזיס מקופי ערפס לכלוה יכרכל: רחבר יודע להבר מהסיס: עבנה נחס: הכל ממך. כלומר נרפוסך הוא וכך פלי הדבר כן להבינה כן להסיפה: אין לחסה יודע. בעיוחתה: הרי לפ נתן וכו'. נתן לכם

אסיפת אמרים

מחיו מן פתב לו מן פתם (י"מ): מי נדול הנגב וכו'. פי' כי מתון שבותק הנגיב נוכס לנגב לנגוב עוד ומחר ל' נדול ולפ לבון נכוב לפי שבמדבר קלי

זכאי זה יום ירידת גשמים. מנין שנא' (תהלים סח) לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו מה כתיב אחריו (שם סה) מזמור הריעו לאלהים כל הארץ: (ט) ויקרא משה אל כל ישראל. הלכה אדם מישראל שעמד לקרות בתורה מהו שיהא מותר לו לקרות פחות מג' פסוקים. כך שנו חכמים הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים. לימדונו רבותינו למה התקינו שלא יפחות מג' פסוקים. כנגד אברהם יצחק ויעקב. ד"א כנגד משה אהרן ומרים שניתנה תורה על ידיהן. א"ר הושעיא ראה הפחות בימי משה מה שלא ראה יחזקאל נדול בנביאים. בני אדם שדברה עמהם שבינה פנים בפנים שנא' (דברים ה) פנים בפנים דבר ה' עמכם וגו'. אמר דשב"י מנין אתה אומר אילו היו ישראל הסרים אפי' אדם אחד לא היתה השבינה נגלית עליהן דכתיב (במדבר יט) כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני. מעשה ברבי שהיה דורש בבית המדרש הגדול. וכשהיה מבקש ליכנס לדרוש היה אומר ראו אם נתכנסו כל הקהל ומחיכן אתה למד ממתן תורה. מנין שנא' (דברים ד) באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי. ד"א רבנן אמרי את מוצא כשנתן הקב"ה למשה את התורה בקריאה נתנה לו. מנין שנא' (במדבר יט) ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה. אף משה רבינו כשבא לשנות את התורה לישראל אמר להם כשם שקיבלתי את התורה בקרייה כך אני מוסר לבניו בקרייה. מנין ממה שכתוב בענין (דברים ה) ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם: (י) זש"ה (משלי ג) בני אם תקח אמרי ומצותי תצפון אתך. מהו אם תקח אמרי. א"ר הונא בש"ר אחא אמר הקב"ה לישראל בני לא תהא תורתי עליכם באדם שיש לו בת בוגרת והוא מבקש לבנות אותה אצל מי שמוצא. מהו אם תקח אמרי אם יהא לכם זכות אתם מקבלים את תורתי שטלה"ש נתאוו לה ולא נתתי אותה להם. מנין שנא' (תהלים סח) מלכי צבאות ידודון ידודון. ומה הוא אומר ונות בית תהלק שלל אמרו לפניו רבש"ע הניח שיש לך בעליונים אתה מחלק אותה לתחתונים. הוי אם תקח אמרי אם יהא לך זכות. ומהו מצותי תצפון אתך א"ר אבא בר כהנא אמר הקב"ה אתם צופנים לי תורה ומצות בעוה"ז ואני צופן לכם שכר טוב לעוה"ב שנא' (שם לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ד"א אם תקח אמרי א"ר יהודה בר שלום אמר הקב"ה לישראל אימתי אתם נקראים בני כשתקחו אמרי. למה"ד למלך שא"ל בנו סיימני בתוך המדינה שאני בנך. א"ל אביו מבקש אתה שידעו הכל שאתה בני לבוש פורפירא שלי ותן עטרה שלי בראשך וידעו הכל שאתה בני כך אמר הקב"ה לישראל מבקשים אתם שתהיו מסוימין שאתם בני עסקו בתורה ובמצות והכל רואים שאתם בני. הדא אימתי אתם בני משתקחו אמרי. א"ר

כשהיו

מתנות כהונה

כו'. מימי שמות על ימי מידם שלמה כדכ' כרים מס' ע"ג: שנתנה תורה ע"י. פחם סו כרכסי לותו הדור: בת נוגרת כו'. לפיכך למד לס תקח כלומר פחות יחזור ויסדר מהכריה. וכדמפרש והולך שמלאכי השרת מקטנה ולס נתנה להם: צופנים תולניס כד"ג לשכר נפנם וגו' כלומר זה הלפון וסמוי מן העין: סיימני עשה בעצם וסיומן מידעו הכל שלמי נך: פורפירא לנוס מלכות: הדא אימתי פחם כו'. ופילוגו סוי אימתי מחם נכרים לכל שפחם

פרשה ח (א) **הלכה** אדם מישראל שלא התפלל תפלת השחר או תפלת מוסף או תפלת המנחה הרבת פעמים שלא פנה להתפלל או מקוצר שהיה עושה צרכיו או שהיה מהלך בדרך ושכח להתפלל. איזו שעה מותר לו להתפלל ויצא בה ידי חובתו כיצד הוא צריך לעשות? כך שנו חכמים תפלת השחר עד חצות תפלת המנחה עד הערב תפלת הערב אין לה קבע אבל של מוספין כל היום. א"ר אלעזר שכוד: לא התפלל תפלת המוסף ובא להתפלל תפלת המנחה מתפלל תפלת המנחה ואח"כ תפלת המוסף. למה הכל בעתה (מתברות) ותפלת הערב אין לה קבע עד שיעלה עמוד השחר למה שכן כתיב (משלי ח) אני אוהבי אהב ומשחרי ימצאנני. וכל מי שמתפלל ומבוין את לבו לתפלה סימן טוב לו שתפלתו נתקבלה שנא' (תהלים ט) תאות ענוים שמעת ה' וגו'. גדולה היא התפלה לפני הקב"ה א"ר אלעזר רצונך לידע בחת של תפלה. אם אינה עושה כולה הציה היא עושה. קין עמד על הבל אחיו והרגו יצאה נזירה (בראשית ד) נע ונד תהיה בארץ מיד עמד ונתודה לפני הקב"ה שנא' (שם) נדול עוני מנשוא. אמר לפניו רבש"ע כל העולם אתה סובל ועוני אי אתה סובל כתבת (מיכה ז) נושא עון ועובר על פשע סלח לעוני שהוא נדול. מיד מצא חסר לפני הקב"ה ונמנע ממנו נע חצי הגזירה שכ"כ (בראשית ד) וישב בארץ נוד. מכאן אתה למד שגדולה התפלה לפני הקב"ה. וכן חזקיהו הנביא בשעה שא"ל (ישעיה לח) צו לביתך כי מת אתה מיד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. א"ל הקב"ה שמעתי את תפלתך וגו' והוספתי על ימיך חמש עשרה שנה. שכ"כ (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם: (ב) כי המצוה הזאת. הלכה אדם מישראל שעומד לקרות בתורה כיצד מברך. כך שנו חכמים הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה. ומנין שטעונה ברכה לפניה ולאחריה שכתוב (שם קיט) ברוך אתה ה' ואח"כ למדני חקיך הרי ברכת לפניה. ומנין שטעונה ברכה לאחריה. א"ר שמואל בר נחמן בש"ר יונתן שכתוב אחר השירה וזאת הברכה. מששנה להן את התורה אח"כ ביורך הרי ברכה לאחריה. ד"א אמר הקב"ה אם נזקקת לברכתה של תורה אף אני מברך אותך שנא' (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי ונו'. ד"א רבנן אמרי אמר הקב"ה אם ברכת את התורה לעצמך את מברך. מנין שנא' (משלי ט) כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים. ואם תאמרו שמא לרעתכם נתתי לכם את התורה לא נתתי אותה לכם אלא לטובתכם. שמלה"ש נתאוו לה ונעלמה מהן שנא' (איוב כח) ונעלמה מעיני כל חי אלו החיות. ומעוף השמים נסתרה אלו המלאכים מנין שנא' (ישעיה ו) ויעף אלי אחד

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
הרבה פעמים. פעמים הרבה כח לו לאדם שיתפלל: **צרכיו** פי' צרכי נקביו:	כלים מוקים כקורות (מכלים) : אני אהבי אהב ומשחרי ימצאנני:
כך שנו כו'. כרכות ס"ד: **הכל בעתה**. כי' לפיכך כתיב עתן תמנחה יתפלל מנחה קודם ותה"כ מוסף. נפ' אין עומדים מוכח בתלמוד בבלי וירושלמי דס"נ: **שתפלתו נתקבלת**. בגמ' תמוה כו': **סימן טוב כו'**: כלומר יש בידו סימן טוב שתפלתו נתקבלת ופיסיס דקרא קדייק הכי נכח נתקבל מזה: **לרעתכם נתקשה** לשומרם ומבלע בתרגם נעשה עליה	

את החבל בשני ראשין. א"ל אם אעברה נא אתה מבקש לקיים בטל סלח נא. ואם סלח נא אתה מבקש לקיים בטל אעברה נא. אמר ריב"ל ביון ששמע משה רבינו כך אמר לפניו רבש"ע ימות משה ומאה כיוצא בו ולא תנזק צפורנו של אחד מהם. א"ר שמואל בר יצחק ביון שנטה משה למות ולא בקשו עליו רחמים שיבנם לארץ: כנס איתן והתחיל מוכיחן. א"ל אחד פרה ס' רבוא בעגל וס' רבוא לא היו יכולין לפדות אדם אחד. הרי ולא נתן ה' לכם לב לדעת. א"ל אי אתם זכורים כל מה שהנהגתי אתכם במדבר שנא' (שם כט) ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו'. מהו לא בלו שלמתיכם מעליכם א"ר יוסי בר חנינא מה שהיה עליהן לא בלו. אבל מה שהיה להן בתוך התיבות נתבלו. ד"א לא בלו שלמתיכם ר"א בנו של ר"ש בן יוחאי שאל את ר"ש בן יוסי המיו בלי קוריים יצאו עם ישראל במדבר. א"ל אותן הבגדים שהיו עליהן מה שהלבישו אותן מלה"ש בסיני לפיכך לא נתבלו. א"ל ולא היו נדילין והיו הבגדים קטנים להם. א"ל אל תתמה על זו. ההלזון הזה כשגדל מלבושו גדל עמו. א"ל ולא היו צריכין תכבוסת. א"ל הענן היה שף בהן ומלבנן. א"ל ולא היו נשרפים מן הענן שהוא אש. א"ל אל תתמה על זו. אביטון הזה אין מנהצין אותו אלא באש. אף בגדיהם שהיו מעשה שבים היה הענן שף בהן ואינו מזיקן. א"ל וכא היו עושין מאבולת. א"ל בביתתן לא נגעה בהן רמה בחייהן עאכ"ו. א"ל ולא היה ריחן רע מכח הויעה. א"ל היו מתעננים בנאות דשאים של באר והיה ריחן מפעפע בכל העולם. מנין שנא' (שיר ד) וריח שלמותיך כריח לבנון. וכל השבח הזה מהיכן ממעין גנים באר מים חיים: (יב) ד"א ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר. א"ר יהודה בריא וראה ענותנותו של הקב"ה בנוהג שבעולם אדם יש לו בן והוא טוענו אם מצער אותו מיד הוא משליכו. כביכול הקב"ה אינו כן אלא היו ישראל במדבר מ' שנה והיו מבעיטין אותו והוא טיענן מנין שנא' (דמריס ח) ובמדבר אשר ראית וגו'. ד"א א"ר לקיש מהו אשר נשאך. נשאן ונידלן שעשה אותן כאלוהות שנא' (מכלים פג) אני אמרתי אלהים אתם. ד"א אמר רשב"י בנוהג שבעולם אדם אם יש לו בן נותנן לשפחה שתניקהו. ואם אין לו שפחה נותנו למניקה. ובמה היא מניקה אותו ב' וג' שנים. כביכול הקב"ה אינו כן. אלא (ישעיה מו) עד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול וגו'. א"ל הקב"ה בני חייכם כשם שגידלתי אתכם בעוה"ז כך אני מגדיל ומייקר אתכם לע"ל מנין שנא' (ירמיה לא) הבן יקיר לי אפרים וגו':

אדני

אסיפת אמרים — **מתנות כהונה**

קחי על הקדוש כרוך סוף (י"ח): כלי קוריים. להס למז סיסבללו בעדו ולא הרגישו: נתבלו חס להגדיל הכס סמה סדרכו להתבלות לא בלה ומה סדרכו להתקייס סיס נתבלה: כלי קוריים סערוך לא סיסו ושיין בכ"ל כיס ב' מ"ם ובמדרס הזיס בס' טופת הסיפנה ובמ' קטלת בפסוק ובמחתי לס סהייס: מה סהלבישו הס היו מה סהלבישו וכו': ההלזון הולעס פלוענין מדמו סהכלה: אביטון בגד עשו מלמר שלמדניות שהוא מין חיה בגבורתה במקום שהועתים בו הס ז' פיס ורס"י בפ' השור והכופר שהועתין פס עני קדם ונעבה ע"י כיסוף וע"ל בפרשת ויבא ובילקוט כיס פ' עקב גרסי' למיטון: מאבולת כיסס ופרשתי' שכלים מתמת זוהמתן.

סרנם

בר הנינא כל מי שמתחיל במצוה ואינו גומרה ובא אחר וגומרה נקראת על שמו שנאמר. כיצד משה התחיל במצוה שנטל עצמותיו של יוסף עמו מנין שנא' (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו וגו'. וע"י שלא הכניסן לא"י נקראת על שמן של ישראל שקברו אותן. שנא' (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם אשר העלה משה ממצרים אכ"כ אלא אשר העלו בני ישראל. למה קברו אותן בשכם משל למה"ד לגנבים שגנבו חבית של יין הרגיש בהם בעל חבית. אמר להם יערב עליכם אלא בהייכם משאתם שותים את היין ההזירו את החבית (הקנקן) למקומו כך בשעה שמברו השבטים את יוסף משכם מברו אותו שנא' (בראשית כו) ויאמר ישראל אל יוסף הנה אחיך רועים בשכם. אמר להן הקב"ה משכם מברתם אותו החזירו עצמותיו לשכם. כיון שנמרו את המצוה נקראת על שמן הוי כי המצוה הזאת: (ו) ד"א אמר הקב"ה אם קריתם את התורה מצוה אתם עושים על עולמי שאילמלא התורה נכבר היה העולם חוזר לתוהו ובוהו. ד"א כי המצוה מהו המצוה רבנן אמרי דבר קשה למה הוא דומה למלך שהיה לו אבן טובה והפקידה אצל אוהבו. א"ל בבקשה ממך תן דעתך עליה ושמור אותה כראוי. שאם תאבד לא יש לך מהיכן לפרוע לי. ואף אני לא יש לי אהרת כיוצא בה ונמצאת הוטא עלי ועליך אלא עשה מצוה על שנינו ושמור אותה כראוי. כל אמ' משה לישראל אם שמרתם את התורה לא על עצמכם אתם עושין צדקה בלבד אלא עלי ועל עצמכם מנין שנא' (דניאל ו) וצדקה תהיה לנו. לי ולכם. אימתי כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת. ד"א כי המצוה וגו' לא בשמים היא. אמר להן משה שרא תאמרו משה אחר עומד ומביא לנו תורה אהרת מן השמים כבר אני מודיע אתכם לא בשמים היא. שלא נשתייר הימנה בשמים. ד"א אמר ר' הנינא היא וכל כלי אומנותה ניתנה ענותנותה צידקה וישרותה ומתן שכרה. ד"א מהו לא בשמים היא שמואל אמר אין התורה מצוייה באיסטרולוגין שאומנותן בשמים. אמרו לשמואל הרי אתה איסטרולוגי וגדול בתורה אמר להן לא הייתי מביט באיסטרולוגיא אלא בשעה שהייתי פנוי מן התורה אימתי כשהייתי נכנס לבית המים: (ז) ד"א לא בשמים היא. אמרו לו רבינו משה הרי אתה אומר לנו לא בשמים היא ולא מעבר לים היא והיכן היא. אמר להן במקום קרוב היא בפיך ובלבבך לעשותו אינה רחוקה מכם קרובה היא לכם. ד"א בפיך ובלבבך לעשותו רבנן אמרי ז' דברים אמר שלמה על העצל ומה שאמר משה היה גדול מכולם. כיצד אמרו לעצל רבך בעיר לך ולמוד תורה ממנו. והוא משיב אותן ואומר להן מתיירא אני מן הארי שבדרך. מנין שנא' (משלי כו) אמר עצל שחל בדרך. אמרו לו הרי רבך בתוך

מתנות כהונה

כלם המלוה ועיין בבבינו נהוי נפ' עקב: על שמו שנומרה. של מי שנומרה: יערב כו'. יסף מחוק ועכבניפיכם כלומר מין בלבי על מיבודו ועיין בנ"ר פ' פ"ח: על עולמי. דכם כי המלוה הזאת היא הנומרת הכל: דבר קשה. דבר קשה הוא לומר שאין לו להקב"ה תורה אחרת: וכל כלי אומנותה. עיין עוד בויקרא רבה פ' כ"ג: איסטרולוגין המוזים בכוכבים מפני שהיסס ליעבד הכוכב בחכמה היא: בעיר נשיר אחת חון לשיבו שסוף דר בו: בנערותו

אחד מן השרפים. אמר להן בני ממלה"ש היא נפלאת אבל מכם אינה נפלאת. מנין ממה שקרינו בענין. כי המצוה אשר אנכי מציך היום לא נפלאת היא ממך: (נ) זש"ה (מזמ' כד) ראמות לאויל חכמות בשער לא יפתח פיהו. מהו ראמות לאויל חכמות. א"ר תנחומא המיפש הזה נכנס לבית הכנסת והוא רואה אותן שנושאים ונותנים בתלמוד והוא אינו יודע מה הן אומרין הוא מתבייש שנאמר בשער לא יפתח פיהו. ואין שער אלא סנהדרין דכתיב (דברים כה) ועלתה בבמתו השערה אל הזקנים. ד"א רבנן אמרי המיפש הזה נכנס לבהכ"נ ורואה אותן עוסקים בתורה. והוא אומר להן היאך אדם לומד תורה תחלה. אומרים לו תחלה קורא במגלה ואח"כ בספר ואח"כ בנביאים ואח"כ בכתובים. משהוא גומר את המקרא שונה את התלמוד ואחר כך בהלכות ואח"כ באגדות. כיון ששומע כך אומר בלבו אימתי אני לומד כל זאת וחוזר מן השער הוי בשער לא יפתח פיהו. א"ר ינאי למה"ר לכבר שהיה תלוי באויר. מיפש אומר מי יוכל להביאו ופקח אומר לא אחד תלה אותו? מביא סגלים או קונה ומוריד אותו. כך כל מי שהוא מיפש אומר אימתי אקרא כל התורה. ומי שהוא פיקח מהו עושה שונה פרק אחד בכל יום ויום עד שמסיים כל התורה כולה. אמר הקב"ה לא נפלאת היא ואם נפלאת היא ממך שאין אתה עסיק בה. הוי כי המצוה הזאת וגו': (ד) זש"ה (מזמ' ד) כי חיים הם למוצאיהם וגו'. א"ר חייא קילורית לעין מלוגמא למכה כוס עיקרין לבני מעים. קילורית לעינים דכתיב (תהלים יט) מצות ה' ברה מאירת עינים. מלוגמא למכה דכתיב (משלי ג) רפאות תהי לשרך. וכוס עיקרים לבני מעים דכתיב (שם) ושקוי לעצמותיך. ד"א כי חיים הם למוצאיהם למי שמוציאן מפיו מעשה בתלמיד אחד של ר' אליעזר בן יעקב שהיה ממהר בכל תלמודו בשעה אחת פעם אחת חלה ושכח את כל תלמודו מי גרם לו ע"י שלא היה אומרו מפיו. ונתפלל עליו ר' אליעזר בן יעקב וחזר כל תלמודו. ד"א כי חיים הם למוצאיהם למי שמוציאן לאחרים. ד"א כי חיים הם למוצאיהם למי שממציא אותן. מנין שנא' כל המצוה מהו כל המצוה. עד שתכלה כל המצות. ולכך בשרו מרפא לרמ"ה איברים שיש בו הרי כי המצוה הזאת: (ה) ד"א כי המצוה הזאת. א"ר חייא בר אבא כל מי שמתחיל במצוה ואינה נומרה גורם שיקבור אשתו ובניו. ומטי את למד מיהודה שהתחיל במצוה ולא גמרה. כיצד בשעה שבא יוסף אצל אחיו ובקשו להרוג אותו שנא' (בראשית לז) לכו ונהרגהו. עמד יהודה ולא הניחן. מנין שנא' (שם) מה בצע כי נהרוג את אחינו. ושמעו לו מפני שהיה מלך עליהן. ואילו א"ל נהזירנו אצל אבינו היו שומעין לו. וע"י שהתחיל במצוה ולא גמרה קבר אשתו ושני בניו. שנא' (שם לח) ותמת בת שוע אשת יהודה וכתיב (שם) ויטת שר ואונן בארץ כנען. ד"א כי המצוה הזאת. א"ר לוי בש"ר חמא

בר

מתנות כהונה

עליה: החיות מיות הקודם: במגילה חלף היה הכתוב על הסנלה פשוטה כמגילה: קילורות מהכוסם ע"י מכוסה לחולי העין וכן מלוגמא וכוס עיקרין מיני רפואות הן ועיין בערוך: ממהר לשמוע. ולהבין כל דבר על בוריו: למי שממציאן. פגומר תוכן עד שכלים כל"ל דס הממציא: שמתחיל כו'. דכם גם כן המצוה ל' מיעט כמו שדכתיב הז"ל כל המצוה

אני מיישן לשמחתו של בני. היו סועדין עד חצי הלילה. ר"ש בן הלפתא שהיה בטוח על כחו יצא לו בחצי הלילה לילך לעירו. מצא שם מלאך המות בדרך וראה אותו משונה. א"ל מי אתה. א"ל שלוחו של מקום. א"ל ומפני מה אתה משונה. א"ל משיחתן של ברויות שהן אומרים כך וכך אנו עתידין לעשות ואינו יודע אימתי הוא נקרא למות. אותו האיש שהיית סועד אצלו ואמר לכם מן היין הזה אני מיישן לשמחת בני והרי הגיע פרקו ליטול אחר ל' יום. א"ל הראה לי את פרקי. א"ל לא עליך זלא על כיוצא בך אני שולט פעמים שהקב"ה חפץ במעשיכם הטובים ומוסיף בכם חיים שנא' (משלי י) יראת ה' תוסיף ימים. ר' רבנן אמרי קשה לפני הקב"ה לנזור מיתה על הצדיקים. מנין שנא' (תהלים קטז) יקר בעיני ה' המותה לחסידיו. תדע לך כך היה צריך לומר למשה הנה אתה מת ולא אמר כך אלא הניח אותו ותלה המיתה בימים. מנין ממה שקרינו בענין (דברים לא) הן קרבו ימיך למות: (ב) זש"ה (קהלת ט) שבתי וראה תחת השמש כי לא לקלים המרוץ וגו'. ומהו כי לא לקלים המרוץ. א"ר תנחומא ז המקרא הזה מדבר במשה. כיצד אתמול היה עולה לרקיע בנשר. עכשיו היה מבקש לעבור את הירדן ואינו יכול שנא' (דברים ג) כי לא תעבור את הירדן הזה. ולא לגבורים המלחמה אתמול היו מלאכים מרתתין לפניו ועכשיו הוא אימר (יש י) כי יגורתי מפני האף וההמה. וגם לא לחכמים להם אתמול (משלי כה) עיר גבורים עלה חכם וירד עוז מבטחה מן השמים ועכשיו ניטלה ממנו וניתנה ליהושע בן נון. וגם לא לנבונים עושר אתמול היה מסיח כעשיר שוב מחרון אפך סלח נא לעון העם הזה. ועכשיו הוא מסיח כרש ואתחנן עשה עמי חנם. וגם לא ליודעים חן אתמול היה יודע היאך לרצות את בוראו. קומה ה'. שובה ה'. ועכשיו משנתחנן כל שבעת הימים לסוף א"ל הקב"ה הן קרבו ימיך: (ג) זש"ה (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. ז"ר יהודה ור' נחמיה. ר"י אומר אין אדם שליט במלאך המות לכלות אותו ממנו. ואין רוח אלא מלאך שנא' (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות. ר"נ אומר אין אדם שליט ברוח במלכיות לכלותם מן העולם. ואין רוח אלא מלכיות שנא' (דניאל ז) וארו ארבע רוחי שמיא. ד"א ר"א בן יעקב אומר אין אדם שליט בנפשו לכלות אותה. חלמה שבלילה הקב"ה בכל הנוף. שאילו בללה הקב"ה באבר אחד. בשהיה מגיע לאדם צרה היה הותך אותו אבר ומת. לפיכך היא בכל הנוף בדי שלא יהא יכול לכלותה. הוי אין אדם שליט ברוח. מהו ואין משלחת במלחמה. אין אדם יכול לומר בשעה שנוטה למות הריני משלח לעבדי תחתי. ר' שמעון בן חלפתא אומר אין אדם יכול לעשות כלי זיין ולהנצל ממלאך המות. כענין שנא' (דברים לב) ויעש שלח לרוב ומגינים. מהו ואין

מהנות כהונה

זכותו ולא היה מתייירא מן למזיקים: משונה בשאר כמו שדומה ומלטעז' ועיין בח' קהלת.
פסוק עם ללדת למנם בילקוט מצלי נלם מצחק במקום משונה: משיחתן גלסי'. ופי' מדיבורם הקשים ועיין לקמן בקהלת: מרתתין מבהלין לשון רתת ומוכן ועיין במד' קהלת נתבלבל היטב: מסיח כעשיר. מדבר בחזקה כעשיר יענה עזות: כל שבעת ימים. ונמצא מועלם ים סלח המפלל סלח יום ז' נמדר נלנד: לבלות כו'. דמים לכלות מנסון כלילו: לפיכך

בתוך המדינה עמוד ולך אצלו. אמר להן מתיירא אני שלא יהא ארי בתוך הרחובות שנא' ארי ברחובות. אמרו לו הרי הוא דר אצל ביתך. אמר להן והארי בהוין שנא' אמר עצל ארי בהוץ. אמרו ליה בתוך הבית השיב להן ואם הולך אני ומוצא את הדלת נעול אני מחזר ובא. אמרו לו פתוח הוא מנין שנא' (שם) הדלת תסוב על ציריה ועצל על מטתו. לסוף שלא היה יודע מה להשיב אומר להן או הדלת פתוח או נעול מבקש אני לישן עוד מעט מנין שנא' (שם ו) עד מתי עצל תשכב וגו'. עמד משנתו בבקר נתנו לפניו לאכול הוא מתעצל לתת לתוך פיו. מנין שנאמר (שם יט) טמן עצל ידו בצלחת נלאה להשיבה אל פיו. ואיזהו השביעי (שם כ) מחורף עצל לא יחרוש ושאל בקציר ואין מהו מחורף עצל לא יחרוש ארשב"י זה שאינו למד תורה בנעוריתו ומבקש ללמוד בזקנותו ואינו יכול זהו ושאל בקציר ואין. ומה שאמר משה היה גדול מבולן. מנין קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו. היצא דבר מתוך פיך. ד"א כי קרוב אליך א"ר שמואל בר רב נהמן למה"ד לבת מלך שלא היה אדם מבירה. והיה למלך אהוב אחד והיה נבנם למלך בכל שעה והיתה בתו של מלך עומדת לפניו א"ל המלך ראה היאך אני מחבב אותך שאין בריה מכיר את בתי ועומדת לפניך. כך אמר הקב"ה לישראל ראו מה אתם חביבים עלי שאין בריה בפרטין שלי מכיר את התורה ולכם נתתיה שנא' (ליוב כח) ונעלמה מעיני כל חי. אבל אתם לא נפלאת היא ממך אלא קרוב אליך הדבר מאד. אמר להן הקב"ה בני אם יהיו ד"ת קרובים לכם את אני קורא אתכם קרובים. שכן כתיב (תהלים קמח) לבני ישראל עם קרובו הללויה:

סדר וילך

פרשה ט (א) **ויאמר** ה' אל משה הן קרבו ימיך. הלכה אדם מישראל שמתו מוטל לפניו מהו שיהא מותר לו להתפלל. כך שנו חכמים מי שמתו מוטל לפניו פטור מקריאת שמע ומן התפלה. ולמה למדונו רבותינו כן. כיון שרואה צרתו לפניו דעתו מובלגת אבל משנקבר כל ז' ימי האבל הוא זקוק לכל דבר של מצוה. ומנין אתה למד לאבל ז' ימים. א"ר אבא בר אבינא שכן מצינו ביוסף (בראשית נ) ויעש לאביו אבל שבעת ימים והשבת עולה מן המנין. א"ר יוסי ב"ר זבידא בשם ר"ל יש לך ללמוד ממקום אחר. מנין שנא' (עמוס ח) והפכתי חגיכם לאבל מה ימי החג ז' אף ימי האבל ז'. אמרו רבותינו מעשה היה בימי ר"ש בן הלפתא שהלך לברית מילה וסעד שם. אביו של תינוק השקה אותן יין ישן בן ז' שנים. אמר להן מן היין הזה אני

מתנות כהונה

דלם ממוכף ל' נעלום כד"ל ניסי מוכפי: בזקנותו שכבר חלם וחם כמו ודיים וקליך לפוף חולי והולבלם כמם דלם למר קיניי ומריני כדקלל ומני בעלסיס: הוצא דבר וכו'. פיוך הפר חלם שמוציא מפיך: מעיני כל חי. חיות הקדם כמו שפיכם למעלה: מובלגת מדוחקת ניופלגת ומכודה: ומניין תמה למד כו'. עיין ניכומלמי בפרק מי שמתו: על כמו. כת

דבש"ע יד ל"ו כריתות הן שאם יעבור אדם על אחד מהן חייב מיתה. שמא עברתי על אחת מהן למה אתה גוזר עלי מיתה. א"ל בחטויה של אדה"ר אתה מת שהביא מיתה לעולם. הן מהו הן בעון אותו שבתוב בו הן (בראשית ג) הן האדם היה כאחד ממנו וגו'. ד"א מהו הן א"ר סימא היום קובל לפני הקב"ה אמר רבש"ע איני זז ואיני שוקע ומשה קיים. ד"א רבנן אמרי כיון שידע משה שהיה לו למות באותו היום מה עשה. א"ר ינאי מוכתב ביג תורות יב לי"ב שבטים ואחת הניח בארון. שאם יבקש (אחד) לזייף דבר שיהיו מוצאים אותה שבארון. אמר משה מתוך שאני עסוק בתורה שבולה חיים היום שוקע והנזרה בטלה. מה עשה הקב"ה רמז לשמש והיה עומד ומתקשה כנגדו. אמר איני שוקע ומשה קיים בעולם לפיכך איוב מפרשה (איוב כט) אם לא בכיתי לקשה יום. שנתקשה היום כנגדו. הן מהו הן קרבו ימיך. כאדם שאומר לחבירו פקוני קבל עליך לפני המלך: (ה) קרא את יהושע. אמר לפניו רבש"ע מוטול יהושע ארכי שלי ואהא חי. אמר הקב"ה עשה לו כדרך שהוא עושה לך מיד השפים משה והלך לביתו של יהושע נתיירא יהושע ואמר משה רבי בוא אצלי יצאו לחלוך הלך משה לשמאלו של יהושע. נבנסו לאהל מועד ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם. משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע וא"ל מה אמר לך הדבור. א"ל יהושע כשהיה הדבור נגלה עליך יודע הייתי מה מדבר עמך! אותה שעה צעק משה ואמר מאה מיתות ולא קנאה א' ושלמה מפרשה (שיר ח) כי עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה אהבה שאהב משה ליהושע ומה שקינא משה ביהושע. כיון שקבל עליו למות התחיל הקב"ה מפייסו א"ל הייך בעוה"ז הנהנת את בני. אף לע"ל על ידיך אני מנהיג אותן. מנין שנא' (ישעיה פג) ויזכור ימי עולם משה עמו:

סדר האזינו

פרשה י (א) **הלבה** אדם מישראל שהיה חושש באזנו מהו שיהא מותר לרפאותו בשבת? כך שנו חכמים א כל שספק נפשות דוחה את השבת. וזו מבת האזן אם סבנה היא מרפאים אותה בשבת. רבנן אמרי מבקש אתה שלא לחוש באזניך ולא אהד מאיבריך הטה אזניך לתורה ואת נוחל חיים. מנין שנא' (משלי ד) הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם. א"ר חנינא בר פפא ב כל מי שמסיר אזנו משמוע תורה תפלתו נמאסת שנא' (משלי כח) מסיר אזנו משמוע

מתנות כהונה

אם במד' קטנה בפסוק ראשי אם מעשה התלויים: קובל לי קובלנא: איני זז כו'. מפני בתין מלכות מונעת בחברתה והגיע הכעת ציווי בממשלת יהושע וזן ממעט תקף בעוד היום זוכה. ודרש קבו ימיך לשון קנינה לדין לקבל עליו מה דרש בן כמו הרי לעומר הרי ימיך קובלים עניך ומה עני נעבות כי אם מפסק כתוב וכן מפעם ביהוקוע לקמן ועיין בב"ר רים פ' נ"ו: ארבי ממלא: ואמר מפה כו'. מפה אמר כן ליהושע ל' בוא כו': יודע הייתי כו'. כלומר מה תיכף לך וכי הייתי יודע מה בהיה מדבר עמך אם לא בהיה למוד מוכח או מניה בפעם: לרפאותו נרפי': לחוש שלא יהא לך חסם ומולי: קינקל בי' העבוך כלי מלא נקבי'

שלטון ביום המות אין אדם שליט לומר המתינו לי עד שאעשה חשבונותי ועד שאצוה לביתי ואה"כ אני בא. ד"א מהו ואין שלטון אין מלאך המות אומר הואיל וזה מלך נוותר לו עוד יום א' או ב' ימים. אין לפניו באותו היום משוא פנים. תדע לך שכל ימיו של דוד נקרא מלך שנא' (מ"ב ה) והמלך דוד זקן כיון שהגיע למיתתו אין כתיב בו מלכות. מנין שנאמר (שם ג) ויקרבו ימי דוד למות. ולא ימלט רשע את בעליו אין אדם יכול ליתן לפניו אנקליטין אין אדם יכול לומר לפניו אנקלומא. הרי משה אתר כל אותו השבח שראה כיון שהגיע יום מיתתו לא היה יכול לעכב. מיד אמר לו הן קרבו ימיך למות: (ד) ד"א א"ל משה רבש"ע אחר כל איתו הכבוד ואותו הגבורה שראו עיני אני מת. א"ל הקב"ה משה (תהלים פט) מי גבר יחיה ולא יראה מות. מהו מי גבר יהיה א"ר תנחומא מי גבר באברהם שירד לכבשן האש וניצל ואה"כ (בראשית כב) ויעלהו שם לעולה ויעמוד אברהם. מי גבר כיצחק שפשט צוארו על המזבח ואה"כ אמר (שם מו) הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי. מי גבר ביעקב שנתפנש עם המלאך ואה"כ (שם מט) ויקרבו ימי ישראל למות. מי גבר כמשה שרבר עם בוראו פנים בפנים ואה"כ הן קרבו ימיך למות. ד"א יא כל הבריות יורדין לקבר ועיניהם כהות. אתה לא כהתה עינך. כל הבריות מטפלים בכלים מעשה ב"ו ארון מטה ותכריכין. אבל אתה בתכריכי מעשה שמים ארון מעשה שמים מטה מעשה שמים. ד"א כל הבריות כשהן מתין מטפלין בהן קרוביהן ושכניהם. אבל אתה אני ופמליא שלי מטפלין בך. מנין שנאמר (דברים לד) ויקבור אותו בניא. ד"א הן קרבו ימיך למה ננזר עליו מיתה בזה לשון הן רבנן אמרי למה"ד לאחד שכיבד את המלך והביא לו דורון הרב חדה. אמר המלך התיזו את ראשו בה. א"ל אותו האיש אדני המלך במה שכיבדתיך בה אתה מתיז את ראשי. כך אמר משה רבש"ע יב בהן קילסתיך שכ"כ (שם י) הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים וגו'. ובהן אתה נוזר עלי מיתה. א"ל הקב"ה שכן רע רואה את הנכנסות ואינו רואה את היוצאות. א"ל אי אתה זכור בשעה ששלחתיך לגאול אותם ממצרים ואמרת לי (שמות ד) הן לא יאמינו לי הוי הן קרבו ימיך. ד"א אמר ר' אבין מהו הן למה"ד למטרונה אחת שעשתה למלך פורפירא משובחת. נטלה המלך והניחה. הניעו ימיה של המטרונה למות אמר המלך תימול אותה פורפירא שכיבדה אותי. כך אמר הקב"ה למשה קילסת אותי בהן ובהן אני נוזר עליך מיתה. ד"א א"ר לוי יג למה"ד לאשה עוברה שנחבשה בבית האסורין. ילדה שם בן גדל אותו הילד עבר המלך לפני בית האסורים. התחיל אותו הילד לצווח אדני המלך למה אני חבוש בבית האסורים. א"ל המלך בחטייה של אמך את נתון כאן. כך אמר משה.

מתנות בהונה

אות נכא הנוף. ועיין נכ"ב סוף פ' י"ד : ויעש שכח . וכן מכלחם פי' תרנ : **אנקליטין** פי' שערוך כפהוס פוחס שיולא חייב כדינו מומר לאך אל מוסל גחול מכס והוס יפשוס לאת מפפני : **אנקלומא** פי' כופר כ"ל לכפוס מחילה הפכמוסי וכל לככי וכל זה נקמן בקהלת : **שנתפנש** לשון כניעה ופניעה : ויקבור מוסו . לח כוחכך מי הוא ושתמה מדבר כהקב"ה : **חרב** מדס • עיין עוד בפ' הבהכה : **פורפירא** לשון מלכות : **בחטייה** כו'. בשביל מטתם אתך ועיין

כיצד הקב"ה פוקד עקרות ואלישע פקד את השונמית. מנין שנא' (מ"ש ד) למועד הזה כעת היה את חובקת בן. הקב"ה מחיה מתים ואלישע החיה את בנה של שונמית. הקב"ה קורע ימים ואליהו ואלישע קרעו ימים מנין שנא' (שם ב) אף הוא ויכה את המים ויחצו הנה והנה. הקב"ה מרפא בלא רטיה ואלישע ריפא את נעמן שלא ברטיה. הקב"ה ממתיק את המרים ואלישע המתיק את המרים שכ"כ (שם) ויאמר קחו לי צלוחית חדשה וגו' וכתיב (שם) וירפאו המים. הקב"ה עוצר גשמים ואליהו עצר את הגשמים שנא' (מ"א ח טז) חי ה' צבאות אם יהיה השנים האלה טל ומטר וגו'. הקב"ה מוריד את הגשמים ושמואל הוריד את הגשמים. שנא' (ש"א יב) הלא קציר חטים היום אקרא אל ה' וגו'. הקב"ה מוריד האש ואליהו הוריד את האש שנא' (מ"א יח) ותפול אש ה' ותאכל את העולה: (ד) ד"א האזינו השמים. א"ר יהושע דסכנין מכאן אתה למד שיש לשמים פה ולב ואזן. פה מנין דכתיב (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל. ולב מנין דכתיב (דברים ה) והתר בוער באש עד לב השמים. ואזן מנלן דכתיב האזינו. ד"א למה ל מים ולארץ א"ר שמואל בר נחמן למה"ד לאיסטרטיגין ששימש לב' מדינות פרס וקלאינה. עשה יום טוב אמר אם קורא אני לאלו אלו כועסין ואם קורא אני לאלו אלו כועסין. מה עשה קרא לאלו ולאלו. כך משה היה מן הארץ ונדל בשמים. מנין שנא' (שמות כד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וגו'. אמר אם קורא אני לשמים הארץ רוגזת. ואם אני קורא לארץ השמים רוגזין. אמר הריני קורא לשניהם לשמים ולארץ שנא' האזינו השמים וגו'. ד"א למה לשמים ולארץ א"ר תנחומא שאין הקב"ה גואל את ישראל אלא על ידיהן שכ"כ (ישעיה מד) רנו שמים כי עשה ה' וגו'. ד"א למה לשמים ולארץ שלא ניתנה תורה אלא על ידיהן שנא' (דברים ד) מן השמים השמיעך את קלו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה. ד"א שלא ניתנה מן ושליו אלא על ידיהן מנין שנא' (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ושליו מן הארץ דכתיב (שם) ותעל השליו וגו'. ד"א שמשל הקב"ה את ישראל ככוכבי השמים וכעפר הארץ. ככוכבי השמים מנין דכתיב (בראשית טו) הבט נא השמימה וספור הכוכבים וגו'. וכעפר הארץ מנין דכתיב (שם כח) והיה זרעך כעפר הארץ. ד"א למה לשמים ולארץ שהן עדותיהן של ישראל דכתיב (דברים ד) העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ למה"ד לבן מלכים שמסר לו אביו ב' אפטרופין וכל עטרה שהיה אביו מעטרו לא היה מעטרו אלא על ידיהן. וכשנכנס להופתו נטלן לעדים שיהיו בינו לבין אביו. כך כל נסים שעשה הקב"ה לישראל ע"י שמים וארץ עשה להן וכיון שבאו ליכנס לא"י אמרו שירה על ידיהן שהן מעידין בינו ובינן. מנין שנא' (ישעיה ו) שמעו שמים והאזינו ארץ כי ה' דבר. מה כתיב אחריו בנים גדלתי ורוממתי הוי האזינו השמים: (ה) ד"א למה לשמים ולארץ. א"ר חנינא למה"ד לאחד שהפקיד פקדון

מתנות כהונה

שהקב"ה מוסל: לאיסטרטינים פי' הצבור שר ומושל: ה"נ בשני מדינות פרס וקלאינא: שבישל שהמשיל: שהן עדותיהן כו'. כלומר ללמוד הן לכוות עדותיהן של ישראל וכדמפרש ואזיל: שהן מעידין. שיעידו עליהן כשיעברו הגליות: בארץ מנין שהעיד בהן עמס והעלו

תורה גם תפלתו תועבה. ר' לוי אמר האזן לנוף בקינקל לכרים שבן הקינקל כמה כלים ניתנים עליו ואת נותן מזמר תחתיו ובלם מתעשנים כך רמ"ה איברים שבאדם הזה ע"י האזן כלן חיין. מנין שנא' שמעו ותחי נפשכם. אמר הקב"ה אם הטית אזנך לתורה כשתבא לפתוח בד"ת הכל משתתקים לפניך ושומעים דבריך כשם שהטית אזניך לשמוע ד"ת. ומהיכן את למד ממשה רבינו. שע"י שהטה אזנו לתורה בשעה שבא לפתוח בד"ת נשתתקו העליונים והתחתונים והאזינו דבריו מנין ממה שקרינו בענין האזינו השמים ואדברה וגו': (ב) וש"ה (קהלת ג) ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וגו'. א"ר יוסי בן זמרא מהו עליו אין להוסיף וגו' כך אמר הקב"ה מתחלת ברייתו של עולם (בראשית ו) יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד וגו'. ומפני מה כתיב (עמוס ה) הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ ה' שמו. שיראו מלפניו שיהיו הבריות יראים מלפניו. למה"ד למדינה שמרדה במלך מה עשה המלך הביא לגיון אחד קשה והקיפה כדי שיהו בני המדינה רואין אותו ומתיראין מלפניו. ד"א כך ברא הקב"ה את עולמו יום שיהא יום ולילה שיהא לילה. בא יעקב ועשה את היום לילה ששקע לו הקב"ה את השמש שלא בעונתה שנאמר (בראשית כח) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש. בא יהושע ועשה הלילה יום שנא' (יהושע י) שמש בגבעון דום. הרי שהצדיקים גורעים ומוסיפים על דבריו של הקב"ה כדי שיהו הבריות יראין מלפניו. ד"א כך ברא הקב"ה שיהא הים יבש ושתהא היבשה יבשה. בא משה ועשה את הים יבשה שנא' (שמות יד) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. בא אלישע ועשה את היבשה ים שנא' (מ"ב ג) כה אמר ה' עשה הנחל הזה גבים וגו' והנחל ההוא ימלא מים. כך ברא הקב"ה את ההורף שיהא חורף ואת הקיץ שיהא קיץ בא אליהו ועשה את החורף קיץ שכ"כ (שם ו יז) הי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי. בא שמואל ועשה את הקיץ חורף שכ"כ (ש"א יב) הלא קציר חטים היום אקרא אל ה' ויתן קולות ומטר. ד"א כך ברא הקב"ה את העליונים לעליונים ואת התחתונים לתחתונים שכ"כ (תהלים קטו) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. בא משה ועשה את התחתונים לעליונים ואת העליונים לתחתונים שכ"כ (שמות יט) ומשה עלה אל האלהים וירד ה' על הר סיני. ד"א כך ברא הקב"ה שמים וארץ שיהיו מקלסים אותו. מנין שנא' (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל. כיון שבא משה שיתק אותן מנין שנא' האזינו השמים: (ג) וש"ה (ש"ב כג) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם. ומהו צדיק מושל יראת אלהים הצדיקים מושלים כביכול שהקב"ה מושל. כיצד כל מה שהקב"ה עושה הצדיקים עושין כיצד

Elegant ר' ר' ר'

אסיפת אמרים

ויעקב נקרא אסוף שמ' אספני את יעקב. וכתוב תקן תפלת ערבית: יקוו המים וכו'. ס' כיון שלעונן כנגדות סיובב נמס קרח נמי סיס סח סיס תפכר

מתנות כהונה

מתנין לומו על פיו וגותנים מונמר תחתיו ובגדיס עליוהן מתגמרין דרך הגקנים: **אמר** הקב"ה. עיין במ' קקלח ובב"ר פ"ס ופכ' כ"ב ופ"ל"ח ויתבאר לך: לגיון היל: **שלא** בשומתה: מדכתיב כי בח דייק ועל בפכ' ויצח ובפי' רבי בהומת: **שהקב"ה** מושל. כלומר מה

בקריאה שנא' (שם כח) ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו . עמד יעקב לברך את השבטים אמר איני פותח אלא בקריאה שנא' (שם מט) ויקרא יעקב אל בניו . ובמה התם בזאת שנא' (שם) וזאת אשר דבר להם אביהם . עמד משה לברך את ישראל אמר איני פותח אלא בזאת מנין ממה שקרינו בענין וזאת הברכה : (ב) ד"א וזאת הברכה ' זש"ה (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' . רבנן אמרי מדבר במשה . מי יעלה בהר ה' זה משה שנא' (שמות יט) ומשה עלה אל האלהים וגו' . ומי יקום במקום קדשו זה משה מנין שנא' (שם ג) כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא . נקי בפים זה משה מנין שנא' (במדבר יב) לא המור אחר מהם נשאתי ונו' . ובר לבב זה משה . א"ר יצחק אפי' הדיוט אם אימר לחבירו כזה נגאי הוא לו לומר . ומשה אמר (שמות לג) למה ה' יהרה אפך בעמך אלא לבו ברור עליו שאינו תובע צורך עצמו אלא צורכן של ישראל . אשר לא נשא לשוא נפשו זו נפשו של מֶצרי שלא נטלה על הנם אלא כדין עשה . ולא נשבע למרמה זה משה שנא' (שמות ג) ויואל משה לשבת את האיש . ישא ברכה מאת ה' זה משה א"ר תנחומא אל תהי קורא בו ישא אלא ישיא ברכה לאחרים : (ג) וזאת הברכה . זש"ה (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה . מהו ואת עלית על כולנה מדבר במשה על שנתעלה יותר מן הכל . כיצד אדה"ר אומר למשה אני גדול ממך שנבראתי בצלמו של הקב"ה מנין שנא' (בראשית ה) ויברא אלהים את האדם בצלמו . א"ל משה אני נתעליתי יותר ממך . אתה כבוד שניתן לך ניטל ממך שנא' (תהלים מט) ואדם ביקר בל ילין . אבל אני זיו הפנים שנתן לי הקב"ה עמי הוא מנין שנא' (דברים לד) ולא בהתה עינו ולא נס לחה . ד"א נח אמר למשה אני גדול ממך שניצלתי מדור המבול . א"ל משה אני נתעליתי יותר ממך . אתה הצלת את עצמך ולא היה בך כח להציל את דורך . אבל אני הצלתי את עצמי והצלתי את דורי כשנתחייבו כלייה בעגל . מנין שנא' (שמות לב) וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו . למה"ד לב' ספינות שחיו בים והיו בתוכן שני קברניטין אחד הציל את עצמו ולא הציל את ספינתו . ואחד הציל את עצמו ואת ספינתו . למי היו מקלסין לא לאותו שהציל את עצמו ואת ספינתו . כך נח לא הציל אלא את עצמו אבל משה הציל את עצמו ואת דורו . הוי ואת עלית על כולנה . ד"א אברהם אמר למשה אני גדול ממך שהייתי זן לעוברים ולשבים . א"ל משה אני נתעליתי יותר ממך אתה היית זן בני אדם ערלים ואני הייתי זן בני אדם מהולים . ולא עוד אלא אתה היית זן בישוב ואני הייתי זן במדבר . ד"א יצחק אמר למשה אני גדול ממך שפשטתי צוארי ע"ג המזבח וראיתי את פני השכינה . א"ל משה אני נתעליתי יותר ממך שאתה ראית פני השכינה וכהו עיניך . מנין דכתיב (בראשית כז) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות . מהו מראות מראות בשכינה . אבל אני הייתי מדבר עם השכינה פנים בפנים ולא כהו עיני . מנין שנא' לא כהתה עינו ולא נס לחה

מתנות כהונה

למס יחלוק : אלא יפיל גרלו׳ והוא פוטל יוצא לזולתו : קברניטין מנהיג הספינה : מראות בשכינה מפני שכלם בשכינה : בפרבורין לפי שעיון פירושו בהלכך וכברניקך לעומל

פקדון אצל אוהבו מת אוהבו שהפקיד את הפקדון אצלו. עמד בנו של אותו שהפקיד הפקדון והיה מכבד לאותו שהפקיד הפקדון אצלו ומכבד לאשתו אמרו לו למה אתה מכבד את שניהם. אמר להן פקדון יש לי אצלם ואינה ברורה לי אצל מי הוא הפקדון. אם אצלו אם אצל אשתו כל היכן שפקדוני מונח שיהא שמור יפה. כך א"ל למשה למה אתה מצוה לשמים ולארץ. אמר להן אני עתיד למות ואיני יודע להיכן נפשי הולכת אם לשמים אם לארץ מנין שנא' (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וגו'. לפיכך אני מצוה את שניהם כ"מ שתהא נפשי מונחת שתהא יפה. א"ל הקב"ה חייך אין בריה שליט על נפשך. והיכן היא מונחת תחת כסא הכבוד בשמים שכן אביגיל אומרת (שמואל א כה) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך. ד"א למה לשמים ולארץ שבהן העיד הקב"ה על ישראל ובהן חטאו ובהן לקו ובהן הן מתנחמין. בהן העיד מנין דכתיב (דברים ד) העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ. ובהן חטאו דכתיב (ירמיה ג) לעשות כוונים למלכת השמים. ובהן לקו מנין דכתיב (שם ד) ואל השמים ואין אורם. בארץ מנין דכתיב ואת הארץ. וחטאו בארץ. דכתיב (הושע יג) גם מזבחיתם בגלים על תלמי שדי. ולקו בארץ דכתיב (ירמיה ד) ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו. ובשמים ובארץ הן מתנחמים דכתיב (ישעיה סה) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו':

סדר וזאת הברכה

פרשה יא (א) הלכה

אדם מישראל שעבר לפני התיבה ושעה כיצד הוא צריך לעשות. כך שנו חכמים העובר לפני התיבה ושעה יעבור אחר תחתיו. לימדונו רבותינו א"ר יוסי בר חנינא שעה בנ' ברכות הראשונות חוזר בתחלת מנן. רב הונא אמר אם שעה בנ' ברכות האמצעיות חוזר להאל הקדוש. רב אמר אם שעה בנ' אחרונות חוזר לתחלת מודים. ד"א העובר לפני התיבה ושעה יעבור אחר תחתיו. ומנין הוא מתחיל? מתחלת הברכה שטעה. ומהיכן למדו? מאבות העולם! למה? שלא היה אחד מתחיל אלא ממקום שפסק חבירו. כיצד אברהם בירך את יצחק מנין דכתיב (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. ומה נתן לו ר' יהודה ור' נחמיה רבי יהודה אמר בבורה נתן לו כענין שנא' (שם) וימכור את בבורתו ליעקב. ור' נחמיה אמר ברכה נתן לו כענין שנא' (שם כח) ויתן לך האלהים. עמד יצחק לברך את יעקב אמר ממקום שפסק אבא משם אני מתחיל אבא הפסיק ביתן אף אני מתחיל ביתן. מנין שנא' ויתן לך האלהים. ובמה חתם יצחק בקריאה

מתנות כהונה

ולקו על ידיה וכה יהיו מהנחמין: בתחלת מנן וחזו לקמן בחפלה: להאל הקדוש. גרסה דר"ל לסיום של האל הקדוש וחזו לקמן בברכות המעונות בסברת האל הקדוש הוא מנ' ברחמנות ועיין כל זה בב"ר פ' ס"ה: לתחילה מודים. כ"ל ברכה בלפני מודים והוא נלה ומלוי בלריך להיות לתחלת עבודה: וימכור כו'. ומכירה ומתינה דבר ס' הוא כדי"ל ונמכרם ביד סיסרא לו דייק מדסמך ליה ויעקב נתן וגו': אומר למכירו כזה כדמפרש ומזל

שבקשו לדחות אותך לגיהנם. אמרה לו את רגלי מדחו. אמר לה ולהיכן את עתידה להלוך. אמרה לו אתהלך לפני ה' בארצות החיים. כיון ששמע משה כך נתן לה רשות אמר לה שובי נפשי למנוחיכי וגו'. א"ר אבין כיון שנסתלק התחתונים היו מקלסין אותו ואומרים תורה צוה לנו משה והעליונים מקלסין אותו ואומרים צדקת ה' עשה וגו'. והקב"ה מקלם אותו (דברים לג) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה: (ה) ויאת הברכה. הלכה אדם מישראל שעלה לקרות בתורה אין מותר לו לקרות עד שלא יברך תחלה ואחר כך קורא. ומשה בשעה שזכה לקבל התורה תחלה בירך ואח"כ קרא. א"ר אלעזר אי זו היא הברכה שבירך משה בתורה תחלה בא"י אמ"ה אשר בחר בתורה הזאת וקדשה ורצה בעושיה. ולא אמר בעמליה ולא אמר בהוגיה אלא בעושיה. באלו שהן עושין את ד"ת. בעושיה אדם אומר למדתי חכמה ולא למדתי תורה מה אעשה אני שם? אמר הקב"ה לישראל חייכם כל החכמה וכל התורה דבר (אחר) קל הוא כל מי שמתייגע אותי ועושה ד"ת כל החכמה וכל התורה בלבו. מנין שנאמר (תהלים קיט) ראשית חכמה יראת י"י שכל טוב לכל עושיהם. (שם יט) יראת י"י טהורה עומדת לעד. (איוב כח) יראת י"י היא חכמה וגו'. ולמה זכה משה שהקב"ה נתעסק עמו. אלא בשעה שירד למצרים והגיע גאולתן של ישראל כל ישראל היו עסוקים בכסף וזהב ומשה היה מסבב את העיר ויגע ג' ימים וג' לילות למצוא ארונו של יוסף. שלא היו יכולים לצאת ממצרים חוץ מיוסף למה שכך נשבע הקב"ה לאברהם בשבועה לפני מותו שנאמר (בראשית נ) וישבע יוסף את בני ישראל לאמר וגו'. משנתיגע הרבה פגעה בו סגולה וראתה משה שהיה עיף מן היגיעה. אמרה לו אדני משה למה אתה עיף אמר לה ג' ימים וג' לילות סבבתי את העיר למצוא ארונו של יוסף ואין אני מוצא אותו. אמרה לו בא עמי וארא היכן הוא הוליכה אותו לנהל אמרה לו במקום הזה עשו ארון של ת"ק כברים והשליכוהו בתוך הנהל החרטומים והאשפים וכן אמרו לפרעה רצונך שלא תצא אומה זו מבאן לעולם העצמות של יוסף אם לא ימצאו אותן עד עולם אינם יכולים לצאת. מיד עמד משה על שפת הנהל ואמר יוסף יוסף אתה ידעת היאך נשבעת לישראל (שם) פקד יפקד אלהים אתכם תן בבוד לאלהי ישראל ואל תעכב גאולתן של ישראל מעשים יש לך בקש רחמים לפני בוראך ועלה מן התהומות. מיד התהיל ארונו של יוסף לפעפע ועולה מן התהומות בקנה אחד. לקה אותו ושם אותו על כתפו והיה סובל אותו וכל ישראל אחריו. וישראל היו סובלים את הכסף ואת הזהב שנטלו ממצרים ומשה סובל ארונו של יוסף. א"ל הקב"ה

מתנות כהונה

המתחלין כי יולד בס לך: אדם לומד למדתי חכמה. ופי' כל החכמות לוכל לקבל וללמוד וחכמת התורה לך יכולני ללמוד וא"כ מה תעשה לי שם תגל חכמת התורה כי תיגע לריק: וישבע יוסף את בני ישראל לאמר וגו' סיפיה דקרא פקוד יפקוד אלהים אתכם והעליתם את עצמותי מזה: סגולה בפ"ק דסוטה תימא דסרח בת אשר הגידה לו וכן הוא בבמות רבה פר' כ' ומלי נקרתא סגולה וחמדת ישראל על שהיתה בפיה לשון כיפוי ונס היא הגילה עיר ואם ביעקב כדתימא בב"ר פ' ל"ד ובקהלת בפסוק טובה חכמה מכלי קרב: מעשים יש לך מעשים

להה ((שמ ג לד) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו). יעקב אמר למשה אני גדול ממך שנתפנשתי עם המלאך ונצחתי אותו. א"ל משה אתה נפנשת עם המלאך בפירבורין שלך ואני עולה אצלן בפירבורין שלהן והן מתיראין ממני. מנין שנא' (תהלים סח) מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדּוֹדוּן יִדּוֹדוּן וגו'. לפיכך אמר שלמה רבות בנות עשו חיל וגו'. אמר הקב"ה הואיל ונתעלה מן הכיר הוא יברך את ישראל וזאת הברכה: (ד) ד"א וזאת הברכה. א"ר שמואל בר נחמן כיון שבא משה לברך את ישראל באו התורה והקב"ה לברך את ישראל. וזאת הברכה זו התורה שנא' בה (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. אשר ברך משה זה משה. איש האלהים זה הקב"ה שנא' (שמות טו) ה' איש מלחמה. וכל כך למה לקיים מה שנא' (קהלת ד) והחוט המשולש לא במהרה ינתק. ד"א וזאת הברכה וגו' א"ר תנחומא אם אלהים למה איש ואם איש למה אלהים. אלא בשעה שהיה הושלך ליאור של מצרים איש. ובשעה שנהפך לדם האלהים. ד"א בשעה שברת מלפני פרעה איש ובשעה ששיקעו אלהים. ד"א בשעה שעלה לרקיע איש ומהו איש לפני המלאכים שבולהן אש. ובשעה שירד מן הרקיע אלהים. מנין שכתוב ויראו מגשת אליו. ד"א בשעה שעלה לרקיע אלהים. כשם שאין המלאכים אוכלין ושותין אף הוא לא אוכל ולא שותה. מנין שנא' (שמות לד) ויהי שם עם ה' וגו'. ד"א מהו איש האלהים א"ר אבין מחציו ולמטה איש/מחציו ולמעלה האלהים. מהו לפני מותו רבנן אמרי מה עשה משה נטל את מלאך המות והשליכו לפניו והיה מברך השבטים כאו"א לפי ברכתו. א"ר מאיר הלך מה"מ אצל משה וא"ל הקב"ה שלחני אצלך שאתה מסתלק ביום הזה. א"ל משה לך מכאן שאני מבקש לקלס להקב"ה. מנין שכתוב (תהלים קיח) לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה. א"ל משה מה אתה מתנאה יש לו מי שיקלסוהו. השמים והארץ מקלסין אותו בכל שעה שנא' (שם יט) השמים מספרים כבוד אל. א"ל משה ואני משתק אותן ומקלס אותו שנא' האזינו השמים ואדברה וגו'. בא אצלו פעם שניה מה עשה משה הזכיר עליו שם המפורש וברח מנין שנא' כי שם ה' אקרא. כיון שבא אצלו פעם שלישית אמר הואיל ומן השם הוא צריך/אני לצדק עלי את הדין מנין שנא' הצור תמים פעלו. א"ר יצחק היתה נפשו של משה מתקשה לצאת והיה משה מְפַיֵּס עם נפשו ואמר נפשי תאמר שבקש מלה"מ לשלוט עליך. אמרה לו לא יעשה הקב"ה בן (שם קטז) כי חלצת נפשי ממות. ותאמר שראית אותן בוכין ובכית עמהן. אמרה לו את עיני מן דמעה. אמר לה ותאמר

שבקשו

מתנות כהונה

למטה בהרן שמן משח המלך וכגילמו: ידודון היו נדחפים וחעים מפני המיתה עיין זה מבל' נמד' קהלה נפסוק כי לא לקלים המרוץ: אם חים כו' דמשמע ליה מלת חים מוכרח מדלא כתיב חים חלהים: שנהפך לדם חלהים כו'. ופי' שזה היה ענין מלחי לשון חיים לדם: ששיקעו משה לפרעה לתוך היה: שבולה חם. ובערכן היה הוא חים: ד"א נפעה פעלה כו'. וקודם עלייתו היה חים בעלותא: מחציו ולמטה כו' מתחת לבו ולמטה מכל מלבו ולמעלה היה כולו קדש וכל מהנעשה לבו והנכלתו היה חלהים: נטל מלאך המות כו' דרש לפני מיחו לפני מי שכולה להמיתו וכפרש: א"ל מלאך המות למשה מה חת כו': ובכית עמהן. עם

מכאן עד שתבטל אותה נזירה . באותה שעה מה עשה משה לבש שק ונתעטף שק ונתפלש באפר ועמד בתפלה ובתחנונים לפני הקב"ה עד שנודעינו שמים וארץ ומדרי בראשית ואמרו שמא הגיע צביונו של הקב"ה להדש את עולמו יצתה בת קול ואמרה עדיין לא הגיע צביונו של הקב"ה להדש את עולמו . . אלא (שופ יג) אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש. ואין איש אלא משה שנא' (במדבר יב) והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. מה עשה הקב"ה באותה שעה הכריז בכל שער ושער של רקיע ורקיע בכל ב"ד וב"ד שלא יקבלו תפלתו של משה ולא יעלו אותה לפניו מפני שנחתם עליו גז"ד . אותו מלאך שמטונה על הברזות אבוריאל שמו באותה שעה קרא הקב"ה בבהלה ואמר להם למה"ש רדו בבהלה ונעלו כל שערי רקיע ורקיע שנבר קול התפלה בלפי מעלה וביקשו לעלות הרקיע מפני קול תפלתו של משה שהיתה תפלתו דומה לחרב שהוא קורע וחותך ואינו מעכב שהיתה תפלתו מעין שם המפורש שלמד מן וגזאל רב וסופר של בני מרום . על אותה שעה הוא אומר (יחזקאל ג) ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד י"י ממקומו . ואין רעש אלא זיע ואין גדול אלא משה שנא' (שמות יד) גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם . מהו ברוך כבוד י"י ממקומו בשעה שראו גלגלי מרכבה ושרפי לחבה שאמר הקב"ה לא תקבלו תפלתו של משה ולא נשא לו פנים ולא נתן לו חיים ולא הכניסו לא"י אמרו ברוך כבוד י"י ממקומו שאין לפניו משוא פנים לא לקטן ולא לגדול . ומנין שהתפלל משה באותו הפרק חמש מאות וחמשה עשר פעמים שנא' (דברים ג) ואתחנן אל י"י בעת ההיא לאמר . ואתחנן בגימטריא חכי חוי . באותה שעה אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך יניעו וצערי שנצטערתי על ישראל עד שיהיו מאמינים לשמך . בזה צער נצטערתי עליהן במצות עד שקבעתי להן תורה ומצות אמרתי בשראיתי בצרתן כך אראה בטובתן . ועכשיו שהגיע טובתם של ישראל אתה אומר לי (דברים ג) לא תעבור את הירדן הזה . הרי אתה עושה תורתך פלסתר דכתיב (שם כד) ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו ולא יקרא עליך אל י"י והיה בך חטא . זו היא שולום עבודה של מ' שנה שעמלתי עד שהיו עם קדוש נאמן שנאמר (משלי יג) ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן . מלאך סמאל הרשע ראש כל השטנים הוא בכל שעה היה מספר מיתתו של משה ואומר מתי יניע הקץ או הרגע שבו ימות משה שארד ואטול נשמתו הימנו . ועליו אמר דוד (תהלים לז) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו . אין לך רשע בכל השטנים כולן כסמאל . ואין לך צדיק בכל הנביאים כמשה שנא' ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו י"י פנים אל פנים . משל למה"ד לאדם שנודמן לסעודת התן וכלה והיה אותו האיש

מתנות בחונה

מדם נרה נגד מדה רחבה : קפין עליו בילקוט נרס קלף עליו : ועג שונה קמיה . עמה שינוי נותח סביבו כעין בית הסוריס ועיין בפירוש בפרק סדר העמיד אלו גבי חוני המעגל : ובקשו לעלות מעמיד במ"ה בקבו לעלות ובספר פעירת מסה רבינו הגרשם בפתחה לספר : פלסטר עעין שוף וכזב הן פירש"י פ"ק דסוטה : מספר מיתתו היה סופר ומונה המטות והכרגשים מפיל

הקב״ה משה אתה אומר שדבר קטן עשית חייך החסד הזה שעשית נדול הוא ולא השגחת לכסף ולזהב אף אני אעשה עמך החסד הזה ואתעסק עמך . בשעה שהגיעו ימי משה ליפטר מן העולם א״ל הקב״ה הן קרבו ימיך . אמר לפניו רבש״ע אחר כל היגיעה הזו אתה אומר לי הן קרבו ימיך . (תפלים קיח) לא אמות כי אחיה ואספר מעשה יה א״ל אי אתה יכול יש כי זה כל האדם . אמר משה רבש״ע דבר אחד אני מבקש ממך לפני מותי שאכנס ויבקעו כל השערים שבשמים ותהומות ויראו שאין זולתך . מנין שנא׳ (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך וגו׳ . ג א״ל הקב״ה אתה אמרת ואין ערך אף אני אומר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וגו׳ לכל האותות והמופתים וגו׳ ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל : (ו) הן קרבו ימיך למות . א״ר איבו אמר משה רבש״ע בדבר שקלסתיך בתוך ס׳ רבוא מקדשי שמך בו קנסת עלי מיתה שנא׳ הן קרבו ימיך למות . כל מדותיך מדה כנגד מדה . מדה רעה כנגד מדה טובה . מדה חסרה כנגד מדה שלימה . מדת צרה כנגד מדת רחבה . א״ל הקב״ה למשה אף זו מדה טובה היא שאמרתי לך הן שנא׳ (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך (מלאכי ג) הן צדיק בארץ ישולם (מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא . וכשם שעילית אותי על ס׳ רבוא כך אני מעלה אותך על״ל בתוך נ״ה רבוא צדיקים גמורים . שנא׳ הן בנמטריא הבי הוי . ה׳ חמשה נ׳ חמשים . א״ר יוחנן י׳ מיתות כתובות עליו על משה . ואלו הן (דברים לא) הן קרבו ימיך למות (שם לב) ומות בהר (שם ד) כי אנכי מת (שם לא) כי ידעתי אחרי מותי (שם) ואף כי אהרי מותי (שם לג) לפני מותו (שם לד) בן מאה ועשרים שנה במותו (שם) ויטת שם משה עבד י״י (יהושע א) ויהי אחרי מות משה (שם) משה עבדי מת . מלמד שעד י׳ פעמים נגזר עליו שלא יכנס לא״י ועדיין לא נתחתם גז״ד הקשה עד שנגלה עליו ב״ד הגדול א״ל גזירה היא מלפני שלא תעבור שנא׳ כי לא תעבור את הירדן . ודבר זה היה קל בעינו של משה שאמר ישראל חטאו חטאות גדולות כמה פעמים וכיון שבקשתי עליהם רחמים מיד קבל ממני שנא׳ (דברים ט) הרף ממני ואשמידם מה כתיב תמן (שמות לב) וינחם י״י על הרעה . (במדבר יד) אבנו בדבר ואורישנו מה כתיב תמן ויאמר י״י סלחתי וגו׳ . אני שלא חטאתי מנעורי לא כל שכן כשאתפלל על עצמי שיקבל ממני . וכיון שראה הקב״ה שקל הדבר בעיניו של משה ואינו עומד בתפלה מיד קפץ עליו ונשבע בשמו הגדול שלא יכנס לא״י שנא׳ (שם ג) לכן לא תביאו את הקהל הזה . ואין לכן אלא שבועה שנא׳ (ש״א ג) ולכן נשבעתי לבית עלי . וכיון שראה משה שנחתם עליו גז״ד נזר עליו תענית ועגה עוג קטנה ועמד בתוכה . ואמר איני זז

מתנות כהונה

טוביס ים לך והקביה אל ישיב פניך ואס תתפלל אליו : כי זה כל האדם אין לך אדם שלא יכאה מות : ויראו אתין זולתך . ישכחו ילמדו אתין זולתך : כמשה ונומר לכל התוחות : בדבר שקלסתיך שנאמר הן קרבו ימיך למות והמי השמים ומעיף שבמקרא זה כתוב בפ׳ ויקרא כאן לעניין פטירת משה רבינו הכתובה בפרשה זו ושיין עוד בפ׳ ויקרא : כל מידותיך טוב . אתה משלם גמל אמדה וסיפוכה ושיין בספר של הקדוש ר׳ שלמה מוליכו במאמר מדה כנגד מדה : ס״ג בפרשה ויקרא וכמד׳ קהלת בפסוק ראה את מעשה אלהים : מדה הסרה נגד מדה שלמה

מה כחך א״ל אני בן עמרם שיצאתי ממעי אמי מהול ולא נצרכתי למוהלני
זבו ביום שנולדתי מצאתי פתחון פה והלכתי ברגלי ודברתי עם אבי ואמי
כד ואפי׳ חלב לא ינקתי . וכשהייתי בן נ׳ חדשים התנבאתי ואמרתי
שעתיד אני לקבל תורה מתוך להבי אש . ובשהייתי מהלך בחוין נכנסתי
לפלטרין של מלך כה ונטלתי כתר מעל ראשו . וכשהייתי בן פ׳ שנה עשיתי
אותות ומופתים במצרים והוצאתי ס׳ רבוא לעיני כל מצרים . כו וקרעתי
את הים לי״ב קרעים . והפכתי מי מרה למתוק . ועליתי והרכתי דרך
בשמים . כז והייתי תופס במלחמתן של מלאכים וקבלתי תורה של אש ודרתי
תחת כסא אש וסוכתי תחת עמוד אש ודברתי עמו פנים בפנים . ונצחתי
בפמליא של מעלה ונליתי רזיהם לבני אדם וקבלתי תורה מיטיבו של הקב״ה
ולמדתי אותה לישראל . ועשיתי מלחמה עם סיחון ועם עוג שני גבורי או״ה
כח שבשעת המבול לא הניעו מים לקרסוליהן מפני גובהן . והעמדתי חמה
ולבנה ברום עולם . והביתים במטה שבידי והרגתים . מי יש בבאי עולם
שיכול לעשות כן . לך רשע מבאן אין לך לומר כן לך ברח מלפני איני נותן
נשמתי לך . מיד חזר סמאל והשיב דבר לפני הגבורה . א״ל הקב״ה לסמאל
בא והבא נשמתו של משה . מיד שלף חרבו מתערה ועמד על משה . מיד
קצף עליו משה ונטל את חמטה בידו שחקוק בו שם המפורש ופגע בו
בסמאל בכל כחו עד שנס מלפניו ורץ אחריו בשם המפורש ונטל קרן הודו
מבין עיניו ועיור את עיניו עד כאן עלתה למשה . סוף רגע יצתה ב״ק
ואמרה הניע סוף מיתתך . אמר משה לפני הקב״ה רבש״ע זכור אותו היום
שנגלית עלי בסנה ואמרת לי (שמות ג) לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את
עמי בני ישראל ממצרים זכור אותו היום שהייתי עומד על הר סיני מ׳ יום
זמ׳ לילה . בבקשה ממך אל תמסרני ביד מלה״מ יצתה בת קול ואמרה לו
אל תתירא אני בעצמי מטפל בך ובקבורתך . באותה שעה עמד משה
וקידש עצמו כשרפים וירד הקב״ה משמי שמים העליונים ליטול נשמתו
של משה . וג׳ מלאכי השרת עמו כט מיכאל וגבריאל וזגזגאל . מיכאל הציע
מטתו של משה . וגבריאל פירם בגד של בוץ מראשותיו . וזגזגאל מרגלותיו .
מיכאל מצד אחד וגבריאל מצד אחר . אמר הקב״ה למשה משה השקף
עיניך זה על גב זה והשקיף עיניו זה על גב זה . א״ל הנח ידיך על החזה
והניח ידו על החזה . א״ל הקף רגליך זה על גב זה הקיף רגליו זה על גב
זה . באותה שעה קרא הקב״ה לנשמה מתוך גופו א״ל בתי ק״כ שנה
קצבתיך היותך בגופו של משה עכשיו הגיע קיצך לצאת צאי אל תאחרי .
אמרה לפניו רבש״ע יודעת אני שאתה אלוה כל הרוחות וכל הנפשות נפש
החיים והמתים מסורין בידך ואתה בראתני ואתה יצרתני ואתה נתתני
בגופו של ששת ק״כ שנה ועכשיו יש גוף טהור בעולם יותר מגופו של
משה שלא נראה בו רוח סרוחה מעולם ולא רמה ותולעה לכן אני אוהבת
אותו ואיני רוצה לצאת ממנו . א״ל הקב״ה נשמה צאי אל תאחרי ואני
מעלה אותך לשמי שמים העליונים ואני מושיבך תחת כסא כבודי אצל

מתנות כהונה

סמוכין ועיין במנחומא : והייתי תופס במלחמת של מלאכים פירוסו שרלו לעכב על ידו וכדמיתא בספר פסיקתא מרעה : השקף והשקיף פילקוט גרם השכב והשכיב : קצבתיך

האיש מצפה ואומר מתי יגיע שמהתכם ואשמחה בה. כך היה סמאל הרשע מצפה נשמתו של משה ואומר מתי יהיה מיכאל בוכה ואני ממלא פי שחוק. עד שא"ל מיכאל מה רשע אני בוכה ואתה משחק (מיכה ז) אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך י"י אור לי. כי נפלתי מפטירתו של משה קמתי מפרנסתו של יהושע בשעה שהפיל ל"א מלכים. כי אשב בחשך בהורבן בית ראשון ואהרון י"י אור לי לימות המשיח. עד כאן עלתה למשה שעה אחת. באותה שעה אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע אם אין אתה מבניס אותי לא"י הניה אותי בעוה"ז ואחית ולא אמות א"ל הקב"ה למשה אם לא אמיתך בעוה"ז היאך אחייך לעוה"ב. ולא עוד אלא שאתה עושה תורתי פלסתר שכתוב בתורתי על ידך ואין מידי מציל. אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע אם אין אתה מבניס אותי לא"י הניה אותי כהיות השדה שהן אוכלין עשבים ושותין מים וחיין והיאין את העולם. כך תהא נפשי באחת מהן. א"ל רב לך אמר לפניו רבש"ע ואם לאו הניה אותי בעוה"ז כעוף זה שהוא פורה בכל ד' רוחות העולם ומלקט מזונו בכל יום ולעת הערב חוזר לקינו כך תהא נפשי באחת מהן. א"ל רב לך. מחו רב לך א"ל רב לך אשר דברת. כיון שראה משה שאין בריה יכילה להצילו מדרך המות באותה שעה אמר הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא. מה עשה משה נטל את המגלה וכתב עליה שם המפורש. וספר השיר עדיין לא מלא לכתוב עד שהגיע הדגע שבו ימות משה. באותה שעה אמר הקב"ה לגבריאל גבריאל צא והבא נשמתו של משה אמר לפניו רבש"ע מי שהוא שקול כנגד ס' רבוא איך אני יכול לראות במותו. ומי שיש בו דברים אלו איך אני יכול לעשות לו קנקן. ואה"כ א"ל למיכאל צא והבא נשמתו של משה. אמר לפניו רבש"ע אני הייתי לו רב והוא היה לי לתלמיד ולא יכול אני לראות במותו. ואה"כ אמר לסמאל הרשע צא והבא נשמה של משה מיד לבש כעס וחגר חרבו ונתעטף אכזריות והלך לקראתו של משה. כיון שראה אותו שהוא יושב וכותב שם המפורש וזורק מראהו דומה לשמש והוא דומה למלאך י"י צבאות היה מתירא סמאל מן משה. אמר ודאי שאין המלאכים יכולין ליטול נשמתו של משה. וטרם שהראה סמאל את עצמו למשה היה משה יודע שבא סמאל. וכיון שראה סמאל את משה אהזתו רעדה וחיל כיולדה ולא מצא פתחון פה לדבר עם משה עד שאמר משה לסמאל (ישעיה מח) אין שלום אמר י"י לרשעים מה תעשה בכאן. א"ל ליטול נשמתך באתי א"ל מי שיגרך א"ל מי שברא את כל הבריות א"ל אין אתה נוטל נשמתי א"ל כל באי העולם נשמתן מסורין לידי א"ל יש בי כח מכל באי העולם א"ל

מה

אסיפת אמרים

לספר להפרע מפס בעין לתר ומצני כדי שילמו מלפניו כרחופס פמיס להם הומס ונפפכים עליפס ירחו שפרע משופד ומקוף לופס מבת"ך בפאר מכות ימפנו שמקנס סוח (יפ"ת): האיך אחייך לעוה"ב. ג"ל ע"ד שמלתי בספר ס"י שבעופ"ך שולס פתמיים מוכרת כתדם ליוום רוחני בלתי בפמיים ולפסיר בפשמיות. גזר הקב"ס מיתס בע"י זה יזדכך ות"כ זו הוא שנאמר הקב"ס למפס לא תמיתך פו' ודו"ק (י"מ):

מתנות כהונה

יתום כו' ובילקוט גרס מלפס מיתתו: חוזר לקינו וכו'. עיין בספר פיוקרת מפס רבינו ע"ס ובילקוט שמוסיף עוד בקשס שביקס מפס רבינו ע"ס וגס רלתיפי לכתבו: וספר הכיר פרפס הסזינו

מדרש איכה רבתי

פתיחתא דחכימי

(א) ר' אבא ב"כ פתח (שה"ש ז) צהלי קולך בת גלים. אמר ישעיהו לישראל עד שאתם אומרים שירים ומזמורים לפני ע"א צהלי קולך בד"ת צהלי קולך בבתי כנסיות. בת גלים מה גלים הללו מסויימין בים כך אבותיהם מסויימין בעולם. ד"א בת גלים. בת גולים ברתיהון דגלוואי בתו של אברהם אותו שבתוב בו (בראשית יג) ויהי רעב בארץ וירד אברם מצריימה. בתו של יצחק שבתוב בו (שם כו) וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה. בתו של יעקב שבתוב בו (שם כח) וילך פדנה ארם. (ישעיה י) הקשיבי. הקשיבי למצותי. הקשיבי לד"ת. הקשיבי לדברי נבואה. הקשיבי לצדקות ומע"ט. (שם) לישה. ואם לאו לישה הא אריה סליק עלך זה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה (ירמיה ד) עלה אריה מסובכו. (ישעיה י) עניה. עניה מן הצדקות עניה מדברי נבואה עניה ממצות ומע"ט. (שם) ענתות ואם לאו ענתות הא ענתות אתי ומתנבא עליך דכתיב (ירמיה ו) דברי ירמיהו בן חלקיהו וגו'. כיון שבא הפורענות קונן עליהם איכה: (ב) ראב"כ פתח (שם ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו'. תני רשב"י אם ראית עיירות נתלשות ממקומן בא"י דע שלא החזיקו בשבר סופרים ובשבר משנים שנא' (שם) על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר י"י על עזבם את תורתי. ר' הוה משלה לר' אסי ולר' אמי דיפקון ויתקנון קריתא דארעא דישראל והוון עלין לקרייתא ואמרין להון אייתו לן נטורי קרתא. והוון מייתו להון ריש מברתא וסנטרא. והוון אמרין להין אילין נטורי קרתא אילין חרובי קרתא. אמרו להון ומאן אינון נטורי קרתא. א"ל אלו סופרים ומשנים שהם הוגים ומשנים ומשמרין את התורה ביום ובלילה ע"ש שנא' (יהושע א) והגית בו יומם ולילה וכה"א אם

מתנות כהונה

פתיחתא דתיכף למר יפשיט ליכרכל: בד"ת בעסק התורה היו עוסקין בלילה וממתה למחות ושולחה הולות וכלות: **בבתי** כנסיות. בילקוט יפשיט גרס ליי קולך לפלפין פי' היה מסורר לפני הכלות בקול נעים כשוף המלויין בקולו: **מסויימין**. מסומנים וכלרים בעולם כל רואיהם יכירום כי הם בני חל הי: ה"ג עניה מן הצדיקים וכן הוא לקמן בפתיחתא ו' ובילקוט ישעיה. ומלת עניה הוזר על הקהיבה את העיניה מן הצדיקים ואם לאו אלא תקציב: **ענתותא** כלומר הרי ירמיה הים ענתותי וכ"ג בילקוט בהדיא הא ירמיהו הענתותי: **ומתנבא** עליך. דבכי תוכחה וכ"ג בילקוט: **קונן** עליהם ירמיהו. היה מקונן עליהם תיכף: **פתיחתה** מי האיש הוי: **על** עזבם תורי. דרשו מלפון עזוב תעזוב כלו' על עון העזיבה שהיה להם לעזוב ולא עזבו נתבדה התרן ודומה לזה ממה דתמצא לקמן בפסוק בכה תבכה בפי' ודומר תלותי ע"ש: **דיפקון** ויתקנון נדסי'. וכן הוא בילקוט פ"ק דהגיגה ובילקוט תליס בפסוק אם ה' לא יבנה בית ופירושו בילקוט ויתקנו עיירות של תרן ולא מלאו אם המה נריכין לתקן בדברי תורה ומצות והיו נכנסים לעיר לתת ולא מלאו אם מלמדי תינוקות שבי תיתת בילקוט' ותמצו להם לבני העיר הביאו לליו סומכי העיר והיו מביאים להם לחם הממונה על שמירת העיר וסנטרא הוא סומר שהוא העיר כדאיתא בפ' המוכר את הבית והיו כ' תמי וכ' אמי הומיים להם וכי אלו הם סומכי העיר אין אלו אלא מהביבי העיר שהם משתקעים בהבלי העולם ובניינו ותמרו להם בני העיר אלא מי הם סומכי העיר: **סופרים**. מלמדי מקרא: **ומשנים**. מלמדי משניות ומגמרין:

אסיפת אמרים

עניה מן הצדקות. והא דל"ק עניים מן שתורם מעשה דתמרונן בפ' כ"ב בלא אפקו מיכרכל מגבי תמנא בתורם וקתמר שבל זה לא הוציאוס כיון שפיתי עניים

כ״יבים ושרפים ונדודים. אמרה לפניו רבש״ע ל מאצל שכינתך ממרום ירדו ״ני מלאכים עזה ועזאל וחמדו בנות ארצות והשחיתו דרכם על הארץ עד שתלית אותם בין הארץ לרקיע. אבל בן עמרם לא מיום שנגלית אליו בסנה לא בא לאשתו שנא׳ (במדבר יב) ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח. בבקשה ממך תניחני בנופו של משה. כאותה שעה נשקו הקב״ה לג ונטל נשמתו בנשיקת פה. והיה הקב״ה כביכול בוכה (תהלים נד) מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און. ורוה״ק אומר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. שמים בוכין ואומרי׳ (מיכה ז) אבד חסיד מן הארץ. ארץ בוכה ואומרת (שם) וישר באדם אין. וכשבקש יהושע רבו ולא מצאו היה בוכה ואומר (תהלים יג) הושיעה י״י כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם. ומלה״ש אומרים לד צדקת י״י עשה. וישראל היו אומרים ומשפטיו עם ישראל. לה אלו ואלו היו אומרים (ישעיה נו) יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו (משלי י) זכר לצדיק לברכה ונשמתו לחיי עולם הבא: אכי״ר. בילא״ו:

מתנות כהונה

פי׳ נתתי לך לקנה: יש נוף כו׳ בתמיה: עזה ועזאל כו׳ עיין זה בילקוט נראשית נפסוק ״ירדו בני האלהים את בנות האדם: ומומרת יפר בתדש מין וסיפיה דקרא דאנך חסיד הוא: הבי גרסינן בירושלמי ס״פ ד״ק דסוטה מגלחי הסרת היו אומרים וכו׳: ונשבתו לחיי שולם הבא. סיים הספר בדבר טוב כמ״ש הכתוב זכר צדיק לברכה תמן:

חסלת פרשת וזאת הברכה. והסלת פי׳ הרבה מהתורה. יתברך שמו בתפארה. כשלמה עטרה אורה. ברוך אתה ה׳ נותן התורה:

סליקא לה מפר דברים רבה סדריו אחד עשר. וסליקא מדרש הרבות על התורה. לכבוד האל הגדול הגבור והנורא:

שרשם כמק יהיה אלו האבות שהם שרשיהם של ישראל . ופרחם כאבק יעלה אלו השבטים שהם פרחיהם של ישראל . מפני מה (ישעיה ה) כי מאסו את תורת י"י צבאות וגו' . א"ר יודן כי מאסו את תורת י"י צבאות זו תורה שבכתב . ואת אמרת קדוש ישראל נאצו זו תורה שבע"פ וכיון שהשליכו ד"ת לארץ התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה . (ירמיה ט) כה אמר י"י צבאות התבוננו וקראו למקוננות . ר' יוחנן ורשב"ל ורבנן . ר"י אמר למלך שהיו לו שני בנים כעס על הראשון נטל את המקל וחבטו והנלהו אמר אוי לזה מאיזו שלוה נגלה . כעס על השני ונטל את המקל וחבטו והנלהו אמר אנא הוא הַתַּרבותי בישא . כך גלו עשרת השבטים והתחיל הקב"ה אומר להם את הפסוק הזה (הושע ז) אוי להם כי נדדו ממני . וכיון שגלו יהודה ובנימין בביכול אמר הקב"ה (ירמיה י) אוי לי על שברי . רשב"ל אמר למלך שהיה לו שני בנים כעס על הראשון ונטל את המקל וחבטו ופרפר ומת התחיל מקונן עליו . כעס על השני ונטל את המקל וחבטו ופרפר ומת . אמר מעתה אין בי כח לקונן עליהם אלא קראו למקוננות ויקוננו עליהם . כך גלו עשרת השבטים והתחיל מקונן עליהם (עמוס ה) שמעו את הדבר הזה אשר אנכי נושא עליכם קינה בית ישראל . וכיון שגלו יהודה ובנימין בביכול אמר הקב"ה מעתה אין בי כח לקונן עליהם ה"ד (ירמיה ט) קראו למקוננות וגו' . ותמהרנה ותשאנה עלינו נהי . עליהם אב"כ אלא עלינו דידי ודידהון . ותרדנה עיניהם דמעה אב"כ אלא עינינו דידי ודידהון . ועפעפיהם יזלו מים אב"כ אלא ועפעפינו דידי ודידהון . רבנן אמרין למלך שהיו לו י"ב בנים ומתו ב' התחיל מתנחם בי' . מתו עוד ב' והתחיל מתנחם בה' . מתו ב' התחיל מתנחם בו' . מתו ב' התחיל מתנחם בד' . מתו ב' התחיל מתנחם בב' . וכיון שמתו כולם התחיל מקונן עליהם איכה ישבה בדד : (ג) רבי אבא ב"כ פתח (קה טו) לא ישבתי בסוד משחקים ואעלוז . אמרו כנסת ישראל לפני הקב"ה רבון העולמים מימי לא נכנסתי בבתי תיאטראות ובבתי קרקסאות של עכו"ם ושחקתי עמהם ואעלוז . מפני יד בדד ישבתי . נגעה בי ידו של פרעה ולא ישבתי בדד . נגעה בי ידו של סנחריב ולא ישבתי בדד . וכיון שנגעה בי ידך בדד ישבתי איכה ישבה בדד : (ד) ר' אבהו פתח (הושע ו) והמה כאדם עברו ברית זה אדה"ר . אמר הקב"ה אדה"ר הכנסתי אותו לג"ע וצויתיו ועבר על צווי ודנתי אותו בגירושין ובשילוחין וקוננתי עליו איכה . הכנסתי אותו לג"ע שנא' (בראשית ב) ויקח י"י אלהים את האדם ויניחהו בג"ע . וצויתי שנא' (שם) ויצו י"י אלהים

מתנות כהונה

כמכתי פי' לחמר כמס הכיכין מכיב כפ' ו : ה' נכלות וגו' נרסי' : אוי לזה . לשמוע כן : אנא הוא כו' . לפי הוא שהשוב תלוי בי שנדלתים גידול רע שהכרי תין טוב כהס תין גס לחמד : אוי לי על שברי . פסוק הוא ירמיה סימן י' : דידי ודידהון כו' . כלומר עלי ועליהם ים להריס קול נהי : התחיל מקונן עליהם כו' . כלומר שהשלר יושב בדד עריהי והשמשל מנושר מעשמו ובילקוט ל"ג כלן לאיכה יושבה בדד : פתיחתה לא ישבתי : בתי טיאטראות כו' . בתי שהוק שמשתקין שס בתיהי שהוק הוללות וסכלות : מפני יד כו' . מפני לוויין שלויתי שלא ליקר בהוקות העכו"ס ישבתי לי בדד לבלתי לכת בתי שהוק בלשס וכ"ג בילקוט ירמיה בדד ישבתי ד"ת מפני יד בדד ישבתי : נגעה כו' . שנגעה בי יד . שנלמד לך כי יהוי יכפוך ידו כל כיוס : פתיחתה והמס

(תהלים קכז) אם י"י לא יבנה בית וגו'. ר' הונא ור' ירמיה בש"ר שמואל בר' יצחק אמרי מצינו שויתר הקב"ה על ע"א ועל ג"ע ועל שפ"ד ולא ויתר על מאסה של תורה שנא' על מה אבדה הארץ. על ע"א ועל ג"ע ועל שפ"ד אכ"כ. אלא על עזבם את תורתי. ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא אמרי כתיב (ירמיה ט) ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו. מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב. רב הונא אמר למוד תורה אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. אריב"ל בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. שמואל תני לה בש"ר שמואל בר אמי איומתי העכו"ם גוזרים גזירה וגזירתם מצלחת בשעה שישראל משליכין ד"ת לארץ הה"ד (דניאל ח) וצבא תנתן על התמיד בפשע. אין צבא אלא עכו"ם שנא' (ישעיה כד) יפקוד י"י על צבא המרום במרום וגו'. התמיד אלו ישראל דכתיב (יהושע ו) והגית בו יומם ולילה. בפשע בפשעה של תורה כ"ז שישראל משליכין ד"ת לארץ העכו"ם גוזרים ומצליחים. שנא' (דניאל ח) ותשלך אמת ארצה וגו' ואין אמת אלא תורה שנא' (מלאכי ב) אמת קנה ואל תמכור. אם השלכת ד"ת לארץ מיד הצליחו העכו"ם הה"ד (דניאל ח) ועשתה והצליחה. א"ר יהודה בן פזי (הושע ח) זנח ישראל טוב וגו' ואין טוב אלא תורה שנא' (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם וגו'. א"ר אבא ב"כ לא עמדו פילוסופין לעכו"ם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הנרדי אמרו להם יכולין אנו להזדווג לאומה זו. אמרו להם לכו וחזרו על בתי כנסיות שלהם אם התינוקות מצפצפין בקולן אי אתם יכולין להם ואם לאו אתם יכולין להם. שכן הבטיחם אביהם וא"ל (בראשית כז) הקול קול יעקב והידים ידי עשו. כ"ז שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין הידים ידי עשו וכ"ז שאין קולו מצפצף בבתי כנסיות ובבתי מדרשות והידים ידי עשו. וכה"א (ישעיה ה) לכן כאכול קש לשון אש וגו' וכי יש קש אוכל אש והלא דרכה של אש אוכלת קש ואת אומר לכן כאכול קש לשון אש. אלא קש זה ביתו של עשו שנא' (עובדיה ח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש. לשון אש זה ביתו של יעקב. וחשש להבה זה ביתו של יוסף.

שרשם

מתנות כהונה

ומסמרין אם התורה כו'. והוא דוגמת סומרי התורה ביום ובלילה: **לא יבנה בית וגו'**. סיפיה דקרא אם ה' לא ישמר עיר וזהו בלימוד התורה ומשמירת מצותיה: **אין כתיב כאן**. מע"פ שהיה בידם כל העבירות הללו: **ואותי עזבו וגו'**. ולמה לו לומר אתי"כ ואת תורתי וגו' הרי הכל בכלל עזבם אם ה': ה"ג **מתעסקין** בה התורה שבה כו'. כך מלתו ביהוד' דכתיבת יד פ"ק דחגיגה ואמר מתור על שהיה מחירה עלי הדבר לסטותו מדרך רעה לטובה וכדמפרש ואזיל תק ביהוד' שמפסק גרס כמו כאן: **מעלבונה** של תורה. שעלגים תורה ואין מתחזקין תורה לעסוק בה תדיר כפירוש"י בפ"ו דמס' סנהד': **היא** נזחת נגרסי': **ארצה** וגו' נגרסי'. וסיפיה דקרא ועשתה והצליח: **זנח** ישראל כו'. פסוק הוא ביהושע סימן ח': **זנח** ישראל טוב וגו' נגרסי'. וסיפיה דקרא חויב יהדפו וה"ג ליה ביהוד' פרק ראשון כ"ד: **נתתי** לכם וגו' נגרסי': **פלסופין**. בלשון יון חכמים: **אמרו** להם לומות העכו"ם. לבלעם ואבנימוס נדרך שלהם: **להזדווג**. ליהנות להם. ה"ג שפרצת תולדות על בתי כנסיות שלהם אם התינוקות מצפצפין בקולם אי אתם יכולים להם והילקוט מסייע ואם לאו אתם יכולים להסמכן כו': **הקול קול יעקב וגו'**. לומות הקול הוא שלו ואם לא יתפיס לומות שלו לומות הידים נמוכה לעשו ולעיל בפ' **תולדות**

אלו המלכים. התם הבשר זה הצבור. והרקח המקטרת ר' יהושע ור' נחמיה בשם ר' אחא אמרי לפי שהיו כל ישראל אומרים נבוכדנצר כנס כל ממונו של עולם ולממון שלנו הוא צריך? אמר הקב"ה חייכם שאני עושה ממונכם חביב עליו כמו בשמים הללו שהן עולין בסעודה. והעצמות יהרו. את מוצא בשעה שגלו ישראל היה נופן תוסס כהדא מרקחתא. והעמידה על נחליה ריקה. א"ר אלעזר אילו נאמר שבורה לא היה לה תקנה לעולם. וכשהוא אומר ריקה כל כלי שהוא ריקן סופו להתמלאות. כל כך למה למען תחם והרה נהשתה ונתכה בתוכה וגו'. כיון שהטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה ישבה בדד: (ו) ר' אבהו בש"ר יוסי בר הנינא פתח (הושע ה) אפרים לשמה תהיה אימתי ביום תוכחה יום שהקב"ה עתיד להתוכח עמהם בדין. אתה מוצא בשעה שגלו עשרת השבטים לא גלו יהודה ובנימין והיו עשרת השבטים אומרים מפני מה הגלה אותנו והם לא הגלה מפני שהם בני פלטין שלו. דילמא משום פנים יש כאן ח"ו. אין כאן משום פנים. אלא עדיין לא הטאו וכיון שהטאו הגלה אותם. אמרו עשרת השבטים הא אלהינו הא אלהינו הא תקיף הא תקיף הא קשוט הא קשוט דאפילו לבני ביתיה לא נסיב אפין. כיון שהטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה: (ז) ר' אבהו בש"ר יוסי בר הנינא פתח (ישעיה ג) ואנו ואבלו פתחיה. אנינה מכפנים ואבילה מבחוץ. פתחיה. חורבן ראשון וחורבן שני. ונקתה. נקיה מד"ת נקיה מדברי נבואה נקיה מצדיקים נקיה ממצות ומע"ט לפיכך לארץ תשב (חיוב ב) ישבו לארץ ידמו זקני וגו': (ח) רבי יצחק פתח (ישעיה ט) כי קול נהי נשמע מציון איך שודדנו. וכי יש עצים בוכים ויש אבנים בוכות שאתה אומר כי קול נהי נשמע מציון אלא ממי שהוא משרה שכינתו בציון. איך שודדנו איך הוות לן מבזוזים. (שם) בושנו מאד כי עזבנו ארץ זו א"י דכתיב (דברים יא) ארץ אשר י"י אלהיך דורש אותה. (ישעיה ט) וכי השליכו משכנותינו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. ד"א בושנו מאד כי עזבנו ארץ. אלו ד"ת כמד"א (חיוב יא) ארוכה מארץ מדה. וכי השליכו משכנותינו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. ד"א בושנו

מתנות כהונה

בילקוט יחזקאל ופי' מיל מגני מלחמה: אלו המלכים. כ"ל מלכי יהודה ויחזקאל: ולממון שלנו נחמיה: כמו בשמים. מעשה רוקח וחסו טרקח המרקחה: תוסס כדכר המתגבל שהוא מס מאד ובתלמוד מלינו יין תוסס: פתיחא לחריבים לגמי: אפרים עשרת השבטים וקראו בשם אפרים על שם שהמליכו עליהם ירבעם משבט אפרים: בני פלטין שלו. שניח המקדש נקנה בחלקם ובילקוט תלים מזמור ע"ו יש שהוסיף ואמרו: חם ובנוס. הם דכרי הספר ח"ו לא היה שם משום פנים שהרי לבנוסף גלו גם הם תלת שעדיין לא נתמלאה סאתם: הא תקיף כו'. לא הזק לא אמת שאפילו לבני ביתו לימו משה להם פיס: פתיחא ואמו ואבלו: ואבלות מבחון. וס"ג בילקוט (ל"ך רסו) ס"ג בילקוט פתחיה ג' פתחים חורבן כו': נקיה. ניקה ונקיה כד"ת ובעל הטור נקי לפי מדרש הזה: ה"ג בילקוט לארץ תשב יבשו לארץ ילמו: פתיחא כי קול נהי: ממי שהוא משרה שכינתו כו'. כביכול הקב"ה אמר כן עליו ועל ישראל וכדלעיל סוף פתיחתא ג':

אסיפת אמרים

בגליון נאמר כן בילקוט אין מדרש ח"ו עד"ם שמצרפי' בגמרא לא מוסיף קוס. (יב"ם): הא תקיף. פי' בילקוט דימו בנפשם כי מס שלח עמד לעשרת השבטים היה מבלתי יכולת לעמוד כנגד העומד ס עליהם כמו שעמד כנגד העומדים על יהודה (ובנימין): אנינה מבפנים וכו'. ע"ד דכתי ניין מבחוץ

אלהים על האדם לאמר וגו׳ . ועבר על צווי שנא׳ (שם ג) המן העץ אשר צויתיך וגו׳ . ודנתי אותו בנירושין שנא׳ (שם) ויגרש את האדם . ודנתי אותו בשילוחין שנא׳ (שם) וישלחהו י״י מג״ע . וקוננתי עליו איכה שנא׳ (שם) ויאמר לו איכה איכה כתיב . אף בניו הבנסתי אותם לא״י שנא׳ (ירמיה ג) ואביא אתכם אל ארץ הכרמל . וצויתים שנא׳ (ויקרא כד) צו את בני ישראל . ועברו על צווי שנא׳ (דניאל ט) וכל ישראל עברו את תורתך . ודנתי אותם בנירושין שנא׳ (הושע ט) מביתי אגרשם . ודנתי אותם בשילוחין שנא׳ (ירמיה טז) שלח מעל פני ויצאו . וקוננתי עליהם איכה ישבה בדד : (ה) ר׳ אבהו בש״ר יוסי בר הנינא פתח (יחזקאל כד) לכן כה אמר י״י אוי עיר הדמים . אוי מן קמי דקרתא דשפכו דמים בגווה . סיר אשר חלאתה בה . דהפשושיתה בגווה . וחלאתה לא יצאת ממנה . והפשושיתה לא נפקת מן גווה . לנתחיה לנתחיה הוציאה . מטליות מטליות היו גולים . כיצד גלו ר״א אומר שבט ראובן ושבט גד גלו תחלה . רשב״ג אומר שבט זבולן ושבט נפתלי גלו תחלה . הה״ד (ישעיה ח) כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי . ומה מקיים ר׳ אלעזר קרייה דרשב״נ אלא בַּעֵת שגלו שבט ראובן וגד כך גלו שבט זבולן ושבט נפתלי . (שם) והאחרון הכביד . ר׳ אבא בר כהנא אמר הממם בכמכביד הה״ד (שם יד) וטאטאתיה במטאטא השמד . לא נפל עליה גורל ר״נ בש״ר אחא אמר מהו לא נפל עליה גורל אמר הקב״ה בשעה שהפלתי קלכים על העכו״ם להגלותם לא גלו ואתם למה גליתם . כי דמה בתוכה היה כל כך למה להעלות חמה . ר׳ יודן שאל לר׳ אחא׳ א״ל היכן הרגו ישראל את זכריה בעזרת ישראל או בע״נ . א״ל לא בע״י ולא בעזרת נשים אלא בעזרת כהנים . ולא נהגו בדמו לא כדם איל ולא כדם צבי שבדם צבי ובדם איל כתיב (ויקרא יז) ושפך את דמו וכסהו בעפר . כרם הבא כתיב (יחזקאל כד) כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע שמתהו לא שפבתהו על הארץ לכסות עליו עפר . ד״א לכן כה אמר י״י אוי עיר הדמים אוי מן קמי דקרתא דשפכי דמה לגווה . גם אני אגדיל המדורה ארבה בפורענות . הרבה העצים אלו הלגיונות . הדלק האש אלו

אסיפת אמרים

מניין מן הקדקוד ומן הסמוס (יחזקאל כד) : שנא׳ וישלחהו . ויש להקדוש סיינו בלוחין סיינו גירושין ר״ל דסלק כמ״ד בג״ר פ״ל ויגרש אם האדם׳ בכח כאן שתגרש׳ ואיש יכולם להזור וסיינו דכתיב להזוקות זה וכן ביחזקאל לר״ע דאמר דאין עתידין לחזור ת״ל בלאוך סגלוס

מתנות כהונה

כלאם : אשר לויתיך וגו׳ נכתב : נירושין : מאמע מון למקום אבר היה שם בראשונה : בשילוחין . מאמע עוד בראתן בלאם : איכה . איכה כתיב שהיה לו לכתוב איך בקמץ בלא ה׳ : פתיחא אוי עיר הדמים . פסוק הוא ביחזקאל כ״ד : מן קמי כו׳ .

מפני העיר שפכו דמים בתוכה : דשפכו נרסי׳ לקמן וכן בילקוט [כה״י] : דהפשושיתא לפי הענין הוא זהמת והערך הביאה ולא פירשו : מטליות . מחיכות בלשון חז״ל מטלניות שמין בכסס ג׳ על ג׳ וכן פי׳ הערוך ור״ל בלא גלו כולם בבת אחת : הממם כבמכביד . פי׳ כמו מכבדת שמכבדין בו את הבית : במטאטא נרסי׳ . והיה מכבדת בדמי׳ כמ״ש : קלסים גורלות : כי דמה כו׳ . זה דמו של זכריה ועיין לקמן בפסוק מהטמת ובפסוק בלע יי׳ : כל כך לתה כו׳ . למה התלוך ס׳ כל זה הסיעור בלא היה הדם נגלע והיה תוסס להעלות כו׳ כך פרש״י והרד״ק פי׳ זה בלא כסו לתתו הס עלמס כדי להעלות חימה עליהס וכהילו עלמו בפעול זה וכן מאמע בילקוט׳ סוף מסכת תענית : הג׳ לקמן בפסוק בלע ה׳ ובפסוק מהטמת וכסהו בעפר ברם הכא כתיב כי דמה בתוכה היה על לחיח סלע שמתהו לא בשפבתהו על הארץ לכסות עליו עפר וכגירסת הספר גרם בילקוט׳ סוף תענית ולקמן בפתיחתה כ״ג : העצים . אלו הלגיונות וכן הוא בילקוט

תהיה כהנת כפונדקית. א"ר יוסי בר' חנינא הלואי עשו אותי בני כנרזימי הזו שהיא באה באחרונה. א"ר יודן משל לעבדו של מלך שעשה סעודה וזימן כל בני כנסיותיו ולא הזמין רבו. אמר המלך הלואי השוה אותי עבדי לבני כנסיותיו. כך אמר הקב"ה הלואי השוו אותי בני כנרזימי הזו שהיא באה באחרונה. אלא ולא אותי קראת יעקב. קאים טרון כל יומא ולא לעי וצלויי קמוי את לעי. קאים טרון כל יומא ולא לעי וא"ל חבריה אתי וצלי והוא אמר לית אנא יכיל. אצל הבעל מה כתיב (מ"א יח) ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין עונה ויפסחו על המזבח אשר עשה. הוי ולא אותי קראת יעקב. הלואי לא הכרתיך יעקב למה כי יגעת בי ישראל. לא הבאת לי שה עולותיך. שני תמידין שהיו מקריבים בכל יום שנא' (במדבר כח) את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. וזבחיך לא כבדתני אלו ק"ק. לא העבדתיך במנחה זה קומץ המנחה. ולא הוגעתיך בלבונה זה קומץ הלבונה. לא קנית לי בכסף קנה רב הונא בשם ר' יוסף אמר קנמון היה נדל בא"י והיו עזים וצבאים אוכלים ממנו. וחלב זבחיך לא הרויתני אלו אמורי קדשים קלים. אך העבדתני בחטאתיך הוגעתני בעונותיך. ראו מה נתמו לי עונותיכם לשרוף את ביתי ולחרוב את עירי ולהגלות את בני בין עכו"ם ולישב לי לבדי איכה ישבה בדד: (יא) ר' יצחק פתח (דניאל כח) תחת אשר לא עבדת את י"י אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויבך וגו'. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שמות טו) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים תבא כל רעתם לפניך. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שם) שמעו עמים ירגזון ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים שמעו כי נאנחה אני. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שם ג) ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ראה י"י כי צר לי מעי חמרמרו. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (ויקרא כג) וקראתם בעצם היום הזה ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים קראתי למאהבי. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (דניאל טז) צדק צדק תרדוף ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים צדיק הוא י"י כי פיהו מריתי. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שם טו) פתוח תפתח את ידך ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים פרשה ציון בידיה. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה

מתנות כהונה

כפונדקית וכמ"ש המגיד מבואר: כנרזימי מין מאכל הבא במהבוגה בסעודה ושיון בעברי ערך נרז: טרון. כלי' מעמ ומתן וכ"ל פקיל ומרי ופירוכו עומד כל היום בבוקר ומעמ ומתן בעסקיו ואימו יגע ולהתפלל לפני הקב"ה הוא יגע וכדמפרש ואזיל ובמגילת אסתר (ג') הנילסף נפתגם לשלוי: אתי לי. בא והתפלל ואמר לו מין לי יכול שיגע לי למה כי יגעת בי ובעבודתי אסתר עיף ויגע: זה קומץ המנחה. שמין בו עול עבדות כי קטן הוא ועל כן אמר לא העבדתיך: קנה לפיסום הקפורת ולא היו ליכיון לקנותו בדמיס וכדמפרש ואזיל: מה נגרמו לי והוא יגיעה לכם לפני המקום ברוך הוא כביכול ולכן אמר הוגעתני: וירשב לי לבדי. כילוקוף יפעיס נגש וליבא לי בדד: איכה יבבה בדד. ומאחר שהיא יבבה בדד מן הקב"ה כביכול הקב"ה גם הוא יבא בדד בלעדה וממנה: תביאמו וכו'. בדרך משל"ח מונח והולך זה לקבל זה

אסיפת אמרים

בלתי. (מהר"ם): אילו זכיתם וכו' פי' סיימ קולפיס לך פסוק תביאמו וגו' וכן כולם דומי בסגיל שקולפיס הבא כל בעסק נמחק פ' תביאמו וכן שמעו עמיס

בושנו מאד כי עזבנו ארץ זה בהט"ק כמד"א (ירמיה מג) ומחיק הארץ ועד העזרה התחתונה. וכי השליכו משכנותינו חורבן בית ראשון וחורבן בית שני. כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה: (ט) ר' יצחק פתח (ירמיה נה) בושנו כי שמענו חרפה כסתה כלימה פנינו כי באו זרים על מקדשי בית י"י. את מוצא בשעה שנכנסו שונאים לירושלים נכנסו עמהם עמונים ומואבים שנא' (מיכה ה) ידו פרש צר על כל מחמדיה כי ראתה גוים באו מקדשה אשר צויתה לא יבאו בקהל לך. נכנסו לבית קה"ק ומצאו שם שני כרובים נטולו אותן ונתנו אותן בכליבה והיו מהזירין אותן בחוצות ירושלים ואומרים לא היתם אומרים שאין האומה הזאת עובדת ע"א ראו מה מצינו להם ומה היו עובדים הא כל אפיין שיון הת"ד (יחזקאל כה) יען אמור מואב ושעיר הנה ככל הגוים בית יהודה. באותה שעה נשבע הקב"ה שהוא מקעקע ביצתן מן העולם שנא' (צפניה ב) לכן חי אני נאם י"י צבאות אלהי ישראל כי מואב כסדם תהיה ובני עמון כעמרה. כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה. ד"א (ירמיה נה) בושנו כי שמענו חרפה זה י"ז בתמוז. כסתה כלימה פנינו זה ט' באב. כי באו זרים על מקדשי בית י"י חורבן ראשון וחורבן שני. כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה: (י) ר' יצחק פתח (ירמיה מג) ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל. רבי יוחנן שמע לה מהדין קרייה (שם יז) משא דמשק הנה דמשק מוכר מעיר והיתה מעי מפלה עזובות ערי ערוער. עומד בדמשק ומזכיר ערוער והלא אין ערוער אלא בתחום מואב. אלא שם"ה בתי עכו"ם היו בדמשק וכל אחת ואחת היו עובדין אותה יום אחד והיה להם יום אחד והיו כולן עובדין באותו היום. וכולן עשו ישראל א' הגמוניא ועבדו אותן דכתיב (צפניה י) ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני י"י ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את י"י ולא עבדוהו אפילו בשותפות. א"ר אבא בר כהנא לא תהית

אסיפת אמרים — מתנות כהונה

מגלה. (יט"ע): א פי' לגורס ויחפיסו לתת לפנדן | מבוזזים בוזזים: פתיחא פותחו: בכליבה כלחם פיזום כמד"ק כלוב שף והוא מלא נקבים

וכקטים מכל לד והמוזן בפנים נראה מבחוץ מכל הלדדים: בחוצות יחופלים. להרחוקם על שלא הקומות שכר בלו שמה: האומה הזאת. ישראל: כל הפיין שוין. כל הפנים שוות לעומר הרי ישראל גם המה שיע"ג כשאר הקומות ועיין בערוך ערך לפיין: שוין הדא הוא נרמי'. ביצתן. של עמון ומואב: מקדשי. לפון רבים: פתיחא ולא לחומי: שמע לה כו'. פיזום של פסוק זה היה לומד ומפיע מלפסוק זה לקמן: שם"ה בתי ע"ז היו בדמשק. ולפיכך מכיון שלמת דמשק עם ערוער כן פרט' בם' שפיהו וגם הניח רש"י שערוער הוא מל"י וכאן שלמו שהוא בתחום מואב כי ישראל לקחוהו מסיחון והוא שלהם במלך מואב ולקחו מידו וכמו שלמרו חז"ל עמון ומואב מכרו בסיחון והרד"ק ז"ל בספר שרשים שרם שרעיר כתב דעות שונות בפי' פסוק זה ואינם מתיישבים לפי מדרש זה. ומדרש חזית (ה' י"ב) ויגלקוט פ' תקח מפרש שבסיבת יושבי ערוער בחה להם פורענות לדמשק שלמר הקב"ה לגליהו עד שלחה מקטרג על חלו פיזום: על ישראל בח וקטרג על חלו פי' יושבי דמשק מיד כי' עיין שם: והיו עובדין כלן נרמי'. פי' היו עובדין כל הע"ז בחומו יום ועיין לקמן בפתיחתא כ': ועבדו חומן. פי' בכל יום: לא תהיה כהנא כו'. משל הוא בסוף יבמות לתמן שלמר הפנודקים כותית נחמתן לעדות שלמר לחמר שלמר בעלה ושלמר מישראל לינה נחמת וקל מחמר תלמודא ולא תהיה כהנא כלומר חשה כשרה

תהיה כהנת כפונדקית. א"ר יוסי בר' חנינא הלואי עשו אותי בני כנרזימי הזו שהיא באה באהרונה. א"ר יודן משל לעבדו של מלך שעשה סעודה וזימן כל בני כנסיותיו ולא הזמין רבו. אמר המלך הלואי השוה אותי עבדי לבני כנסיותיו. כך אמר הקב"ה הלואי השוו אותי בני כנרזימי הזו שהיא באה באהרונה. אלא ולא אותי קראת יעקב. קאים טרון כל יומא ולא לעי וצלויי קמוי את לעי. קאים טרון כל יומא ולא לעי וא"ל חבריה אתי וצלי והוא אמר לית אנא יכיל. אצל הבעל מה כתיב (מ"א יח) ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין עונה ויפסחו על המזבח אשר עשה. הוי ולא אותי קראת יעקב. הלואי לא הכרתיך יעקב למה כי ינעת בי ישראל. לא הבאת לי שה עולותיך. שני תמידין שהיו מקריבים בכל יום שנא' (במדבר כח) את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. וזבחיך לא כבדתני אלו ק"ק. לא העבדתיך במנחה זה קומץ המנחה. ולא הוגעתיך בלבונה זה קומץ הלבונה. לא קנית לי בכסף קנה רב הונא בשם ר' יוסף אמר קנמון היה נדל בא"י והיו עזים וצבאים אוכלים ממנו. וחלב זבחיך לא הרויתני אלו אמורי קדשים קלים. אך העבדתני בחטאתיך הוגעתני בעונותיך. ראו מה נתמו לי עונותיכם לשרוף את ביתי ולחרוב את עירי ולהגלות את בני בין עכו"ם ולישב לי לבדי איכה ישבה בדד: (יא) ר' יצחק פתח (דניאל כח) תחת אשר לא עבדת את י"י אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויביך וגו'. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שמות עו) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים תבא כל רעתם לפניך. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שם) שמעו עמים ירגזון ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים שמעו כי נאנחה אני. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שם ג) ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ראה י"י כי צר לי מעי חמרמרו. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (ויקרא כג) וקראתם בעצם היום הזה ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים קראתי למאהבי. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (דברים עז) צדק צדק תרדוף ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים צדיק הוא י"י כי פיהו מריתי. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה (שם עו) פתוח תפתח את ידך ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים פרשה ציון בידיה. אילו זכיתם היתם קוראים בתורה

מתנות בהונה

כפונדקית טומית וכלן הגמל מבואר: כנרזימי מין מאכל הבא במהבוסא בסעודה ועיין בערוך ערך נרז: טרון. כלי' עופא ומוקן וכד"ק פקיל ומקי ופירוקו עומד כל היום בבוקר ומוקן ומוקן בעסקיא ואיכו יגע ולהתפלל לפני הקב"ה הוא יגע וכדמפרש ואזיל ובמגילת אסתר (ג') הגיעה בפתגם לשלוח: אתי לי. בא והתפלל ואמר לו מין לי יכול שיגע למי למה כי יגעת בי וכעובדתי אסתר עיף ויגע: זה קומץ המנחה. שאין בו עול עבודות כי קמץ הוא ועל כן אמר לה העבדתיך: קנה לפיטום הקטורת ולא היו נהיכין לקנותו בדמיס וכדמפרש ואזיל: מה נגרמו לי והוא יגיעה לבה לפני המקום ברוך הוא כניכול ולכן אמר הוגעתני: וישב לי לבדי. ניקוף יפעיס נגש וניבא לי בדד: איכה ישבה בדד. ומאחר שהיא ישבה בדד מן הקב"ה כניכול הקב"ה גם הוא ישב בדד בלעדה וממנה: תביאמו וכו'. בדרך משל"ק מוגש והולך זה לקבל זה

אסיפת אמרים

בלשון. (מהר"ם): אילו זכיתם וכו'. פי' סיימה קורלוים לך פסוק תביאמו וגו' וכן כולם דומי בסגיל שקורלוים תבא כל רעתם נמחק פ' תביאמו וכן שמעו עמיס

בושנו מאד כי עזבנו ארץ זה בהט"ק כמד"א (יחזקאל מג) ומחיק הארץ ועד העזרה התחתונה. וכי השליכו משכנותינו חורבן בית ראשון וחורבן בית שני. כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה:

(ט) ר' יצחק פתח (ירמיה נה) בושנו כי שמענו חרפה כסתה כלימה פנינו כי באו זרים על מקדשי בית י"י. את מוצא בשעה שנכנסו שונאים לירושלים נכנסו עמהם עמונים ומואבים שנא' (תהים פ) ידו פרש צר על כל מחמדיה כי ראתה גוים באו מקדשה אשר צויתה לא יבאו בקהל לך. נכנסו לבית קה"ק ומצאו שם שני כרובים נטלו אותן ונתנו אותן בכליבה והיו מהזירין אותן בחוצות ירושלים ואומרים לא הייתם אומרים שאין האומה הזאת עובדת ע"א ראו מה מצינו להם ומה היו עובדים הא כל אפיין שוין הת"ד (יחזקאל כה) יען אמור מואב ושעיר הנה ככל הגוים בית יהודה. באותה שעה נשבע הקב"ה שהוא מקעקע ביצתן מן העולם שנא' (צפניה ב) לכן חי אני נאם י"י צבאות אלהי ישראל כי מואב כסדם תהיה ובני עמון כעמרה. כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה. ד"א (ירמיה נה) בושנו כי שמענו חרפה זה י"ז בתמוז. כסתה כלימה פנינו זה ט' באב. כי באו זרים על מקדשי בית י"י חורבן ראשון וחורבן שני. כיון שחטאו גלו זכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה: (י) ר' יצחק פתח (יחזקאל מג) ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל. רבי יוחנן שמע לה מהדין קרייה (עמוס ז) משא דמשק הנה דמשק מוכר מעיר והיתה מעי מפלה עזובות ערי ערוער. עומד בדמשק ומזכיר ערוער והלא אין ערוער אלא בתחום מואב. אלא שם"ה בתי עכו"ם היו בדמשק וכל אחת ואחת היו עובדין אותה יום אחד והיה להם יום אחד והיו כולן עובדין באותו היום. וכולן עשו ישראל א' הגמוניא ועבדו אותן דכתיב (צפניה י) ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני י"י ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את י"י ולא עבדוהו אפילו בשותפות. א"ר אבא בר כהנא לא תהית

אסיפת אמרים מתנות כהונה

מבוזזים כוזזים: פתיחא כוסמו: בכליבה פיכוס כמד"ת כלוב עוף והוא מלא נקביס

תגלגם. (יס"ע): א פי' תגודם ותסיפם לתת לעבדן כלתתם

וכקביס מכל צד והעוזן בפיס נרמה מבחוץ מכל הלדיס: בחוצות יוסלים. להרמותם לל שלל התומות תכבר בלו שמה: האומה הזאת. ישרלל: כל תפיין שוין. כל הפיס שוות לעומר הרי ישרלל גם המה שוע"ג כמתר התומות ושיין בערוך ערך תפיה: שוין הדא הוא גרסי'. ביצתן. של עמון ומואב: מקדשי. לשון רבים: פתיחא ולא תומי: שמע לה כו'. פיכוס של פסוק זה היה לומד ובמו מלסוק זה לתקון: שם"ה בתי ע"ז היו בדמשק. ולפיכך מכוין מפלת דמשק עם ערוער כן פרש"י בס' יפעיהו ושם הביא לם"י שערוער הוא מל"י וכמן שמתר שהוא בתחום מואב כי ישרלל לקחוהו מסיחון והוא שלהם במלך מואב ולקחו מידו וכמו שמתרו חז"ל עמון ומואב שכרו בסיחון והרד"ק ז"ל בספר שרשים שרש ערער כתב דעות שונות בפי' פסוק זה ותיום מתיבים לפי מדרש זה. ובמדרש חזית (ה' י"ב) ויולקוט פ' תקת מפרש שבסיבת יושבי ערוער בתה להם פורעניות לדמשק שתתר הקב"ה לחליהו עד שתתה מקבלת על שלו פיכוס על ישרלל בת וקבלת על שלו פי' יושבי דמשק מיד כו' עיין שם: והיו עובדין כלן גרסי'. פי' היו עובדין כל הע"ז בחותו יום ועיין לקמן בפתיחתא כ': ועבדו חותן. פי' בכל יום: לא תהיה כהנת כו'. משל הוא בסוף יבמות דתנן התם הפונדקית כוסית נחמית לעבודת תגה לחתר שתת בעלה ותגה מישרלל פיכה נחמת וקל מתמה תלמודא ולא תהיה כהנת בלומר תגה כשרה

כפונדקית

ד' חנינא בר פפא ור' סימון. ר"ח בר פפא אמר יום שנזדווג נבוכדנצר לישראל העדה מהם שני לבושין בגדי כהונה ובגדי מלכות. ביום קרה ע"ש שקראו לענל אלה אלהיך ישראל. חומץ על נתר א"ר יהושע לאחד שהיה לו מרתף של יין. בדק הבית ראשונה ומצאה חומץ שניה ומצאה חומץ שלישית ומצאה חומץ אמר הא מפתיא דכולא בישא. ושר בשרים על לב רע. אמר רבי ברכיה כל דזמר זימרא לא עייל באודניה דרקדא. כל דזמר זמר ברא דטפשא לא שמע. ד"א מעדה בנד ביום קרה אמר רבי סימון יום שנזדווג נבוכדנצר לישראל העדה מהן שני לבושין בגדי כהונה ובגדי מלכות. ביום קרה כהה"ד (זכריה ז) ויהי כאשר קרא ולא שמעו חומץ על נתר א"ר יהושע בר נחמיה כזה שהוא נותן חומץ על נתר וסותרו כך היו סותרים ד"ת. הה"ד (דה"ב לו) ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים. רבי אבא ב"כ אמר בפרה זו שהיא מלחכת בפיה. ושר בשרים על לב רע. ר' חגי בש"ר יצחק אמר לפי שהיו ליצני הדור ממללים בפיהם ומרמזין בעיניהן זמורין באצבעותיהן ואומרים (יחזקאל יב) החזון אשר הוא חוזה לימים רבים ולעתים רחוקות הוא נבא. א"ל הקב"ה חייכם כי בימיכם בית המרי. מיד (דה"ב לו) ויעל עליהם את מלך כשדים ויהרוג בחוריהם בחרב וגו'. וכתיב (מ"ב כה) וישרוף את בית י"י זה בהמ"ק. ואת בית המלך זה פלטין של צדקיהו. ואת כל בתי ירושלים (רבי פנחס בש"ר הושעיא אמר ת"פ בתי בנסיות היו בירושלים חוץ מבהמ"ק מנין (יחזקאל ח) מלאתי בנימטריא הבי הוי. וכל אחת ואחת היה לה בית ספר למקרא ובית התלמוד למשנה וכולן עלה אספסיאנוס והחריבן. ואת כל בית גדול זה בית מדרשו של ריב"ז. ולמה קורא אותו בית גדול ששם מתנין שבחו של הקב"ה. כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה: (יג) ר' חנינא בר פפא פתח (משלי כה) מפיץ וחרב וחץ שנון וגו'. מפיץ ע"ש (דברים כח) והפיצך ה' בכל העמים. וחרב ע"ש (ויקרא כו) והריקותי אחריכם חרב. וחץ שנון ע"ש (יחזקאל ה) בשלחי את חצי הרעב. הכל למי לאיש עונה ברעהו עד שקר. אלו

מתנות כהונה

על פס שקראו כו'. דבם קרה כתו קרא בתילוף לומות לחה"ע: הא מפתיא כו'. סרי לחייה וסייעתא שכולם הומץ וח"ל לבדוק יותר: כל דזמר זמרא כו'. כלומר שמוסיפו והחר זמוניה כן טופה וכסיל הטפ"כ לימנו טומנו ומקבל זכן פיכס"י בספר מצלי: ה"נ בעבודת עבד הקב"ה באודני' דרקדא. פי' בחזני הטפש המקבל בני כופי: ויהי בחסר קרא וגו' פסוק הוא זכריה סי' ז': וסותרו. החומץ מקבל וסותר הנתר: בפרה כו'. כל מה שהפרה מלחכת הוא בזוי ומגוול ומטונף כמו שדבקו הזיל בחבית טוב תוכל עשב וכן מלעיגים פי' בוזים ומלעיגים ומשקצים את דברי הנביאים: ממללים כו'. דרך קיטנות ולהג הרבה: כי בימיכם בית המרי. פסוק הוא ביחזקאל סי' י"ב: רבי פנחס כו'. גם לומר שזה שכתוב ואת כל בתי ירושלים מדבר בבתי מדרשות וכדמפ' ואזיל שהרי לח כל הבתים שבירושלים נשרפו: ה"נ ומטונים בתי בנסיות וכן הוא ביהושלמי ריש פ' שני דיומי ועיין לקמן בפסוק בלע ה' ובילקוט ישעיה גרס למקרא ובית ספר למשנה ובית ספר לתלמוד וכולן כו' וגירסת הספר הבית בילקוט בתיכה וכפ"נ גם כן וכן הוא ביהושלמי ריש פ' שני דיומי ובפ' בני העיר בתילה: מתנין. מספרים: פתיחא מפיץ מכו: בשלחי חצי הרעב

בתורה (ויקרא כג) אלה מועדי י"י ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים על אלה אני בוכיה . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (במדבר כ) במסילת נעלה ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים סלה כל אבירי י"י . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא כו) ואשבור מוטות עולכם ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים נשקד עול פשעי בידו . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (שם ו) אש תמיד תוקד על המזבח ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ממרום שלח אש בעצמותי . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (דברים ה) בכל הדרך אשר הלכתם ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים לא אליכם כל עוברי דרך . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא כו) ואכלתם לחמכם לשובע ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים כל עמה נאנחים מבקשים לחם . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (שמות לד) לא יחמוד איש את ארצך ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ידו פרש צר על כל מחמדיה . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא עו) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים טומאתה בשוליה . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (שם) מכל חטאתיכם לפני י"י תטהרו ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים חטא חטאה ירושלים . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (במדבר י) ונזכרתם לפני י"י אלהיכם ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים זכרה ירושלים ימי עניה ' אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא כו) והתהלכתי בתוככם ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ויצא מן בת ציון כל הדרה . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (דברים כח) ונתנך י"י לראש ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים היו צריה לראש אויביה שלו . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (שם עו) שלש פעמים בשנה ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים דרכי ציון אבילות . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא כו) וישבתם לבטח ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים גלתה יהודה מעוני . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (שמות יב) ליל שמורים הוא לי"י ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים בכה תבכה בלילה . אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (דברים ו) איכה אשא לבדי ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים איכה ישבה בדד : (יב) ר' חנינא בר פפא פתח (משלי כה) מעדה בגד ביום קרה חומץ על נתר ושר בשרים על לב רע . רבי חנינא ור' יונתן תרויהון אמרין למה היו עשרת השבטים ושבט יהודה ובנימין דומין? לשני בני אדם שהיו מתכסים בשמלה חדשה ביומות הגשמים והיה זה בוגד מבאן וזה בוגד מבאן עד שקרעו אותה . כך לא זזו עשרת השבטים עובדים ע"א בשומרון ושבט יהודה ובנימין עובדים ע"א בירושלים עד שגרמו לירושלים ליהרב . ד"א מעדה בגד ביום קרה .

רבי

אסיפת אמרים

סמוס ירגזון דכ"ו כבר עבר ונתקיים בחמת . (מכות דר"ל) : במסילה נעלה . ות"ל וכרי זה רק מה שהיו לעתות דרך גבול לדוש במסילה וזה לא נתקיים שלא בחיסה מלך לדוש ו"ל לדוגמת נקד ונקדו וסכוונה ונתנך ס' עליון לסיות לרעתם . יפ"ע

מתנות כהונה

עד נמר סימן לפעיס : כועדי . העיין והלית סס סוכת בחיבה זו ושיקר שוכבו הוא ועד ושיין בפרשיס של הרד"ק : עליכם וגו' נכסי'. ושיפיס דקרא תטהרו היפוך של טומאתה בשוליה : בימות הגשמים . שעת ליכה הוא ולריכים להתכסות : זה בוגד . מוסה ומוסך הבגד עליו מונקלוס ויסר ומעדי :

1 לכסות בו : מעדה . הסר מרגש

לאיש שבת מריב . אמר הקב"ה בבוד היה לי אילו לא נזדווגתי לאומה זו ,
את מוצא בשעה שגלו ישראל לבין העכו"ם היה הקב"ה מהזר על פי זחיהן
של עכו"ם לשמוע מה הם אומרים' ומה היו אומרים אלהיהם של אומה זו
נפרע הוא מפרעה ומסיסרא ומסנחריב וכיוצא בהן . וחוזרין ואומרין ולעולם
נער הוא ככיכול הזקינו הדברים . הה"ד (ישעיה מ ו) ויבא אל הגוים אשר
באו שם ויחללו את שם קדשי . לא הוה צריך קריא לומר אלא ויבאו ואת
אמר ויבא אלא ככיכול הוא עצמו . הה"ד ויבא אל הגוים . ומה היו אומרים
אם עם י"י אלה למה מארצו יצאו . ד"א יוסר זה ירמיה . לין זה דורו שהיו
ליצנים . לוקח לו קלון שהיו מקללין אותו דכתיב (ירמיה טו) לא נשיתי ולא
נשו בי כלה מקללוני . ומוכיח לרשע מומו שהיה מוכיח לישראל ואומר להם
איכה : (מז) ר' אבהו פתח (שם ד) דרכך ומעלליך עשו אלה לך וגו' . אימתי
שבהו של מלך להזקק ללניונותיו במדבר או ביישוב . לא ביישוב . במדבר
כתיב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים והבא כתיב עוללים שאלו
לחם וגו' . במדבר כתיב (תהלים פח) הן הכה צור ויזובו מים והבא כתיב דבק
לשון יונק אל חכו בצמא . במדבר כתיב (שם קה) פרש ענן למסך והבא כתיב
צפד עורם על עצמם . ומי עשה לך דרכך ומעלליך אורחתיך בישאתא
ועובדיך מרידאתא . (ירמיה ד) זאת רעתך כי מר כי נגע עד לבך זו סנהדרי
גדולה שהן קרויין לבן של ישראל דכתיב (שופטים ה) לבי לחוקקי ישראל .
וכיון שהן מבעיסין אותי לית לבי להוקקי ישראל . אמר הקב"ה כי נגע עד
לבך זה בהמ"ק כמד"א (דה"ב ג ז) והיו עיני ולבי שם כל הימים. ד"א כי נגע עד
לבך

מתנות כהונה

יש עבד לעבוד כלומר שמשמש את רבו כעבד וכמו שתרגם כל מלאכות שעבד תעבד לבני תלמיד עשה לרבו : נפרע מפרעה גלסי' ולמה היה לנו להזדווג ליכרהל לכרע להם : ולעולם נער הוא . כתמיה וכי תתה סבור שלעולם הוא נער ככמו : הזקינו הדברים . דבר כימוי היה או כ"ל לומר דכריה שעשה בשכבר הימים ועתה אין יכול לעשות כה : ואומר להם תיכה . וזה משה ופרעה ושונא שלהם : להזקק ללניונותיו . לשפוך להם פרנסתם בכויות וכמלוי : ה"ג במדבר כתיב הנני כו' . וכן הוא ביקלום ילמיהו ופי' מנהג במדבר ודם הוא לשפוך פרנסה ללניונותיו יותר בכויות ביישוב מבמדבר והקב"ה נהג בהיפוך עם ישראל שהרי במדבר כתיב הנני ממטיל וגו' שנתן להם לאוכל ולא לשובע ולהרי פי' ביישוב כתיב עוללים כו' : צפד עורם כו' . ולא הגין עליהם עץ למסך ומסתור : אורחותך כו' . דרכך ומנהגיה שלך הרשיע ומעשיך שעשה מרד למרוד בהקב"ה : לית לבי וגו' . כלומר מיום שנתנו אותם לבי ומוקקי ומלאתי גיל ליהני למוקקי :

אסיפת אמרים

תורגם . מסרי"ם . לבי למוקקי . ות"ת ולא לבי למוקקי , ות"ת ולא לבי להוקקי . ומ"ש אמר כלן משמע שהקב"ה אמר לה וי"ל דכתוב אחד מהם לה בנבואתם וכלולו היה הקב"ה בעצמו מדבר

אלו ישראל שהשיבו ואמרו (שמות לב) אלה אלהיך ישראל . (משלי כה) שן רועה ורגל מועדת וגו' אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע כשבאת לרעות אותנו השן אכלה ומדקה אחרים ולמה שן רועה אוכלת אותנו ורגל רופסת אותנו מפני בטחונה של ע"א על שבגדנו בצורנו . (שם) מעדה בגד ביום קרה (זכריה ז) ויהי כאשר קרא ולא שמעו . ד"א שן רועה ורגל מועדת . שן מערערא ורגל ממטמטא . אמר הקב"ה אני אמרתי לישראל בגדו בע"א ובטחו בי והן לא עשו כן אלא בגדו בי ובטחו בע"א ה"ד (ירמיה ג) אומרים לעץ אבי אתה . כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה : (יד) רבי הנינא בר פפא פתח (משלי כט) איש חכם נשפט את איש אויל ורגז ושחק ואין נחת . א"ר סימון כל שהוא דן את טיפש הוא עצמו נידון . הה"ד חכם נשפט שפט אין כתיב אלא נשפט . ד"א איש חכם נשפט זה הקב"ה שנא' (ירמיה ט) חכם לבב ואמיץ כח . את איש אויל אלו ישראל שנא' (ירמיה ד) כי אויל עמי . ורגז ושחק . רגזתי ואין נחת שחקתי ואין נחת . רגזתי עליכם בימי פקח בן רמליהו שנא' (דה"ב כח) ויהרג פקח בן רמליהו וגו' . שחקתי עליכם בימי אמציהו שנא' (שם כה) ואמציהו התחזק וינהג את עמו וילך גיא המלח . מהו גיא המלח תחת כפי המלח . תחת כפויי מלחמה . ועשרת אלפים חיים שבו בני יהודה ויביאום לראש הסלע וישליכום וגו' . באותה שעה אמר הקב"ה לא גזרתי מיתה לבני נח אלא בחרב ואלו ויביאום לראש הסלע וישליכום וכולם נבקעו . ואין נחת באותה שעה אמר הקב"ה מה אלו עושין כאן יגלו . כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה :

(טו) ר' חנינא בר פפא פתח (משלי ט) יוסר ליץ לוקח לו קלון . א"ר יצחק כל המעמיד תלמיד רשע סופו להתבזות ממנו שנא' יוסר ליץ לוקח לו קלון . הוא דעתיה דר' יצחק דא"ר יצחק כל המעמיד תלמיד רשע בא"י כאילו מעמיד ליסטים ובחוצה לארץ מעמיד עבד . ארשב"ל כתיב (שם ל) כבוד לאיש

מתנות כהונה

כרעב . פסוק הוא ביחזקאל סי' ה' : אלו יבמלו והקב"ה נקרא ביע שנאמ' ויעף ויע מכיך על מעגול : ס"ג בצורנו מעדה בגד ביום קרה ודכתי בניהד ומעילה שמעלו בהקב"ה ודנקו בע"ז וזה קרא כמו קרא וכדלעיל : מערערה . פי' הערוך שוכרת : ממטמטה . לי דריסה ומיסמוס : פתיחה לים מכס : נשפט נגם : ה"נ הה"ד חכם וכו' וה"נ בילקוט מבלי המעיין יראה לעיין בגי' הספר ומקלקלה בשיבוש סורות וכבי מוכא בילקוט שם' מבלי (התקסב) וכן מלאתי שוב מין לי בספר לוח אחת : ויהרוג כו' . פ"ש בדברי הימים ב' כ"ח : ביבי למליהו . הרואה להם פיסם סוהקות שהם נלמו סוחליהם וכדמפרש ומחזל : כפי . הגיה הוא עמוק כמו כיפה והכי הוא בתילו כתיב כפי המלח ודכתו שוב ל' כיסוי כלומר כפות וקשור וכלח דהם בהיפוך תוחות לשון מלחמה פירושו ויל בקבבי המלחמה : שבו בני יהודה גדכי . פירוש בני יהודה שבו מבני שעיר ככתוב בד"ה ב' סימן כ"ה וכולם נבקעו וזה שסמוך שויתר להם על כך : ה"ג וכלם נבקעו ואין נחת . פי' דכתיב גבי אחז לאחר שנפל ביד פקח בן רמליהו ויזבח לאלקי דמשק וגבי אמציה כתיב ויבא את אלקי שעיר וגו' וכיוס הגיהה כך היא וכלם נבקעו ואין נחת בתוהו עם אחר הקב"ה כו' : כך מלאתי בגי' בילקוט : כל המעמיד תלמיד רשע בתי' כתילו מעמיד לסטים וכה"ל עבד ע"כ וכ"ל כי לעולם הרשעים שבתי' היו יותר טובים מכה"ל וכדאחרינן פרק אין מעמידין את הזי מה בין לסטאי דתי' לגבי דה"ל ופי' רש"י אע"פ שהלסטים פרוצים יותר מגנבים ולפיכך המעמיד תלמיד רשע בתי' הוא כתילו מעמיד לסטים שתלמודו נקפך עליו למשחית ביודע וכקי לעוד ולקפח הבריות וע"כ הוא יותר גרוע שהוא כעבד דהייט כותי . וכשכן יש גרם המעמיד תלמיד בה"ל מעמיד לסטים וכתי' מעמיד לו עבד ולפ"

של פסח הוא לילי ט"ב . ועל זה היה מקונן ירמיה איכה ישבה בדד : (יט) ר' אבין פתח (תהלים ג) והוא מהשנא עדניא וזמניא . אמר ירמיה לישראל אילו זכיתם הייתם יושבין בירושלים ושותין מי השילוח שמימיו נקיים ומתוקים . עכשיו שלא זכיתם הרי אתם גולים לבבל ושותין מי פרת שמימיו עכורין וסרוחין . הה"ד (ירמיה ג) ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי שיחור ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר . אילו זכיתם הייתם יושבים בירושלים ואומרים שירים ומזמורים לפני הקב"ה עכשיו שלא זכיתם הרי אתם גולין לבבל וקוראים קינים ונהי הוי (תהלים קלז) על נהרות בבל איכה : (כ) רבי אלכסנדרי פתח (תהלים קב) שקדתי ואהיה כצפור בודד על גג . אמר הקב"ה שקדתי להכניס בני לא"י מיד . ואהיה כצפור בודד על גג . מה הצפור מתבודד מגג לגג ומגדר לגדר ומאילן לאילן ומשוכה לשוכה . כך כשיצאו ישראל ממצרים היו נוסעים במחלוקת והונים במחלוקת . ויסעו ויחנו . וכיון שבאו להר סיני נעשו כולם חוטניא . ויחנו אכ"כ אלא (שמות יט) ויחן שם ישראל . באותה שעה אמר הקב"ה הרי השעה שאתן תורה לבני . ד"א שקדתי (ואהיה כצפור) אמר הקב"ה שקדתי אני להשרות שכינתי בבהמ"ק לעולם . ואהיה כצפור מה הצפור הזה בשעה שאתה נוטל גוזליה היא יושבת בדד כך אמר הקב"ה שרפתי את ביתי והחרבתי את עירי והגליתי את בני לבין העכו"ם וישבתי לי לבדי איכה : (כא) ר' אלכסנדרי פתח (ויקרא יג) והצרוע אשר בו הנגע וגו' . והצרוע זה בהמ"ק . אשר בו הנגע זו ע"א שהיא מטמאה כנגע שנא' ויחללו את מקדשי ויטמאו . בגדיו יהיו פרומים אלו בגדי כהונה (שם) וראשו יהיה פרוע הוא שנאמר (ישעיה כב) ויגל את מסך יהודה גלי דכסיא . ועל שפם יעטה . כיון שגלו ישראל לבין עכו"ם לא היה אחד מהן יכול להוציא דבר תורה מפיו . וטמא טמא יקרא הורבן ראשון והורבן שני אר"י בן חלפתא כל מי שהוא יודע כמה שנים עבדו ישראל ע"א הוא יודע איכותי בן דוד בא . ואית לן תלתא קראי מסייע ליה . הדא (הושע ג) ופקדתי עליה את ימי הבעלים אשר תקטיר להם כימי הבעלים . תנינא (זכריה ז) ויהי כאשר קרא ולא שמעו כן יקראו ולא

מתנות כהונה

ומלויים כנגדו הכוי בגיל ע' בתב כו' : הוי לל י"ם כו' . שלעולם בחומו יום שהל להיות כו יום טוב רלמהן של פסח כו ביום הל להיות פסעה בתב : הומוניא כלל לחד בלים לחד ושין לעיל בפיהתפ"י : אלא ויהן כלים לחד בלב לחד כמו שפיהם רש"י שם : ואהיה כלפור . ועשתי כלפור כו' : וישבתי כו' . ויסיס שם ל"ת של יפבה כיוון שלפי שכינה וכן הוא בספר הזוהר בפרשת עקב : פיהתה והלהוע : גלי דכסיא . פי' הערוך הדוכסוס והכריס וחזו ולחבו כלומר הרחליס שכשה ודרם מסך מלמהן נכוכי מדין והמרגנה ולפ"י והכדל"ק לל פיהבו כן בספר יפעיה כי' כ"ג ושיי"ם : לא היה כו' . כלילו פיהם מעוהף ומכוסה : כימי הבעלים . כימיס לחבר עבדו הבעלים יפקוד עליהם לסיות גוליס

אסיפת אמרים

דלפי גלח קיימו סיעבוד ת' שנה במליס ליסיס לבבליס בשלה גלוית ולבך לוכליס על מנות ומכוליס לסכוהת שפדיין לל נשלם סמיכור וספיעבוד ועי"ש פרוני לענה בע"ב . ועי"ז סיה מקונן ליוסף ובכה בדד בל' עבר ולח יובבה . גלח לרמז דהוה כליל בבר יבבה בעודם סעיר בבתי עם שבבר ענוי בגלות לבבליס בע"ל . (מגלת דל"ת) : גלי דכסיא . עיין מ"ב ול"ג שפיהובו שגלו מס שהיס מכוסס והיינו ולחבו יהיס פרוע דהיינו גלו שעטרה שפיה לעולם רחם : ושמא שמא יקרא חודבן ראשון ושני . פיהם שעומדה קולהת לבכיה ומלומדה פרוע ע"ד דליהת בפ"ק דמ"ק ולע"ג דבעני לל הוס ע"ז מ"מ היס בה שנאת חנס שבבה מע"ז ל"ש שבעון ע"ז שבים בניה רחמן היס שבה לחוכן כ' ג"ב כי לח שלה עוני עד שהם חלח שבעון ב' קלי ריוח ומלה שהיס בעניו בעניו היס ב' כדי שלח יפייחבה מרחמי שמיס ולכן לח חזרו ב' דבריס שבחכיה בניס

לבך זה הקב"ה. א"ר חייא היכן מצינו שנקרא הקב"ה לבן של ישראל מן הדין קרייא (תהלים עג) צור לבבי וחלקי אלהים לעולם: (יז) רבי אבהו פתח (שם פט) וישיחו בי יושבי שער. אלו עכו"ם שהן יושבין בבתי תרטיאות דבבתי קרקסיאות. ונגינות שותי שבר מאחר שהן יושבין ואוכלין ושותין ומשתברין הן יושבין ומשיחין בי ומלעיגים בי ואומרים בגין דלא נצרף להרובא דיהודאי. והן אומרים אלו לאלו כמה שנים את בעית מחי. והן אומרים כחלקא דיהודאי דשבתא. ומכניסין את הגמל לטרטיאות שלהם והחלוקים שלו עליו והן אומרין אלו לאלו על מה זה מתאבל. והן אומרים היהודים הללו שומרי שביעית הן ואין להם ירק ואכלו ההוהים של זה והוא מתאבל עליהם. ומכניסין את המתים לתיטרון שלהם וראשו מגולה והן אומרין אלו לאלו על מה ראשו של זה מגולה. והוא אומר היהודים הללו שומרי שבתות הן וכל מה שהן יגעין כל ימות השבת אוכלין בשבת. ואין להם עצים לבשל בהן והן שוברין מטותיהן ומבשלין בהן. והם ישנים בארץ ומתעפרים בעפר וסבין בשמן לפיכך השמן ביוקר. ד"א ישיחו בי יושבי שער אלו ישראל שהן יושבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ונגינות שותי שבר מאחר שהן יושבין ואוכלין ושותין ומשתברין בסעודת תשעה באב יושבין וקוראין קינין ונהי ואיכה: (יח) ר' אבין פתח השביעני במרורים בלילי הפסח של יו"ט הראשון. הרוני לענה בתשעה באב. ממה שהשביעני בלילי יו"ט הראשון של פסח הרוני בלילי ט"ב לענה. הוי בלילי יו"ט הראשון

אסיפת אמרים

כן (יפ"מ): מאחר שהן יושבין ואוכלין וכו'. הכופה בתכשם מה בגע נהמטער ולשיכר בכביס על מם שכבר עבר כי מדרך חכמי' להתפלק ובגה לביס גב עלי כרעב כהולבם בתין תקנם כמ"ם דוד למם זם תני גם סהולכ לבביכו למנם לפי פחמת תינו בן כי רלוי לבהתכל על ויכולים תמיד כדי לבקש זלמנן ולכונן מת בים מיינו נפולי ויכרתל לבביכ זל"ב דוד בגלטער על מוכן כ"ם תמיד דלעיל מכסות קרא כתיב כי קנאת ביתך אכלתני וחרפת מוהיך נפלו עלי וגו' וסדר כתיב ישיחו בי יושבי שער למנם לחי ובני למי אמר לא כיו מוסבין זה זסם כוהכהו לעיל בתומהו מוהב כייחו לאחי סיו מביחין ומלעיגין בי עם סיותם חכמים יושבי בשער כ"ב וכ"ם בתכשם בסעטר הוא בכלות וכם בתבר יזכיהו סקוסם על המוכן לא יכיה בלא לחחי מוכלם זבחייהם בתכשם זה סוטל בטל ונתן דוד טעם לבביהו ונערו על המכן בסבד סנוכר בתומהו ובני תפלתי לך ס' כי עלי וכרו תמיד בער זה הוא מתפלל תמיד ביבא עם לנון שם' ועגם בתסדו ליתן תבוחתו. (יפ"מ): שהשביעני בלילי י"ט כו'. דלפי

מהנות כהונה

איכן. כמו היכן: פתיחתא ישיחו בי יושבי שער: טרטיאות כו'. בתיס בשותקים בהם שחוק הוללות וסכלות ושיון ערך מיוחד: בגין דלא נלרך כו' כלומר הרי הין לחו להרגיש ונוליס ביהודים הללו סוויהו' כי' הרי הכלנו ושתינו כשחלת נפשנו ולתן לחו לריכין לחכול הכוזין משוני ביהודים הללו והוא לעג וקלס ליערבל: והן חומרים. עוד לילוות ולעג אחרת אחומרים זה לזה כמה בתים אחר צריך לנקות ומשיב כהלוקו על היהודי שהוא לובש מבגד לשבת וצריך ביכוס גדול: ומכניסין כו' גם זה לילוות אחרת הוא: מתאבל. על שהיה משוסף בהלוקין שלו והן שוחלין ומשיבים לו לאלו דרך שחוק ולילוות: החוהים הקוסים: ומכניסין את המתים. לקמן בס' הניח בכלוחי גרם המוחם ומלאתי בב"ר פ' כ"ב בפי' האב"ח שהביאו הגיר' מהומה וכן הוא ניכוח הערוך ופי' בו שהגוף עלמו בלבושיו ובלורתו בלובם על פניו מהותן לוחות מבוחות שקורין בלעז מומס על

כמן: מגולה. האב"ח בפרשה ויצלח הביא הגירסא מגולה בין כך ובין כך פיהו קרח מן הצער: ומתעפרין בעפר. ולפיכך בערן יוצא ובעל מומס זה הוא יהודי ולפיכך יצא בערו זרחתו קרה: וסבין כו'. זהו לילוות אחרת לפי שיטים על הגרן לריכין לסוך בשמן בשביל הזוהמא לפיכך השמן ביוקר: וקוראין קינין כו'. ולריך לקרותו בטעמו ונגינו וזהו וגינות שותי שבר: מה שהשביעני כו'. לשון לחוני הפסח על שובע בשמחה ויום טוב על מנוח

ומרוחים

להיות עושין בחוצות שנא' (שם יח) ומספר חוצות ירושלים שמתם מזבחות לבשת . עד אימתי עד שהבניסוה לבית קה"ק . שנא' (יחזקאל ח) כמל הקנאה הזה בביאה . מהו בביאה א"ר אחא הא בייה בייה תותבא מפני מארי ביתא . א"ר ברכיה (ישעיה כח) כי קצר המצע מהשתרע מהו מהשתרע שתריעו לקבל אשה ובעלה וריעה . והמסכה צרה כהתכנס עשיתם מסכה צרה לאותו שכתוב בו (תהלים ק"ו) כונם כנד מי הים . כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה : (כג) ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי פתח (קהלת יב) וזכור את בוראיך בימי בחורותיך . אמר שלמה לישראל זכור את בוראך זכרו את בוראכם עד שבחורותיכם קיימות . עד שברית כהונה קיימת שנא' (ש"ב ב) ובחור אותו מכל שבטי ישראל לי לכהן . עד שברית לויה קיימת שנא' (דברים יח) כי בו בחר י"י אלהיך מכל שבטיך . עד שברית מלכות בית דוד קיימת שנא' ויבחר בדוד עבדו . עד שברית ירושלים קיימת שנא' (מ"ח יח) והעיר אשר בחרתי בה . עד שברית בהמ"ק קיימת שנא' (דה"ב ז) ועתה בחרתי והקדשתי את הבית הזה . עד שאת קיימת שנא' (דברים ז) בך בחר ה' אלהיך . (קהלת יב) עד אשר לא יבאו ימי הרעה . אלו ימי הגלות . (שם) והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ לא טובה ולא רעה . (שם) עד אשר לא תחשך השמש זו מלכות בית דוד דכתיב ביה (תהלים פט) וכמאו כשמש נגדי . והאור זו התורה שכתוב בה (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור . והירח זו סנהדרין דתניא סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה . והכוכבים אלו הרבנים דכתיב (דניאל יב) ומצדיקי הרבים ככוכבי' לעולם ועד . (קהלת יב) ושבו העבים אחר הגשם . את מוצא שכל הנבואות הקשות והרעות שנתנבא עליהם ירמיהו לא באו עליהם אלא לאחר חורבן בהמ"ק . (שם) ביום שיזעו שומרי הבית אלו משמרות כהונה ולויה . והתעותו אנשי החיל אלו הכהנים . א"ר אבא ב"כ כ"ב אלף לוים הניף אהרן ביום א' שנא' (במדבר ח) וינף אהרן אותם תנופה לפני י"י . א"ר חנינא המוראה הזו דבר קל הוא והיה הכהן זורקה על הכבש ל"ב אמה לאחורי ידיו . ובטלו הטוחנות אלו משניות גדולות . כגון משנתו של ר"ע ומשנתו של ר' אושעיא ומשנתו של ב"ק כי מעטו זו התלמוד

מתנות כהונה

סי' פ"ז : עד אימתי . פי' עד אימתי היו מתחזקים והולכים עד שהכניסוהו בבית קדשי קדשים : ה"ג הקנאה הזה בביאה ופסוק הוא ביחזקאל סי' מ' : בייה . לשון לעקת חמס ועוות דין ועיין בב"ר פי"ב ובכמ"ן פ' מקן : בייה תותבא מפני כו' . וכן הוא בילקוט יחזקאל בפרשת ותתהלך ופי' לוי לוי למנהג זה שנהג קודם יפנה וינהג בעל הבית מביתו : שתריעון . ל' חבל עיר כלומרים ותחזיל ותסמא כ"ל יבהלו ובעלה זה הקב"ה וריע זה ע"ז ולכם מהשתרע בל' מוסיקון מהשתרר ריע וכן פירש"י בפ"ק דיומא ובפרשת נשא פ"ז גרס מהשתרר עליו מי רשיש כל' וכן הוא בפ"ק דיומא וכמוהו שתין מקום לעניין לעבוד בבית המקדש להס"י וגס לע"ז ובויקרא רבה פרו פ' י"ז הניכסת יותר גדולה : צרה . כלומר בעשיית לרה לתכלית : פתיחה וזכור : שבחורותיכם קיימת . כלומרים ותחזיל כלם שהתכ בהן ל' בחור : שאת קיימת . כנסת ישראל בעצמה : ימי הגלות . במד' קהלת (יב ו) מכויים כד"ה המדיש ליום רע : לא טובה כו' . לקמן במד' קהלת גרס שזכות אבות בטלה : כחצי גורן והוא כלומר בלבנה שהתחדשה שהיא בדמות חצי גורן עגולה : חורבן . קשה כנסת סופך ומוכך והיסורים שהגיע לאחר החורבן הוא בעניים הקשים והעכורים : אלו הכהנים . וכלומרים ותחזיל למה נקראו לאחר חיל על שם שהתח

זלא אשמע : תליתאה (ירמיה ה) והיה כי יאמרו תחת מה עשה י"י ונו' . ד' יוחנן ור"ל דאמרי תרוויהו . ר"י אמר יעז ובינן מדה כנגד מדה . ר"ל אמר (ישעיה ה) אדמתכם לנגדכם זרים אוכלים אותה כנגדכם זרים אוכלים אותה . ר' אלכסנדרי שמע לה מהדין קרא כל ימי אשר הנגע בו יטמא איכה : (כב) ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי פתח (פס ה) הוי מניע בית בבית ונו' . ר' יוחנן ור"ל . ר"י אמר הוי מניעי בית בבית מלוהו על ביתו מלוהו על שדהו ליטלה . אמר הקב"ה מה אתם סבורין שאתם יורשין את הארץ (פס) והושבתם לבדכם בקרב הארץ באזני י"י צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב . ר"ל אמר כזה שהוא צווח באזני של חברו לא באחת אלא בשתים כך באזני י"י צבאות . אמר ר"ל הוי מניעי בית בבית הגעתם הורבן ראשון לחורבן שני מה תורבן ראשון ציון שדה תהרש אף חורבן שני ציון שדה תחרש . עד אפס מקום מי נרם למקום ליחרב על שלא הניחו מקום שלא עבדו בו ע"א . בתחלה היו עובדין אותו במטמוניות הה"ד (יחזקאל ח) ויאמר אלי הראית בן אדם ונו' עושים בחשך ונו' . וכיון שלא מיחו בידם חזרו להיות עושין אחר הדלת שנא' (ישעיה נו) ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך . וכיון שלא מיחו בידן חזרו להיות עושין על הגגות שנא' (ישעיה ס) ואת המשתחוים על הגגות לצבא השמים . וכיון שלא מיחו בידן חזרו להיות עושין בגגות שנא' (ישעיה סה) זובחים בגנות . וכיון שלא מיחו בידן חזרו להיות עושין בראשי ההרים שנא' (הושע ד) על ראשי ההרים יזבחו ועל הגבעות יקטרו . וכיון שלא מיחו בידן חזרו להיות עושין בשדות . דכתיב (פס יג) גם מזבחותם כגלים על תלמי שדי . ר' יודן ור' איבו ור' טבי בשם ר' יאשיה אמרי על כל תלם ותלם היו מעמידין צלם . ר' פנחס ור' חלקיה בשם ר' הושעיא אמרי היה אחד מהן חורש שדהו לוכסן מעמיד צלם באמצע כדי שיהו ראשי תלמים מראין לה . וכיון שלא מיחו בידן חזרו להיות עושין בראשי הדרכים שנא' (יחזקאל טז) אל כל ראש דרך בנית רמתך . וכיון שלא מיחו בידן התחילו (חזרו) להיות עושין ברחובות שנא' (פס) ותבני לך גב ותעשי לך רמה בכל רחוב . וכיון שלא מיחו בידן חזרו להיות עושין בעיירות שנא' (ירמיה ב) כי מספר עריך היו אלהיך יהודה ונו' . וכיון שלא מיחו בידן חזרו להיות

מתנות כהונה

ומה"כ ונמלו : באשר קלל כו'. כשיעור שלא נמעו כן כו' : תחת מה ונו' . כיפי' דקרא כאשר עזבתם אותי ותעבדו אלהי נכר כן תעבדו זרים בארץ לא לכם ירמיה כי ה' : מדה כנגד מדה . כשיעור מה שמלסו בהקי הפס ימסרם ביד מוכ : כנגדכם . כנגד מה שהכעסתם את המקום תהיה מלכם שממה : כל ימי ונו' . כשיעור כל הימים שתיתם עגעה של ע"ז כפ"י וכיון המקדש יהי' ממת ביציאת זרים : פתיחה הוי מניעי : על ס"ג פס"י ובילקוט על שדהו ליטלה אמר הקב"ה מה כו' עד שלא המלך ויכבוש בקרב הארץ כו' מלוהו על ביתו . בלחזי ס' : לא בלחתם . כזה שמיטו מצוות בלחזו לחתם כמנהג שלא בפתים כך כו' : ובילקוט יפשיטו גרם זה שהוא צווח באזני של מביטו לא בלחזו לחתם הוא צווח שמת בפתים וכלן בלחזי ס' כו' . ס"ג בילקוט מי גרם למקום ליחרב . פי' ליכובליס ליהכב : שלא הניחו כו' . וזהו עד שפס מקום שלא נמלר מקום פנוי מע"ז : ואחר הדלת כו' . פסוק הוא בישעיה סי' נ"ז : זובחים בגנות פסוק הוא בישעיה סי' ס"ה : לובנין . פי' בערוך בלובנסן : בדי ביתא כו'. ס"ל כבישה שומד בכל לחד מרלחתי המלם היה מסתכל ומכוון על הלשם : על כל נמצ ונו' . פסוק הוא בישעיה

איטרא וחמי בכבדא . בימינו היה הקסם ירושלים . נראין הוו קסמיא על ירושלם בימינו . לשום כרים פלימרכום . לפתוח פה ברצח ספקלטרים . להרים קול בתרועה סרפינום . לשום כרים על שערים טירונין . לשפוך סוללה אבני בליסטרים . לבנות דיק כבשים . וכולם והיה להם בקסם שוא בעיניהם . (יחזקאל כא) שבעי שבעות להם . אמר יחזקאל לישראל אילו זכיתם הייתם קוראין בתורה שהיא נדרשת ז' משבעה ועכשיו שלא זכיתם הרי נבוכדנצר בא ומקסם עליכם שבעה משבעה הה"ד שבעי שבעות להם . והוא מזכיר עון להתפש זה עונו של זכריה . הה"ד (דה"ב כד) ורוח אלהים לבשה את זכריה בן יהוידע הכהן ויעמוד מעל לעם . וכי מעל ראשי העם היה דאת אמר מעל לעם . אלא שראה עצמו גביה מכל העם חתן המלך וכ"ג ונביא ודיין . התחיל מדבר גדולות הה"ד ויאמר להם כה אמר אלהים למה אתם עוברים את מצות י"י ולא תצליחו כי עזבתם את י"י ויעזוב אתכם ויקשרו עליו וירגמוהו אבן וגו' . ולא נהגו בדמו לא כדם הצבי ולא כדם האיל דכתיב (ויקרא יז) ושפך את דמו וכסהו בעפר . ברם הבא כי דמה בתוכה היה . וכל כך למה (יחזקאל כד) להעלות חמה לנקום נקם . רבי יודן שאל לר' אחא היכן הרגו ישראל את זכריה בע"נ או בעזרת ישראל . א"ל לא בעזרת נשים ולא בעז"י אלא בעזרת כהנים . ולא נהגו בדמו לא כדם הצבי ולא כדם האיל דכתיב ביה ושפך את דמו וכסהו בעפר . וברם הבא על צחיח סלע וגו' . כל כך למה להעלות חמה לנקום נקם נתתי את דמה על צחיח סלע וגו' . ז' עבירות עשו ישראל באותו היום . הרגו כהן ונביא ודיין ושפכו דם נקי וחללו את חשם וטמאו את העזרה ויום השבת ויוה"כ היה . וכיון שעלה נבוזראדן התהיל הדם תוסס . אמר להם מה טיבו של דם זה . אמרו לו דם פרים ואילים וכבשים שהיינו שוחטין . מיד שלח ואייתי דמי זבחים ולא אידמו ליה . א"ל אין אמריתו מוטב ואם לאו סריקנא לבשריייהו דהנהו אינשי במסרקי דפרזלא . אמרי ליה מאי נימא לך גריא הוה דהוה טוחה לן קמינן עליה וקטליניה . והא

כמה

מתנות כהונה

מעשיו קס לח : בימינו כו' . פסוק הוא ביחזקאל כו' כ"ח . ס"ג לקמן בקבלת : על ירושלים . בימינו לפוס כו' . פי' לותו ימוש וקסם שהיה עושה על ירושלים היה עולה בימינו וכלומו : ס"ב בספר יפן וכילקוט וערוך לפוס כריס : פלימרכום . והוא מין פלטוים ומרי חיילות : ספקלטרי . הוכיוס בני מדם המחויבים מיתה : סרפינום . מין הלולות : על שעריס טירולין . ופירושו שהיה ממנה למה שהיה על שער פלוני ולמה על שער פלוני וכדלקמן בפסוק היו לריס לרקם כן פירש"י ועיין עוד בהגדל"ק : ס"ג ולבנות דיק כבשים וכולם יהיה לקסם כקסם כו' : בליסטריא . קלע שקולעין בו מבנים גדולות : כבשים . מדברות וסולמות והריס עשויס מעץ לו מעפר לפלחה ממנו על העיר : בקסם שוא . לח היו יכולין מעניהם בכל זה לע"ג שהיה עולה ומגליח ביד נבוכדנצר כן פירש"י ורד"ק : שבעה משבעה . התוירה מדרשת בית"ס פיס סכור ובמ"ע פיס טמא : ומקסם עליכם כו' . מ"ע קסמיס היה נבוכדנצר קוסס על ירושלים והיה מגליה בכלב כן פי' רש"י : גבוה מכל העם . בהסיבות וגדולה : גדולות דברי תוכחה : להעלות חימה כו' . נתכוין לעיל בפתיחתא ס' ועיין בירושלמי סוף תעניות : וחללן את הקדש לח נרם ליה בירושלמי ובמדרש שבעה לבל לקמן בפסוק בלע ה' ובפסוק מהבשלת נרם ליה ולריך לומר דבפרא ויכ כתרגם הכיב להו : לא חידמו . לח היה דומה לו : אין מהריתו כו' . קס קסמרו לי מוטב : קמינן כו' . קמון עליו והרגוהו ומרי עברו עליו כמה סנים ולא

התלמוד שהוא בלול בהם. וחשבו הרואות את מוצא כשגלו ישראל לבין עכו"ם לא היה א' מהם יכול לזכור את תלמודו. וסגרו דלתים בשוק אלו דלתות נהושתא בר אלנתן שהיו פתוחין לרוחה. בשפל קול הטהנה ע"י שלא נתעסקו בד"ת. א"ר שמואל בר נחמן נמשלו ישראל כטוהנית. מה הטוחנות אינן בטלות לעולם אף ישראל אינן בטלין מן התורה לא ביום ולא בלילה שנא' (יהושע א) והגית בו יומם ולילה. ויקום לקול הצפור זה נבוכדנצר הרשע. אמר ר' י"ח שנה היתה בת קול יוצאת בפלטין של נבוכדנצר ואומרת עבדא בישא זיל חרב ביתא דמרך דבניה לא שמעין ליה. וישחו כל בנות השיר שעלה וביטל השיר מבית המשתה הה"ד (ישעיה כד) בשיר לא ישתו יין. גם מגבוה ייראו ומגבוהו של עולם נתירא ולא בעי. אמר בעי מצמצמא יתי למיעבד לי כדעבד לסבי. והתחתים בדרך ר' אבא ב"כ ור' לוי. ר' אבא ב"כ אמר התיתה של דרך נפלה עליו. ור' לוי אמר התחיל מחבי חביים בדרך. (יחזקאל כא) כי עמד מלך בבל על אם הדרך על אמא דבצליה. בראש שני הדרכים שהיא מתווכת בין שני הדרכים אחת הולכת למדבר ואחת הולכת לירושלים. לקסם קסם. התחיל קוסם קסמים. קלקל בחצים התחיל לקלקל בהצים. לשמה של רומי ולא עלתה. לשמה של אלכסנדריא ולא עלתה. לשמה של ירושלם ועלתה לו. זרע זריעות ונטע נטיעות. לשמה של רומי ולא עלתה לו. לשמה של אלכסנדריא ולא עלתה לו. לשמה של ירושלים ועלתה לו וצמחו. הדליק נרות ופנסים. לשמה של רומי ולא האירו. לשמה של אלכסנדריא ולא האירו. לשמה של ירושלים והיו מאירין. שאל בתרפים בע"א שלו הד"א (ישעיה עו) ואון ותרפים הפצר. ראה בכבד א"ר כהדין ערבאה דהוה נבים אימרא

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
נבים ג'. (יפ"ע): מהבי חביים. פי' בעמוס כבמיס	נדול: דבר קל. וקסה לזוקקו למרחוק אם לא בכח נדול וביד חזקה: בלול בסם. במעמה

כלול התלמוד: לזכור במדרש קהלת גרס לסנסור: בר אלנתן. סם היה עשיר ודיבו גומל הסדיס סוכים: על ידי שלא נתעסקו כו'. וכדפי' למעלה וכשלו הטוחנות: נמשלו ישראל. בעניו עשקם בסורה ולקחן במדרש קהלת גרס נמשלה התורה והיא היא: אינן בטלות לעולם. שטוחנין יומם ולילה אם לא יעכבם דבר: יוצאת בפלטין גרס וכן היא במדרש קהלת: עבדא כו'. עבד רע לך לך והמכך בית מדוחך כוסס לומר בית המקדש שבניו של מלך שלום מוסעין לו: דבתיב בסיר כו' בילקוט קהלת לא גרס ליה ולא גרס ליה נרסה דל"ל וכשל הסיר מבית המטבח הכ"ד כו': מגבוהו של שולם. הקב"ה: ולא רלה. נבוכדנאצר גזר לעלות ולהחריב יכולים שתאמר כוסה הקב"ה לכבוש לותי ולהבילתי בכבל רשן כמו שעשה לזקני סנהדרי: מצמצמא. לשמש ולכבוש לותי כרלונו כד"א מבעד לשמתך שמתו בגוד לפי פי' רש"י לו יהיה פירוסו להבילתני לפי' הכד"ק ושערוך הניחו ולא פירשו: התיתא. פחד ומוכת: מחבי חביים. בויקרא רבה פ' י"ז ובמדרש קהלת גרס מסוסה סוסים בדרך שמת כי עמד כו' ובירושלמי לסון לוס ומופת כד"א והסוים תי"ו כלומר בסי' מנהם שם יעליה שם לסו וכדמפרש ואזיל מע"ג שמוסו שבע' מלוסע פירסו הערוך לסון הכלה היו עניו לבסן ש"ם: כי עמד כו'. פסוק הוא ביחזקאל סי' כ"ח ס"ג לקמן בקהלת: על חמת דבלים. פי' על שם הדרך והוא בלשון הדרך שמתפלגין הדרכים ופוכעין זה בסן וזה בסן ובספר הוא חמת פי' שהוא שם העיר: שהוא מסווכת גרסינן. והוא לסון חוך וחמע כלומר בתוכו מקום שהוא הממע של שני הדרכים: מקלקל בהצים. פירסו המכוסת וכ"י ליתא בלהט ההצים כמו והוא לא פייס קלקל ומ"ש כמו בזרק הצים כלפי מעלה: והיו מאירין. בקהלת מסייט בו עוד הלוף ספיסות פיס כו': כהדין ערבאה כו'. כערבאי הזר שמוחט בכבד וראה בכבד שלו דרך נחש וקסם שם יעליחו

מקלסין בחדא ידא ומספדין בחדא ידא לקיים מה שנא' (יחזקאל כד) ופארכם על ראשיכם וגו'. (קהלת יב) עד אשר לא ירתק חבל הכסף זו שרשלת יוחסין. (שם) ותרוץ גולת הזהב אלו ד"ת (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב. (שם) ותשבר כד על המבוע. תרין אמוראין חד אמר כדו של ברוך על מבועו של ירמיה. וחד אמר כדו של ירמיה על מבועו של ברוך. הה"ד (ירמיה נו) מפיו יקרא אלי. (שם) ונרוץ הגלגל אל הבור. זו בבל שהיא זוטא של עולם. א"ר יוחנן (ישעי' מד) האומר לצולה תרבי זו בבל למה נקראת שמה צולה ששם צללו מי מבול. דכתיב (ירמיה נא) גם בבל לנפול חללי ישראל גם לבבל נפלו חללי כל הארץ. אר"ל כתיב (בראשית יא) וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם. למה נקראת שמה שנער ששם ננער דור המבול. ד"א שנער שהן מנוערין מכל המצות מצות תרומות ומעשרות. ד"א שנער שהן מתין בתשנוק בלא נר ובלא מרחץ. ד"א שנער שהן מתין נערים. ד"א שנער עיר ששריה נערים מבעטים בתורה. ד"א שנער שהעמידה שונא ועד להקב"ה ואיזה זה נבוכדנצר (קהלת יב) וישוב העפר על הארץ כשהיה. מבבל היו ושם חזרו. (שם) והרוח תשוב אל האלהים וגו'. זה רוה"ק כיון שנסתלק רוה"ק גלו וכיון שגלו היה ירמיה מקונן עליהם איכה ישבה בדד: (בד) ר' יוחנן פתח (ישעי' כג) משא גיא חזיון. גיא שכל החוזים מתנבאים עליה. גיא שכל החוזים עומדים ממנה דאמר ר"י כל נביא שלא נתפרש שם עירו ירושלמי היה. גיא חזיון שהשליכו דברי חוזים לארץ. (שם) מה לך איפוא כי עלית כלך לגגות ולאינרא סלקין לון. א"ר לוי אלו גסי הרוח. (שם) תשואות מלאה א"ר אלעזר בן יעקב הלשון הזה משמש ג' לשונות. צרות מרגשות אפלה. צרות שנא' (מיכה לט) תשואות נוגש לא ישמע. מרגשות שנא' תשואות מלאה. אפלה שנא' (מיכה ג) אמש שואה ומשואה. (ישעיה כב) עיר הומיה קרתא מרעשתא. קריה עליזה קרתא דחייתא. (שם) חלליך לא חללי הרב ולא מתי מלחמה. ומה הן מזי רעב ולחומי רשף. (שם) כל קציניך נדדו יחד מקשת אסרו. מקשיותם נמסרו לנבוכדנצר. ד"א

מתנות כהונה

מספידין נכף על יכף ביד אחת: כדו של ברוך כו'. שמיהם רמזי יסכרכל היו והיו מסכתים מורסת מעוי סדרך וכדפירש"י בסוף קהלת ופליגי אית מהם סים גולה בתהלוכת ופכסבר גם כדו של נבי מבועי מורסו של רחמנן: זוטא. תמהיתו: ה"ג מי מבול דכתיב גם בבל וכו' ופסוק הוא בירמיה כ"ה: למה נקרא כו'. וסלע בבל היא: ד"א שנער שהן כו'. ומפתר זה נתפתר בב"ר פ' ל"ז: מתין נערים. שנער דרש מוציקון שריש נערים מפתע שכל ימיהם נפתרים נערים הרי שכך מתים בנעורותם: ע"י שפריה נערים מבוטים. בב"ר פ' ל"ז הגירסא יותר נכונה. ובירושלמי בפ' תפלת השחר ל"ג ליה וכפ' יתן נרם ע"י שפריה נערים מבעטים בתורה: שונא ועד. עד פי' לעיל כד"ה ופפריה לעבד: פתיחתא מפת גיל הזיון: ה"ג. שם עירו ירושלמי הוה. פי' מעיר יהושלים: שהשליכו כו'. להזון השליכו לעמק ולגיא כלומר לחנם: ולאינרא כו'. בתמיה וכי היו עולין לשם על הגגות: גסי הרוח. וכדכתיב מכל אמר שבדעתם עלו לרום שמים: תשואות נוגש. פסוק הוא בעיה פי' ל"ט: אנ"ש שואה. לעיל ל"ג: עיר הומיה קרתא כו'. כן הוא בתרגום שלו ונם בילקוט נרם גיל מזיון מעול כ"ב בתלמח דנבוחמח: ומה הן. סלע בתי זה מיתה מתו: מזי רעב כו'. כד"ת מוציה היו מלי

אסיפת אמרים

כשפיס נסתר. (מכר"ם): בתשניק. כלי שוס תענוג. (מכר"ם): שכל החוזים מתנבאים עליה. ודימו חותם לגיא לפי שכשפיליס יוכניו לרשפת ותיגס לשוס שתקבל עתה סר סלע גיא. (יפ"ת): דחייתא לשון מדוח. (מכר"ם):

פתיחתא דאיכה רבתי

כמה שני דלא נייח דמיה . אמר להו אנא מפייסנא ליה . אייתי קומיה סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה וקטלינהון . עד שהניע דמם לדמן של זכריה לקיים מה שנא' (הושע ד) פרצו ודמים בדמים נגעו . ועדיין הדם תוסס אייתי בחורים ובתולות וקטל עילויה ולא נח . אייתי תינוקות של בית רבן וקטל עילויה ולא נח . אייתי פ' אלף פרחי כהונה וקטל יתהון עד שהניע דמם לדמו של זכריה ועדיין היה הדם תוסס . אמר זכריה זבריה כל מובים שבהם איבדתי . ניהא לך דליבלינהו לכולהו . כדאמר ליה הכי מיד נח . בההיא שעתא הרהר לעשות תשובה בנפשיה ואמר . ומה אם על נפש אחת כך ההוא גברא דקטיל כל הנהו נפשתא עאכ"ו . ערק ושדר פרדשנא לביתיה ואנייר . (קהלת יב) וינאץ השקד זו נבואתו של ירמיה הה"ד (ירמיה ח) ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר מקל שקד אני רואה . א"ר אלעזר מה סימנו של שקד זה משעה שהוא מציץ עד שעה שהוא נומר כ"א יום . כך מי"ז בתמוז עד ט"ב כ"א יום . (קהלת יב) ויכתבל ההגב זה צלמו של נבוכדנצר דכתיב (דניאל ג) נבוכדנצר עבד צלם די דהב רומיה אמין שתין פתיה אמין שית . א"ר יוחנן כל דרומיה אמין שתין ופתיה שית מי יכיל קאים אם אין עוביו שליש רומו אינו יכול לעמוד . ואת אמר (שם) אקימיה בבקעת דורא . א"ר לוי כקנה היו מעמידין ליה והוא נופל מעמידין אותו והוא נופל . עד היכן . ר' חני בשם ר' יצחק אמר עד שהביאו כל ככף וזהב שהוציאו מירושלים ושפכו דימוס על רגליו . לקיים מה שנ' (יחזקאל ז) כספם בחוצות ישליכו וזהבם לנדה יהיה . (קהלת יב) ותפר האביונה זו זכות אבות . (שם) כי הולך האדם אל בית עולמו" מבבל היו ושם חזרו . (שם) וסובבו בשוק הסופרים זה גלות יכניה . את מוצא בשעה שירד נבוכדנצר מירושלים וגלותו של צדקיה בידו . יצתה גלותו של יכניה לקראתו מכוסים שחורים מבפנים ולבושים לבנים מבחוץ . והיו מקלסין לקראתו "נקטת ברבריה" והוון שאלין מה עביד באבא מה עביד באהא מה עבד בברי . דאינון אמרין ליה (ירמיה טו) אשר למות למות ואשר לחרב לחרב . והוון מקלסין

מתנות כהונה

גם דמו : איתיו קומי' . הניחו לפניו : ניהא לך כו' . בתמיה וכי סוב בעיניך לכלות את כולם : הרהר . בתוכתן המוכה : ההוא גברא כו' . כלפי עצמו אמר כן כלו' אני שהרגתי כל אלה מיכאל עכ"ו שיהא עושני גדול : ערק . ברח מתוך בני חילו : ושדר כו' פי' הערוך שלח מאחר ודובון לתוך ביתו וכפרך המקום גרס פרמשא ופי' רע"י שבר צואה : וינאץ השקד כו' . מוכח לתעלה לפרש הפרשה מקהלת : מי"ז בתמוז . שבו ביום הובקעה העיר ועיין עוד במדרש קהלת : צלמו כו' . וקרלו הגב דרך גמי הגב כמו ענב בחילוף אותיות מחב"ע והוא כינוי לאבר המגביל הדרם ויסתבל שלח יכול לסבול משאו מפני גבהו : ה"ג בקהלת בקטה היו מעמידין ועיין כל זה בפיוט"י בקהלת : דימוס פי' הערוך מדבר של מבנים : לנדה . זו ע"ג שמטמאה כנדה שנאמר מזכר כמו דוה גם תאמר לו : האביונה כו' . בתניחומא כו' . מתניחומא דהכא למה אבות וכן מנחתי בספר יסן : האדם . הלו יכולין שיקראו אדם שנאי אדם אתם כן פי' רש"י : מבבל היו . מהכתוב שנאמר ויאמר ה' אל אברם לך לך ועיין בזוב במדרש קהלת : ה"ג בילקוט ושרוך נקטה ברבריה ופירש"י בכ"ר פ"א מלך בבניו שנאמרו ובשרוך פי' מלכנו נגח ולקח לו עם לועז שנקראו ברבריים ונראה שהוא כינוי לכל מנכרים רקים ופוחזים כני בלי שם : והוון מקלסין כו' . בני גלות יכניה היו שומעין לגלו בני גלות של צדקיה מה נעשה בחבי מה נעשה בחבי מה נעשה בבני והם אמרו להם תאבד כו' : והוון כו' בני גלות יכניה היו מקלסין את המלך ביד אחד ומסי

דלמספד. אמרו מה"ש לפניו רבש"ע כתיב (תהלים נג) הוד והדר לפניו ואתה אומר כדין. אמר להון אנא מליף לכון היינו הוא דאמר (ישעיה נב) פשטה זעורה ותגורה על חלצים. כך תהיו מספידין. (שם) על שדים סופדים על חורבן ראשון ועל חורבן שני. (שם) על שדי חמד על בית חמדתי שעשיתי אותו כשדה. היינו הוא דאמר (מיכה ג) ציון שדה תחרש. (ישעיה נב) על נפן פוריה אלו ישראל כמד"א (תהלים פ) נפן ממצרים תסיע. ד"א ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא וגו'. זש"ה ברוה"ק ע"י בני קרח (שם מב) אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי וגו'. כנגד מי אמרוהו בני קרח למקרא הזה לא אמרוהו אלא כנגד כנסת ישראל שאמרה כנס"י לפני הקב"ה רבש"ע זכורה אני בטחון ושאנן ושלוה שהייתי שרוייה בו ועכשיו נתרחק ממני ואני בוכיה ומתאנחת ואומרת מי ישימני כשנים הראשונים שהיה מקדש בנוי ובתוכו אתה יורד משמי מרום ומשרה שבינתך עלי ועכו"ם מקלסין אותי. וכשהייתי מבקשת רחמים על עוני אתה עונה אותי. ועכשיו אני בבושה ובלימה. ועוד אמרה לפניו רבש"ע שממה עלי נפשי כשאני עוברת על ביתך והוא חרב וקול דממה בתוכו ואומר מקום שזרעו של אברהם הקריבו קרבן לפניך והכהנים עומדים על הדוכן והלוים מקלסים בבנורות יהיו שועלים מרקדים בו. הה"ד (מיכה ג) על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו. אלא מה אעשה שעונותי גרמו לי ונביאי השקר שהיו בתוכי שהתעו אותי מדרך חיים לדרך המות. לכך נאמר אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי וגו'. ד"א ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'. בשעה שבקש הקב"ה להתריב את בהמ"ק אמר כ"ז שאני בתוכו אין עכו"ם נוגעין בו. אלא אכביש את עיני ממנו. ואשבע שלא אזקק לו עד עת קץ. ויבאו האויבים ויחריבו אותו. מיד נשבע הקב"ה בימינו והחזירה אחוריו הה"ד (מיכה ג) השיב אחור ימינו מפני אויב. באותה שעה נכנסו אויבים להיכל ושרפוהו. וכיון שנשרף אמר הקב"ה שוב אין לי מושב בארץ אסלק שבינתי ממנה ואעלה למכוני הראשון. הה"ד (הושע ה) אלכה ואשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני. באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי מה עשיתי השריתי שבינתי למטה בשביל ישראל ועכשיו שחטאו חזרתי למקומי הראשון. ה"ו שהייתי שחוק לגוים ולעג לבריות. באותה שעה בא מטטרון ונפל על פניו. ואמר לפניו רבש"ע אני אבכה ואתה לא תבכה. א"ל אם אין אתה מניח לי לבכות עכשיו אבכם למקום שאין לך רשות ליכנס ואבכה. שנא' (ירמיה יג) ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה וגו'. אמר להן הקב"ה למה"ש בואו ונלך אני ואתם ונראה בביתי מה עשו אויבים בו. מיד הלך הקב"ה ומה"ש וירמיה לפניו. וכיון שראה הקב"ה את בהמ"ק אמר בוודאי זהו ביתי וזהו מנוחתי שבאו אויבים ועשו בו כרצונם. באותה שעת היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי על ביתי בני היכן אתם כהני היכן אתם אוהבי

מתנות כהונה

דכתו על הר סיני ועיין מזה במדלם מזה בפסוק מלאוני השומרים: ה"ג ומתה לומר כדין כו'. וכן הוא בילקוט ישעיה ופי' כתיב הוד והדר כו' ולכן אין לנו בקיאין בהספד ולולה לומר להם שמי מלמד מתכם: שדים. קרי ביה סתים על ביה רמקום ומפי: בית חמדתי. זה בית המקדש: במסתרים תבכה נפשי. עיין זה מבלם בפרק קמא דמגילה: כ"ג

ד"א כל קציניך נדדו יחד מקשת אסרו. שהיו מתירין נידי קשתותם ואוסרין בהן. כל נמצאיך אסרו יחדו מרחוק ברחו. מרחיקים לשמוע ד"ת כמד"א (ירמיה לח) מרחוק י"י נראה לי (ישעיה כב) על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי. אמר ר"ל בג' מקומות בקשו מה"ש לומר שירה לפני הקב"ה ולא הניחן. ואלו הן ברוך המבול ובים ובחורבן בהמ"ק. בדור המבול מה כתיב (בראשית ו) ויאמר י"י לא ידון רוחי באדם לעולם. בים כתיב (שמות יד) ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ובחורבן בהמ"ק כתיב (ישעיה כב) על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי אל תאיצו לנחמני. אל תאספו אב"כ אלא אל תאיצו. אמר הקב"ה למה"ש ניחומין אלו שאתם אומרים לפני ניאוצין הן לי. למה (שם) כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לי"י אלהים צבאות. יום מעורבב יום דביזה יום דבכיה. בניא חזיון גיא שבל החוזים מתנבאים עליה. (שם) מקרקר קיר ושוע אל ההר. שהיו מקרקרים קירות בתיהם ועושין אותם מגינים ומעמידים אותן על שועיהם. (שם) ועילם נשא אשפה. רב אמר הדא קיבין דגירי (שם) ברכב אדם פרשים וקיר ערה מגן. שהיו מקרקרים קירות בתיהם ועושים אותם מגינים. (שם) ויהי מבחר עמקיך מלאו רכב רב אמר כמלא עומקה של מי ים. (שם) והפרשי' שות שתו השערה משתיי אזלין ומשתיי אתיין ומתחמאין סנין. (שם) ויגל את מסך יהודה גלי דבסיא. (שם) ותבט ביום ההוא אל נשק בית היער. תני ר"שב"י כלי זין היה לישראל בסיני והיה שם המפורש חקוק עליו. וכשחטאו נוטל מהן הת"ד (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. כיצד נוטל מהן ר' איבו ורבנן. ר' איבו אמר מאליו היה נקלף. ורבנן אמרי מלאך היה יורד ומקרפו. (ישעיה כב) ואת בקיעי עיר דוד ראיתם כי רבו וגו' ואת בתי ירושלם ספרתם ותתצו הבתים לבצר החומה. מלמד שהיו נותצין בתיהם ומוסיפין על החומה. ולא כבר עשה חזקיהו כן הלא כתיב (דה"ב לב) ויתחזק ויבן את כל החומה הפרוצה וגו'. אלא חזקיה בי"י אלהי ישראל בטח אבל אתם לא הבטחתם. חיינו הוא דאמר (ישעיה כב) ולא הבטתם אל עושיה ויוצרה מרחוק לא ראיתם. ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד

אסיפת אמרים

לא ידון רוחי. פירוש שכחו כמו לא יהון שפעמים סכי"ם ודל"ת מתחלפין ופי' רוחו מלאכים ע"ד עושה מלאכיו רוחות. (יפ"ע): ויגא שכל החוזים. פירוש דיסיך טעמיים למה יום מבוסה וכו' מפני שכל סנהדיסים סתרו כס ולא חסבו. (יפ"ת): לא

מתנות כהונה

חרב מהללי רשע: מקשיותם. משמע מפני קושי ערפם ונעגמו שמסכרו למלכות ושיון עוד פירושו בפירקי' ביסעיטו: שהיו מקוסים. הסוגסים היו מקוסים וכו': לא ידון רוחי. י"ל רוחי לא יהא נדון כדינו ומנהגו זה כל הימים לקבל נחת רוח בשיר המלאכים או כ"ל רוחי לא

בידי האומות והרגום בכל מיתות משונות והחרבת את בהמ"ק מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך . א"ל הקב"ה לאברהם בניך חטאו ועברו על כל התורה ועל כ"ב אותיות שבה הה"ד (דניאל ט) וכל ישראל עברו את תורתך . אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע מי מעיד בהם בישראל שעברו את תורתך . א"ל תבא תורה ותעיד בהם בישראל . מיד באה תורה להעיד בהן . אמר לה אברהם בתי את באה להעיד בהן בישראל שעברו על מצותיך ואין לך בשת פנים מפני . זכרי יום שהחזיר הקב"ה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבלך עד שבאו בני להר סיני וקבלו אותך וכבדוך . ועכשיו את באה להעיד בהם ביום צרתם . כיון ששמעה תורה כך עמדה לצד אחד ולא העידה בהן . א"ל הקב"ה לאברהם יבאו כ"ב אותיות ויעידו בהן בישראל . מיד באו כ"ב אותיות . באה אל"ף להעיד בישראל שעברו על התורה . אמר לה אברהם אל"ף את ראש לכל האותיות ובאת להעיד בישראל ביום צרתם זכרי יום שנגלה הקב"ה על הר סיני ופתח בך (שמות כ) אנכי י"י אלהיך . ולא קבלוך אומה ולשון אלא בני ואת באת להעיד בבני . מיד עמדה אל"ף לצד אחד ולא העידה בהן . באתה בי"ת להעיד בהם בישראל ואמר לה אברהם . בתי את באת להעיד על בני שהם זריזין בחמשה חומשי תורה שאת בראש התורה הה"ד (תהלים קיט) בראשית ברא אלהים . מיד עמדה בי"ת לצד אחד ולא העידה כלום . באתה גימ"ל להעיד בישראל אמר לה אברהם גימ"ל את באת להעיד בבני שעברו על התורה כלום יש אומה שמקיימת מצות ציצית שאת נתונה בראש אלא בני הה"ד (זכריה ח) גדילים תעשה לך . מיד עמדה גימ"ל לצד אחד ולא העידה כלום . וכיון שראו כל האותיו' שחשתיקן אברהם נתביישו ועמדו בעצמן ולא העידו בישראל . מיד פתח אברהם לפני הקב"ה ואמר רבש"ע למאה שנה נתת לי בן ובשעמד על דעתו והיה בחור בן ל"ז שנים אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאכזרי ולא רחמתי עליו אלא אני בעצמי כפתתי אותו . ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני . פתח יצחק ואמר רבש"ע כשאמר לי אבא (תהלים קג) אלהים יראה לו השה לעולה בני . לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין . ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני . פתח יעקב ואמר רבש"ע לא כ' שנה עבדתי בבית לבן ובשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני ומכרתי עצמי למיתה עליהם ועכשיו נמכרו ביד אויביהם כצאן לטבחה . לאחר שגדלתים כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בנים . כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני . פתח משה ואמר רבש"ע לא רועה נאמן הייתי על ישראל מ' שנה ורצתי לפניהם כסוס במדבר וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ נזרת עלי במדבר יפלו עצמותי . ועכשיו שגלו שלחת לי

מתנות כהונה

כפתי קהלתי : לעולה בני . ולקחו חז"ל ואסף לתן

אסיפת אמרים

לא תזכר לי . ומ"ח מה זכות הוא בנקבו הגלת בניו ותיעלתם . כי זה הוא דרך לכל העולם ויל ע"ד שהחז"ל כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם ומשלם זכר עליהם מצער גידול בנים לכן לחוי שתחשב לו לזכות תע"ם סימן כ"ב כדרך כל סיסוריס שה' משלם זכר בן כ"ב כשמקבלים תוכח כהסכם ועוד י"ל בלה מתורת זכות קח לחי חגלת קרחה

אוהבי היכן אתם. מה אעשה לכם התריתי בכם ולא חזרתם בתשובה. אמר הקב"ה לירמיה אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו הופה ומת בתוך הופתו ואין לך כאב לא עלי ולא על בני. לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם שהם יודעים לבכות. אמר לפניו רבש"ע איני יודע היכן משה קבור. א"ל הקב"ה לך עמוד על שפת הירדן והרם קולך וקרא בן עמרם בן עמרם עמוד וראה צאנך שבלעום אויבים. מיד הלך ירמיה למערת המכפלה ואמר לאבות העולם עמדו שהגיע זמן שאתם מתבקשין לפני הקב"ה. אמרו לו למה. אמר להם איני יודע. מפני שהיה מתירא שלא יאמרו ביטיך היתה לבנינו זאת. הניחן ירמיה ועמד על שפת הירדן וקרא בן עמרם בן עמרם עמוד הגיע זמן שאתה מבוקש לפני הקב"ה. א"ל מה היום מיומיך שאני מבוקש לפני הקב"ה. א"ל ירמיה איני יודע. הניחו משה והלך אצל מלה"ש שהיה מכיר אותן משעת מ"ת. א"ל משרתי עליונים כלום אתם יודעים מפני מה אני מתבקש לפני הקב"ה. אמרו בן עמרם אי אתה יודע שבהמ"ק חרב וישראל גלו. והיה צועק ובוכה עד שהגיע לאבות העולם מיד אף הם קרעו בגדיהם והניחו ידיהם על ראשיהם והיו צועקים ובוכין עד שערי בהמ"ק. כיון שראה אותם הקב"ה מיד ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק. ואלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאומרו. והיו בוכין והולכין משער זה לשער זה כאדם שמתו מוטל לפניו. והיה הקב"ה סופד ואומר אוי לו למלך שבקטנותו הצליח ובזקנותי לא הצליח. א"ר שמואל בר נחמן בשעה שחרב בהמ"ק בא אברהם לפני הקב"ה בוכה וממרט זקנו ותולש שערות ראשו ומכה את פניו וקורע את בגדיו ואפר על ראשו והיה מהלך בבהמ"ק וסופד וצועק אמר לפני הקב"ה מפני מה נשתניתי מכל אומה ולשון שבאתי לידי בושה וכלימה זאת. כיון שראוהו מלה"ש אף הם קשרו הספד שורות שורות ואומרין (ישעיה לג) נשמו מסילות שבת עובר אורח וגו'. מה נשמו מסילות אמרו מלה"ש לפני הקב"ה מסילות שהתקנת לירושלים שלא יהו עוברי דרכים פוסקים מהם היאך היו לשממה. (שם) שבת עובר אורח אמרו מלה"ש לפני הקב"ה דרכים שהיו ישראל עוברים ושבים בהם בחגים היאך שבתו (שם). הפר ברית אמרו מלה"ש לפני הקב"ה רבש"ע הופר ברית של אברהם אביהם שעל ידו התישב העולם ועל ידו הכירוך בעולם שאתה אל עליון קונה שמים וארץ (שם) מאס ערים אמרו מלה"ש לפני הקב"ה מאסת ירושלים וציון לאחר שבחרת בהם הה"ד (ירמיה יד) המאוס מאסת את יהודה ואם בציון געלה נפשך וגו'. (ישעיה לג) לא חשב אנוש אמרו מלה"ש לפני הקב"ה אפי' כדור אנוש שהיו ראש לעובדי ע"א לא השבת את ישראל. באותה שעה נזדקק הקב"ה למה"ש אמר להם מה לכם קושרין מספד בענין הזה שורות שורות. אמרו לפניו רבש"ע מפני אברהם אוהבך שבא לביתך ומספד ובכה מפני מה לא השנחת עליו. א"ל מיום שנפטר אוהבי מלפני לבית עולמו לא בא לביתי ועכשיו (ירמיה יח) מה לידידי בביתי. אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה הגלית את בני ומסרתן בידי

מתנות כהונה

ה"נ כיוצא ומין לך כאב לא עלי ולא על בני לך וקרא לאברהם : כפה

אמיה ונתרין דמעתא עלוהי ואבוהי תלה ליה רישיה . ועוד אמר לפניו רבש"ע כתבת בתורתך (ויקרא כב) ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד . והלא כבר הרגו בנים ואמותיהם כמה וכמה ואתה שותק . באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא ז' שנים וכשהשליטו אותן ז' שנים והניע זמן נשואי לבעלי יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי והוקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יכול אבי להחליפני ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי ורחמתי על אחותי שלא תצא להרפה . ולעיני חלפו אחותי לבעלי בשבילי ומסרתי לאחותי כל הסימנין שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל . ולא עוד אלא שנבנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה . ומה אני שאני ב"ו עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה . ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת אלילים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בם כרצונם . מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה אמר כשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן הה"ד (ירמיה לא) כה אמר י"י קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה הנחם על בניה כי איננו . וכתיב (שם) כה אמר י"י מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' . וכתיב (שם) ויש תקוה לאחריתך נאם י"י ושבו בנים לגבולם : (כה) ר' יוחנן פתח (שם יג) תנו לי"י אלהיכם כבוד בטרם יחשיך וגו' . אימתי נתקיים להם המקרא הזה במיתתו של הזקיהו הה"ד (דה"ב לב) וישכב יהזקיהו עם אבותיו ויקברהו במעלה קברי בני דוד וכבוד עשו לו במותו . מה כבוד עשו לו . ר' יהודה בר' סימון ור' חנין ורבנן . ר' יהודה בר סימון אמר בית ועד בנו למעלה מקברו של הזקיהו בשעה שהיו הולכים לשם היו אומרים לו למדנו . ר' חנין אמר ספר תורה נתנו למעלה מקברו של חזקיהו ואמרו זה שהוא מוטל בארון זה קיים מה שכתוב בזה . ורבנן אמרי הציעו לו טפטיות מפתח בתיהם עד קברי בני דוד וכל כך למה כדי שלא יתיהפו רגליהם . אעפ"כ נתיהפו רגליהם . א"ל ירמיה מה אם בשעה שהצעתם טפטיות מפתח בתיכם עד קברי בני דוד נתיהפו רגליכם לבשיתגנפו רגליכם על הרי נשף עאכ"ו . י' מפעות נפעה השכינה . מכרוב לכרוב ומכרוב למפתן הבית מן מפתן הבית לכרובים .

ומן

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
רחמנו למקום . ועוד אמר משה לפניו	שימוש לעמל יעקב שלש יכיס יגיעו לנעלם אחד
גדסי'. וסבלתי כו' כלומר התחפקתי וסבלתי	שמוש לסוג למעלה : מפטיות . פי' מפני שבלמו
וכבשתי התאבה בקרבי : פתיהה תמו לה' אלהיכם	יתף
כבוד : בית ועד . לניח המדרש : למדנו . למד תומתו וחוש דרך מבלוע כחילו לא היו יכולין	
ללמד בלעדו : ה"ג כלומר זה קיים מה שכתוב ועין בילקוט (כ"ך אלף פה) וכפ"ק דכ"ק : טפטיות .	
וילונות ומצעות של בגד ושי' בערוך ערך טפט : נתיחפו . הכניעו סיחפות והיה קשה לסס :	
עשר מפעות כו' . עיין בפ"ק דמסכת ר"ה ובילקוט יהזקאל שהגירסא שמחים מגירסת הגמרא :	

לי לספוד ולבכות עליהם . זהו המשל שאומרים בני אדם מטוב אדוני לא טיב לי ומרעתו רע לי . באותה שעה אמר משה לירמי' לך לפני שאלך ואביאם ואראה מי מניח ידו עליהם . א"ל ירמיה אי אפשר ליקך בדרך מפני ההרוגים . א"ל אעפ"כ . מיד הלך משה וירמיה לפניו עד שהגיעו לנהרות בבל ראוהו למשה ואמרו זה לזה בא בן עמרם מקברו לפדותנו מיד צרינו . יצתה בַּ"ק ואמרה גזירה היא מלפני . מיד אמר להם משה בני להחזיר אתכם אי אפשר שבבר נגזרה גזירה אלא המקום יהזיר אתכם במהרה . והניח אותם . באותה שעה הרימו קולם בבכיה גדולה עד שעלתה בכייתם למרום הה"ד (תהלים קלז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו . כיון שבא משה אצל אבות העולם אמרו לו מה עשו האויבים בבנינו . א"ל מהם הרגו ומהם כפתו ידיהם לאחוריהם ומהם אסורים בכבלי ברזל ומהם נפשטים ערומים ומהם מתו בדרך ונבלתם לעוף השמים ולבהמת הארץ מהם מושלכים להמה רעביב וצמאים . מיד פתח כלם ובכו וקוננו בקינות ווי על דמטא לבנן היכי הויתון ביתמי בלא אבא . היכי דמכיתון בטיהרא ובקייטא בלא לבושא ובלא כסו . היכי סניתון בטורי ובחצצי חליצי מסאני ובלא סנדלא . היכי טעניתון מובלי טעוני דחלא . היכי הוו ידיכון כפיתון לאחוריכון . היכי לא בלעתון רוקא בפומיכון . פתח משה ואמר ליטא שימשא אמאי לא חשכת בשעה דעאל שנאה לבית מקדשא . אהדר ליה שמשא בחייך משה רעיא מהימנא היכי אהוי חשוכא דלא שבקין לי ולא רפו לי דנקטין לי בשיתין שוטי דנורא ואמרין לי פוק ונהר נהוריך . תוב פתח משה ואמר ווי על זיוך מקדשא היכי השך ווי כי מטא זמניה דיחרב והיכלא מכלי ודרדקי דבי רב מתקטלין ואבוהון אזלין בשביה וגלותא ובחרבא . תוב פתח משה ואמר שבאי אי בחייכון אתון קטולי לא תקטלין קטולא אכזראה ולא תשוון כלאה נמירא ולא תקטלון ברא באנפוהי דאבא וברתא באנפה דאמא דמטא זימנא דמרי שמיא חושבנא חשיב מנכון . וכשדאי רשיעיא לא עבדין הכי אלא מותבין ליה לברא בכנפיה דאמיה ואמרין ליה לאבוה קום נכסיה בכיא אמיה

מתנות כהונה

לזן אם יהיה לעולה בני : ווי על דמטו כו' . ווי על מה שהגיע לבנינו היתה היתה גדולה מכל היתה יתומים בלתי אב ובקין בלתי לבוש ובלתי כסות היתה הלכתם בשרים ופצעי הגן שלופי מנעלים ובלתי סנדלים היתה מתם טועים משחות טעונים הול היתה היו יודיכם קשורי להתוריכ' היתה לא היה לכם פנאי לבלוע הרוק שבפיכם : ליטא שמשא כו' . מקולל תהא הא שמשם למה לא נעשית הבך בשעה שנכנס המויב לבית המקדש הגיבה לו השמש בחייך מהי הגבע מבה רועה נאמן היתה היה מפסיד לי להיות הבך לא הגיהו לי ולא הרפו ממני מלמטלם בלקוהו מוטי וכהו מוטי בשבטים שרביטים על אם ואמהו לי לא והלא מוכך : תוב כו' . שוב פתח משה ואמר ווי על זיו שלך אתם בית המקדש היתה נעשה הזיו שלך הוסך ווי על שהגיע זמנך ליהרב והיכל ליפרך בהם ותיומקת על בית רבן מומחים והכותם סולכים בשבי ובגלות ונהרוב : שבאי . כלפי השוגלים אמר כן אתם השבויים לי לשון נערה בחייכון אני משביע אתכם . אתם השבויים נרסינן שלא תהרגם מיתה מזכזיות ולא תעבו כלה כולם ולא תמיתון הבן בפניו של אביו ובת בפניה של אמה ביניע עם ואמן שלתון השמים השבון יהשוב עמכם ויקבל הדין מעמכם שכל השבויים הרשעים לא עשו כן שלא היו מוסיפים הבן בהיקה על אמו ואמרו לו לאביו קום שחטהו והיתה בוכה אמו והיו נוסרים הדמעות עליו ואביו היה סולה לו

קרית חנה דוד קריה שחנה בה דוד. קריה דלא חניא ליה בה אלא דוד. קריה שעשה אותה דוד לקסרקיטון שלו. (סם) ספו שנה על שנה חגים ינקופו. שנה עלתה שנה נפקא ולא היו עולין לפעמי רגלים והיו הדרכים מעלין היגים הה"ד חגים ינקופו. והציקותי לאריאל. ר' נסה דקסרין אמר מבאן שהיתה קורת רוח לישראל. והיתה תאניה ואניה "סכופים. והיתה לי כאריאל כהורבן ראשון חורבן שני. ליון שחטאו גלו וכיון שגלה התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה: (כז) ר' פנחס פתח (ויקרא כו) ואם עד אלה לא תשמעו לי וגו' ר"א ור' יהושע. ר"א אומר אין הקב"ה מביא פורעניות על ישראל עד שמעיד בהן תהלה הה"ד ואם עד אלה. ר"י אומר שלא יהו ישראל אומרים בלו מבות עוד אין לו אחרות להביא עלינו ת"ל ואם עד אלה. אם עוד אלה יש לו אחרות מאלה וכאלה להביא. (סם) ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם אתם עברתם לפני ז' עבירות בואו וקבלו עליכם ז' פורעניות. אתם עברתם לפני ז' עבירות חרי ירמיה בא מקונן עליכם קינות שהוא ז' אלפא ביתין איכה: (כח) ר' חמא בר חנינא פתח (ירמיה לו) וירמיהו לקח מגילה אחרת וגו'. רחב"ח ורבנן ר"ח אמר (סם) ועוד נוסף עליהם. זה איכה יעיב. דברים זה איכה יועם. רבים זה אני הגבר. כחמה זכור י"י. ורבנן אמרי ועוד נוסף עליהם זה איכה יעיב דברים זה איכה יועם רבים זה זכור י"י כחמה זה אני הגבר שהוא מן תלתא תלתא פסוקי באלפא ביתא: (כט) זבדי בן לוי פתח (תהלים סח) אלהים מושיב יחידים ביתה"א אתה מוצא עד שלא נגאלו ישראל ממצרים היו יושבין בפני עצמן. והשבינה בפני עצמה. וכיון שנגאלו נעשו כולן הומוניא אחת וכיון שגלו חזרה שבינה בפני עצמה וישראל בפני עצמן הה"ד אך סוררים

מתנות כהונה

פתיחתא דר' אריא ניבכרא. מרי גבור ודכם מרימלך שתי תיבות מרי מל"ך מוחק וגבורה כד"ש ותת לולי המרן: דלא מניה לי'. לה עלתה בו מניה כי אם לזרע דוד וכילקוט ישעיה (סם) לא נגש ליה: לקסרקיטון. הטרוך הכיולו ולא פי'. ומלחתי פי' בלשון טופיקון לקסר קיסר פי' מדר ומכון לקיסר: ה"ג בילקוט וכס"י: ינקופו אנה עלתה אנה נפקא ולא כו'. פי' אנה נכנסת ואנה יוצאת ולא היו עולין כו'. מעלין היגים נרסי' וכ"ג בילקוט היגים וקוניס: הה"ד חגים כו'. לכם חגים כמו היגים ינקופו כמו ינפוקו: מבאן שהיתה כו'. קודם חורבנו היה לכם כח קורת רוח ועתה נותה ולכם מדכתיב והציקותי לשון נרה ונוקה מכלל שקודם זה היה לכם קורת רוח ליסרמל וכו': והיתה וכו': סכופין כו'. פי' הערוך עניין כליון והכתתה דוגמת הא דלחמרו סוף מסכת כתובות בזוזי וכזוזי דכזוזי: כהורבן וכו'. מדכתיב כהרמ"ל בכ"ף הדמיון מורה עוד על תחת כדומה לזה: ה"ג הדא הוא דכתיב ותת עד חלה כ' יהושע כו'. הכי שהשרה בהם ולכם עד חל' עדות: שבע עבירות. עיין בפירוש רס"י בחומש בפרשת בחוקותי: שבע חלפה ביתה וכו'. זכור ה' תהיה ליה ג"כ בחל"ף בי"ת כדלק' לפי שים נו כ"ב פסוקים: פתיחתא וילמיה לקח: מן תלתא כו'. הכי שים נו חלפ"ת ביתין כמו שים בחלם ליכה הכתבוניס וחזו כהמה: פתיחתא חלהים מוסב ימידים: וכיון שנגאלו המוניא. כח תחת וקיטון תחת ועל בפתיחתא ר' ז

אסיפת אמרים

פעיר. (יפ"ת): דלא חניה ליה בה אלא חד. פי' שלח מלכו בה מלך זרע דוד ותע"ג דמלכות בית חסמונאי והורדוס מלכו בניה שני י"ל שלח סיס מלכות שלימה ולא ע"ם הדיבור. (יפ"ת): בואו וקבלו עליכם שבע פורעניות. בחל"ף לשבע ז' על מעשיכם כי תלילה לחל מעול ושבע יוסר מן הרעות ומה דכתיב כי לקחם מיד ס' כפליים בכל מעשיהם הם ממרינן לחמן מעלה בכפליים הטה מעשה ירושלים ולקחה בכפליים ותר"י פי' לחי קבילת כום תמהומין מן קדם ס' כחילו לקחם על חד תרין. (יפ"ת): וכיון שגלו חזרה שבינה בפני עצמה. ות"ל הלא בכל מקום שגלו שכינה עמהם ויל דהתם סיינו על ירמוד שהשגחת ס' עמהם ע"ד עמו אנכי בצרה וכמה

ומן הכרובים לשער הקדמוני משער הקדמוני לחצר מן החצר לגג מן הגג למזבח מן המזבח לחומה לעיר מן העיר להר הזיתים. מכרוב לכרוב דכתיב (יחזקאל י) וירם כבוד י"י מעל הכרוב. מכרוב למפתן הבית דכתיב (שם ט) וכבוד אלהי ישראל נעלה מעל הכרוב אשר היה עליו אל מפתן הבית. ממפתן הבית לכרובים דכתיב (שם י) ויצא כבוד י"י מעל מפתן הבית ויעמוד על הכרובים. ויצא לא היה צריך קרייה למימר אלא בא ואת אמר ויצא. מהו ויצא א"ר אחא למלך שהיה יוצא מפלטין שלו בכעס משהיה יוצא היה חוזר ומגפף ומנשק בכותלי פלטין ובעמודי פלטין ובוכה ואומר הוי שלום בית פלטין שלי הוי שלום בית מלכותי הוי שלום יקרי הוי שלום מן כדון הוי שלום. כך משהיתה שכינה יוצאת מבהמ"ק היתה חוזרת ומגפפת ומנשקת בכותלי בהמ"ק ובעמודי בהמ"ק ובוכה ואומרת הוי שלום בית מקדשי הוי שלום בית מלכותי הוי שלום בית יקרי הוי שלום מן כדון הוי שלום. מן הכרובים לשער הקדמוני דכתיב (שם) וישאו הכרובים כנפיהם וגו'. משער הקדמוני לחצר דכתיב (שם) וההצר מלאה את נוגה כבוד י"י. מן החצר לגג דכתיב (משלי כה) טוב שבת על פנת גג. מן הגג למזבח דכתיב (עמוס ט) ראיתי את י"י נצב על המזבה. מן המזבח לחומה דכתיב (שם ז) והנה י"י נצב על חומת אנך. ד"א מהו אנך זו סנהדרין של שבעים ואחד אנ"ך. ויאמר י"י הנני שם אנך. א"ר יהודה בר' סימון מן החומה לעיר דכתיב (מיכה ו) קול י"י לעיר יקרא. מן העיר להר הזיתים דכתיב (יחזקאל יא) ויעל כבוד י"י מעל תוך העיר ויעמד על ההר אשר מקדם לעיר. א"ר יונתן ג' שנים ומחצה עשתה השכינה יושבת על הר הזיתים סבורה שמא יעשו ישראל תשובה ולא עשו. והיתה ב"ק מכרזת ואומרת (ירמיה ג) שובו בנים שובבים (מלאכי ג) שובו אלי ואשובה אליכם. וביון שלא עשו תשובה אמרה (הושע ה) אלך אשובה אל מקומי. על אותה שעה הוא אומר (ירמיה יג) תנו לי"י אלהיכם כבוד בטרם יחשיך. בטרם יחשיך לכם מד"ת. בטרם יחשיך לכם מדברי נבואה. (שם) ובטרם יתנגפו רגליכם על הרי נשף. וקויתם לאור בבבל. ושמה לצלמות במדי. ושית לערפל ביון. ואם לא תשמעוה באדום. בכסתרים תבכה נפשי מפני גוה. מה ת"ל כפני גוה אלו עכו"ם שהם מתגאים ואומרים (הבקוק ג) אי אלהימו צור חסיו בו. ד"א כפני גוה מפני מלה"ש שהם מתגאים ואומרים (תהלים ח) מה אנוש כי תזכרנו וגו'. (ירמיה יג) ודמוע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר י"י. את מוצא עד שלא גלו ישראל היו עשויים עדרים עדרים עדרי כהונה לבד עדרי לויה לבד עדרי ישראל לבד וכיון שגלו נעשו עדר אחד. כי נשבה עדר י"י, כי נשבו אכ"כ אלא כי נשבה עדר י"י: (כו) רב נחמן פתח (ישעיה כט) הוי אריאל אריאל אריא אריא גיברא.

אסיפת אמרים

יחף לב וגו' (יפ"ע): מהו ... נך זו סנהדרין. ואלא לאמוציך דחומה זו היא חומת העזרה שבלשה לבבת הגזרת שנה סנהדרין להפוקי שליט חומת העיר

מתנית כהונה קרית

אלא ויבא. שהרי נתן לו לכהנים מן המפתן על הכרובים: מן כדון כו'. מעתה יהא שלום לך ושין בילקוט: ג"ר יודא בר סימון כו'. ושין לעיל ריש פ' נחר סיני ובילקוט

עמוס: שהם מתגאים כו'. שלא היה רעוגם שיכרת את המלך: נשבה. לשון יחיד:

עליהם איכה: (לא) רשב"י פתח (משלי כ) רע רע יאמר הקונה ואוזל לו אז יתהלל. את מוצא עד שלא גלו ישראל היה הקב"ה קורא אותם רעים הה"ד (ירמיה ג) העם הרע הזה המאנים לשמוע את דברי. וכיון שגלו התחיל משבחן שנא' ואוזל לו אז יתהלל כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה. (ספניה ג) הוי מראה ונגאלה העיר היונה מהו הוי מראה הוי מפני האימה שנתתי אימתי על כל העכו"ם אימתי ונגאלה את מוצא בשעה שנגאלו ישראל ממצרים נפלה אימתן על כל העכו"ם הה"ד (שמות טו) שמעו עמים ירגזון וגו'. אז נבהלו אלופי אדום וגו'. העיר היונה אומה שציוויתי אותה בטצות ומע"ט כיונה. אחר כל השבח הזה לא שמעה בקול ולא לקחה מוסר כי"י לא בטחה אל אלהיה לא קרבה. כלה דלא שמעה מה היא לאו שוטיתא היא. א"ר ראובן לשון יוני הוא צווחין לשטותא מורא הוי מראה הוי מקמי שוטיתא. ונגאלה ע"י שהיו מרחיקין עצמן מלשמוע ד"ת ונגאלה מן הכהונה. העיר היונה לא היה לה ללמוד מעירו של יונה מנינוה. נביא אחד שלחתי לנינוה והחזירה בתשובה ואילו ישראל בירושלים כמה נביאים שלחתי אליהם הה"ד (מ"ב יז) ויעד י"י בישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חוזה לאמר שובו מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי חקותי וגו'. וכתיב (ירמיה ז) ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים יום השכם ושלוח לאמר וגו'. השכם ושלוח בבקר השכם ושלוח בערב ולא שמעו כיון שלא שמעו גלו. וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה ישבה בדד:

מבליגיתי עלי יגון עלי לבי דוי:

(לב) ר' חנינא פתח הכי (שם ח) מבליגיתי עלי יגון עלי לבי דוי מהו מבליגיתי. מבלי הוגין בתורה לקיים מצות ומע"ט עשיתי ביתי ניתי ואעפ"כ עלי לבי דוי על בהמ"ק. הה"ד על זה היה דוה לבנו וגו' וכתיב (שם) הנה קול שועת בת עמי מארץ מרחקים. א"ר יוחנן דבור זה משמש ג' לשונות זעקה שועה נאקה. זעקה דכתיב (שמות ג) ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם. שועה דכתיב שועת בת עמי. נאקה דכתיב (שם) וישמע אלהים את נאקתם. ר' הונא דצפורין אומר לשון פרפור הוא הה"ד (יחזקאל ג) ונאק נאקות חלל וכתיב (איוב כד) ונפש חללים תשוע

מתנות בהונה — אסיפת אמרים

פתיחא רע רע יאמר הקונה: ה"ג העם הרע הזה. וחס היה עוד בשעה שהיה קונין לו: ואוזל. פי' כשהלכו להם ויולך הכנעם מוקלקם ואזל ועניין התהלה היה הקונה שהיה מקונן עליהם: ה"ג כיולקוט לפניה (תקכז) מהו הוי מורלתה הוי מפני המימה כו'. ודכם מורלתה מלשון פחד ומורא: את מוגלת כו'. דכם זנגלה מלשון גלוה: מה היא למו שעופת היא. פי' כלה שהיה שומעת לקול הנביא המכניסה לתופה מה הוא למו שעופת היא ועניין כיולקוט לפניה: ה"ג כיולקוט הוי מורלתה הוי מקמי כו' ומפכם ונאזל פי' הכתוב הוי מרלתה פי' הוי מפני המטות: ד"א מורלתה דכם מלשון מורא הורלתה: **פתיחא מבליגיתי**: ה"ג מבלי טוגין כו'. ודכם מבליגיתי מוטיקין מבלי הוגין: **גיתי** וכדמפכם ונאזל: **עשיתי** ניתי היא המקדש כנגד הנדכם כד"א גם דרך ס': **על** ניסמ"ק. שמעו שמע עליו דויון לב שמע' על זה היה דוה לבנו וכיולקוט ירמיה רע"ט הוסמת נסמנית: **דבור** זה. למון של שועה: ה"ג כיולקוט ירמיה מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם שועה דכתיב קול שועת בת עמי נאקה כו':

שכנו צהיחה. איכה ישבה בדד: (ל) זבדי בן לוי פתה לא האמינו מלכי ארץ וגו'. ד' מלכים היו מה שתבע זה לא תבע זה. ואלו הן דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו. דוד אמר (תהלים יח) ארדוף אויבי ואשיגם וגו' א"ל הקב"ה אני עושה כן הה"ד (ש"ב ט) ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם. מהו למחרתם ריב"ל אמר לב' לילות ויום אחד. היה הקב"ה מאיר לו בלילות בזיקין וברקים כמה דתנינן תמן על הזיקין ועל הזועות ועל הברקים הה"ד (תהלים יח) כי אתה תאיר נרי וגו'. עמד אסא ואמר אני אין בי כח להרוג להם אלא אני רודף אותם ואתה עושה. א"ל אני עושה שנא' (דה"ב יד) וירדפם אסא וגו'. לפני אסא אב"כ אלא לפני י"י ולפני מחנהו. עמד יהושפט ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה ואתה עושה. א"ל הקב"ה אני עושה שנא' (שם כ) ובעת ההלו ברנה ותהלה וגו'. עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה א"ל הקב"ה אני עושה שנא' (מ"ב יט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך י"י ויך במחנה אשור. כמה נשתייר מהם רב אמר עשרה שנא' (ישעיה י) ונער יכתבם שבן דרכו של נער להיות כותב יו"ד. ר' אלעזר אומר ששה שבן דרכו של נער להיות שורט שריטה. דיב"ל אומר ה' שנא' (שם יז) שנים שלשה גרגרים בראש אמיר. ר' יהודה ור' סימון אמרו ט' הה"ד (שם) ארבעה חמשה בסעיפיה פוריה. ר' תנחום בן חנילאי אמר י"ד הה"ד שנים שלשה גרגרים בראש אמיר ארבעה חמשה בסעיפיה פוריה. בין כדברי אלו ובין כדברי אלו הכל מודים שנבוכדנצר היה אחד מהם אלא כיון שא"ל הקב"ה עלה והחרב בהמ"ק אמר לא בעי אלא מצמצמא יתי מעבד לי כמא דעבד לסבי מה עשה בא וישב בדפני של אנטוכיא ושלח נבוזראדן רב טבחים להחריב את ירושלים ועשה שם ג' שנים ומחצה בכל יום מקיף את ירושלים ולא היה יכול לכבשה בקש לחזור נתן הקב"ה בלבו התחיל ממדד בחומה והיתה שוקעת בכל יום טפחיים ומחצה עד ששקעה כולה וכיון ששקעה כולה נכנסו השונאים לירושלים על אותה שעה הוא אומר לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם

אסיפת אמרים — מתנות כהונה

זסכח נגלות סכיגס וגבוהס מיוכי כמו סכיס במסכן: ה"ג כילקוט מלכים: הובונוניא מחס וכיון שגלו (א) גריך לגיין על סכל מודיס בג"ג סיס ל' מפס: חזרס סכיגס בפני עלמס ויכרחל בפני עלמן וכיון סס"ד לך סולכיס סכנו לסחיסה סס"ד לסיכס יסכס

בדד: צחיח' כלומר בד בבד כמן הסלע הזה ביוסף יחודי: פתיחא לא האמינו כו': דוד אמר כו': לשני לילות. שים להם שני בקיעים וזהו למחרתם: כמה דתנינן כו'. מניח מפגס זו לפרש דבריו מהו בזיקים וברקים וכן הוא לקמן בפסוק לא האמינו וכאיהר סוב מזמור ט"ע לא גרס ליה וכן בילקוט שמואל לא גרס ליה: ואתה עושה בסס. הסרג וא"ל הקב"ה לחי עושה כדכיך: ולא לומר סיוס. בעומס סוב לא גרס ליה ובכי יס בפני עלמס בתס שהלכיתן הקב"ס לספקליסיס המלוכיס וסיו רואין את המלחמה ומזקיק אמר בתון בו כח לרחות את המלחמה אלא בפעה אחיי יתן: שורט שריטה. דסיינו ו': שנים ובפעה הרי חמש וכן לרבע וחמשה הרי תשעה: (א) אלא כיון כו'. בפ חלקיליף ליס מדאמר וכיוס דרביעאה דמי לבר אלהן ומס גלמו דהזי ליס מגא סוס ידע: מצמצמא. ענין כניסה כד"ס מבעד לממך או ענין כריסה ועיין לעיל בפתיחתא ס"ג: דפני. פי' הערוך מבפס הריבלה תרגום דפני:

אלא אמור מעתה אביה טשבט א' ואמה משבט אחר . רבנן אמרי יום שהותר שבט בנימין לבא בקהל. דכתיב (שופטים כא) ארור נותן אשה לבנימין. אמר רבי יוחנן מקרא קראו וקרבוהו מקרא קראו ורחקוהו . מקרא קראו זקרבוהו (במדבר ג) גוי וקהל גוים יהיה ממך . מקרא קראו ורחקוהו (שם מח) אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי . שאינן נחשבין עם אחיהם . א"ר יהודה אשר שמואל יום שהותרו שבטים . רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה . ר' אליעזר הגדול אמר ניחא בט"ו . מבאן וא"ר תשש כחה של חמה ולא היו כוהתין עצים למערכה . וא"ר מנסיא זקרי ליה יום תבר מגל . מבאן ואילך המוסיף יוסיף ודלא מוסיף יסיף . ר' אבין ור' יוחנן אמרי יום שביטל החפר מן מתי מדבר . א"ר לוי כל ערב ת"ב היה משה מוציא כרוז בכל המחנה ואומר צאו לחפור והיו יוצאין וחופרין קברות וישנין בהן. לשחרית היה מוציא כרוז ואומר קומו והפרישו המתים מן החיים והיו עומדים ומוצאין עצמן ט"ו אלף בפרוטרוט הסרו ת"ר אלף ובשנת הארבעים האחרון עשו כן ובצאו עצמן שלמים אמרו דומה שטעינו

מתנות כהונה

ולכן אמר וכי תפסר לכם שמיכם כ' ממות והכי איתא בפ' יש מוחלין דדייק מדכתיב ממות : אביה משבט אחד כו' . ולכן ממשפחת בית אביהם תהיה כו' והעברת נהלה לא היה מובא אלא לאותו דור ואח"כ הותרו כל השבטים לבא זה בזה וכפ' יש מוחלין פי' בסב"ס הכי הוי קיש לסו שבט"ו בתב הותרו . ס"ג ביקוש שופטים וכפ"ר פ' כ"ג וביומלמי דמסכת תענית ת"ר יוהק מקרא קראו ורחקוהו מקרא קראו וקרבוהו מקרא קראו ורחקוהו תפריש ומשם כרתון וממעון יהיו לי מקרא קראו וקרבוהו גוי וקהל גוים יהיו ממך : שאינן נחשבים עם אחיהם . תפריש ומשם לא יהיו נמנין במנין אחיהם על כי יוסף בכלל אלף כל ת' לשבט בפני עצמו וא"כ בנימין שהוא האחרון הוצרך ממנו ס עשר שבטים וביומלמי ויקוקו וכן לעיל בכ"ר לא גרים ליה : גוי וקהל גוים יהיה מכ' ועדיין לא נולד בנימין בעת שהיה כמו שפיכת"י בפ' ויחי וכ"ג ביומלמי בהדיא : רבי יודה . זהו גירסת הבבלי בפ' יש מוחלין וסוף מסכת תענית : שהותרו . השבטים לבא זה בזה . ויליף לה מהכא מדכתיב זה הדבר דבר זה לא יהא מובא אלא כדור הזה : ניחא בט"ו . כלומר נח בט"ו בו שבו היו מוחין מלכרות עיסה למערכה מפני שמכהן בו ולישנא דקרא נקט ולפי גירסת הגמרא בפרק יש מוחלין וסוף מס' תענית הסר פה גירסת הספר וע"ש : תשש כו' . פי' הרשב"ם וים בעיים להלוחית ומעלה עשן ונס יגדיל תולעת : תבר מגל . שביבית הקדמונות כלומר שבשבו הקדמונות לחמר מין תמו ליכיון להם עוד : מבאן ואילך כו' . פי' הרשב"ם והערוך מפ"ו בתב ואילך ליליות מתחילין להתריך וסימיס מתקלקלים והמוסיף לעמוד אף בלילה מוסיפין לו טובא ואוכך ימים מן המנין : יסיף יתפף לו עמו בהני ימיו כמ"ל וזכרם לא יסוף מזרעם לשון כלייה כן פי' הרשב"ם : החפר . כדמפרש ואזיל שבטל מן הציוות קברות : ולשחרית כו' . ביומלמי לא גרם ליה וכסוף תענית הביאו ר"י ז"ל בשם ירושלמי : ה"ג ביומלמי וכן הביאו הרשב"ם בפרק יש מוחלין ומעלו עצמן הסרים חמשה עשר אלף ופרוטרוט : ופרוטרוט . כן שומעין מפי מספר אלף הגיעו לאלף כי על כל פנים לא מצו בכנה לחשובה אלא הטלו עליון ת"ר המשה עשר אלף מצו לפרוטרוט בלשון מרבשים שהם שמכרי אם מחשב לכל החרבשים שהם לכל שהם ושמה המשה עשר אלף והקשו עליה מתוספות מוצה והזקה שבשלם היה מאחר אלא מצו בשבת החרבשים ובשבת לחשובה ומייתי לה מצו ג"כ שמכרי בשבת מייתי אחר כ' בתב בגזירה הגזירה נמצא שמצו אלם בשלשים ושבעים שנה ות"כ יגיע לכל שנה שמה עשר אלף ושוה שמונה אלף ישאלו שמצו לפרוטרוט ולמה לא קתניא כאן רק המשה עשר אלף לשנה ושוה החריכו שם עד דמסיק בשם רבינו שם שלפי דעת מדרש זה ויחר לשם הקב"ה מחזן ט"ו אלף שהיו בני עשרים בימצום ביציאת מצרים ושלשים אלפים מתו בפרוטרוט בכל שנה ושנה וט' אלפי במחומת שמתו בכל שנה כ"ו אלפים ושלשים. וחמשה וחולי במכיים בהשבון מחזן

תשוע (ירמיה ח) הי"י אין בציון אם מלכה אין בה. אילו היה שם לא היו גולים וכיון שחטאו גלו. וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה ישבה בדד: (לג) ר' זעירא פתח (חוש ג) ויהי לאבל כנורי ועוגבי לקול בוכים. תמן תנינן ארשב"ג לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב. וכיוה"כ שבהן יוצאות בנות ישראל בכלי לבן שאולין כדי שלא לבייש את מי שאין לו. וכל הכלים היו טעונין טבילה ובהן בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים תנא מי שאין לו אשה נפנה לשם ומה היו אומרות בחור שא עיניך וראה מה אתה בורר לך. אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה. וכה"א (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום התונתו זה מ"ת וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק שיבנה במהרה בימינו. בשלמא יו"כ יום סליחה וכפרה לישראל יום שנתנו בו לוחות אחרונות. אלא ט"ו באב מאי היא. ר' יעקב בר אחא בש"ר אסי אמר שבו זמן קציצה יפה לעצים. שבל עצים שנקצצים בו אין עושין מאכולת ותני כל עץ שנמצא בו תולעת או מאכולת פסול מעל גבי המזבח ר' אבא ב"כ ור' אסא משום דעולא בשם רבי אמרי שבו בטל הושע בן אלה פרוזדאות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים. רב כהנא שאל מן קדם רב א"ל אפשר דכל דא טיבותא עבד וכתיב ביה (מ"ב יז) עליו עלה שלמנאסר מלך אשור וגו'. אלא על שהעביר קולר מצוארו ונתנו בצואר הרבים לא אמר כל עמא יסקון ויצלון אלא אמר כל מאן דבעי למיסק יסק. ר' שמואל בר נחמני ואמרי לה משמיה דר' שמואל בר יצחק יום שהותרו שבטים לבא זה בזה שנא' (במדבר לו) וכל בת יורשת נחלה וגו'. וכתיב (שם) זלא תסב נחלה ממטה למטה אחר וגו'. וכי אפשר לבת שתירש שתי מטות אלא

אסיפת אמרים

לא נגלת עבדיך וכו': אילו היו שם לא היו גולים. לגלה שכבם עיניו וסלק קניניהו ולפי זה סד' מין בציון תימו מאמר יחזקאל בקול שופר לגלה מאמר סגניה ק"ק דמאמר סד' מין בציון בלבון טימא מאמע דס' בציון כיס ועכ"ז מת כיס: וכי אפשר. מייתי זה דקשה למהדרם מה כיסה שממתה גדולם כ"כ וכי לא כיו יכולים ליקח מכבש תכיס. לגלה דנגמרא דף ק"כ סוקעו עוד לתכתי פסוק נחלת תמה ומסקינן דמנסכינן לה לנכרא דדמו לה מצני גדדים. ולפ"ז כיס קשה למתניתא בן זוג לפסח יוכלם נהלם י"ב שבטים שכיס לריך ביסיס ג"כ מלד לכיו מכבש תכיס ומלד תמו מכבש תמה וכבסופתו לא סוכרכו לכל זה ולפ מייתי המהדם קושיות וכי תפשר וכוונתו למסקנת הגמרא דמס"ם ממתו ודו"ק. (יס"ע): (א) למטה לחמך וגו' נרסינן. ג"ל לחמך וכוונתו בגרסינן תיכת וגו' במהדם לכיון סיסיס דקרא ידבקו מטות כני יחזקאל. וכדמסיים דדיוק מדכתיב מטות. לך כבודו במקומו מונח ולפ דק כי עיקר כוונת המהדם על תיכת מט"ת דכתיב בפסוק וכל בת יורשת נחלה ממטות בני יחזקאל וכדלמרינן בגמ' ע"ז וכי תפשר לבת וכו' וג"ל לחיכת וגו' בכלן דק לשעל על וכל בת יורשת נחלה. לכיון על סיסיס דקרא ממטות בני יחזקאל. ודו"ק גל"ס:

מתנות כהונה

ל' פרפור נרסי': פתיהא ויהי לאבל: טבילה פיכ"א סוף מסכת תעניות שלא לביים מידות סלכיות לסטביל לת כליסס לבל ביומלמי סוף תעניות מסמע דמפרש בו טעם לאחר ות"ס: וחולות. ל' ממולות: בשלמא יום כפור יום סלית כן'. וכן סוס ביומלמי וסכי מוכח בכבלי: אל תתן עיניך בנוי. ביומלמי מסיים עוד כי סקר הטן והבל היופי תנו לס מפרי ידיה: זה מקן תורה. פי' רס"י סלוחות מחכוסות נקנו ביום הכפורים: זה בניין בית המקדש. פי' רס"י שמתהוך כיס"כ כדלא' בפ"ק: שבר עשק גרס וכ"ג ביומלמי: פרוזדאות. סומכים היושבים על הדרכים לעכב לת יחזקאל מלעלות לרגל: מרך לחסוך וגו' נרסינן. וסיסיס דקרא ויהי לו הוכע עבד במלכים ב' י"ז: שהעביר כו'. במה שהכעיס מותם לעלות לירושלים כל לחד על פי רלונו ומי שפגע ולא הלך מין בו עון לפר חטת: לא תמר נרסינן וכן הוא ביומלמי: יסקון ויצלון. יעלו ויתפללו דרך עזוי: (א) למטה לחמך וגומר נרסינן וסיסיס דקרא כי לית בהחלתו ידבקו מטות בני יחזקאל

אחר שלח נבוזראדן רב טבחים את ירמיהו והוא אמור בזיקים א"ר אחא כביכול הוא והוא אמור בזיקים. ודכוותיה כתיב ואני בתוך הגולה. עד היכן היתה נבואתו של ירמיהו ר' יעקב ור' אבא ואית דאמר ר' אלעזר ור' יוחנן חד אמר עד (שם נ"ה) מזרה ישראל יקבצנו. וחרינא אמר עד (שם) ויש תקוה לאחריתך נאם י"י ושבו בנים לגבולם. ובחזירתו היה מוצא אצבעות מקוטעין מושלכין בהרים והיה מלקטן ומגפפן ומחבקן ומנשקן ונותנן לתוך טליתו ואומר להם בני לא כך הזהרתי ואמרתי לכם (שם י"ג) תנו לי"י אלהיכם כבוד בטרם יחשיך ובטרם יתנגפו רגליכם על הרי נשף. על אותה שעה נאמר (שם ט') על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה. על אותם ההרים נאים ומשובחים אשא בכי ונהי. על נאותיו של יעקב שנהפכו לקינה ולא שמעו קול מקנה כי לא שמעו לקול ד"ת ולא לקול דברי נבואה אלא מקינה אלא לקול דבר המקנא שהיו מקניאים אותו בע"א המד"א (דברים ל"ב) יקניאוהו בזרים לפיכך (ירמיה ט') מעוף השמים עד בהמה נדדו הלכו. א"ר יוסי בר חלפתא נ"ב שנה לא נראה עוף טס בא"י מה טעם מעוף השמים עד בהמה נדדו הלכו בהמה בגימטריא נ"ב. א"ר חנינא קודם לכ' שנה היו נוטעים תמרים בבבל לומר שמיתי מתיקה מרגלת לשון לתורה. א"ר חנינא בר' אבהו ז' מאות מיני דגים טהורים וח' מאות מיני חגבים טהורים ועופות לאין מספר. וכולן גלו עם ישראל לבבל וכשחזרו חזרו עמהם חוץ מדג אחד ששמו שיבוטא. ודגים היאך גלו ר' הונא בש"ר יוסי אמר דרך תהום גלו ודרך תהום חזרו. א"ר זירא בא וראה כמה היא חצופה א"י שעדיין עושה פירות. ולמה עושה פירות ר' חנינא וריב"ל חד אמר על שם שמזבלין אותה. וחרינא אמר ע"ש שהם מהפכים בעפרה. א"ר יודן ז' שנים נתקיים בהם גפרית ומלח וכל כך למה ע"ש (דניאל ט') והגביר ברית לרבים שבוע אחד. כותיים שבה כיצד עושין זורעין אותה מטליות מטליות זורעין כאן והיא נשרפת זורעין כאן והיא נשרפת. עובדא הוה בחד דהוה קאים ורדי בבקעת בית ערבא ותקף ידיה אסיכתיה וסליק עפרא יקידא ואוקיד דרעיה. לקיים מה שנא' (דברים כ"ט) גפרית ומלח שרפה כל

מתנות כהונה

מגה יך מלכם ו בורח שלכם עמהם שהוא יכול להושיע לכם הרבה מאד וכן עשה ירמיה שחזר ע נאמר יכולה ככתוב שם: ה"ג והוא אסור בזיקים הוא והוא. כלומר היה ע"ז לכתוב הוא אסור וכתב והוא לרבות ס"ב"ה ולרמוז על שם הגדול מממות של ע"ב שהוא מני והו וכן כתבו התוספות בפ' גומר ועבדה: ואני כו'. יחזקאל ל' והוה ליה למימר מני וכתב ומני לרבות שם של הקב"ה שהוא מני והוא ג"כ שם לאחד מממות של ע"ב וכן כתבו שם התוס': ער מזרה כו'. בילקוט ירמיה יש שמה שכתוב הדבר אשר היה ונו' הוא היה הדבור שזה מזרה ישראל וגו': ובחזירתו כשחזר ירמיה לארץ יהודה: הרים נאים. ר"ל מגיסים מבני ישראל. ה"ג בירושלמי סוף מסכת תענית לא ירדה טוף שם בארץ ישראל: שבוטא. ובפ' חבית גרס חוץ מקוליים המפסיקין. ולולי היה היה ובפ' חבית מפרש מפני לוג שריר שדריס לא מני סליק פי' שדרסתו ליטו מקקה: עדיין עושה פירות. לע"פ שאין ישראל עליה וה"ג בילקוט שעדיין עושה פירות: על שם כו'. מפני שהם מזבלין אותה וה"ג בירושלמי: מהפכין בעפרה. וזהו אחר שבא שניה שכלתה נזירת נפרית ומלח ולכמפרש ואזיל: מטליות כו' התיכות כלומר ערוגות: והגביר ברית. פסוק הוא בישעיה מ' מ' ובזוהמת פ' הוסיפו ו יליף בג"ם: עובדא כו'. מעשה היה בא"י אחד שהיה עומד ומורם בבקעה של בית ערבא ולחק וכשבא ירדו על יתד של מחריסה והעלה עפר והרסה

שטעינו בחשבון וכן בעשור וכי"א וכי"ב וכי"ג וי"ד כיון דאיתמלא סיהרא אמרו דומה שהקב"ה ביטל אותה נזירה מעלינו וחזרו ועשאוהו יו"ט. וגרמו עונותיהם ונעשה אבל בעולם הזה בחורבן הבית פעמים. הה"ד (ירמ' ג) ויהי לאבל בנורי ועוגבי לקול בוכים (במדבר יד) ויבכו העם בלילה ההוא וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה ישבה בדד: (לד) על ההרים אשא בכי וגהי וגו' (ירמיה ט) א"ר אחא ג' דברים צוה נבוכדנצר לנבוזראדן על ירמיהו (ירמיה נט) קחנו ועיניך שים עליו. עליו ולא על אומתו ואל תעש לו מאומה רע. לו לא תעשה אבל עם אומתו עשה כרצונך לרעה. כי כאשר ידבר אליך כן עשה עמו ולא לאומתו והיה ירמיה רואה כת של כהורים נתונים בקולרין ונותן את ראשו עמהם ונבוזראדן בא ומעבירן מהן. והוזר ורואה כת של זקנים שולים בשלשלאות ונותן את צוארו עליהם ובא נבוזראדן ומעבירו מהן. אמר נבוזראדן לירמיה הזי חד מן תלת מילין אית בך או נביא שקר את או מבעט בייסורין את או שופך דמים את. או נביא שקר את שכל הדין שנייא את מתנבא על הדא קרתא דהיא חריבה וכדו דחרבה נפשך באישה עלך סגיא. או מבעט בייסורין את דאנא לית אנא בעי למעבד בישא ואת בעי למעבד לך בישא לטימר לית לייסורייא השיבין עלי מידי. או שופך דמים את דמלכא פקיד לי עליך סגי בדיל דלא למעבד לך בישא ואת בעי למעבד בישא בגין דישמע מלכא ויקטלוניה לההוא גברא. ובסוף א"ל אם טוב בעיניך בא ואשימה עיני עליך. ולא קבל עליו כמו שנאמר בסוף הפרשה עד שנאמר לו מפי הגבורה הה"ד (ירמיה מ) הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת י"י לאמר. מה היה אותו הדבר אלא שא"ל ירמיה אין את יתיב הבא אנא אזיל עמהון ואין את אזיל עמהון אנא יתיב הכא אמר לפניו רבש"ע אין אנא אזיל עמהון מה אנא יכיל מהני להון אלא ייזיל מלכהון ברייהון עמהון דהוא יכול מהני להון כגיא הה"ד (שם) אחר

מתנות כהונה

שמעו על ידי מפי ומולי מכון הוא שם מועיל מהן כל מומן שמתו במנפה פעמים שלש ונפ במלחמתן זה שם זה ומוליד העמלקי והכנעני ומק למימונות דידיה ניקוס ונסמך ובמוחר טוב ממוך כ"ג גורם וכמה הוא פרומרום מהר מד' מתות ומומוסים ופ' ונה נתכפר לי סיפך לכוין המחבון וה' יאיר שיעיו בתורתו: בחשבון. בחשבון קביעת המועדים וכן הניא הרמב"ם בספרו ועדיין אינו מסעה בחב: דאתמלא סיהרא. שהיתה הלבנה במילואה וידעו שהיה בחני חדש: ה"ג בילובלמי מחמו חומה שהקב"ה: ועשאוהו י"ם. לומר יום ט"ו על שידעו בביכור שבשלש הגזירות כן פרש"י ותוספת בחמ' תעניות ופ' יח ומחלין אבל לפי לשון המדרש הזה משמע שעשאוהו י"ט גם ליום חסעה בחב ודו"ק: ועונבי. נסמך לחומו קול על בוכים שנאמר ויבכו העם בלילה ההוא ודרשו ר"ל אמר הקב"ה אתם בכיתם בכייה של חנם בשביעי בשבעה בחב לך: פתיחא על הסדר: בקולרין נרסינן: שלולים. מחוברים כד"ת על כל המתים כולן שולל: חזי כו'. ראה אחד מן שלשה דברים הלו יש בך: שכל הדין כו'. שכל הדברים הללו אתה היית מתנבא על העיר הזאת שהיא הפה תריבה ואתה אומר בחרבה נפשך באישה ומלטערת עליך הדבר מאד: דאנא לית כו'. שלמי אין אני רוצה לעשות שמך רעה ואתה רוצה לעשות שמך רעה כלו' אין הישורין חסונין עלי כלום: דמלכא כו'. שהמלך נבוכדנצר פקד ואוה אותי עליך מאד על שלא לעשות שמך רעה ואתה רוצה לעשות רעה לעצמך נשמע המלך וימיתנו לאחת מיש כ"ל לנכוחך מדן: אמר לו. הקדוש ב"ה לירמיהו וירמיה אם אתה חשב פה בחרן יהודה אני אלך עמהם לבבל ואם אתה אלך עמהם אני אשב לי פה בחרן יהודה ויולקום וירמיה הבינהם נפתים קלת: אין שמע כו'. אם אני אלך עמהם מה אני יכול להושיל להם

מלך ב"ו כשמת לו מת והוא מתאבל מה דרכו לעשות אמרו לו תולה שק על פתחו א"ל אף אני כך אני עושה הה"ד (ישעיה ג) אלביש שמים קדרות ישק אשים כסותם. מלך ב"ו מה דרכו לעשית אמרו לו מכבה את הפנסין. א"ל כך אני עושה שנא' (יואל ד) שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם. מלך ב"ו מה דרכו לעשות כופה את המטות כך אני עושה שנא' (ישעיה ז) עד דכרסון רמיו ועתיק יומין יתיב כביכול שהיו הפוכין. מלך ב"ו מה דרכו לעשות הולך יחף כך אני עושה שנא' (מיכה ו) י"י בסופה ובסערה דרכו וענן אבק רגליו. מלך ב"ו מה דרכו לעשית מבוע פורפירא שלו. כך אני עושה דכתיב עשה י"י אשר זמם בצע אמרתו. ר' יעקב דכפר חנן מפרש ליה מהו בצע אמרתו מבוע פורפירא שלו. מלך ב"ו מה דרכו לעשות יושב ודומם. כך אני עושה שנא' ישב בדד וידום. מלך ב"ו אבל מה דרכו לעשות יושב וביכה כך אני עושה דכתיב (ישעיה כב) ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה. ד"א איכה אמר להם ירמיה מה דאיתם בע"א שאתם לחוטין אחריה אילו היה לה פה למיסב ולמיתב היינו אומרין כך אלא נאמר דידה ונאמר דיליה. נאמר דידה (ירמיה י) כה אמר י"י אל דרך הגוים אל תלמדו ומאיתות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה. ונאמר דיליה (שם) כדנה תאמרון להום אלהיא די שמיא וארקא וגו' (שם) לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו י"י צבאות שמו. ד' יהודה ור' נחמיה. ר"י אומר אין לשון איכה אלא לשון תוכחה הכתוב אומר (שם ח) איכה תאמרו החכמים אנחנו ותורת י"י אתנו וגו'. ור"נ אמר אין לשון איכה אלא קינה הכתוב אומר (בראשית ג) ויקרא י"י אלהים אל האדם ויאמר לו איכה אוי לכה. ואימתי נאמרה מגילת קינות. ר"י אומר בימי יהויקים נאמרה. א"ל ר"נ וכי בוכין על המת עד שלא ימות? אלא איומתי נאמרה אחר חורבן הבית הרי פתרונו איכה ישבה בדד: (ב) העיר רבתי עם. תני ר' שמואל כ"ד פלטיות היו בירושלים וכל פלטיה ופלטיה כ"ד מבואות. וכל מבוי ומבוי כ"ד שיורים ועל כל שיור ושיור כ"ד שקקים. ועל כל שקק ושקק כ"ד חצרות. ועל כל חצר וחצר כ"ד בתים. וכל חצר וחצר היתה מוציאה עם כפלים כיוצאי מצרים. תדע לך שכן הוא א"ר אלעזר עובדא הוה בחד שיירא דהוה סליק לירושלים ומצון מאוון גמלין טעונין פלפלין. עבר להדי צור אשכח חד הייט דיתיב על פילי דמדינתא. א"ל מה את

טעין

מתנות כהונה

רמיו לשון רגיש: אבק רגליו. מכלל שרגליו יחפים: פורפירא. לשון מלכות: מפרש ליה נרסי': מבוע. מקור מים בתוך הכפר"ק: אמרתו. שפת הבגד לשון אמרת בלבון נרסי"ן: יושב ודומם כמו בחתי"ל תבל ואין רגש בדברים כמו שאמר האיש הוס: פה למיסב כו'. גיסא ואין דיסיו מתוכחות עכשיו פה אל פה ועכשיו נרואין להביא ראיה עליה מלך מיכה ומכבה וכלשכדם יחיל: נאמר דיליה. עכשיו בל ע"ע ומה בשע"ד סקל"ה עליה: ונאמר דיליה. עכשיו בל ישקל"ה ומה במשלין עליו: איכה. תוכחות מוכיח ויטריקון לו לך: פתרונו כו'. ישבה בשבת בכפר היא יושבת: העיר רבתי עם: פלטיות. רחוב ושוק גדול בלע"ז קרייה ובלעזיי בוסי"ן בוקקים כו': שוקים ובקקים כו'. כלם מיני רחובות ושווקים הם זה קטן מזה: שיירא. כותר אחד היה ועל שיירו עמו מלאים גמלים: טעונין פלפלים. עבר לאחוריו מקום שנקרא צור ומצא חיות שיושב על שער המדינה: פילי. פי' הערוך פילי ופיל הרע כולן פילונין שבר: א"ל כו'. פתיים ל"ל מה את עושן ה"ל פלפלין ל"ל אין

כל ארצה. רבה בר כהנא אמר אינן לא ממחילות הארץ ולא משמטות הארץ אלא לפניו. לקיים מה שנא' (ירמיה ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ. ולעתיד לבא הכל חוזר ה"ד (יחזקאל ו) והארץ הנשמה תעבד תחת אשר היתה שממה לעיני כל עובר:

כתנות כהונה

לו את זרועו: אינן לא ממחילות הארץ כו'. מאמר זה נקבתי והבאתי בהיפוך ירושלים יען אשר מלאתי ונראה מחוזר למעלה על נעות הטופות והדניס שנעותם לינו תולה בשממות הארץ ומחזרתם לינו תולה בממחילות שן הארץ אלא תולה בחוזה הנזירה הקדומה מלפניו שנא' ומוראכם וגו' ועל כן כשיראל נוליס גם המה גולים מק"ו אלא יהא כח העבד יפה מכח האדון שמעשה זה לא נעשה בדור המבול אלא שהחיתו דרכם כי אם שיש כמו שכירים" שיש פ' בראשית והכי מוכח בירושת ספר יבן דנרש על לפניהם ונהעלותם יעלו לרגלם ולפיכך לעתיד הכל יעלו לרגלו לפני סמ"י וכי"ר אמן: כליק להו פתיחתא דאיכה בעזה"י

מדרש איכה א רבתי

פרשה א (א) **איכה** ישבה. ג' נתנבאו בלשון איכה. משה ישעיה וירמיה. משה אמר (דברים ו) איכה אשא לבדי וגו' ישעיה אמר (ישעיה א) איכה היתה לזונה. ירמיה אמר איכה ישבה בדד. א"ר לוי משל למטרונה שהלו לה ג' שושבינין אחד ראה אותה בשלותה. ואחד ראה אותה בפחזותה ואחד ראה אותה בניוולה. כך משה ראה את ישראל בכבודם ושלותם ואמר איכה אשא לבדי טרחכם. ישעיה ראה אותם בפחזותם ואמר איכה היתה לזונה. ירמיה ראה אותם בניוולם ואמר איכה ישבה. שאלו את בן עזאי א"ל רבינו דרוש לנו דבר אחד ממגילת קינות א"ל לא גלו ישראל עד שכפרו ביחידו של עולם ובגילה שנתנה לכ' דורות ובי' הדברות ובה' ספרי תורה מנין איכ"ה. א"ר לוי לא גלו ישראל עד שכפרו בל"ו כריתות שבתורה ובי' הדברות מנין איכ"ה ישבה בדד. רבי ברכיה בש"ר אבדימי דמן חיפה למלך שהיה לו בן בזמן שעושה רצונו של אביו היה מלבישו בגדי מילתין ובזמן שאינו עושה רצונו מלבישו בגדי בדד. כך ישראל כ"ז שהיו עושין רצונו של הקב"ה כתיב (יחזקאל טז) ואלבישך רקמה. ר' סימא אמר פורפירא תרגם אונקלוס אפקלטורין פליקטא ובזמן שאין עושין רצונו של הקב"ה מלבישן בגדי בדדין ה"ד איכה ישבה בדד. אמר רב נחמן אמר שמואל משום ריב"ל קרא הקב"ה למה"ש א"ל מלך

כתנות כהונה

ה"ג ואחד רמז לתם תותם בפחזותם. לזון מנסיס ריקים ופיהזיס: ה"ג על עולם וכעברת הדברות ובמילה כו' עד ובחמשה: כנין מיכה. מ"ף רמז לי"י אחד יו"ד לעברת הדברות כ"ף למילה שמתנה לאברהם לעשרים דור ה"ן לחמשה חומשי תורה: איכה. נימטריא ג"ן רמז לנסיס וכם כריתות: בדד. נימט' עשרה: כילתין. מגי: בגדי בדד. מתון למתנה: הפנסי' גרס:

אספקלטורין. פי' הערוך מיני בגדים חשובין: הפוביו. טופסיו שכתובות לכתיב לכרסון

אסיפת אמרים

משל למטרונה. לפי שכתב שלין כ' נביאים מהנביאים נסמנו ג' והביא לי משל מהלכת במסע פחד מהם שאינה תלה שלא יעכב מכח נדקה ויכעיס על רוב מעבירים ומ"ש לינו סמנו ג' (פ' ע') שכפרו ביחידו. ומ"ש וכלל כפירת יחיד ה' מיכאל לכולנו. ויש לו' במסע כפרו ביחידו ומסע ביאוש ומסע בהמסע חומשי תורה (פ"ע): בגדי בדד. העשה למן בגדי שבד נקרא בדד ובגדי מלוכלין

זוגות של כוליות כפלים כיוצאי מצרים. ואין לך כל פסח ופסח שלא הי עליו מעויין יותר מעשרה. תני ר' חייא אפילו מ' ואפי' נ'. ב"ק אמר אפי מאה. חיין ממי שהיה טמא או בדרך רחוקה. פעם אחת נכנסו להר הבית ולא היה מחזיקן והיה שם זקן אחד רמכוהו ואותו הפסח היו קורין פסח מעוכין ע"ש שמעכו את הזקן. כיצד היו ישראל פרין ורבין היה אדם משיא בנו בן י"ב שנה אשה שהיא ראויה לילד. והיה חוזר ומשיא בן בנו בן י"ב שנה לא היה מגיע לכ"ו שנים עד שהוא רואה בנים לבניו. לקיים

מה שנאמר (תהלים קכח) וראה בנים לבניך שלום על ישראל:

(ג) **היתה** כאלמנה א"ר אבא ב"ב הם לא פלשו אחר מדה"ד והיא לא פלשה אחריהם. הב"א פלשו אחר מדה"ד. שנא' (במדבר יד) ויהי העם כמתאוננים מתאוננים אכ"כ אלא כמתאוננים. (שופט ה) היו שרי יהודה כמסיגי גבול מסיגי אכ"כ אלא כמסיגי. (שם ד) כי כפרה סוררה כי פרה אכ"כ אלא כפרה סוררה. ומדה"ד לא פלשה אחריהם היתה כאלמנה היתה אלמנה אכ"כ אלא כאלמנה. כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור אליה. דרך קשתו כאויב אויב אכ"כ אלא כאויב. היה י"י כאויב אויב אכ"כ אלא כאויב. ד"א היתה כאלמנה ר' חמא בר עוקבא ורבנן. ר' חמא בר עוקבא אמר לאלמנה שהיתה תובעת מזונותיה ולא היתה תובעת כתובתה. ורבנן אמרין למלך שבנה על מטרונה וכתב לה גיטה ועמד וחטפו ממנה. וכ"ז שהיתה מבקשת לינשא לאחר היה אומר לה היכן גיטיך. וכ"ז שהיתה תובעת מזונותיה היה אומר לה ולא כבר גרשתיך. כך כ"ז שישראל מבקשים לעבוד כו"ם היה אומר להם הקב"ה (ישעיה נ) אי זה ספר כריתות אמכם. וכ"ז שמבקשים לעשות להם נסים בבתחלה אומר להם הקב"ה כבר גרשתי אתכם. הה"ד (ירמיה ג) שלחתיה ואתן את ספר כריתותיה אליה. ד"א היתה כאלמנה ר"ע ורבנן ר"ע אומר אלמנה ואתה אומר כאלמנה. אלא אלמנה מעשרת השבטים ולא משבט יהודה ובנימין. ורבנן אמרין אלמנה מאלו ומאלו ולא מהקב"ה שנא' (שם נא) כי לא אלמן ישראל ויהודה מאלהיו: (ד) רבתי בגוים והלא כבר נאמר רבתי עם. ומה ת"ל רבתי בגוים אלא רבתי בדעות. ר' הונא בש"ר יוסי בב"מ שהיה א'

מבני

מתנות כהונה

ה"ג ואין בחתך עבר: מי שיש טמא כו'. שעשו פסח בחדש השני: **רמסחוהו**. מפני הדחק: שלום על ישראל. שברכו לזיקת יום וחלילה ולא תהי לתגרות וירושת קרובים דולו או בן דולו כלשיטת בכתובות: **היתה כאלמנה**: הם לא פלשו. ישראל לא דקדקו אחר מדת הדין לעגות ולפרסם חטאתם בפרהסיא מלשון מבוי מפולש פי' מגולה וכן מדת הדין לא דקדקה אחריהם לעשם על חטא זה כפי תגמולם וכדמפרש ואזיל: **לשומרת יבם**. הוא שעות סופר וצריך להיות לאלמנה ועי' בפ' החולץ ביבמות ובפ' בתרא דכתובות ואלמנה דיש הכי שמתפרנסת מנכסי יתומים כל זמן שיש תובעת כתובתה כדאי' בכתובות פרק הנושא ולכן אמר כאלמנה ולא אלמנה ממש שעדיין סומכת על חביט שבמיים: **מעשרת השבטים**. שגלו תחלה ועדיין לא גלו יהודה ובנימין: **רבתי גוים**. רבתי בדיעות. שהיו בני יהוכלים גדולים בדיעה ובניהם והכלל

אסיפת אמרים

מלוכלכין תמיד בשמן. (מהר"ם): **ולא תבעה כתובתה**. לפי שני' מדשים בלאלמנה ג"ז מכל שעשם ואח"כ ג' זוגות מכל יום ולהכי מני שבעה מזונות לכל לא כתובתה עד שתהיון ולהכי מכובה כלאלמנה ולא לאלמנה ממש דאי' בני שבעה מזונות ואי' בני שבעה כתובתה לכובה. וכן יכתוב כם כלאלמנה דלגירסי' בכתב"ם ושבעי מזונות ממנו ואיכם כלאלמנה ממש לכובה לאחר דאיכם יכולים לפרנס בתב"ם כלשפיע

טעין א"ל פלפלין. א"ל לא יהבת לי לוקמא לוקמא א"ל לא. א"ל ליה לך מזבן אלא במדינתא אוחרי. כיון דמטא בירושלים אשכח חד חייט דיתיב על תרע פילי. א"ל מה את טעין א"ל קטיע קטעך. אשכחיה חייט אחרן א"ל מה את טעין א"ל תפור תפירך. א"ל אימא לי אין יכילנא מזבין לחון מוטב ואי לא אנא מייתינא לך בר נש דזבין כלהון. א"ל ומא את טעין א"ר פלפלין. נסביה ויהביה בחדא דרא ואחמין ליה כוריתא דדינרין. א"ל חמי הדא מוניטא אי נפק בארעך יסב מנהון. לצפר נפק לטיילא בשיקא אשכחיה חד מן רחמוי דיליה. א"ל מה את טעין א"ל פלפלין. א"ל ליה לך דיהבת לי במאה דינרין דאית לי אריסטוון יומא דין אמר כבר זבינית ליה לגבי פלפלין. אזל איהו לגביה. א"ל אית לך פלפלין דזבנת חייב לי קליל דאית לי אריסטוון. א"ל מאי אימא לך כבר זבינית יתהוי לחד חייט אלא אימא אנא ליה והוא יהיב לך. אז' ואשכחינון להההוא דיראתא דאיטם קמייתא נסבון מן אונקא. דאיטם תנייתא נסבון מן פלג אונקא. דאיטם תלתאי לא ארגשון לקיים מה שנא' העיר רבתי עם. מבקש את לידע כמה אוכלוסין היו בירושלים מן כהניא את ידע. ר' יהושע דסכנין בשם ריב"ל לכרי שהיה עומד בסדקי והיו הכל באין לשערו ולא יכלו. היה שם פקח א' אמר להם אתם מבקשין לשערו מתרומתו אתם עומדים עליו. כך מבקש אתה לידע כמה איכלוסין היו בירושלים מכהניא את ידע הה"ד (מ"ח ח) ויזבח שלמות את זבח השלמים אשר זבח לי"י בקר עשרים ושנים אלף וצאן ק"כ אלף. ותנינן פוי קרב בכ"ד ואיל בי"א הדא דאת אמר בבנין הראשון. אבל בבנין השני פעם אחת בקש אנריפס המלך לידע כמה מנין אוכלוסין שבירושלים א"ל לכהנים הפרישו לי כוליא אחת מכל פסח ופסח. הפרישו לו ת"ר אלף

זונות

מתנות כהונה

מתה מוכר לי מעם מעם אמר לו לא מגיד מתכרס הכל יחד ואמר לו אין מתה יכול למוכרס כלך מגיד בעיר אחרת כיון שהגיע לירושלים מגיד חייט אחד שיטב על כתר העיר אמר לו מה מהה שמה אמר לו תחוך התיכך כלומר עשה מלאכתך שלא תהנית עליו שמפור שלא יקנה ממנו מעולו חייט אחר ומ"ש מה מתה נושא ואם תוכל לקנותו הרי טוב ואם לא הנית מגיד אין אחד שיקנה ממך הכל ומדי דברי בו שמלו עוד מה מהה מביא הגד לי אמר פלפלין נקח החייט ונתן לו תגר ונתן לותו בשוער אחד והרחה לו בית כור מלא דינרים ואמר לו רחה מבשן זה אם היה יוצא באלך קח ממנו בחליפי פלפלך: דרא. פי' דירה כלומר תלך לו שורה: לצפרא כו'. למחרת הלך לו לותו שוחר נפייל בשוק ומצאו אחד מן מוכריו ואמר לו מה אתה עושה כלומר חייב אתה שחורה הבאת למכור אמר לו פלפלין ואמר לו אין לשוק אתה זקוק אלא לי בק' דינרין אין לי סעודה ביום זה. מרסטוון סעודה אחריה וערב כלנקמן. כבר כו'. כבר מכרתיה לפלוני אחד ור"ל לותו חייט המכר והלך לותו חייט אלו לותו פלוני שקנה מותן פלפלין ות"ל דרך שמלכ ים לך פלפלין של מכירה כלומר למכור תן לי מעם אים לי סעודת בוקר ת"ל מה תומר לך כבר מכרתי לחייט אחד ומ"מ תומר תכבי לו שימכור לך הלך עמו אלל לותו חייט ומצא שם בני מלכ הרבה שמקבלו שם נקנות פלפלין: דיראתא. לאותה דירה או מצר שדר בו לותו חייט: דאיטם קמייתא נסבין גר'. פי' שורה רחבורה שכלו נקנות נקח כל ג' וג' תונקא והוא משקל קטן ושורה שניה נקחו כל ג' וחצי תני תונקא ושורה שלישית לא מצאו ניקח רק לכל אחד כל כך משם עד שלא הרגישו בו כלל במשקל ע"י משוטו או ר"ל לא הרגישו כלל שהיה שם פלפלין למכור כלל כי כבר מכר טלו בותן שני שורות הראשונות וכן נראה עיקר הרי שהיו עם רב: בסדקי. שוק שמוכרין שם תבואה ועיין לעיל ריש מגלת רות: מן כהניא. מן הכהנים וכדמפרש ואזיל: פר קרב כו'. היה נקרב ע"י כ"ד כהנים וכדאיתן במס' יומא פ' בתרחבורה.

נסב תרין פריגין ויהב קומיה דידיה . אכלון ולא אמרו ליה ולא מידי . הא מילתא תנינא . לעידן רבשא אייתי תרנגולא פטימתא בסעודתא . א"ל סב אכל . א"ל לא היא דידי . א"ל סב פלג ברעותי . נסב ופלג ויהב רישא קומיה גברא . נסב בני מעיה ויהב קדם אתתיה . נסב תרין אטמאתא ויהב לתרין בנוהי . נסב תרין גפוי ויהב לתרתין בנתיה . נסב נופא כולא ויהב קמיה דידיה . הא מילתא תליתאה . אמר הכדין פלגין באתריכון פלגות זימנא קמא ולא אמרית לך ולא מידי . והאידנא את עביד כדין . א"ל לאו אמרית לך דלאו דידי הוא ואע"ג דפלגית יאות פלגית . זימנא קמא חמשא פריגין אייתת בסעודתא את ואיתתך ופריגא הא תלתא . תרין בנך ופריגא הא תלתא . תרתין בנתך ופריגא הא תלתא . יאנא ותרתין פריגין הא תלתא . נסבית מידי מן הולקכון . האידנא אייתית תרנגולתא נסבית רישא ויהבת לך דאת רישא דביתא . נסבית בני מעיה ויהבית קדם איתתך דמינה יפקון בניא מן מעיה . נסבית תרין אטמאתא ויהבית לתרין בנך דאינון עמודייא דביתא . נסבית תרין גפייא ויהבית קדם בנתך דלמחר יפקון ויפרחון מן ביתך ויזלון לון לבעליהון . נסבית אנא הדין אילפא באילפא אתינא באילפא אנא אזיל . וקים והב מדלי דאפקד אבא גבך ואיזיל . לאלתר יהב ליה מה דיליה ואזל ליה לשלם . לקיים מה שנא' רבתי בגוים רבתי בדעות : (ה) ד' מירושלים אתו לאתינא איתקבלו גבי חד בר נש . לרמשא עבד לן אריסטון מן דאכלן ושתון אתקין להון ד' ערסאתא . והדא מנהון פחיתא וסמיכא אגב הברתא . מן דקמו להון למידמך . אמר שמעית דבני ירושלים חביבין אינון סנין אשמע מילא מנהון מה דיימרון . עאל ודמך לגוה מנהון . קם בליליא ההוה דהוה דמיך על ערסא פחיתא ואמר לון מה

אתון

מתנות כהונה

שד טוף מחד ונתן בין שני מגיסים יחד בסם שני בניו . ולקח הטוף הפלוסי ונתן בין שתי בנותיו יחד ולקח שני עופות הכתרים ושחט לכולן ולקח למרו לו דבר לעשור בו הרי זה דבר חכמה הכניס וכלמפרם לרמן מה שיתה חכמתו לעת ערב הביאו תרנגולת פטומה לפעודה : ברעותי . פרצוני : רישא . לקח תרנגולת נתן לפני בעל הבית : בני מעיה . בני מעיים שבתוך תרנגולת : אטמתא . טירכייה : גפייא . סנפיים : בני מעיים . בערוך ערך הבא גרס מוכמא ומעיא ום פיפריס גורס קרינא ומעיא : אמר הכדון כו' . בעל הבית מ"ל וכי הלוקח זאת חולקים בשיבכם חלקו פעב רחמנא ולא תאמרו לך דבר וגם עכשיו לתה עשה כזאת מ"ל וכי לא למדתי לך בתין מלמה זו מופלת עלי והעב"ל שחלקתי יפה חלקתי . לפעם רחמנא ס' פריגין לייתת נרסינן : את כו' . לתה ומחתך עם הטוף שנתתי לכשיכם הרי בין הכל שלם וכן כלם : ואנא ירתין כו' נרסינן : נסבית כו' . וכי לקחתי מלומה מחלקכם הרי כל הממות היו מסולקין בבוה : האידנא . עכשיו לייתי נרסינן : רישא דביתא . לת לקח ונעל בבית : דמינה כו' . שממנה יוצאין הבנים מן בני מעיו והיא הממה המתייחסת ונלוים לה : עמודיא כו' עמודי בניי בהם בפרים בבית הע"פ שלוקחים נשים כל"ל בנבנה בתרא קל מסוגין תהן הדר בבית המיו : דלמחר יפקון נרס . פי' למחר יוצאת ופרחו מוציאך וילכו להם לבעל הם . ליקחתי לי נוף הטוף הדומה לבסיגה מכוסה ממנו כי בספיגה בתוכו נלך לי ועמוד ותן לי מה שלי לו מיכרי בהפיגה לני לולך ונלך מיד נתן לו מה שהיה שלו ולכך לו לשלוש : אתו לפתיגא כו' . בלו למקום שנקרא לתיגא ונתקבלו שם לגל ימים אחד לערב עשה להם סעודה ומחכלו ושתו הכין להם לתרגע מפות ולמה נתן המפות היתה שבורה וסמוכה על המפה המחרת מבעמדו להם לילך ולינן לתר בעל הבית במעיני בני ירושלם חכמים הם ביותר לילך ולשמע מהם לבר ומה שילמנו נכנם יתן בחדר לפנים מחדר שכבנו בו המה . עמד בלילה לתהו לריה ס"ת יתן

מבני ירושלים הולך למדינה היו מציעין לו קתדרא לישב עליה בשביל לשמוע הכמתו . חד מיהושלים אזל למדינתא . ארע זימניה למיתי . אייתי מרי דביתא ואפקיד בידיה מדליה . וא"ל אין הוא אתי ברי מן ירושלים ויעביד לך תלת מילין דחכמתא הב ליה מדלי . ואין לא . לא תיהב ליה מדלי. ועבדין ביניהון דלא ליהוי חד מנהון מחמי ביתא דחבריה לגבי אבסנאי . נח נפשיה ואיתפטר לבית עלמין . לבתר יומין אתא בריה כיון דמטא בתרע פילי דההיא מדינתא חמא חד טעין מובילא דקיסין . א"ל מובן את מובלא דקיסין . א"ל אין . סב לי טימיתהון ואוביל יתהון גבי פלן . נסב טימיתהון ואוביל יתהון גבי פלן . הוה אזל הוא והוא אזיל בתריה עד דמטא גבי דרתיה . א"ל אי פלן תא לב מובלא דקיסין . א"ל ומי מובלא דקיסין אמרי לך דתיתי לי . א"ל אין דלא אמרת לי את אלא הדין בר נש דאתי בתראי ליה היגון . לאלתר אפתח ליה ביתיה ונכנס ויהבו שלמא דין לדין הא מילא חדא . א"ל מאן את א"ל אנא הוא בריה דההוא גברא דמית גבך . אעליה ועבד ליה מגיס . והוה להההוא גברא תרין בנין והרתין בנתן . כד מטא ענתיה דאריסטון אייתי קימיה בסעודתא חמשה פריגין בתבשילא . כמה דשרו למיכל . א"ל סב ופלג . א"ל לא היא דידי . א"ל אנא צבי דתיסב ותפלג . נסב ופלג ויהיב פריגא בין גברא ואיתתיה . ונסב פריגא תנייתא ויהיב בין תרי גברי דהן תרין בנוי . נסב תליתאה ויהב בין תרתין בנתיה .

נסב

מתנות כהונה

והסכל לעיני חכמים וכדמפרש ואזיל : רבתי . גדולים כד"א פרו ורבו ויבעלו ורבו ובאביל הכמתם היו קריס לבני המדינות וכדמפרש ואזיל : שרתי במדינות . טעות סופר הכהן וה"ג בדיעות רבי הוגה כו' ועיין לקמן דף ע"ו ובילקוט בתחית הנרמז קלת : מציעין לו נרס. קתדרא. ככא מטוכד ממולעת בכריס וכסאות : אזל למדינתא כו' . הלך לו לאחד מן העיירות : אירע כו' . קרס מקרסו וקניע זמנו למות וקרס הם בתלמוד בך מיכע לפלוני וכה"ג : אייתו כו' . קלא והביא בעל הבית והפקיד בידו מדליס פי' עבדו כדתמר בסוף העיון לכל עותרת ומלכי הדין בפירושו שובר ונדולה ועיין במדרש קהלת [ג ה] וא"ל אם יבא בני מירושלים ויעשה לך ג' דברי חכמה הן לו מה בים לי מלך ואם לא נא תרן לו וקודם שאתו מביתו תמר נעמו כן אתם ילרע שיחות חוץ מביתו שיהיה כך לבעל הבית ולכן עבה בני שנשה דברי הכמה קודם שיבא ממנו ירושתו וכדמפרש ואזיל : ועובדין כו' . תקנה עבו בניהם בני תבני מותם עיר בחת אם אלא יהיה לאחד מהם מרחק לאכסניא בית מבדו אם יתאלמן האכסניא : נח נפשיה. את לותו בים מירושלים ונפטר לבית עולמו לאחר ימים בא בנו כיון שהגיע לשער פתח של לותו עיר רלה לאחד בהיה עוטן עליו מבא עליה וא"ל דרך אלה תמכור מבא העליה וא"ל הן וא"ל קח ממני דמי לוכר בוויסם והוכך לותם אלל פלוני והוא היה לותו בעל הבית בחת לביו בביתו לקח ממנו דמי לוכר בוויסם והיה מוליכם אלל פלוני בעל הבית והיה הוכך הוא לותו בעל העליה והכסכסו הלך לחבריו עד שהגיעו לחבירו א"ל בעל העליה לבעל הבית אי נ' נעקה ההלת דיבור : הא כו' בא קח ממני מבא העליה א"ל וכי מבא עליה אמרתי לך להביא לי א"ל אין בישת אלא אמרת לי אלא לותו הים הבא לחבי אלו הם והוא אמר להביאם לך מיד פתח ביתו והכנים ואתו אלוס זה לזה : הא מילא כו' הרי דבר לאחד של חכמה : א"ל כו' . בעל הבית א"ל מי את א"ל אבי הוא בנו של לותו האים בחת אלך הכיסו ואבה לו בא דם והיה לאותו הים בעל הבית אבי בניס זכריס ושתי בנות : כד כו' . כשהגיע עת וזמן של השעורה לאכלה בביתו לבניו בשעורה : חמשה פריגין . פי' בערוך תרגוגים או שופות קטיס : בתבשילא. בתבול אחת היו ו חמשה פריגין בשהתילו לאכול אמר בעל הבית לאותו אורח קח ואכול מנות לבל המסובים וא"ל אין זה מלי בחתה בע"ס ועליך לאלך כרצונך א"ל אבי רוצה שתקח ותחלק לקח ואכל ונתן שוף לאחד בין האים בעל הבית ואחתו לבניהם יחד נתן שוף לאחד ואוב לקח

בתרך כותך. קם חד מנהון וקפץ ואשתכח במצעי דחנות וקפץ אוחרן אשתכח על תרעא פומא דהנותא קפץ אוחרן ואשתכח לברא קם ושרד תרעא באפיהון. אמר לון חייכון מן דבעיתו למיעבד לי עבדית לכון: (ז) חד מאתינם אתא לירושלים אשכח חד ינוקא יהב ליה פריטין וא"ל זיל ואייתי לן תאינין ועינבין. א"ל יישר חילך את בפרוטך ואנא ברנלי. מן דאתא א"ל סב פלג. נסיב ינוקא ויהיב קומי דידיה בישין וטבייא הוה מייתי ויהב קומי דההוא גברא. אמר טבאות אינון אמרין דבני ירושלים חכימין אינון סגיא. מן בגין דההוה ידיע דלא יהב פריטין מן דידיה נסב ליה בישא וטבאתא יהב קומיה דההוא גברא. אלא תא נעביד גאוותין. אי אנא אזיל ואתי לי גבך אנא נסיב מאן דאית קמך. ואין אתי לך מה דאית קדמוי את נסיב. ועבדין ביניהון ונסב מה דהוה ליה: (ח) חד מאתינם אתא לירושלים. אשכח חד מינוקא ויהיב ליה פריטין. א"ל זיל ואשכח ואייתי לי מה דאיכול ואשבע ואותיר ואיסב לאסטרטא. אזל הוא ואייתי ליה מילחא. א"ל מלחא אמרי לך דתייתי לי. א"ל ולא כן אמרת לי זיל אייתי לי מה דאיכול ואשבע ואותיר ואיסב לאסטרטא. חייך אית ביה דתיכול ותשבע ותותיר ותיסב לאסטרטא: (ט) חד מאתינם אתא לירושלים אשכח חד מדוכא כטלקא. נסביה ואובליה גבי חייטא. א"ל חייט לי הדין מדוכא תבירא. אפיק ליה איהו מלא קומציה חלא. א"ל שזור לי חוטין ואנא חייט ליה: (י) חד מאתינם אתא לירושלים. אשכח חד מינוקא יהב ליה

מתנות כהונה

קפיזה דאמזה ומצה עומד בחמץ החנות ושוב קפץ קפיזה אחת ומצה עומד על פתח פי החנות ושוב קפץ קפיזה ג' ומצה עומד חוץ לחנות ועמד מהרה איתו ירושלמי וסגר הדלת

אסיפת אמרים

כדאיתיב ושעלה על דוכסא היו לה תיסא. (יפ"ת): מפלקא. מושלכת ותבלך את כילך הנמותו ומלקית ית טלית. (מהר"ם):

פרנס

לפניהם וא"ל בחייכם לשון שבועה מה שחייכם רוצים לעשות לי עשיתי אני לכם וא"ל שהלכו כולם אחריו לרחות עד היכן קפץ איקפיץ הירושלמי גם כן אמה ובמ"א אינה שבעל החנות א"ל כן ולא היה שם כי אם שהכשהי לעבדו ונר' לכל בלשון יחיד ובעל החנות קפץ לחוץ ועוד ים מוסחות שוות ולפיכן נתיישב יותר מעשה שם ם וכן בלמרים שקודמים ומאוחרים ועל הממעין לייכב: אשכח חד ינוקא כו'. מצא תינוק אחד ושרץ לו פרוטות: וא"ל זיל גרסי': נראה דס"נ ואייתי לן ור"ל א"ל לך והבא לנו התאינים כו': וא"ל ייפר כחך. כלומר יפה אמרת להביא לפניו כיחד שזה בשוה שאתה תקח חלופי פרוטיך ותכוי תקח שכר רגלי מבצע התינוק א"ל אחרת קח ותלוק בינינו לקח התינוק ושרץ לפני עלמו את תאינים הרעים והבית התאנים הטובים ונתן אותם לפני בעלים האחרת אמר בלשון יפה הזמרים הברירות שבני ירושלים הנה תכמים מאד כי בשביל שיודע התינוק שלא נתן הפרוטות מבלו לקח לו הרעים ונתן לפני הטובים אבל מ"מ לא לחפוץ בזה אלא בפרוטות ועשה נוטל בין שניהם: אין לנו אלא גרס'. פי' אם לבא אחרי לך ולקח את אשר לפניך ואם יבא לך מה שים לפני קחנו לך ועשו ביניהם כן ועשל הנוטל שהתינוק לקח תחתן שהיו לפניו ו בין השתוק היה שהיו כותבין כל אחד שמו על עץ קטן ונתנו בקלפי ואחד מהם שלח ידו ולקח עץ אחד ואם עלה בידו שם הבירו בא לו בנצחון ועשל את אשר לפניו ורשמת התינוק היה שניהן לפניו הרעים מדרך המוסר ושוב היה קרוב לשכר ורחוק להפסד: גאוותין. כך נקרא בא רל על שם שעשה בעלים דקים כדאיתא בפרק כילד הרגל דמסר ליה גאוותין. לפי פי' הערוך: מאן דאית קמך גרסינן: מינוקא. כמו ינוקא: מה דאיכול גרסי'. פי' הבא לי דבר מאכל שאוכל ממנו ואותיר ואקח לי לדרך: לאסטרטא. פי' הערוך כמו סרמיא ופלטיא דעיירות וכן תמצא לקמן נ' נ': ה"ג מדוכא הבירא מפלקא. פי' מדוכא שדוכין בה פלפלין סיתה מושלכת לקחה והוליכה אצל החייט וא"ל תפור לי מדוכא זו שנשברת ולהזמו ולקמרו

אתון סבירין על ערסא אנא דמיך לית אנא דמיך אלא אארעא ואנא תלי . אמר לון חורן אף בישרא דאכלינן ברמשא טעם כלבא הוה ביה . אמר לן חורן אף חמרא דשתינן ברמשא טעם קברא הוה ליה . אמר לון חורן ועל אילין אתון תמהין אף גברא דהוא מריה דביתא לית הוא בריה דאבוה . כיון דשמע גברא מיליא אמר חד קישטא ותלת שיקרא . קם ואזל בצפרא לגבי טבחא . א"ל הב לי מבשרא דיהבית לי ברמשא . א"ל לית לי . (א"ל) ומה הוא עסקיה . א"ל חדא אימרא הוה לן והוה ינקא ומיתה אימה והוה לן חדא כלבתא והוה אימרא יניק מינה . ברמשא אצטטימינן לבישרא ואתית בעי ולא הות לן חורי ויהבינן לך מינה . אמר תרין קושטא ותרין שקרא . אזל גבי קפילא א"ל הב לי מן ההוא חמרא דיהבת לי ברמשא . א"ל לית לי . א"ל ומה הוה עסקיה . א"ל חד גופנא הוה לן והיה נציבא על קבריה דאבונן ועצרינן ויהבינה בקופין ואצטטימינן לחמרא ואתית בעי ולא הוה לן ויהבינן לך מיניה . אמר תלת קושטא וחד שקרא . אזל לגבה דאיטיה ואמר לה בריה דמאן אנא אמרה ליה בני בריה דאבוך אמר לה אמרי לי קושטא בריה דמאן אנא ואי לא אנא קטע ראשך . א"ל ברי אבוך לא הוה מוליד ודחלית דלא יסבון מדלי קריבוהי ביישי עבדית דאזלית ואנית ואייתיתי יתך לכל עותרא ומדלא הדין . אמר לה מן אנן חמיין הכא ייתון בני ירושלים ועבדין לן ממזרין . תו נעביד בינן דלא נקבל חד מנהון : (ו) חד מירושלים אזל גבי תגרא באתנים . אתא איתקבל בהנות אשכח בני נשי שרון יתבין ושתיין חמרא . מדאכל ושתה בעי מדמוך תמן . אמרין ליה עבדין בינן דלא נקבל בר נש אכסנאי אלא עד דקפין תלת קפיצין . אמר לון ומי אנא ידע איך אתון קפיצין אלא קום עביד קודמוי ואעבד אנא כותך

מתנות כהונה

על מפה המצורפת ואמר לפה לחבירו מה זה סבורים על מפה מי שוכב אין מי שוכב אלא על המת שהכי תנו בתורת על הקרן : אנא דמך גרס : חורן לף בישרא דאכלינן גרס . ופי' אמר להם סבני לף הבשר שאכלנו אתמול טעם כלב היה בו : חמרא כו' לף היין שבתינו טעם קבר היה לו אמר להם האחר ועל אלו אתם תמהים אף אלו שהות בעל הבית אינו בן של אותו איש שבשר הוא שהוא מביא ממו זאתה עם אחר כיון שמעו בעל הבית דברים אלו אמר אחד מהברים אל תמת אותו של מפה בבירה וג' האחרים הם אחר עמד והלך בשקר אל המפח ואל"ש אין לי מאותו בשר שאתה לי ממנו אתם אל"ש אין לי ממנו כלום אל"ש אמור לי עסקו ועינו של אותו בשר בשיה לו עשה טוב אל"ש כשב אחד היה לנו והיה אותו כשב יוצק מאתו הכשבה ואתה אתו והיה לנו כלבתה נקבה והיה הכשב יונק ממנה בחתם אשמעתינן פי הערוך לשון נמוס פי' היה לנו בשר בנמוס ובאת אתה נקנות בשר ולא היה לנו בשר אחר ואתנו לך ממנה : ה"ג אמר תרין קושטא . פי' אמר שנים מהבריים בשר הם אמת וב' האחרים הם שקר : קפילא . חנוני מוכר יין . חד גופנא כו' . נפן אחד היה לנו והיה מוצא נפוט על קבר של אבינו ועצרתי אותו בגת ואתתיו בקופות : ואין לך כו' . ואם לא תגידי לי אתחוך את רחמך : ודחלית כו' . ירא אני שלא יקרו קרוביו עברי ונגזלתי ויניע כפי רעה עשיתי בתמיה שהלכתי והייתי מזנה והבאתי אותך לכל שוער ונגזלה הזה אמר לה מה אמו רוחץ לפניו כלו יפותו בני ירושלים ויעשו אותנו כולנו ממזרים שוב נעשה תקנה בינינו שלא נקבל כאכסנאי אחד מהם : אזל גבי הגרת כו' . הלך לו אצל סוחר : בעיר אחיכם בא ונתקבל להתאכסן בחנות שהם לוים האורחים ומוכרים להם אכילה ושתיה ומצא שם בני אדם שתיינו ליבב ונשתות יין : שרון . התחילו או הוא נשון ביר פירוש משוררים : מדאכל כו' . אחר שאכל ושתה אותו ירושלמי רצה לישן אל"ש עשינו תקנה בינינו שלא נקבל לעולם פה לאורח עד שיקפון קודם ג' קפיצות אל"ש נאותו מדבר אליו וכי מה יודע אני כיצד קופץ אלא קום אתה ועשה לפני והראני גם ואעשה כן אחריך : קודמוי גרס'. קם אחד מהם וקפץ קפיצה

עבד תלת שנין ופלג למילף לישן דחוכמתא ולא יליף. בתר תלת שנין ופלג זבין חד עבד והוא עויר. אמר בתר תלת שנין ופלג זבנית עבד עויר. א"ל חייך דהוא חכים טפי מגי וצפי מרחיק. מן דנפקין מן פילו א"ל גוד דנמטי לוייתא. א"ל ואית לוייתא קימינן. א"ל אין. ואית קומינן אנקא הדא עוירא בחדא פרגא ובטנה תרין. וטעינה תרין זיקין חד דחמר וחד דבסים. ורחקה ד' מילין. וגמלא עמם. א"ל עמא דתביר קדל בחדא עינא מנן את ידע דהיא סמיא מחד עינא. א"ל חמי דחד גבה דאורחא ריע וחד לא ריע. ודבטנה תרין מנן את ידע. א"ל רבעית לה וחמיתא אתריהון דתרויהון. א"ל מן את ידע דטעינה תרין זיקין חד דחמר וחד דבסים. א"ל מן מטפייתא. דחמרא ספיג ובסימא תסים. דגמלא עמם מנן את ידע. דאישתין במיסון דאורחא ויהודאי לא מישתין במיסון דאורחא אלא בחד זוייא. ורחקא ד' מילין מנן את ידע. א"ל עד ד' מילין פרסתיה דגמלא מינכרא מכאן ולהלן ליית הוא מינכרא: (יד) חד מאתינם אזל לירושלים והוה מפלי בבני ירושלים סגיא. אמרין מאן ייזיל ומייתי ליה גבן. אמר לון חד אנא איזיל ואייתי ליה ורישיה גריע. אזל ירושלמי לאתנם איתקבל גבי

מתנות כהונה

עבד ג' שנין. עשה ונתעכב כח ג' שנים ומחצה לגמול ג' חכמה דומנת כח דרים פ' בכל מערבין ולקמן במדרש קהלת (ז ט): **לישן** דחוכמתא גרסי': **ולא** יליף. לא היה יכול ללמדו: **זבין** כו'. קנה עבד שהיה עור בא' מעיניו וכדלקמן ובפשוט קנאו ואמר על עסקו דרך תימה לאחר ג' שנים ומחצה שמרתיו לגמול עיניו חכמה לא הועיל לי כלום על שקניתי עבד עור בא' מעיניו וא"ל המוכר בחייך שהוא חכם הרבה מאד ומביע למרחוק בחכמתו: **מן** דנפקין כו'. משיצאו מעבר העיר א"ל העבד לאדוניו ממהר לילך בשניץ מהרה לבני לוייתא: **גוד**. פי' מהר והמשך עצמך לילך במהירות ואכי תיתא רים פ' ים מולחין: א"ל כו'. וכי ים לוייתא לפניהו א"ל הין ים לפניהו גמל אחד עור בא' מעיניו והזקיקה לזכר והיה מעוברת התאומים ומוטרת עליה שני עוברות ב' על יין וא' על חומץ וחזקה ממנו ד' מילין לכל היותר וגמל שעוליכה הוא כותי ולא ישראל א"ל בהדין אתה קשה עורף ועור בא' מעיניך מיין אתה יודע שהיה שומע בא' מעיניו א"ל אף א' מן הדרך ניכל המרעה ולא הכי: לא ניכל ובאותו לד שעינה פתוחה רואה המרעה וכלה: **ה"ג רבעית** לה וחמית כו'. פי' היית רוצה ביותר החצר ולחיתי רוסם מקום שהיה: **מטפייתא**. הטיפות שנשפו בתוך החצר של יין הוא מסתפג לעומר כגלא כמו בתוך הספוג ושל חומץ היו נבלע אלא הוסס ומלחלח: **דאישתין**. לשון שתן כלו' שהשתין והטיל מים בחמלא הלהך: **בחד** זוייא. בזוית אחת: **פרסתיה**. מקום דריסתו: **אנקא**. היא גמל נקבה ועיין בערוך ערך נקב: **פרגא**. פירוש שחציה ובזיתה את עצמה מעוכה ומעומדה הרחבון וחלוף הרגש יוכיח ופרג. לא ממר לא פרגו בפ' קדושים ומפרנה בדיני פירוש ומחליפי בדיברין והוא לשון נקי וכן בלשון חכמים מוסרים על אדם שהוא אדם [ער האח זיך פלאי ער־דערט]. פירוש ממש שיעה את עינו וכספר יסן ל"ע ליה: **ובטנה**. פירוש מעוברת וכן פי' בערוך שורו עבר תרגם יונתן תוריי וגבי' וכן תחולל גשם תרגם יונתן בעגא מערא ועיין בב"ק פ' כ"ד ובערוך ערך בעו: **דתביר** קדל. בשבר ערפו כלומר קשה עורף וס"ג במקלת ספריס: **מפלי**. לקמן פי' כו המפקר לשון בדיקה ויש גומר מלשון פנה שהיה מפנה בהם פלגי חכמתו והערוך פירש בו מלעיג ומקום מוצאו לא ממר וכן פי' קהות בפ' כל כתבי: **מפלייא** כו'. היה מקשר ומלעיג הרבה בתבי יהושלים ממרו לתבי יהושלים מי משלנו יוכ ויביאנו מעינו: **ומייתי ליה גרס: אמר** לון כו'. ממר להם אחד מני לוכ ומביאנו ורחצו יפה מעולה. וינלה את מני זקנם ת"י וגרע כך פי' הערוך: **אזל** כו'. הלך יהושלמי אחד למקום מהיום ונתקבל

אסיפת אמרים

פרגא. ולד של גמל: ובטנה תרין. ובטנה שוה לגוף ושם ולד פרשון הוא תרין (מכר"ם). ומשנת דר"א גרס פדגא ופי' בחתא מפני שעינה כמו פדגא הפוגא. וכפירוש"י על פרק הכס: פרסתיה דגמלא מינכרא. לנקיותן נזה שהוא עשה מהתוק ניכרת מכף

ליה פריטין . א"ל זיל ואייתי ביעין וחובצין . מן דאתא א"ל אחמי לי אידא היא חובצא דעיזא חיורתי ואידא היא דעיזא אוכמתי . א"ל איהו את גבר סב ואחמי לי את אידא היא ביעתא דתרנגולתא חיוורתי ואידא היא דאוכמתי : (יא) חד מאתינם אתא לירושלים . אשכח חד כתנא א"ל מובלא דקיסין כמה עבדין תנן . א"ל כד יבישא הוה כולה תנן כד רטיבא היא תלתא תנן ותלתא קטם ותלתא אשא אכלה. מן הין יליף לה מעצי המערכה: (יב) חד מאתינם אתא לירושלים . על לבי ספרא אשכח מינוקיא דיתבון תמן ורביהון לא הוה תמן גביהון . הוה שאיל לון והינון מגיבין . אמרין ליה תא נעביד בינינן דכל דשאיל שאלתא ונצח לחבריה דנסבין ליה מנוי . אמר לון אין . אמרין ליה אמור את דאת גבר סב . אמר אתין דבני אתרא מקדמין לי . אמרין ליה הדין מיליא מה אינון . ט' נפקין וה' עללין ותרין מזגין וחד שתי וכ"ד משמשין . ולא יכיל מגיב לון ונסבין מנוי . אתא לגבי ר' יוחנן רביהון . א"ל אהה רבי כל הדא בישתא רבתא אית גביכון . דכד אתא בר נש אכסניון לביניכון אתון נסבין מנוי . א"ל דלמא מילא אמרון לך ולא יכלת מגיב להון ונסיבין מניך . א"ל אין . אמר ומה אמרון לך . א"ל כן וכן אמרון לי . א"ל בני תשעה נפקין אילין יחרי דביטתא דילידתא. ותמניא עללין תמניא יומין דגירתא . ותרין מזגין . אילין תרין דדיא דתרויהון מזגין . וחד שתי הוא מינוקא דאתיליד . וכ"ד משמשין כ"ד ירחי מינקיתא . לאלתר אתא ומגיב לון ונסב מנוי . וקרון עליה (שופטים יד) לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי : (יג) חד מאתינם אתא לירושלים .

עבד

מתנות כהונה

מתכוין שלא ידע מה לכסיבו סוגיא הוא שלנו מלא קמלו מול וא"ל שזור לי מחול הזה חזיתי ואני מהכוך לך בסם את המדוכה : **ביעי** בעיס : **וחובצין** . גבינות. מסבא פיטוק . פ"ל הרמיני מה פיזה נביזה היא מן שז לבסם פי לזיזוהו מן עז בחרס : **דעיזא נרסי'** : א"ל פיזו . פיטוק ממר ניס שהם פים זכן וכן דעת הרמ"י פל פיזה בעיס היא מהתגולת לבסם לו פיזה היא מרתגולת שהורה : **דקיסין נרסי'** . פי משא של עעיס כמה עבין היא עושה : **תלתא** . שלים : **קטם** . אבר : **ותלתא** וכו' . ושלים בשא שורפו והא דאמר כולא תנן הרי הוא כאילו אין שם כלל שאפשי יביאנו לא נפיר שם כלום וכאילו הוא בעין כלא ויל . וה"פ נרס רטיבתא כולא תנן ביבשתא שלים : מן הין כו' . מהיכן היה למוד כן אומר כהן : **על לבי ספרא** . נכנס לבית הספר שם היושבים יושבין לפני רבן ורב שלהן לא היה שם עמהם והיה שיחל להם דבר חכמה והיו משיבין אומרו בא ועשה ביניהו שכל מי שמשיב דבר חכמה ומעלה בו את רביהו שאינו יודע להשיב שיקחו לו את בגדיו א"ל הן אבל אם התאמרו להשיב מה שהשיל להכם שאים בני העיר ואני אים נכרי ובני העיר קומין ואמרו לו לא כן שלא אים זקן ולך נאה להשיב רשאין לאמרו דבריס שלו מה שם השעה יוצאין ושמא נכשלין ואינם מוחזין המשקה ואחד שואה המשקה וכ"ד שם משמשין אותו ולא שיה יודע להשיב להם ועמדו ולקחו בגדיו ונתן לו א"ל רבי יוחנן רב שלהם : **אהה**. לשון לעקת חמס כ"א שהה ה' שלהים : **כל הדא** כו' . כל כך רעה גדולה יש ביניכם שכשבא אים אורח שליכם ר"ש בניס ולוקחים את בגדיו א"ל למה דבר שלא ממרו לך ולא יכולת להשיבם א"ל הן : **ה"ג** א"ל אין א"ל ומה כו' : **ירחי דבטנתא** . מדבני הכריון וכן לקמן בשמה הרין : **דילידתא** . ירחי הכריון על הלידה שם השעה בשתם שהם וה' הכוכבים שם ח' ימי המילה וכנים המוזגים שלו ב' דדי האשה במעיקין את הולד וה' שהורה הוא התינוק הנולד כ"ד המשמשין שלו כ"ד ימי הניקה בכך הוא הזמן בהשה הייבת להניק את בנה כדמ' בשכבת כתובות ובשמות : **לאלתר** כו' . מיד שלך נביא הכפר והביא להם כך וסם המחיה לו את בגדיו והכרניהו בר' יוחנן רבן א"ל וקרשו עליו מקרא הזה לולא וגו' :

הוא חכים (פי' הוא כפ על פמו) . אתא הורן וא"ל חמית בחלמי עיני חד בלעה הברתה . א"ל ההוא גברא את חמי נהור בנהור סגיא . א"ל רבי ישמעאל בר"י תיפח רוחיה דההוא גברא תרין בנין אית ליה וחד מנהון הכים לחבריה . אתא הורן וא"ל חמית בחלמי וכלעית חד כוכב . א"ל ההוא גברא חמי נהור סגיא כוכבא נהור ואתה נהור הא נהורא על נהורא . א"ל רבי ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא יהודאה קטל . ומן הן יליף ר' ישמעאל מן הדין קרייה (בראשית טו) הבט נא השמימה וספור הכוכבים. אתא הורן וא"ל חמית בחלמי אית לי תלת עיינין . א"ל ההוא גברא חמי נהור סגיא . א"ל רבי ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא אפיי הוא תרתין דידיה וחדא דתנורא . אתא הורן וא"ל חמית בחלמי ארבעה אודנין וכל עמא מציתין למלוי . א"ל את שמיע סגיא . א"ל ר' ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא מגבב כובין הוא . וכד הוא טעין לזון כל עמא ערקין מן קדמוי . אתא הורן וא"ל חמית בחלמי דהוינא טעין חד פנקס ובה כ"ד לוחין והוה כתיב מן הכא ומחיק מן הכא . כתיב מן הכא ומחיק מן הכא . א"ל ההוא גברא סליק לרבו ויהוי עסקיה סגין והוא כתיב מן הכא ומחיק מן הכא כתיב מן הכא ומחיק מן הכא . א"ל ר' ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא מדרעא אית ליה ובה כ"ד מרקעין . חייט ליה מן הכא ומתבזע מן הכא . אתא הורן וא"ל חזינא בחלמי דאנא טעין קניא וביה טיסרא דחסין . א"ל ההוא גברא סליק לרבו . א"ר ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא אוצרא דחמרא

מתנות כהונה

חוס' דרגש יוסף: חכים יש חוס ועיין בערוך ערך הכם: אתא חורן כו'. בפ עוד לים מהר ומצר לו רחיתי בחלמי חד כו': ה"ג עיינא בלעא כו'. פי' עיני החמת היתה בולעת הבירו ר"ל העין הסמי: תרין בנין כו'. שני בניס יש לו יסס בן ובת וסבן פתח את סבת וביהולמי דמס' מעברות בפ' הכותם יפנו כל העניו וחלוס זה לא רחיתי שם: ובלעת. ובלעתי: ואתה נהור. ר"ל שמחו סיס נהוריתי לו כשפי נוונע המורה על האור: ומה הן. מהיכן למד לומר כן: וספור את הכוכבים. וסיפיס לקרא כן יהיס זרעך כרי שיתרבו וקראו כוכבים וביהולמי נרס שלמד לדך כוכב מיעקב: ה"ג ביהולמי חמית בחלמי אית לי תלת עיינין: אפיי. לופה העושה תנורים ושני העיניס רמז על ג' עיניו ממש והשליטי רמז על עין התנור וכלומר בחלום החזינס כי הוא ביהולמי וז"ל תנורין את עבד תרתין עייך ועייכ דתנורין ועין עין התנור עיין בפ"ח דמס' כלים: וכל עמא כו'. וכל העם מקבילים נקוו וביהולמי ג"כ ליס: שמיע סגיא. כלומר שמעך יקר למרחוק: מגבב כובין כו'. מקובס קוליס וכשהוא נוסע מאחס כל העם טורחים מלקטין וביהולמי ים שפתר לו שהיס חמר חמורים וג' חזיס רוחיס על ג' חזיו ממש וג' הטורחים הס ג' חזי החמור וכל אלו היס בקי בהס ובמלאכתם והיס מעשר שכל אחד ואחד רשאי היס ממלאכתו ואסר הוא עוסק ועליו לעיונו ומחשבותיו כל היום וגם בלילה גם הוא תמהו וכמי שאומרים ז"ל בפ' הרואה שאין מרחין לו כשהוא בוגע מהרהורי לבו: מן הכא. כלומר מלד זה: סליק לרבו. עולה לגדולה ועושה ויהיו עסקיך רבים לכתוב ולמחוק: מרדעא. ביהולמי ובערוך ים אחוז יין לעוס שהיה לעוס בו וביהולמי נרס לסעמא והוא יין מלעוס כמו שפירש בערוך ובערוך נרס קמיך פי' בנד גלוי: מרקעין. מלטיס: חייט. תופר: ומתבזע. והוא נקרע: דאנא טעין. [illegible] יכן הוא בספר יהן והוא נרס ויש מיסרע וכו' ופירש ובה פולה [illegible]

אסיפת אמרים

מכף בגמל כשהוא בתוך ד' מילין שמגביהין נחכמה הבעתם וכוונה (יפ"ע): בא על אמו. כמו שבמון יש מהזיס והשקס הזיס כך הוא נתן זרמתו בתוך שיפת ממש (יפ"ת): חכים לחבריה. כמו נכון עיניס פס כך, תמיס ובלעו זה לת זס (יפ"ת): ב ודור

גבי ההוא גברא. לצפרא נפקין תרוייהון לטיולא בשוקא. אפסיק חד סנדליה. א"ל לאומנא סב לך טרימיסא הדין ועבדיה לי הדין סנדלא. עבדיה ליה. למחר נפקין תרוייהון לטיולא בשוקא איפסיק סנדלא חוריתא. א"ל סב לך הדין טרימיסא וזיל ועבדיה ליה באומנא להדין סנדלא דילי. א"ל וכל הדין יקירין סנדליא גביכון. א"ל אין. א"ל מכמה דינרין. א"ל מש' ומ' דינרין. וכד אינון זילין מז' ומח' דינרין. א"ל אי אתינא לגביכון בהדא סחורתא מזבנת יתיה לי. א"ל אין. אלא דלא תיעול למדינתא בר מרעתי. כמה דעביד עבידא וזבין סחורתא דסנדליא אזל ליה סלק לירושלים. ויתיב על תרע פילי דמדינתא שלח בתריה ואתא. כיון דאתא א"ל עבדינן בינינן דלא ייעול בר נש למזבנא זבינוהי אא"כ רישיה גריע ושיחרור אפוי. א"ל ומה אנא מזנק דאנא גרע ראשי ואזבין עבדתי. מן דגרע רישיה נסביה ואותביה במיטוון דשוקא. וכד הוה בר נש אתי למיזבן מיניה סנדלא. א"ל הדין סנדלא זוגא בכמה הוה. א"ל מן י' דינרין או מן ט' דינרין. ברם לית אנא פחית מתבניא דינרין. וכד הוה שמע הוה טפה ליה על רישיה בסנדלא ואזיל ליה ולא זבין. א"ל כל הדא בישתא שלמית לך כד הוית באתראי. א"ל מכאן ולהבא לא תפלי בבני ירושלים. (תפלי לשון נדיקה הוא. לפ תפלח תמרין תרגומו לפ תפלי בתמרין): (טו) הד כותאי עבד נפשיה מפשר חלמין. שמע ר' ישמעאל בר' יוסי ואמר לית אנא איזיל ואחמי הדין טפשא דליבא כותאה דמפליא בברייתא. אזל ויתיב ליה גביה. אתא חד א"ל חמית בחלמי זיתא משקה מישחא. א"ל כותאי זיתא נהור ומישחא נהור את חמי נהור בנהור סגיא. א"ל ר' ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא איטיה הוא

מתנות כהונה

ומתקבל להיות תורם בבית תיתו לים המקטר למחרת היו הולכין שניהם לטייל בשוק והיה נפסק לאומה של סנדל לאותו יהודאי ואמר לאומן קח לך טרימיס הזה והוא מין מטבע ועשה לי סנדל הזה ועשאו למחרת יצאו עוד לטייל בשוק: **אפסיק** גרם. פי' היה נפסק לאותו יהודאי הלאומה מסנדל אחרת: ס"א ג"ל לאומנא סב כו'. אמר לו לאומן קח לך מטבע זה ועשה לי בלאומות הסנדל הזה שני ג"ל הים המקטר וכי כל כך יקרים הסנדלים תלכם בעילכם ג"ל הן ג"ל בכמה דינרין מוכרין זוג סנדלים ג"ל מתשעה כו'. וכשהן בזול הם מכשעה או משמונה דינרים ג"ל הם אבא מני תלכם בסחורה הזאת ממכרת היא לי או פי' תמכרנה לאחת בשבילי ג"ל הן רק שלא תצא לו תוך השיר תוך מדעתי כלומר שתחזיקני תחלה: **בכמה** דעבד כו'. כשעשה מלאכתו וקנה הוא סחורת הסנדלים הלך ועלה לירושלים ויצא לו על שער העיר ושלח אחר סירוסלמי ובא כיון שבא ג"ל עשינו בינינו תקנה שלא יכנס שום בן אדם למכור ממכרו אלא כ"ש רשאו מעולה ובאתחדרו פינו: ה"ג ומה אנא ממקא דאנא גרע רישי. פי' מה אהיה ביוקר ומה אוכיח לי אם אגלה רשיי אם אמכור מי מלאכתי מבלה רשאו נקחו ומוציאו בשוק ובאים בא בן אדם נקנות סנדלים ג"ל אלו הסנדלים היו בכמה דינרים כו': **ברם** כו'. אבל אין אני פותח במטוה דינרים וכשאתם בוקח כך היו מכה בסנדל על רשאו על שמ"ע כל כך ביוקר והלך ועל קנה ממנו ג"ל הסנדלי לאותו יהודאי וכי כל כך רעש נמליך בסנדלי בעירי ג"ל מכאן ואילך אל תלעג בבני ירושלים: **חד** כותאי עבד כו'. עשה לו שלמה **ליית** אנא חזי כו'. וכי לא אלך ואראה טפש הלב הזה המלעיג ומשפה **הגריו**: הלך ויצא לו אצלו בא אים אחד ואמר לאותו כותי ראיתי בחלומי זית המשקה שמן ג"ל הזית הביא תורם לשולם שנתי והנה עליה זית טרף בפיו וידע נא כי קלו המים ממנו ההרך וכן הסמן הרי כפל לו תורם על שראשה תור בתור הכבש: **ההוא** גברא כו'. ר"ל אותו כותי: **אימיה** כו'. החכיש ופתה את אמו לזנות וכמו שאמר המקטר בפיסי והמדם ידע את

יוחנן הוה יתיב קומיה מיסבר ליה ולא סבר. א"ל למה לית את סבר. אמר ליה תלת מילין קשין חמית בהדין ליליא ולית אנא ידע מה אינון. א"ל אימא לי מה אינון. א"ל חמית בחלמי דאמרין לי באדר את מיית זניסן לית את חמי וזרע ולא הצד. א"ל תלתיהון הן טבין. באדר את מיית בהידורה של תורה את מיית (פ' מתנכר). וניסן לית את חמי נסיונין לית את המי. וזרע ולא חצד מה דילידת לית את קביר. א"ל הורן חמית בחלמי דלא הוה ברגלי פטיש. א"ל חייך לית את הא בישא אלא טבא דמטי חגא ולא הוה ליה להחוא גברא כלום. מן הן יליף ר' יוחנן רגל ברגל: (יח) הד בר נש אתא לגבי ר' יוסי בר חלפתא א"ל חמית בהלמי דאמרין לי קום סוק לקפודקייא ואת נסיב פעלא דאבוך. א"ל ומי סליק ליה אבוך מן יומוי לקפודקייא. א"ל לא. א"ל זיל מד לך כ' שוריא בביתך. א"ל לית הינון עשרים. א"ל זיל מנינן מלעילא לתתא ומתתא לעילא ובאתרא דישלם מנין עשרין שריין תמן את משכח ליה. אזל ועבד כן ואשכחיה לפעליה ואיעתר. ומן הן יליף ליה ר' יוסי קפודקייא כפא בלשון יון עשרים דוקייא הן בלשון יון קורות: (יט) חדא אתתא אתת לגבי רבי אלעזר אמרה ליה חמית דשריתא דביתא פקעה. א"ל החיא איתתא ילדה בר דכר אזלת וכן הוה לה. אזלת זמן הורן למשאלניה א"ל שריתא דביתא פקעה. א"ל את ילידת בר דכר אזלת וכן הוה לה. אזלת זמן הורן זמנא תליתאה אשכחת תלמידוי יתבין בבי ספרא ורבהון לא הוה תמן. אמרה לון אן הוא רבכון אמרין לה מה את בעיא מיניה אמרה לון דלמא דאתון חכימין למיפשר חילמא דחמית כרבכון. אמרין לה אמרי לן מה את בעיא ואנן פתרין ליך. אמרה לון חמית בהלמי ההיא איתתא דשריתא דביתא

מתנות כהונה

בשעת חנכת רמז למכות העתידות לבא עליו: **חד** מתלמידו כו'. לתת מתלמידיו היה יוסב לפניו ללמוד תורה והיה ר' יוחנן מסנר היה תלמודו ולא הבין וא"ל למה אין אתה מבין היום כמו בשאר הימים ג"ל בלשה דברים קשים ראיתי בחלומי בלילה הזאת ואין אני יודע מה הם: **מה** היום. מה הם **שלשה** ג' דברים ג"ל ראיתי בחלומי שאמרו לי בהדר למה את מת וניסן אין אתה רואה ותזרע ולא תקצור: **בהידורה** כו'. בהדר דרש כמו בהדר בחילוף הק"ף בה"א: **אתה** מייתי. למה את מת וביהרחלמי גרס מתרוממת: **בנסיונין** כו'. שהקב"ה לא יביאנו לידי נסיון: **מה** **דילידת** כו'. נניח שהלד אל תקברם ולונמת זה עיין במס' מועד קטן בפ' מקוש: **פטיש**. מין מלבוש שעל הרגלים כמו בסרבליהן בפסיקתן דויגל שמן ג' שפירש הרב"ק בשם תשובת לגאון שעל הירכים ובערוך גרס פסים ולא פירש: **דמטי חגא** כו'. פיגיע חג הסוכות: **ולא הוה** ליה כו'. לא יהיה לו כלום והיה מכיר בו שכליו רעים כי אם עני היה והנה חלום טוב הוא שסופו מובטח שיהיה חי לשנה הבאה כי בא מועד וביהרחלמי יש שראה רגלו קטיעה ופתר לו שלא יהיה לו בשר להאכל במועד ועיין במסכת מעשרות סוף פרק הכותב: **רגל ברגל**. לשון טופל על לשון: **חד** כו'. כל זה מתבאר בב"ר (פ' פ"ח): **מד**. לשון מדה ומנין כלומר מנה: **קפודקייא**. דרש **טוטרי קפא דוקיא**: עבד כן ואשכחיה. מלחרון סעות סיפר הוא: **חדא אתתא** כו'. כל זה מתבאר בב"ר פ' פ"ט: **דלמא** דלמתון כו'. שמא **אתם** חכמים ובקיאים לפתור חלום ברמיזי כמו שבקי רבכם ממרו לה תמור לנו מה שאתה הפן ואמתנו נפתור לך: **דשריתא** כו'

אסיפת אמרים פקעה

פטיש. כסי מעלים שלוכפין בה ל. וביו"ע לובשין סנדלים תשושים מכס (מהר"ם): **ילדה בר דכר**. כתב בעל עקידת שבקשות הקדוש יוכח על שבירון כנוף ותחיית מתים. וז"ל מלא מקום לפתור לע"ב לפי שראיה בלשה בלילה מתחיל' לעניני הבית בחיתהם ולפ' למר שבשעת קונת הבית רמז לו שבניו קנוף בשמה בלידתה (יפ"ע): **ומן חורן**. סלכם ב פ לפי שכתלוש נשתנה לפי כוונים והמתלגים (יפ"ע): **דברי**

דחברא אית ליה ונפיק כוליה בסים ואזיל כולי עלמא וייתוניה בגרביה לפום קרא למיכבשא ביה חסין . אתא חורן וא"ל חמית בחלמי דכל עלמא מחמין לי באצבעותיהון. א"ל ההוא גברא סליק לרבו וכל עמא מחטיין לך באצבעותיהון . א"ל ר' ישמעאל כך הב לי אגרי ואנא פתר לך . א"ל כבר פתיר הוא . אתא זימנא חורן א"ל חמית בחלמי דכל עמא מנפחן לי בלועיהון ומקלסין לי באצבעותיהון . א"ל ההוא גברא סליק לרבו וכל עמא מקלסין לך בלועיהון . א"ל ר' ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא איצר דחיטין אית ליה וכד מחמיין ליה באצבעותיהון דהוה דילפא נחית עליהין . וכד הוו מנפחין ליה בלועיהון דאינון מנפחין . וכדו דמקלסין לך באצבעותיהון דאינון מצמחין עשבין ולית להההוא גברא מנהון כלום : (טז) חד כותאי אמר אנא איזיל וחמי חד סבא דיהודאי דמפלין בברייתא . כך אתא יתיב ליה גביה א"ל חמית בחלמי ד' ארזין וד' שקמין ודור דתבן ותורא רכיב עליהון . א"ל רבי ישמעאל תיפח רוחיה דההוא גברא ד' ארזין ארבעתי שולטתא דערכא . ד' שקמין ארבעת שיטתא דערכא . דור דתבן הדא הוא חבלין דידיה . ותורא רכיב עליהון הוא משבא דערכא דדמיך עלויה והוא גברא סליק עלה ולא נחית . וכן הוה ליה . אתא חורן וא"ל כי חמית בחלמי זיתא בשעת נצבא . א"ל ההוא גברא חמי נהור סגין . אתא חורן וא"ל חמית בחלמי זיתא בשעת חבטא . וא"ל ההוא גברא תקן חרציה למחאתה (פימוס מכוס) . א"ל רבי לרין אמרת כדין ולי אמרת כדין . א"ל תיפח רוחיה דההוא גברא דין חמא בשעת נצבא ודין בשעת חבטה : (יז) חד מתלמידוי דר'

Soncino 82

אסיפת אמרים — מתנות בהונה — יוחנן

ודור . סידור של תבן (מכר"ם) : פעמים

ונפק כוליה בסים . ויצא כולה לחומץ ויצק כל העולם ויבוא לותו יין בתביותיו וייכבנו בתוכה

חסין לקיוס: לפום קרא. י"ג ליתנו לותו בכלי עמויין מלוענין ולותי בו מתקיים יפין חסין מכבשים ובכפר לות לחמת כתב שהות פעות כופר : מרחין ומרמזין עלי בחלמיהון : בחמיין לך כו'. מרחין עליך כל ד' ירמוז לחכירו בחלמו להרחותך לו : הב לי שכרי : בבר פתיר . כבר הוא פתר ואין אני צריך לך ולפתרונך: אתא זימנא חורן נרים ר' פעם אחרת : בלועיהון . בלחייהם : ה"ג בלועיהון ומקלסין באצבעותיהון כו'. וכן מצאתי בס' יפן שרשם זה הוא נפוץ עלמו פעם ג' : וכד מתמיין כו' . ואחר רואה בפעם ד' שהיו מרחין עליך באצבעותיהן הוא רמז שהלוף יורד עליהם ואחר רואה שהיו מנפחין כו' רמז שהחטים יהיו נפוחים מפני המים שיכלו עליהם ואחר רואה שהיו מקלסין כו' רמז שממחו כגר ולא יהיה לך מהם הנאה על כלום מפני שכגר נתקלקלו ולכן אחל מתחלה שכגר שהם היה נותן לו שכר היה פותרו לטובה שכל החלומות הולכין אחר הפה כענין שאמרו חז"ל בפ' הרואה בעובדא דאבוי ורבא עם גר אחד ועיין שם ובירושלמי ג' מרחה זו בענין אחר מהיות יותר על הפתרון ועיין שם : סבא דיהודאי . זקן ותכם של היהודים ועל ר' ישמעאל אמר כן : חמית בחלמי כו' . לא רצה לומר לו בפירוש להוציא ולקבל את ר' ישמעאל והכי ליתא בירושלמי בהדיא ולכן קללו בסוף : שקמין . בעיס של שקמה : דור דתבן . יש לומר משם של הבן וכן פירש"י סוף פ"ג דשבועות . ועיין בערוך ערך אדר : ותורא כו' . ושור רוכב עליהם : תיפח רוחיה כו' . סרנים שבא לנסותו ולהלעיג עליו ועי"כ ק"ו לא תעשה כן רצה להוציאו ריקם ולהודיע שהבין מידתי וכן הוא בהדיא בירושלמי : ה"ג בירושלמי מרבעת שיטתא דערכא . ופי' הד' שורות שמן תרבע לדדין : חבלין . מחבלין הסרוגים מלד זה לצד זה : משבא כו' . עור של שור הממוח על החבלים ושוכבין עליו : ולא נחית . ולא ירד מיסס שימות שמה : בשעת נצבא . י"ל בשעת הכשישה שמוטעין לותם ובירושלמי גרס בשעת בשעת שמוליכין בה שלה : תקן חרציה כו' . התקין מהיכן למכות : דין חמא כו' . הרחמן רחם הזיתים בשעת הנטיעה והוא שימן טוב שחלמה ותעלה יפה : ידין . וזה הסיס רחם לותם

אמר לה כבר סעדתי מבעור יום. אמרה ליה אם סעדת מבעוד יום מפני מה לא מיעטת בפת כדרך שמיעטת בגריסין הללו שמא פאה חנחת על שני תבשילין שאכלת למה לא הנחת כמו שהנחת בגריסין הללו. באותה שעה אמר ר' יהושע מימי לא נצחני אדם אלא אלמנה זו ותינוקת אחת ואותם תינוקות לקיים מה שנאמר רבתי בנוים רבתי בדיעות: (כא) שרתי במדינות. א"ר יוחנן לפי שעברו ישראל על תנאי שקבלו מסיני לפיכך היתה למס. הוא סיני הוא למס חושבניה דדין כתושבניה דדין. א"ר ישמעאל בר נחמן לפי שעבדו ישראל כו"ם לפיכך היתה למס. היא למס היא סמל אתוי דדין הינון אתוי דדין. ר' ברכיה אמר הפכה למס סמל. ורבנן אמרי למס למסא דלבא. א"ר עוקבא בליל ט"ב נבנס אברהם אבינו לבית קה"ק אחזו הקב"ה בידו והוה מטייל בו ארובות וקצרות א"ל הקב"ה (ירמיה יא) מה לידידי בביתי. א"ר רבוני בני היכן הם. א"ל חטאו והגליתים לבין האומות. א"ל לא היו בהן צדיקים א"ל עשותה המזמתה. א"ל היה לך להסתכל בטוביהם שבהם א"ל סוגיהון בישין דכתיב עשותה המזמתה הרבים. א"ל היה לך להביט לברית מילה שבבשרם א"ל חייך בפרו בה שנא' (שם) ובשר קדש יעברו מעליך. ולא עוד אלא שהיו שמחים במפלתם אלו על אלו דכתיב (ירמיה יא) כי רעתכי אז תעלוזי וכתיב (מכלי יז) שמה לאיד לא ינקה. ומפני מה נאמר מגלת קינות אלפא ביתא ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן. ר"י אומר לפי שכתוב (דניאל ט) וכל ישראל עברו את תורתך וגו' שהיא כתובה מאל"פ ועד תי"ו לפיכך נכתבה המגלה הזאת אלפא ביתין זו כנגד זו ר"נ אומר אע"פ שקללן ירמיה באלפא ביתין איכה הקדים ישעיה ורפאן על כל פסוק ופסוק עד"תבא כל רעתם לפניך": (כב) בכו תבכה כתיב (תהלים מב) היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה וגו'. ר' אחא ורבנן. ר' אחא אומר כשם שהלהם תדיר כך דמעתי תדירה. רבנן אמרין כל מי שבוכה אינו אוכל שנא' (ש"ב ו) ותבכה ולא תאכל. וכך א"ל הקב"ה ליחזקאל (יחזקאל יג) ואת בן אדם עשה לך כלי גולה וגו'. מהו כלי גולה ר' חייא בר אבא ור' שמעון בר' חלפתא ר"ח בר אבא אמר חמת ושטיח וקערה וכאו"א יש לו לשמש שני דברים חמת נותן בה קמח ונותנה תחת ראשה. וקערה אוכל בה ושותה בה. שטיח לישיבה וישן עליה. ורשב"ח אמר קופה של ארבעת אזנים והיא מחזקת את הכל. כך אמר הקב"ה לישראל (יחזקאל כד)

מתנות כהונה	אסיפת אמרים	והיה
מכל כל ח' וח' מיתי פחה בקערה ומחזירה לשמש והוא מכל שמש ונ"ל בסיפא עבדה לו מעשה מלפש: לא מיעטת כו'. שהרי מלכה פת מרוכה:	ולף שמיעטת רעיש לף יזקו כי סטוס והכנליס יהיו לרפואה. (יס"ע): סוגיהון בישין. תשלו בטוביס שסס	

ה"ג למה לף הנחת בשני פעמים הכתשונים: שרתי במדינות: אתוי דדין כו'. מוסיות על מיכה זו הם מוסיות על מיכה זו: למסא דלבא. כלומר לבם נמס מרוב הגלות: סוגיהון בישין. כלומר רשעם כלומר הין טוב בהם הין גם אחד: עד תבא כל רעתם לפניך. לפי שעין ים לברוח הין מלמר מזכרה כו' עד כיפיה מתכלים הכתוב לקמן בדף (עז ב) ואחר כך גרם בכה וכן מלמתי בס"י: שהלהם תדיר. שתי תפסר לאדם בלעדו: אינו יוכל. וע"כ אמר דמעתי היה לחמי: וכך. מגומגם הוא וכס"י ל"ג ליה: נותן בה קמח. כני' הספר כן הניחו הערוך והכ"ם ז"ל בפרק ד' דמסכת כלאים ובילקוט גרס אחת נותן בה מים ומיקנה כו' ועיין בילקוט יחזקאל: שטיח. סחוס דף מו עור שסוטמין נותן לכבד עליו: קופה של ד' מזנים. זהו כלי טלה

פקעה. אמרין לה ההיא איתתא קברא בעלה. וכד נפקת כן קומיהון שריית מיללא. שמע ר"א אמר להו למה ההיא איתתא מיללא. אמה׳ ליה ההיא איתתא אתת למישאלינך ולא אשכחת יתך. אמר לתלמידוי ההיא איתתא מאי אתת למישאל. אמרין ליה למיפתרינה לחלמא. אמר להן ומה אמריתו לה. אמרין ליה כן וכן. אמר להו איבדתון גברא לא כן כתיב (בראשית מא) ויהי כאשר פתר לנו כן היה. ולא כן א"ר יוחנן החלום הולך אחר פתרונו חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו יש שותהו ורע לו. א"ר אבהו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין: (כ) מעשה ברבי יהושע שהיה מהלך בדרך מצאו אדם אחד שהיה מהלך בדרך. א"ל מה אתה עושה. א"ל אני מהלך בדרך. א"ל יפה אמרת שאתה מהלך בדרך שכבשוה ליסטים שכמותך. הלך משם יותר ומצא תינוק א' יושב על פרשת דרכים. א"ל איזו דרך קרובה לעיר. א"ל זו קרובה ורחוקה וזו רחוקה וקרובה. הלך ר' יהושע בזו שקרובה ורחוקה. כיון שהגיע לעיר מצא גנות ופרדסים מוקפים לחומה וחזר אצל אותו תינוק וא"ל בני וכי זו דרך קרובה לעיר. א"ל אתה הוא חכם של ישראל לא כך אמרתי לך שזו קרובה ורחוקה וזו רחוקה וקרובה. באותה שעה א"ר יהושע אשריכם ישראל שכולכם חכמים מגדולכם ועד קטנכם. הלך משם ומצא תינוק אחד ובידו כלי מכוסה. א"ל מה בידך מכוסה בכלי זה. אמר אילו בעית אימא דתדע מה דאית עמי לא הות אמרה לי כסיתיה. הלך משם יותר ומצא תינוק אחד א"ל מימיה של עיר מה הן. א"ל מה איכפת לך. השום והבצלים מרובין. כיון שנכנס לעיר מצא תינוקת עומדת ממלאה מן העין. אמר לה השקיני מים. אמרה ליה לך ולחמורך. כיון ששתה ופנה לילך אמר לה בתי עשית כמעשה רבקה. אמרה ליה אני עשיתי כמעשה רבקה ואתה לא עשית כמעשה אליעזר. תני מניחין פאה על מעשה קדרה ואין מניחין פאה על מעשה אלפס. ומעשה בר' יהושע שנתארח אצל אשה אלמנה. יום ראשון הכניסה לו תבשיל ואכלו ולא הניח לה פאה. יום שני הכניסה לו תבשיל ואכלו ולא הניח לה פאה. יום ג' הקדיחתו במלח תבשיל של גריסין. כיון שטעם ר' יהושע משך ידו מהם. אמרה לו ר' מפני מה משכת ידך מן הגריסין הללו.

אסיפת אמרים

דברי חלומות לא מעלין. וש"ת הלא ניזו מז"ל להתעטש כנגד עליסה ומקרא מגלה ואלי דבר יגונב וגו' כפסיסים מהזיונים. וכראה דה"ם שלא יפעלב על תלמו שם ירפא כי כל כולך תמר כפתמון ופשר שיפתר לעוב.(יפ"ע): השום והבצלים. ולפ

מתנות כהונה

וביהו' גרס תניתא וכן גורס הערוך וע' בב"ר פ' פ"ם: גראה דה"ב פסיק ליתתא מלי לתת למיפתא וע"ל בב"ר פ' פ"ש. וביהוסלמי סוף פ' הכוכס ובעקדא פ' מקץ תמצא גירסות שונות: אחר פתרונו.כפתרון הפותר כן יהיה: יש שותה כו'. ת"ח שוב לו ועם פתרת רע לו וכי מפיים לו

בירושלמי: מעשה בר' יהושע כו'. בגמ' דכילד מעברין (דף נג) מכאן שהלך בדרך חדש בתוך שדה זרוע ולכן אמר לו לפסיס כמוך כבושה: ה"ג ואמר לו בני וכי זו דרך: וזו רחוקה וקרובה. כלומר רחוקה בכמות המדה אבל קרוב היא להגיע אל העיר במהרה מפני שאין שם גנות ופרדסים המסבכין פוזו: אילו בעית כו'. אילו היתה רוצה אמי שתדע מה בתוכה לא היתה אומרת לי שהכסיתו: מימיה כו'. כלומר מתוקים או מרים ומה טעמם: במעשה רבקה. שאמרת שהם מדוני וגם נגמלין מהשוב: במעשה אליעזר. שאתן לה אמידים וגומיים: ואין מניחין כו'. פירש רש"י כשהשתם מערה מן השלפם לקערה אין מלפת להניח כלום בשלפם ונראה אבל

אני שבר שהשברתי לפניך בלילן של מלכיות כמד"א (ירמיה יד) וברוך אל עליון אשר מגן צריך ביד. ר"י אומר נזברת אני שיריו ששרתי לפניך בלילות כמד"א (ישעיה לה) ונגנותי ננגן כל ימי חיינו. בלילה זה לילו של פרעה דכתיב (שמות יב) ויהי בחצי הלילה. ולילו של גדעון שהכה את מחנה מדין דעמלק דכתיב (שופטים ז) ויהי בלילה ההוא. ולילו של סנחריב שבתוב בו (מ"ב יט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך י"י. עם לבבי אשיחה משתעי אנא עם לבי. ויחפש רוחי ומפשפש בעובדי. ואומר הלעולמים יזנח י"י ולא יוסיף לרצות עוד ח"ו לא שבק ולא שביק דכתיב כי לא יזנח לעולם י"י. זלא יוסיף לרצות עוד ולא לירצות. לשעבר היה מרצה לאחרים משה בועם זאת אומר (שמות לג) ושב אל המחנה קרי ביה ושוב. אליהו כועס ואת אומר (מ"א יט) לך שוב לדרכך מדברה דמשק. ועכשיו לא לרצות ולא לירצות. הָאַפִּם לנצח הסדו מהו האפם א"ר ראובן לשון יוני הוא כמד"א (עמוס ו) ואמר אַפָּם. ר' הנינא בר פפא ור' סימון. ר' הנינא אמר ננמר אותו דבר שאמר הקב"ה למשה (שמות לד) והנותי את אשר אחון. ר"ס אומר הא חסילה והא מסכמא ע"י ירמיה שאמר (ירמיה טז) כי אספתי את שלומי. השכה הנות אל השכה הנותו אל (במדבר ט) ע"פ י"י יחנו. השכה (שמות לד) כי אל רחום וחנון. אם קפין באף רחמיו סלה אע"ג דהוא בעים רחמיו קרובין וציון אמרה עזבני י"י ואדני שכחני דכתיב (ישעיה מט) ותאמר ציון עזבני י"י וגו'. (תהלים עז) זאמר חלותי היא וגו' א"ר אלכסנדראי ע"י שלא חלינו פניך בתשובה נשתנית הימין. א"ר שמואל בר נחמני נתחללה אותה שבועה שכרת עמנו בחורב ונשתנית הימין. א"ר סימון השמעת מימיך גלגל חמה הולה ואינו יכול לעלות ולשמש. לשמשיו אין חליין ולפניו יש חליין. א"ר יצחק לגבור שהיה שם במדינה והיו בני המדינה בוטחים בו ואומרים לא יבא גייסות לכאן

מתנות כהונה

גניתי דכם לשון שבורון כד"ח מניחת לב וכן הוא בהדיא בשמות רבה פר' י"ח: שבר שהשברתי בנסי'. ועיין בברכות רבה ובילקוט תהלים: שיריו. דכם גניתי לשון מינון ושיר: משתעי חגת כו'. מדבר אני בלבבי מפשפש אני במעשי ודכם ויחפש ענין מיפוש ופשפוש מעשים: ח"ן כו'. הוא דבכי הספר בשם הגדות שמחר הלטולמים יזנח בל' תמיה מפתע דוחקי לא יזנח לעולם רק הלותי שנות ימיו עליון וכדמפרש והולך: לא זנקי: ולא שביקי. לא שזב לשעבר ונס לא ישוב לעתיד: לא לרצות כו'. הוצ לפי שהכוה ולא יוסיף לרצות: לא לרצות. הוא מחריס בשניהו וכדמפרש ואזל שהיה רגיל עשות כן ולא ליזוק להיות מרוצה ומפייס מחריס כמו שמפייס פעמים רבות ע"פ שהיה רניהו עליו השנוי: ואשר אפס. פשוט הוא שהרי עשר עשות ז' פיכשוהו המפרשים מין וכלה מלשון כי אפס כסף נגמר כלים ואפס: שאמר והותי וגו'. ועכשיו לא יוסיף לרצות עוד: הא הסילה והא המשמעת כשמר אדי מסויים ומקויים ומוסכם מה שנאמר ע"י ירמיה: שנאמר על פי ה' זמנו. וחנו סיר מדוש הכתה שחסב ליפרעל ודכם חנות מל' חמיה ומ"ל דרכו מלשון חנון: אם קפי כו'. דכם אם כמו אע"ג כד"ח לה' הרחמים והסליחות כי מדתו הוא כי מנשה הכבוד לדעת קלת המפרשים וכי מפתם בהרבצ לשונות מי דלמת וכו' ומי סיימו אם: רחמיו קרוצין. רחמיו מרוצין ומ"ש למה תחמר חיין עזבני ה' ובילקוט ל"ג: חלינו. דכם חלותי לשון תפלה ותפוצה מלשון ויחל משה וכדומה"ו כלומר תפלתי נגמה לי ע"י שלח התפללתי חליו נחתים ימין עליון: נתחללה. דכם חלותי מלשון לח יחל דבכו: ח"נ גלגל חמה חולה וחינו כו': לשמשיו. של הקב"ה חין להם חולי: ולפניו כו' נחמיה חגת מפני חולי שלי שמרוב עונותי

אסיפת אמרים

כל חניהו. דיינינו שכנעה ומרמס. (יפ"ע): נשתנית הימין. סיימו שבועתו כדכתיב נשבע ה' בימינו. יפ"ע

והיה יחזקאל לכם למופת ככל אשר עשה תעשו וגו'. והם לא עשו כן אלא כיון שגלו היה אחד בא ללוש את עיסתו ולא היה יודע במה והיה חופר בארץ ועושה גומא ולש בתוכה והיו הצרורות מדבקות בעיסתן. וכיון שנותנה בתוך פיו היו שניו קהות עליו. לקיים מה שנא' ויגרס בחצץ שיני. וכל אילין לא יהבית בלבי ואימת אעילת ללבי (ההלים מב) באמור אלי כל היום איה אלהיך: (כג) אזכרה נגניתי בלילה עם לבבי אשיחה יחפש רוחי (שם עז). ר' יהודה בר' סימון ור' איבו ורבנן אמרי לפי שחטאו בלילה ועד תי"ו מתנחמין מאל"ף ועד תי"ו. וכן את מוצא שכל נבואות קשות שנתנבא ירמיה על ישראל הקדים ישעיה ורפאן. ירמיה אמר איכה ישבה בדד ישעיה אמר (ישעיה מב) ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה וגו'. ירמיה אמר בכו תבכה בלילה ישעיה אמר (שם ג) בכו לא תבכה הנון יחנך וגו'. ירמיה אמר גלתה יהודה מעוני ישעיה אמר (שם יט) ונפוצות יהודה יקבץ וגו'. ירמיה אמר דרכי ציון אבילות ישעיה אמר (שם מ) קול קורא במדבר פנו דרך י"י. ירמיה אמר היו צרים לראש ישעיה אמר (שם ס) והלכו אליך שחוח בני מעניך. ירמיה אמר ויצא מן בת ציון וגו' ישעיה אמר (שם נט) ובא לציון גואל. ירמיה אמר זכרה ירושלים ישעיה אמר (שם סה) כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב. ירמיה אמר חטא חטאה ירושלים ישעיה אמר (שם מד) מחיתי כעב פשעיך. ירמיה אמר טומאתה בשוליה ישעיה אמר (שם ד) אם רחץ י"י את צואת בנות ציון. ירמיה אמר ידו פרש צר ישעיה אמר (שם יט) ויסיף י"י שנית ידו. ירמיה אמר כל עמה נאנחים וגו' ישעיה אמר (שם מט) לא ירעבו ולא יצמאו. ירמיה אמר לא אליכם כל עוברי דרך ישעיה אמר (שם נה) עד יערה עלינו רוח ממרום. ירמיה אמר ממרום שלח אש בעצמותי ישעיה אמר (שם נז) מרום וקדוש אשכון ואת דכא וגו'. ירמיה אמר נשקד עול בפשעי ישעיה אמר (שם נד) התפתחי מוסרי צוארך. ירמיה אמר סלה כל אבירי ישעיה אמר (שם סג) סלו סלו המסלה סקלו מאבן. ירמיה אמר על אלה אני בוכיה ישעיה אמר (שם נה) כי עין בעין יראו וגו'. ירמיה אמר פרשה ציון בידיה ישעיה אמר (שם נח) אנכי אנכי הוא מנחמכם. ירמיה אמר צדיק הוא י"י ישעיה אמר (שם ס) ועמך כלם צדיקים. ירמיה אמר קראתי למאהבי ישעיה אמר (שם) וקראת ישועה חומותיך. ירמיה אמר ראה י"י כי צר לי ישעיה אמר (שם סו) וראיתם וששׂ לבבכם. ירמיה אמר שמעו כי נאנחה אני ישעיה אמר (שם מ) נחמו נחמו עמי. ירמיה אמר תבא כל רעתם לפניך ישעיה אמר (שם ט) והביאותים אל הר קדשי. ד"א אזכרה נגניתי בלילה. ר' איבו ור' יהודה בר' סימון. ר' איבו אומר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה נזכרת אני

אסיפת אמרים

שם נדר לכם שם רעיש (מסרים): מתנחמין מאל"ף וכו'. כלו ליקן שם על כל"ג. ומכני ר' לפי שעכרו כו'. ור"נ למר שלין למוש דכא ישעיה רפאן. ורבנן למרי שריבו בקללות למוכחם לפי שכבנדם מהנחמין. ומכי קרלי שמנין שם כלים לנדכרי ר"ע ולא לנדכרי רבנן (יש"ע): עד יערה. שיעיה כלון מלפניו לכיעיב לנו וזה כיפך לשבר הוגה כ': סלו. רמז להמסלות וכוממום וזה סיפך סלם

מתנות בהונה

גולה שם"ג סקב"ה: וכל מילין כו'. כל סלרות גם נתחים של נבי לנער עליהם ולימת נכנסה נבני בלמור כו' שחילו שם שמים כ"ה קשה על: אזכרה ס"נ מל"ף עד תי"ו מתנחמין: שבר.

מתני ליה בש"ר נחמיה ותשא כתיב. חובי בישא אוזפיתון לדריא במד"א (דברים כד) כי תשה ברעך: (כה) בלילה. למה בלילה לפי שאין קול הולך אלא בלילה לכך נאמר בלילה. א"ר איבו לילה מושך עמה קינה. מעשה באשה אחת שהיתה בשבונתו של ר"ג והיתה לה בן תשחורת זמת והיתה בוכה עליו בלילה. והיה ר"ג שומע את קולה והיה נזכר חורבן בהמ"ק והיה בוכה עמה עד שנשרו ריסי עיניו. וכיון שהתיישו בו תלמידיו עמדו ופנו אותה משכונתו: (כו) ודמעתה על להיה. על כהניה במד"א (דברים יח) ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה. ד"א על גבוריא במד"א (שופטים טו) וימצא להי חמור טריה. ד"א על שופטיה במד"א (מיכה ד) בשבט יכו על הלחי. ד"א על בחוריה את מוצא בשעה שנכנסו שונאים לב"ה תפשו את הבחורים וכפתו ידיהן לאחוריהן. והיו בוכין והיו הדמעות יורדות על לחייהן ולא היו יכולין לקנחן ונושרות על לחייהם כצרבת השחין: (כז) אין לה מנחם. א"ר לוי כ"מ שנא' אין הוה לה. (ירמיה ל) ותהי שרי עקרה אין לה ולד. והוה לה שנא' (בס כט) וי"י פקד את שרה. ודכוותיה (ש"א ב) ולחנה אין ילדים. והוה לה שנא' (בס ג) כי פקד י"י את הנה. ודכוותיה (ירמיה ג) ציון היא דורש אין לה. והוה לה שנא' (ישעיה נד) ובא לציון גואל. אף כן את אומר אין לה מנחם. והוה לה שנא' (בס נה) אנכי אנכי הוא מנחמכם: (כח) כל רעיה בגדו בה היו לה. א"ר יעקב דכפר חנן זה מיכאל וגבריאל: (כט) גלתה יהודה. עכו"ם אינן גולים. אלא אע"פ שגולים אין גלותם גלות. עכו"ם שאוכלים מפתם ושותים מיינם אין גלותם גלות. אבל ישראל שאין אוכלין מפתם ואין שותין מיינם גלותם גלות. עכו"ם שהן מהלכין באסקפטיות שלהם אין גלותם גלות אבל ישראל שהן מהלכין יחפין גלותם גלות לכך נאמר גלתה יהודה. כאן הוא אומר גלתה יהודה ולהלן הוא אומר (ירמיה נב) ויגל יהודה מעל אדמתו. אלא כיון שגלו תשש כחן בנקבה לכך נאמר גלתה יהודה.

מעוני

מתנות כהונה

יהוע הוא למכיני דעת ודייק מדכתיב ותצא כל העדה כיעוי לנקבא יהודה והוא לי' למימר ויצאו כל העדה כמו ממסיים ויתנו את קולם ויבכו: ותשא כתוב בציין לשון כי תשא כו'. מצפת מלשון לבן הלועזי: חובי גרסי'. פי' הלועזי רעה הלועזים שבעון חובו בניה הוקבעה בניה לחורבן בלילה הוא: בלילה שאין הקול הולך מכחוך מלא בלילה ובעיוך ערב בכך הביא ני' שמיה כתובה פה: מושך עמה קינה שהשומע קול מקונן ומיילל עמו כדמפ' אחיל: תשחורת. לשון שחרות דלתמרינן הדבק לשמוך כלומר בן תשוב מלך: ודמעתה על כהניה. על לחי דכם על כהניה וכדמפרש ואחיל: וימצא להי כו'. וכן שלמה גבורא בכתוב בס' שופטים: ונושרות. נרמה דלריך להיות ונופכות ונופלות מחת הניה ונקבות: אין לה מנחם. הוה לה מה"כ. ועיין בנרמצים בכם סוף פ' נח: זה מיכאל. שלא יעמדו לעזרתם או כמו שלמרנו לקמן בפסוק הכם בעבורנו שהמליך הקב"ה פקודתן ולא יכלו יבריחל להשתמש בהם: גלתה ות"ס כו'. הלא מניני שגם הם גולים בכתוב בס' יפעיה וירמיה ויחזקאל ולא מניני כתוב שלשם לשון גלות ולמה כתיב שלא יהודה לשון גלות: שאוכלים מפתם. על תותן תומות שגלו שם: באסקפטיות. פי' הערוך בקרפיט"י והוא לשון יון מרט ל עשוי מנגד כמדת מנעול של עור ולוכסין תותן על הרגל תחת המנעלים ולשה לומר שהם לובשים מלבושים כמותם: באן הוא תומר גלתה. ל' נקבה: ולהלן במלכים כ' שימן י"ז: ביון שגלו

אסיפת אמרים

(מסר"ם): תשחורת. נער וכן בשמות כד"ח סילדות ושמחכות. (מדר"ח): או"ה אינן גולים. דייק מדהזכיר מלת יהודה ולא תמר שהם כמו שהם תוכים סיתם

כאן באו הגיוסות לעירו כיון שהוא יוצא ומראה להם פנים מיד הן בורחין. פעם אחת באו הגיוסות א"ל ימיני הששה לי. אבל הקב"ה אינו כן אלא (ישעיה נט) הן לא קצרה יד י"י מהושיע וגו'. שנות ימין עליון ארשב"ל אם חלין הן אית סבר דכל דחשש סופיה מבריא אם שינוי ימין לית סבר. והיא דעתיה דריב"ל דאמר כי אם מאוס מאסתנו אם מאיסה היא לית סבר ואם קציפה היא אית סבר. דכל מאן דבעים סופיה מתרצה. ארשב"י אמר הקב"ה לישראל אתם בביתם בביה של תפלת סיפם להיות בוכים בביה של ממש. והיכן בכו ישראל בביה של תפלות (במדבר יד) וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו (שם יד) ותשא כל העדה ויתנו את קולם. והיכן בכו ישראל בביה של ממש. ר' איבו ור' יהודה בר' סימון. ר' איבו אמר אחד ברמה ואחד בבבל. ברמה דכתיב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע וגו'. בבבל דכתיב (תהלים קלז) על נהרות בבל וגו'. ריב"ס אמר א' ביהוד מדינתא ואחד בבבל. ביהוד מדינתא בכו תבכה בלילה בבבל על נהרות בבל. א"ר איבו אמר הקב"ה לישראל בשבר אותה הבכיה אני מכנים גליותיכם. הה"ד (ירמיה לא) כה אמר י"י מנעי קולך מבכי וגו' ויש תקוה לאחריתך נאם י"י: (כד) בכו תבכה. בכו על עגל אחד תבכה על שני עגלים. ד"א על יהודה ועל ציון וירושלים. ד"א בכו על גלות עשרת השבטים תבכה על גלות שבט יהודה ובנימין. דבר אחר בכו ומבכה אחרים עמה. בוכה ומבכה הקב"ה עמה דכתיב (ישעיה כב) ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד. בוכה ומבכה מה"ש עמה דכתיב (שם נג) הן אראלם צעקו חוצה א"ר זעירא היצה כתיב היא נביה דנכסיניה. א"ר ברכיה במר"א (מלאכי עו) ויוצא אותו החוצה. בכו בוכה ומבכה שמים וארץ עמה הה"ד (יואל ב) שמש וירח קדרו. בכו בוכה ומבכה הרים וגבעות עמה הדא הוא דכתיב (ירמיה ד) ראיתי את ההרים וגו'. בכו בוכה ומבכה ע' אומות עמה. א"ר פנחס אותם ע' פרים שהיו ישראל מקריבין בחג כנגד ע' אומות הם כדי שלא יצדה העולם מהם. בכו בוכה ומבכה כנ"י עמה הה"ד (במדבר יד) ותשא כל העדה וגו'. ר' חוניא

מתני

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
(יפ"ע): דנכסיניה. לשון נסיס וכוס ל' סחוטה.	נסחטה ימינו כסיכול: אמר להם ימיני מחשמ"ל
אמר להם ימיני כו'. וכן היה בחמת ולפיכך לא יכול להוסיף: הן לא קלרה וגו' נרפסי. ופיפיה דקלקל כי אם עוותיכם היו מבדילין: דבל דחשש סופיה. פי' אם מחמת חולי נסחטים כת חיימין עוד ים מקוה בכל החולה בת' מליבויו סופו יכול להתרפא אבל אם נסחטים בוא מן מקוה וכאן היא ע"י הולה בחמ' כי אם עוותיכם וגו' אם יבוא לו בכר ים מקוה ויחין ה' פסוסה לקבל קציפה: מאום מלחמתו עיין בסוף המגלה: תפלות. בהגס ועל לא דבר אל בוא ותפלל: ביהוד מדינתא. היא יהוסלים בכך בחמד של יהודה: ענל לחד בעבו במדבר בחין לך פקודה בחין בה מפקידות עון העגל: שני עגלים. של ירבעם: ה"ג א"ר זעירא הולה היא גסוף דנכסיניה. ועיין בב"ר פר' כ"ג ובילקוט יפעיה ובב זעירא בת נהלוק ולומר בחין הכתוב מדבר בלא בשקידת ילחק וכדמסרם ותחזל ולולי בחין מקוס המחמר פה בלא תנב שמדבם כן בב"ר כתבו ג"כ כאן: חיצה כו'. עיין היולו הוא בחין מן הבכל שהחב יסחוב לח בא וכן ויולא לוב החולה חון להסגת הבכל הוא בחסלוב הוא ע"ג מעבר' המזלות: שלא יצלוב כו'. ויהכבו מן העולם ומלחתי בחוב חמת דגרם בלא ידה העולם מהם: יצדה. פי' יחבר: בגבת יסרחל

מה את בעי קטיל חבריך א"ל בהדא בר נש קטיל חבריה א"ל הא מזיקא קאים בתריה דטעין קטיתא דפרזלא את מחי ליה בהדא והוא מחי ליה בההיא ומת . ר' יוחנן הוה מפקד לספרייא ומתנייא דלא ליהוון טעונין ערקתא על טינוקיא באילין יומי . ר' שמואל בר נחמני הוה מפקד לספרייא ומתנניא דיהוון מפטרין רב טלאי בארבע שעין : (לא) דרכי ציון אבלות . א"ר הונא הכל מבקשין הפקידן מעשה בכלבא אחת כופרית שעלתה לראש הסלע ושימשה עם זכר . ר' אמי אמר אפי' ארזים מבקשין תפקידן תדע לך שלא היו ארזים בבבל וכשעלה נבוכדנצר לכאן תלש ארזים מכאן ושתלן בבבל וכשמת היו שמחים על מפלתו ה"ד (ישעיה יד) גם ברושים שמחו לך ארזי לבנון . א"ר אבדימי דמן חיפה אפילו דרכים מבקשין תפקידן ה"ד דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד מבלי בורגנין מבלי בוליטין אב"כ אלא מבלי באי מועד . כל שעריה שוממין שלא היו נכנסין ויוצאין בהן . כהניה נאנחים שאין מי יתן להם מתנות כהונה כמד"א (דברים יח) ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקבה . בתולותיה נוגות א"ר יצחק בר' סימון אלו ת"ח שהיו נאים כבתולות ונעשו כדונג . רבי שמואל א"ר יצחק אלו הבולייטין שהן נאים כבתולות ונעשו כנוגות . ד"א בתולותיה נוגות שהיה זה בא ובועל והיה זה בא ובועל עד שהגו את מכתה . והיא מר לה מר לה לערותה : (לב) היו צריה לראש : א"ר הילל בר' ברכיה כל מי שבא להצר לישראל נעשה ראש מה טעם היו צריה לראש . את מוצא עד שלא חרבה ירושלים לא היתה מדינה השובה כלום משחרבה ירושלים נעשה קסרין מטרפולין והנופולין

מתנות כהונה

נידו מקל של עץ והגר להכות חבירו כתב ר' מבהו מזיק לחד עומד מלהורי לחומו לחש וידו מקל של ברזל עמד ר' מבהו ותפסו והפליג בו בלמ וכן ואי"ל מה לחתה לוגה להכות לת חבירך ואי"ל וכי בזה שהוא עץ קטן יכול לחדם להכות חבירו ואי"ל מזיק לחד עומד וידו מקל של ברזל לחתה הכתו בזה שבירך והוא יכול בלחומו שבידו ויומת ובי בגת יומו קלת בסיגמן לחתר : הוה מפקד כו' . היה מצוה למלמדים עם התינוקות מקבל ומשמות שלא יניחו לחפי' לשועה להכות בו התינוקות בשלו ימים שבין י"ז בתמוז לט' באב : ה"ג טוענין ערקתן על מינוקיא . פי' לשועה כדאמר ערקתא דמשמשת : דיהוון מפקדין כו' . שיפקדו התינוקות ולא ילמדו עמהם בתוקן ד' שעות שבהן קטב מריחי מולם פן יכוחו להכותן : דרכי . תפקידן . פקידת עוחו בזמן כמו בגמ' ופקדה חך כדמפרש ומזיל : כופרית . בערוך גרס קרפית ועיש : ה"ג לפי' מבקשין כו' . ועיין מזה בערוך גם : לכאן . לפי' : היו שמחים כו' . על שבקשו תפקידן להיות מוכרמן מלחיש שבא"י וכה"ג לחיתת בב"ל פ"ת מעיה ומחבר רבה פ"ג : ה"ג בעלוך מבלי בורגנין מבלי בוליטין . פי' בורגנין בני חדם הבריס בבתים קבוצים בעיר של חברים ובוליטין חכמי עלה חדיס בעיירות וכבכריס : אלא מבלי כו' . חלו יחרחל שהיו רגילים לעלות לרגל ולליסס סיחה חלות חדכים : כדונג . כשעוה בלו' לנס בקבבס המס ימס ודבק מונות לשון דוגמ : בנוגות . כלומר כדונג ובערוך ערך בלין גרס חלו הבלוטין שהיו נאים בבתולות ונעשו מונות עכ"ל ולא פיכחו : עד שהגו . המשו וגיעו כד"א הגו סיגים מכסף וכתו והגה לת מכחן שפיכותו הטיר וגלה ועיין לקמן סוף פסוק כי לא יוצח : היו לריה . מה טעמ . מה טעמיה של רבי הלל ומנח יליף ליה : לא : היתה בוא מדינה מהשבח לבלוט : קסרין . שם מקום והוא שיר וחם של בני חדום : מטרפולין . פי' בערוך מוטרקיטון מטרי בלשון יון שם ופולין שיר בלומר חמן

אסיפת אמרים

שלאי . יולדים . (מכ"ס) : אלו הבולייטין . כיוצאים ובאים . ופירוש נאים בבתולות דמ"ה ביוצי סמלחם ממש דהכתם שדם תחיר פניו והכיוצ בזה כדונג שהוא במלחם [שמשיכ נוצץ ליקוח כמלחה שדונג] (מדר"ל) . ונאים בבתולות דבריס פיימו בבבוד ומעלם בבתולות שמכובדות פניהם והכיוצ בזה נוגות שפי' בנאים בוגות בשפלותן . (י"ם) : נעשה ראש . פי' פחוס פ' פיוקון שזה לבבוד ישראל שלא יפיו בפוזים

מעוני על שאכלו חמץ בפסח כמד"א (דברים טז) לא תאכל עליו חמץ ז' ימים תאכל עליו מצות לחם עוני. ד"א מעוני על שחבלו משכון עני בתוך בתיהם כמד"א (שם כד) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו. ד"א מעוני על שעשקו שכר שכיר כמד"א (שם) לא תעשוק שכיר עני ואביון. ד"א מעוני על שגזלו מתנות עני כמד"א (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב אותם. ד"א מעוני על שאכלו מעשר עני. ר' ביבי ור' הונא בשם רב האוכל טבל של מעשר עני חייב מיתה. ד"א מעוני על שעברו עכו"ם כמד"א (במדבר יב) קול ענות אנכי שומע. א"ר אחא קול קילוס עכו"ם אנכי שומע: ר' יהודה בש"ר יוסי אומר אין לך דור ודור שאינו נוטל מהטאו של עגל: (ל) ומרוב עבודה. א"ר אחא על שהיו משתעבדים בעבד עברי כמד"א (ירמיה לד) מקץ שבע שנים תשלחו. היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח רבי יודן ברבי נחמיה בשם רשב"ל אמר אילו מצאה מנוח לא היתה חוזרת. ודכוותה (בראשית ח) ולא מצאה היונה מנוח. ודכוותה (דברים כח) ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך. כל רודפיה השיגוה בין המצרים. כההוא דתנן דברי בן גנם בסימניו ובמצרניו. ד"א כל רודפיה השיגוה בין המצרים ביומין דעקא מי"ז בתמוז עד ט"ב שבהם קטב מרירי מציו כמד"א (תהלים נה) מדבר באפיל יהלוך מקטב וישוד צהרים. ר' אבא ב"ב ור' לוי. ראב"כ אמר דהוא גזיז סוגיא דטיהרא מרישיהון דשית עד סופיהון דתשע. ור' לוי אמר דהוא גזיז סוגיא דיומא מסופיהון דד' עד רישיהון דט'. ואינו מהלך לא בחמה ולא בצל אלא בצל הסמוך לחמה. ר' יוחנן ורשב"ל. ר"י אמר כולו מלא עינים קליפות קליפות ושערות שערות. ורשב"ל אמר עין אחת נתונה על לבו וכל מי שרואה אותו נופל ומת. ומעשה בחסיד אחד שראה אותו ונפל על פניו ומת. וי"א יהודה בר' חיה. שמואל חמתיה ולא נפל אמר עכן בית. ר' אבהו הוה יתיב ומתני בהדא כנישתא מדוכתא דקסרי חמא חד בר נש דטעין הדא קטיתא ואזל למימתי חבריה. חמא מזיקא קאי בתריה דטעין קטיתא דפרזלא. קם וצריה א"ל

מה

אסיפת אמרים

פיתם כלומנס וכן לקמן חטאתם יכוסיכם דייק ממלת יכוכיכם דנח סו"ל לזכות דעליה קאי ס"ו כמ לגלול סו"כ. (יט"ע ומדר"ת): טחטאו של עגל. פי' מעוני סות נשון עגל דכתיב ביה קול ענות. (יפ"ע): וצריה. ומנעו. (מסר"ס):

מתנות כהונה

כו'. והתם אמר הכתוב שהקב"ה הגלה לותם: טבל של מעשר עני. הטין שלא פירש מהם מעשר עני: חייב מיתה. וי"ל הטעם משום שגזל של תגזול לא ור' וקבע לת קונטיהם נפש: א"ר להחא כו'. גם זה אין כאן מקומו שלא לגנב מביא פסוק קול ענות מביאו פה וכילקוט

ל"ג ליה: מרוב עבודה. לת פיתם מוזכת לאדון ישראל: לא מצא מנוח. לפיכך מזכיר לת המיבה: ובמצרניו. בין מלך וגבולי הסדות כמו שפירש"י במגילה זו: דעקא. לשון דכם המצרים לשון ערב ומלר: דהוא גזיז סוגיא דיומא. פי' עובר והוקך עיקר עילומו של היום דהיינו מרלם שעה שעות עד סוף שעה תשיעית הזה עילומו של יום ופי' קטב עניו כריתה יסוד ל' שולל ושודד עיין בבמדבר רבה פי"ב ותמלא כי כן הוא: ר"ג ור' לוי לומר דהוא גזיז סוגיא דטיהרא מסופיהן כו'. פי' בהוא עובר והוקך מהלך של להריס דהיינו מסוף שעה רביעית עד לתם שעה תשיעית כל זה תמלא מבואר בפרקים ובפ' ע"פ מדרש שהר טוב: חמתיה. לתה לומו קטב מריחי: עכן בית. נתם בית הוא שמוזה מזקק כדאי' בב"ר פ"ג לפיכך לת היה מתיירא ממנו מלן בפרקים ובפ"ב גרס ולא נפל ממנו לשפ"ר מת וטעות סטופר נגלה לשון: בהדא כיוצא כו'. בבית הכנסת ממקום קסרין דתה תים תחד ומפת

כולבא. אזלון ואמרו לאספסיאנוס חד יהודי בעי למישאל בשלמך. אמר להון ייתי. מן דאתא א"ל וביבא מארי אפלטור. א"ל שאילא דמלך שאילת בי ואנא לית אנא מלך. וכדו שמע מלכא וקטיל להדיא גברא. א"ל אם לית את מלך סוף את מליך דלית הדין ביתא חריב אלא ע"י מלך שנא' (ישעיה י) והלבנון באדיר יפול. נסבוניה ויהבוניה לגיו מן שבעה קנקלין דהוון שאילין ליה כמה שעין בלילא ואמר להון. כמה שעין ביממא ואמר להון. מנן הוה ידע ריב"ז מפשוטיה. לכתר תלתא יומין אזל אספסיאנוס מסחי בהדא גפנא מן דסחא ולבש חד מסן דידיה אתת בשורה ובשרית מית ניתון ואמלכוניה בני רומי. בעי למילבש חד מסן הורן ולא עליל. שלה ואתייה לריב"ז וא"ל לית את אמר לי כל אילין יומיא הוינא לביש תרין מסאני והון עללין בי וכדו חד עליל וחד לא עליל. א"ל בשורתא טבתא איתבשרת דבתיב (משלי טו) ושמועה טובה תדשן עצם. א"ל מה נעביד דאיעיל. א"ל מי אית לך בר נש דמנאית ליה או דחב לך יעברוניה קמך ובשרך שחי דבתי' (שם יז) ורוח נכאה תיבש גרם. התהילו מושלין לפניו משלות הבית שקינן נחש בתוכה כיצד עושין לו. א"ל מביאין חובר וחוברין את הנחש ומניחין את החבית. אמר פנגר הורגין את הנחש ושוברין את החבית. מגדל שקינן בו נחש כיצד עושין. א"ל מביאין חובר וחוברין את הנחש ושורפין את המגדל אמר פנגר הורגין את הנחש ושורפין את המגדל. א"ל ריב"ז לפנגר כל מגיריא דעבדין בישא למגיריהון עבדין. עד דלית את מליף כניגוריא את מליף עלן קטיגוריא. א"ל לטיבותכון אנא בעי. דכל זמן דהדין ביתא קיים מלבוותא מתגרין בבון אין איהרוב הדין ביתא לית מלבוותא מתגרין בבון. א"ל רבן יוחנן

מתנות כהונה

דומיני גרס ביבי דימי"ש למפרסו"ר וכי' לומר חיים לל' המדון ועיין ערך למפר ועיין דומינו: א"ר בחילפ כו'. שלום על מלך שלמא בי ומי מן מי מלך ומעתה יסתע המלך שלם וימים הרבה על שלמי מחזיק עצמי כמלך מ"ל שם מיוק מלך עדיין כוסך שהם נעשה מלך שלמן שנים הרבה שלמ ע"י המלך: נסבוהו כו'. לקחוהו לר' יוחנן ונתנוהו לפיטם מן שבעה הדברים שהיו שבעה הדברים זה לפיטם מזה ונתנוהו בשביעי שהיה שם הסך מלא והיו שולטין לותו כמה שנות בלילה והגיד לשם וכן כמה שנות ביום ואמר להם: מפשוטיה. כלומר מעצמו בדוק מכאתו ובקיאותו בשבעי העתים לו סוד ה' ליראיו כדאי' בפ"ק דמס' סוטיה גבי בן עזאי לעניין סיעור ביאה ועיין לעיל בפ' נפל פ"ט: מפשוטיה. מהזדת תלמודו ולמען זה הגיל בשם זה כדלקמן בסוף עליה מלה פרקין ומעתה עוד פי' סוגיה והשומע יסמע: לבתר כו'. לאחר ג' ימים שלו הלך אספסיאנוס וכתן לת עלמו תחת גפן ג' או בהדל גופנא פי' בשבר שמתו גפנא מפרחן ועלה והיה נועל מנעל לאחד רגלו בשורה ובבר לותו שמת גירון והמליכוהו בני רומי עליהם ובלה לבטל המנעל האחר ולא יכנס רגלו במנעלו שלם והביא לת רבן יוחנן ות"ל האין להם יכול לומר לי כל הימים העוברים לפנינו ג' המנעלים והיו רגלי נכנסים בהם ועתה אחד נכנס והא' איני יכול ליכנס מ"ל בשורה טובה מתבשרת כו': מה נעשה כו'. מה נעשה שיכנס גם רגל זה מ"ל היש פה בן אדם שאתה שוגה לו או שפעם כגונך יעבור לפניך ובשרך יפפל: שחי. שפל כד"א שחי ונשתחה וכד"א במקום שאתה חפשו ושיין ערך שח: מושלין. כלומר לחפוש ריב"ז כלומר שהוא וסיעתו היה להם לשבור חומות העיר ולבוא אל המלך להכיתו אל העיר והשיב להם שכך הוא יוכל עוד להיות החומה לולי יתפייסו גם הכביונים וכפ' היזקין מבואר כך בהדיא ועיין שם: פנגר. הוא היה הדוכוס של הערביים: הורגין כו'. ובעיני המלך היה נראה יותר טוב דברי ריב"ז ולפי' הרשהו לשאול שלמה כדלקמן: כל מגיריא כו' כל הפעיס העושים רעה לפנים הם עושים והערביים עוכיים סביב לאחרן יפרחל: עד דלית כו'. כלומר לא די לך שאתה מלמד עלינו סניגוריא פי' מליצה עוכה שאתה מלמד עלינו דבר קטרוג מ"ל לעוכתכם

ותנופילין. ד"א היו צריה לראש זה נבוכדנצר. אויביה שלו זה נבוזראדן. ד"א היו צריה לראש זה אספסיאנוס. אויביה שלו זה טיטוס. ג' שנים ומחצה הקיז אספסיאנוס את ירושלים והיו עמו ד' דוכסין דוכס דערביא דוכס דאפריקא דוכס דאלכסנדריא דוכס דפלסטיני. דוכס דערביא תרין אמורין ח"א קילום שמיה וח"א פגנר שמיה. והוון בירושלים ארבעה בוליטין בן ציצית ובן גוריון ובן נקדימון ובן כלבא שבוע. ובאי"א יבול לספק מזונות של מדינה י' שנים. והיה שם בן בטיח בן אחותו של ריב"ז שהיה ממונה על האוצרות ואוקיד כל אוצרייא. שמע ריב"ז אמר ווי אזלין אמרין לבן בטיח אמר חביבך ווי. שלח ואתייה א"ל למה אמרת ווי. א"ל לא אמרתי ווי אלא וה אמרי. א"ל וה אמרת ולמה אמרת וה. א"ל דאוקדת כל אוצרייא ואמרתי דכל זמן דאוצרייא קיימין לא יהיבין נשמיהון למיעבד קרבא. בין ווי לוה נמלט ריב"ז וקרא עליו (קהלת ז) ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה. לאחר ג' ימים יצא ריב"ז לטייל בשוק וראה אתם ששיולקין תבן ושותין מימיו. אמר בני אדם ששולקין תבן ושותין מימיו יבילין לעמוד בחיילותיו של אספסיאנוס. אמר כל סמא דמילתא ניפוק לי מהכא. שלח ואמר לבן בטיח אפקוני מהכא. א"ל עבדינן בינינן דלא יפוק ב"ג מהכא אלא דמית. אמר אפקוני בדמות דמית. טען ר"א ברישיה ור' יהושע ברגליה ובן בטיח מהלך קומוי. מן דמטון בעון מודקריניה אמר להו בן בטיח כך אתם רוצים שיהיו אומרין מת רבן ודקרוהו. כיון דאמר להו כך שבקוניה. מן דנפקין מן פילי טענוניה ויהבוניה בחד בית עולם והזרו למדינה. נפק ריב"ז לטייל בחיילותיו של אספסיאנוס אמר לון אן הוא מלכא

מתנות כהונה

פג שיעור: תנופילין גם הוא מוסריקון הוו כמו מניין פי' פגים ופולין פי' פגרה כלומר פגרה כפולה ומכופלת כן פירש"י בפרק החליל על דיו פולטין כלילו כתוב דיופילין ועש"ה: דערביא כו'. מיני מרלוש הם: ה"ג. והיו עמו מרכבה דוכסין ודוק יכן הוא לקמן דף ל"ו ע"ש: פגנר פגים. לקמן סיפר מה עלתה בו ולפיכך אמר כאן מה שמו ומי הוא: בליטין. הכמי ומנסיני קשיר ועסיריה: בן בטיח. יש בריוני היה כדאיתא בפ' הניזקין: ואוקד כו'. וכרפ כל המולקות כדי שיהיו מולכלכים עפת מן הקיר ולעבוד עמהם מלחמה: ווי לוי למשבח כרפ הזה: חביבך. דוקך דוד מסכן ת"ל הביטה ראסכן: שלח. בן בטיח והביאו לכני יוחנן: א"ל למה נגרסי: אלא וה נגרסי: והוא לשון שמחה ושיון יש מגילת אסתר: א"ל וה כו'. כלומר אם אמרת וה אהוא לשון שמחה תמלך למה אמרתיך ועל מה שמחת ת"ל על שברפת המולכות אמרתי שכל זמן שהמולכות קיימין לא יפכרו עצמן למלחמה: נשמיהון. גופיהון כלומר מת עצמן: בין ווי לוה כו'. כלומר מבין דקדוק משמעות ל' שבין ווי לוה ניעל כ"י: וקרא עליו. כ"י על עצמו: ששולקין תבן כו'. מפני הרעב: כל סמא כו'. כלומר כל עיקר וסס ובורם הדבר וסופו לין כאן אלא רק שמלת מן העיר לפיים החויב: אפקוני כו'. הוליאני מהון לעיר ותע"ש שלמעלה אמר שכעם על ר' יוחנן ובקש להמיתו זהו בפני עצמו אבל הכריונים אבל הוא בעצמו נהג בו ככוד ומורא: עבדינן כו' עבינו בינינו שלא יצא שום מדם לחוץ שלא מי שמת ת"ל הוליאו אותי כדמות מת שמוטלין במטה והשבו הבריונים שהוי מת: מהלך קומוי. לך לפניו כלילו הולך לפני מטתו: מן דמטין. כשהגיעו לפתח בער העיר כן הוא בניוין בפרק המקוין: בעו כו'. רלו לדקור בו חרב לראות אם חי הוא אם לא: שיהיו מומרין. יאמרו הטוענים שמבחוץ בכן דקרו ואינה שלמה קמינו: מן דנפקין כו'. משיצאו חוץ לבער נתנוהו במערה אחת שהיתה למת וכך היה מנהגם שלשולש היו מכיניס מערות לקבור בהם מתים לכבודו כדאי' בפ' ב"ב: אן הוא כו' אנה והיה הוא המלך הלבו ואמרו לאספסיאנוס יהודי ת' רוצה למהוך בשלומך ת"ל יבא מבצא ת"ל ובצא כו'. כך היו עומדין בשלום המלך ובערוך ערך

וכדו יחזיון בריאתא אמרין חזו חיליה דאספסיאנוס מה אחרב. א"ל דייך דמבאות אמרת אלא מן בנין דעברת על קלוונין דידי יסק ההוא נכרא לרישיה דאיגרא ויטרוף גרמיה אי חיי חיי ואי מות ימות. סליק וטרף גרמיה ומית ופנעה בו קללה של ריב"ז: (לג) כי י"י הונה על רוב פשעיה. יכול על מנן ת"ל על רוב פשעיה. עוליה הלכו שבי לפני צר. א"י בא וראה כמה חביבין תינוקות לפני הקב"ה. גלתה סנהדרין ולא גלתה שבינה עמהם. גלו משמרות ולא גלתה שבינה עמהם. וכיון שגלו תינוקות גלתה שבינה עמהם הה"ד עוליה הלכו שבי לפני צר מיד ויצא מבת ציון. מן בת כתיב א"ר אחא יש לנו מנה אחת יפה זה הקב"ה שבתוב בו (תהלים טו) י"י מנת חלקי וכוסי. כל הדרה זה הקב"ה שנא' (שם קד) הוד והדר לבשת. ד"א כל הדרה זו סנהדרין דכתיב (משלי לא) עוז והדר לבושה. ד"א כל הדרה אלו תלמידי חכמים דכתיב (ויקרא יט) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן. ד"א כל הדרה אלו המשמרות דכתיב (דניאל ג) ומהללים להדרת קדש. ד"א כל הדרה אלו התינוקות. א"ר יהודה בא וראה כמה חביבין תינוקות לפני הקב"ה. גלתה סנהדרין ולא גלתה שבינה עמהם. גלו משמרות ולא גלתה שבינה עמהם. וכיון שגלו תינוקות גלתה שבינה עמהם הה"ד עוליה הלכו שבי לפני צר. מיד ויצא מבת ציון כל הדרה: (לד) היו שריה כאילים. א"ר יהודה בשהן רכים משולים בכבשים שנא' (ישעיה ה) וערו כבשים כדברם. ובשהן קשים משולין כאילים שנא' היו שריה כאילים. ר' סימון בשם ר' שמעון בר אבא ורשב"ל בשם ר' יהושע מה אילים הללו בשעת שרב הופכין פניהם אלו תחת אלו. כך היו גדולי ישראל רואין דבר עבירה והופכין פניהם ממנו. א"ל הקב"ה תבא שעה ואני עושה לכם כן: (לה) וילכו בלא כח לפני רודף. ר' עזריה בש"ר יהודה בר' סימון אמר בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מוסיפין כח בגבורה של מעלה כמד"א (תהלים ס) באלהים נעשה חיל. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום כביכול מתישין כח גדול של מעלה דכתיב (דברים לב) צור ילדך תשי. ר' יהודה בר' סימון בש"ר לוי בר' טרפון בזמן שישראל עושין רצונו של הקב"ה מוסיפין כח בגבורה של מעלה כמד"א (במדבר יד) ועתה יגדל נא

מתנות כהונה

שנאמר: ה"ג אמרין חיליה כו'. ובלוחם אמת הניח חיליה: דייך כו'. די לך כי תסובב נכיסה לאמרת: ה"ג בן גנון כו'. פי' בשביל שנתברת על גוי יעלה לוחמו לרכס העליון ויפיל את עמו: אם ימים ימים ואם ימים ימים. עלה והפיל את עמו ואת הגוי נגברו נרסי': ופנעה בו כו'. שמ"ל הלב יודע כו' שלולא זאת היה לאוי להגיע על שלא התכיע שער המערבי: קלוונין נגרם. פי' גזירה: כי י' הונה כו': על מנן. על הנס: משמרות. כהונה ולויה: מיד. מהר שכתוב עוליה כו' כתיב ויצא מבת וגו' וכדמפרש ואזיל: מן בת כתיב. והקרי מבת: ה"ג דכתיב עוז והדר והסנהדרין הוד עוזם ומוקפים על ישראל ולן בשביל המיוחס לנס מוזם למגדל דוד: מיד. ויצא מבת מן בת. וכדלעיל ועיל דדלים מפני שינת כל הדרה חילו התינוקות ויצאה ג"כ מנה יפה זו היא הכביכול: באילים. דרש היא חילות ומזון כד"א ואת חילי המלך לקח: ואנני עומה כו'. שילכו בשבי כאילים בשעת שרב: בגבורה. של

אסיפת אמרים

כשופיע לנגד לנדולים. (יס"ע): יכול על מנן. דלוקח בגמרא לאמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של מנם תהיכם שלני קובע לכם בכיה לדורות. ו"ת יכול על מנן. פי' סולול וכבו על מנם. ת"ל על רוב פשעיה. שבשביל הבכיה לחוד לא היה נתבר כ"ם. רק בשביל רוב עוונות היו שנגזל הקב"ה שדבר לתבעה בלא הולול וכבו בתוכם. (ז"ת בשם שבחון מכר"ם): מן בת. לשון מנם. (מכר"ם): ועתה יגדל

יוחנן הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות. א"ל אספסיאנוס לרבן יוחנן בן זכאי שאל לי שאלה ואנא עביד. א"ל אנא בעי דתירפי הדא מדינתא ותיהוי לך. א"ל כלום אמליכוני בני רומי דנרפי להדא מדינתא. שאל לי שאלתא ואנא עביד. א"ל בעי אנא דתירפי לפילי מערבאה דהיא אזלא ללוד. דכל בר נש דנפיק עד ארבעה שעין יהא לשיזבא. מן דכבשה א"ל אי אית לך דרחים לך או בר נש דאת קריב ליה שלח ואיתיה עד דלא ייעלון אובלוסיא. שלח לב' אליעזר ולר' יהושע לאפוקי לר' צדוק אולין ואשכחוניה בבבא דמרינה. מן דאתא קם מן קומוי ויבן יוחנן. א"ל אספסיאנוס מן קדם הדין סבא צותרא את קאים. א"ל חייך אי הוה הד דכויתיה והוה עמך אובלוסין בכיפלא לא הוית יכול בכיש. א"ל מה חיליה. א"ל דאביל חד גמזו ופשיט עלוהי מאה פרקין. א"ל למה חשיך כן. א"ל מן חיליהון דצומייא ותענייתא. שלח ואייתי אסיתא והוו מובלין ליה ציבחר ציבחר ומשקין ליה ציבחר ציבחר עד דהדר ניפיה עלוי. א"ל אלעזר בריה אבא הב להו אגרייהו בעלמא הדין דלא תיהוי להו זכותא עמך בעלמא דאתי ויהב להו הדין חושבנא דאצבע והדין קרצטיונא. מן דכבשה פליג ד' טבסייא לד' דוכסייא וסליק פילי מערבאה לפנגר. וגזרו מן שמיא דלא יהרב לעולם למה ששבינה במערב. אינון אהרובו דידהון הוא לא אחריב דידיה. שלח ואתייה א"ל למה לא אהרבת דידך א"ל חייך לשבחא דמלכותא עבדית. דאילו חרבתיה לא הות ידעת ברייה מה חרבת וכדו

מתנות כהונה

מי רוצה ומחכוון שכל זמן שניתן זה כ"ל ב"ה קיים המלכות מתגברין ככה: **לעקל כו'**. **כך** היה למעל בפיסה פי' הלב יודע אם כוונתך לקטור ולתקן או לקלקל וכן הוא בפ"ק דכתובות ועיין שם: **שאל לי כו'**. שהל ממני שהלה ואני עושה לותה ל"ל מי חפן ממך שתיתה השיר הזוהה והלך לך ממנה ל"ל כלומר וכי בשביל זאת המלכיות שתיתה לותה והלה לה המלכיות הלה כדי שתיתה לותה הלה שהל ממני שהלה להתרם ואני לעשה ל"ל מי הפן שתיתה שער המערבי שהיה הולכת ללוד וכל מי שיוצא ממנה עד ד' שעות על היום יהיה נשמר להצלה מכשכשה ל"ל אם יש לך מי שהוא לוכחך או בן לדם שהוא קרוב לך שלה לו והביא לותו מרם שיכנסו המיליס ושוב אין בידי לעשכם: **לאפוקי**. להוציא: **אזלין כו'**. הלכו ר"ה ור' יהושע ומלחמו בפתח שער השיר כיון שנתן ר' לדוק קס מלפניו ר' יותנן: **מן קדם כו'**. וכי מלפני זקן זה המתום לתת עומד: **צותרא**. לפי הענין פי' מתום: **אן** הוא חד כו'. אם היה בשיל שוד ל' כמותו והיה לתך עם בכפיים כמו שים עמך עכשיו לא היית יכול לכבוש השיר ל"ל מה כתו ונבורת לדקתו: ה"ג **דאביל** חד גמזו וכו'. מפי' הערוך נרחה שהוא מין פרי דומה לתפוה ולכל פרי זה ולא יותר והיה מוזר ולומד על לותה שכולה מלה דשום: **פרקין**. זמן שיעור הלימוד שלומדין בניה המדרש נקרא פרק והוא יחוד: **חשיך**. כחוש ועיין ערך חסון: **מן חיליהון כו'**. מכח הצומות והתעניות: **ואייתי** שסוותא נרס: **שלח**. ממש"ע שפסיינוס שלח והביא רופאים שלו לרפואות שת ר' לדוק. וכן פי' רש"י בפ' הניזקין: **והוו** מובלין נרסי'. פי' היו מכלין לותו מעט מעט כו': **עד** שהזר נופו עליו: א"ל אלעזר נמו של רבי לדוק תמר לתביו תן להם לרופאים שכרן בשולם הזה שלא יהיה להם זכות עמך בעוה"ב וכן פי' בספר יוחסין: **חושבנא כו'**. בשרוך ערך כרסט מסמע חשבון ומשקל בתוצע וע"ש: **מן** דכבשה כו'. מבכבש לספסיינוס יהופלים היה מחלק מרבעה נדדי השיר למרבעה דוכסין שעמו ועלה שער המערבי בנולו על פנגר: **אינון** כו'. שלשה דוכסין שהחריט שהחריטו כל אחד חלק שלו ופנגר לא שהריב שת שלו: **לא** שהריב דידיה נרסי' שלה לספסיינוס והביא לפנגר כו': **ואמר** לו בשביל שנת של המלכות עשיתי כו'. שחילו שהרבתיו לא היה יודע שום כריה מה שהרבת ושמח יאמרו שיר קטנה היתה ועתה ילמו שכריות שמוזק הגדול ויאמרו רחה כהו של לספסיינוס מה שהריב כמה עיר חזקה שהריב זה

בהביאכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר . ד"א טומאתה בשוליה בשיפוליה כמד"א (ישעיה כח) על שולי המעיל . ד"א טומאתה בשוליה כההוא דתנן מקום היה למטה מירושלים תופת שמו . רבי יהודה אומר על שום תפתה דהוה ביה . ר' יוסי אומר חליתא דבר הינום . צלם חלול היה שם נתון לפנים משבעה קנקלים וטס של נחשת בידו וכירה היתה נתונה על גבוי . וכל מי שהיה מקריב סלת פותחין לו אחד . תורין ובני יונה פותחין לו ב' . כבש פותחין לו ג' . איל פותחין לו ד' . ענל פותחין לו ה' . שור פותחין לו ו' . וכל מי שהיה מקריב בנו פותחין לו ז' ונותנין אותו לתוך טס של נחשת ומסיקין את הכירה תהתיו והיו מקלסין לפניו ואומרין לו יערב לך ויכפם לך . וכל כך למה כדי שלא ישמעו נהמת בניהם ויחזרו בהן . הוה כומרא אתי לגבי ב"נ א"ל מן בנין דאמר לי צלם פלן מכל בניא דאית לך ליה את בעי לקרבא חד מנייהו . א"ל וכי ברשותי אינון חד בדהב חד בכסף חד בענא חד בבקרותא . א"ל המתן לי דאית לי חד זעיר בבית ספרא כד אתי אנא יהיב ליה לך . א"ל הקב"ה רעיע מכל בנין דאית לך לא הוה לך להפילו לע"א אלא זה שמקודש לשמי . ר' יודן בר' סימון בשם ר' לוי בן פרטא למטרונה שאמר לה אוהבה עשי לי חמין ונטלה לורטיא של מלך ועשתה לו חמין . אמר לה המלך מכל עצים שיש ליך בבית זה לא היה ליך לעשות חמין לאוהבך אלא בלורטיא שלי . כך אמר הקב"ה לאותו רשע מכל בנים שיש לך לא הוה לך להפילו לעכו"ם אלא זה שמקודש לשמי הה"ד (יחזקאל טז) ותקחי את בניך וגו' . אעפ"כ ותרד פלאים נחתה לה לנסיונין (לט) כד דמך ר' יוסי ממלחיא סליק ר' יוחנן ור"ל לגמילות חסדא וסליק עמהון ר' יצחק פפאקא . והוה תמן חד סב בעי למיעל ומיפתה עלוי ולא שבקוניה

מתנות כהונה

מן עומס בהם רומס ע"ל רים פסוק גלחה יהודה : **טומאתה : ערלים** היו . בכוליה דהם על בגדי כהונה כד"א ועשית על שולו על שולי המעיל : **תפתה** . פיתוי של ע"ז בכתוב בספר מלכים סי' כ"ג ור"ל מעשים המביאים האדם לעיבדם הנקרא תפתה : ס"ג ר' יוסי אומר חליתא דבר הינום . תרגום של תופת בן הינום תופת . וי בחילוף דבר הינום ועל שם שהיה בעמק למטה מירושלים תרגומו כן : חילתא הוא תרגום של עמק : **קנקלים** . תלמים : **בידו** . ביד הצלם : ס"ג **וכירה** היתה נתונה כו' . פי' שהטס היתה על גב הכירה וכדלקמן בסמיך : **אחד** . חדר אחד : **ונותנין** לתוכו . לתוכו הבן היו נותנין לתוך תוכו טס : **ובל כך** . למה היו מקלסין כך לפניו כדי שלא ישמעו האבות לעצת בניהם הנועצים ויחזרו בהם ועיין בערוך ערך הניח שהביא גירסא בתוספ' אחר וכן בילקוט ירמיה סי' רע"ז : **היה** כומר כו' . היה כומר של ע"ז מוליך בה לבן לחדש ואומר לו בחתי לייך בשביל שאמר לי צלם פלוני מכל בניך שים לך לתי אחת רוצה להקריב לאחד מהם : **חד** . בלהב כו' . האחד עומד מלמטה בלהב ואחד בכסף ואחד רוצה הבקריס ובתוך כדי דבור מ"ל המתן שים לי בן אחד קטן והוא בניהם האהוב בכיבת לפי תמן תומו לך : **רעיע** . לשון רוע כלומר בשם רע מכל בניך שים לך כו' : **לורטיא** . נראה שהוא רומח ומכאן כתב על הגליון שהוא כסא והערוך גרס לברנש ופי' בו קומקום שמהממין בו חמין ס"ג בילקוט יחזקאל סי' שכ"ו ונורס בוש מכל כליס שים לך כו' : **ועשת** לו חמין . ומברה תומו לורטיא ומרפו בחם להחם לו חמין : **את** בניך . וסיפיס דקרא לאכר ילדת לי : **נחתה** כו' . הורידה לגיהנם נסת הוא תומו של מחזול הם ובתוך חמת הגיה לשיכך ומכך : **כך** . דמך . כלומר : **לגמילות** חסדא . לגמול עמו חסדים טובים בקבורו : **וסליק** כו' . ועלה עמהם : **והוה** תמן כו' . והיה שם זקן אחד

כח י"ו. ובזמן שאין עושין רצונו של הקב"ה בביכול מתישין כח גדול של מעלה. והולכין גם הם בלא כח לפני רודף. רב הונא ורבי אחא ור' סימון בשם רשב"ל ורבנן בשם ר' חנינא היה אדם אומר להבירו בירושלים הקריני דף אחד ואומר לו אין בי כח השנינו פרק אחד אומר לו אין בי כח. א"ל הקב"ה תבא לכם שעה ואני עושה לכם כך. וילכו בלא כח לפני רודף. א"ר אחא כשם שלא נלו ישראל אלא ברודף מלא. כך אינן נגאלין אלא בגואל מלא דכתיב (ישעיה נט) ובא לציון גואל מלא כתיב: (לו) זברה ירושלים ימי עניה ומרודיה. ביומי עניותה זברה מרדין שמרדה בהקב"ה י' כל מהמדיה אלו ד"ת כמד"א (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז. בנפול עמה ביד צר. רבנן דהתם אמרין נפיל תורא סנין טבחוי. ורבנן דהכא אמרין נפל תורא תחדדן סכינוהי. ואין עוזר לה רבנן דהתם אמרין כר תספון כלה מדכרא שבעה יומין דמשתותא. ורבנן דהכא אמרין כד יחופה ברא מדכר שלותא דביתיה דאבוי. ראוה צרים שחקו על משבתיה על שבתותיה כמד"א (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו. ד"א על משבתיה על שמטותיה כמד"א (ויקרא כה) ובשנה השביעית וגו'. ד"א על משבתיה זה ריב"ז ששבת מתוכה: (לז) חטא חטאה ירושלים. עכו"ם אינן חוטאים אלא אע"פ שהוטאין אינן כלום אבל ישראל חטאו ולכן. על כן לנדה היתה לטלטול היתה. כל מבבדיה הזילוה כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור. אחור מן הכהונה אחור מן המלכות: (לח) טומאתה בשוליה. א"ר ברכיה בש"ר אבא ב"כ כל אותם הכהנים ששימשו ביומי צדקיה ערלים היו הה"ד (יחזקאל מד) בהביאכם

אסיפת אמרים

ינדל. ק"ף שבאומו פעם הטלו י"ל ע"ד דאיתא בפעם בפעלה פעם למכוס כו' ת"כ נאמר ועתה יגדל נאומו פעם. (יפ"ת): ברודף מלא. רדיפה שלימה כדפי' רש"י וכן בגואל מלא שיהיה גאולה בלימה שאין מחריב בעבור. (כס): ריב"ז ששבת מתוכה. דייק מ"ש ביד נר נגי יחיד וכלר כתיב לאוקי לימים לבנן דימים. גם מ"ש ואין עוזר פשיטא אם היה לה עוזר לא נפלה ביד נר. אלא קאי אריב"ז במכר עצמו למלך וקאמר ממנו שיהיה בעיר ולא רצה אז שתקו מריב עליו. וזה פי' הפסוק בגאולו ביד נר לנקבה. מאין עוזר. אלא שהיה לאום אז שתקו מריב על שבתה מתוכה חנם. (מדר"ת): או"ה אינן חוטאין. עיין לעיל ב': אע"פ שחוטאים. ע"ד רק לחטא ידעתי כו'. ע"כ לתקוד עליכם את כל עוונותיכם. (יפ"ת): אחור מן הכהונה. דכר' אלא מגיעו קריבה אלוה כמ"ש כב"ר גבי אל תקרב אלוה שבתה כהונה

מתנות כהונה

מעלה. וכן הוא במקום אחר בהלית ועין כויק"ר פ' כ"ג גם בדברי ר"י בר סימון לריך לסיים על מעלן דכתיב לוך ילדך תפי וכן הוא בס' עבודת הקודם פ"ג מחלק העבודה: והולבים גם הס. ועמיהו כשעושין כלון המקום מוסיפין כח בגבורה גם המה וכסיפוך מתיפין גם כח עלמן ועין בילקוט תהלים מזמור ל"ו: הקריני. למדיני מקרא: השניני. למדיני מפנה: מלא. דכתיב רוחך מלא ויו"ד: גואל כתיב ג"כ מלא ויו"ד: זכרה. ביומי כו'. דכם ימי חסר כ' בסימוס וכסיכוס הרסב"ע כמו שפת יפים עשה ה' וגו' שהוא כמו בשפת: נפל תורא כו'. כשנופל השור מיד מבחיזין הסכין וזריזין לשחטו: ובב. הספסן כלה מדכרה גרסינן. והוזר למעלה לרפש העניין ופיכם כשמכין הכלה לאחר הופתה פיא זוכרת ימי החופה פהיו הכל מהללין ומשבחין לותה וכן הבן כשהולך יחף בעכוס ובמוסר כל הוא זוכר השלוה והטובה שהיה לו בבית ולביו וקודם זה לא הרגיש בשוכחו כן יהושלים בימי עניה היא זוכרת השמחדים והטובות שהיה לה מקודם: תספון. לפי העניין הזה לשון הכלה ויכולין ועין ערך פיא ופיוט לקדמות מילן לכוש בניניה פיא פירשו כו כי בשבילו לקיח. שלוחת גרסי': מתוכה. מתוך הטיר ככתוב למעלה בפסוק היו ערוה: חטא: אינן כלום. הטלתה

בדין ה"ד (שמות טו) נטית ימינך תבלעמו ארץ. ואין ימין אלא שבועה שנא' (ישעיה סב) נשבע י"י בימינו. ולעמך לא נתת קבורה הוי אשר לא בתורתך: (מ) ידו פרש צר. את מוצא בשעה שנכנסו שונאים לבהמ"ק נכנסו עמונים ומואבים עמהם. והיו הכל רצין לבוז בסף וזהב ועמונים ומואבים רצין לבוז את התורה כדי לעקור (דברים כג) לא יבא עמוני ומואבי בקהל י"י. ר' יהודה בר' סימון בש"ר לוי בר פרטא לדליקה שנפלה לתוך פלטין של מלך והיו הכל רצין לבוז כסף וזהב ועבד רץ לבוז את אוניתו. כך בשעה שנכנסו שונאים לבהמ"ק נכנסו עמונים ומואבים עמהם והיו הכל רצין לבוז בסף וזהב ועמונים ומואבים רצין לבוז את התורה כדי לעקור לא יבא עמוני ומואבי בקהל י"י. ארבעה דברים טובים היטיב אברהם ללוט ה"ד (בראשית יג) וילך אברם כאשר דבר אליו י"י וילך אתו לוט. ואומר (שם יג) וגם ללוט ההולך את אברם וגו'. ואומר (שם ד) וישב את בל הרכוש וגו'. ואימר (שם יט) ויהי בשחת אלהים את ערי הככר וגו'. וכך היו צריכין לפרוע להם טובות אלא שעשו להם רעות ה"ד (במדבר כב) וישלח מלאכים אל בלעם וגו'. (שם) ועתה לכה נא ארה לי וגו'. וילכו זקני מואב וזקני מדין וגו'. (שופטים ג) ויאספ אליו את בני עמין וגו'. (דה"ב כ) ויהי אחרי כן באו בני מואב ובני עמון ועמהם מהעמונים על יהושפט. והדין ידו פרש צר וגו'. וכנגדן נכתבה חטייא שלהם בד' מקומות (דברים כג) לא יבא עמוני ומואבי וגו'. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים וגו'. (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלק וגו'. (נחמיה יג) כי לא קדמו את בני ישראל בלחם ובמים וישכור עליו את בלעם לקללו. (יהושע כד) וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם. וכנגדן עמדו ד' נביאים והתמו עליהם גזר דינם ואלו הן ישעיה ירמיה יחזקאל וצפניה. ישעיה אמר (ישעיה טו) משא מואב כי בליל שדד ער מואב נדמה כי בליל שדד קיר מואב נדמה. ירמיה אמר (ירמיה מח) הנה ימים באים נאם י"י והשמעתי אל רבת בני עמון תרועת מלחמה והיתה לתל שממה ובנותיה באש תצתנה וירש ישראל את יורשיו אמר י"י. יחזקאל אמר (יחזקאל כה) לבני קדם על בני עמון ונתתיה למורשה למען לא תזכר בני עמון בגוים וכתיב (שם) ובמואב אעשה שפטים וידעו כי אני י"י. צפניה אמר (צפניה ב) לכן חי אני נאם י"י צבאות אלהי ישראל כי מואב כסדום תהיה ובני עמון כעמורה ממשק חרול ומכרה מלח ושממה עד עולם

מתנות כהונה

הטפר ויבשה לאמר כו' שהרי כתוב היס מתו: ידו פרש: אוניתו. שטר מכירתו: דברים מוכיס שהיב לכנסת גכרו' וכ"ר פ"מ תניגא הגיגסא יותר גכוכיס ות"ס: וילך לאמר לוט. וזהו טובה שלקחו עמו הוא היס הולך בשות בדבר ה': וגם ללוט וגו'. מעמע מי גרס ו' שליכתו עס שנכנסס וכמו שפירש רש"י שם: ערי הככר וגו'. ויזכור שלהיס את שנכנסס ויצלס את לוט מתוך ההפכה: לפרוע להם. לבני שנכנסס בכרשעתם רצה נרס לנו: אלא שעשו כו'. כלומר לא זו שלא עשו עמנו טובה אלא כו': וישלח כו'. כל אלו היו עמון ומואב בני לוט: ה"ג לעיל בני עמון וגו': ויהי לאחרי כן באו בני מואב ובני עמון ועמהם מן העמונים על יהושפט. דכתי היטיב ב' פי' ג': ידו פרש לר וגו'. ויהיס ג"כ ד' פסוקים: חטייא כו'. הטא שלהם שנכתבו את בלעם לקלל: ס"ג מה יעץ בלק וגו': כי לא קדמו שנכתב בלחם ובמים וישכור עליו את בלעם לקלל (נחמיה יג) וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם (יהושע כד): וכנגדן עמדו כו'. והוא ותכתב כי נכון הוא וכן מלאתי נס"י וכתוב הלל

שבקוניה. א"ר ר' יצחק פסאקא קדם אילין אריותא דאוריתא את פתח פומך. אמר להו ר' יוחנן שבקוניה דהוא גבר סב ייעול וישתבח באתריה. עאל ופתח ואמר מצינו שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר ממאה תוכחות חסר שתים שבמשנה תורה ומחורבן בהמ"ק. כתוכחות כתיב (דברים כח) והפלא י"י את מבותך. ובחורבן בהמ"ק כתיב ותרד פלאים. אבל בסילוקן של צדיקים כתיב (ישעיה כט) לכן כה אמר י"י הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא וכל כך למה (שם) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר. א"ר יצחק פסאקא יהוי דין גברא בריך פומיה. א"ל ר' יוחנן אילו לא שבקתוניה מן הוינן שמעין דא מרגליתא. ורוה"ק צווחת ואומרת דאה י"י את עניי כי הגדיל אויב. (תהלים קיט) כרו לי זדים שיחות וגו' ר"א בר כהנא אמר תרתי כתיב (דברים כג) לא תקח האם על בנים וכאן (שופט י) אם על בנים רטשה הוי אשר לא כתורתך. ר' אבא ב"כ אמר אחורי כתיב (ירמיה ט) להכרית עולל מחוץ ולא מבתי כנסיות. בחורים מרחובות ולא מבתי מדרשות. וכאן אף אלהים עלה בהם וגו' הוי אשר לא כתורתך. ר' יהודה בר' סימון אמר תרתי כתיב (ויקרא כג) ושור או שה אותו ואת בנו וגו' זכאן נהרגו בן ואם ביום אחד שנאמר אם על בנים רטשה הוי אשר לא כתורתך. ר' יהודה בר' סימון אמר אחורי כתיב (שם יז) אשר יצוד ציד חיה או עוף וגו'. וכאן (תהלים עט) שפכו דמם כמים סביבות ירושלים ואין קובר הוי אשר לא כתורתך. א"ר ברכיה אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע לחמורים נתת קבורה ולבניך לא נתת קבורה. להמורים נתת קבורה אלו המצריים הה"ד (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם. וא"ר ברכיה לפי שהיה הים זורקן ליבשה ויבשה זורקן לים. ים אומר ליבשה קבלי אוכלוסיך ויבשה אומרת לים קבלי אוכלוסיך. אמרה יבשה ומה אם בשעה שלא קבלתי אלא דמו של הבל נאמר בי (בראשית ג) ארורה האדמה בעבורך אני יכולה לקבל דם כל ההמון הזה. עד שנשבע לה הקב"ה שאינו מעמידה בדין

אסיפת אמרים

סמ"ס במקום נמוך קאמר כשוטים. (יח"ת): קשה לפני הקב"ה. משני בניהו לכנוס ביהמ"ק ובלבד בתוכחות משה"כ בפיזורים לפי שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. (יח"ע): ואבדה חכמת. ול"ל ותאבד על שחכמת ונ"ל על החכמים מדחמר ל' תאבד משמע פיזור כמו ובפזרך לחבר. (שם): ורוה"ק צווחת. משום דק"ל דעד כאן משתעי בלשון נסתר ומשתע בנ' מדבר בעדו עכ"ל שרוה"ק שיא במדברת וע"כ פעמים מדבר על ישראל בנוכחי ופעמים מדבר בשמם כי כן דרך רוה"ק. (שם): ולא מבתי כנסיות. דל"ל ולא מביא דכתיב כי פלא הוא בתלונינו כמ"ש בתלמוניהו. (יפה"ת): אף אלהים עלה בו'. ל"ג דהתי בתאבד משתעי. ועוד כ"כ וכ"מ מתן דכר שמיעה ולא נרסינן ויכהו בתוויסה בהכר בנים שנא' אם על בנים. (ל"ג ליס וס"ג וכ"ן להשמיד לאכזוג וגו' כיוס אחד שיזמו לעשות שלא כתורה. וכן בגיכסות גילקוט. (שם):

מתנות כהונה

ולא לכנוס ולפתוח לדחום עליו דברי תורה ולא בימותו הבניות: קדם כו'. לפני שלו תכיום בתורה כלומר לכליס ונחלים בתורה לחתה תפתח לה פיך בחמיס: שבקוניה כו'. הימו לחומו חים זקן שיתחכח בחלומו כלומר כיון שבחלומו הוא קדוש: נבנם ופתח כו'. להפליא כו'. כלי שכתוב שלשה פלחות וכחורבן החקדם לח כתוב רק פלח פלח חחת: יהוי דין כו'. כלומר פיו של זה הים יהא מבוך שיפה לחמר: אילו לח כו'. הימחם חומו לדחום חיתן היינו שומעין מהגלוחיו: ורוה הקודש כו'. חחר למעלה על נחתה לה לנסיון חלח שהפסיק בדחשוח הזקן: וכאן. חף חלהים נרסי' עלה בהם וגו' סיפיה דקחל ויהרוג בחחמיהם: או עוף וגו' נרסי' וסיפיה ומפך לח דמו וכסחו: ים לחמר ליעשה כו'. שנברחו חן

אל בינות לגלגל וגו׳ מהו ויאמר ויאמר שני פעמים אלא הקב״ה אמר למלאך ומלאך אמר לברוב אע״פ שגזר עלי הקב״ה ליקח הנחלים איני יכול ליכנס לפניו ממהיר[ת]ך. אוא עשה עמי צדקה ותן לי שתי נחלים משלך שלא אבוה הה״ד (שם) וישא ויתן אל הפני לבוש הבדים. מהו וישא ויתן א״ר יצחק הפשיט ונתנן בכפו. ר׳ יהושע דסכנין בש״ר לוי שש שנים היו הנחלים עמומות בידו של גבריאל סבור שישראל עישין תשובה וביון שלא עשו תשיבה בקש לזורקן עליהם בימה קרא לו הקב״ה וא״ל גבריאל גבריאל להוגך להוגך שיש בהם בעלי צדקות אלו עם אלו הה״ד (שם) וירא לכרובים תבנית יד אדם תחת כנפיהם. ר׳ אבא ב״כ אמר בשם ר׳ לוי מי מעמיד העליונים והתחתונים? צדקה שישראל עושין ביד הה״ד וצדקתך אלהים עד מרום. ודבוותה (מ״ש כ) ויגש איש האלהים ויאמר אל מלך ישראל ויאמר כה אמר י״י. מהו ויאמר ויאמר שתי פעמים אלא באמירה הראשונה א״ל אם יבא בן הדד תחת ידך אל תחום עליו ובאמירה השניה א״ל כמה מצודות עשיתי כמה רמיזות עשיתי כמה רפשים עשיתי עד שרפשתיו בידיך ועכשיו הוצאתו בשלום לכן והיתה נפשך תחת נפשו ועמך תחת עמו. ודבוותה (לעיל ז) ויאמר המלך אהשוירוש ויאמר לאסתר המלכה מהו ויאמר ויאמר שתי פעמים אמר רב בשם ר״א עד שלא הרגיש בה שהיא יהודית היה מדבר עמה בפרהסיא וכיון שהרגיש בה שהיא יהודית ויאמר המלך אהשוירוש למתורגמן ויאמר המתורגמן לאסתר המלכה. ודבוותה (ויקרא כה) ויאמר י״י אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת שתי אמירות הללו למה לי אלא באמירה דראשונה א״ל לנפש לא יטמא בעמיו ובשניה א״ל אם בא מת מצוה על ידך הטמא לו לפי שבעה״ז אתם מיטמאין למת מצוה לע״ל אין אתם מיטמאין למת כל עיקר שאין מיתה לע״ל שנאמר בלע המות לנצח. ד״א וצדקתך אלהים עד מרום אלו שני המאורות. אלהים מי כמוך שאתה כובש על מדת הדין. באותה שעה קפצה קטיגוריא לפני ככא הכבוד אמרה לפניו רבש״ע כך יהא רשע זה מתגאה ואומר אני חרבתי ביתו של אלהים ושרפתי מקדשו א״כ הוא תרד אש מלמעלה ותשרף מיד מה כתיב ממרום שלח אש בעצמותי. א״ר יהושע הוא שהנביא מקנתרה ואמר לה (ישעיה מז) קחי רחים וטחני קמח הא כל עמא טחנין חטין ואת אומר וטחני קמח. אלא אמרה ירושלים לבת בבל אילו ממרום לא עשו בי מלחמה את היית יכולה להלחם בי. אילו ממרום לא שלחו בי אש את היית יכולה לי. אלא אריא קטילא קטלת קיטהא טחינא

מתנות כהונה

נתן מים פומבין: ר׳ כהנא כו׳. מלמד זה יד אדם. רמז לצדקה שנאמר כן לא תקצון פאת יד. תתמר כויקרא רבה פ׳ כ״ו: עבומות נרס: (מ״ש נוי״כ): צדוקי

להונך. פי׳ בעבור שעבך הן בזמה ולמט: שיש בהם נרסי: רפשים כו׳. כמה דריסות דרכתי ובויקרא רבה מצינו דנרס כמה רמשתי פרפתי: שני המאורות. דכתיב בהם מעשה אלהים את שני המאורות הגדולים וזהו דרך צדקה שתלה שתי מאורות גדולים במרום להאיר על הארץ לבריותיו ועוד לצדקה עושה במרומיו במה שכתוב כו׳: באותה שעה. שכתב הפויב לא יחומלים: הא כל עמא כו׳. הרי כל העם טוחנין חטין: אתה היית כו׳. בתמיה: אריא כו׳. פי׳ הרוב הרגת קמת נפלו מהנה של שכופפו שרפה: ה״נ בעבוך מהו וילהנם

עולם שארית עמי יבזום ויתר נויי ינחלום: (מא) כל עמה נאנחים. כתיב (ירמיה נב) בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר וגו'. לעם הארץ לא היה לחם לבני יהודה היה לחם אלו בחורבן ראשון. אבל בחורבן שני כל עמה נאנחים מבקשים לחם וגו'. בתחלה היו משלשלין להם קופה של זהב ונותנין להם קופה של חטין. חוזרין ומשלשלין להם קופה של זהב ונותנין להם קופה של שעורים. חוזרין ומשלשלים להם קופה של זהב ונותנין להם קופה של תבן. מה היו עושין היו שולקין אותו ושותין מימיו. חוזרין ומשלשלין להם קופה של זהב ואין נותנין להם כלום. ר' יהודה בן פיננא בשם ר' אחא אמר אם מי שיתן ולא לקח הה"א (דברים טו) נתון תתן לו מי שלוקח ואינו נותן עאב"ו. להשיב נפש עד כמה מתיישבת נפש. רבי אומר בכותבת ר' חנניה אמר בגרוגרת. ראה י"י והביטה א"ר פנחס עובדא הוה בתרתין נשין זניין באשקלון דהויין מתבשתשן דא עם דא אמרת חדא לחבירתה כך הויין מתבתשן דא עם דא ליט את אזלא מהבא דחזיין אפיך כיהודיאתא. לבתר יומין אתרצית דא לדא. אמרה לה על כולא שרי ושביק ליך אלא על דאמרת לי חזיין אפיך כיהודיאתא לא שרי ולא שביק ליך לבך נאמר ראת י"י והביטה כי הייתי זוללה: (מב) לא אליכם. כנסת ישראל אומרת לעכו"ם לא ייתי עליכון דאתא עלי לא ימטי עליכון דמטא עלי. כל עוברי דרך כל עוברי דרכה של תורה. הביטו וראו תמן תנינן משפט דור המבול י"ב חדש משפט מצרים י"ב חדש משפט איוב י"ב חדש משפט גוג ומגוג י"ב חדש משפט רשעים בניהנם י"ב חדש נבוכדנצר שלש שנים ומחצה אספסיאנוס ג' שנים ומחצה. הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאובי אשר עולל לי שדקדק עמי וקטטת עוללתי כמד"א (דברים כד) כי תבצור כרמך וגו'. אשר הונה י"י ביום חרון אפו א"ר אחא יום א' היה חרון אפו של הקב"ה אילו עשו ישראל תשובה פשרו: (מג) ממרום שלח אש בעצמותי. ר' אמי שאל את ר' שמואל בר נחמני א"ל בשביל ששמעתי עליך שאתה בעל אגדה מהו זה שכתוב (תהלים עח) וצדקתך אלהים עד מרום. א"ל כשם שהתחתונים צריכין לעשות צדקה אלו עם אלו כך עליונים צריכין לעשות צדקה אלו עם אלו. א"ר יוחנן בשם רשב"י ב"ט שנא' ויאמר ויאמר לא נאמר אלא להדרש הה"ד (ישעיה י) ויאמר אל האיש לבוש הבדים ויאמר בא אל

מתנות כהונה

שכוונתי דעת הגדולים וקלקו תרתי בילקוט בפרשת שופטים: כל עמה. לבני יהודה. כלומר לבני שבט המלכות ובספר יקן גרס לח"ת עלכ"ו: משלשלין. הוריד מעל החומה לבני חיל המויב: שיתן ולא לקח גרס: מי שלוקח כו'. כמו שעשו החויבים שלקחו קופה של זהב ולא נתנו כלום: עאב"ו. שסעיניה היו ניקן: עובדא כו'. מעשה היה בשתי נשים זונות בעיר שקלון שהיו מריבות זו עם זו ואמרה ג' להבדתה כשהיו מריבות זו עם זו עוד חיוך הולכת מכאן שאמרתה פניך כאדמה פני יהודית לאחר ימים נתרצה זו עם זו אמרה לה על הכל שדברת כנגדי יהא מחול ופטור לך חון על מה שאמרת לי אמרה פניך דומין לפניס של יהודים זה לא יהא מחול לך ולא פטור לך: לבך מלמד כו'. דרם זולגה לי מקום ומזלזל: לא עליכם: לא ייתי כו'. לא יבא עליכם מה שבא עלי לא יגיע עליכם מה שהגיע עלי: תתן תמין גמס' עדיות פ"ב: אם יש כו'. שכל אלו דין עומס שלמס י"ב הדם וכאן כל ג' שלמה פניס ומחצה: וקטטת עוללתי. וכרתי עוללות שלי ודרם עולל לי מל' כרמך לא תעולל: יום אחד כו'. דכתיב ביום חרון אפו אמסע יום אחד: פשרו. היה מלכן לפו מחמיסו

עלי מבופלות בבל ובשדים מדי ופרס ויון ומקדון אדום וישמעאל . עשאך עלי סרינות בבל קשה זמדי מתינה . יון קשה ואדום מתינה . בשדים קשה זפרס מתונה . מקדון קשה וישמעאל מהונה . וכן (דניאל ג) קצה מלכותא תהוה תקיפה ומנה תהוא תבירה . ובכל אילין לא כפרית ב הי אלא עלו על צוארי ומיהדת שמו בבל יום פעמים ואומרת (דברים ו) שמע ישראל י"י אלהינו י"י אחד : (מה) הכשיל כחי . א"ר תנחום בר' ירמיה ד' דברים מתישין כחו של אדם ואלו הן התענית והדרך עון ומלבות . תענית דכתיב (תהלים קט) ברבי כשלו מצום . הדרך דכתיב (שם קב) ענה בדרך כחי . עון דכתיב (שם לא) כשל בעוני בחי . מלבות דכתיב (ירמיה ד) ויאמר יהודה כשל כח הסבל והעפר הרבה ואנחנו לא נוכל לבנות בחומה : (מו) נתנני י"י בידי לא אוכל קום . רבנן אמרי זו אשה רעה וכתובתה מרובה . ר' הונא אמר (בראשית ג) ויהי האדם לנפש היה עשאו עבד מבודן בפני עצמו דאי לא לעי לא אכיל . היא דעתיה דר' הנינא דא"ר הנינא נתנני י"י בידי לא אוכל קום . בידי לא אוכל קום אי לא לעי ביממא בלילא לא אוכל קום : (מז) סלה כל אבירי י"י . עבדי סאתי קימיהון . א"ר אבא ב"ב בבר נמוא צוותין לסאתי סרקי . א"ר לוי בערביא צוותין למסריוקה מסלכלה . קרא עלי מועד לשבור בחורי מצינו שסילוקן של בחורים קשה בחורב בהמ"ק דכתי' נת דרך י"י לבתולת בת יהודה כך קרא עלי מועד לשבור בחורי : (מה) על אלה אני בוכיה . אספסיאנוס מלא ג' ספינות מגדולי ירושלים להושיבן בקלון של רומי . עמדו ואמרו לא דיינו שהבעטנוהו במקדשו אלא אף בהוצה לארץ . אמרו לנשים מבקשות אתון לכך . אמרו להם לאו . אמרו מה אלו שדרכן לכך אינן רוצות אנו עאו"כ . תאמרו אם משליכים אנו עצמינו לים אנו באים לחיי העוה"ב מיד האיר הקב"ה את עיניהם בפסוק הזה (תהלים סח) אמר י"י מבשן אשיב אשיב ממצולות ים . מבשן אשיב מבין שיני אריות . אשיב ממצולות ים במשמעו . עמדה בת ראשונה ואמרה (שם מד) אם שבהנו שם אלהינו ונפרוש כפינו לאל זר והשליכו עצמן לים . עמדה בת שניה ואמרה (שם) כי עליך הורגנו כל היום והשליכו עצמן לים . עמדה בת שלישית

תנות בהונח

זמוקלך סמי ומנג כמה פעמים : סרינות . לסון סרונין : ינן מן כו' . כמו וכן הוא לומר : אלא עלו . קרי ביה עולו שול עלו מלכות במים : ה"ג ר' הונא לומר ויסי חדם לנפש היה עשאו כו' . ושין בבי"ד וכקהלת (ג יז) : ח"נ בבי"ת היה דעתיה דר' חנינא דקרית : ה"ג לא אוכל קום בידי לית לן אוכל כו' . כלומר בידי קרי ביה בידי בקיקין כלומר נתן תוקי בידי עצמו כמו שחמר בהוא לעצמו הוא עבד מבודן כהיה זו שחין מי ביה לה להשיל : מבודן . מבעובד ושין לעיל בפרשה מנורע וכך פי' העבוד : ה"נ אי לית לי ניחחה בלילה לית לן לאוכל קום . ושין בקהלת וכבי"ת הגילגה :שפתים והיה גירסה רבי"ת ז"ל ישין שם ביחור בחיוך מבלם : סלה עבדי סאתי כו' . עבו קומת החיבים עקום וכפוף הנחת ביעולה הזאת סחתי כחם ביעוף בד"ת בכופה ומעמדה ליה בסוחתה לביעולתי וחילי ביעולם דומה לביה מסרוק והזו סלה לסון סלסלה וכדמסיק בערבי קורין למסרק סלסלה : בבר נמוא . שם חדות : קריין לסחתי בכתי . וסרבי כיון סלסלה ובלוה המ ביהב בכל זה הוא ביעוט סופר ומה סלחתי לי בהבתי : על סלה : בקלון . בנים זעות לוכבנ זכור : אמרו לנשים כו' . גדולי יוסלים סמרו לנשים מסרחל בהן עמהם בסביעות מבקשות סהה ורוצוכם לכך ביבנו סהכם בקובה על זעות וכפ' סיזקין תמנה כעמין קלח בלופן סהר : ומה בדרכן כו' . כלומר מה מעט כנשים בדרכן כו' :

טהינא טהנת קרתא יקידתא אוקידתא לבך אמר ממרום שלח אש בעצמותי. וירדנה מהו וירדנה נסחא כמד"א (שופטים יד) וירדהו אל בפיו. ד"א וירדנה. נצחה כמה דאת אמר (תהלים עג) וירד מים עד ים. ד"א וירדנה שלטה כמד"א (מיכה ד) כי הוא רוזה בכל עבר הנהר. ד"א וירדנה רדיא כדתניא חרש רופש את ההיבל. ר' ביבא מרנגיא אמר וירדנה ראה שמדת הדין פוגעת בה. פרש רשת לרגלי אמר ר"א בר כהנא אם ראית ספסלין מלאים בבלייט מונחים בא"י צפה לרגליו של משיח מה טעם פרש רשת לרגלי. תני רשב"י אם ראית דור פרסי קשור בא"י צפה לרגליו של משיח מה טעם (מיכה ה) והיה זה שלום אשור וגו'. השיבני אחור אחור מן הבחינה ומן המלכות. נתנני שוממה לצדו. כל היום דוה לנרדום: (מד) נשקד עול פשעי בידו. שקודה הייתי מעונותי סבורה הייתי שימחול לי על כל עניותי בשעה ששמעתי שאנולונין שלי נקרע מלמעלה. ד"א נשקד ש"ץ בתיב שקד הקב"ה איך להביא עלי את הרעה אמר אם אני מגלה אותן בתקופות טבת הרי הן לוקין בצנה ומתין אלא הריני מגלה אותן בתקופת תמוז שאפילו הן ישנין בדרכים וברחובות אין אחד מהם ניזוק. ד"א נשקד שקד איך להביא עלי את הרעה אמר אם אני מגלה אותם בתקופות טבת אין ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה. אלא הריני מגלה אותם בתקופת תמוז שיש ענבים בגפן ויש תאנים בתאנה ואפי' אין העלה נבל. ד"א נשקד שקד איך להביא עלי את הרעה אמר אם אני מגלה אותם דרך מדבר הם מתים ברעב אלא הריני מגלה אותם דרך ארמנייא שהם כרכין ומחוזות ומאכל זמשתה מצוי להם. ד"א נשקד שקודה הייתי מעונותי וסבורה הייתי שימחול לי על כל עונותי אלא ישתרגו עשאן עלי טריגות סריגות. הביא אותן עלי

אסיפת אמרים

שקודה. סקודס נסח"ד. ופי' נוקבת. ואנולונין פי' בס"ח כל' יון מולינו. וזה סיס כשהוא ס כ' על עון הענל ונא ת נשקר ממנו לדורות וכדלעיל ג'. זכן לקמן גרס. ד"א נשקד סקודס נסח"ד. אלא דכלן תבבה יה ממס בכתרס נקרע ולקמן אמר בתיס מסתירין אני יהי עבס עמהס רעה הבטו בסעיף על שונס ולא היס כן אלא שהיכרנו שהיכרי ועבלן סריגות ואינו לא סתירין אלו היס יותר טוב שהיס סעונס

מתנות כהונה

נסחא כד"ס כו'. ופי' סכירה ושעתיקה: רדיא הכיסה לא תהרוס תרנוס לא תרדי: רופש. זכו טוטוסכופוס ורופס הוא שמו טוטיס פי' לחדון ומובל: ראה. במדת הדין כו'. ירדנס דרס טופריקון וירס מדת הדין: ספסלין. כסאות מיוסנין עליהס: מונחי: מוכיחים: פרש כמו פרס ובבליים היינו פרסיס: לרגלי כד"ת מה נלוו על הסיוס רגלי מכבר: כוס פרסי. כלו' סוס ומוסנו המלך עס חילו: בארץ יסראל. במד' חזית סוף בסיק הס הומה כו' נוסס בקברי מרן יסראל: לצדו. לנקות ולהוסיף' תהו וכהו תרנוס חוקלוס נדיה ויריקיה: הנרדים. לכריתה וקבישה כד"ת נרדימון לעליות יכן הדוה בגדתה היה פריכה וקבישה מבעלה וכשיו בחמתו גלומה דה מבעלה לו הוא לבון נרידה שבתלמוד לומר יהיד ובודד כגדה היובשת יהידה מבעלה: נשקד. שקודה. בקולה פי' מהובר וקבור ועשוה ומסופל כמו בסיוס הרד"ק ול"ל סבור סייתי יהיו עולתי מכופרים בהוכני הבית וסבלותי מבל לה כן הוא תלה לרה נבכה כדלקמן לו ר"ל שקודה כיהו בקופה לומר בטוח וכבלוה הייתי מעוניתי בחמתי בבר נתחלו לי וסיוס מחמר זה לקמן נסמוך: הייתי נרסי: אונלינין. בערוך ערך תנלע תכתיב פי' בכתי והדומי לו תוך הספר וכעניין כמה בנפרד בדולתי מלמעלה לחמרתי בדי נזה למהילה שעותי לבל יסתרנו כמו בחמסי' לקמן נסמוך ולולי שנירך לומר שתלונין שלו נקרע מלמעלה פי' נמה בבלה הם מחרוס וכגלי כין החומות וכד"ת תלונין הוא פסק דין. וכן מלחתי בס' יען: שקד. לבו הקפדה חיזוק כדחמרינן בכיס כתובות מפוס שקדו: אין עשיס כו'. פסוק הוא ירמיה ח': מעונותי מלחתי גיכסת מן המלכיות וסיס יסרה בשיני: סריגות. כמו מעט מסורגת כלומר מכעל

שאבלו בנים בתיכך וגו׳. טרכינוס שחיק עצמות ילדה אשתו בליל ט׳ באב והיו כל ישראל אבלים נשתתק הולד בהנובה. אמרו ישראל נדליק או לא נדליק אמרו נדליק וכל מה דבעי לימטי עלן ימטי. אדליקו. אזלון ואמרון לישן בַּיש לאשתו של טרכינוס אילין יהודאין כד ילידת הוון מתאבלין וכד מיית ולדא אדליקו בוצינייא. שלחה וכתבה לבעלה עד דאת מכבש בַּרבריין בָּא וכבוש אילין יהודאי דמרדו בך. סליק לאילפא והשיב מיתי בעשרה יומין ואייתיתיה רוהיא בה׳ יומין אתא ואשבחינון דהוה מיקין בהדין פסוקא (דניאל ט׳ ה) וישא י״י עליך גוי מרחוק מקצה הארץ כאשר ידאה הנשר. אמר להו אנא הוא נשרא דחשיבית למיתי בעשרה יומין ואייתיתני רוהא בחמשה יומין הקיפן לגיונותיו והרגם. אמר לנשים השמיעו ללגיונותי ואם לאו אני עושה לכם כדרך שעשיתי לאנשים אמרו לו עביד בארעאי מה דעבדת בעילאי. מיד הקיפן לגיונותיו והרגן ונתערבו דמים של אלו בדמים של אלו והיה הדם בוקע והולך עד שהגיעו לקיפרוס נהר ורוה״ק צווחת ואומרת על אלה אני בוכיה: (מט) מעשה בשני בני צדוק הכהן שנשבו א׳ זכר ואחת נקבה נפל זה לסרדיוט אחד וזה לסרדיוט אחר הלך זה אצל הזונה ונתן לה הזכר והלך זה אצל הנוני ונתן לו הנקבה בעד יין לקיים קרא דכתיב (יואל ד) ויתנו הילד בזונה והילדה מכרו ביין וישתו. לבתר יומין אייתית ההיא זוניתא לההוא טליא להנוני אמרה ליה מן בנין דאית לי טלאי דדמי להההיא טליותא לית את בעי דנסיב חד לחד זמה דאייתי מנייהו יהוי לאמצע. א״ל אין. מיד נסבונון ויהבונון בחד ביתא. שרייה ובכייה ההיא טליותא. א״ל טליא למה את בכית. אמרה לו זלא אבבה דברתיה דכהנא רבא אזלה לאיתנסבא לעבדא. א״ל ברתיה דמאן את. אמרה ליה ברתיה דצדוק כהנא. א״ל והיכן אתון שריין. א״ל בשוקא עילאה. א״ל ומה סימן הוה בדרתכון. אמרה לו סימן פלן. אמר לה הוה ליך אח או אחות. אמרה הוה לי חד אח והוה ליה חד שומא בכתפיה וכד הוה אתי מבי ספרא אנא גלייא ליה ומנשקא ליה. א״ל אין חמיתיה הכמת יתיה. א״ל אין. גלי גרמיה והכים דין לדין והוו מנפקין דין לדין ומנשקין דין לדין עד דנפקא נשמתהון ורוה״ק צווחת ואומרת על אלה אני

מתנות כהונה — אסיפת אמרים

ואבלו מנגד מזבח: יאבלו בניס נרסי׳. וכניגו כרמלום. (מכר״ם): נשתחק. נמח שם זילד. (שם): עביד בארעאי. עשה בנגיסים שם בעשים

דפ׳ התליל: השמיעו. לזמוה: עביד בארעאי כו׳ עשה בתחתונים כדרך שעשית בעליונים: מעשה בשני: סרדיוט. פי׳ הערוך מוכריקון שר של סהדיוטים: ונתן. לה הזכר בתחנה: לבתר יומין כו׳. לאחר ימים הכירה אותה זוכה אותו הנער לאותו סהנוני ואל׳ בתי מליך כשביל שיהי לי נער אחד סדומה לאותה הנערה שים לך מין אחה הפן שיקח זה אח זו והולדות שיהו מהם יהיו לאחמצע כלו׳ נחלוק בין בינו אחר לה הן מיד לקחו אותם ואמנו אותם עבים ל׳ והתהלכו אותה הנערה לבכות: וא״ל. הנער ומה אחה בוכה א״ל ולא לבכה שכח כ״נ שלך ותבכה לעבד א״ל גם שלי מי אח א״ל בת של נדול הכהן אחי א״ל והיכן הייתם דרים א״ל בשוק העליון א״ל ומה סימן היה בחנר שלכם א״ל סימן פלוני א״ל וכי היה לך אח או אחות א״ל היה לי אח אחד: והוה ליה כו׳. והיה לו יכולה אחה על כתפו וכשהיה בא מבית המדרש הייתי מגלה אותה יכלה והייתי מנשקה א״ל אם שראתה אותה מוכה להכירו א״ל הן והיה הנער מגלה אם עצמו והכירו זה אח. והנו

שלישית ואמרה (שם) הלא אלהים יחקר זאת כי הוא יודע תעלומות לב והשליכו עצמן לים. ורוה"ק צווחת ואומרת על אלה אני בוכיה. אנדריאנוס שחיק עצמות הושיב שלש משמרות חדא בחמתא והדא בכפר לקיטיא והדא בבית אל דיהוד. אמר דערוק מן הכא יתצד מן הכא ודערק מן הכא יתצד מן הכא. והוה מפיק כרוזין ומכריזין ואימרים אן דאית יהודאי דמלכא בעי למיתן ליה מילא. והון ברוזין משמיעין יתהון וצדין יהודאי הה"ד (הושע ו) ויהי אפרים כיונה פותה אין לב וגו'. שאיל מחורה אייתין צלו שלא תינסבון. אילין דבחיין דאיתבוננו לא נפקו ואילין דלא איתבוננו נכנסו כולהון לבקעת בית רמון. אמר לשר צבא שלו עד שאני איכל קרן דנלוסקאן זו וירד דתרנגול זה אבקש אחד מהן ולא אמצא. מיד הקיפם לגיונותיו והרגום והיה הדם בוקע והולך עד שהגיע לקיפרוס נהר ורוה"ק צווחת ואומרת על אלה אני בוכיה. אילין הוי הבושין מנהון אבלין בשר קטילהון. בכל יום הוה מנפיק חד מיניהו ומייתי להון ואינון אבלין. יומא חד אמר ייזיל בר נש מינן אי משכח כלום מייתי ואנן אבלין. מן דנפק אשכחיה לאבוה דקטיל נסביה ויהב סימן עלוי עאל ואתא אמר להו לא אשכחית בלום. אמרי ייזיל בר נש הורן אי משכח כלום מייתי ואנן אבלין. מן דנפיק ההוא בר נש הלך לריחיה חפש ואשכחיה להההוא דקטיל אייתיה ואבלוניה. מן דאבלון א"ל מנן אייתית דין קטלא. אמר להו מן זוית פלנית א"ל ומה סימן יהיב עלוי. א"ל סימן פלן. עני הוא בריה ואמר ווי ליה להההוא גברא דמן בשרא דאבוי אכיל לקיים מה שנא (יחזקאל ט) לכן אבות יאכלו

אסיפת אמרים — מתנות כהונה

סמוס מעם מעם. (יפע"ח) : דבחיין. **דנחתו** **מבין** פוי. מבפנים דרס נוטריקון מבין פוי : והניעו שהיק עצמות. ימהו ויכתבו עצמותיו ויחה במר

חכרו : המתא לקיטין. **ממות** מקומות : **דיהוד**. שכתבן יהודה : **ה"ג דיהוד** אמר דערק כו'. מי ביכרת מהכא יהא נגיד מכאן כו' : **מפיק**. הוגיא כרוזים שהכריזו לאנס ואחה ביום יהודי ממון יבא שהמלך רוצה ליתן לו דבר מה ביהלל ממנו וכו' אותן כרוזים מבמיעים קולם ומרמזין לה שיהודים : **מילא**. דבר מה ויותר נרחה בירכו לפון הבשחה כלומר המלך יבקשנו ביהיה אותו וכן הוא בב"ר פרשה ע"ח במעשה דר' במעון בן בחם הב ליה מילא בפירושו הכתוב ואמונה כדמוכה שהם ושיון במדבר ילקוט נפסוק ובנאתי לה שהיים : **שאיל כו'**. מלאתי בירושלמי שהיה חוזר ואומר להם בחו ונקבו מחם המלך בלא חלקחו מכאן רק הבטו בחרץ הזאת : **אלין דכחיין כו'**. אותן בני ביתה מבהלל שבכיתו שהוא רמהום לה ילחו מחבהומים ואותן בלא הכיתו נכנסו כו' והוא מנימנם וכרחה דב"ג ואלו מכריזין לייחין להו בלא חיבסין דכחיין הלו דמחבהומו כו' ובירושו ואלו הו מכריזים לאמר בחו בלכם ואל החייראו בלא חלקחו מכאן כל מי שהוא כחיין הלו שהכיתו כו' : **קרן** כו'. כלומר הוא שחוא בחלה חם חבקש ח' מהם בלא לאמלא בכולם שהרגם עד שרי : **אלין** כו'. אותן שהיו הבוכין וממוטים במהבוהומים מהם היו חולין בבר שהרגים כל יום היו יולא להד מהם והיו חוכלים יום להד לאמרו יולך היום להד ממנו ויהרה הם ימלא מלומה ילא ואכל מבילא אותו היום לחפש חוכל היה מולא חם חביו שהרבה ולקחו ואמן אותו בעבר והיה סימן עליו ואחוז על המערה שהיו נהבחים שמה ואמר להם לא מלאתי כלום לאמרו יולך היום שהרי שהיה שהיה פם מה בממן וייחפש ומלא לאותו הנהבא והביאו ואכלוהו מבהלכיהו לאמרו לו מהיכן הבחת הנהבא הזה לאמר להם מן זוית פלוני הפוש שהוא בנו ואמר הוי לאותו בחמבוחה ומה סימן היה מוגת עליו לאמר לו בימן פלוני הפוש שהוא בנו ואמר הוי לאותו

השלישי וא"ל השתחוה לצלם א"ל איני משתחוה א"ל למה א"ל שכתוב בתורה (שם לד) כי לא תשתחוה לאל אחר. מיד נזר עליו והרנוהו. הוציא הרביעי ואמר פסוקיה (שם כג) זובח לאלהים יחרם נזר עליו והרנוהו. הוציא החמישי ואמר נם הוא פסוקיה (דברים ו) שמע ישראל י"י אלהינו י"י אחד. מיד נזר עליו והרנוהו. הוציא הששי ואמר נם הוא פסוקיה (שם ז) כי י"י אלהיך בקרבך אל נדול ונורא נזר עליו והרנוהו. הוציא השביעי והוא היה קטן שבכולן אמר בני השתחוה לצלם א"ל ח"ו. א"ל למה. א"ל שבן כתיב בתורתנו (שם ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי י"י הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. ולא עוד אלא שנשבענו לאלהינו שאין אנו ממירין אותו באל אחר שנא' (שם כו) את י"י האמרת היום. וכשם שנשבענו לו כך נשבע לנו שאין ממירני ב ומה אחרת שנא' (שם) וי"י האמירך היום א"ל אחיך שבעו ימים ושבעו היים וראו טובה.ואת קטן לא שבעת ימים ולא שבעת חיים ולא ראית טוב בעולם השתחוה לצלם ואעשה בך טובות. א"ל כתיב בתורתנו (שמות טו) י"י ימלוך לעולם ועד ואומר (תהלים י) י"י מלך עולם ועד אבדו נוים מארצו. ואתם בטלים ומלכותכם בטלה. ב"ו היום הי ולמחר מת היום עשיר ולמחר עני. אבל הקב"ה חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים. א"ל ראה אחיך הרוגים לפניך והריני משליך טבעתי לארץ לפני הצלם והגביהה כדי שידעו הבל ששמעת לקולי. א"ל הבל עליך מה אם אתה מתיירא מבני אדם שבמותך אני לא אתיירא ממם"ה הקב"ה אלהי עולם. א"ל וכי יש אלוה לעולם. א"ל אללי עליך וכי עולם של הפקר ראית. א"ל וכי יש כח לאלהיכם א"ל באלהיכם כתיב (תהלים קטו) פה להם ולא ידברו ובאלהינו כתיב (שם נג) בדבר י"י שמים נעשו. א"ל וכי יש עינים לאלהיכם א"ל באלהיכם כתיב עינים להם ולא יראו ובאלהינו כתיב (זכריה ד) עיני י"י המה משוטטים בכל הארץ. א"ל וכי יש אזנים לאלהיכם א"ל באלהיכם כתיב אזנים להם ולא ישמעו ובאלהינו כתיב (מלאכי ג) ויקשב י"י וישמע. א"ל וכי יש אף לאלהיכם א"ל באלהיכם כתיב אף להם ולא יריחון ובאלהינו כתיב וירח י"י את ריח הניחח. א"ל וכי יש ידים לאלהיכם א"ל באלהיכם כתיב ידיהם ולא ימישון ובאלהינו כתיב (ישעיה מח) אף ידי יסדה ארץ. א"ל וכי יש רנלים לאלהיכם א"ל באלהיכם כתיב רנליהם ולא יהלכו ובאלהינו כתיב (זכריה יד) ועמדו רנליו ביום ההוא על הר הזיתים. א"ל וכי יש נרון לאלהיכם א"ל באלהיכם כתיב ולא יהנו בנרונם ובאלהינו כתיב (חיוב ו) והנה מפיו יצא. א"ל אם יש בו כל המדות הללו באלהיכם מפני מה אינו מציל אתכם מידי כמו שהציל לחנניה מישאל ועזריה מיד נבוכדנצר. א"ל חנניה מישאל ועזריה כשרים היו ונבוכדנצר מלך הנוים היה ליעשות נם על

ידו

מתנות כהונה

כלומר למי מכם ונדול ממני ולא השתחוה ולריך למי ללמוד ממנו ונם למי ליני משתחוה ומצאתי נם"י שהקיסר מ"ל למיך ככר השתחוה לצלם ונם למה השתחוה ע"ז למר הם ושלוש למי לא השתחוה ונם למי ליני משתחוה וכם"י נשתנו מסכות הפסוקים לשבחן: ושבעו חיס כו'. ולפיכך לא הקפידו הס על נפשס: חבל. לשון קללה מחסך ע: מתיירא כו'. שהרשה סס לך שמלן למה יכול להכריחני לע"ג: אללי. ל' מו

אמיפת אמרים

בדבר שיש כמה מזכרות בע"ג. (יס"ע) : את ה' האמרת. ל' הבדלה והפרשה שהבדילוהו מיון אלהי נכר ומעשה מ"ל למיניו כלומר שקבלה זו בפנועם סיפה

אני בוכיה: (נ) מעשה במרים בת ביתוס שקידשה יהושע בן נמלא ומינהו המלך להיות כה"ג ונבנסה פעם אחת לראות ואמרה אלך ואראה אותו כשהוא קורא ביוה"כ בבוהמ"ק. והוציאו לה טפטיות פתח ביתה עד פתה ביהמ"ק כדי שלא יהיהפו רגליה ואעפ"כ נתיהפו רגליה. ובשמת יהושע בעלה פסקו לה חכמים סאתים יין בכל יום. והא תניא אין פוסקין יין לאשה. ר' חייא בר אבא אמר לשום זנות כמד"א (הושע ד) זנות יין ותירוש יקח לב. ר' יהזקיה ור' אבהו בש"ר יוחנן אמרו לתבשיליה. ועוד תנן אם היתה מניקה פותחין לה ממעשה ידיה ומוסיפים לה על מזונותיה ואמר ריב"ל מאי מוסיף יין שהיין מרבה את החלב. א"ר אלעזר בר' צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתיה שקשרו שערותיה בזנבי סוסיהם של ערביים והיו מריצין לה מירושלים ועד לוד וקראתי עליה הפסוק הזה (דברים כח) הרכה בך והענוגה וגו': (נא) מעשה במרים בתו של נקדימון שפסקו לה חכמים חמש מאות דינרי זהב לקופת בשמים בכל יום אף היא עמדה וקללה אותם ואמרה להם כך תפסקו לבנותיכם. א"ר אחא אף אנו ענינו אחריה אמן. א"ר אלעזר אראה בנחמה אם לא ראיתיה שהיתה מלקטת שעורים מתחת טלפי סוסים בעבו וקראתי עליה הפסוק הזה (שיר ו) אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך אל תקרי גדיותיך אלא גויותיך: (נב) מעשה במרים בת ביתוס נחתום שנשבית ופדאוה בעבו. זבנין לה חלוק א' אזלת למישטפיה בימא אתא נלא ונסביה. זבנין לה אוחרן אזלת למישטפיה בימא ואתא נלא ונסביה. בעון עוד למיזבן לה אוחרן. אמרה להון הניחו לי לנבאי שינבה את חובו. כיון שצידקה עליה את הדין רמז הקב"ה לים והוציא לה כליה: (נג) מעשה במרים בת נחתום שנשבית היא וז' בניה נטלן קיסר ונתנן לניו מן ז' קנקלין הביא את הראשון וא"ל השתחוה לצלם. א"ל ח"ו איני משתחוה לצלם. א"ל למה א"ל מפני שכך כתיב בתורתנו (שמות כ) אנכי י"י אלהיך. מיד הוציאו והרגו. הוציא השני וא"ל השתחוה לצלם א"ל ח"ו אהי לא השתחוה ואני איני משתחוה. א"ל למה. א"ל שכך כתיב בתורה (שם) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. מיד נזר עליו והרגוהו. הוציא השלישי

אסיפת אמרים — מתנות כהונה

מעשים במרים. (שם): לא יהיה. כוונתו להשלים כו'. וסיו מהנקין ומנשקין זה לזה עד שילמד בדבר

מפטיות. קרסים המעוקלים: **יתייחפו.** שלא תלך יחיפה על הארץ כלומר שלא תרגיש בהלוכתיה המדמה ואעפ"כ הרגישה: ה"ג אין פוסקין יין לאשה רבי חייא בר אבא אמר לשם זנות כד"א זנות ויין ותירוש יקח לב רבי יחזקיה ורבי אבהו בשם רבי יוחנן אמרו לתבשיליה ועוד דתנן כו' עד מזונותיה ואמר ריב"ל מאי מוסיף יין שהיין מרבה את החלב אמר ר' אלעזר כו'. ופירוש והא תניא אין פוסקין כו' ורבי חייא נתן טעם משום זנות ומילתיה פסקו לה יין והשיב רבי יחזקיה לתבשיליה שפקו ולא לשמייה ועוד תנן היתה מניקה כו' שמוסיפין על מזונותיה ואמר רבי יהושע בן לוי שמוסיפין לה יין ושולי שהיתה מניקה. וכל זה הנהגתי על פי תירוצי דסוף פרק אע"פ: **מעשה במרים** וקללה לותם. שהיה מעם בעיניה ועיין בתוספות ופ"ל מילתא דתנא ס"ן סוף פ' אע"פ: **אל תקרי.** נפ זה בפ' הנ"ל: **מעשה במרים:** זבנין לה כו'. היו קונין לה חלוק אחד והלכה היא לכבסו במים בת גל ובספה והיו קונין לה חלוק אחר והלכה לכבסו במים ובת גל ובספה ולקחו לה עוד לקנות לה חלוק אחרת אמרה לסה היתה לי להקב"ה שיעבה חובה שעומי ממני ואחר מרעונו כך הוא שלא יהיה לי חלוק נס אחי לא אקבל כנגדו ולקבל דינו בהכנה: **מעשה במרים: לניו כו'.** לפיים מן שבעה חדשים: **ואני כו'.**

ישראל . זבדי בן לוי אמר על ביטול קרבנית ה"ד אלה תעשו לי"י במועדיכם . רבנן אמרי על ביטול משמרות ומה הנאה יש לעולם מן המשמרות אלא בב' היו מתענין על פורשי ימים . בנ' היו מתענין על הולכי דרכים . בד' היו מתענין על התינוקות שלא יעלה אסברה בפיהם ויטותו בה' היו מתענין על המעוברות שלא יפילו ועל המניקות שלא ימותו בניהם . והלא אין מתענין על שני דברים כאחד כתיב (מיכה ג) ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת . וכתוב אחד אומר בדניאל (דניאל ג) ורחמין למיבעי מן קדם אלה שמיא על רזא דנא ולא על תרין . אלא כההיא דא"ר חייא בר אבא על עצירת גשמים וגלות מתענין עליהן בבת אחת אבל אין מתענין לא בע"ש ולא במוצ"ש מפני כבוד השבת : (נז) עיני עיני יורדה מים . א"ר לוי משל לרופא שחשש עינו אחת אמר עיני תבכה על עיני . כך ישראל נקראו עינו של הקב"ה הה"ד (זכריה ט) כי לי"י עין אדם וכל שבטי ישראל . כביכול אמר הקב"ה עיני תבכה על עיני : (נז) כי רחק ממני מנחם משיב נפשי . מה שמו של מלך המשיח ר' אבא ב"כ אמר י"י שמו שנא' (ירמיה כג) וזה שמו אשר יקראו י"י צדקנו דא"ר לוי טבא למדינתא דשמה כשם מלכה ושם מלכה כשם אלהיה . טבא למדינתא דשמה כשם מלכה דכתיב (יחזקאל מח) ושם העיר מיום י"י שמה . ושם מלכה כשם אלהיה שנא' וזה שמו אשר יקראו י"י צדקנו . ריב"ל אמר צמח שמו שנא' (זכריה ו) הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח . ר' יודן בש"ר איבו אמר מנחם שמו שנא' כי רחק ממני מנחם . א"ר חנינא ולא פליני חושבנא דדין בחושבנא דדין הוא מנחם הוא צמח . והדא מסייע להדא דר' יודן בש"ר איבו צח עובדא הוה בחד בר נש דהוה קא רדי נעת חדא תורתיה עבר עלוי חד ערבי א"ל מה את א"ל יהודאי אנא א"ל שרי תורך ושרי פדנך א"ל למה א"ל דבית מקדשון דיהודאי חרב א"ל מנא ידעת א"ל ידיעת מן נעייתא דתורך . עד דהוה עסיק עמיה נעת זימנא אהריתי . א"ל אסור תורך אסר פדנך דאתיליד פריקהון דיהודאי . א"ל ומה שמיה . א"ל מנחם

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
וגו' . סיפא דעמיעא רוח מלא מלוא יבא וכתן כתיב מלא . משמרות . למפי המעמד שהיו	שמחה פ"ג . (שם) : מפני כבוד השבת . זה שמעם רות

עומדים על משמרתם מידי יום ויום וכלישנא בתענית (כז) : על עניית נשמים וגלות . י"ל שמות בדבר אחד לפי שע"י עצירת הגשמים הגלות בא כדכתיב ועצר את השמי' ולא יהיה מטר וגו' ומכדאם מהרה . וכיוצאי כרך בהרבה דתעניות גרם גשמים וגואלי וסם ודלי דבר ה' שהיה נורמים בעורה וכן כתן אלא יפילו המעוברות ואלא ימותו בני המניקות דכר [אחד הוא : כי לא' עין אדם . פסוק הוא זכריה ט' : בשם מלכה . לריך לומר מלך המשיח וכדמסיק ותזיל מהתם שמו אמר יקראו ה' לדקנו : שמה . ודכתו הזיל בפ' הספינה אל תקרי ה' אמה אלא ה' שמה ע"פ הירושלמי דפ' היה קורא : נראה להניה כך ומהתחיו יצמח ר' יודן בשם ר' חיגו אמר מהתם שמו אמר' כי רחק ממני מנחם ה"ר הינחא אלא פליגי הוכחנא דדין כחושבנא דדין הוא מנחם הוא והדא מסייע להה דר' יודן בשם ר' חיגו : עובדא הוה כו' . המעשה היה בעיר א' שהי הוכח בעקה פרתו עבר בפניו ערבי אחד א"ל מה אתה בלו' יהודי אלו א"ל אבד א"ל אתר שוכך והתר בחדך דבר אבד ואומה א"ל בחה א"ל בעיה המקדש אל היהודים הרב א"ל מניין אתה יודע א"ל מעשה קול הפרה ואתי יהודי היה כל כך רהוק מירושלים אלא ידע בדבר בעוד שהיה מתעסק ומדבר עמו הפרה היתה לועקת פעם אחרת א"ל חזור וקשור שוכך וקשור בחדך שבשעה

ידו. אבל אתה אינך הנון. ואנו נתחייבנו מיתה לשמים. אם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש למקום הרבה דובים הרבה זאבים וארויות ונחשים ונמרים ועקרבים שיפגעו בנו ויהרגונו. אלא לפוף הקב"ה עתיד ליפרע ממך את דמנו. מיד נזר עליו להורגו. אמרה לו אמו בחיי ראשך תנה את בני ואהבקהו ואנשקהו. נתניהו לה והוציאה לו דדיה והניקתו חלב. אמרה לו בחיי ראשך הרגני תחלה ואה"ב הרגהו. אמר לה איני שומע ליך מפני שכתוב בתורתכם (ויקרא כב) ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום א'. אמרה לו שוטה שבעולם כבר קיימת כל המצות ולא נשאר לך אלא זו בלבד מיד צוה עליו להרגו נפלה אמו עליו והיתה מזכקתו ומשקתו ואמרה לו בני לך אצל אברהם אביכם ואמור לו כך אמרה אמי אל תזוח דעתך עליך ותאמר בניתי מזבח והעליתי את יצחק בני. הרי אמנו בנתה ז' מזבחות והעלתה ז' בנים ביום א'. אתה נסיון ואני מעשה. עד שהיתה מנשקתו ומהבקתו נזר עליו והרגוהו עליה. וכיון שנהרג שיערו חכמים שנותיו של אותו תינוק ונמצא בן שתי שנים וששה חדשים ושש שעות ומחצה. באותה שעה צעקו כל או"ה ואמרו מה אלהיהם של אלו עשה להם שכך נהרגין עליו בכל שעה ועליהם כתיב (תהלים מד) כי עליך הורגנו כל היום. לאחר ימים נשתטית אותה האשה ונפלה מן הגג ומתה לקיים מה שנא' (ירמיה טו) אומללה יולדת השבעה. וב"ק יוצאת ואומרת (תהלים קיג) אם הבנים שמחה. ורוה"ק צווחת ואומרת על אלה אני בוכיה: (נד) מעשה בדואג בן יוסף שמת והניח בן קטן לאמו והיתה ממדדת אותו בטפחים ונותנת משקלו זהב לשמים בכל שנה ושנה. וכיון שהקיפה מצודה בירושלים טבחתו אמו בידיה ואבלתו והיה ירמיה מקונן לפני המקום ואומר למי עוללת כה אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפחים. ורוה"ק משיבתו אם יהרג במקדש י"י כהן ונביא זה זכריה בן יהוידע: (נה) ד"א על אלה אני בוכיה. ר' יהודה ור' נחמיה. ר"י אומר על סילוק דעת ועל סילוק שכינה אפשר שהיה צדקיה רואה אחרים שהיו מנקרין את עינו ולא היה לו דעת להטיח את ראשו בכותל עד שיצאת נשמתו אלא גרם לבניו שיהרגו לפניו אלא על אותה שעה נאמר (ירמיה ד) יאבד לב המלך ולב השרים וגו'. ור' נחמיה אמר על ביטול כהונה ומלכות הה"ד (זכריה ד) אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ אלו אהרן ודוד אהרן תובע על כהונתו ודוד תובע על מלכותו. ריב"ל אמר על ביטול תורה הה"ד (דניאל יב) אלה התקים והמשפטים. ר' שמואל בר נחמני אמר על ע"א הה"ד (שמות לב) אלה אלהיך ישראל

אסיפת אמריב

סיפא דנפיק מכי כתיב לעכבן בנכרים ס' תלמיד וכלומר. (שם): יאבד לב. מעלין עכו תלם וגו' כי נגע על לבך ושיינו סיפוק סכיפא כפיפא ח. (יפע"ם): על ע"ב. כדלעיל ג' מכוני על סעכדו

ומכוי: תזוח. ל' גאות וגאוה. נשתטית. נעשית טוטה מסכת דעת ופליג לקמיה דיקן כפרק הניזקין (ג) דסתם טיתת מכדעת מיתה עסתם זקן: מעשה בדואג. ומתנה כו'. (ויומא לח) פכ"י יש סתם מתנוסף עליו מיד

יום ויום סיתם מתנת מפקלו זהב והתם מוכח מ"ל סתם לכיו והמיהו בן קטן כו' ודוקא סיתם כגמרא והכתם: זבריה בן יהוידע נרסי: ולא סיתם לו דעת. פרי שהדעת מסלקה: אלא כו'. כמ"ם הז"ל שמעמו לוכיות על כרחל בעיניו ולא נסתם עד שמתמו בניו לעיניו: יאבד לב

בני שוטמים כי נבר אויב. ר' איבו אמר כהדא אפתא דקרא דכמה דההיא רבייא היא קטנה. ר' יהודה בר' סימון אמר כהדא חזירתא דכמה דבנית רבין היא קטנא: (נט) פרשה ציון בידיה. כתיב (ירמיה ט) מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה. מי אמר הפסוק הזה אם תאמר ירמיה אפשר לו שלא לאבול אפשר לו שלא לישן. אלא מי אמרו מי שאין לפניו לא אכילה ולא שינה דכתיב (תהלים קכא) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. ר' אבא ב"כ בשם ר' לוי אמר כתיב (ירמיה ח) ויאמר אלהים יקוו המים. אמר הקב"ה יקוו לי המים מה שאני עתיד לעשות בהן. ר' חני בש"ר יצחק אמר משל למלך שבנה לו פלטרין והושיב בהן דיורין אלמים ובכל יום ויום היו משכימין ושואלין בשלום המלך ומקלסין אותו ברמיזה ובאצבע אמר המלך ומה אלו שהן אלמים כך מקלסין אותי אם היו פקחין עאכ"ו. מה עשה הושיב בהן דיורין פקחין עמדו והחזיקו בפלטין של מלך ואמרו אין זו פלטין אלא שלנו. באותה שעה אמר המלך תהזור פלטין לכמות שהיתה. כך מתחלת ברייתו של עולם לא היה קילוסו עולה אלא מן המים ה"ד (תהלים צג) מקולות מים רבים אדירים משברי ים ומה היו אומרים אדיר במרום י"י באותה שעה אמר הקב"ה ומה אם אלו שאין להם לא פה ולא לשון לא אמירה ולא דיבור כך מקלסין אותי לכשאברא בני אדם עאכ"ו. וכיון שברא בני אדם עמדו דור אנוש ודור המבול ומרדו בו. באותה שעה אמר הקב"ה יחזור העולם לכמות שהיה שנא' (ירמיה ז) ויהי הנשם על הארץ. ר' יהודה בר' סימון אמר לא' שהיה לו מקל וצנית עמד וסיגל וקנה לו צאן ונבנסו זאבין ובקעום אמר אותו הרועה אחזור לאותו מקל ולאותה צנית. כך רועה זה הקב"ה שנא' (תהלים פ) רועה ישראל האזינה. גוהנ כצאן יוסף יושב הכרובים הופיעה. צאן אלו ישראל שנא' (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי. נבנסו זאבין לתוך עדרו ובקעום אלו השונאים שנכנסו לבהמ"ק. באותה שעה אמר הקב"ה מי יתן ראשי מים. כתיב (תהלים מב) אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי. כנסת ישראל אומרת לפני הקב"ה לשעבר הייתי עולה לירושלים ודרכים מתוקנים ועכשיו בשך שנא' (הושע ג) לכן הנני שך את דרכך בסירים. ד"א אלה אזכרה לשעבר הייתי עולה ואילנות מסככות על ראשי ועכשיו תלויה לשמש. אלה אזכרת לשעבר

מתנות כהונה

סירתו כצבר: **אפתא** דקרא. קליפין של דילעין ושיין בעודך לפתא של כמה שהמיטן גדלה הפירות ומתמעט: **בהדא** חזירתא. כל כמה שכניס גדלים היא מקטנת וכיוצא לומר כשהיא מיוקנת והכי גרסינן בספר יסן: **פרשה ציון**. ה"ג בבראשית רבה פרשה ה' ופרשה כ"ח למלך שבנה פלטרין והושיב בו' ושיין שם פירוסו למנם כלו הכיולו לומר שיהיו המים מזומנים לכליותו על תוכלן הבית שנא' מי יתן לראשי מים ו' מי יתן ויהיה כמו בראשית הכריתה שהיה העולם כולו מים ומים וכן מצאתי בילקוט וכדמסיק לבסוף: **וצנית**. הוא כמו ליוייתא דכתיב דף' יון עומדין ופיכ"ע דקליס ובעורון מוכיח בהוא דקל קנון ושיין ערך נני ונרהה שפי' כל כמו נגא מלה קרא ור"ל שהיה לו מקלו ותהזירו ממנו היכה לו פרנסתו בנימוס: **וסיגל**. וחפר ומלר: **מי יתן כו'**. שהיה בכיונו בראשית בריאת העולם שנא' ורוח אלהים מרחפת על פני המים: **תלויה**. הרחם מולה לשמש ומין לל עלו: **ואילנות** מסככות. כמדרש

אסיפת אמרים

סוף של ע"ם ועל מוע"ם יש טעמים לאחרים בגמרא. (יפ"ע): מי יתן. פיוסים דקרא ולבסוף יומם ולילה. (יפע"ם): כתיב אלה. דרש פרשה ציון בידים שפיסה

מנחם שמיה . ואבוי מה שמיה . א"ל חזקיה . א"ל והיכן שריין . א"ל בבירת ערבא בדבית לחם יהודה . זבין ההוא גברא תורוי זבין פדניה והוה מזבין לבידין דינוקין עלל לקרתא ונפק לקרתא עלל למדינה ונפק למדינה . עד דמטא לתמן . אתיין כל כפריא למיזבן מיניה והיא איתתא אימיה דההוא ינוקא לא זבנית מיניה . א"ל למה לית את זבנת לבידין דינוקין . אמרה ליה דחשייה קשיי לינוקי . א"ל למה . אמרה ליה דעל רינגלוי חרב בית מקדשא . א"ל רחיצין אנן במריה עלמא דעל רינגלוי חרב ועל רינגלוי מיתבני . א"ל את הוי נסיבא ליך מן אילין לבידין דינוקיך ולבתר יומין אנא אתי לביתך ונסב פריעיך . נסבה ואזלה . לבתר יומין אמר האי גברא איזיל ואיחמי ההוא ינוקא מאי קא עביד . אתא לנבת א"ל ההוא ינוקא מאי קא עביד . אמרה ליה לא אמרית לך דחשייה קשיי אפילו על רגליה נחשיה . דמן ההיא שעתא אתיין רוחין ועלעולין טענוניה ואזלין להון . א"ל ולא כך אמרית לך דעל רינגלוי חרב ועל רינגלוי מתבני . א"ר אבון למה לי ללמוד מן ערביי ולא מקרא מלא הוא דכתיב (ישעיה י) והלבנון באדיר יפול וכתיב בתריה (שם יא) ויצא חטר מגזע ישי וגצר משרשיו יפרה . דבי ר' שילא אמרי שילה שמו של משיח שנאמר (בראשית מט) עד כי יבא שילה שלה כתיב . דבי ר' חנינא אמרי הנינה שמו שנא' (ירמיה טו) אשר לא אתן לכם חנינה . דבי רבי ינאי אמרין ינון שמו דכתיב (תהלים עב) לפני שמש ינון שמו . ר' ביבא סנגוריא אמר נהירא שמו שנא' (דניאל ב) ונהורא עמה שרא נהירא כתיב . ר' יהודה בר' סימון אמר בש"ר שמואל בר' יצחק הדין מלכא משיחא אי מחייא הוא דוד שמיה אי ממיתיא הוא דוד שמיה . א"ר תנחומא אנא אומר טעמיה (תהלים יח) מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו ולדוד אכ"כ אלא לדוד ולזרעו : (נה) היו בני

מתנות כהונה

שכשעה זו נולד מושיעיהם ונותלן של ישראל : ואבוי כו' . ותניו מה שמו : והיכן שריין . היכ המה דיים בלישה מקום : בבירת ערבא . שם מקום בבית לחם יהודה : זבן כו' . מכר לותו לים סוריו ומכר לאלו וקנה לבדין שמלפפין בהם תינוקות כשהם קטנים כדי לבא למקום שם התינוק וילדע מיבו ומשומו : עלל לקרתא כו' . ונכנס לעיר ויצא לעיר אחרת כו' . כלומר הלך הלוך ונסוב מעיר לעיר וממדינה למדינה עד שהגיע לשם למקום בית ערבא : באו כל גוגות העיר לקנות ממנו לבדין לתינוקותיהם ואומה שאה אמו על אומו תינוק לא קנתה ממנו : למה כו' . למה אין אחה קונה לבדין : דחשיה קשייה כו' . י"ל שהשמעו כאן כל לשון חשאה שבהלמוד כלומר שימיו והוכחת מזלו הוא קשה ואולי ל"ל רחמי לשון רחם לבי כלומר מיפוליו ועניניו קשים ובס"י נרש נהשיה : דעל רגלוי כו' . לרגליו תלוי שבא לילדו שבא להולד נחרב בית המקדש : רחיצין כו' . במומין אלו בחדון העולם כאן שעל ידו נחרב כך על ידו יבנה במהרה : את הוי יבנה במהרה . פי' הערוך בא במהרה ולקח לך מחילן לבדין להתינוק ולאחר ימים אמי לבא לביתך ולקח פרעון מהיר דמי טוויו לקחו ממנו והלכה לחר ימים אחר לותו אים ילך ולחרחה לותו תינוק מהו שעשה בא לשלה ולאחר לה לותו תינוק מהו שעשה לאחרה לו וכי לא לאחרתי לך שבאהבתו ומזלו של לותו תינוק הוא רע לפי' משעה שבא לעולם בא ניחותו עמו שאחרי בלותו שעה אחר בית המקדש שמו לותו שעה שהלכה ממני בלו רוחות ושערה בשלותו והלכו להם : א"ל כו' . ולפיכך לקחו החלטים כך ים לומר גירסת הספר אבל בירושלמי פרק בני הבכורות הגירסא משתנית קצת בלותן אחר : למה לי ללמוד מלותו ערבי . שבושם שנהרב הבית בו ביום נולד המשיח : שלה כתיב . בלא ו"ו קרי ביה שילה הלמ"ד קמוצה וכל אחד ואחד דרש כשמו לשמו וכן בפרק חלק : נהרא כתיב . בלא ו"ו קרי ביה נהירא : אי מחייא כו' . לא הוא מלותן שהם חיים עדנה לו מלותו

מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר להחלני. מפי הקב"ה אני עולה. (סם) חדל לך מאלהים אשר עמי. זה לשון ע"א. (סם) ולא הסב יאשיהו פניו ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים. זה ירמיהו שאמר ליאשיהו כך מקובלני מישעיה רבי (ישעיה יט) וסבסבתי מצרים במצרים ולא שמע לו. אלא א"ל משה רבה דרבך לא כך אמר (ויקרא כו) והרב לא תעבר בארצכם והרבו של אותו רשע עוברת בארצי ובתחומי. והוא לא היה יודע שכל דורו עע"א היו. הוה משלח זוג תלמידים למיבערא ע"א מבתיהון. והוון עללין ולא משכחין כלום. עד דנפקון אמרין טרודו תרעין. מן דהוון טרדין לתרעיה הוון המון יתיה. אמרו עליהון מן דאתא ותיקן הוא דאתא וקלקל לפיכך (דסיב נה) ויורו היורים למלך יאשיהו. א"ר מני שלש מאות חצים הורו בו ער שנעשה גופו ככברה והיה ירמיהו מציית אהריו לידע מהו אומר ומה היה אובר צדיק הוא וי"י כי פיהו מריתיו פיהו ופום סרסורו: (סב) קראתי למאהבי המה רמוני. רבנן פתרין קריא בנביאי השקר שהיו מאהבין אותי לע"א שלהן. המה רמוני גם המה רמוני לא זזו מתנבאין עלי שקר עד שהגלו אותי ממקומי שנאמר ויהזו לך משאות שוא ומדוחים. מדהים כתיב. רשב"י פתר קריא בנביאי האמת שהיו מאהבין אותי להקב"ה. המה רמוני שהיו מרמין בי ואומרים לי הפרישו תרומה ומעשרות וכי יש תרומה ומעשרות בבבל אלא בשביל לאהבני להקב"ה. הוא שירמיה אומר (ירמיה לח) הציבי לך ציונים הצייני במצות שהיו ישראל מצויינין בהם. (סם) שימי לך תמרורים זה חרבן בהמ"ק וכה"א (תהלים קלז) אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני. (ירמיה לח) שיתי לבך למסלה דרך הלכת א"ר חייא הלכתי כתיב. את מוצא בשעה שגלו ישראל לבבל מה כתיב (ישעיה מג) למענכם שלחתי בבלה. גלו לעילם שכינה עמהם דכתיב (ירמיה מט) ושמתי כסאי בעילם. גלו ליון שכינה עמהם דכתיב (זכריה ט) ועוררתי בניך ציון על בניך יון וכתיב בתריה וי"י עליהם יראה וגו'. לכך כתיב דרך הלכתי. ד"א שיתי לבך למסלת דרך

מתנות כהונה

מלת שמי תלמידי חכמים לבעה ע"ג מבחיסם על ידמלך והיו נכנסים ולא מוציאים כלום מלמה ע"ג היתה מקוקה בתחוני הלמת והלמת היתה מלוקה לשנים וכשהיו פותחים הלמת היו מכניסים בתוכי הלמת למה ע"ג החקוק עליה לו על לחה הסנים ומלאתי כסי היתה הקוקה תניה על הני הלמת הלחת והתניה הסנים על הני הלמת הסנים: ועד דנפקון כו'. מביאלו המלמידים ממון להם כנגד הלמת תחניכם ומסנגרו הם הלמת היתה נלחית הע"ג להחזן שבניים והיו חומרים על פיהו תלמידים מבבלו ותקנו כליהם בביסו וקלקלו פני הע"ג כן חזרו וקלקלוהו שכרי כשניהן מזרה לקדמותה: ה"ג הוין המון יתיה למכו עליהון מן דלתה ותיקן כו' והמותר הוא כפל הכלמה לעיל וכסי"ו לא נרם ליה: מציית כו'. שמע והסה לחן לשמוע מהו אומר כו': ופום סרסרו. דייק מדכתיב פיהו והוא ליה למימר פיו: והתרסור י"ל הוא ירמיה שלא שמע לדברי נבואתו וע"ד התלת הסרסור הוא יהוי למיתי דעת וחכו פי ה' ולכן כתיב בהתשובה לדיק הוא ה' ולה"ל פיהו: קראתי למאהבי. מדהים כתיב שהיו מדהים לחוסק ממקומם וכן כמוני פי הסליכו פיתי כמו כמס כיס: זה חכון כו'. פיזכרו לעמו שמיד כשעון שנת לא שעלה את ירושלים

אסיפת אמרים

לזרוני. (ישע"ס): וסבסבתי. בתעתים ל"ל לימי. רק מפני מה נעתק ימיהו על סכיב לו לימלך בירמיהו ולא נמלך. (סם): בנביאי האמת. פי' שהיו מזהין לחוסק קודם שתוכחן על מה שעשו נכגל. וכזכירו זה לומר שמפני שהיו מאהבים לחוסק להקדוש

לשעבר הייתי עולה בצלו של הקב"ה ועכשיו בצלן של מלכיות . אלה אזכרה וגו' אספסינוס קיסר הושיב שומרים רחוק מפומעים י"ח מיל והיו שואלים לעולי רגלים ואומרים להם למי אתם והיו אומרים להם אספסיאני טרכיני אדריינוי . א"ר ברכיה אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה לשעבר הייתי עולה וסלי בכורים על ראשי . בהשכמה היו אומרים קומו ונעלה ציון . ובדרכים היו אומרים (תהלים קכב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים . בהר הבית מה היו אומרים (שם קן) הללויה הללו אל בקדשו . בעזרה היו אומרים (שם) כל הנשמה תהלל יה . ועכשיו אדדם דמומה סלקא דמומה נחתא . אלה אזכרה לשעבר הייתי עולה בשירות ובזמירות לפני הקב"ה כמד"א בקול רנה ותודה . ועכשיו בכיה סלקא בכיה נחתא . אלה אזכרה לשעבר הייתי עולה המוניות המוניות של הגיגה כמד"א (תהלים מב) המון חוגג . א"ר לוי כהדין נעגעא דלא פסיק לא ביומא ולא בלילא . ועכשיו בטשא סלקין וטמשא נחתין אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי וגו' : (ם) ד"א פרשה ציון בידיה . ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי אמר למלך שהיה לו בן הוי מחי ליה ואמר חטית . הוה מהי ליה ואמר חטית וסיכלת . ועוד הוה מחי ליה עד דפשט עשר אצבעוי קודמוי . כך הקב"ה הוה מייסר לירושלים דהות אמרה חטית עד פרשה ציון בידיה . אין מנחם לה א"ר לוי כ"מ שנא' אין הוה לה . (ירמיה יז) ותהי שרי עקרה אין לה ולד והוה לה דכתיב (שם כג) וי"י פקד את שרה . ודכוותה (שם ל) ולחנה אין ילדים והוה לה דכתיב כי פקד י"י את חנה . ודכוותה (ירמיה ג) ציון היא דורש אין לה והוה לה דכתיב (ישעיה נד) ובא לציון גואל . אף כאן אין מנחם לה והוה לה דכתיב (שם נא) אנכי אנכי הוא מנחמכם . צוה י"י ליעקב סביביו צריו בנון חלמיש לנוה . קסטרא לחיפה . סוסיתא לטבריה . יריחו לנועדן . לוד לאונו . היתה ירושלים לנדה ביניהם לרחוק היתה : (מא) צדיק הוא י"י כי פיהו מריתי . מי אמרו לפסוק זה יאשיהו אמרו . הה"ד (דה"ב לה) אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו להלחם בכרכמיש על פרת . בקרקסיון דעל פרת . (שם) וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך

אסיפת אמרים

מתנות כהונה

מלך

אויתי עליהון מה דאיתית עלי. דקדק עליהון מה דדקדקת עלי. ועולל למו קטיף עוללתיהון כמה דקטפת עוללתי. כי רבות אנחותי ולבי דוי. את מיצא שבדבר שחטאו ישראל בו לקו וכו מתנחמים | חטאו בראש זלקו בראש ומתנחמים בראש. חטאו בראש דכתיב (במדבר יד) נתנה ראש ונשובה מצרימה. ולקו בראש דכתיב (ישעיה ו) כל ראש לחלי. ומתנחמין בראש דכתיב (מיכה ב) ויעבר מלכם לפניהם וי"י בראשם. חטאו באוזן דכתי' (זכריה ז) ואזניהם הכבידו משמוע. ולקו באוזן דכתיב (ש"ב ג) כל שמעו תצילנה שתי אזניו. ומתנחמין באוזן דכתיב (ישעיה ג) ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר. חטאו בעין דכתיב (קס ג) כי נבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון זמשקרות עינים. ולקו בעין דכתיב עיני עיני יורדה מים. ומתנחמין בעין דכתיב (קס נב) כי עין בעין יראו בשוב י"י ציון. חטאו באף דכתי' (יחזקאל ח) והנם שולחים את הזמורה אל אפם. ולקו באף דכתי' (ויקרא כו) אף אני אלך עמם בקרי. ומתנחמין באף דכתיב (קס) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם זנו'. חטאו בפה דכתיב (ישעיה ט) וכל פה דובר נבלה. ולקו בפה דכתיב (קס ט) ויאבלו את ישראל בכל פה. ומתנחמין בפה דכתיב (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו. חטאו בלשון דכתיב (ירמיה ט) וידרכו את לשונם קשתם שקר. ולקו בלשון דכתיב דבק לשון יונק. ומתנחמין בלשון דכתיב ולשוננו רנה. חטאו בלב דכתיב (זכריה ז) ולבם שמו שמיר משמוע. ולקו בלב דכתי' (ישעיה ו) ובל לבב דוי. ומתנחמין בלב דכתיב (קס מ) דברו על לב ירושלים. חטאו ביד דכתיב (קס ו) ידיכם דמים מלאו. ולקו ביד דכתיב ידי נשים רחמניות. ומתנחמים ביד דכתיב (קס יח) יוסיף י"י שנית ידו. חטאו ברגל דכתיב (מלאי ב) כי רגליהם לרע ירוצו. ולקו ברגל דכתיב (ירמיה יג) ובטרם יתנגפו רגליכם על הרי נשף. ומתנחמין ברגל דכתיב (ישעיה נב) מה נאוו על ההרים רגלי מבשר. חטאו בהוא דכתיב (ירמיה ה) כחשו בי"י ויאמרו לא הוא. ולקו בהוא דכתיב (זכריה יג) ויהפך להם לאויב והוא נלחם בם. ומתנחמין בהוא דכתיב (קס סה) אנכי אנכי הוא מנחמכם. חטאו בזה דכתיב (שמות לב) כי זה משה האיש. ולקו בזה דכתיב על זה היה דוה. ומתנחמין בזה דכתיב (ישעיה כה) הנה אלהינו זה קוינו לו. חטאו באש דכתי' (ירמיה ו) הבנים מלקטים עצים והאבות מבערים את האש. ולקו באש דכתי' ממרום שלח אש. ומתנחמין באש דכתיב (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם י"י חומת אש סביב. חטאו ביש דכתיב היש י"י בקרבנו. ולקו ביש דכתי' אם יש מבאוב כמכאובי. ומתנחמין ביש דכתיב (מלאי ה) להנהיל אוהבי יש. חטאו בכפלים דכתיב חטא חטאה ירושלים. ולקו בכפלים דכתיב (ישעיה מ) כי לקחה מיד י"י כפלים בכל חטאתיה. ומתנחמים בכפלים דכתיב (קס)

נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם:

פרשה ב (א) והפן עלי בלהות (איוב ל). א"ר חנינא אמרה כנ"י לפני הקב"ה לשעבר הייתי אני מבהלת לאחרים

מתנות כהונה — אסיפת אמרים

ובגין דאת רמי קס: תבא קטיף עוללתיהון: והפך עלי. משוס דכתי (בראשית ג) ויפל מהעגב ושוב דרך לבוי עילויה כדלעיל בפסוק (ג) סנהדרין

אויתי כו'. הכא עליהם מה בהבלתם עלי והיה מדקדק מהלישנא כמו מדקדקת להבי: החפך. מבהלם

דרך הלכת . א"ל ירמיה ראו באלו דרכים הלבתם ועשו תשובה דכתיב (ירמיה ג) שובי בתולת ישראל ומיד אתם חוזרין לעריכם דכתיב (שם) שובי אל עריך אלה : (סנ) ראה י"י כי צר לי מעי המרמרו . ר' חייא בר הנינא אמר עשאן מורות מורות . ר' שמואל בר נחמני אמר עשאן גושין גושין . נהפך לבי בקרבי למה כי מרו מריתי . מחוץ שכלה הרב בבית כמות זה שאמר משה מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה : (סד) שמעו כי נאנחה אני . ר' יהושע פתר קרייה באהרן את מוצא בשעה שמת אהרן הזכרכו ענני כבוד ונתקבצו כל ישראל לספדו . אמרו משה אבל ואלעזר אבל ומי לא יתאבל מיד מה בתיב תמן (במדבר כ) וישמע הכנעני מלך ערד וכתיב וילחם בישראל וישב ממנו שבי . ורבנן פתרין קרייה בהמ"ק את מוצא שכל מקום שבקשו ישראל לברוח היו מסגירין אותן בקשו לברוח כלפי צפון ולא הניחום הה"ד (עמוס ו) על שלשה פשעי עזה ועל ארבעה לא אשיבנו על הגלותם גלות שלמה להסגיר לאדום . בקשו לברוח כלפי מזרח ולא הניחום הה"ד (שם) על שלשה פשעי צר ועל ארבעה לא אשיבנו על הסגירם גלות שלמה לאדום ולא זכרו ברית אחים . בקשו לברוח כלפי מערב ולא הניחום דכתי' (יחזקאל כה) משא בערב ביער בערב תלינו ארחות ונו' . כי אתה עשית משל למלך שנשא למטרונה א"ל אל תשיחי עם חברותיך ואל תשאלי מהן ואל תשאילי להן . לימים כעס עליה המלך וטרדה חוץ לפלטין והזרה על כל שבינותיה ולא קבלו אותה והזרת לפלטין . אמר לה המלך אקשית אפיך . אמרה המטרונה למלך אדני אילולי הייתי משאילה להם ושואלת מהן מנא והוה עבידתי נבה או עבידתה נבי לא חוון מקבלין לי . כך אמר הקב"ה לישראל אקשיתון אפיכון . אמרו לפניו רבון העולמים לא כתבת בתורתך (דברים ז) ולא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך אילולי חוינן משאלין להון ונסבון מינהון ואינון מינן והוית ברתיה נבי או ברתי נביה לא הוו מקבלים לי הוי כי אתה עשית. הבאת יום קראת ויהיו כמוני בצרה ולא כמוני ברוחה : (סה) תבא כל רעתם לפניך ועולל למו .

אייתי

אסיפת אמרים

(בקשים כ"ם שמצינו על העתיד פיו מזכיר סיום נחמו שמעמוד לי זכותם שנא נגלוח . (שם) : מה בתיב תמן וישמע . ומשום דכתי לחומר כמעט רשעי כמו . למר בי זם דכתיב לב-ום כרפתיהו לפניו מלו כמות מפנין . (שם) : בקשו לברוח . נגד מדוש שיין נרמ"י ע"יום . (שם) : אקשית אפיך . דנא מקבלין ניך מכנופים נרסי . (שם) : בכפך

מתנות כהונה

על נחם שמחתי : ויאו בחלה דכתים כה . כיש בדכתים הכעים שהלכתם כם ומוכי לאחוויכם כזה שספה בדרך וחזר על עקב נחומו דרך עלמו עד שובו אל שם הדרך : ראה ה' מוכוח מוכוח . כדל"ש יפפוך לאחר מריבתי : נושין . לי נוש עפר כמי המעיש נאמפוש נבוחין נבוחין ויהיה המרמרו מל' המעיש אסף עפרה ממיש : שמעו . מיד מה כתיב . ולכן כתוב שמעו כי נאנחה ומחחבל אתי ובמו להלחם בי : ה"נ לתחוח ונו' . כי אתה עתיד מבל כו' ומוב מפרש והולך מהו כי אתה עתיד : אל תשיחי . אל תדברי עמם : אילולי . נרסי' ופירוחו אילו הייתי מבחלת להם ומוחלת מסם כלום והיתה מלחכתי נמחת בידם ומלחכתם בידי לא היו מוכיום אותו בחמיה : אקשיתין כו' . והעוחם פניכם כלפי החומות שהרי כלכם שוחים אחכם : אלולי הוינן כו' . אילו היינו מבחלין להם ולוקחים מהם כלים והויח בידיהם נרסי' פי' והיתה כחו מלאי בביתי ובתי מלולי ע"י הימונין לא היו מקבלין אותי לא הוו מקבלין לי נרסי' כן נראה לפרש נירסת הספר והכוונ להניח הווין מהנסבין להון כו' : עד מתי והויח ברסי כו' . חזה מתיבב יותר לפי הלשון וכן מלאתי בספר ישן : ולא כמוני בהבוחה . שנא' בדד ישבו כפי מדבר ר"ל

משל למלך שהיה לו בן בבה ונתנו על ארכובותיו בבה ונתנו על זרועותיו בבה והרכיבו על כתפו טינף עליו ומיד השליכו לארץ. ולא הות מחותיתיה כמסיקותיה מסיקותיה ציבהר ציבהר ומחותיתיה כולא חדא. כך (הושע יא) ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו ואח"כ (שם י) ארכיב אפרים יחרוש יהודה ישדד לו יעקב ואח"כ השליך משמים ארץ תפארת ישראל. ד"א השליך משמים ארץ תפארת ישראל. א"ר יהושע בר' נחמיה משל לבני מדינה שעשו עטרה למלך והקניטוהו וסבלן הקניטוהו וסבלן אח"כ א"ל המלך כלום אתם מקניטין אותי אלא בעבור עטרה שעטרתם לי הא לכון טרון באפיכון. כך אמר הקב"ה לישראל כלום אתם מקניטין אותי אלא בשביל איקונין של יעקב שחקוקה על כסאי הא לכון טרון באפיכון הוי השליך משמים ארץ וגו': (ג) ולא זכר הדם רגליו. א"ר חנינא בר יצחק אין הקב"ה זוכר אותו הדם של בין רגליו של זקן שנאמר (בראשית יז) ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמולו בשר ערלתו א"ר יודן למלך שתפש את שונאיו וחרגן והיו בני המדינה מפרכסין בדם שונאיו. פעם אחת הקניטוהו וחפן והוציאן חוץ לפלטין אמרו אין המלך נזכר לנו אותו הדם שהיינו מפרכסין בדם שונאיו. כך אמרו ישראל לפני הקב"ה אין אתה נזכר לנו אותו הדם שבמצרים שנא' (שמות יב) ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף ד"א ולא זכר הדום רגליו אין הדום זה אלא בהמ"ק הה"ד (תהלים צט) רוממו ה' אלהינו והשתחוו להדום רגליו קדוש הוא. ביום אפו א"ר אחא יום א' היה חרון אפו של הקב"ה ואילו עשו ישראל תשובה פשרו: (ד) ויקרא באזני קול גדול לאמר קרבו פקודות העיר ואיש כלי משחתו בידו (יחזקאל ט). עד היכן חטאו של עגל קיים רבי ברכיה ואמרי לה רבי נחמיה בן אלעזר עד עגליו של ירבעם בן נבט הה"ד (הושע ז) ברפאי לישראל וגלה עון אפרים ורעות שומרון. אמר הקב"ה באתי לרפאות לישראל מחטאו של עגל וגלה רעות שומרון. ר' שמואל בר נחמני בש"ר יוחנן אמר עד הורבן בהמ"ק דכתיב קרבי פקודות העיר ואיש כלי משחתו בידו וכתיב (שמות לב) וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם. כתיב (יחזקאל ט) והנה ששה אנשים באים מדרך שער העליון אשר מפנה צפונה ואיש כלי מפצו בידו ואיש אחד בתוכם לבוש בדים וקסת הסופר במתניו ויבאו ויעמדו אצל מזבח הנחשת. כתיב הכא והנה ששה והלא חמש גזירות הן דכתיב (שם) ולאלה אמר באזני

מתנות כהונה

ג' שממה ומוכן כעבים הללו: **לא** הות. לפ' סיפה ידידתו כמו עלייהו שעליהו כי' מעט מעט נרתמות על הכרכיים כו' עד על כתיפו ויבידתו כולה כפעם אחת: **כלום** אתם מקניטין. עניין הכעס הוא שסיו נוטמים בזה שמקוטין על הכיוס הוא מקוק בכסא ועל זה סיו מתגלגלים ומוטלים כן מלחתי בם' יפן מובן: **הא** לכון כו'. הרי הוא לכם מושלך ומוטח לפניכם: **ותפארת** ישראל. היא לשון לחכמי הלמוד: **לא** זכר הדום. דרך הדום כמו הדם: **פשרו** ע' לעיל (פ' ל') ה"ג בס"י ובילקוט יחזקאל עון לפניה ורעת שומרון למל הקב"ה בחתי לרפאות ישראל ממעשו של עגל וגלה רעות שומרון: **חמש** גזירות. כדלקמן זקן

אסיפת אמרים

ופי' כמו שלמרתי וסיינו מ"ם לעיל מיום כ' ג' גרגרים כרחם לחמור ד' ס' כסעיפים כ' ג' ד' ס' עולם ו"ד. (שם): שהיינו מפרכסין. ותה ע"פ שנגלגלו כדם ככלו מפני חסכת מלך וכן ישראל נתגלגלו כדם וכבלו לכבוד ס' ופי' הדום רגליו. דם שברגלי ישראל. (שם): ויקרא באזני. משום דכעי לפרש כלע ד' על הלדיקים מיותי כני קלחי דמייהי בפורעניות הלדיקים

לאחרים כמד"א (אסתר ו) ויבהילו להביא את המן וכתוב א' אימר בלהות אתנך ואינך ואומר (שמות סו) אז נבהלו אלופי אדום ועבשיו הפובה עלי. א"ר אהא להליו של עמנד שהיתה מתהפכת בתוך הפלטויא והמזיקה בצרור ונסמכה כך (מכילתא פת) עלי סמכה המתך. (חיוב לח) תרדף כרוה נדיבתי בני אדם שהם נדיבים וראויין לבא לי נאולה על ידיהם את מרדפן כרוה. (סם) וכעב עברה ישועתי בני אדם שהם נדיבים וראויים לבא לי ישועה על ידיהם את מסיטן ומעבירן כעבים שנא' איכה יעיב באפו י"י את בת ציון וכתיב (דמיס ח) כנוים אשר י"י מאביד מפניכם. תאמר מה אלו בכהן נביא אף אלו בכהן ונביא. ומה אלו בשופר ובתרועה כך אלו בשופר ובתרועה. ומה אלו בי"ד שנא' (עזרא ד) דיניא ואפרסתביא טרפליא אפרסיא ארכויא בבליא שושנביא דהוא עלמיא ושאר אומיא די הגלי אכנפר רבא ויקירא תאמר אף אלו בי"ד דכתיב (ישעיה יו) ביום ההוא יהיו ערי מעוזו כעזובת החרש והאמיר. מהו האמיר ר' פנחם אמר כדאימרי. ר' יהודה בר' סימון אמר כאמור בתורה דכתיב כנוים אשר י"י מאביד מפניכם. ותאמר מת אלו בנפילת החומה דכתיב (יהושע ו) ותפל החומה תחתיה אף אלו בנפילת חומה. מה אלו בעבים דכתיב (ירמיה ד) באו כעבים ובכבים אף אלו בעבים איכה יעיב באפו: (ב) איכה יעיב באפו י"י את בת ציון. א"ר חמא בר ר"ה איך חייב י"י ברוגזיה ית בת ציון אית אתרא דצייתין להייבא עייבא. ר' שמואל בר נחמני אמר איך כייב י"י ברוגזיה אית אתרא דצווחין לכייבא עייבא. ורבנן אמרין איך שיים י"י ברוגזיה ית בת ציון. השליך משבים ארץ תפארת ישראל ר' הונא ור' אחא בש"ר חנינא בריה דר' אבהו משל

אסיפת אמרים

כלדיקים כעבים ע"ד כעב עננים יכוסני תפלה לאדם. כוליס קבל. ומייתי נמי כנוים לפי כו' טמר דאיכה יעיב לתת למימר מה ת"ל כעבים לף יכרחל כן ולענב מיימי כל מילי דאיתמר לקמיה יכרחל לבל מו"ק. (סם): כעבים נרש. לשון עם נאוה. (מכר"ם): אף אלו בכהן ונביא. סיינו ירמיהו בניבא עליהם. (יפע"ת): כארבעה עשר. ת"ל מועות נאספו מאחן בגלו. (סם): כדאמרי נרש. ופי'

מתנות כחונה

מבהלת. נלאחר שיכאו כחיפוך מוחיות כהלות כן פי' המפרשים כלהלית אחר. נאמחן יחזקאל על אור כי כי: להליו. הלי כילה מיניהם שעמוד אמתנלנל כעלמין עד שהיצר לבוש והלבור סמכה כך היתה אחת עכירה אחת: תרדוף כרוה כו'. סיומא כי יקרא רחמנא עלה לוי ס' ל': יעיב. ל' כי יעב. תאמר. נמחו זה וכם יבן ל"ג לוה: בכהן ונביא פי'

לם"י נם' יפעיה וכ"ג נם"י יכרחל היו נולים ועמהם כהן ונביא חוסה עליהן מלהי המלכים כעבור שכעבו לף כהלן היה עמהם כהן ונביא וחזו כנוים הנר ה' מלכיה כו': כשופר ותרועה. נני יריחו כתיב ויריעו הנם ויתקעו כשופרות: כך חלו. דכתיב ניהמיה סי' ד' עד יחי הלחם נם תשמע קול שופר וה"ג כולקוני כפרקא עקב: דיניא כו'. רחו' נעל פעם ובחו כבכל ובאר כמוחקון: דינייא ואפרסתביא טרפלים אפרסיא מרכווי נבניא שושנביא דהוא עלמיא חוסה עליהן מומיא ומאר עבר נהרא וכעטה הרי י"ד: אף אלו י"ד. י"ב שבטי הם ואפרים מנשה הרי י"ד וכמו שהשיב ר"מ לחומו כוחי בנ"ר פ"ע: דכתיב. מניא עוד לרוש ק"ו מזבח המה כעין שמחבח לנויים: כדאימרי. כמו שאמרו ובן מצמע בפ' נם"י ניהמיה: אלו בנפילת חומה. דכתיב עננו בחרן בעריה: בעבים ובכבים. פסוק הוא ניהמיה ס' ד' ויש לחמוה שהרי נשוחה זו נאמרה נ"ב הזוה קשה על נלות יכרחל וניולקים פ' עקב ובס' יפן לף נרש להחי הנוקה כלי ואולי לריך לומר דכתיב כאן כעב טל נהוה קציר אף אלו בעבים דכתיב בעבים ובכבים הכ"ד תשכ יעיב ופיוכוכו דכתיב כאן נבי מבלח נוג ומנוג לעתיד ניהמיה סי' י"ח כעב טל ונו' אף אלו יכרחל כן דכתיב בעבים ובכבים וכאן כתיב מיכה ישב: איכה ישב: כייב, ל' כאב ונעב: עייט.

עינכם ואל תהמולו זקן בחור ובתולה טף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התו אל תגשו וממקדשי תחלו. והיאך זה. אלא באותה שעה קפצה קטיגוריא לפני כסא הכבוד אמרה לפניו רבון העולם איזה מהן נהרג על שמך איזה מהן נפצע מוהו על שמך איזה מהן נתן נפשו על שמך. אמר אין בהם כדי שטר. ר' איבו אמר אמר הקב"ה יהרב בהמ"ק ואל תגע יד בצדיקים. ר' יהודה בר' סימון אמר הוא זהם יש בהם כדי שטר: ר' תנחומא ור' אבא בש"ר אבא מעולם לא אמר הקב"ה דבר טוב והוזר בו וכאן הזר בו הה"ד (שם) וממקדשי תחלו אל תקרי וממקדשי אלא וממקודשי תחלו מיד מה כתיב ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית. וכתיב ויאמר אליהם טמאו את הבית ומלאו את ההצרות חללים צאו ויצאו והכו בעיר וכתיב ויהי כהכותם ונשאר אני ואפלה על פני ואזעק (קול גדול) ואמר אהה אדני אלהים המשחית אתה את כל שארית ישראל. ואין שארית אלא צדיקים לכך בא ואמר בלע י"י ולא המל וגו': (ה) בלע י"י ולא חמל את כל נאות יעקב. ר' פנחס בשם ר' הושעיא אמר ת"פ בתי כנסיות היו בירושלים מנין (ישעיה ה) מלאתי משפט מלתי כתיב. וכאו"א היה לו בית ספר ובית תלמוד. בית ספר למקרא ובית תלמוד למשנה. ד"א בלע י"י ולא המל את כל נאות יעקב את כל נאותיו של יעקב כנון ר' ישמעאל ורבן גמליאל ור' ישכב ור' יהודה בן בבא ור' חוצפית המתורגמן ורבי יהודה הנהתום ור' חנניה בן תרדיון ור"ע ובן עזאי ור' טרפון ואית דמפקין ר' טרפון ומעיילין ר' אלעזר חרסנא. ר' יוחנן הוה דרש ס' אפין בבלע י"י ולא חמל. ור' הוה דריש כ"ד אפין. ולא דר' יוחנן יתיר על רבי. אלא ר' ע"י שהיה סמוך לחורבן הבית היה נזכר והיה דורש ובוכה ומתנחם.

אמר

מתנות כהונה

סדעה כו' ותנא תוספתא כתב הכסף דכרי ר"ש מכל לתייהו של ר' יוסי' היה כלמעיים ותזיל: **וממקדשי** תחלו כו'. ויליף זה כלו' מיליף יהיה זה שהוא להתחיל מן המקודשים ולא עליהם כתיב תי"ו של תהיה דכתיב ועל כל"ים תסבר עליו התי"ו של תגעו: **ממקדשי**. דכתב בסרך נמס נהמס של תקרי ממקדשי ולא ממקודשי: **באותה** שעה. שהוא הקב"ה שלא יגעו בהצדיקים: **איזה** מהן. ליהס מן הצדיקים שסבר נפשו עליך להוסיפן ולא יפיתהו: **ואמר**. לון בהם כדי שטר. כלומר לא נחלקו בשלשה לגבות מהם שטר שומותיהם שלא מבית המקדש וכלמעלה ר' ליכו ותזיל: **יהרב** ב"ה. וחנו וממקדשי תחילו ולא בצדיקים: **הוא** והם יש בהם גרסי. ופי' יש המקדש והצדיקים שביהם יחד יש בהם כדי נביות השטר וזהו וממקדשי וי"ו מוסף על המכריס בהשוטה ומאמר זה נפיישב יותר לגירסי הילקוט ועש: **ואין** שמביא כו'. כדלמרינן בעלמא לון העולה מפקיים שלא כמי שהוסק עלמו פריעים: **ולא** חמל וגו'. נאות יעקב שלו הצדיקים הגלוים והמסוכנים שבבית יעקב: **בלע** ה' ר"ג מרבע מאות ומסויס בתי כנסיות. ור"ג בפרש"י בשעיה ובילקוט וכ"ה בירו' ריש פ' בני דייני גזירות: **מלתי** כתיב. חסר ' גימטר' שלו ד' מאות ומסויס: **שתין** אפין. שהיה מעשים בשעשו בשבשל הכר עליהם נאמר בלע ה' וכן הוא בילקוט סוף מכבת פעניות: **ה"ג** בילקוט וגו' היה דרש כ"ד אפין ופריך ולא דר' יוחנן יתיר כו'. וכי הוא היה יודע יותר ענין החורבן מהיה יודע רבי שהיה לפניו הרבה ומשני ר' ע"י שהיה סמוך לחורבן היה קשה עליו ובוכה והיה צריך להתנחם ולפשוק מכל רבי יוחנן לא היה קשה עליו כל כך מפני שהיה חבר החורבן

אסיפת אמרים

סלדיקים. (שם): לכך בא ואמר. דקשה כפל לשון בלע ולא חמל אלא בלע קלי מרבעים ולא חמל אפי' לצדיקים דכתיב לחמול עליהם תחלה. ופי' נאות יעקב סלדיקים כדלקמן. (שם): נאותיו של יעקב הצדיקים שבו כגון ור' שבם שעשרת מלכות מקדשו שם. (שם): ריב"ן ורבי כו'. הגירסא לריך לסיום מסופקת

באזני עברו בעיר אחריו והבו אל תהום עינכם ואל תחמולו ובתיב (שם) זקן בחור ובתולה וטף ונשים תהרגו למשחית. א"ר יוחנן למלאך קשה שביניהם אמר זה גבריאל שנא' (שם) ואיש אחד בתוכם לבוש בדים וקסת הסופר במתניו. ג' דברים היה אותו מלאך משמש קמנטור ספקלטור וכ"ג. קמנטור דכתיב וקסת הסופר במתניו. ספקלטור שנא' (יחזקאל ט) והחרימם בתגם לטבח. וכהן גדול שנא' (יחזקאל ט) ואיש א' בתוכם לבוש בדים וכתיב בכהן (ויקרא טז) כתנת בד קדש ילבש. ואיש כלי מפצו בידו מאני זיניה מאני סיתורייתא ומאני גלותיה. מאני זיניה ואיש כלי מפצו בידו. ומאני סיתורייתא (יחזקאל כג) בשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנופצות. ומאני גלותיה דכתיב (ירמיה נב) מפץ אתה לי כלי מלחמה. וכתיב ויבאו ויעמדו יאצל מזבח הנחשת. ר' יהודה בר"ס אמר עד מקום מחיצתם. ורבנן אמרי עומד ומזכיר חטאין של אחז דכתיב ביה (מ"ב טז) ומזבח הנחשת יהיה לי לבקר. מהו לבקר א"ר פנחס פסלו ועשאו בעלי מומין כמד"א (ויקרא יג) לא לבקר הכהן. (יחזקאל ט) ויאמר י"י אליו עבור בתוך העיר וגו'. אלו כתיב. ארשב"ל למלאך הקשה שבהן אמר זה גבריאל. (שם) והתויתו תו' ר"נ אמר אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו. ורבנן אמרי חתוכין ופספס. ורב אמר על שנתנה בכל צד תי"ו תיהי תיהי ותהי תהי. א"ר חנינא בר יצחק תמה זכות אבותיהן. רבי הושעיא שלח וא"ל לר' סימון בשביל שאת שרוי בביתו של קצין מפני מה אין אתה מוכיחן א"ל הלואי גהוי מאותן שבתוב בהן הנאנחים והנאנקים. א"ל והלא מהן התחילה הפורענות דכתיב (יחזקאל ט) ולאלה אמר באזני. א"ר אלעזר לעולם אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה אלא על הטובה הה"ד (שם) ולאלה אמר אלהים באזני אכ"ם אלא ולאלה אמר באזני עברו בעיר אחריו והבו אל תחום עינכם

מתנות כהונה

כמוך וגו'. כ"ג מ"ר יוחנן למלאך קשה שביניהם אמר זה גבריאל וכן הוא בפ' במה בהמה (לד) ולפיכך מציב ליה בפני עצמו דוגמת מה שאמרו בפרק הלן מריפות מדוקי שבהן חמשה ויקלקול יחזקאל (שמט) גרם למלאך רחמים ומסייע ליה מה דאמר לקמן שהוא כ"ג שמיכאל הוא כ"ג של מעלה: קסנטור. בערוך גרס קייסטור ופי' סופר: ספקלטור כ"ג שבמים ההורג שהייבים מיתה: החרימם כו'. הכי שמעינן ע"י קצת כת"מ לב שבמים כתרגומו רבדקטוליא: סיתורייתא. לשון סתירה וכתיב הכא כלי מפצו: גלותא. גלות ממש: מאניה זייניה. כלי זיין: מנופצות. מנוסרים וכתיב הכא כלי מפצו. מפץ מפזר וכתיב הכא מפצו: עד מקום מחיצתם גרסי'. פי' במקום שהיה עומד המזבח בעוד שבית המקדש קיים כי בימים ההם כנר נחרב הבית והלי לכתיב נחתם מפרם בגמ' בפרק במה בהמה שהפורענות התחילה מן הלויים המשוררים בכלים של נחשת: אלו לשון חוק כת"מ ולא לילי סתרן: שקיימו את התורה כו'. פירש רש"י בפ' במה בהמה הפי' סימן להם שקיימו את התורה מרחש ועד סוף: חתוכין כו'. חתוך ומבורר וכן כי' הערוך: ה"ג ורב אמר על שנתנה בכל לד. פי' ת"ו ים בה חתיים לגדיקים וכי' תמות לרשעים כדלקמן בפרק במה בהמה: תיהי כו'. ומלת תי"ו דרש לשון חרדה וסוהה ועיין בערוך כלומר ים להחריד ולתהו על כל התועבות הנעשים בקרבך ועיין ביקלקול שם שמעת מוכחת אחרת לגמרי: תמה זכות כו'. הפי' ר"ת תמה תמה: הלואי כו'. מי יתן ונהיה בכלל הצדיקים הנאנחים ומצטערים על כל התועבות (ולא היו מוכיחן. יפע"ת) וברצותו לחיים ותמה למות כי לחייהם תמה לכך ובכי מוכת ביקלקול מליה מזמור י"ב: א"ל. וכי לא מהן התחילה הפורענות על שלא מיחו למוכן וכדמפרש ומזיל: ה"ג תמה בחזי מ"ר מלישנא לעולם אין הקב"ה מיחד שמו על

לאשלמא מדינתא. כיון דחסל ר"א צלותיה שלח ואייתיה. א"ל מה אמר לך הדין כותאי. א"ל לית אנא ידע מה לחיש לי באודנאי ולא שמעית ליה כלום דאנא בצלותי קאימנא ולית אנא ידע מה הוה אמר. נתמלא רוגזיה לבן כוזיבא יהב ליה חד בעיטא ברגליה וקטליה. יצאתה בת קול ואמרה (זכריה יא) הוי רועי האליל עוזבי הצאן הרב על זרועו ועל עין ימיני אמרה לו אתה סימית זרועו של ישראל וסימית עין ימינן לפיכך זרועו של אותו האיש יבש תיבש ועין ימינו כהה תכהה. מיד גרמו עונות ונלכדה ביתר ונהרג בן כוזיבא ואיתיאו רישיה לגבי אדריאנוס. אמר מאן קטליה לדין. א"ל חד גונתאי אנא קטלתיה לדין. א"ל זיל ואייתיה לי. אזל ואייתיה ואשכח עכנא בריבא על צואריה. א"ל אילו לא אלהיה קטליה לדין מאן הוה יכיל ליה וקרא עליו (זכריה יג) אם לא כי צורם מכרם. היו הורגים בהם עד ששקעה הסוס בדם עד חוטמו. והיה הדם מגלגל אבנים של מ' סאה והולך בים ארבעה מילין. ואם תאמר שקרובה לים והלא רחוקה מן הים ד' מילין. וכרם גדול היה לו לאדריאנוס י"ח מיל על י"ח מיל כמן טבריא לציפורי והקיפו גדר מהרוני ביתר ולא נזר עליהם שיקברו עד שעמד מלך אחד ונזר עליהם וקברום. ר' הונא אמר יום שניתנו הרוני ביתר לקבורה נקבעה הטוב והמטיב. הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה. נ"ב שנה עשתה ביתר אחר חורבן הבית. ולמה נחרבה על שהדליקו נרות לחורבן בהמ"ק. ולמה הדליקו. אמרו הבוליוטון שבירושלים היו יושבין באמצע המדינה. וכד הוה סליק חד מנהון לצלאה אמר ליה בעית לאיעבדא בוליוטין. א"ל לא. בעית לאיעבדא ארכונטים. אמר להו לא. אמרי ליה מן בגין דשמענא דאית לך הדא ייסיא את בעי מזבנא יתה לי. א"ל לית בדעתי. והוה כותב ומשלח אוניתיה לבר ביתי' אין אתי נבר פלוני לא תשבקוניה

מתנות כהונה

לאשלמא. למסור ולהפליט מותר ביד המוסר ופן היה גיטומלמי: ה"ג כיון דחסל ר"ל כו'. פי' כיון שסיים ר"ל תפילתו שלח בן כוזיבא לחכירו ואמר לו כו': דאנא בגלותי. פי' שאני בחפלתי שמדמי: בעיטא גרסינן. ופירושו לשיפה ברגל: אמרה לו. הבת קול לשון בפסוק זה: ואייתיאו כו'. והביאו לפניו כו': גונתאי כו'. פי' מלשון גונדא שפירושו חיל וגיטומלמי גרס קונטי. וגילגול החזהו בגרס גונתי: אייתי לי. לך והבא לי גופו וכן הוא בגלגול המיתו והלך והביאו ומצא נחש כרוך על עוקבו אמר חס לה שלכלוכו המית לזה מי היה יכול לו: ארבעה מילין. ד' מיל הי' מהלך הדם ביום בתוך מי היה: כמן טבריא. כמו שים מן טבריה כו': והקיפו גדר. גיטום' ים שהגדר היה נגוד מלא קומה שים עם פיסוע ידיו למעלה: ה"ג גיטומלמי כ' הוגע אמר יום שנתנו הרוני ביתר לקבורה נקבעה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה: עשתה. עשבה שלא נחרבה: הדליקו נרות. מפני שמחה: הבוליוטין. העשירים והכמי עלה היו יושבים באמצע ירושלים וכשהיה עולה לאחד מהם מלגאי ביתר להתפלל גיטומלים ואמרו לו מגאי יוסלים שמעתי עליך שלשוק ליעשות הכמי עלה ושיהו גיטומלים ולכי לכפום עמו בדברים אמרו כן כוזב אמרו לו ולא תילגה ליעשות שר ושוב ושיהו בעיניך כעני מכעין: ה"ג מן בגין דשמענא כו' עד ליסיא שם בעי כו'. ופי' טוב אמר שמעתי עליך שים לך נהלות שדה שתלה לשוכרים לי ואמר לו אין בדעתי בלומר היני רוצה למוכרה ס"ג גיטומלמי בשטרות שלות שלמסמרות ושיה גיטומלמי כותב שטר מכירה בשמו על לוחו שים מכיתר וגיטומלמי יש בתגיריו כתעתו ותתמוהו לו: ומישלח מוסיפים

אסיפת אמרים

(סס): והיה כותב. גיטומלמי לישנא אחרינא ס"ג מה שם בעי מן דין כתוב ולגלג תתוס והיה כותב ומכניים

אמר ר״י ב״ר היה דורש (במדבר כד) דרך כוכב מיעקב אז תקרי כוזב אלא כוזב. ר״ע כד הוה חמי ליה להרין בר כוזיבא הוה אמר היינו מלכא משיחא. א״ל ר׳ יוחנן בן תורתא עקיבא יעלו עשבים בלחייך ועדיין אתי בא. א״ר יוחנן (בראשית כו) הקול קול יעקב. קול אדריאנוס קיסר הרג בביתר פ׳ אלף רבוא בני אדם. ופ׳ אלף תוקעי קרנות היו צרין על ביתר והיה שם בן כוזיבא והיו לו ר׳ אלף מקוטע אצבע. שלחו לו חכמים עד מתי אתה עושה לישראל בעלי מומין. א״ל והיאך יבדקו? אמרו לו כל מי שאינו עיקר ארז מלבנון אל יכתב באספטרטיא שלך. והיו לו ר׳ אלף מבאן ומבאן ובשעה שהיו יוצאין למלחמה היו אומרים לא תסעוד ולא תסביף הה״ד (תהלים ס) הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו. ומה היה עושה בן כוזיבא היה מקבל אבני בליסטרא באל מארכובותיו וזורקן והורג מהן כמה נפשות ועל זה אמר ר״ע כך. ג׳ שנים ומחצה הקיף אדריאנוס קיסר לביתר והיה שם ר׳ אלעזר המודעי עסוק בשקו ובתעניתו ובכל יום ויום מתפלל ואומר רבש״ע אל תשב בדין היום ולבסוף נתן דעתו להזור אחת חד כותאי ומצאו וא״ל כל יומין דהדא תרנגולתא מתגעגע בקיטמא לית את כביש לה. אלא הבתן לי דאנא עביד לך דתתבשינה יומא דין. מיד עליל ביה בכובי׳ דמדינתא ואשבחיה לר״א דהוה קאים ומצלי. עבד גרמיה לחיש באודניה דר״א המודעי. אזלון ואמרון לבר כוזיבא הביבך ר״א בעי לאשלמא מדינתא עם אדריאנוס. שלח ואתייה לההוא כותאי. א״ל מאי אמרת ליה. א״ל אין אנא אמר לך מלכא קטיל ליה לההוא גברא ואין לית אנא אמר לך את קטיל ליה לההוא גברא. אבל מוטב ליקטליה להוא גברא לגרמיה ולא תתפרסין מיסטירין דמלכיותא. בן כוזיבא סבר בדעתיה דבעי לאשלמא

אסיפת אמרים

מסופקת. (מכר״ס) : ר׳ אלף מבאן. יר׳ אלף מכאן. נגרסי׳ (יפע״ת) : בבוביא. דלך ניב כי דלך שטעה לא היה יכול לכנות מצד שבומיים. שם

מתנות כהונה

כוזב. ר״ל בן כוזיבא : כד הוה כו׳. כשבאתה למותי כן כוזיבא : ועדיין. היינו מטיח בה: קול מדריאנוס כו׳. ר״ל מה שכתוב הקול קול יעקב פירושו קול יעקב ומוקף בגרס מדריאנוס וכן הוא בהדיא בפ׳ המיזקן מז. וכיוצאלמי פ׳ בתרא דתעניות וכך צריך להגיה פה: מקוטעי אצבע. כל אחד ואחד היה קוטע באצמו אצבעו מחוזק לב ומיין כה: יבדקו. הם לא גבורים ומפילי לב: איסטרטיא. הכוכא ודוגמתו בב״ל פ׳ כ״ו: מבאן כו׳. כלומר מלך ומלכו: לא תסעוד כו׳. כלפי מעלה אמרו לו תסייע לותנו ולא תסייע לאויבינו להסחים ולהחלים לותנו: ה״ג לא תסעד ולא תסכוך וכן הוא בירושלמי ובערוך ופי׳ הערוך עניין השחתה וגראה שהוא מלשון סקבא דשתא דגלח בפרק עגרה יוקסין ובפ׳ הלק בין שקבי דמומי בפירושה עניין חבורות והשחתה ועיין שוף פסוק היה כתוב: ולא תגע ונו׳. אין אנו נריכין שתגע בגבותיהן ועיין עוד בפ׳ המיזקן (פס) שהרי דוד נמי אמר סכי: ועל זה. על פלאי גבורותיו של בן כוזיבא היה אומר ר״ע שהוא מגבי המשיח כדלעיל: ולבסוף. נתן הדעתו להזור לתלמוד: מתגעגע. מתפלפל ומתפלש בחכמה ועל רבי תלמוד אמר כן על שהיה מתפלפל בשק ואפר ותפלה: דאנא כו׳. שתי עושה לך שתכבוש תותה יום הזה מיד ונכנס בשער העיר ומצא שם ר״ש שהיה עומד ומתפלל: בבוביא. פירושו שער ומלך בבא יהודי: עבד גרמיה. פי׳ עשה את עצמו כחילוני להסתיר בחזנו של ר״ש והלכו הרואים ואמרו לבן כוזיבא דוקר ר״ש רוצה להפליט למסור העיר לאדריאנוס: שלח בן כוזיבא והביא לותו כותי: מוטב כו׳. מוטב שימית אותו אים ר״ע ולא יתגלה סודנות המלך ביון שבין כך ובין יומת. וכיוצאלמי יש נאמר לו שלהם לו להפליט העיר ביד התויב ונירסת הספר לא כן היא:

יכיל למיקטליונן וקרא עליהון אם לא כי צורם מכרם . ב' ארזים היו בהר המשחה ותחת א' מהן היו ד' הנויות של מוכרי טהרות ומן האחר היו מוציאין מ' סאה נוזלות לכל חדש ומהן היו ישראל מספיקין לקנים . טור שמעון הוה מפיק תית מאה גרבין . ולמה חרב אי תימא מן הזונות . והלא לא היתה אלא ריבה אחת והוציאוה משם . א"ר הונא משום שהיו משחקין בכדור בשבת . י' אלפים עיירות היו בהר המלך לר' אליעזר בן חרסום היה האלף אחד מהם וכנגדן היו לו אלף ספינות בים . ג' עיירות היה טימס שלהם עולה לירושלים . כבול שיהין ומגדלא . ולמה הרוב כבול מפני המחלוקת . שיחין מפני כשפים . מגדלא מפני הזונות . ג' עיירות היו בדרום והיו מוציאות כפלים כיוצאי מצרים ואלו הן כפר ביש כפר שיחלים כפר דיכרין . כפר ביש למה נקרא שמה כפר ביש דלא הות מקבלא אכסנייא . כפר שיחלים למה נקרא שמה כפר שיחלים דהוו מרבין בניהון כאילין תחלוסיא . כפר דיכרין למה קורא שמה כפר דיכרין דכל איתתא דהות תמן הות ילדה בנין דכרין . וכל איתתא דהות בעיא למילד נקבה הות נפקא לבר מן קרתא והות ילדה נקבה . וכל איתתא אחריתא דהות בעיא למילד בר דכר הוה אתיא תמן והות ילדה זכר . וכדו כד את נצעהון בשתין רבוון דקניי לא נסיין להון . א"ר יוחנן קפצה לה ארץ ישראל . רב הונא אמר ג' מאות הנויות של מוכרי טהרות היו במגדלא דצבעייא וג' מאות הנויות של אורגי פרוכת היו בכפר נמרה . ור' ירמיה בש"ר חייא בר אבא אמר פ' אחים כהנים היו נשואים לפ' כהנות אחיות בלילה א' תלונתו בחדא גפנא חוץ מאחים בלא אחיות חוץ מאחיות בלא אחים חוץ מלוים

מתנות כהונה

פיטומו דתמרוג ספיקוסו הערוך לו רמצ הערוך כין כך וכין כך הוא עיקר ובמס : הבי גרסינן ביהו' **שני** תרומה היו בהר המבחר ותחת אחד מהם כו' : **לקנים** . קני גדות שתי יוסיס קרוי קן : **ה"ג** בילוסלמי **טור** שמעון והוא שם מקום וכן הביתו הרוקח בהלכות שבת בערוך גרס בימו שמעון והוא טעות כופר : **ה"ג** בילוסלמי ובערוך שלם מלות גרסינן דמדקיש **לקפיס** בכל עלובת דשבת ולשם כו' ופי' הערוך הוא מפיק ג' מלות כפיפות של פיקוחי לחם היה מוליא לעניים בכל ערב שבת : **מרקיע** . לשון שלמים והחיכות ושיין לשל דף מ"ד ט"ב : **ריבה** נערה והיא היתה זוגה ואמר כן לפי שהם לומרים בילוסלמי שמשם זוגות מהכהנו : **לרבי** אלעזר בן חרסום היו אלף . פי' אלף מהם היו לרבי אלעזר בן חרסום : **ה"ג** בילוסלמי העיירות שלהם עולה בילוסלים בעגלה . ויש לומר שהוא מלבון טימי שפילוסלמו הוא ובמיס ול"ל שהם שהיו מעלים לירושלים היה הרבה מאד והיו לריכין להעלותו בעגלה ולפי פי' הערוך ערך ממש לא ידענא מאי לריך היה : **מוציאות** כפליים כו' . כך מנסיס היו בהם : **אכסנייא** . לא היו מקבלים לוחסים : **ה"ג** דהוו מלבן בניהון כחילוס כו' . פי' היו מגדלים בניהם ומפרנסים לוחם כשחלים : **הוה** אחית כו' . היתה בת לשם והיתה יולדת זכר . ומשה שבתוך השיר כשהיתה רוצה ליולד נקבה היתה יוצאת חוץ לעיר : **ה"ג** וכדו כד את לעטון כו' . פי' ושתה כשהתה טוען על מקומם שהיה רצוי קנים לא יכולה לשתת ולהחזיק לוחם וביהו' גרס בהדיא לא נפיק : **נצעהון** . **ה"ג** בילוסלמי ומלשה שהוא כמו נעלהון ושין בימו עוד : **אורגי** תכולת . **בגנוס** גרס פלגם ומלשה שב"ל הוא גירסת הערוך שגרס פילגון וע"ש ופי' פילוני"ן בלע"ז : **ה"ג** בילוסלמי

אסיפת אמרים

גרסי' פי' שמעו שהרוסיים בלוים לשלחם עמהם וכשיגלו לקלתם פגע בהם זקן ג' ל"ל הסובל יהיה בעזרכם מיד תלם . (שם) : תחלוסיא . מין ירק הוא ובגיטין ג"ז קאמר שסיס פרנסתן מן שחלים . (שם) : וכדו כד אתו צנעיהון . גרס פי' ושתה שבתו ומשיבנו שומשין בל ישכחל בלשונם . (מכר"ם) : קנינו

תשבקיניה מיעל לאיסיא דהוא מזבנא לי. והוה אמר דהוא גברא חליאי צדיאה אורחא מלהלכא באילין פלטייאתא. קרב קצנו קיצא דההוא ביתא. איתברת רגליה דההוא גברא ולא סליק להדא זויתא. הה"ד צדו צעדינו מלאו ימינו יומא דההוא ביתא. אף אינון לא פשת להון טב דבתי' (תהלי יז) שמח לאיד לא ינקה. א"ר יוחנן ג' מאות מוחי תנוקות נמצאו על אבן אחת. וג' מאות קופות של קצוצי תפילין נמצאו בביתר וכל אחת ואחת מחזקת ג' סאין וכשאתה בא להשבון אתה מוצא ג' מאית סאין. אמר ר"נ ה' מאות בתי סופרים היו בביתר וקטן שבהם לא היה פחות מג' מאות תינוקות והיו אומרים אם יבאו השונאים עלינו במבתבין הללו אנו יוצאין ודוקרין אותם. וכיון שגרמו העונות ובאי השינאים ברבי באו"א בספרו ושרפו אותם ולא נשתייר מהם אלא אני וקרא על עצמו עיני עוללת לנפשי וגו'. שני אחין היו בכפר הרוכא ולא הוון שבקין רומאי עבר תמן דלא הוו קטלי יתיה אמרי כל סמא דמילא ניתי כלילא דאדריאנום וניתיב בראשו של שמעון דהא רומאי אתון. מן דנפקין פגע בהון הד סבא א"ל ברויא בסעדיכון מן אליון אמרו ליה לא נסעוד ולא נסביך מיד גרמו עונות ונהרגו ואיתיאו רישיהון לגבי אדריאנוס. אמר מאן קטיל אילין. א"ל חד גננתאי אנא קטילת להון. א"ל זיל אייתי לי פיטכמייהו אזל אשבח עבנא בריכא על צואריהון אמר אילו אלההון דאילין לא קטיל להון מאן הוה יכיל

אסיפת אמרים

והכניס מספ והוון מכלמין כו'. (מס): ט' מאות. סליק גרסי'. (מס): במכתבין. בקולמסי ברזל שטוח מגד לחד חרט לכתוב בם ומע"ל הד בכתין לגרור הכתיבה כמו בפי' הרמב"ם מכתב המוכר בפ' י"ג דכלים. (יפ"ע): עיני עוללה. וס"ם עיני נוולה ועוללה כדמעה מעני שנעשו לבדם נשארה מכל בנות עירי ועוללה מלשון ועוללתי בעפר קרני. (מס): אמרו. כל סמא שיקר הדבר והכניסו להמלט מהם שנכניע כתרו של אדריאנוס ונתן נראהו כלומר שנשתעבד. (יפ"ע): וניתיב. כלשהיון שמעון גרסי'

מתנות כהונה

גרסינן. פי' משלח שעיר מכיוצ זו לשיר ביתר ולבן ביתו של אותו איש הממונה על כל אשר לו ואיש אומר לו אם יבא אדומך פלוני אל תניחנו לבא עוד בגבולנו שכבר מכרה לי: והוה אמר כו'. מי יתן ומכבר רגלי ולא עליתי לאותו זיתים ולירושלים קרוב כן דרך בזיון מרוב שער ובוב קלל גם הניח כדמפרש ואזיל: צדיאה כו'. כלומר יפי כלון שיהכה הדרך שלא יעלו בו עוד כאלו הניח ודרך בזיון קורה לירושלים הר מכח ודומתו בפ"ב ד' ל"ב עבר בהדין פלמתיים לפי

פי' הערוך וכן במדרש חזית בפסוק כמגדל דוד ולפי פירש"י בפ"ב ד' ל"ב פירושו כמו פלטין המלך שקורין פלט"ס: קיצא דההוא ביתא. יקרב קיצו של בית המקדש ושיון לקמן בפ' לדו נעדינו: אף אינון כו'. אף הם בני ביתר לא הרבה להם בוכה ובירושל' נרש לא נפקא להון טבתות פי' לא יצא להם לטובה: שדש מלשון מוחי כו'. כך הוא בירושלמי ולפי גירסת הספר דלקמן לריך לחיות מחה קופות של קלוני כו' אבל בירוש' גרס שלש קופות של שלשה שלשה סאין וים מומיס מסע של שלש סאין: ובשאת כו'. בירוש' לא גרס ליה כלל: במכתבין. קולמוסין ועטים סופר: ברבו כו'. כל ספריהם היו עשויים בגליון כעין ספר תורה שלנו: ולא היו שבקין כו'. לא היו מניחים הכותיים לעבור שם בהיו הורגים אותם: אמרו. כל שם ושרש הדבר נלא לחזק ולהרגו כלם עד שנקח כתר המלך ונשב אותו על ראש במעון והוא היה ראש הכותיים בהים ונלח לקראתם ובירוש' ובילקוט אחרון: מן דנפקין כו'. משילמו פגע בהם זקן אחד ואמר לו (להון) הבורח יתבבך יהא בשורתכם מן נרה ולוקה וקיצה: אליון עין נרה וקיצה כדאמרין בערכין אילין בעלמא הוא דנפל בפומייהו ופירש"י קיצה: ה"ל בילקוטי ובילקוט אחרי ליה לא נסעוד ולא נסכוך ופירוש המלה לשל: פיטומייהו. נופיסס ויל בדקרי יל דס גדלו שנתפטם גדול ורחב או מלשון שורש כמו דתם אחר

בערב תלינו אלא ארחות דדנים ארחהון דבני דדנייא עבדין בן. וכי כן עבד אבוהון לאבוכון מה כתיב באבוכון (בראשית כח) ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער. ואתם לא קיימתם לקראת צמא התיו מים. וכי מטיבותהון אייתין לגביכון (ישעיה כח) כי מפני חרבות נדדו. מפני חרבו של נבוכדנצר נדדו. (שם) מפני חרב נטושה מפני שלא היו שומרים שמיטותיהן כראוי כד"א (שמות כג) והשביעית תשמטנה ונטשתה. (שם) ומפני קשת דרוכה ע"י שלא היו שומרים שבת כראוי כד"א (במדבר יג) בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים נתות בשבת. ומפני כובד מלחמה מפני שלא היו נושאין ונותנין במלחמתה של תורה דכתיב בה (במדבר כח) על כן יאמר בספר מלחמות י"י. דא"ר יוחנן מגיבתון ועד אנטיפרס ס' ריבוא עיירות היו וקטנה שבהם זו בית שמש הה"ד (ש"א ו) ויך באנשי בית שמש וגו'. ובדון אפי' מאה קני לית בה. א"ר יוחנן משמרתה היתה קטנה במשמרות והיתה מוציאה פ' אלף פרהים. במה פולמסאות עשה אדריאנוס תרין אמוראין חד אמר נ"ב וה"א נ"ד. א"ר יוחנן אשרי מי שראה במפלתה של תדמור למה? שהיתה שותפת בשתי הורבנות. ר' יודן אמר בהדרבן ראשון העמידה פ' אלף קשתין ובשני העמידה מ' אלף קשתין ר' הונא אמר בחורבן אחרון הם כראשון: (ו) חרם בעברתו מבצרי בת יהודה. ר' יודן אמר כל בירה ובירה שהיתה בירושלים לא היתה ראויה להכבש פחות ממ' יום. ר' פנחס אמר פחות מן' יום. וכיון שגרמו עונות הרם בעברתו מבצרי בת יהודה הגיע לארץ. חלל ממלכה ושריה חלל ממלכה אלו ישראל כד"א (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. ושריה אלו שרים של מעלה. את מוצא עד שלא באו השונאים היה ירמיה אומר להם עשו תשובה שלא תלכו בגלות. אמרו לו אם

מתנות כהונה

מבאכלו לקמו כל אחד ואחד מד ונתנו לתוך פיו וסיה קרוח נקנם בפיסו וכריסו נקעקע: **מי** נתון כו'. לעומר מי יתן הערביים פילינו ניער פחוח הלבנון אלא מפני פחוח הדרך ניבלו שם בגולה יפרפל קטן בני דודיהן והערביים הקדימו ולימ ניער דרך הערבית הסיירות וניו מקדימין חותם במיני מלוחים כן הוח בפיהם" בספר ישעיה (ובילקוט ל"ך רפט) ונתב זה דרם תרחק דודיהם וכי כן הוח דרך בני דודיהם לעבות כן לבני דודיהן וכי כן עשה הקב"ה פחוח תפיסה על יפרפל לתפיסה ימפעלא כו' עד ואתם לא קיימתם להניח מים לקרקת הממלחים ומוב דרם פסוק כי מפני חרב וגו': **ה"ג** וכי מטיבותיהון אתיין כו'. פי' וכי מפני טובתם באו אלא לכם ואלא לא בלו אלא מתוך לרה לגורה ולפיכך היה להם לרחם עליהם: **ה"ג** ניובולמי ויולקוט. ממטותיהן כרחוי כד"א והסביעית תשמטנה ונטשתה: **מפני** קשת דרוכה. ע"י שלא היו שומרים שבת כראוי כמד"א בימים: **מגיבתון**. משיר גבת: **בית** שמש וגו'. סיפא דקרא ע' אלף איש וחמשים כפ' אלו נהמרין כלי תפהו ור' אלעזר הה אמר כ' אלף וכל אחד אקול כע' אלף מסמהדרין ואל אמר ע' היו וכל אחד אקול כל אלף: **ובדון**. ועשה אחר החוכן אפי' מאה קנים אין יכולין לעמוד בה כי קטן הוא מהכיל והעשה נכתב למעלה בקפלה ארץ יפרפל: **משמרתה** כו'. על בית שמש ועניין המשמרות עיין בערך בשלשה פרקים במסכת תענית: **פולמסאות**. חילות כד"א שמס סוטה בפילמוס על הספסיומס כו': **של** תדמור נרסי' והוא שם מקום כמו שנאמר ויבן את תדמור במדבר וזכר במסכת שבת פרק במה מדליקין עד דלית דנלח דתדמודאי: **קשתין**. כוכב קשת וניובולמי גוסס קבניס והוא גם כן לשון חוה חנים כד"א נבי קשב מריני קושבו כתן: **ס"ג בחורבן** ראשון העמידה פ' אלף ובשני העמידה מ' אלף. ועיין בילקוט סוף פרשה וילא ושם בפרשה ובערוך ערך קשת: **הם** כראשון

מלוים וחזין מישראל . פ' אלף פרחי כהונה נהרגו על דמו של זכריה כנ"ר יודן שאל לר' אחא היכן הרגו את זכריה בעזרת ישראל או בעזרת נשים א"ל לא בע"י ולא בע"נ אלא בעזרת כהנים ולא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל . תמן כתיב (ויקרא ו) ואיש איש מבית ישראל אשר יצוד ציד היה וגו' וכסהו בעפר ברם הכא כתיב (יחזקאל כד) כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע שמתתו לא שפכתתו על הארץ לכסות עליו עפר . וכ"כ למה (שם) להעלות חמה לנקום נקם נתתי את דמה על צחיח סלע לבלתי הכסות . ר' עבירות עברו ישראל באותו היום הרגו כהן ונביא ודיין ושפכו דם נקי והללו את השם וטבאו את העזרה ועבת ויוה"כ היה . כיוצא שעלה נבוזראדן הזייה לדמיה דזכריה דהוה קא רתח א"ל מאי היא אמרו ליה דם פרים וכבשים . אייתי פרים וכבשים ולא אידום . אייתי כל מיני דכים ולא אידום . אמר להון אי אמריתו לי מוטב ואי לא אנא מסריקנא לכיורא דהנך אינשי במסריקין דפרזלא . ולא אמרו ליה . והשתא דאמר להו הכי אמרו ליה מה נכסי מינך נבייא כהנא הוה לן והוה מוכיח לן לשום שמיא קביל ולא קבלינן מיניה אלא קאיבנא עילויה וקטלינן ליה . א"ל אנא מפייסנא ליה אייתי סנהדרי גדולה שחט עילויה ולא נח ושחט סנהדרי קטנה עילויה ולא נח . אייתי פרחי כהונה שחט עילויה ולא נח שחט תינוקות של בית רבן עילויה ולא נח . א"ל זכריה טובים שבעמך איבדתי רצונך שיאבדו כולם? לאלתר נח . והדר נבוזראדן הרשע תשובה ואמר ומה מי שמאבד נפש אחת מישראל כך כתיב בו (בראשית ט) שופך דם האדם באדם דמו ישפך . אותו האיש שאיבד נפשות הרבה עאכ"ו . מיד נתמלא הקב"ה רחמים ורמז לדם ונבלע במקומו . כך פ' אלפים פרחי כהונה בקעו בחיולותיו של נבוכדנצר ובידן מניני זהב . הלבו להם אצל ישמעאלים והוציאו להם מיני מלוחים ונודות מנופחו' . אמרו להם נשתה קדמיי . אמרו להן אכלו קדמיי ולבתר כן אתון שתיין . מן דאכלון הוה נסיב כל חד וחד מיניהו זיקא ויהב ליה בפומיה והוה רודא עליל בבריסיה ובקעה ליה הה"ד (ישעיה כג) משא בערב ביער בערב תלינו ארחות דדנים לקראת צמא התיו מים יושבי ארץ תימא בלחמו קדמו נודד . מי נתון ביער הלבנון

מתנות כהונה

חוץ מלחיים בגד להיות והוץ מלחיים בגד לחמיש : והללו לה הכס ניחוס' לח גרס ליה לבל לעיל בפרישתא כ"ד ולק' (ד' מ') גרס ליה ולריך לומר דסבא ווש כפוחים הסיב ליה כחלח כי סבא סבחון הוה : רתית . תוספ ומנעגע כדבר הכותח : לא לידוה . לח לידמה לו : ולא לממו ליה כי . ה"ג ג"כ לק' (ד' מ') ובמדבר קהלת (ג' פו) וכי לכי' בהגמה וכהפחדה זחה לח לממן לו כי חבבו כי יחמין להם מלחר בעמדו בדבריהם על כל הגמה והפחדה הזחה ועכבו בעל כל זחת לחמר להם לינו כן כחו בחמרחם ולח המין להם לחמן לו מה נעלים ממך נדוע כהן היה והיה מוכיח לותנו לבס בחים ולחמר לנו קבלו דברי ולח קבלנו ממנו הלה עמדנו עליו והמהיחו ובפ' המזקין ל"ד ובפרק חלק ל"ו לחיתת שמיד בהגזס עליהם היו לומרים לו לחמת : אמר לו נבוזרלדן . לכלי לותו דס של זכריה : כך כתיב בו כו' . לכומר פירוסו של פסוק זה הוה כך מיכבדו כל כך כמה נפשות על נפש חחת : מיד נתמלח כו' . ניחוסלמי גרס ליה קודס והרהיב ולקמן (ד' מ') גרס כמו כלן : ה"ג ניחו' ובילקוט ישעיה . שמוחס חלביס פרחי כהונה נקעו כו' : בקעו . הלכו בחזקה בקרב כל המחנה כדחמרינן בפלבה גבוהי דוד ויבקעו במחנה פלשתים : נשתה קדמיי . נבחה קודס שחלכל חמרו לה חכלו מקודס והל"ל חבמו

בירושלים נמלט גבוריהם של ישראל וכפתו ידיהון לאחוריהון. אמר הקב"ה (תהלים נה) עמו אנכי בצרה כתבתי בתורה ועכשיו בני שרויין בצער ואני ברויח כביכול השיב אהור ימיני. ולבסוף גלה אותו לדניאל הה"ד (דניאל יב) ואתה לך לקץ? א"ל ליתן דין. וחשבון. א"ל הקב"ה תנוח א"ל והנהה לעולם. א"ל ותעמוד. א"ל עם מי עם הצדיקים או עם הרשעים? א"ל לנורלך עם הצדיקים. א"ל באחרית הימים או באחרית הימין. א"ל לקץ הימין אותה ימין שחיא משועבדת לקץ נתתי ליומיני גאלתי את בני גאלתי את ימיני והוא שאמר דוד (תהלים כ) למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך ועננו: (ט) ויבער ביעקב כאש להבה אכלה סביב. ארשב"ל כשהפורענות באה אין מרגיש בה אלא יעקב מ"ט ויבער ביעקב כאש להבה. וכשהטובה באה אין מרגיש בה אלא יעקב הה"ד (שם יד) יגל יעקב ישמח ישראל: (י) דרך קשתו כאויב ר' איבו אמר הן לא פלשו אחר מדה"ד אף מדה"ד לא פלשה אחריהם. הם לא פלשו אחר מדת הדין שנא' (במדבר יח) ויהי העם כמתאוננים מתאוננים אכ"כ אלא כמסיגי. (הושע ב) היו שרי יהודה כמסיגי גבול מסיגי אכ"כ אלא כמסיגי. (שם ד) כי כפרה סוררה כי פרה סוררה אכ"כ אלא כפרה סוררה. ומדה"ד לא פלשה אחריהם דרך קשתו אויב אכ"כ אלא כאויב. ד"א דרך קשתו כאויב זה פרעה שנא' (שמות טו) אמר אויב. נצב ימינו כצר זה המן שנא' (אסתר ז) איש צר ואויב. ד"א דרך קשתו כאויב זה עשו דכתיב (יחזקאל לו) יען אמר האויב. ויהרג כל מחמדי עין ר' תנחום בר ירמיה אמר אלו בנים שהן חביבים על אבותם כגלגל העין שלהם. רבנן אמרי אלו סנהדרין שהן חביבין על ישראל כגלגל העין: (יא) אהל בת ציון שפך כאש חמתו. ד' שפיכות הן לטובה וד' שפיכות הן לרעה. ד' שפיכות לטובה שנא' (זכריה יב) ושפכתי על בית דוד ועל יושב ירושלים רוח חן ותחנונים. (יואל ג) והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר וגו' וגם על העבדים ועל השפחות בימים ההמה אשפוך את רוחי. (יחזקאל לט) ולא אסתיר עוד פני מהם אשר שפכתי את רוחי על בית ישראל נאם י"י אלהים. וד' שפיכות לרעה שנאמר (ישעיה מב) וישפך עליו חמה אפו. וביחזקאל כתיב (יחזקאל לט) בשפכך את חמתך על ירושלים. וכתיב כלה י"י את חמתו שפך חרון אפו. והדין שפך כאש חמתו: (יב) היה י"י כאויב א"ר איבו הן לא פלשו אחר מדה"ד אף מדה"ד לא פלשה אחריהם. הם לא פלשו אחר מדה"ד דכתיב ויהי העם כמתאוננים מתאוננים אכ"כ אלא כמתאוננים. היו שרי יהודה כמסיגי גבול מסיגי אכ"כ אלא כמסיגי. כי כפרה סוררה פרה סוררה אכ"כ

מתנות כהונה

(שם): אין מרגיש כו'. פי' יעקב אבינו מרגיש יותר מאלו אבות ונלמוד מדבני למימר יעקב כתב דכתיב ויצחק ובן יגל יעקב כו'. (שם): וארבע שפיכות לרעה. לף שנמצאות עוד מקראות כאלו לא תמיב רק חיפת דכתיב לף לו חימה ומקראות מכיוחזקאל תמיב לסו בהדא על כל בשר ומד על העבדים וכו' ומפחמת מלוקים בהכחפת המקבלים. (שם): לשלשם

אסיפת אמרים

גלי נער: גילה לומה. פימוי (חיה) חיה עמם בגלה בכיכול: ליתן דין. דרך אגלה אמר לו כן: ותנוח. גלה דין ומצאנו ל"ג כמ"י והכהה לעולם כלומר וכי לא תעמוד לתמיים המתים: הימים או חימין. עיין מזה כמ' הזוהר בפרשה ברלמים בפסוק ויבא קין מפרי האדמה וגרמז ג"כ ברים פרכם מקן: גאלתי אם בני כו'. כשתגאל אם בני ככר נגאל ימיני: דרך. הם לא פלשו כו' מהבאר לעיל (ה' ח'): סיס

אם יבאו השונאים מה יבולים לעשות לנו. ה"א אנא מקיף לה היכת מיא והרינא אמר אנא מקיף לה חומת נורא והרינא אמר אנא מקיף לה היכת פרזלא. אמר להו הקב"ה בדידי אתון משתמשין עמד הקב"ה ושינה את שמותם של מלאכים דעל מיא עבד על נורא ודעל נורא עבד על פרזלא והיו מזכירין שמותם מלמטה ולא היו עונין להם ה"ד (ישעיה מג) ואחללם שרי קדש. וכיון שנרמו העונות ובאו השונאים התחילו מזכירין שר פלן איתא עביד לי מילא פלן. א"ל לית בהילי דאנא מרים מינה. ד"א הלל ממלכה ושריה הלל ממלכה זה צדקיה מלך יהודה. ושריה אלו שרים של מעלה: (ז) גדע בהרי אף כל קרן ישראל. י' קרנות הן. קרנו של אברהם. קרנו של יצחק. קרנו של יוסף. קרנו של משה. קרנו של תורה. קרנה של כהונה. קרנה של לויה. קרנה של נבואה. קרנו של בהמ"ק. קרנו של ישראל. וי"א קרנו של משיה. קרנו של אברהם שנא' (שם ג) כרם היה לידידי בקרן בן שמן. קרנו של יצחק שנא' (בראשית כב) נאחז בסבך בקרניו. קרנו של יוסף שנא' (דברים לג) וקרני ראם קרניו. קרנו של משה דכתיב (שמות לד) כי קרן עור פניו. קרנה של תורה דכתיב (חבקוק ג) קרנים מידו לו. קרנה של כהונה דכתיב (תהלים קיב) קרנו תרום בכבוד. קרנה של לויה שנא' (דה"א כה) כל אלה בנים להימן חוזה המלך בדברי האלהים להרים קרן. קרנה של נבואה דכתיב (ז"ח ג) רמה קרני כראים. קרנו של בהמ"ק דכתיב (תהלים כב) ומקרני רמים עניתני. קרנו של ישראל שנא' (שם קמח) וירם קרן לעמו. וי"א קרנו של משיה שנא' (ז"ח ג) ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו. ובולן היו נתונות בראשן של ישראל: וכיון שחטאו ניטלו מהן ה"ד נגדע בהרי אף כל קרן ישראל. וניתנו לעכו"ם ה"ד (דניאל ז) ועל קרניא עשר די בראשה ואחרי די סלקת ונפלת מן קדמיה תלת וכתיב בתריה וקרניא עשר מינה מלכיתה עשרה מלכין יקומון ואחרן יקום אחריהון והוא ישנה מן קדמיא ותלתא מלכין יהשפל. וכשישראל עושין תשובה הקב"ה מהזירן למקומן ה"ד (תהלים עה) וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק: הקרנות שנידע צדיקו של עולם אימתי הוא מהזירן למקומם לבשירומם הקב"ה קרן משיחו דכתיב (ז"ח ג) ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו: (ח) השיב אחור ימינו מפני אויב. ר' עזריה בש"ר יהודה בר"ס אמר כיון שנרמו עונות ונכנסו שונאים בירושלים

אסיפת אמרים

קרנו הרום בכבוד. זה נאמר על אברהם ומנחמם (ישעיה ס) ממלכו לגוי ויזמנם לו. (יבע"ם): רמה קרני. זהו סיפה וניתלה כדאיתא פ"ק דמגילה. (שם): ומקרני ראמים עניתני. לפי שמדד קרני בראם ונדר נבואת בש"מ בנבהן שם ויגילהו בשם כדאיתא בפ"ט. שם

מתנות כהונה

נרסינן. פיזום בתוכהן לאהרן העמידה כמו שהעמידה בראשון ואתי כר' יוחנן דאמר פיזום למי שבשבילם העמידה שמוסיף עליה: הרם ראשיה כו': אנא מקיף כו'. בשבעה שמות שרי מעלה לקיף סביב לירושלים הוסות מים והאחד אמר כו': בדידי כו'. במלאכים שלי אתם מתגאין וסומכין עליהן ולא אחזו בהשובה בראקע"ט בפ' כי תצא הבית מאמר זה וגרס בדידי אתם מתגאים והוא נכון יותר: דעל מיא גרסי'. פי' הבר הממונה על המים היה הקב"ה ממנה אותו על אם: התחילו מזכירין. פי' היו מבשישים אותם לומר להם בר פלוני בל ועשה לי דבר פלוני והוא מל' מינו בבתי ורבותי שמוסר ומפורש בהבי מעלתה זו ובראקע"ט נרסינן בבר מורם מעל מיניה: גדע. עבר קרנות. בכל אחד מאלו כתיב קרן כדמפרש ואזיל: לידידי. זה אברהם כמו שדרשנו על מה לידידי בניתי: ברווח. פי' ואתי שורש בלות

אף מלכות הזו כן עשתה הה"ד קול נתנו בבית י"י כיום מועד. ר' הונא ור' אחא ור' מיאשה בש"ר ינאי אף היא אינה צריכה ליפול אלא מבח אותו הקול הה"ד (ירמיה נ) מקול נתפשה בבל. ר"ב"ל אמר קול צרות מרגשות ואפלה עולה לכרך גדול של צור ולמה שקולו של עשו מקטרג הה"ד (ישעיה סו) קול שאון מעיר קול מהיכל קול י"י משלם גמול לאויביו: (טז) השב י"י להשחית חומת בת ציון. א"ר יוחנן לא מן הכויז הה"ד (ירמיה נ) כי על אפי וגו'. א"ר אילם כאדם שהוא עובר במקום מטונף ועוקם את הטבעו. נטה קו להטבה ויש קו לרעה. לטובה (זכריה ה) וקו יינטה על ירושלים. וקו לרעה דין נטה קו. לא השיב ידו מבלע ויאבל חיל והומה יחדיו אומללו כהה"ד דא"ר הונא בריה דר' אחא שורא וכר שורא: (יז) טבעו בארץ שעריה. ר' הונא בש"ר יוסי אמר שערים חלקו כבוד לארון לפיכך לא שלט בהם אויב הה"ד (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם לפיכך טבעו בארץ שעריה אבד ושבר בריחיה. מלכה ושריה בגוים אין תורה אם יאמר לך אדם יש הכמה בגוים תאמין הה"ד (שופטים ה) והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו. יש תורה בגוים אל תאמין דכתיב מלכה ושריה בגוים אין תורה. נביאיה אלו נביאי שקר גם נביאיה אלו נביאי אמת. אלו ואלו לא מצאו חזון מי"י: (יח) ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון. א"ר אלעזר אל תהי פרשת נדרים קלה בעיניך שע"י פרשת נדרים נהרגו סנהדרי גדולה של צדקיהו. לפי בשגלה יכניה מיניה המלך נבוכדנצר על המשה מלכים הה"ד (ירמיה כו) ושלחתם אל מלך אדום ואל מלך מואב ואל מלך בני עמון ואל מלך צר ואל מלך צידון ביד מלאכים הבאים ירושלים אל צדקיהו מלך יהודה. והוה עליל ונפיק בלי רשו. יומא חד עליל לנביה דאשבחיה דתליש בשר ארנבא ואכיל כשהוא חי. א"ל אישתבע לי

דלית

מתנות כהונה

דכתיב מקול נתפשה בכל: המלכות הזו. המלכות הרביעי דכתיב קול נתנו כו' וכתיב מקלה קול שמון כדמפ' ריב"ל לקמן ונרכסת הילקוט (קסב) מוכח כמו שפירשתי וע"ש: אף היא כו'. פי' מלכות הרביעית ובוב נקט מקול מפלתה נעשה הארץ (ירמיה מו): קול שמון כו' ניתשית פי' ס"ו: ס"ו ולמה מקולו של עבו מקטרג ומעות הסופר נגלה לעין. ובס"י נגרס של היכל: קול שמון כו'. פי' קול שמון מעלה מעיר מפני הקול שהיה שולה מהיכל ה' שנתן קול ה' ונומר ובס"ר סוף פ"ט משמע דהכי פי' בשביל קול שמון שנעשה מעיר ירובלים ומהיכל ה' קול ה' מעלה גמול כו': חשב. לא מן הכהונה. י"ל לא מיינו שחשב בפי' שבדעתו להחמיתו רק מיינו שהשב הן מדכתיב כי על חפי וגו' ירמיה סי' ל"ג. וכספר הוא חמת הגיה לא מן כדין חלא מן עלמא הה"ד ופירוש' לא מעתה עלתה בדעתו להחמית חלא מימי קדם הכב ה' להחמית: חומתו. חפו קורס ל' חומס: שורא וכר שורא. חומה גדולה וחומה קטנה זו בפיס מזו: טבעו. חלקו כבוד. כד"ת פ"ת דשנה שהשעירים נשחו לתפש כדי פיכפס התהרן ועיין שוב במדרש חליס (ובמ"ר טו): לא שלט בהם כו'. חלא טבעו כו' הה"ד שחו שערים וגו' הכי הכבוד חמור וכתיב מקרא זה טבעו הכי שכתן חלא שלט בהן יד החויב: גם. לכאורה קח נביחי החמת: ישבו. והוה עליל כו' היה נגנם ויונח להסיכל המלך בבל בחלת רשות כמשנה שלר השניים: יום. חהד נכנס חלגו ומצחר בחלגו

אסיפת אמרים

כמועדי ירבעם. (שם): כאדם כו'. דת"ת לפרש לשון הזה חף דשלח שכתיבו ביניהם כמו שניס ובלילחו. (שם): חלקן כבוד לארון. וביגית לדף"ב דשכח ופוטס ע' שחלקו כבוד לדוד. (שם): נביאי שקר. כגון חניה בן עזור שחתחלה היה נביא חמת וחת"כ נעשה נביא שקר ולא חיתה דוקא כגון חלו לא שלחו חזון חלא חף נביחי חמת לא שלחו חזון דחי בנביחי שקר ממש משיכה חיהי שיתלחו חזון. (שם): לפי כשהגלה. יהויכין גרסי'

אכ"ב אלא כפרה סוררה . אף מדה"ד לא פלשה אחריהם דכתיב הזה י"י כאויב היה י"י אויב אכ"כ אלא כאויב : (יג) בלע ישראל בלע כל ארמנותיה רבי ברכיה בשם ר' חלבו בש"ר שמואל ב"ג לג' מקומות גלו ישראל אחד לפנים מן נהר סמבטיון דכתיב (ישעיה מט) לאמר לאסורים צאו ולאשר בחושך הגלו . אחד חוץ מן נהר סמבטיון) על דרכים ירעו אלו שיורד עליהם ענן והקופם (שם) ובכל שפיים מרעיתם אלו שגלו לדפני אנטוכיא . וירב בבת יהודה תאניה ואניה סבופים וסביפים : (יד) ויחמום כנן שבו . ר' המא בר"ח אמר כגנה שנחמס מעינה והלבין ירקה . ור' שמעון בר נחמני אמר כאדם הראשון כמד"א (בראשית ג) ויגרש את האדם וגו' . א"ר אבהו שבו כתיב כיון שגלו ישראל שבתה חמתו של הקב"ה . שכח י"י בציון מועד ושבת (איפשר שהקב"ה משכח מועדותיהם ושבתותיהם של ישראל . אלא מועדותיו ושבתותיו של ירבעם בן נבט שבדא להם . הה"ד (מ"ו יג) בחדש אשר בדא מלבו (מלבד) כתיב כהד"א (ויקרא כג) מלבד שבתות י"י . וינעץ בזעם אפי מלך וכהן (מלך זה צדקיהו וכהן זה שריה בן מחכיה : (טו) זנח י"י מזבחו . ר' חני בש"ר יצחק אמר לבני מדינה שערכו שלחנות למלך הקניטוהו וסבלן . א"ל המלך כלום אתם מקניטין אותי אלא בשביל שלחן שערכתם לי הא לכון טרון באפיכון . כך אמר הקב"ה לישראל כלום אתם מבעיטין אותי אלא בשביל קרבנות שהקרבתם לי הא לכון טרון באפיכון הה"ד זנח י"י מזבחו נאר מקדשו . ר' ברכיה ור' חלבו ור' איבו בש"ר שמואל בר נחמני אמרי את מוצא בשעה שנכנסו גוים לבהמ"ק נתנו ידיהם תחת ערפיהם והפכו פניהם כלפי מעלה וחרפו וגדפו . ועשו מכנר של גליאסין שלהן זראשם בארץ הה"ד הסגיר ביד אויב חומות ארמנותיה . קול נתנו בבית י"י כיום מועד ר' חנינא ור' אחא ור' מיאשה בשם רבי יצאי אמרי מכח אותו הקול נפלה בבל דכתיב (ישעיה כא) נפלה נפלה בבל וכל פסילי אלהיה שבר לארץ . ר' ברכיה ור' חלבו ור' איבו בש"ר שמואל בר נחמני אמרי אף

אסיפת אמרים

לשלשה מקומות . יו"ד סמבטיון ע"י מגנזא פלגסר ומלמנסר . (שם) : אחד חוץ . סף מכמכתא דפתח בג' וסיים בל' וסכיף לחוש על ג' וביורגל' ס"פ מלך נאמר לאסורים צאו אלו שגלו לפנים מסמבטיון (שם) לאסורים ע"י שגר במוך לאנטיוכ וחול כל סמבטיון ומכאן לך יוכלו לעצור לחיצה שפי מתחום שבת) ולאשר בחשך שגלו אלו בירח עליהם הענן וכסה לחמה (סיום בעשר הענן לפניהם בפי מכמוך ביומם וסה הגחומים לאחרי הרי השן ואינו יכולים לעבור משם) (על דרכים ירעו ובכל שפיים מרעיתם אלו שגלו לדפנה של אנטוכי) שם קרוביה לו אגא שהכדו דרך לבא לאחר על דרכים ירעו בימלאי דרך לבא . (שם) : באדם הראשון . כדלעיל פתיחתא ס' ופי' כוכו יכולין יוכלו יכולים כאו' ויכו בשלם לאנשי יהודה אגא פי' דוגמת מועדי וכיוצא אגא היה מתים לה' דק כולו לפנותם ומשכו בעיני ו הקב"ה כמועדי

הסגיר קדרים וק"ל : נפלה נפלה כו' . וס"ל שנפלה ממותו קול כדמפרש לקמן בשם רבי יוחנן

מתנות כהונה

היה ס' לדפני אנטוכיה . פ' הערוך שפש הסגלס תרגום דפני : סביפים פי' הערוך עניין מיעות וסיוף וכבורון ויראתי לעיז בפסיק בלע ס' וגרסינן שבוש וסיסיפש ויחמום שנחמם . כשהם וגרסם בחפיין שמחמם מפקק מותו : ויגרש לת האדם ועד גרסי' . וסיפיה דקרא לפעור לת אדם ועד כאן : שבו כחיב . נעתיק שרך שם וכס"י גרס לית תכאן בהו כחיב כיון שגלו ישראל שכבה חמתו של הקדוש ב"ה : זנח . מרון . מושלך : תחת ערפיהם . המיתו לשפש על ידי שיוכלו להשתבל שיהא כלפי מעלה : גליאסין . פי' הערוך רומחים ושיניו בעגו מגנר מן רומחיהן בבית המקדש ולשני הרומחים על השרן והחוד כלפי מעלה להכעיס ית עצמן ויראת הערוך בערך גגנם ושוכין רוכב בשמשות הגולגסים בקרקע בית המקדש : מסגר . לשון

זקונטיטון . ור' סימון אמר גלוסקין וחמר עתיק . בהתעטפם בחלל ברחוביה עיר הות איתתא אמרה לבעלה סב לך חד שירא או חד קדש וסק לשוקא אי משכחת כלום ואנן אכלין . הוה סליק לשוקא וחמי ולא אשכח כלום . והוה מפרפר ומאית . והיא אמרה לברה חמי מה עביד אבוך . סליק לשוקא וחמא אבוהי מית והוה מפרפר ומית עלוהי . הה"ד בהתעטפם כחלל ברחובות עיר היינו בעלה ובנה הנדול . בהשתפך נפשם אל חיק אמותם הדא ברא זעירא בעי למינק ולא משכה הלב ומפרפר ומית : (כא) מה אעידך מה אדמה לך . כמה נביאים העדתי בכם ר' ור' נתן . ר' אמר נביא אחד בבקר ונביא א' בין הערבים הה"ד (מ"ב יז) ויעד י"י בישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חוזה . ר' נתן אמר שני נביאים בשחרית וב' נביאים בערבית הה"ד (ירמיה יז) ואשלה אליכם את כל עבדי הנביאים יום השכם ושלוח . השכם בבקר ושלוח בערב . ד"א מה אעידך ר' יונתן אמר כמה ביזות נתתי לכם מצרים וביזת הים וביזת סיחון ועוג ביזת ל"א מלכים . א"ר לוי בערבייא צווחין לביזתא עדיתא . ר"א מה אעידך כמה ויעודין ויעדתי בכם אהל מועד וגלגל ושילה ונוב וגבעון ובית עולמים שנים . ד"א מה אעידך ר' אומר כמה קישוטין קשטתי אתכם . א"ר יוחנן ס' רבוא מה"ש ירדו עם הקב"ה בסיני ועטרה ביד כל א' וא' לעטר כאו"א מישראל. ראב"כ בש"ר יוחנן אמר ק"כ רבוא ירדו א' מקשטו וא' מלבישי עטרה . ר' הונא דצפורי אמר זוני כמד"א (מיכה יב) מוכר מלבים פתה ויאכזר אזור במתניהם . מה אדמה לך לאי זו אומה דמיתי אתכם ? לאי זו אומה גאלתי ביד חזקה והבאתי על אויביה י' מכות . לאי זו אומה קרעתי הים והורדתי את המן והגזתי את השלו והעליתי להם את הבאר . לאי זו אומה הקפתי ענני כבוד וקרבתי לפני הר סיני ונתתי להם תורתי . הבת ירושלים הבת שיראה ומשלמת לי : (כב) מה אשוה לך ואנחמך . ר' יעקב דכפר חנן אמר לבשאשוה לך אנחמך . לכשניגע אותו היום שכתוב בו (ישעיה ה) ונשגב י"י לבדו באותה שעה אנחמך . בתולת בת ציון בנים המצויינין בה

מתנות כהונה

סיינו גלוסקין סדגן לאו בר מכילה הוא : קניטיטון . יין קונדיטון מכוסס בדבש וכשמיס : חמר עתיק . יין ישן : שירא . למיד : קדש מס : וסק לשוקא . ועלה לשוק לראות מה מומה לקנות לנו לאכול וסיס עולה לשוק ולא מלא כלום וסיס מפרפר ומת : ס"נ והיא אמרה לברה חמי כו' . פי' וסיס אמרה לבנה לא ולא תביט מה מכיך עושה ועלה לשוק ולא מת לביו מת ומיס גס הוא מפרפר ומת עליו : היינו בעלה כו' . בהתעטפם לשון רבים לזכריס ונתעטפו ומתו זה על זה : ברא זעיר' כו' . בנה הקטן לא ליוק ולא מלא חלב : מה אעידך . כל נביאי נרסי' : צווחין כו' . קורין לביזה עדיתא וכן בתרגום אונקלוס : ויעודין כו' דבר לשון בית ועוד : שנים . שני בית עולמים : קישוטין . לשון תכשיט ועדי ועיין בשמות רבה פרשה ל"ה ובמדרש חזית (ה' ו') : זוני' . פי' הטורך מזידות : לאיזה אומה דמיתי . לאיזה אומה עשיתי נסים כמו שעשיתי לכם עד שתהיו דומים זה לזה : לכשאשוה לך . שאסיה סוף לך שתשוב לי לבדי שנאמר ונשגב ה' לבדו וכתיב הכא לוקח יבשה בדד . ונאמר ה' בדד

אכיפת אטרים

גרסי' . (שם) : והיא אמרה לברה . כגדול גרסי' . (שם) : כל חוזה נביאו כתיב . גרסי' וכרי כלן שנים נביא וחוזה ומשמע ליה דסיינו בכל יום מדכתיב בליחך קלח בשבת ושלוח . ולחיך משמע ליה מדכתיב שם עבדי שנים וכו' משמע ליה בקר וב' בערב . (שם) : כמה ביזות . ולא שבעתם לו כגמול . (שם) : ונתתי להם תורתי . שכשם עליסם כך בניניס . (שם) : שיראה וכו' . כזמן שקדוש

דלית את מפרסם לי ׳ ואישתבע ליה . ובמה השביעו ר׳ יוסי בר׳ הנינא אמר במזוזה הפנימי . והוון ה׳ מלכין יתבין ומפרתין ליה בנבוכדנצר קדם צדקיהו ואמרי ליה לא יאיא ליה מלכותא לנבוכדנצר אלא לך יאיא מלכותא דאת מזרעו של דוד . אף הוא מפרתיה לנבוכדנצר ואמר אנא המיתיה דהוה תליש בשר ארנבא ואכיל . שלחון מיד ואמרון ליה למלכא ההוא יהודאה דהוה עליל ונפיק בלי רשו קדמך אמר לן אנא המיתיה לנבוכדנצר דהוה תליש בשר ארנבא ואכיל ה״ד (מ״א כד) וימרוד צדקיהו במלך בבל . מיד בא וישב בדפני של אנטוכיא ויצאו סנהדרי גדולה לקראתו כיון שראה אותם שהם כולם בני אדם של צורה גזר והוציאו להם קתדראות והושיבן א״ל דרשו לי את התורה מיד היו קורין פרשה ופרשה ומתרגמין אותה לפניו וכיון שהגיעו לפרשת נדרים (במדבר ג) איש כי ידור נדר א״ל אי בעי למהדר ביה יכיל או לאו ? אמרו לו ילך אצל חכם ומתיר לו את נדרו . א״ל דומה אני שאתם התרתם לצדקיה השבועה שנשבע לי . מיד גזר והורידן לארץ הה״ד וישבו לארץ ידמו זקני בת ציון . העלו עפר התחילו מזכירין זכותו של אברהם דכתיב (בראשית יח) ואנכי עפר ואפר . הגרו שקים התחילו מזכירין זכותו של יעקב דכתיב ביה (פס׳ ג) וישם שק במתניו . מה עשו להם קשרו שערן בזנבי סוסיהם והיו מריצין אותם מירושלים ועד לוד הה״ד הורידו לארץ ראשן בתולת ירושלים : (יט) כלו בדמעות עיני . א״ר אלעזר סיקוסים ניתן לעין דמעת הסם ודמעת התרדל ודמעת קילורית ודמעת השחוק יפה מכולן . ג׳ דמעות רעות דמעת חעשן ודמעת חכביה ודמעת בית הכסא ושל תשחורת קשה מכולם . ומעשה באשה אחת שהיה לה בן תשחורת ומת והיתה בוכה עליו בלילות עד שנשרו ריסי עיניה . אזלת לנבי אסייא אמר לה כחולי מן כחלי ואת מנשמה . נשפך לארץ כבדי מעשה באיש אחד שהיה לו בן תשחורת ומת והיה בוכה עליו בליליות עד דנחת כבדיה . אמר כבר כבדיה דההוא גברא נחת מאן בכי עלוי ולא אהנית כלום : (כ) לאמתם יאמרו איה דגן זיין (ר״ל הגינא אמר גלוסקין וקונטיטין

מתנות כהונה

בשר מלרגלא בעודמו מי מ״ל הסבעה לי שמין מתם מגנה מותי לגלות דבר זה ושיין כל זה בפסחים נדרים (ס״פ) : מפרתין . מגנה ומסתל לך פי׳ הערוך : יתבין כו׳ . ושבין ומשתקין ומספרין בגנותו של נבוכדנצר לפני לדקיהו לך פי׳ הערוך : ואמרין כו׳ . ומתרו לו לך מתם המלוכה לנבוכדנצר מלך בבל כו׳ לף הוא היה מגנה מותו ואמר מי לחיתי שהיה מוליך בשר מלרגלא בעודמו מי וחלל מותו מיד שלחו ואמרו לנבוכדנצר מותו יהודי שהיה יולא ונכנס מלך בלי רשות ואמר לנו מי לחיתיו כו׳ : בדפני כו׳ . פירש הערוך שפת הכלה : קתדראות . כסאות מגוהות להושיבם עליהם : זקני . שלו סנהדרין של מקום כמו שדרשו חז״ל בפ״ק דקדושין : בלו סיקוסים . לשון מדה ושישור ושיין בויקרא רבה פי״ב וכן פי׳ הערוך שישויים וגבולים לשון וכל מפרס וחזל סים דמעות לשון ווחר מחותו גבול לשיש סס : סם . סמותים בשין בשין קלוריס וכערוך גרס סוס וכן בפסחים שבת (קי״ח) : ס״ע ומעשה בחסה כו׳ . ושיין לשון חסוס : תשחורת . פי׳ הערוך שלה וחסה כך״ת הדבק לחסוך : אסייא . רופא : ערך חסוס : בחולי כו׳ . כחול העשים מן כחול שלי ושלה מתרפא וכספר יפן יש שמ״ל שתקח עשם מעשמין ושתתן מותו עד שאר דק וכחול העין ממנו ועשתה כן ולא הועיל לה לקייס מה שנאמר כלו בדמעות שיי : מנשמה . מתרפא בלשון יוסלמי וכן פי׳ הערוך : דנחית כו׳ . שסוריד בבדי ושתקע ממקומה מן הבכי שבכיתי עליו ולא הועיל לי כלום : לאמותם . גלוסקין . דגן

אמר בזע פרפורין שלו . וישמח עליך אויב א"ר אחא כמובה הוא שמח עמהם דכתיב (דניאל ג) כי ישוב י"י לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך אבל ברעה משמח הוא אחרים הה"ד וישמח עליך אויב הרים קרן צריך . וע"ז נאמר צעק לבם אל י"י הומת בת ציון הורידי נחל : (בו) קומי רוני בליל לראש אשמורות . ר' אומר ד' אשמורות בלילה וד' משמרות ביום . העונה א' מכ"ד לעת והעת א' מכ"ד לעונה . הרגע א' מכ"ד לעת וכמה הוא רגע ר' ברכיה בש"ר חלבו אמר כדי לאמרו . ורבנן אמרי בהרף עין . שמואל אמר אחד מה' רבוא וששת אלפים וה' מאות וחמ"ה לשעה זה הוא רגע . ר' נתן אמר ג' אשמורות בלילה . ר' זריקא ור' אמי בשם רשב"ל אמרי כתוב א' אומר (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך וכתוב אחד אומר (שם) קדמו עיני אשמורות . כיצד יתקיימו שני כתובים ' רבי חזקיה ואמרי לה ר' זריקא ור' אמי . ה"א טעמיה דרבי וה"א טעמיה דר' נתן . מ"ד טעמא דר' הא ניחא . מ"ד טעמא דר"נ (בופיים ז) ראש אשמורת התיבונה . ור' נתן מה מקיים חצות לילה אלא פעמים חצות לילה ופעמים קדמו עיני אשמורות . ואיך עבידא בשעה שהוא אוכל תעודה עצמו אוכל עד ט' שעות וישן עד ראש אשמורת התיבונה ועומד ועוסק בתורה . ובשעה שהוא אוכל סעודת מלכים אוכל עד הערב וישן עד חצות ועומד ועוסק בתורה מחצות לילה ולמטה . בין כך ובין כך לא היה השחר בא ודוד ישן והוא שאמר דוד (תהלים פז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר . איתער יקרי מן קדם יקריה דבוראי . יקרי ליה כלום קדם יקריה דבוראי . אעירה שחר אנא מעורר שחרא ולית שהרא מעורר לי . ר' פנחס בש"ר אלעזר בר מנחם אמר בנור היה נתון תחת מראשותיו והיה עומד ומנגן בו בלילה . א"ר לוי סג כנור תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע הצות לילה

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
נקרע ביום כמו שדרשו חז"ל בפרק קמא דמגלה (דף ג) : לעת . ועמם ל"ל לעשר ועשר כן הוא בירושלמי ובבבלי	פרשתן בכתוב בסדר כל שמוש . (שם) : דכהנדרין על פסוק בוצע ברך : בוצע . קרע : פורפורין לשון מלכות וע"ל (ה' ס') :
אחרים . מכל הוא לשון בכתחב ושל זה נאמר נעק לבם על שהרים קרן הגרים : קומי ס"ג בירום' פ"ק דברכות : ארבע משמרות בלילה וד' משמרים כי ועין איך שם שהלכה קלת בתופן תהר : וארבע משמרות כו' . פי' יום ולילה נחלק לשתים עשרה שעות ושלש לקרן : כדי למומרו נרם . פי' בישוב ישתחר לדם תלת רגע : ישיעית לשלים כי . נפיק ניציות ז' נרם כמוצא שלפים והמש רגעים ושמנה : טעמיות זעב . ואחד לשל שלשים : תמשרת ים בלילה נמלא בשהלי הלילה הוה כלב תשמיה בשחק יסיף שבעים מיים : הא ניחא . דכתיב הגיש לילה ונו' : ס"ג מעמיים הר' ונן שלש משמרת השמשה ושהרים ז) ור' נתן מה מקיים כו' . הם בהנות הלילה לאו דיקא השמיעה הוא : ואיך שנדול . ניקר נעשה זה והל כילד בפעמים היה מקדים ופעמיים היה מאחר ובירושלמי נרם הל כיוב . ס"ג בילקוט תנים וכן מוכח בירושלמי : עד תבצע בעוש אבן עד הלם משמיעה בהיכלה ושמר ועסק בתורה : ובשעה כו' . והטעם כשהוא עומד בחצות לילה אינו אוכל אלא כדי שיעסק בתורה כמשך כ' פעמים עלה להמשיך כולי האי בפעמים : שכשהוא אומר קומי רוני בראשון ובשני ובשלישי אין אומר לו עוד קומי שיעור שני משמרות דהיינו פעמים והקדמונים אל נאמו כן ברוך ובכרי לא ניחא לו ס"ז נימשכיל פעמים : איתער כו' . התעורר כבודי מאחי כעוד בוקר שהכוונה לעני כעוד בולמי בכוך הוא לשיקר מכאי משוכר השחר והשחר לא ישולבני פיעור הוא וישבעי ויסתכל היה עומד . דוד היה עומד והיה מנגן זמירות ותשבחות לאל יתברך : ס"ג בילקוטלמי ויהי כנגן כמנגן

במילה ובתגלחת ובציצית. כי גדול כים שברך א"ר חולפאי מי שהיא עתיד לרפאות שברו של ים הוא ירפא לך. א"ר אבין מי שאמרתם לו שירה על הים (שמות טו) זה אלי ואנוהו הוא ירפא לך. ריב"ל אמר ירפא לך נביאיך: (בג) נביאיך חזו לך שוא ותפל. ר' אלעזר אמר נאמר בנביאי שומרון תפלה שנ' (ירמיה כג) ובנביאי שומרון ראיתי תפלה. ונאמר בנביאי ירושלים תפלה הה"ד שוא ותפל. ר' שמואל בר נחמני אמר נאמ' בנביאי ירושלים שערורית שנא' (שם) ובנביאי ירושלים ראיתי שערורית. ונא' בבית ישראל שערורית דכתיב (שם יה) שערורית עשתה מאד בתולת ישראל. ולא גלו על עונך להשיב שבותך דהוו מאסיין מחתין לך על אפוי. ויהזו לך משאת שוא ומדוחים ומדוחם כתיב: (כד) ספקו עליך כפים. ר' יוחנן בשם רשב"י אמר כיפה של השבונות היתה חוץ לירושלים וכל מי שהיה רוצה לחשב היה רץ ומחשב שם שלא יצא חוץ לירושלים מצטער לקיים מה שנאמ' משוש לכל הארץ. ועכשיו ספקו עליך כפים שרקו וניעו ראשם על בת ירושלים. כרכי האומות הן אומרים שבחן בפיהם הה"ד (יחזקאל כו) את אמרת אני כלילת יופי. אבל ירושלים אחרים אומרים שבחה בפיהם הה"ד הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי! ר' נתן אמר פרקמטיטא סליק לזבנא עמריה דמך ולא זבן אמר דין דאתון אמרין משוש לכל הארץ. קרן זוית אמר טבאות אמריתו משוש לכל הארץ: (כה) פצו עליך פיהם. למה הקדים פ"ה לעי"ן לפי שהיו אומרים בפיהם מה שלא ראו בעיניהם: (כו) עשה י"י אשר זמם. ר' אהבה בריה דר' זעירא אמר משעה שאמר הקב"ה (ויקרא כו) ואם עד אלה לא תשמעו לי וגו' והלכתי אף אני עמכם בקרי. שמא כך עשה ח"ו אלא עשה י"י וגו' פשורי מפשר. ר' יעקב דכפר חנן אמר

אסיפת אמרים

הקדוש כי הוא היה שהעיד ס' עמנו. (שם): בבית ישראל. בנגיעתי ובהלל נגרסי. (שם): מה שלא ראו. שהעמידו על לומד דעתם שיראו את"ב ולכך שכתוב בעי"ן עכ"פ ומפני שבד"ת מיוסד לא ספקו ממנו בעלי למנם כדאי' פ' כ"ב לכן עכ"פ בת"ב כרשמון

מתנות כהונה

יגחמו: **המצויינים**. מסומנים: **ובתגלחת** שנמכרו בהקפת הכתף ובהסתת הזקן: **שברו** של ים. עיין בפ"ב פ"ט: **שירה** על הים. ופי' הכתוב הזה שהגדלת על הים הוא ירפא שברך הוא קרי הים שברך בחיבולת לשון תקוה ותחרית טוב: **זה אלי** כו'. ויתר הים נרפא

להגיה מי כמוך בחלים וזהו מי ירפא לך. וכן מלאתי בספר יען: ס"ג **ריב"ל** אמר מי ירפא לך כו'. פי' אם תשמע לקול הנביאים אז תתרפא הוא ים לומר נביאיך ירפאוך לך כמו שאמר נחמו נחמו עמי וכן מלאתי בהלים כפ"ו ומלת ירפא לך ממכך למלת נביאיך הכתוב אחריו: **נביאיך**. על חפוי. בעורך ערך לף גרם חפוי. ופי' שהנביאים היו מעלימים ומכסים כסוי על כסוי חטאת שהיו העם מכסים עליהם: **מאסיין**. פי' עניין כסוי כמו מיחמום דלשל בפתיחתא **י"ת** וגו' הספר פי' ג"כ היו מיחים על פניהם כסוי כחילו חיים רוחם רוע מעללם: **ומדוחם** כתיב נרסי'. וכדלעיל (מ' ק') פי' הנביאים היו מדיחים לחטא תוך הגולה בנבואות שקר שהיו מהנבאים להם לכוזבה: **ספקו** ס"ג **ומחשב** שם. שלא יהבוש בירושלים ויצטער ומכי מוכח בהלים סוף פ' פקודי ועיין שם: **ויצטער**. שם לף יעלה לו ההשבון כפי רצונו: **פרקמטוטא** סליק כו'. ועיין סוף פ' פקודי: **עמריה**. מלאכתו כמו לף מתעמר בו. וכספר יען גרם סרק עמרא סליק כו' פי' תוכן הסורק ומתקן הצמר: ס"ג **דמך** ולא זבן. פי' לן ויען שם ולא מכר מלאכתו אמר זו היא העיר שאתם אומרים עליה שהיא מכוח לכל הארץ בתמיה: **קרן** נרסי'. פי' הקדים והסיים בשבח ומכר לא שלו אמר טוב ואתם אמרתם שהיא מכוח לכל הארץ: **עשה** ס'. משעה שאמר כו' כלו' מאחר שאמר כך אמת שאתה כן עשה ח"ו ועוד להגיד אמת כך עשה: **אלא** עשה ס' נרסינן. ומיפיה דקרא בנע אמרתו אמירתו בנע והפעיר הפעתם

באש ועוד נוסף עליהם דברים רבים כהמה. שאין ת"ל כהמה מה ת"ל כהמה. רב כהנא אמר ועוד נוסף עליהם דברים רבים כהמה דברים אי׳איכה ישבה איכה יעיב איכה יועם. רבים זכור י"י. כהמה אני הגבר דקא תלתא תלתא פסוקים: (ב) הה"ד (מצלי כג) הלא כתבתי לך שלישים! דברים משולשים. ר' שמואל בר נחמני אמר מהו שלישים נבורים כד א (במות יד) ושלשים על בלו ומתרגמינן וניברין ממנן על כולהן. ד"א שלישים אני הגבר הוא מנ' ג' פסוקים: (ג) ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר זאני הגבר אנא הוא דליפנא ייסורין. אהני עלי מה דאהני לך. משל למלך שבעס על מטרונה ודחפה והוציאה הוין לפלטין הלבה וצמצמה פניה אחר העמוד. נמצא המלך עובר ורואה אותה א"ל אקשית אפיך. אמרה לו אדוני המלך כך יפה לי וכך נאה וכך ראוי לי שלא קבלה אותך אשה אחרת אלא אני. א"ל אני הוא שפסלתי כל הנשי' בעבורך. אמר' לו א"כ למה נבנסת למבוי פלוני ולחצר פלוני ולמקום פלוני לא בשביל אשה פלונית ולא קבלה אותך. כך אמר הקב"ה לישראל אקשיתון אפיכון. אמרו לפניו רבש"ע כך יפה לנו זכך נאה לנו וכך הגון לנו שלא קבלה אומה אחרת תורתך אלא אני. א"ל אני הוא שפסלתי כל האומות בשבילכם. אמרו לו אם כן למה החזרת תורתך על האומות ולא קבלוה דתניא בתהלה נגלה על בני עשו הה"ד (דברים לג) ויאמר י"י מסיני בא וזרח משעיר למו ולא קבלוה. ההזירה על בני ישמעאל ולא קבלוה הה"ד (שם) הופיע מהר פארן. ולבסוף ההזירה על ישראל וקבלוה הה"ד (שם) ואתא מרבבות קדש מימינו אש דת למו וכתיב (במות כד) כל אשר דבר י"י נעשה ונשמע. ד"א אני הגבר אריב"ל אני הוא הגבר אנא הוא איוב שנאמר (איוב לד) מי גבר כאיוב ישתה לעג כמים: (ד) ראה עני. א"ר שמואל בר נחמן אמרה כנסת ישראל כיון שראה אותי עניה מן המצות עניה ממע"ט הביא עלי שבט עברתו. א"ר ברכיה גברתני לעמוד בבולן. את מוצא אחר מאה חסר שתים תוכחות שיש במשנה תורה מה כתיב (דברים כט) אתם נצבים היום כלכם ומתרגמינן אתון קיימין יומא דין כלכון גבורים לעמוד בכולם. "אותי נהג בעה"ז שנקרא השך ולא אור. אך בי ישוב יהפיך ידו כל היום ארשב"ל מלמד שהקב"ה מתיאש מן הצדיקים בעוה"ז אבל הוזר ומרחם עליהם הה"ד אך בי ישוב: (ה) בלה בשרי

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
לפון עבר כמו שפתחתי לכל וכיוצי הוא בשב"ל המורה על העתיד לבא מהם: אני דליפנא ייסורין כו'. מי הוא שכבר הורגלתי לקבל בהכנה ייסורין על קדושת שמך ומה שהגלה וכוב בעיניך גם הוא הגלה לי ותקבלנו ברצון תע"פ בשעתי גרלה גלה היה לך להביא לוחי לידי מדה זו ועל כל בעתים תכבה התהבה במה שקבלתי עלי מורתך ולהורך יומר מכל העתים וכדומה בזה ולזיל בך ים לייבב נירבת הספר ולפי המבל שמביא והכי מוכח נירבת הילקוט אלא הוא דליפנא כל מה דלהם בשי לוחי עלי כלומר מי הוא שהביא לקבל ממך כל מה שהביא עלי קבלתי להורתך ומורתך ואחר כל זה רלוחי עני: אקשית אפך. הקבם והעזת פניך: נעשה ונשמע. בילקוט מוכיח עוד ומביא ואחר כל הבשת הזה מי הגבר לחם עני: איוב. בשבר היסורין שקבלתי ושיין עוד בילקוט (כאן): כיון שראתה לוחי כו'. דרש רחה קמן כולו לשון עבר: גברני שעשה לוחי גבור לעמוד בכל היסורין: מתייאש כו'. שהניחם בידי היסורים כמו שמתייאש

לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מנגן מאליו . הדא הוא דכתיב (מ"ב ג) והיה כנגן המנגן והיה כנגן במנגן אין כתיב כאן אלא והיה כנגן המנגן הכנור מאליו היה מנגן . וכשהיה דוד שומע קולו היה עומד ועוסק בתורה . וביון שהיו ישראל שומעים קולו של דוד עוסק בתורה היו אומרים ומה דוד מלך ישראל עוסק בתורה אנו על אחת כמה וכמה . מיד היו עוסקין בתורה . ומה מקיים ר' קרייה דר' נתן א"ר הונא סופו של הב' זראשונה של הנ' שמתוובת הלילה . א"ל רבי מני אילו נאמר תיבונות יאות הוה הא לא נאמר אלא תיבונה קדמיתא לא מיתחשבה דעד כדו לא אתא עידן : (כה) ראה י"י והביטה . מעשה בדואג בן יוסף שמת והניח בן קטן לאמו והיתה ממדדת אותו בטפחים ונותנת משקלו זהב לשמים בכל שנה ושנה . וביון שהקיפה מצודה לירושלים טבחתו אמו בידיה ואכלתו . והיה ירמיה מקונן לפני המקום ואומר למי עוללת כה אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים . ורוה"ק משיבתו אם ונהרג במקדש י"י כהן ונביא זה זכריה בן יהוידע? (בט) שכבו לארץ חוצות וגו' . כתיב (ירמיה ו) ואת חמת י"י מלאתי נלאיתי הביל שפוך על עולל בחוץ ועל סוד בהורים יחדיו כי גם איש עם אשה יילכדו זקן עם מלא ימים לפיכך שכבו לארץ חוצות : (ל) תקרא כיום מועד מגורי מסביב . מהו מגורי מנו ביתאי . א"ר אלעזר בר' מרינוס בני אדם שעשו קוסי פרפיראן שלי דאתי עלי . ולא היה ביום אף י"י פליט ושריד תני ר' חייא כנגד בנים ובנות שיהיו לך והיה החטא מאבדן . אשר טפחתי ורבתי אכ"כ אלא אשר טפחתי ודביתי אויבי כלם :

פרשה ג (א) **אני** הגבר . ר' חמא בר הנינא פתח (קס ט) וירמיהו לקח מגלה אחרת ויתנה אל ברוך בן נריהו הסופר ויכתוב עליה מפי ירמיהו את כל דברי הספר אשר שרף יהויקים מלך יהודה באש

אסיפת אמרים

ויכתוב פ' מקלים : ואת חמת כי' . פי' שגדל מעשה ספוקעניות מישודו כי ניעוד לא מכר הון רק בעולל ובמעשה סמתיר מפי' מוקעים . (יחזק"ה) : מנו ביתאי . ודרים מגור לשון מי גר אתך . (קס) : כנגד בנים ובנות כו' . פי' שמ' בעוגנו בלכוד הכנים יהיה בעוגם לפי רבוי הכנים בלא ים לו כ' בנים ומת לו בן ג' כשהטת אחר ביולת בו ויש לו ד' בנים ימותו כ' בניו . ודיין מדכתיב ובביתי ביוד כ' רבוי בלו"ו הוי ג' גידול הול"ך בכתי מפר וה"ל פ"ק כפי מה שעשתני וברבתי הכנים בלא בפס בתוב

דעד כדון בלייתא שיכון וקלס מאמר זה אמלא במדרש רות הים פ' ו' : ראה . והיתה ממדדת כו' ומה במוכף עליו היה מוקנם משקל זהב ועיין לעיל (ע"ד) שדומג היה הממדד והשמהו ולריך לומר שמת מהיו והניחו בן קטן : שבבו כ"ג ילכדו זקן עם מלא ימים לפיכך שכבו לארץ חוצות . ול"ל לפי הטעם היה עוכשו כ"ג בהדיא בכפר יבן : תקרא כ"ג מנו ביתאי . פי' חומו הדר בתוך ביתי קלקלת עלי למלחמה כדמפרש רבי מוריטוס ומחזל : קוסי פרפיראן שלי גרם . והעירוך גרם קוסי מרפיראי שלי ופי' בו חוכלי שלהני מרפיראי הוא שלהן : קוסי . לשון מחילה כמו הכוסס הטיט והכסם פילפלין וכיוצא יון קוסי בלעז וגירסת הספר פרפילאן הים ג"כ מחכל מלשון פרפרות : זה דמיתי עלי . הרי זה בא עלי למלחמה : כנגד כו' . לשומר לפילו הבנים שהיו עתידים לחוץ לגלות מהם היה ההטא מהבדן שלא ימלטו לעולם : ורבית' . ויו קמוצה והרים פתיחה והוא

הוה מסדר קנדיליה בכל ערובא שבא סליק שבת ונחת ומדליק יתהון ואית דאמרי ספרא הוה בכל ערובא שבא הוה סליק ופשט סדריה בבית מקדשא ונחית שבית בביתיה עובדא הוה בחד בר נש דהוה קאי ורדי ערקת תורתיה נפק. אמר להו בדו. אמרו ליה באידנא אסטרטייא אתית. שרי מהוי להון ולא אשבח הדרך וקרו עליה הדין קרייה נדר דרבי בנזית. נתיבותי עוה אצדי כמד"א (ירמיה כה) עוה עוה עוה אשימנה: (י) דוב אורב הוא לי זה נבוכדנצר. ארי במסתרים זה נבוזראדן. ד"א דוב אורב זה אספסיאנוס. ארי במסתרים זה טרכינוס. דרכי סורר ויפשחני תילהי כדאמרינן אילן שנפשח קושרין אותו בשביעית. דרך קשתו ויציבני כמטרה לחץ תרין אמוראין חד כבורמא לאספרסיא וחד"א כקורת חצים שהכל מורים בה והיא נצבת. ר' יודן אמר וגברתני לעמוד בבולן את מוצא אחר מאה חסר שתי תובחות שיש במשנה תורה מה כתיב (דברים כח) אתם נצבים היום כולכם ומתרגמינן אתון קיימין גבורים לעמוד בבולן: (יא) הביא בכליותי בני אשפתו. רב ושמואל. רב אמר בני אופיכיה בני אמורים ושמואל אמר בני אדם שאוכלין הרבה ומוציאין אשפות הביאן עלי: (יב) הייתי שחוק לכל עמי. כתיב (תהלים פט) וישיחו בי יושבי שער אלו עכו"ם שהן יושבין בבתי תרטיאות ובבתי קרקסיאות. וננינות שותי שכר מאחר שהן יושבין ואוכלין ושותין ומשתברין הן יושבין ומשיחין בי ומלעיגים בי ואומרים בנין דלא נצרוך לחרובא ביהודאי והן אומרים אלו לאלו כמה שנים את בעי מחי. והן אומרים כהלוקא דיהודאי דשבתא. ומבניסין את הגמל לטרטיאות שלהן והחלוקין שלו עליו והן אומרים אלו לאלו על מה זה מתאבל והן אומרים היהודים הללו שומרי שביעית הן ואין להם ורק ואבלו החוחים של זה והוא מתאבל עליהם. ומכניסים את המזמם לתיאטרון שלהם וראשו גלוח והן אומרים אלו לאלו על מה ראשו של זה מגולח. והוא אומר היהודים הללו שומרי שבתות הן וכל מה שהם יגעין כל ימות

מתנות כהונה

ממקומ[ו]מסדר הגרות בבית הכנסת סמוך להכנסת שבת לכבוד שבת ולא כי' מדליקו עדיין עלה ליובלים להתפלל ויבד והדליקו קודם הכנסת שבת ועיין בערוך ערך למד: ספרא הוה בכל ערובא שבא וכו'. פי' מלמד תינוקות היה לו מן הקהל בשבת ועלה ליובלים והזל הסדר ועבה שבת בניהו וים לקיים נוסח הספר ולומר שהיה שמח בבית הכנסת וחזן הקהל בספר תורה: ופשט כו'. והזל על סדריה ועיין סוף פ' כי מצא: דהוה קאי כו'. היה עומד ומוכר (בא"י) ובראה ממנו שרצה ילך הוא לבקשה ואמר לבריות כזאת מה שקרה לו ממנו לו בחזה דרך שבת התחיל להכרות לכם ולא מצא הדרך והיה קוין עליו מקרא זה גדר כו': אצדי. כהניב וביהוד' גרס כאן פסקא תורתו קשיה הוה פריה דהשתכח יהיב בכבל פ"ל שימת נפקא פ"ל יומא דין פ"ל בהדיית אחיתא פ"ל בדא פ"ל אחי חמי לן נפיק בעי מהמת לון ולא חכים בהדיית ע"כ וכרוחה יכלה לעיניס שמוד להניח כך: דוב. תילה. פי' הערוך חזיזות שבת מוגו פ' ותלהי יהיה והוא כמו תילהי תילהי דם' תלו פריסות שפיכותו חתיכות חתיכות ובחילוף חתיים חתח"ע: שנפשחה. נדסי' פי' נסדק ונפצר: בורמא כו'. הערוך הניחו ולא פירשו: גברני. חזקני וממני להיות נגד ושומד בכולן כדלעיל (ג): הביא בני אופיכיה בתגלת השכר ויש גירסי גרס בני אופכיה כו' והם שמות של לומות ועיין בערוך ערך למד ההכרון:

אסיפת אמרים

שמואל ההלגתה היה לפם דרכיה קלניס לפ"י שם ממרתן ולח"כ נשתכחו. (יפ"ת): זה נ"ב. פי' בשלח בשלח עלי נ"ב נעשה לי כדוב תורב וכן כולם וכן לעיל ב'. (שם): בורמא לאספרסיא. נוסחת סום כלי כמו בורמי דגלגי בפר כל שפה לאספרסיא פי'

בשרי זה ציבור. ועורי זה סנהדרין. כשם שהעור הופה על הבשר כך סנהדרין תיפין על ישראל. שבר עצמותי עיצומי בני אדם שהיו בבני העצומים. בנה עלי ויקף ראש זה נבוכדנצר דכתיב ביה (דניאל ב) אנת הוא ראשא די דהבא. ותלאה זה נבוזראדן. ד"א ראש זה אספסינוס ותלאה זה טרכינוס: (ו) במחשכים הושיבני כמתי עולם. א"ר שמואל ד' חשובין כמתים. סומא דכתיב במחשכים הושיבני כמתי עולם. מצורע שנא' (במדבר יב) אל נא תהי כמת. ומי שאין לו בנים דכתיב בה ברחל (בראשית ג) הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. ומי שירד מנכסיו שנא' (שמות ד) כי מתו כל האנשים וכי מתים היו אלא שירדו מנכסיהם: (ז) גדר בעדי ולא אצא. ר' איבו אמר זה בסגר של ערבייא. ר' ברכיה אמר זה קסטרא של פרסיין. ורבנן אמרי זה מטלית של כותיים. הכביד נחשתי הכביד עלי ארנוניות ודימוסיאות וגלגלאות: (ח) גם כי אזעק ואשוע ונו'. ר' אחא אמר כל המתפלל עם הציבור למה"ד לבני אדם שעשו עטרה למלך. בא עני אחד ונתן חלקו בתוכה. מה המלך אומר בשביל זה עני איני מקבלת מיד מקבל המלך ונותנה בראשו. כך אם היו עשרה צדיקים עומדים בתפלה ורשע עומר ביניהם מה הקב"ה אומר בשביל רשע זה איני מקבל תפלתם. ורבנן אמרין בא אחר הציבור) מעשיו נפרטין למה"ד למלך שנכנסו אריסיו ובני ביתו לכבדו. בא א' באחרונה אמר המלך תסתם הביתו. ומי גרם לו הרי שבא באחרונה. כך כל המתפלל לאחר הציבור מעשיו נפרטין לכך נאמר גם כי אזעק ואשוע סתם תפלתי. שתם בתיב לפי שתמי הציבור תפלתהון: (ט) גדר דרכי בגזית. בנות לוד היו לשות עיסתן ועולות ומתפללות ויורדות עד שלא החמיצו. בנות ציפורי הוין סלקן ושבתן בבית מקדשא ולא הוה בר נש קריץ לתאנה קדמי מנהון. והאי ספרא דמנדלא

אסיפת אמרים

וסיום מלמר זה עין יעקב ח"ב ד"ה תפ"ם. וכלן בכוונה על הד"ה. (בס) : עני. זה ירמיה. וכן לך נרמי. רבש"ע זה לימו ושי וכי מצינו שזה עני ומתניתו מוציא מדבה עשרת בנות תלת יקיבל סכל. (בס) : שהם כתיב. רמז בפעמים פותחין לו שערי תפלה ושי שהם כמו שהוא כתיב בתון בשון פ"ח. יפ"ע (ועיין לזה גירסת ספרים כמ"ש. ע"ם) : בנות לוד. בניין מעשיות הנז נכלמות בגזמן

מתנות כהונה

ממין בפרוטרוט ת' ת' והקב"ה מדקדק בהן: תיסתם. תסבר ותסתר ותולי עלויך להיות ותסתר: חבית. תותו הבית שהכין לכבד בו את המלך: לפי שהמו כו'. קרי ביה בהם לשון תמימות וכמ' תניא ר"נ ליה ופי' הוא ז"ל שהם הבניה והשפרים כד"ת ויהם לו עדרים לגדו ולא בהם על לשן לבי: גדר דרכי כו'. כל המעשים הללו להוזות בגזמן ההגלחה היו ממהרים לוהתה בסייעתא דשמיא והא"כ נהפך למכחים והכי לריך להוסיף ולגרוע ע"פ הירושלמי דסוף מכסח מעשרות ועל פי הערוך בערך גמד: ועולות ומתפללות. ירושלים: הווין סלקין כו'. בשבר היו עולות ומשבחות בתפלה בב"ה ושבו להתיהם עשה בתפיסים שוב לחד לתחתא ללקוט תותן שנשבו בלילה שלריך להקדים ללוקמן קודם ביזחת השמש עליהם כדתיתת בהלי עובדת יה"ע ובתלמידו כתדמה חזית (ו' ב') : ושבחן. בירושלמי נרס ושבחן ומוכח שהם מדבר הלמד מעניינו כי כן שיקר ומ"ש נירסת הספר אין למחקו: סליק שבח והלא כו'. ועיין בערוך ערך גמד: ספרא. פי' שמם בית הכנסת וכן היו קורין את השמש ועיין בבראשית רבה פ' ס"ח ובירושלמי נרס והלי שמם כו'. דמנדלא. שם שיל והוא מגדל לנשגב: מסדר ט'. שם

דבא אבל ופסק. שמע ריש גלותא ואתא לגביה. א"ל ישנח עלי ר'. א"ל אבלית ופסקית. א"ל ישנה עלי ר' דלא יהון אמרין לא חשביה בלום מטרה עלוי אזל עמיה. כיון דאזל אמר לטליא ברי פטיליק דאת מייתי לן חד זמן קדמאי לא תייתי לן זמן אחורי. מן דאבלין אייתין קדמיהון תמנין פטילקין אבל מבל פטיליק חד פת ומבל פטים חד כם. א"ל ר' מן דאבלית ופסקית אייתון קדמך תמנין פטילקין מהדא פטיליקי אבל ר' הדא פתית ומהדא פטים אישתי ר' חד כם. אמר ובמה קרן לה נפשא דהיא כמה דאיתיהיב לה היא נפישה. ר' אבהו אזל לבצרה ואיתקבל גבי יוסי רישא אייתון קמיה תמנין מיני מוהין דעוף א"ל לא יכעוס ר' דלא הוה צידא כפק ולא קריין ליה יוסי רישא אלא דלא הוה מאכליה אלא מוהין דעוף. ר"ח רבא אזל לדרומא ואיתקבל גבי ריב"ל אייתו לקמיה כ"ד תבשילין א"ל בשבתא מה אתון עבדין א"ל אנן כפדין להון. לבתר יומין אתא ריב"ל לטבריא ואיתקבל גבי ר' חייא רבא ויהב לתלמידוי דר"י דרכמונין וא"ל זילו ועבידו לרכבון כמנהגיה. ר' יצחק בר' אליעזר הוה ידע למיסדר סעודתא כמנין ימות החמה כד הוה ליה הוה עביד כד לא הוה ליה נסיב גרעינין ומני עליהון בנין דלא יתנשי יתהון. נשיתי טובה ארשב"ג זו רהיצת ידים ורגלים אחר המרחץ: (טז) ואומר אבד נצחי ותוחלתי מי"י. ארשב"ל משהקב"ה מתיאש מן הצדיקים בעוה"ז חוזר ומרחם עליהם הה"ד ואומר אבד

מתנות כהונה

ופסק ואבל שאכותיו אמרו נפיתי כוכח ואתחו לא רצונו ולא בעטנו: ופסק. הפסיק כשודהו מלאכול עוד: שמע ים גלותא. שה"י בא לעיר והלך לגיו ואו"ל היה לשפוך כו' לבקשתי ובא עמי וכשוך לגלי מ"ל כבר הלכתי ופסקתי מלאכול מ"ל היה מצניע בי בלא יאמרו הבריות ר' יוחנ לא היה מהפיב לרים גלותא ולא הפניה בבקשתו והיה מעריה עליו ביותר עד שהלך עמו וכיון שהלך אמר רים גלותא לעשרו לותו מין הבבול שהניה פ"א לפניו לא תניח לו בפעם אחרת כדי שבבל פעם ובא לו פעם אחר דומה לבשומי בביתי מצאו מלוכים הניחו לפניהם במוים מיים מאכל. מגיסה הערוך ערך גפם וערך כס וכוס' בפ' בבל מערבין וסמ"ג ומניח בהלכות פ"ב מהלכ' דפ"ג: אייתין קדמיהון במוים פטיליקין מבל פטיליק חד פת ומבל פטים חד כם מ"ל ר' מן דאבלית ופסקית מייתון קדמך תמנין פטילקין מהדא פטיליק מבל ר' חדא פתית ומהדא פטים אישתי ר' חד כם כו' ופי' רים גלותא אמר כי לר' יודע מאחר שאבלת ופסקת מלאכול מבלת מבל פטיליק כו' וכדי להפניה מ"ע מ"ל כי בלר האמת בבדיקך בודאי בפעם האחרונה לא תבלה כי אברך וא"ל וכי בהנס קורין לגוף האדם נפש מפני שהיה בל מה שמוהין לה היה נדולה וכבה עליהם: פתית. הוא פת: פטים. מין הניה בהלי דאמרינן בפ"ק דבילה הלני בעני פטפון: איתקבל בו'. נהאדה אזל יוסי ריש הניולו לפניו פ' מיני מוהין מבושלות ומקנון עוד אחת בעיני וא"ל לא יבעוס בבי על מיעוט המאכלים בלא היה הגידה מבפקה היים בליחר לא עלה לו במעודה בדי הסיפוק. ולבן היו קורין לותו יוסי ריש על בלא היה מאכלו רק מוהה מבושלות: בשבתא בו'. נבבת מה אחם עושים ומרבי' לבבוד בבת מ"ל אנו בופלין בו' בבפת עוברין מ"ח בבפלין: ויהיב בו'. ר' היית נתן לתלמידיו בל ר' משות דרבמונים ואמר להם לבו ועשו לו לרבבון בבי יהובע במנהגו בי אני לא אדע מנהגו: בד הוה ליה בו'. בבהיה לו היה מפקן מאכלים אלו ובבלא הוה ליה בו'. נהאדה דפ"ג: נסיב גלעינין ומני בו'. והם גרעינין בהלמוד ירובלמי והסופר דאה ג' ו' מן גילעינין ובאה בלפה עשר ומאהתי אזן לי בספר יפו דגרם גרעינין ופי' בהיה מונה גרעינין על בל מין מבשיל בפי בוב התבלין והבוקוסים הגרוסים לו בדי בלא יפבה סדבם: רהיצת ידים בו'. נהאדה דפ"ג דהיצת ידים ורגלים בחמין וכן הוא בפ' במה מדליקין וכן הסברת מוסבת בי לאחר מסכתיין בל גופו בחמין למה לו שוב למיס המיס [illegible] מולי ל"ל דהיצת ידים ורגלים בחמין ופי' רס"י בפ'

ימות השבת אוכלים בשבת ואין להם עצים לבשל בהם והם שוברים מטותיהם ומבשלים בהם והם ישינין בארץ ומתעפרים בעפר וסבין בשמן לפיכך השמן ביוקר. ד"א ישיחו בי יושבי שער אלו ישראל שהם יושבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ונגינות שותי שכר מאחר שהן יושבין ואוכלין ושותין ומשתברין בסעודת ט"ב יושבין וקוראים קינות ונהי באיכה: (יג) השביעני במרורים זה יו"ט הראשון של פסח דכתיב בו (שמות יב) על מצות ומרורים. הרוני לענה מה שהשביעני בליל יו"ט הראשון של פסח הרוני בליל ט"ב לַעֲנָה הוי ליל יו"ט הראשון של פסח הוא ליל ט"ב: (יד) ויגרם בחצץ שִׁנָּי. מעשה בבנו של ר' הנניה בן תרדיון שנתחבר לַסַּמְיִם וגלה את רַבָּן והרגוהו ומלאו פיו עפר וצרורות. לאחר שלשה ימים נִהֲנוּהוּ בבליבא ובקשו לקלס עליו מפני כבוד אביו ולא הניחן. אמר להם הניחו לי ואני אומר על בני. פתח ואמר (משלי ה) ולא שמעתי לקול מורי ולמלמדי לא הטיתי אזני כמעט היתי בכל רע בתוך קהל ועדה. ואמ' קראת עליו (שם יז) בעם לאביו בן כסיל ומר לְיוֹלַדְתּוֹ. אחותו קראת עליו (שם כ) ערב לאיש לחם שקר ואחר ימלא פיהו חצץ. ותנן כל שהוא מסעורת ט"ב אסור לאכול בשר ולשתות יין ולאכול שני תַּבְשִׁילִין ולרחוץ ולסוך. וכל שאינו מסעודת ט"ב מותר לאכול בשר ולשתות יין ולאכול שני תבשילין. רב מן דהוה אביל כל מאכלו נסיב חד פת פחית ויהב עליה קטם ואמר זו היא סעודת ט"ב לקיים מה שנאמר ויגרם בחצץ שני הכפישני באפר: (מו) וַתְּזַנַּח משלום נפשי נשיתי טובה. ר' אלעזר בר' יוסי בשם ר' הנניה בריה דר' אבהו אמר מעשה באשה אחת בקיסרין שהוליכה את בנה אצל נהתום אחד אמרה לו למד את בני אומנות. א"ל יִמתין אצלי ה' שנים ואני מלמדו ת"ק מינין בהטה. כמה מינין יש בהטה? ר' אחא אמר בהטי סנית חטים דלא בְּגִין. ורבנן אמרי ת"ק בחטין כמנין מְנִית. ר' הנינא ור' יונתן הוו יתבין וחשבין להון עד ס' וקמו להון. ועוד א"ר אלעזר בר' יוסי מעשה באשה אחת שהוליכה את בנה אצל חד קַרְבּוּטָם אמרה לו למד את בני אומנות. א"ל יִמתין אצלי ה' שנים ואני מלמדו ק' מינין בביצה. שמע ר' ואמר לא ראינו שיש טובה בעולם. שמע ר"ש בן חלפתא ואמר לא שמענו שיש טובה בעולם. ר"י בן בתירה אזל לנציבין בערבי צומא רבא

מתנות בהונה

ישיחו בי יושבי נסר' ועין מתמר זה לעיל בפתיחתא (יח): על מצות כר'. עיין לעיל בפתיחתא (ט): ויגרם: בבליבא. בבלונ על עופות והוא כעין תיכה ועיל בפתיחתא (ט): כל מטות כר'. כל סעודה שאין בה בבל בטל הכתוב בה כלומר שמפסיק בה מלאכול עוד: פחות. קטן וגדול ונתן עליו מפר וכ"ז שיש בירושלמי סוף מסכת תענית ועיל' סתום שיש בבא פיתויה בקיומה כר' שיש מוכל פתו בתפר: אומנות. על הסתומים: בחטי מנית. פסוק הוא ביחזקאל כר' כ"ו ופי' שם רש"י והכדק"ז ל' מנית שם מקום בתא"י שהביאה יפיה ונשות בסמכרות במנין והבית כן רש"י שם שמדבר וכן הערוך שם ילמדנו בערך מן וכי' כן כפי' רש"י דלעיל ולפי זה ג"ל כסתומים דמנין ודייק מדנקן כמה מינים יש בו תבל גם בקהלת (ג ט) נרש כמו כתו וים לומר כנירסא ולומר שהספר סבר כדעת ת"י שתרגם שם הטים ביהום ופיהם"י ביהום קבועות מנייני סרכם והיינו דקתמר הכא דלא מנין: וקמו. ועמדו ופסקו שלא ידעו להכוב יותר: פרבוטם. לפי הענין פי' קפילא לומן המתקן מלכלים: לא רחינו כו'. מהנו לא רחינו שיש טובה שיהא לו דבר מידום שיהו ק' מינים בטלה לבד וכ"ש כמר מפי לא שמענו מהחרים והכל דרך

בתיבכם והתהלכתי בתוככם והן מתנחמין. למחר כשיבא קץ הגאולה אומר להם הקב"ה לישראל בני אני תמה מכם היאך המתנתם לי כל אותן השנים והן אומרים לפניו רבש"ע אילולי תורתך שנתת לנו כבר אבדונו האומות. לכך נאמר זאת אשיב אל לבי ואין זאת אלא תורה שנא' וזאת התורה. וכן דוד אמר (תהלים קיט) לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי. על כן אוהיל לו ומיחדים שמו ב' פעמים ביום ואומרים (זכריה ו) שמע ישראל י"י אלהינו י"י אחד: (כ) חסדי י"י כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו. ארשב"ל משהקב"ה מתייאש מן הצדיקים בעוה"ז הוא הוזר ומרחם עליהם הה"ד חסדי י"י כי לא תמנו: (כא) הדשים לבקרים רבה אמונתך. א"ר אלכסנדרי על שאתה מהדשנו בכל בקר ובקר אנו יודעין שאמונתך רבה לתחית המתים. א"ר שמעון בר אבא על שאתה מהדשנו בבקרן של מלכיות אנו יודעין שאמונתך רבה לנאלנו. א"ר חלבו בכל יום ויום בורא הקב"ה כת של מלאכים חדשים ואומרין שירה חדשה והולכין להם. א"ר ברכיה השבתי לר' חלבו והא כתיב (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר אמר לי הנוקה, סברת להנולקני גבריאל ומיכאל הן הן שרים של מעלה דכולם מתהלפין ואינון לא מתהלפין. אדריאנוס שחיק עצמות) שאל את ריב"ח א"ל אתם אומרים בכל יום זיום בורא הקב"ה כת של מלאכים חדשים ואומרים שירה חדשה והולכין להם. א"ל אין. א"ל ולאן אינון אזלין. א"ל מן הן דמתבריאו. א"ל מנין מתבריין. א"ל מן הדין נהר דינור. א"ל ומה עיסקיה דנהר דינור. א"ל כהדין ירדנא דלא פסיק לא בליליא ולא ביממא. א"ל והינין ירדנא מהלך ביממא ופסיק בלילא. א"ל נטר הוינא בבית פעור והדין ירדנא כמה דמהלך ביממא כך מהלך בלילא. א"ל ומנין אותו נהר דינור נפיק א"ל מן זיעתהון דחיותא ממה דטעונין בכורסיא: (כב) חלקי י"י אמרה נפשי. ר' אבהו בש"ר יוחנן אמר למלך שנבנס למדינה והיו עמו דוכסין ואיפרכין ואיסטרטילוטין והיו גדולי מדינה יושבים באמצע המדינה. חד אמר אנא נסיב דוכסין לגבי. וח"א אנא נסיב איפרכין לגבי. וח"א אנא נסיב איסטרטילוטין לגבי. היה פקח א' לשם אמר אנא נסיב למלכא. דכולא מתחלפין ומלכא אינו מתחלף. כן עכו"ם מהן עובדין לחמה ומהן עובדין ללבנה ומהן עובדין לעץ ואבן אבל ישראל אינן עובדין אלא להקב"ה הה"ד חלקי י"י אמרה נפשי שאני מיחד אותו שתי פעמים בכל יום ואומר (דברים ו) שמע ישראל י"י אלהינו י"י אחד: (כג) טוב י"י לקווי יכול לכל ת"ל לנפש תדרשנו. ודכוותיה (תהלים פג) אך טוב לישראל אלהים יכול לכל ת"ל לברי לבב אלו שלבם ברור עליהם שאין בידן עון. ודכוותיה (שם פד) אשרי אדם עוז לו בך יכול לכל ת"ל מסלות בלבבם אלו דשבילי אורייתא כבושין

מתנות כהונה

ומיחדים כו'. מוהיל דלם לשון תפלה מלשון ויהל משה: חסדי ה': מתייאש כו'. עיין לעיל פוף פ' תני הגוכר: מהדשינו כו'. עיין בב"ר פכ' ע"ם: בבקרין כו'. ע"ם: דוכסין כו'. מימ מוסיפים שם: נסיב כו' מני לוקח הדוכוס מהלי ולעיל בפ' ותתהני ליתה בכל מאד כוכר לו מאד לשוש עלינו למושל ומגן ומושיע: טוב ה'. כבישין כו'. כבוש וכמוש בלבבם

אסיפת אמרים בלבהון

במדבר עמי וכריב. (שם): ויאמר שלחני. וסוף שרו של עכו ועדיין קייס. (שם): גבריאל ומיכאל. וס"ם שרו של עכו בסוף גם כן שמרי מעלה. (שם): בבית פעור. פי' שכוחמין לחופו ומעכבין לחופו שם בגילוח ולכן פ"י ליעך בגילוח.

יפ"ת

אבר נצחי: (יז) זכר עניי ומרודי. כנסת ישראל אומרת לפני הקב"ה רבש"ע זכור עניותי שעוניתי ומרודי שמרדתי בך ויסורין שהרויתני לענה ורוש יצאו אלו באלו: (יח) זכור תזכור תני ר' חייא משל למלך שיצא למלחמה והיו בניו עמו והיו מקניטין אותו למחר יצא המלך לבדו ולא היו בניו עמו אמר המלך הלואי היו בני עמי ואפילו היו מקניטי' אותי. כך המלך זה הקב"ה בניו אלו ישראל בשעה שהיו ישראל יוצאין למלחמה היה הקב"ה יוצא עמהם כיון שהבעיסוהו לא יצא עמהם וכיון שלא היו ישראל בארץ אמר הלואי היו ישראל עמי ואפי' היו מבעיסים אותי. ואית לן נ' פסוקי' (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון אורחים מי יתן עמו כמראש כשהיה במדבר עמי. ובתיב (יחזקאל לו) בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם וגו'. והדין זכור תזכור ותשוח עלי נפשי. א"ר יודן זכור תזכור יודע אני שאתה זוכר לעבו"ם אבל מה אעשה ותשוח עלי נפשי מתלא אמרה עד דשמינא עביד קטין נפשיה דקטינא נפקת: (יט) זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל. ר' אבא ב"כ בש"ר יוחנן אמר מלה"ד למלך שנשא מטרונה וכתב לה כתובה מרובה ואמר לה כך וכך הופות אני עושה ליך כך וכך ארנוונות טובות אני נותן ליך הניחה המלך והלך לו למדינת הים ואיחר לשם. נכנסו שבנותיה אצלה והיו מקניטות אותה ואומרות לה הניחך המלך והלך לו למדינת הים ושוב אינו חוזר עליך והיתה בוכה ומתאנחת. וכיון שנכנסה לתוך ביתה פותחת ומוציאה כתובתה וקוראת ורואה בכתובתה כך וכך הופות אני עושה ליך וכך ארנוונות טובות אני נותן ליך. מיד היתה מתנחמת. לימים בא המלך אמר לה בתי אני תמה איך המתנת לי כל אותן השנים. אמרה לו אדני המלך אלמלא כתובה מרובה שכתבת ונתת לי כבר אבדוני שבנותי. כך האומות מונין את ישראל ואומרין להם אלהיכם הסתיר פניו מכם וסילק שבינתו מכם עוד אינו חוזר עליכם והן בוכין ומתאנחין. וכיון שנכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקורין בתורה ומוצאין שכתוב (ויקרא כו) ופניתי אליכם והפריתי אתכם ונתתי משכני בתוככם

אסיפת אטרים

פי' ליה פ' שמעידין כלי קטן נגד כמוהו ליהוה לנגדו. (שם): למלך שיצא. לף שכשמגל שמנך יוצא למלחמה וכשמגל שכניסי יוצאים למלחמה סיקר שכוונה נומר כמו שכשלחתם לניכין ליזכר משמלך דכוו שיהן ניכחך ועכ"ו כיון שלא לפם לף סיקניטוהו לף כשמגל כיצאלל יוצאין למלחמה וכשם יוצא שמשם לעזרה ול"ל נומר כשיצך. (שם): ה"ג. מקניטין לוהו כך שמלך פי' כאלו אמר שלוהי היו ישראל עמי ואפי' היו מכעיסין לוהי ואית לן נ' פסוקים מי יתנני מלון אורחים מי יתן עמי כמראש כשהיה במדבר

מתנות כהונה

כ"מ שהגיע היה מתקוון על שמגע מכם טוכה: חוזר כו'. וכי' שכשוב שמכתי שלכך נגיה לכל תוכלמי מלת ס' שדרכו לשוב ולרחם ושיין לניל סוף פסוק לפי הנגר: זכר עניי: יצאו אלו כו'. מנכה זה נגד זה: ה"ג מי יתן עמי עמי כמלחם כו'. כלומר מ"ש שתוספין ומניעים עלי הכל מקבל: אדמתם וגו' נגרי. וסיפיה דקרא ויסמלו לוהה משמע שלוהי ויפט על שהמשם מ"ש ניסמלו לוהה וכילקוט הניסנה יותר כרוכה ופ"ש: אף כלן כו'. למר שניה ידעתי כי זוכר לחה לוהי שתשוח עלי נפשי וכסי מוכה כילקוט: שאתה זוכר כו'. ליקה נקמתי משם לכל מה לעשה יכפשי תשוח ולא לוכל להמתין עליו: ה"ג עד שמיניע עביד קטין כו'. פי' קודם שהכשמה כשמגה נעשית קטן וגדוש רע נפש של הרשע יולחה ומיכה יכולה להמתין לרשות נרעתו ולוהו של שמיכה וסכי מוכח ני כילקוט וני הערוך ערך חסך ושיין עליו חס נעל נפש לחה: ארנוונות כו'. מיני נגדים של מרגמן: מתנחמת. על שסיה יוסבת כמוהלת מתוכלה ויכי נעשית כיסים לחסים: אלמלא כו'. שנכלוהי לוהה נתמתי על הה שהכה:

ואלו הן כיני ובבל. בסיני פעלו בפיהם ולא בלבם הה"ד (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו וגו'. בבבל פעלו בלבם ולא בפיהם הה"ד כי לא ענה מלבו. אמר הקב"ה יבא פה שבסיני ויכפר על פה שבבבל ויבא לב שבבבל ויכפר על לב שבסיני. אעפ"כ וינח בני איש הביא עליהם איש צר ואויב זה המן והנה את מכתן: (בט) לדכא תחת רגליו וגו' זה נ"נ שבתוב בו (דניאל ג) די דארין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא יהב בידך והשלמך בכלהון אנת הוא ראשה די דהבא: (ל) מי זה אמר ותהי ה"ו לא צוה. מי ציה? המן צוה והקב"ה לא צוה. המן צוה להשמיד להרוג ולאבד והקב"ה לא צוה אלא (יחזקאל ט) ישוב מהשבתו וגו': (לא) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. א"ר אלעזר משעה שאמר הקב"ה (דברים ג) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע לא יצאת טובה לעושה רעה ורעה לעושה טובה. אלא טובה לעושה טובה ורעה לעושה רעה. כמה"א (מ"ב ג) ישלם ה"י לעושה הרעה כרעתו: (לב) מה יתאונן אדם חי. דיו שהוא חי. א"ר לוי אמר הקב"ה היותך בידי וחי ואתה מתאונן. א"ר הונא יעמוד בגבור ויודה על המטיו ואל יתאונן. א"ר ברכיה מה יתאונן על חי העולמים אם מבקש הוא להתאונן גבר על חטאיו. ר' אומר בני תורעמנין אדה"ר אחר כל השבח ששיתי עמו הוא מתרעם לפני ואומר (בראשית ג) האשה אשר נתת עמדי. אף יעקב כן אני עוסק להמליך את בניו במצרים והוא מתרעם ואומר (ישעיה מ) נסתרה דרכי מה'. ואף בניו כן אני עוכך לבור להם קל כדי שלא יהא א' מהן נוסא ודולרייא אוחזתו והן מתרעמין לפני ואומרים (במדבר כו) ונפשנו קצה בלחם הקלוקל. אף ציון כן היא (ישעיה מט) ותאמר ציון עזבני ה"י ואדני שכחני: (לג) נחפשה דרכינו ונחקירה ונשובה עד ה"י נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים. רבי ביבא בר זבדאי ור' תנחום בר חנילאי ור' יאשיה נפקין לתעניתא. דרש ר' ביבא בר זבדאי ואמר אפשר דליביה דבר נש

נסיב

מתנות כהונה

פעלו כו'. עיין זה מפלש במ' מזיח (ו' ז'): והנה הניח והסיר וגילה מה מכתם ושוד י"ל מעניין מיסמוס ומממום כדאי' בב"ר פ"ל ופכ' ס"ט ומסתיר כיד מונך עלו דממינין מכחיך ועיין שם: לדכא כלפה דס"ג תחת רגליו וגו' זה נבוכדנצר וכך תלמאי אומ' בספר תולת מחת בשם טוכחה מהכיוא: יהב כיד גרסי': מי זה יגלח טובה כו'. כלומר הרע והטוב לו יגלח מפלח הגזילה והמערכת עד שלא מסקיף והכהין בפעולת המקבל מה טוב הוא ויאמיך מזה שהטוב יקבל הרע והרע הטוב לך הוכיח ומגלחי מלחת שהכל נמשך לפי פעולת המקבל מה טובות הוא יקבל הטוב מטוב לכל ברוך הוא ומה רעות הוא ישלם ה' לעושי רעה כרעתו שהרע לנפשו ומחת פי' זה ועיין היש פרשת כלפה מגכי כי שם תמלת מחמר זה בשם תומתו בזיתי לשון ועיין שם בעקידה: והחי י"ל ועוד מי יחתא ולא תסכר לך כלום בחתא בידי: הבי נרסינן על מי העולמים. ועיין בעריך ערך מה ובתנחומא בפרשת בהעלותך: בני תורעמנין. יפרקל שם נמיו של מתרעמים וכדמפרש ואזיל: להתמליך מה נמו גרסי': נוסא מיני תוליים שם ועיין בערוך ערך גם: אף ציון כו'. והקב"ה הבטיח לעובה שילכלכו [illegible] בכתוב שם עומד בח ציון ועיין (ל' ח'): נחפשה דרכי נח כי זבדאי

אסיפת אמרים

בלע חסם ובלע מלאכם. (שם): לא יצאת טובה כו'. פי' מחתיכים היו מתנמין מלדיקים לף על חחד ומשעה בחמר כו' מפי עליון לא תצא רעות לצדיקים מפני עון הרשע ולא טוב ל־בעים טובות לרשיעים אלא לכל אחד במעשיו. (ויק"ר כפ' מחנחומא): על אל העולמים גרסי'. פי' על גרוחיו.

שם

בלבהון. ודכוותיה (שם קכה) הטיבה י"י לטובים יכול לכל ת"ל ולישרים בלבותם. ודכוותיה (שם קמה) קרוב י"י לכל קוראיו יכול לכל ת"ל לכל אשר יקראוהו באמת. ודכוותיה (מיכה ז) מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע יכול לכל ת"ל לשארית נחלתו: (כד) טוב ויהיל ודומם לתשועת י"י. ארשב"ל משהקב"ה מתיאש מן הצדיקים בעוה"ז הוא חוזר ומרחם עליהם ה"ד טוב ויהיל ודומם לתשועת י"י. טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו עול תורה עול אשה עול מלאכה: (כה) יישב בדד וידום. א"ר שמואל בר נחמן קרא הקב"ה למה"ש וא"ל מלך ב"ו אבל מהו עושה. אמרו לו לובש שחורים ומכסה את ראשו בשק. אמר אף אני עושה כן ה"ד (ישעיה ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. ועוד שאל להם מלך ב"ו אבל מהו עושה. אמרו לו מכבה את הפנסין. א"ל אף אני עושה כן ה"ד (יואל ג) שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם. ועוד שאל להם מלך ב"ו אבל מהו עושה. אמרו לו מהלך יחף. א"ל אף אני עושה כן ה"ד (עמוס ו) י"י בסופה ובסערת דרכו וענן אבק רגלין. ועוד שאל להם מלך ב"ו אבל מהו עושה. אמרו לו יושב ודומם. א"ל אף אני עושה כן ה"ד ישב בדד וידום כי נטל עליו: (כו) יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה יתן למכהו לחי ישבע בהרפה. רבי הוה פשיט קרייה וכד הוה מטי לאילין פסוקיא הוה בכי (ז"ש כה) ויאסף שמואל אל שאול למה הרגזתני להעלות אותי. ובתיב (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים וגו' ומגיד לאדם מה שחו. אפי' דברים שאין בהם ממש נכתבין לו לאדם על פנקסו. ומי כותבן (שם) עושה שחר עיפה. (בראשית ג) בקשו את י"י כל ענוי הארץ וגו'. וכתיב (עמוס ה) שנאו רע ואהבו טוב וגו'. (קהלת יב) כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט וגו'. והדין יתן בעפר פיהו וגו' יתן למכהו לחי ישבע בחרפה: (כז) כי לא יזנח לעולם י"י. כביכול לא שבק ולא שביק. כי אם הוגה ורחם כרוב חסדיו ארשב"ל משהקב"ה מתיאש מן הצדיקים בעוה"ז הוא חוזר ומרחם עליהם ה"ד כי אם הוגה ורחם וגו': (כח) כי לא ענה מלבו. ר' ברכיה בש"ר לוי אמר בב' מקומות פעלו ישראל בא' פעלו בפיהם ולא בלבם ובא' פעלו בלבם ולא פעלו בפיהם. ואלו

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
(יש"נ): על תורה. שלא פרסם פשיקא לך שפ"ת בלבבם דרכי תוכיח ועיין בויקרא רבה פ' י"ג. לשארית נחלתו. למי בעשה עשמו כסיחים	

כי מפקם לה בפ"ק דמס' כ"ש: מתיאש כו'. עיין לעיל סוף פכוך למי הנגבר: ישב בפנסין. לשני"כמ ועיין מלמד זה (מ' ח'): פשיט קרייה. הוצר על המקרא לדוכתא ועיין סוף פ' כי הפה: מטו לאילין נרסי'. פי' כשהגיע לאלו הפסוקים היה בוכה ועיין ויקרא רבה פ' כ"ו וסוף מדרש קהלת: להעלות אותי. ומתרו בפ"ק דהגיגה בשמואל היה מתירא פיוס הדין וזה היה ענין הסתבגזות ולכן היה בוכה ומה שם בשמואל היה מתירא אלו עלכ"ו: שאין בהם ממש. כלו' אפי' כיחה קטנה שהיה הבוחה לכלוס ועי"ש היה בוכה כמ"ש בפ"ק דהגיגה עבד ברבו מגיד לו שיהיה הקנה יש לו בהמיה: בקשו וגו'. וכיפיה דקרא אולי הסתבגו פיוס אף ה' כולי האי ואולי: (כי לא יזנח כו') : ואהבו סוב וגו'. סיפיה דקרא אולי יהמן לאלהי צבאות וגו' כולי האי ואולי: יביא במשפט וגו' נרסי'. וסיפיה דקרא על כל נעלם ותתרו בפ' קמא דהגיגה עבד ברבו בוקי לו בענות כזדוות הקנה יש לו: פיהו וגו' נרסי'. כולי האי ואולי ושד כתיב ההכין יפי וגו': כי לא יזנח לא שבק כו'. לא עזב ולא ישוב וכן כוס בעגלם הסתר (ו' יז) ועיין לעיל (מ' כ'): מתיאש כו'. ע"ל ס"פ למי הנגבר: בבבי

אמר דומה אני שלא ירד ענן והקיף אלא כדי שלא תשמע תפלתו של ר' הה"ד סבותה בענן לך מעבור תפלה . סתי ומאום תשימנו בקרב העמים מאסייא פסילאייא : (לו) פצו עלינו פיהם למה הקדים פ"א לעי"ן שהיו אומרים בפיהם מה שלא ראו בעיניהם : (לז) עיני נגרה ולא תדמה וגו' עד ישקיף וירא י"י משמים . ר' אחא בש"ר שמואל בר נחמן אמר בג' מקומות מצינו רוה"ק ממוך לגאולה מ"ט (ישעיה לג) משוש פראים מרעה עדרים מה כתיב אחריו (שם) עד יערה עלינו רוח ממרום והיה מדבר לכרמל והכרמל ליער יחשב . ודכוותיה (שם ס) הקטן יהיה לאלף והצעיר וגו' וכתיב בתריה (שם סא) רוח אדני אלהים עלי יען משח י"י אותי . והדין עיני נגרה וכתיב בתריה עד ישקיף וירא י"י משמים : (לח) עיני עוללה לנפשי . ארשב"ג ת"ק בתי סופרים היו בביתר והקטן שבהם לא היה פחות מג' מאות תינוקות והיו אומרים אם יבואו השונאי עלינו במכתבים הללו אנו יוצאין ודוקרין אותן וכיון שנרמו העונות ובאו השונאים כרכו כאו"א בספרו ושרפו אותם ולא נשתייר מהם אלא אנו וקראתי על עצמי עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי: (לט) צוד צדוני כצפור אויבי חנם צמתו בבור חיי . זה יוסף זה ירמיה זה דניאל . צפו טים על ראשי וגו' אלו עכו"ם שכתוב בהן (שם ג) הוי המון עמים רבים כהמות ימים יהמיון ושאון לאומים כשאון מים כבירים: (מ) קראתי שמך י"י מבור תחתיות זה יוסף זה ירמיה זה דניאל קולי שמעת וגו' קרבת ביום אקראך : (מא) רבת אדני ריבי נפשי גאלת חיי ראיתה י"י עותתי משפטי . חד יהודאי עבר קדם אדריאנוס ושאיל בשלמיה.א"ל מאן את א"ל יהודאי א"ל ואית יהודאי עבר קדם אדריאנוס ושאיל בשלמיה.אמר איזילו וסכו ראשיה עבר אוחרן חמא מה איעביד בקדמייא ולא שאל בשלמיה . א"ל מאן את . א"ל יהודאי . א"ל ואית יהודאי עבר קדם אדריאנוס ולא שאל בשלמיה . א"ל איזילו וסכו רישיה . א"ל סנקליטין שלו לית אנן ידעין מה אילין עובדי דאת עביד דשאיל בשלמך מתקטיל דלא שאיל בשלמך מתקטיל . א"ל ואתון בעיין מלכי יתי איך אנא בעי למקטלה בשנאי . ורוה"ק צווחת ואומרת ראיתה י"י עותתי ראיתה

כל

מתנות כהונה

במקום הזה מלא הפלה : שלא השמע . פלא מהפלא בממעמ : מאסייא כו' . כך קוראים לומה המומות מחוסים ופכוליס : עיני . מאי מעמא . כלומר לאחזו הם הפלפה מקומות: עד ישרה כו' . הרי רוח הקודש ושם המדבר הרי הגאולה וכן עד ישקיף הרי הגאולה וילא ה' הרי רוח הקודש : חמש מחות כו' . עיין לעיל (ב' ג') : צוד זה יוסף כו' . כל אלו נתנו בבות : רבת . ואיה יהודאי כו' . וכי יש יהודי עובר לפני הדכייהום ושואל בשלומו וכי השוב לחם לשאול בשלום המלך ואחר לעבדיו לכו ונקבו להם רחשו ממנו : אחר זמן . עבר יהודי אחר זה מה מעשה ברחשון ולפיכך לא שאל בשלומו : אמר להו נרסי' . ופי' אמר להם לעבדיו לכו ונקבו להם רחשו ממנו מ"ל בעלי עלה אלו הן אלו המעשים שאחה עושה מי שאחל בשלומך הומת ומי אלא שאל בשלומך הומת נם כן אמר להם ואחם רוצים ליעצני היאך אני מכרוג לגוגלי : מלכה . עלה כמו מלכי יפפר עלך דדיחל : עוותתי . לי עוות הדין :

אסיפת אמרים

בג' מקומות . הכוונה שלשלשה סימנות לי לשמר שהשכה הק' נבואותיו בה' הכרון המקום של מ"י . בג' שלין סדור רחוי . בג' מבי נער בגלות . ע"כ על הקון המקום שהוא בעת מבוא ארלים כו' אמר עד יערה וסחם כחיב ושבו עיני נגוח הפלוח . ותיקון סדור לאמר הקדון יהיה לאלף . ותיקון הפלוחת שכעת עיני נגרה לאמר עד יפקיף וירא . וכוה מהוכן כמה דיקדוקים . (יפ"ע): זה יוסף . לדוגמא בעלמא שכמו שהפלילו עליהם כך עשו לנו . ולקמן דהם עליהם ממש מדכתיב קולי שמעת וגו' קרבת וגו'

נסיב מיניה וחזר עליה אלא נשווי לבינן לנבי ידינן ואח"כ אל אל בשמים. אם יש שרץ בידו של אדם אפילו טובל בכל מימי בראשית אינו טהור לעולם. השליך השרץ מידו עלתה לו טבילה במ' סאה. דרש ר' תנחומא (הס"כ יג) ויבנעו שרי יהודה והמלך ויאמרו צדיק י"י וכתיב ובראות י"י כי נבנעו ויהי דבר י"י אל שמעיה לאמר נבנעו לא אשחיתם ונתתי להם כטעט לפליטה ולא תתך חמתי בירושלם ביד שישק. ובראות י"י כי נתענו אין כ"כ אלא כי נבנעו. דרש ר' יאשיה (נשיס ג) התקוששו וקושו נקשט עצמן ואח"כ נקשט אחרים. מבנין דאת הָבָא בר נש דאמר עלי לישן בישא קדם ר' יוחנן אלא כל עמא לדינא אמרין הוֹה תמן ר' חייא ור' אבי ור' יוסי קטון ונפקון להון: (לד) נתנו פשענו ומרינו. רבנן דתתם אמרי אית כרובי מרירן בסימא דסימא חמיע. רבנן דהכא אמרין אית דעובדין בישין לפריהן קשין. ר' הונא בשם רב יוסף אמר נתנו פשענו ומרינו כמדתינו אתה לא סלחת כמדותיך? א"ר לוי נתנו פשענו ומרינו והחרבת מקדשיך: (לה) סכתת באף ותרדפנו הרגת ולא חמלת סכותה בענן לך. ר' חלבו שאל את רבי שמואל בר נחמן א"ל מפני ששמעתי עליך שאתה בעל אגדה מהו דין דכתיב סכותה בענן לך מעבור תפלה. א"ל נמשלה התפלה כמקוה ונמשלה תשובה כים. מה מקוה זו פעמים פתוחה פעמים נעולה כך שערי תפלה פעמים נעולים פעמים פתוחין. אבל הים הזה לעולם פתוח כך שערי תשובה לעולם פתוחין. א"ר ענן אף שערי תפלה אינן ננעלים לעולם הה"ד (דניים ד) כי"י אלהינו בכל קראנו אליו ואין קריאה אלא תפלה שנא' (ישעיה סה) והיה טרם יקראו ואני אענה. אר"י בר חלפתא עתים הן להתפלה שכך אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע בשעה שאני מתפלל לפניך תהיה תפלתי על שעת דצון הה"ד (תהלים סט) ואני תפלתי לך י"י עת רצון. ר"ע היה עומד ונדון לפני טורנוסרופוס והיה שם יהושע הגרסי עומד בתפלה עמו נדד ענן והקיפן אמר

אסיפת אמרים

(סה): נשוי לבינן. נסיב לגיונו על מה שמידינו בסיב כמתם אשר בכשינו דלא"כ מי כעומד ומקן נינו. (שם): בסימא. לגבי סם מעלו בעניוות קשם ומרום. (מכר"ם). אית דעבדין. ניסין ומניחין קצין גרסי'. פי' סמן רעים לבסים ולבריות ומניחין כפל לשון סבעמו ומרינו. יפ"ע (גם אשר שמר פ"ד יודעים לכוסם ומתקוונים למרוד כו): כנ'

מתנות כהונה

גרם וכל זה הוא ניכוד דמסכת מעמים ניכד: אפשר כו' כלומר אם פי' הפסוק שיבת הלב אל הכשים הלוך אשר שמשוב אליו אלא שם פי' כשוה לומר שמשוב הלב לידים לנקותם מכל דבר רע ותח"כ נכנס אל אל בשמים וכדמפרש ואזיל: והזר עליו גרסי'. ובירושלמי גרס לשבר כן היא בר נם דכסיל ליכיה ויסיב כי' כידי' אלא מהו שם נשוי לבנבו כו': מבנין כו'. בשבל כי אדע שים פיה מי שאמר עלי לה"ר לפני ר' יוחנן לפי' דומי שעשכם ויסוודם האומר על מעשו ויקבל עונו אמרו חז"ל היו שם ר' חייא כו' שעמדו וילמו כדי שלא יהיו אומרים האומר בפניהם: ברנבי מין ירק יש מהם מריח ויש מהם ממושים מאד ויש מהם ממון מעט כשאור הזה לעומת כן יש עניוות המופלג ומתוכה שבאמתיות וקלות ובערוך ערך עלת שמלת גיר' לאחרם: בסיבא. מומן: אין דעובדי כו'. אם יש מעשים רעים אינם לבעלים אומם ולרם מריח לטון מרוח ומדות: והחרבת כו'. וחכו אחר לא שלחת לסה וליפרע מסה מעט כאשמעות ל' סליחה כמו שנאמר ויאמר ה' סלחתי כדבריך ואולם חי אני ומילאו כאשמעו מעט בהוסף בלא יהיה בים האקדח אלא החרבת בים מקדשך: סבותה ה"ג בשאר טוב ובפרשה ומתחת לשולם שתחזק אחר רב ענן אף שערי תפלה אינן ננעלים לעולם הה"ד כו': ואין קריסה

אליעזר אומר לפי שביקש לאבד את ישראל מתחת כנפי השמים אמר משה לפני הקב"ה רשע זה בא לאבד את ישראל מתחת כנפיך ספר תורתך שנתת להם מי יקרא בו? ד"א לפי שבקש לאבד את ישראל שהן עתידין להתפזר מסוף העולם ועד סופו שנא' (דברים ל ד) מקצה הארץ ועד קצה הארץ. ר' אליעזר אומר אימתי יאבד שמם של אלו מן העולם ותיעקר ע"א ועבודה מן העולם ויהא הקב"ה יהידי בעולם כענין שנא' (זכריה יד) והיה י"י למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה י"י אחד ושמו אחד בשעה שתרדוף באף ותשמידם מתחת שמי י"י. ר' נתן אמר לא בא המן אלא לזכר ישראל הה"ד (אסתר ט) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם:

פרשה ד (א) איכה יועם זהב. ר' שמואל אמר איך כיסה דהבא

כד"א (יחזקאל כה) כל כתום לא עממוך. ורבנן אמרין איך שינה דהבה. ר' חמא בר' חנינא אמר איך עמה דהבא הה"ד איכה יועם זהב דתני ר' חייא נהלים יכול עוממות ת"ל אש אי אש יכול שלהבת ת"ל נהלים הא כיצד מביא מן הלוהשות הללו. תשתפכנה אבני קדש. כד הוו חברייא נפקין לפרנסתהן הווי קיו עליהון תשתפכנה אבני קדש. ד"א מדבר ביאשיה איכה יועם זהב שהיה דומה לארנטס של זהב. ישנא הכתם הטוב שהיה נופו דומה לאבן טובה ומרגליות. תשתפכנה אבני קדש אלו שתי רביעיות של דם שהיה ירמיה נוטלן וקוברן. ה"ד (דברים לד) ויקבר בקברות אבותיו וכי בכמה קברות נקבר דאת אומר בקברות אבותיו אלא אלו שתי רביעיות של דם שהיה ירמיה נוטלן וקוברן. ד"א מדבר באנשי ירושלים שהיו דומין לארנטס של זהב וגופן דומה לאבן טובה ומרגליות ואם יאמר לך אדם אין הכתוב מדבר באנשי ירושלים א"ל כבר כתיב: (ב) בני ציון היקרים מה היתה יקרותן עירוני שנשא ירושלמית היה נותן לה משקלה זהב ובן ירושלמי שנשא עירונית היו נותנין לו משקלו זהב. ד"א מה היתה יקרותן בשעה שהיה א' מהן נושא אשה גדולה ממנו היה עושה שלחנית יותר מן היציאות וירודה ממנו היה עושה הוצאות יותר מן השלחנית גדולה היתה יקרותן לא היה א' מהם הולך לסעודה עד שנקרא

פתנות כהונה

[illegible] : הסל מ"פח כ"ס מיתיקי : איכה יועם : רבי אמוחל כו'. כהונה יכלה שהספר הכר וגרסה דכ"ג רבי אמוחל ממר לית כיכה דהבא כד"ח כל סתום לא עממוך והוא מלבון יועם וכן מכזיב עממוכו ובכד"ק בספר שבשם הגיה שלפנינו בשיש לאחד וכו בספר הקונקדנציים ובוב גרס וכבן ממרי לית כיכה דהבא. ודייק מדכתיב בהריש יפגע הכתם. אי דכתב מלבון רוח שוטים ושוטים לב בעייתים דעה נפתנה ונהלפה מהנכון אל הפוכו ובוב גרס רבי המא כו' עד מיכה יועם דתני רבי חייא כו'. ובשום שתם הכיכה להגיה בסס נוסח אהל והמתמין לא יהים: דתני ר' חייא כו'. בפרק כיצד צולין שם הספסה: עוממות כצוותם לגמרי: לוהשות. בוערות: כד היו כו'. כשהיו הכתים יוצאים לנקע מזוהריהם מפני חוקת הפעמה היו הכתים הלחים קורים על הלו הגדולים שהשכינה כו': לארנטס. לפי הענין הוא כלי של זהב המזהיר ומבהיק: בקברות. לשון כיכים ומיושב כיכים שיש ובפי' רבי' בחיכה יועם מבית מדרש זה ומבמע שלא גרס שהי: כבר כתיב בו ציון. שהי שהעיין מדבר בבני ציון: עירוני. בן בפר כך פי' הערוך וכנגד יהוקלים היו כלם נתכבדים לעיירות: בן היוחות הספרדה ולרמז בכם שהשלהן הטפל למה שעליו דמיו יקרים מן הכעודה שעליו כן הסמה הגפתה ופפלה לו סיס נהולה ויקרה ממנו: ירודה

כל נקמתם וגו' : (מב) שמעת חרפתם י"י שפתי קמי והגיונם שבתם וקימתם
חביטה אני מגנינתם אנא זמריהון : (מג) תשיב להם גמול . ירמיה אמר
תשיב להם גמול . ואסף אמר (תהלים עט) והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם .
מהו אל חיקם ר' יהודה בן נדייא אמר תשיב להם גמול מה שעשו
בבהמ"ק שנתון בחיקו של עולם כמד"א (ישעיה סה) ומחיק הארן ועד העזרה .
ורבנן אמרי מה שעשו במילה שנתנה בחיקו של אדם . דאמר ר"י דסכנין
ור' לוי בשם ר' יוחנן כתיב (דניאל כה) ויזנב בך כל הנחשלים אחריך שהיו
נוטלים מילותיהם של ישראל ומזרקין אותן כלפי מעלה ואומרים בזה בחרת
הא לך מה שבחרת . עד שעמד שמואל הנביא ופרע בהט ה"ד (שמ"א טו)
ויאמר שמואל הגישו אלי את אגג מלך עמלק וכתיב (שם) וישסף שמואל
את אגג וגו' . א"ר אב"ב התחיל מהתך בבשרו התיבות התיבות ומאביל
לנעמיות ה"ד (תהלים יח) יאבל בדי עורו . ר' יצחק אמר הביא ד' קינדיסין
ומתחו עליהם . (שמ"א טו) ויאמר אגג אכן סר מר המות כך ממיתין השרים
מיתות מרות . ר' יצחק אמר סירסו לפי שהיה נוטל את הגולות ומזרקן
כלפי מעלה על דא נפרע ממנו מדה כנגד מדה ה"ד (שם) ויאמר שמואל
כאשר שכלה נשים חרבך כן תשכל מנשים אמך . וישסף שלמד שהתיבו
ארבע התיבות : (מד) תתן להם מגינת לב . תרין אמוראין ה"א תבירות
ליבא וה"א עזיזות ליבא . מ"ד תבירות ליבא שנא' (בראשית יד) אשר מגן
צריך בידך . ומ"ד עזיזות ליבא שנא' מגן עזרך . תאלתך להם תלי אותן
בייסורין והבא עליהם כל אלות שבתורה כד"א (דניאל ט) ונתן י"י אלהיך את
כל האלות האלה על אויביך ועל שונאיך וגו' : (מה) תרדוף באף ותשמידם .
ירמיה אמר תרדוף באף ותשמידם ומשה אמר (במדבר יז) כי מהה אמהה את
זכר עמלק מתחת השמים . שמואל אמר עמלק במשמעו זכר זה המן
מהה בעוה"ז אמהה לעוה"ב מתחת השמים לו ולכל הדור ההוא עד סוף
כל הדורות . ר' יהושע אמר שלא יהא נין ונכד לעמלק . מתחת השמים
שלא יאמרו אילן זה של עמלק גמל זה של עמלק רחל זו של עמלק . ר'
אליעזר

אסיפת אמרים

וגו' רבים וגו' והכיר זה וכאן שכמו שהוסיפו לכם
כן יכ"ר כתוספת לנו . (יחזקאל כח) : ירמיה אמר .
וקבב דמך תמר כיני ומ"ח בכו ויסרו דיריהם בקש
על מה בעבו לנו בימול לכם כמעשיהם בלבד ועל
מה בעבו בנכ"מ לו במילה בקש לסף ביעמלו
בעמיים . (שם) : ה"ד יאבל . סוגי דקרא נכור
מוב והניח רוב דכתיב תמרים פיל מיקם קבב
וס"נ כתיב מר ממוב מכתמך פיינו התיכות תנרין .
(שם) : ה"ד ויאבר שמואל . בעל ידי בתמך
במיתים פיו נשוויתן פ"ש פיל פיס לכם בעים
כן תבכל מנכיס תמך פ' תמתו . (שם) : ירמיה
אמר . כזה תמר בתי פ' ומ"ח כבמים ו פיס שכבוונם
מהתח כבמים כלשבר תלחב ע"נ ושוכדי' מתחת כל
כשמים . וכתי פ' ג"כ פ' שלו וקראו בתי פ' כי
יסוס

ייסורי' ויתיסרו מלד כמו שכתבו המפרשים בפסוק ומי תקבה תת לך פרעה ביקשה לכבו למען
יוכל לקבל המכות : תלי . ל' עישות וליהוש . ומלת המלחך דרש כמו מלחמך : אלות כו' .

לבוזזים . ענה התינוק אחריו הלא י"י זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו . כיון ששמע ר' יהושע קרא עליו בני ציון היקרים המסולאים בפז וזלגו עיניו דמעות ואמר טעיד אני שמים וארץ שמובטח אני בזה שמורה הוראה בישראל . והעבודה שאיני זז מכאן עד שאפדנו בכל ממון שיפסקו עליו . אמרו לא זז משם עד שפדאו בממון הרבה . ולא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל ומנו ר' ישמעאל בן אלישע . ד"א מה היתה יקרותן שלא היה א' מהן הולך לסעודה עד שהיה יודע עם מי סועד . ולא היה הותם עד שהיה יודע עם מי הותם לקיים מה שנא' (שמות כג) אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס . ד"א מה היתה יקרותן שלא היה א' מהן הולך לסעודה אלא אם כן הופך יד אונקלי שלו וכל כך למה כדי שלא יטעננו אחר טענת חנם . ד"א מה היתה יקרותן שלא היה אחד מהן טוען טענת חנם . רשב"ג אומר זה מוהג גדול היה בירושלים פורשין מטפחת על נבי הפתה . כ"ז שהמטפחת פרושה אורחין נבנסין . נסתלקה המטפחת אין רשות לאורחין להכנס אלא ג' פסיעות . ד"א מה היתה יקרותן שהיו מוסרין הסעודה לטבה אם נתקלקל דבר בסעודה היו עונשין את הטבח הכל לפי בבודו של בעל הבית והכל לפי כבוד האורחין . ד"א מה היתה יקרותן בשעה שא' מהן עושה סעודה היה צר כל מיני סעודה במפה וכ"כ למה מפני איסטניסים כדי שלא יהא אחד אוכל דבר שרע לו : (ה) א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן משום רשב"י אחאב בר נהמן מיום שחרב בהמ"ק בטל

מתנות כהונה

זכור : לבדקן . מס ימלח בו דבר סוב : כיון שמע כו' . שהוח בן תורה ולא ס : העבודה . לפון שבועה והכתב יש בתלמו ומעשה זה בתלמוד בבבלי זקן (נח) ובירוש בפרק בתרא דסוטה : על פי סיוסבלמי פ"ד דמס' ר"ה יש להגיה לסעודה מלא פ"ב סיפך כו' . וכמי מניה לפיך לפון סיוסבלמי ומתוכו יתבאר הענין וזה לפוטו מני לא יסבב אדם בתבינו לתורתו בשעה שהוא יודע שאינו רוצה לא יבבה לו בהקדושים וכו' כדאיתא בפרק גיד הנשה (לד) בתלמוד בבלי עד ידע דהוא בתיב והוא מכרה עליו ובירושלים היה ספר פיובים דשמעלה מני אין מוליכין לבית התבד בבלי זבוקים לבושה אבל שאינם בעגה אבל עכ"ל סיוסבלמי ומעם לבושה הוא בתלמוד לבוש דעם הבריות וזהו בעגה אבל מחזיק לו טובה על תנם וכדתי' בפ' גיד הנשה ועיב זה לתמר ידע דהוא בתיב בר מיובב בתבינו שהוא בטוח ומזומן לסעודה והוא מפריח עליו לאכול עמו מבי טוב דעתי מחזיק לו טובה תנם . ובירוסלמי פ"ק דע"ז מלאתי הגידהו בתוכן תחב ולא לתיתי בבבני . ולבן היו נוהגין בירוסלים בכל מי שהזמינו לסעודה היה הופך פיבליה הבתחל לימין ומיתין לבתחל תם היה סיבר סיבינו הכל וידעו שהוא מזומן לסעודה ובלא זימונו לסבודה תחרם ומלא פיבליה כך מלאתי בבתיבתו זקודתו בינו בתיבת יד על קלף ימין מתי ולולי היה יד אונקלי שבתוב פה ואונקלי' פי' הערוך מלבוש וכן פיבליה הוא מלבוש על בבוד בלולי' בבי"ר פ' נ"ז בם זבה לבלי ויפת לפולה ופי' בם בבי"ר ז"ל מלית גלה ומלאתי בתם' דבך תרן פ"ה ז"ל לא יתמר מדם לתבינו בא ואבול עמי מה שהלבתי שזהו דבך בינים ובירוסלמי היו סיפבין לפסחתי לפולה בלהן ע"ב והוא קבוב לבתן פיבליה ומלא לפסחתי' מבמע בערוך ערך תבבה שהוא מבשל : בר זמן בתמטחה בו' . בבים בפרק המוכר פירות יש מתמר זה ובפב"מ ותקנה פוכה היה לתורתים בידעו בבם יתבלו ויבלו לבם : אלא נ' פסיעות . בפרק המוכר פירות לא היה בם לא בתיבתי תם פיבו : שלא יהא תהר מוכל בו' . כי ירחה תם יש מהבל הבתי לו ויתתין עד בינוסוסו תו לא יבבם בלל : רבי היית

אסיפת אמרים

יסיס כ' תלך בעולם בבדו בלין ע"ב בעולם . (יפ"ע) . שלש פסיעות . כדי שיבנים בבם בעפ"ב ולא יה לו שהוא תוכות יתמר בפם שיבנכו . (יפ"ע) : והספיר

שנקרא ונשנה : (נ) מעשה שהיה באדם אחד בירושלים שעשה סעודה אמר לבן ביתו לך והבא לי קמצא רחמי . אזל ואיתי ליה בר קמצא שנאיה . אזל וישב בין האורחים . אזל אשכחיה ביני אריסטייא . א"ל את שנאי ואת יתיב בגו ביתאי קום פוק לך מגו ביתאי . א"ל אל תבישני ואנא יהיב לך דמי דסעודתא . א"ל לית את מסובה . א"ל אל תבישני ואנא יהיב ולית אנא אכיל ושתי . א"ל לית את מסובה . א"ל אנא יהיב דמי כל הדין סעודתא . א"ל קום לך . והיה שם ר' זכריה בן אבקולס והיתה ספק בידו למחות ולא מיחה מיד נפיק ליה אמר בנפשיה אילין מסבין יתבין בשלוותהון אנא איכול קרצהון . מה עבד הלך אצל השלטון א"ל אילין קורבניא דאת משלח ליהודאי למקרבינהו אינון אכלין להון ומקרבין אוהרנין בחילופייהו . נזף ביה . אזל לגביה תוב א"ל כל אילין קורבניא דאת משלח ליהודאי למקרבינהו אינון אכלין להון ומקרבין אוהרין בחילופייהו ואם לא תאמין לי שלח עמי חד איפרכו וקורבניא ואת ידע מיד שאיני שקרן . עד דאתייא באורחא דמך איפרכוקם הוא בליליא ועשאן כולן בעלי מומין בכתר . כיון שראה אותן הבהן הקריב אוהרין תהתיהון . אמר ההוא שליחא דמלכא למה לית את מקריב אילין קורבניא ? א"ל למחר . אתא יום תליתאה ולא קרבהון . שלח ואמר למלכא ההוא מילתא דיהודאה קאמר קושטא קאמר מיד סליק למקדשא והתריבו . הדא דכריאתא אמרין בין קמצא ובין בן קמצא חרב מקדשא . א"ר יוסי ענוותנותו של ר' זכריה בן אבקולס שרפה את ההיכל . ד"א מה היתה קרקותן לא היה א' מהן מוליד חסר ובעל מום : (ד) מעשה בר' יהושע בן הנניה שהלך לברך גדול שברומי אמרו לו תינוק א' יש בבית האסורין בקלון . הלך שם ראה תינוק א' יפה עינים וטוב ראי וקוצותיו סדורות לו עומד בקלון . עמד עד פתחו לבדקו וקרא עליו הפסוק הזה (ישעיה מב) מי נתן למשסה יעקב וישראל לבוזזים

מתנות כהונה

פסלה : ושנה שמואן לקרומו שור פעם פעים שמע פלים פעם בפעם לשמן כהתי עובדת כבר קמצא : מעשה מעשה זה מבואר היטב בפ' המקוין (יב) : רחמי נגש . כי' שהוא היה מוכח : אזל . נכנס בר קמצא ויצא כו' : אריסטייא בין המוזמנים המוזמנים למריסבו ומשודת הבקר נקרא כן : א"ל . בעל הבית לבר קמצא הלוה אתה מומי ואתה יוצא בפיטרי קום ונא לך מן ביתי וא"ל אל תביישני ואני אתן לך דמי סעודתי מה בתמי שועד ואל"ל אל תהא מיצר כלל : א"ל . אל תפייסני ואני אתן לך ולא תוכל כלום וכדי בזיון בזה כמו שנעשה בפסוק עבדי יחכלו ואתם תרעבו : דמי כל הדין כו' . דמי כל הסעודה שנתם נפיק ליה כו' . בר קמצא יצא להון ואמר בלבו אלו המסובין יוצאים בשלום ומתיצבים מהפורעניות שעתידים מבוא שדה אחי אלך ואלבין עליהם : איבול קורציהון . פיגוי סוף לכילות ועיין בפירש"י בחומש בפסוק לא תלך רכיל ושם בתמצין : בחילופייהו . במקומם ס"נ בחילופייהו מזוף ניס פי' נעברו בניפה ולא האמין לו הלך ומצא סוס אחד פעם אחרת : איפרכום כו' . שלטון שעבד וגס קרבנות ואתה תדע שאיני מקר מעשהו בדרך יכן הוא איפרכום בלילה : ועשאן הוא . בר קמצא : בעלי מומין . בפ' המקוין מבואר יותר ע"ש : אוהרנין כו' . הקריב אחרים שהיטיבם כדי להניח מעות המלך אבל לא גלה זה אל הבעים מפני שלא מיחו לו בזה מוס ועיין בפרק המוקין : שלח אותו ליפרכום ההוא כו' . אותו דבר שאמר לך היהודי אתא הוא : הדא כו' . זהו שהכתיוב אומרים למבל בפיהם ניו כו' כלומר ניו פעמו בגפל בין קמצא כו' שלא דקדק בשליח היטיב : ענוותנותו כו' . שלא רצה לגרום ברכה ולאחוה בגעל הבית : חסר . חסר מאבר : מעשה בהני יוסף בן הגניה : עומד בקלון . על מעשה

ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן וכ"כ למה בשביל שהיו לברות למו: (י) זבו נזיריה משלג. אלו שהיו שותין את השלג. צחו מחלב אלו שהיו שותין את החלב. אדמו עצם מפניניים ספיר]נזרתם ספיר זה דבר קל הוא. א"ר פנחס מעשה באדם אחד שהלך למכור ספיר ברומי. א"ל הלוקח על מנת לבודקן אקחנו נתנו על גבי הסדן והתהיל מקיש עליו בפטיש נבקע הסדן ונחלק הפטיש והספיר עמד במקומו. (ס"א ספיר גזרתם א"ר יודן כל גזירה וגזירה שהיתה בירושלים היתה קשה כספיר ואם תאמר רך הוא א"ר פנחס כו'): (יא) חשך משחור תארם. ראב"כ אמר כהדא הרתא ור' לוי אמר כהדא נאנא. לא נכרו בחוצות א"ר אליעזר ב"צ אראה בנחמה אע"פ שהיה אבא כל אותן השנים אחר חורבן לא חזר גופו עליו כמות שהיה. לקיים מה שנא' צפד עורם על עצמם יבש היה כעץ. (ס"א לא נכרו בחוצות. א"ר אליעזר בר צדוק מעשה בעני אחד שבא ועמד על פתח בית אבא אמר לי אבא צא וראה שמא מבני ירושלים הוא הלכתי ומצאתי אותה אשה שנשל שערה ולא היה אדם יודע אם זכר אם נקבה היא ולא היתה תובעת אלא דבילה. לקיים מה שנא' לא נכרו בחוצות צפד עורם על עצמם): (יב) טובים היו חללי חרב. בחורבן ראשון שהיו מתים מריה עובבנין אבל בחורבן האחרון לא היה עובבנין מה היו עושין להם היו מביאים גדיים וצולין אותן במערבת של עיר והיה אותו הריח מפעפע בהם והיו מתים. לקיים מה שנא' שהם יזובו מדוקרים מתנובות שדי: (יג) ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן. ר' הונא בשם ר' יוסי אמר אמר הקב"ה לא הניחו אותי לפשוט ידי בעולמי. כיצד היתה לאחת מהן ככר אחת והיה בה כדי שתאכלנה היא ובעלה יום אחד וכיון שמת בנה של שבינתה היתה נוטלת אותו הככר ומנחמה אותה בה. והעלה עליהם הכתוב כאילו בשלו ילדיהן למצות. הה"ד ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן וכ"כ למה בשביל שהיו לברות למו: (יד) כלה י"י את חמתו שפך חרון אפו. א"ר ד' שפיכות לטובה ד' שפיכות לרעה. ד' שפיכות לטובת שנא' (זכריה יב) ושפכתי על בית דוד ועל יושב ירושלים רוח חן ותחנונים. (יואל ג) והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר וגו' וגם על העבדים ועל השפחות בימים ההמה אשפוך את רוחי. (יחזקאל לט) ולא אסתיר עוד פני מהם אשר שפכתי את רוחי על בית ישראל נאם אדני אלהים. וד' שפיכות לרעה שנא' (ישעיה מב) וישפך עליו חמה אפו. וביחזקאל כתיב

מתנות כהונה

להבדות כו לת שכחתה התבלה כדלקמן בפסוק ידי נשים וכדאי' בפ' חלק וע"ש בפי' רש"י: זבו. פרוש שותין לת החלב כדי שיתלבנו כחלב וכן חלב: דבר קל. ומה דכותייהו שמדמה חותם לדבר קל ולהשיב אמר ר' פנחס כו'. ובספר חוש לחת הגיה לימיתא ספור זה דבר קל הוא כו': חשך. הרתא. נקע שחור כדל"ת בפרק הכונס מרתת דמוכחי: נאנא. לת מלחתי פירושו ולכי הענין הוא נקע שחור: לא חזר כו'. על פנס כל חותם תעניות פלא יחכה ביום המקדש ביומו כדלעיל (פ' ה'): טובים. עובבניין. יש מין עשב והוא עכביות במוכחר בתלמוד בפרכה מקומות: ידי נשים: לפשוט כו'. לעשות בהם מעשה כפי מדת הדין: ח"ב של שכחתה היתה וט"ג כע"י ז"ל בכ"ע פ' כ"ח וכן מביאו בספר תניא בהלכות שבלחת לגבל: בלה פ'. כוללות

אסיפת אמרים

והספיר עמד. כהדא נאנא. פ' חוזק ליולה ע"ד דתיתת בפסוקים בתהלים דמר קרי ליה נגפי. (יפע"ם): ההי"ר ידי כו'. פי' שנתחב בפס בתוכו בבנו ילדיהן. (פס):

בטל יין קרוש וזכוכית לבנה. ולמה קורין אותה לבנה שהיתה מתקפלת. מעשה באחד מגדולי ירושלים דאמר ליטליא זיל ואייתי לי מיא. והוה מצפי ליה על ריש איגרא. אתא א"ל לא אשבחית מיא. א"ל טריף קולתיך קומוי וטרף קולתיה קומוהי. וטרף הוא נפשיה מן רישא דאיגרא ונפל ומת ונתערבו איבריו עם החרסין. ועליו הוא אומר איכה נחשבו לנבלי חרס: (ו) גם תנין חלצו שד היניקו גוריהן. אילין ירודאתא כמין מסווין פריסין על אפיהון כד אינון מניקין בניהון דלא יהוון חמיין בניהון ממקין ואבלין לחון: (ז) דבק לשון יונק. א"ר אבא ב"ב אמת המים שהיתה באה מן החניות עמדו המציקים החריבוה ושפכוה והיה אדם טוליך את בנו לאמה ולא מצא מים והיה מדבק לשונו לחכו בצמא. עוללים שאלו לחם וגו' ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן. ר"י אמר אם אין מי שיתן להם מי ינחמם כמד"א (ירמיה יז) ולא יפרסו להם על אבל. ר"נ אמר אין מי שיתן להם פרוסה של לחם כמד"א (ישעיה נח) הלוא פרוס לרעב לחמך. ורבנן אמרין אין להם מי שהוא עומד בשורה כד"א (ויקרא יג) כל מפרסת פרסה: (ח) האוכלים למעדנים. ר' חנינא בר פפא אמר גלוסקין וחמר עתיק. האמונים עלי תולע טריפון בקיקלא: (ט) ויגדל עון בת עמי. ר' יהושע בר' נחמיה בש"ר אחא אמר נאמר בשבט יהודה ובנימן מה שלא נאמר בסדומיים. בסדומיים כתיב (ירמיה יח) וחטאתם כי כבדה מאד אבל בשבט יהודה ובנימן נאמר (תהלים פ) ויאמר אלי עון בית ישראל ויהודה גדול במאד מאד. א"ר תנחומא אית לי חורי ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ההפוכה כמו רגע ולא חלו בה ידים. אותן לא פשטו ידיהם במצות ואלו פשטו ידיהם במצות הה"ד

ידי

מתנות כהונה

קרא. י"ל דנקרא כן על שם שהיה נקי מנקרא ורבים הם בספר הזה: ה"ג נפל יין קרום והוא יין פוג שנא מצינו כדתיתא בפ"ק דסוטה: שהיתה מתקפלת גרסי' וע"י שנקלף היה נמצר תמיד בלבנוניתו ועל שם כך נקרא זכוכית לבנה ונס לפי נירסת הספר פירושו לשון קליפה כמו דתקפיל תקפוני רים פרק תנו מריפות דפירקי' לשון קליפה כמו וקפלו התנינים למסכת סוטה עכ"ל והוא בהיפוך אותיות: מעשה בחד: דאמר לעליא כו'. אמר לשער לך והבא לי מיא והיה יוסב ומצפה על השער בראש הגג וכא השער ואמר לא מצאתי מיא: א"ל טריף כו'. אמר אל השער שבלך הכד לפני על הארץ והשליך הכד לכניו והפיל נס את עצמו מן ראש הגג ונפל על החרסין: גם תנין: ירודאתא. מין נחשים כד"א יפרוד ילדה וכן רציס. ה"נ נשרוך שרך ירוד: כמין מסווין פריסין על אפיהון כד אינון מניקין בניהון מן בנין דלאיהוון חמין בניהון ממקין ואכלין לון. פי' כשין מסווה ים נחש על פניהם בשעה שמניקין את בניהם כדי שלא יראו אותם מזדווגים ויאכלו אותם ובתנחומא נפ' נחקותי תמצא ענין אחר כמו שפי' רש"י במגילה זו: דבק: מן החניות. מקום היה בכר הגיה שמעו חניות כדתיתא נפ' יו"ט של ר"ה ושם היה מעיין ומשך ממנה למת במים: מציקים. המעניים: החריבה ושפכה נרסי: לאמה. למת במים שממך מן המעיין: מי ינחמה. והוו ופרש אין להם וכלמפרש ואזיל: בשורה. לנחם האבלים ולרש ופורש מלשון פרשת דרכ': האוכלים: רבי חנינא בר פפא כו'. נרמה שחסר בספר וע"ע כדלעיל (ג' ג') וע"ש: תולע וגו' נרסי'. וסיפיה דקרא הנקו מפפתות ושניה קתמר מריפון וכו' מוסכים בשפה כד"א בקיקלא דמתא יתיב: ויגדל.כל זה בג"ר פ' כ"ת. ובמד' חזית בפסוק מסכני: חורי. פסוק אחר: כמו רגע. ולגו לא נאמר מהם פליטה ובנימין ויהודה נאמר מהם פליטה כך נרס בגדיה בג"ר פ' כ"ח ובמד' חזית בפסוק מסכני ובוז מפרש וכולך זלמה אית מלפניו ומשני לא חלו הם ידיהם: ה"ג ידים אות לא פשטו ידיהם במצות כו' ופי' הסדומיים לא פשטו ידיהם למצות ומיעוטא הסדיס כמו שנא' יד עני ואביון לא החזיקה וני' וחילו יהודה ובנימין פשטו ידיהם למצות שנאמר ידי נגיש וגו' וכל כך למה עשו כן לנטרות למו

התחיל ממדד בחומה והיתה שוקעת בכל יום טפחים ומחצה עד ששקעה כולה וביון ששקעה כולה נכנסו השונאים לירושלים. על אותה שעה הוא אומר לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים: (יז) מהטאת נביאיה. ר' יוחן שאל לר' אחא היכן הרגו את זכריה בע"י או בעזרת נשים. א"ל לא בע"י ולא בע"נ אלא בעזרת כהנים. ולא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל. תמן כתיב (ויקרא יז) ואיש איש מבית ישראל אשר יצוד ציד חיה או עוף וגו' וכסהו בעפר. ברם הכא כתיב (יחזקאל כד) כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע שמתתהו לא שפכתהו על הארץ לכסות עליו עפר. וכ"כ למה להעלות חמה ולנקום נקם נתתי את דמה על צחיה סלע לבלתי הכסות. ז' עבירות עברו ישראל באותו היום הרגו כהן ונביא ודיין ושפכו דם נקי והללו את השם וטמאו את העזרה ושבת ויום הכפורים היה. וכיון שעלה נבוזראדן חזייה לדמיה לזכריה דהוה קא רתיה. אמר להון מאי האי. אמרו ליה דם פרים וכבשים. אייתי פרים וכבשים ולא אידום. אייתי כל מיני דמים ולא אידום. אמר להון אי אמריתו לי מוטב ואי לא אנא מסריקנא לבישרא דהנך אינשי במסריקין דפרולא. ולא אמרו ליה. והשתא דאמר להו לית הכי. אמרו ליה מה נכסי מינך נבייא בהנא הוה לן והוה מוביה לן לשום שמיא קבילו לא קבילנא מיניה אלא קאימנ' עילויה וקטלינן ליה. אמר להון אנא פייסנא ליה אייתי סנהדרי גדולה שחט עילויה ולא נח. שחט סנהדרי קטנה עילויה ולא נח. אייתי פרחי כהונה שחט עילויה ולא נח. שחט תינוקות של בית רבן עילויה ולא נח. בחין עילויה א"ל זכריה טובים שבעמך איבדתי רצונך שיאבדו כולם לאלתר נח. והרתר נבוזראדן הרשע תשובה ואמר ומה מי שמאבד נפש אחת מישראל כך כתיב בו (בראשית ט) שופך דם האדם באדם דמו ישפך אותו האיש שאיבד נפשות הרבה עאכ"ו מיד נתמלא הקב"ה רחמים ורמז לדם ונבלע במקומו. על אותה שעה הוא אומר מהטאת נביאיה עונות כהניה השופכים בקרבה דם צדיקים: (יח) נעו עורים בחוצות. סומין שבהם אמרו מי יראה לנו אותו מקום שהרגו את זכריה שנלך ונהבקנו ונשקנו לקיים מה שנא' נעו עורים בחוצות נגואלו בדם. חגרין שבהם מה היו אומרין מי יראה לנו את הדם של זכריה שנלך ונפרכם בה לקיים מה שנא' בלא יוכלו יגעו בלבושיהם: (יט) סורו טמא קראו למו. ר' הנינא פתר קרא בבנות ציון. הה"ד (ישעיה ג) ויאמר י"י יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון וגו' הויין שייפן ברומיהון ומהלכן בנסות הרוח. ותלכנה נטויות גרון כשהיתה אחת מהן לובשת את תכשיטיה היתה מטה מבאן לכאן

מתנות בהונה

מהטאת. סמל כו'. כל זה נתבאר לעיל (ג' ג'): נחין. הרכין והטעה עצמו כזה שלוקח דבר בחזקי הבולו: סורו טייפין כו'. לפי שבחות זקפילה כדאמרינן בזוקא דאמת דשף מדוכחיס כי כיסמא דשף ויתיב בהרדעא בפ' בני העיר אכ"ל שסיו פוסטין את עצמן ליל בקומה זקופה ועיכ' הערוך מוכח כן דגרס טייפין ברומיהון וכן

אסיפת אמרים

עמד שם. (יח"ע): על אותה שעה. ניחוי חזקיה רלו מולשלתו בגרלפה מתפללתו ובתפילתו לך ניחוי לזקיה לא בתפילתו. (יפע"ה): על אותו שעה. מהטאת שסרגו זכריה שסיה כהן וגביא ונשבך בקרבה דם לזקיה. (שם): שייפן ברומיהון. מנביחות קולותן כזקיפה

כתיב (יחזקאל ט) בשפכך את חמתך על ירושלים. וכתיב שפך כאש חמתו. והדין כלה י"י את חמתו שפך חרון אפו: (טו) ויצת אש בציון. כתיב (תהלים עט) מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך. לא הוה קרא צריך למימר אלא בכי לאסף נהי לאסף קינה לאסף ומה אומר מזמור לאסף אלא משל למלך שעשה בית חופה לבנו וסיידה וכיירה וציירה ויצא בנו לתרבות רעה. מיד עלה המלך לחופה וקרע את הויליאות ושיבר את הקנים. ונטל פדגוג שלו איבוב של קנים והיה מזמר. אמרו לו המלך הפך חופתו של בנו ואת יושב ומזמר. אמר להם מזמר אני שהפך חופתו של בנו ולא שפך חמתו על בנו. כך אמרו לאסף הקב"ה החריב היכל ושקדש ואתה יושב ומזמר. אמר להם מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל. הה"ד ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה: (טז) לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל. ד' מלכים היו מה שתבע זה לא תבע זה. ואלו הן דוד ואסא יהושפט וחזקיהו. דוד אמר (תהלים יח) ארדפה אויבי ואשיגם וגו'. א"ל הקב"ה אני עושה כן הה"ד (ש"ב ג) ויבם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם. מהו למחרתם ריב"ל אמר לשתי לילות ויום אחד והיה הקב"ה מאיר לו בלילות בזיקין וברקים כמה דתנינן תמן על הזיקין ועל הזועות ועל הברקים הה"ד (תהלים יח) כי אתה תאיר נרי וגו'. עמד אסא ואמר אין בי כח להרוג להם אלא אני רודף אותם ואתה עושה. א"ל אני עושה שנא' (ד"ה ב יד) וירדפם אסא וגו' כי נשברו לפני י"י ולפני מחנהו וישאו שלל הרבה מאד. לפני אסא אכ"כ אלא לפני י"י ולפני מחנהו. עמד יהושפט ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה. ואתה עושה. א"ל הקב"ה אני עושה שנא' (שם כ) ובעת החלו ברנה ותהלה וגו'. עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה. א"ל הקב"ה אני עושה שנא' (מלכים ב יט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך י"י ויך במחנה אשור וגו'. כמה נשתייר מהן רב אמר ר' שנא' (ישעיה י) ונער יכתבם שכן דרכו של נער להיות כותב יו"ד. ר' אליעזר אומר ו' שכן דרכו של נער להיות שורט שריטה. ר' יהושע אומר ה' שנא' (שם יז) שנים שלשה נגרים בראש אמיר. ר' יהודה בר' סימון אמר תשעה הה"ד (שם) ארבעה חמשה בסעיפיה פוריה. ר' תנחום בר חנילאי אמר י"ד הה"ד (שם) שנים שלשה נגרים בראש אמיר ארבע' חמש' בסעיפיה פוריה. בין כדברי אלו בין כדברי אלו הכל מודי' שנבוכדנצר אחד מהם היה אלא כיון שא"ל הקב"ה עלה והחרב בהמ"ק אמר לא בעי אלא מצמצמא יתי מיעבד לי כמה דעבד לסני. מה עשה בא וישב בדפני של אנטוכיא ושלח נבוזראדן רב טבחים להחריב את ירושלים ועשה שם ג' שנים ומחצה בכל יום מקיף את ירושלים ולא היה יכול לכבשה וכיון שלא היה יכול לכבוש בקש לחזור. נתן הקב"ה בלבו התחיל

Sanhedrin 225

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
הוילאות ויללות ספרוסים לחופה והקנים	עמד אסא. פי' עמד בתפלה כמו על המקום תצא
שהויללות פרוסים עליהם: פדגוג. לומן של נמ	עמד
עיין לים פרס' בתלמיד לנס: איבוב הלול: לא הממינו כו'. נתמלא לשון בתפיסת (נ):	

מאה מן מאתים מאתים דתמן צווחין למאתן מאתן: (כא) עודינו תבלינה עינינו. מה היו עושין עשרת השבטים היו משלחין שמן למצרים ומביאין תבואה ומשלחין לבבל שאם יבואו שונאים יהיו להם כדי לסייעין ה"ד (הושע יב) וברית עם אשור יכרותו ושמן למצרים יובל. פעם אחת באו שונאין ושלחו אצל פרעה נכה כשהוא מפרש בים הגדול רמז הקדוש ב"ה לשלדותיהן והיו שטין על פני המים אמרו אלו לאלו מה טיבן של שלדות הללו אמר להם אבותיהם של אלו תחת אבותיכם עמדו ועמדו והטביעו אותם במים. אמרו וכך עשו לאבותינו ואנחנו הולכים ומסייעין להם. מיד חזרו ה"ד (ירמיה נ) הנה חיל פרעה היוצא לכם לעזרה שב לארצו מצרים לכך נאמר בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושיע: (כב) צדו צעדינו מלכת ברחובותינו וגו'. נ"ב שנה עשתה ביתר אחר חורבן הבית ולמה נחרבה על שהדליקו נרות לחורבן בית המקדש. ולמה הדליקו. אמרו הבוליוטין שבירושלים היו יושבין באמצע המדינה וכד הוה סליק חד מנהון לצלאה א"ל בעית לאיעבדא בוליוטין. אמר להו לא. בעית לאיעבדא ארכונטים. אמר להו לא. א"ל מבנין דשמעינה דאית לך חד איסיא את בעי מזבנא יתה לי. א"ל לית בדעתי. והוה כותב ומשלח אוניתיה לבר ביתיה אין אתי גבר פלוני לא תשבקיניה מיעל לאיסיא דהיא מזבנא לי. והוה אמר ההוא גברא הלואי איתברת ריגליה דההוא גברא ולא סליק להדא זויתא. ה"ד צדו צעדינו צדיאה אורחא מלהלכא באילין פלטייאתא. קרב קיצנו קיצא דההוא ביתא. מלאו ימינו יומא דההוא ביתא. אף אינון לא פשת להון טב דכתיב (מלכים יז) שמה לאיד לא ינקה: (כג) קלים היו רודפינו מנשרי שמים. טרבינוס שחיק עצמות ילדה אשתו בליל ת"ב והיו כל ישראל אבלים. נשתתק תולד בחנוכה אמרו ישראל נדליק או לא נדליק אמרו נדליק וכל מה דבעי למטי עלן ימטא. אדליקו. אזלון ואמרון ליישן ביש לאשתו של טרבינוס אילין יהודאין כד ילידת הוון מתאבלין וכד מיית ילדא אדליקו בוצינייא. שלחה וכתבה לבעלה עד דאת מכבש ברבריין בא וכבוש אילין יהודאין דמרדו בך. סליק לאילפא וחשיב למיתי בעשרה יומין ואיתיתיה רוחא בה' יומין. אתא ואשכחינון דהוו עסקין בהדין פסוקא (דברים כח) ישא ה' עליך גוי מרחוק מקצה הארץ כאשר ידאה הנשר. אמר להו אנא הוא נשרא דחשיבית למיתי בעשרה יומין ואיתתני ליה בחמשא יומין. הקיפן לגיונותיו והרגן. אמר לנשים השמיעו ללגיונותי ואם לאו אני עושה לכם כדרך שעשיתי לאנשים אמרו עביד בארעאי מה דעבדת בעילאי. מיד הקיפן לגיונותיו והרגן ונתערבו דמים של

מתנות כהונה

לחם מזה וכרכה כנפע עד שכל מלה המביאה מלה ומלחים המביאה מלחים ולכן קורין למלחים מלחן ומטריקון מלה נתנה זה כלומר בלשונם היו מלה ועתה נעשו מלחים ודרש מלקח מלשון שפת הלקות ודומה לו: עודינה. כדי לסייען כו'. שהמלכיים ומבוריים יסייעו מוחס וכמו שנת' מלכים נתנו יד תמור לשבוע לחם וכך הוא לקמן (ה' ז'): ושלחתו. יפרעה אל פרעה ביטאו לעזרתם: לשלדותיהן. שלדות כל מלרים שנמצאו בים סוף ובמיכה פי' רש"י שהיה מועלת עודות ופוחות כמין שלדות: שלדות. בג יון הגוף כולו ושיין בערוך ערך שלד: צדו כל זה נתבאר לעיל (ג ג): עוניתא. שפר מכירה כמו לויתא והי"נ ניר ושלמי סוף מס' תענית: קלים. מרכיבים

כאן את גרונה בשביל להראות את תכשיטיה . ומסקרות עינים ר' אסי
דקיסרין אמר שהיו משקרות את עיניהם בסיקרא . ורשב"ל אמר בקלורית
אדומה . הלוך וטפוף תלכנה כשהיתה אחת מהן ארוכה היתה מביאה שתי
קצרות אחת מכאן ואחת מכאן כדי שתראה טפה על גביהן . וכשהיתה אחת
מהן קצרה היתה לובשת קרקוסין עבים כדי שתראה ארוכה . וברגליהם
תעכסנה ר' יוסי אומר שהיתה צרה צורת דרקון על מנעליה . ורבנן אמרין 5ב 5
שהיתה מביאה זפק של תרנגול וממלא אותו אפרסמון ונותנת אותו בין
עקיבה למנעלה וכשהיתה רואה כת של בחורים היתה דופקת עליו והיה
אותו הריח מפעפע בהן כארס הזה שעכנא . והיה ירמיה אומר להם
עשו תשובה עד שלא יבאו אויבים . אמרו לו אם יבאו אויבים עליו מה
הן יכולין לעשות לנו הה"ד (פס ה) האומרים ימהר יחישה מעשהו למען נראה
ותקרב ותבואה עצת קדוש ישראל ונדעה . דוכסא רואה אותי ונוטלני
מושיבני עמו בקרונין . אמר לירמיה נדע דמאן יהא קיימת או דילן או
דיליה וכיון שגרמו עונות ובאו שונאיהן היו מתקשטות ויוצאות לפניהם
כזונות . דוכסא רואה אותה ונוטל אותה . אפרכום רואה אותה ונוטל אותה .
איסטרטולים רואה אותה ונוטל אותה ומושיבה עמו בקרונין . אמר הקב"ה
ולא קיימא דידי וקיימא דילהון . מה עשה (פס ג) ושפח י"י קדקד בנות
ציון . ר' אלעזר ור' יוסי בר' חנינא . ר' אלעזר אמר הלקה אותן בצרעת
המד"א (ויקרא יג) ולשאת ולספחת ולבהרת . ריב"ח אמר העלה על ראשיהם
משפחות משפחות של כנים . ור' חייא בר אבא אמר עשאן שפחות
מכודניות מהו מכודניות אמהן משעבדן . ר' ברכיה וחלפי בר זביד בשם
ר' איסי מהו ושפח ושפע כדי לשמור זרע קדש שלא יתערב בעמי הארצות .
אמר הקב"ה יודע אני שאין עכו"ם בדילין מן הצרעת מה עשה (פס ד) וי"י
פתחן יערה רמז הקב"ה למעיינם והיה מוציא דם עד שממלא כל הקרונין
היה אותו השלטון נועצה ברומה ונותנה לפני קרונין והיתה קרונין עוברת
עליהן ומפסקתן . הוא שירמיה אומר סורו טמא קראו למו סורו סורו אל
תגעו . ר' אבא אמר לשון יוני הוא סירון סירון . כי נצו גם נעו ר' חנינא
אמר לא גלו ישראל עד שניאצו להקב"ה . ור' סימון אמר לא גלו ישראל
עד שנעשו בעלי מצות להקב"ה : (ב) פני י"י חלקם . החליקן מן מאה

מאה

מתנות כהונה

אסיפת אמרים

נזקיפה . (פס) : עשאן שפחות . פי' בלע במהבנתן . סיטו נמחוים וחדכיכ כבש' לשפחות מבועבדות : (יפ"ע) : החליקן . פי' ספינן בעכו"ם מאה בעיר זה ומאה בעיר זה וכן רי"ם דתמן לוותין למחוים מאתן לגמן

ל' עכס נתם : **בקרונין** . במרכבה שלו : **ה"ג** נדע דמאן יהא קיימת כו' . פי' נדע ונלמד דבריו של מי יקוים או שלנו או של כ"ל של הקב"ה : **אפרכום** . מסטרטולין . מיני מוסיקי הם : **ולא קיימת דידי כו'** . בחמיה וכי שלי לא יתקיים ושלהם יתקיים : **שפחות** מכודנות . שפחות מבועבדות ושפח דכתי לשון שפחה : **ושפע** . הבפיע וכרכב הם בידהן וכדמפרש ואזל : **כדי לשמור כו'** . ושפח דכתי עוד בלשון מוסיקין שמור משפחות וכדמפרש הטעם בלשון משמעו בעיניהם כדי לשמור כו' . וכן מלאתי בילקוט בשם פסיקתא ושפח שמור משפחות : **ה"ג** סירון סרין . ופי' סרחון : **בעלי** מצות . ל' ריב ומלח וגו קדרים כד"ת שני מיני עבריים גיס וגיס ומיני כינים ומדוש דיות : **פני ה'** דתמן לוותין למחוים מאתן . פי' **הקב"ה** החליק לכם והבטיח

פרס. גם עליך תעבר כוס תשברי ותתערי: (כז) תם עונך בת ציון. ר' חלבו בשם ר' יוחנן אמר טובה היתה חסרת טבעתו של פרעה על ישראל במצרים מארבעים שנה שנתנבא עליהם משה. לפי שבזה היתה גאולה זבזה לא היתה גאולה. רשב"ל אמר טובה היתה חסרת טבעתו של אחשורוש על ישראל במדי מס' רבוא נביאים שנתנבאו בימי אליהו. למה שבזה היתה גאולה ובזה לא היתה גאולה. ורבנן אמרי טובה היתה מגילת קינות על ישראל ממ' שנה שנתנבא עליהם ירמיה. למה שבה נטלו ישראל איפודי שלימה על עונותיהם ביום שחרב בית המקדש הה"ד תם עונך בת ציון. פקד עונך בת אדום א"ר פנחס בשם ר' הושעיה למה נבראו היסורים להתלות בית דאית להון למיזל הה"ד תם עונך בת ציון פקד עונך בת אדום גלה על חטאתיך. ודכוותיה לקיים מה שנא' (דניאל ז) והסיר י"י ממך כל חלי וגו' וא"ר פנחס בשם ר' הושעיה למה נבראו היסורין להתלות בית דאית להון למיזל הה"ד ונתנם בכל שונאיך. ודכוותיה (עובדיה ה) חזון עובדיה כה אמר אדני י"י לאדום שמועה שמענו מאת י"י וציר בגוים שלח קומו ונקומה עליה וגו'. והדין פסוקא תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך וגו':

פרשה ה

(א) זכור י"י מה היה לנו. ר' יצחק פתח (משלי ג) זרזיר מתנים או תיש בנוהג שבעולם אדם מגדל שני זרזירין בתוך ביתו אחד גדול ואחד קטן כובש את הגדול לפני הקטן בשביל להוס על ממונו. א"ר ברכיה אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע הבטבת לנו בתורתך (דברים כח) זכור את אשר עשה לך עמלק לי עשה ולך לא עשה לא החריב את מקדשך? רבנן אמרין אמרו ישראל לפני הקב"ה אני שלך יאו"ה שלך מפני מה אין אתה הס על אומתך. ומלך אלקום עמו. א"ר יצחק אמרו ישראל לפני הקב"ה שבחה מצויה בנו אבל אין שבחה מצויה בך ואין שבחה לפניך לפיכך את זכור (תהלים קלז) זכור י"י לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה. ר"א ב"כ אמר פגרו פגרו ר' לוי

מתנות כהונה

זמדי: תם. ליפוכי. פי' כעירוב הגמה כלומר ממילא על כל עוונותיהם: להתלות בבית כו'. לדבק ולהתלות בבית חבר יש להם ללכת שמה בדבר ה' כלומר שמיד ניזוקים מביח זה הם מוכנים ללכת לבית חבר וכדמפרש ואזיל: ס"ג הה"ד תם עונך בת ציון פקד עונך בת אדום. כלי שפקד היסוריס מיד בית ישראל לבית אדום: קומו ונעלה וגו' כמו שפירשו שם המפרשים שיקח משם הקב"ה נקמת עמו: זכור ה'. בניס כו'. הרגיל ולמד לחת הגדול לחיות נכנס זוכרנא לפני הקטן כדי שלא יעמוד עליו ויהרגהו וכן היה רחוי שיכניע הס"ג עבו הגדול לפני יעקב הקטן והקב"ה חימו הס על בניו וזהו שלך אלקים עמו שלין לישראל התקומה עם העכו"ם ומלך עולם לא קיים בהם ועוב להגיע על ממונו ומלך אלקים עמו וכן אחר מקדשך דלקמן: פגרו. ערו פי' פגרו גרסי' שפירוש שבזו ובעורך גרם

אסיפת אמרים

רבש מכיון דכתוב בם' דלא מליף לגמרי ושם אליו חסד.. (יש"ע): מגילת קינות. פי' כל הקרות והמוכן שבוכר בם. (שם): למה נבראו. דקשה דהו"ל לכתוב פקד עונך לבסוף ומשמי לו"ל למה נ"ל ולו' שבסוכרון לא נבראו לבטלם ע"ד דאיתא בב"ר פ' מ"ת שם יבא מלאך המות ויאמר ולו לאחם נבראתי יאמר לו כו' עד ואתן לדם תחתיך ולפכי משום דאמר שם עונך כו'. וקשה ולו לאחם נבראו סיסורין לו"ל פקד עונך כו'. (יפע"ם): ודכוותיה חזון. דקשה כיון דעמוס ומיכה נתנבאו בם' ל' למה בפסיק ביניהם נכתוב עובדי' דלא משום דעמוס ומיכה נתנבאו בם' ל' למה בפסיק ביניהם נכתוב עובדי' דלא משום דוד ובאחי שבות עמי לזה בסמיך חזון עובדי' דלא לאחם נבראו סיסורין: והדין פסוקא כו'. מזה וזכיתו לסיום

של אלו בדמים של אלו והיה הדם בוקע והולך עד שהניע לקיפרוס נהר : (כד) על ההרים דלקנו . ר' איבו אמר שהיו דולקין אחר המעביות . רבי יעקב דכפר חנין אמר אלו שהציתו אש בירושלים . ורבנן אמרו אלו דולקיהן של ישראל לכך נאמר על ההרים דלקנו : (כה) רוח אפינו ומשיח ה' רבי ור' ישמעאל בר' יוסי היו יושבים ופושטין במגילות קינות ערב ת"ב שהל להיות בשבת עם השבה . שיירו בה א"ב אחת . אמרו אנו יוצאים ונומרין אותה למחר . וכשעלה ר' לביתו נכשל באצבעו אמר על עצמו (תהלים לג) רבים מכאובים לרשע . א"ל ר' ישמעאל בר יוסי אילו לא היינו עוסקין בענין הזה והגיעך כך כך היית אומר עכשיו אע"ו רוח אפינו וגו' . כיון שעלה רבי לביתו נתן על המכה ספוג יבש וקשר עליה נמי מבחוץ . אר"י בר' יוסי ממנו למדנו שלשה דברים לא שספוג מרפא אלא שהוא משמר את המכה . גמי מבית מוכן . ואין קורין בכתבי הקדש אלא מן המנחה ולמעלה אבל שונין בהם והדרשין בהם ואם היו צריכין לבדוק ולקרות מביאין וקורין . שמואל אמר הרס כל שהו . ר' זעירא בשם ר' שמואל אמר מניפת חבית והרסית מותר לטלטלן בשבת השליכן לאשפה אסור לטלטלן בשבת . (פס) והבוטה בי"י חסד יסובבנו ר' אלעזר בצראה ור' תנחום בשם ר' אחא אמרו אפילו רשע וחוזר בו הקב"ה מקבלו שנאמר והבוטה בי"י חסד יסובבנו : (כו) שישי ושמחי בת אדום זו קיסרין . יושבת בארץ עין זו פרס

אסיפת אמרים

ר' מתן בשמה דמתניתא כי' עיוורים . (יפע"ס) : שהציתו אש . וקרי ליה סריס כי יהוסליס סריס סניר לה . (יפע"ס) : רבי ור"י כו' . ת"ס דבני ת"ק בכל מאחר זה מעורבים וחסרים ועיין בויק' פ' ע"ו וזה מבוהרים וקלת תקנתו : מן המנחה ולמעלה . דאם לא כן סוף ליה להתחיל מקודם שלא ישתרך לעייר ת"ב למחר . (יפע"ס) : אפילו רשע וחוזר . זה לישו דכותא דפסיקתא דקב"ה מקבל בניס שלא בלחם דת"ב לפילו בשע ובוטה דת"ב לפילו בשע ובוטה גם' חסד יסובבנו ושיורים דקלי לרשע שמוכר לחבירו או שהוא הכרחים לו פרס

מתנות כהונה

כו' כל זה נתבאר לעיל (ה') : המעביות . לא מלאתי פירושו ולפי הענין הוא מין היה ופירש לקוטו שהכריחו אותו לדלוק על הסריס אחר שמות : שהציתו כו' . דרש לקוטו מל' דליקת עם : דולקיהם . כולפיהם ממש ודייק מדכתיב דלקנו כיוצי כריס המדברים בעד עצמן : רוח לפיו : ופושטין במגילה קינות נכסי . ופי' מוחזין עליו והיו דולקין ליתו ושיין סוף פרי כי מצא ושיורו' גם' בני העיר ונם' כל כתבי יעבו מאחר זה וכן בויק' פ' מזניע ועל פיהם יע

להגיה כן ערב ט' בתב בחל להיות בשבת עם הסיכה . פי' דוקא מן התורה ולמעלה היו פוסקין וקורין אבל קודם לזה זמן מסוד משום שמא יקרע בשברי הזיעות ולאחר מנחה לא נזדו ואין מוהר אלא לכתוב בע"פ הכי ליתא בהדיא בירושלמי גם' כל כתבי ונם' בני העיר ונם' סופרים פס"ז : שיירו בה אלפ"א ביז"א אחת תמהו לה יושלין ונומרין אותו למחר וכשעלה ר' נכשל באצבעו : אמר כו' . ה"ג בעניין הזה רוח אפינו וגו' והגיעך כך וכך : וכן מוכח בהדיא ביר' ופי' אפילו לא היינו עוסקין בכפוק רוח אפינו אפ"ה היית אומר שהגיעך כן בשן שהיר שעליו אל' בלבך בשחיותם וכמ"ש ביר' בחזקתן מעתה כן בנאמר רוח אפינו פי' נשבל שעות ישומות שלנו הגיעך כן ועכשיו בעשקנו בחזקתו ענין עלבון שהאחת כן הוא ולא כתי אחרת שבשביל בשעתך הוא : ספוג יבש כו' . עיין בפ' ר"ש דשילה : ה"ג לא ספוגו מרפא כי' פי' שלא כן היתך הניחו עליו והרי פלוני רפואתו לחוד בשבת שהיקת שמים : מבית מתוך הבית היה טופלו ולא מחוץ שמא מיתת שבנים הוא מוכן ואינו הכוך שכוס מוקנה : אלא מן המנחה כו' . נתבאר לעיל בסמוך : אבל בוגין כו' . בעל פה : לבדוק . לחפש אחר פסוק לו פרשה : ה"ג שמואל אמר מרס כל שהוא ועיין בפ' מזניע ומוכר לעיבוי בהפרש ותחזל ואינו מרפא : השליכן בכבר ביטלו מתירה כלי והרי הוא כאבן : והבוטה כו' . סיפיה דקרא על רשע מכלומים הוא : ה"ג אפי' רשע וחוזר בו הקב"ה מקבלו בשאמר והבוטה בי"י חסד יסובבנו : שישי . גם עליך כו' נראה שהספר מסכר ולעולם לומר זו מלכות הרביעית לו פרס

ואינון מהלכין על כרחיהון שלא בטובתהון. אריב"ל נבוזראדן הוא אריוך ולמה נקרא שמו אריוך שהיה נוהם על השביה כאריה עד שהגיעו לפרת. כיון שהגיעו לפרת אמר להון לחילוותא שבקינון דניחון די מן כדון לית אלההון חזור עליהון הה"ד (תהלים קלז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו עד לשם לא ישבנו: (ז) מצרים נתנו יד אשור לשבוע להם. מה היו עשרת השבטים עושין היו משלחין שמן למצרים ומביאין תבואה ומשלחין לאשור שאם יבאו שונאים יהיו כדי לסייען הה"ד (הושע יב) וברית עם אשור יכרותו ושמן למצרים יובל: (ח) אבותינו חטאו ואינם. אמר להון הקב"ה בדידכון קיימין. ר"א אמרו להון קיימין בדילנא: (ט) עבדים משלו בנו אלו בצרים פורק אין מידם אילולא משה. ד"א עבדים משלו בנו אלו מלכיות פורק אין מידם אילולא הקב"ה: (י) בנפשנו נביא לחמנו. ארשב"ג הראשונים ע"י שהרויחו מקצת צרת של מלכיות קצרה רוחן. אבותינו כתיב בהון (במדבר כא) ותקצר נפש העם בדרך. דניאל אמר (דניאל ז) אתכרית רוחי אנא. ישעיה אמר (ישעיה כה) על כן מלאו מתני חלחלה. ירמיה אמר בנפשנו נביא לחמנו. אנו שנתונים בתוך המלכיות עאכ"ו: (יא) עורנו כתנור נכמרו. תרין אמוראין חד אמר כאילין כמריאתא וה"א כתנור שלא הוסק כל צרכו: (יב) נשים בציון ענו. נבוזראדן צוה לחיילותיו א"ל אלההון של אלו שונא זמה הוא הזהרו אל תגעו באשת איש כיון ששמעו נשייא הויין אתיין ואמרין לגברימן דילנא אנן אכלין ומן דילנא אנן מתכסים אלא בלבד דיתקרי שכוך עלן הה"ד (שם ד) והחזיקו שבע נשים באיש אחד וגו'. בר מהלת נשים שנת עצלו ולא עשו כן ונתענו. לכך נאמר נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה ובתלת כתיב: (יג) שרים בידם נתלו. הוה אפוטרופא עלל לקרתא והוה נסיב טבי דקרתא ותלי להון. בני אנש בפין הוון אתיין ומפייסין ליה עליהון ולא הוה מקבל מיניהו לכך נאמר שרים בידם נתלו פני זקנים לא נהדרו: (יד) בחורים טחון נשאו. את מוצא שלא היה רחיים בבבל ובשעלה נבוכדנצר

מתנות כהונה

כלחם שלא בטובתם: ומפסג. נכסי פירות מתפרנסין: לחילותא. לבני חילו הכובשים חומו סימו חומס פיחמו שמעתא חין חלסיחס חומר לכחם עליחס: עד לפס. עד שהגעתו לפס לא יכלו: אבותינו חטאו בדידכון קיימין. סחטות סס העומדים ומעמידים בשלכם כלומר סובלים עונותיכם כהלי דאמרי בעלמא כשהבנים חוטאים שחטות סס מלטערים בקבר לו ג"ל קיימין בדידכון כלו' בשלכם שחס נעשים ולא בשבול חבותיכם: אמרו להון. כלומר שחטות שפיטוס נלו עומדים ונעשים בשלנו ולא בשלכם ושחס בעון עלמכם נעשים: בנפשנו נביא לחמנו. עיין כל זה במדרש חזית (ג' ד'): עורנו. כמריאתא. כלומר זה שלי שנשים שפוות שמעו כן היו בחין ונדם נכמרו מל' כומר: נשים. כיון שהנשים שפוות שמעו כן היו בחין ואמרו לחים מעלנו חנו חוכיח ומעלנו הנו מחכבין והכבם חותנו לחוסף בקדושין כדי שיהא שמך נקרא עליהו שלולי לומר שחס חים חנחנו: נשים. ל' כנים ומישוט רוב שים: בתלת. כחיב בסך ויו שלאים שלא שחת כרי ג' וכחוב בעיני שיהיה בחלת פי' ג' ויהיה פי' לנשים בציון וק"ל: שרים. הפוטרופא כו'. ממונה מבית המלך היה נכנס לעיר ולקח טובי העיר ותלם לחוסס ובני לדם הזקנים היו בחים והיו מפייסים ולא היו מקבל פיוס מהם: בחורים והוידין

אסיפת אמרים

(שם): הוא אריוך. ושלינא לחלעיל דערך ואיגייר. (שם): לית אלההון כו'. דחם סיה לחנו לכחם עלינהן סו"ל לנחם על כל סעבר שסיה לסם בדרך לח בלא חשלא. (שם): כתנור שלא הוסק כל צרכו. כבוחלינו שחוניס דחם סוסק כ"ל מחלנחיס ואידך דרש על סחוס. (יפ"ע): מחלת נשים. ושל דחמינן שהחרמידות נשנו על כנות וכוכלוסיה זה סיה כנית שני ולזה רומז שקרי בשוחות וכ"ל לא היו רק ג'. יפע"ס

לוי אמר פנון פנון. מ"ד פנרו פנרו הה"ד (ירמיה נ) חומות בבל הרחבה ערער תערער. מאן דאמר פנון פנון הה"ד עד היסוד בה אפילו יבודותיה מטון: (ב) הביטה וראה את חרפתנו. ר' יודן אמר הבטה מקרוב וראיה מרחוק. הבטה מקרוב שנא' (מ"ב יט) ויבט והנה מראשותיו עוגת רצפים. וראיה מרחוק שנא' (בראשית כב) וירא את המקום מרחוק. רבי פנחס אומר הבטה מרחוק שנא' (תהלים פ) הבט משמים וראה. וראיה מקרוב (בראשית לג) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו: (ג) נחלתנו נהפכה לזרים. באי זו הפכה כמהפכת סדום. ירמיה קורא אותה נחלתנו. ישעיה קורא אותה (ישעיה כד) בית קדשנו ותפארתנו. בא אסף ואמר לא נחלתנו היא ולא בית קדשנו ותפארתנו היא אלא באו גוים לתוך שלך הה"ד (תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים: (ד) יתומים היינו ואין אב. ר' ברכיה בשם ר' לוי אמר אמר להם הקב"ה לישראל אתם בביתם ואמרתם לפני יתומים היינו ואין אב. חייכם אף הגואל שאני עתיד להעמיד מכם במדי לא יהיה לו אב ואם הה"ד (תהלים ג) ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו כי אין לה אב ואם: (ה) מימינו בכסף שתינו. פעם אחת עלו המציקים ונטלו פתן ויינן ושמנן ומימיהן. חזרו ומכרו אותם להם. אמרו אוי לנו שנתקיים בנו הפסוק הזה מימינו בכסף שתינו עצינו במחיר יבאו: (ו) על צוארנו נרדפנו. אדריאנוס שהיק עצמית פקיד ואמר אי האתינן משכחנן שערא ביהודאי ארימון ראשיה מניה הה"ד על צוארנו נרדפנו. ד"א על צוארנו נרדפנו על שבנדנו בצוארנו ביום צרה. יגענו ולא הונח לנו נבובדנצר שחיק עצמות צוה לנבוזראדן וא"ל אלההון דאינון מקבל בעלי תשובה הוא וידו פשוטה לקבל שבים כיון דאת כביש להון לא תשבקינון דיצלון דלא יעבדון תיובתא ואלההון ירחם עליהון והוא נברא נחית בשחור אפין אלא לא תהי עפלי עליהון. כיון דכבש יתהון בד הוה קאים חד מנהון הוה נסיב ליה ומפסק ליה אברים אברים טריף ליה קומיהון ואינון

אסיפת אמרים — מתנות כהונה

נסיים בדבר טוב. (ישעיה נ"ו): ר"י אבר. וסכווס שיסגיים סלכות בעכרו ועל סעתידים לעשות לנו. גרס סנכי והיא היא: פנון פנון. פיזוסו לגמרי ממלא היסוד וכדמפרש ואזיל ערער תתערער ופסוק הוא בירמיה סי' נ"ו וסוא לשון שכיסה

כן פי' קרד"ק: מטון. הגיעו ובילקוט גרס פנון סה"ד ותער כלה וכן בתנחומא פ' כי תצא: מימינו. כמליקים. הסוגיים לשון לך ומשוך: מימינו. מלמע סמים שסס שלנו לריכים לנו לקנותם בכסף כו': אי דתימרון כו'. גילסא אספר יש לפרש שס תכא ותמצא שער אחד מיהודי יפא שם רשאו ממנו כלו' אלא יפאר מסס עד אחד דוגמת לא תמצאר ממנו פרסה ועל כן היו בורסים מעמיס ומצאתי כתו' זוס אמת שכתב בשם מוסמת אחרינא כל מלן דאתון מתמיין שערא בריסים דיהודאי אריסון דיהו' מיסי שמעון כלשון וספרו דיסיסון אפיק קלווסין מוסרין ואמר כל דאתון חמיין קדלים מן שערא דיהודאי אריסון הס"ד על לוותיהו כו'. פיזוס נחתא זוס שכל מי שילאה שער שרשם יסודי יפאו שם רשאו ממנו ושלשו כל מי שילאה עוקר שעליו סיס שער יסודי יפאו שם רשאו ממנו: רשכם ושוב סוציא כרוז לאמר כל מי שילאה עוקר שעליו סיס שער יסודי יפאו שם רשאו ממנו: על שבנדנו בצוארינו נרסי'. לשם לומר בניס המקדש ולו בהקב"ה: אלההון כו'. מלסיסם של מלו של יפראל מקבל התובה סוא לכן מיד כשתכבוס תוסם לס תנוח תוסם שיתפללו כדי שלא יסזרו לס' ומלסיסם יראס עליסס ותוסו סיס יכד לאחרו שבלא בפיס שתורגת לומר בסוסת פיס שלא לס תתפלל על רוב נרתס שיכאו לתמיך עליסס ליתן להס הנאס כיון שבכס תוסם כשהיס עומד אחד מסס סיס לוקס תוסו ומתאו תיבריס מיבריס להשליכו לפניהם והמס הולכים בעל

ושלוה ובית הדום רגלי אלהינו היה לשריפת אש ומדור להיות השרה ולא נבכה . א"ל לכך אני משחק אם כן למכעיסיו ק"ו לעלשי רצונו . פעם אחרת היו עולין לירושלים הגיעו לצופים וקרעו בגדיהם הגיעו להר הבית וראו שועל אחד יוצא מבית קה"ק התחילו הם בוכים ור' עקיבא משחק . אמרו לו עקיבא לעולם אתה מתמיה עלינו אנו בוכים ואתה משחק . א"ל אתם למה אתם בוכים אמרו לו ולא נבכה מקום שכתוב בו (במדבר ו) והזר הקרב יומת והרי שועל יוצא מתוכו ועליו נתקיים הפסוק על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו . א"ר אף אני לכך אני משחק הרי הוא אומר (ישעיה ח) ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא מה אמר אוריה (ירמיה כו) כה אמר י"י צבאות ציון שדה תחרש וירושלם עיים תהיה ומה אמר זכריה (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם ואיש משענתו בידו מרב ימים וכתיב בתריה (שם) ורחובות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה . אמר הקב"ה הרי לי שני עדים אלו ואם קיימים דברי אוריה יהיו קיימים דברי זכריה ואם יבטלו דברי אוריה יבטלו דברי זכריה . ושמחתי שנתקיימו דברי אוריה ולבסוף דברי זכריה עתידין להתקיים . ובלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו תתנחם ברגלי מבשר : (כ) אתה י"י לעולם תשב כסאך לדור ודור . וכי יש ישיבה בלא כסא ויש מלך בלא מטוונה : (כא) למה לנצח תשכחנו . א"ר יהושע בר אבין ארבעה דברים אמר ירמיה מאיסה וגעילה עזיבה ושכיחה . מאיסה וגעילה דכתיב (ירמיה יד) המאוס מאסת את יהודה אם בציון געלה נפשך . והנשב ע"י משה דכתיב (ויקרא כו) לא מאסתים ולא געלתים . עזיבה ושכיחה דכתיב למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים . והושב ע"י ישעיה דכתיב (ישעיה מט) גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך . אריב"ל ארבעה דברים אמר ירמיה מאיסה וקציפה עזיבה ושכיחה . מאיסה הושב ע"י עצמו דכתיב (ירמיה לא) כה אמר י"י אם ימדו שמים מלמעלה ויחקרו מוסדי ארץ למטה! גם אני אמאס בכל זרע ישראל על כל אשר עשו נאם י"י . קציפה הושב ע"י ישעיה שנא' (ישעיה נ) כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף : (כב) השיבנו י"י אליך ונשובה . אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע שלך היא השיבנו . א"ל שלכם היא שנא' (מלאכי ג) שובו אלי ואשובה אליכם נאם י"י . אמרה לפניו רבש"ע שלך היא שנא' (תהלים פה) שובנו אלהי ישענו לכך נאמר השיבנו י"י אליך ונשובה : (כג) חדש ימינו כקדם . כאדה"ר כמד"א (בראשית ג) ויגרש את

מתנות כהונה

שלשי דמסכת מכות גרס מפטולו : להוון כו'. יהיו מפתחויס לעניכון : אתה ה'. בלח מטרונא . יפרחל הס מטרוניתא של הקב"ה שקדשם לו כאבה המתקדשת לאחת לוודעי תן יס בו סוד וה' יאיר עיניו בתורתו : למה לנצח . ואנכי לא אשכחך . וזו היא הנוחה על עזיבה ושכיחה דכתיב לפניו ותאחר ניון עזבני ה' וה' שכחני ועליו הוכב התשכח תשה נעלה עולה כו'. עד ואנכי לא אשכחך : מאיסה כו'. כל הרבעתן בחלו ב' פסוקים למה לנצח תשכחנו תעזבנו : כי אם מלום מאסתנו קצפת וגו'. ולא לנצח הקצוף תחל על עזיבה ושכיחה לא הוסב כפי' ואלחתי בילקוט יפעיה שעל זאת נתרעמה ניון שנא' ותאחר ניון עזבני ה' וה' שכחני וכולהי אחסר הספר הפה : השיבנו. שלך הוא . כיון הוא וכך תולה לקבל ולהשיב תומנו : שלכם הוא . הדבר

נבוכדנצר הטעינן רקיים והורידן הה"ר (שם מג) למענכם שלחתי בבלה זהורדתי בריחים כלם ברחים כתיב. ד"א בזורים טחון נשאו לשון נקיה הוא כד"א (שופטים טז) ויהי טוחן בבית האסורים. ונערים בעין בשלו ארבע"ל שלש מאות תינוקות נמצאו חרוזים בשוכה אחת: (טו) זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם. א"ר אבא ברבי ירמיה מזמריהון שבתו: (טז) שבת משוש לבבנו. אמר רב הסדא בראשונה כשהיתה אימת סנהדרין על ישראל לא היו אומרין דבר גבלה בשיר אבל משבטלו הסנהדרין היו אומרים דברי נבלה בשיר. א"ר יוסי בר' אבין בשם רב הסדא בראשונה כשהיתה צרה באה על ישראל היו פוסקים בנגדה שמחה משבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתאות שנאמר (ישעיה כד) בשיר לא ישתו יין. משפסקו אלו ואלו שבת משוש לבנו נהפך לאבל מהולנו: (יז) נפלה עטרת ראשנו. רבי ירמיה דשבשא נטל עטרת זית וקשרה בראשו שמע שמואל ואמר והא ניהא ליה דאיתרים רישיה ולא עביד כן הות בשעתא שיצא מלפני השליט וכן הוה ליה. לכך נאמר נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי החאנו: (יח) על זה היה דוה לבנו. ר' שמלאי אמר צער גדול נתן הקב"ה לא שה הזאת מאחר שמשמרת ימי נדתה הזורת ומשמרת ימי זיבתה. ר' אושעיה בנו של ר' יוסי הגלילי אומר האשה הזאת ע"י שפירשה מביתה ב' או ג' ימים קורא אותה התורה דוה הה"ד (ויקרא טו) והדוה בנדתה אנו שפירשנו מבית חיינו ומבית מקדשינו כמה ימים וכמה שנים שנים שנאמר דווין לכך נאמר על זה היה דוה לבנו למה על אלה חשכו עינינו: (יט) על הר ציון ששמם. וכבר היה רבן גמליאל ור"א בן עזריה ור' יהושע ור"ע נבנסין לרומי ושמעו קול המונה של רומי מפוטליולום עד ק"כ מיל. התחילו הם בוכים ור"ע משחק. אמרו לו עקיבא אנו בוכים ואתה משחק. א"ל ואתם למה בכיתם. אמרו לו לא נבכה שהגוים עובדי כו"ם להון משתחוים לעצביהון ויושבין בטה ושאנן ושלוה

מתנות כהונה

והורידן לבבל. ובעבור ערך בניה נגם והורידן לבבל בתוהה שעה אמר הקב"ה כבר נשבעתי לבני עמו אנכי בלה בדין שאשה עמם בבל לה הס"ד עמו אנכי בלה כו' עד ברחיים כתיב ודבדיים בלשון לעתם קוון לכבין זמכין קדמיהון וחינון טעונין ומהלכין על מרעא על כרמיהון

אסיפת אמרים

(יפע"ם): שמחה. על שבשלה בלה וחת"כ בטל לף שבשאה בנינוה בנים במשבח וע"ז אמר שפקו אלו ואלו שבת משוש לבנו כיוון שעבר במשה במשמרות נשפך לאבל מהולינו כי בלמה נשאנו במקומן ולא סיפה שמחה בנגדן. (שם):

דלת בטובתהון ע"כ ועיין בילקוט תליס מזמור קל"ז: בריחים. פי' בחיות וכתיב ברחים ל' רחיים וכבר: לשון נקיה. שהיו מכריחין אותם לטחן לפי שהיו פוסיהם כדי שיולידו בניס כאותם: ויהי טוחן כו'. דלכאורה חז"ל בפ"ק דסוטה שהבילו הפלגתם נפוסיהם לשמצה כדי שיתעברו ממנו כד"ת מעתה לאחר לאחר ונו': חרוזים כו'. תליס בחלת בזמורה אחת: זקנים מזמריהן כו'. שבחוריס נתבטלו מזמירותיהן מפעבר הזקנים שהיו הסנהדרין בלקחן וסכי לי' בילו' דסוטה בהדיא: ר"ע בילקוטי דבר נבלה בשיר לפי שבטלו הסנהדרין היו אומרים דברי נבלה בשיר: פוסקין. מבטלין ומפסיקין: נפלה. דשבשא. מפני שהוא מקום ובריך עיון בילקוטי סוף סוטה: והא ניחא כו'. טוב היה לו שרשאו יפה מוסס ממנו ולא יעשה כזאת שבפולמו' של מסטיילוס גזרו על עטרות תחתים: ובן הוות ליה. שמת ר' יהודה הנשיא ע"י מלכות: לכך נאמר נפלה כו'. מאחר שנפלה עטרת ראשנו היה קדמיו ומפלתינו מסור כל אדם בעצרה: על זה היה: מביתה. לבון נקייה הוא: השבו שיעיו. בר"מ והסנהדרין נקבלו שיעיס בשיר הבריות: על הר ציון: מפוטליולום. שם מקום וכפ'

פרשה א (א) **דברי** קהלת בן דוד מלך בירושלים. זש"ה ברוה"ק ע"י שלמה מלך ישראל (מצלי כג) חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב. מעשה בר"ח בן דוסא שראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים. אמר הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות ואני איני מעלה דבר. מה עשה יצא למדברה של עירו וראה שם אבן אחת ושכבה וסיתתה ומירקה. ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים. בקש לשפוך לו פועלים נזדמנו לו ה' בני אדם. א"ל מעלין לי אתם אבן זו לירושלים. אמרו לו תן לנו חמשים סלעים ואנו מעלים אותה לירושלים. בקש ליתן להם ולא נמצא בידו דבר לשעה. הניחוהו והלכו להם. זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם. א"ל אתם מעלין לי אבן זו. אמרו לו תן לנו ה' סלעים ואנו מעלין לך אבנך לירושלים. ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים. בקש ליתן להם שכרן ולא מצאן. נכנס ללשכת הגזית ושאל בשבילם. אמרו לו דומה שמה"ש העלו אבנך לירושלים. וקראו עליו המקרא הזה חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב קרי ביה לפני מלאכים יתיצב. א"ר סימון בש"ר שמעון בן חלפתא לבלוטות שהיה גדל בפלטין של מלכים א"ל המלך שאל מה אתן לך. אמר אותו בלוטים אם שואל אני כסף וזהב או מרגליות טובות הוא נותן לי. בגדים הוא נותן לי. אלא אני שואל בתו והכל ינתן לי בכלל בתו. כך (מ"ש ג) בגבעון נראה י"י אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך. אמר שלמה אם אני שואל כסף וזהב ומרגליות הוא נותן לי. אלא הריני שואל את החכמה והכל בכלל חה"ד (שם) ונתת לעבדך לב שומע. א"ל הקב"ה החכמה שאלת ולא שאלת לך עושר וכבוד נפש אויביך. לפיכך החכמה והמדע נתון לך וע"י כן גם עושר ונכסים וכבוד אתן לך. סיד (שם) ויקץ שלמה והנה חלום. א"ר יצחק חלום עומד על כנו. צפור מצויין ויודע על מה מצויין. המור נותק ויודע על מה נותק. מיד (שם) ויבא ירושלם ויעמד לפני ארון ברית י"י ויעל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו. א"ר יצחק מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה. מיד שרתה עליו רוה"ק ואמר ג' ספרים הללו משלי ושיר השירים וקהלת. הה"ד דברי קהלת בן דוד: (ב) ד"א דברי קהלת בן דוד. ג' נביאים ע"י שהיה נבואתן דברי קנתרין נתלה נבואתן בעצמן. ואלו הן. דברי קהלת (ממוס ג') דברי עמוס (ירמיה ו) דברי ירמיהו. ולמה נקרא שמו ירמיה שבימיו נעשה ירושלים אירימיאה. עמוס למה נקרא שמו עמוס א"ר פנחס

מתנות כהונה

וראה סס גרסינן: ושבבה. לפון שבירה כדלמרינן בפ' ר"ע דבריס המשבכים לת הלב פרס"י משבכיס והכי מוכח במדרש מזיח (ת' ת') דגכס וסידסה: **ומירקה**. לבלווטים. פי' העלוח לחד מהגמי הפלח שלמד וגמר כל התורה כתחילת החכמה והמדע: **בעצמן** ולח בהקב"ה ובפ"ק דב"ב חשב ג"כ דוד: אירימיאה. לפון תורכה ועיון ליש פרסה בחקות:

אסיפת אמרים

הה"ד דברי קהלת. פי' שרשה עליו רוה"ק ואמר ג' ספרים בפ"ת ובפ"ד דכרי לפון כיוס. (י"מ): כלישפקריפפטת

עמוס חלקה ובשירה כד"ת ממרוקי הגשים:

ה"ג לתן לך מיד ויקץ: לגמרה של תורה. **בעצמן** ולח בהקב"ה ובפ"ק דב"ב חשב פסילותת

את האדם וישכן מקדם לגן עדן. ד"א חדש ימינו כקדם במד"א (מלאכי ג) וערבה לי"י מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות. כימי עולם זה משה דכתיב (ישעיה סג) ויזכור ימי עולם משה עמו. וכשנים קדמוניות כשנות שלמה. רבי אומר כימי עולם כימי נח שנא' (בס נד) כי מי נח זאת לי. וכשנים קדמוניות כשנות הבל שלא היתה ע"ז עדיין בעולם: (כד) כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד. ארשב"ל אם מאיסה היא לית סבר ואם קציפה היא אית סבר דכל מאן דכעיס סופיה לאיתרציא:

מתנות כהונה

מולם נכס: כי אם מאוס: אם מאיסה הוא. כלו' אם אחת מזאת בטעמת מיאוס אין תקוה ח"ו ולכן אמר כי אם מאוס הכי מסתברו ואין תקוה ואם הוא מהמת קלף יש תקוה שכל מי שכותב סוף שיתרצה בכיעבדו פי הכתב ולכן לא כפל הקלף בכוונו להתרצות לה כמו שנת' ולימי אתכם וגם ה'. או יש לפרש שדרש מאוד לשון שיעור ומדה כמו שדרכו חז"ל בכל שאתה בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו מאד מאוד כלומר ואם קלף הוא עד מדה ושיעור: אב"יר

סליק איכה רבתי. תהלה ליי מחסי ומצודתי
חושה יי לעזרתי:

בן כ' כסוס נהים משפר נרמיה ובעי אתתא . נשא אשה הרי הוא כהמור . הוליד בנים מעיז פניו ככלב להביא לחם ומזונות . הזקין הרי הוא כקוף . הדא דתימר בעמי הארץ אבל בבני תורה כתיב (מ"ח ח) והמלך דוד זקן , אע"פ שהוא זקן מלך . ר' יהודה בר' סימון אמר ז' הבלים שאמר קהלת כנגד ז' ימי בראשית . בראשון (בראשית ח) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וכתיב (ישעיה נא) כי שמים כעשן נמלחו וגו' . בשני יהי רקיע וכתיב (שם לד) וגלו כספר השמים . בג' יקוו המים וכתיב (שם יח) והחרים י"י את לשון ים מצרים . בד' יהי מאורות וכתיב (שם כד) וחפרה הלבנה וגו' . בה' ישרצו המים וכתיב (בראשית ח) אסף עוף השמים . בו' נעשה אדם וכתיב (שם) אסף אדם ובהמה . בשבת מאי אית לך למימר (שמות לא) מחלליה מות יומת . הדא אמר במזיד אבל בשוגג יביא קרבן ויתכפר לו . אמר רבי ברכיה כיון שראה אדם שבתו של שבת שהמביא קרבן מתכפר לו התהיל מישורר עליה להקב"ה שבח ומזמור . הה"ד (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת א"ר לוי אדה"ר אמרו : (ד) מה יתרון לאדם . א"ר בנימן בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שמצאו בו דברים מטין לצד מינות . אמרו הרי כל חכמתו של שלמה שבא לומר מה יתרון לאדם בכל עמלו . יכול אף בעמלה של תורה . חזרו ואמרו לא אמר בכל עמל אלא בעמלו . בעמלו אינו עמל אבל עמל הוא בעמלה של תורה . א"ר שמואל בר' יצחק בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת ע"י שמצאו בו דברים שמטין לצד מינות . אמרו כל חכמתו של שלמה כך שאמר שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך ; ומשה אמר (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ושלמה אמר והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך . הותרה הרצועה לית דין ולית דיין . כיון שאמר ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט אמרו יפה אמר שלמה . ר' הונא ור' אחא בש"ר חלפיי עמלו תחת השמש ואוצר לו למעלה מהשמש . א"ר יודן תחת השמש אין לו למעלה מן השמש יש לו . ר' לוי ורבנן . ר' לוי אמר מה הנאה יש לברויות אשר מכנלות במצות ובמע"ט דיין שאני מזריה עליהם אזרה . ורבנין אמרי מה הנאה יש אל הצדיקים שמכנלין במצות ובמע"ט דיין שאני עתיד לחדש פניהם כנלגל המה דכתיב (ישעיה ס) ואוהביו כצאת השמש בנבורתו . א"ר יוחנן שבעולם אדם לוקח ליטרא של בשר כמה ציר וכמה יניעה רואה עד שיבשלנה ואני משיב לך רוחות ומעלה עננים ומוריד

מתנות כהונה אסיפת אמרים

לחם עמו וחפן ליתן לחכם : כהמור . לעבוד וכסוסים ומניח מביתו ובניו דיקדוקין עיין שבת ולמעלה להניח להמור : בקוף מזוכס והולך כפוף : קף ס"ב ע"ב. מדר"ח :

אע"פ שהוא זקן מלך . והכתוב ובעמו עיד בו : כי שמיט כו' . הכי איתא בסנהדרין במכל ובכליון : מאי היא ער למימר . כלומר הלא לא נברא בו כלום ואינו אלא קדושה ומנוחה ומשני מכל מקום כתיב בו בסנהדרין בשבת מות יומת וכן הוא בשוחר טוב בהדיא : שראה אדם . אדם הראשון : ה"נ שכתו של שבת שהמביא כו' . עד עליה להקב"ה ומזמור וע' בפ"ב פכ"ב : ה"נ אדם הראשון תמרי סר . וסיום המאמר עיין בפ"ר פוף פ' כ"ב : מה יתרון : לצד מינות . והסופר מסמיט מין במיט ועיין כ"ז בתר הסיום בויקרא רבה פ' כ"ח : ואוצר לו למעלה כו' . ר"ל בעולם העליון דשכר מצוה נהאי עלמא ליכא : תחת השמש מן לו . בעולם שאנו העולם הזה אבל בעולמ הבוא שהוא למעלה מן השמש יש בה יתרון הבשר : אורה . מור השמש וחזו תחת השמים

פנחס שהיה עמוס בלשונו. אמרו אנשי דורו הניח הקב"ה את כל בריותיו ולא השרה שכינתו אלא על הדין קטוע לישנא פסילותא. קהלת למה נקרא שמו קהלת שהיו דבריו נאמרין בהקהל. ע"ש שנאמר (מ"ח ח) אז יקהל שלמה. ר' אחא בש"ר הונא משמר נכנס משמר יוצא לשמוע חכמת שלמה. והוא שמלכת שבא א"ל (שם י) אשרי אנשיך ואשרי עבדיך אלה. וכתיב (שם ה) ויבאו מכל העמים לשמוע את חכמת שלמה. ג' שמות נקראו זו וידידיה קהלת שלמה. ר' יהושע אומר ז' אנוך יקא למוא איתיאל. אמר שמואל עיקר אותנטייא שלהם וידידיה קהלת שלמה. מודה ר' שמואל באילין ד' אלא שנתכנה בהן שלמה ושנתנו להדרש. אנוך שאנוך בד"ת. יקא שהיה מקיא ברבריו כספל הזה שמתמלא בשעתו ומתפנה בשעתו כך שלמה למד תורה בשעתה ושבחה בשעתה. למואל שנם לאל בלבו ואמר יכול אני להרבות ולא לחטוא. איתיאל שאמר אתי אל ואוכל. בן דוד מלך בן מלך חכם בן חכם צדיק בן צדיק אבנינוס בן אבנינוס. ר' יודן בש"ר אלכסנדרי השור הזה עד שלא נהתכו נידיו נתלה הוא אפי' בניד אחד משלו. אבל משנהתכו נידיו כמה הבלים וכמה מסמרות צריך לתלות בהן. כך עד שלא חטא שלמה היה נתלה בזכות עצמו וכיון שחטא תלו לו בזכות אבותיו הה"ד (ישעיה ל) ולמען דוד עבדי. תני ר' שמעון בן יוחאי אשרי מי שזכה למלוך במקום מלכות. להלן כתיב (דברים ח) אשר יושב בעשתרות בארדעי ברם הכא מלך בירושלים במקום מלכות: (ג) הבל הבלים. ר' הונא בש"ר אחא אמר דוד אמר דבר אחד ולא פירשו ופירשו שלמה בנו. שלמה אמר דבר אחד ולא פירשו ופירשו דוד אביו. דוד אמר (תהלים קמד) אדם להבל דמה. לאיזה הבל. אם להבל של תנור יש בו ממש. אם להבל של כירה יש בו ממש. בא שלמה בנו ופירש הה"ד הבל הבלים אמר קהלת. ר' שמואל בר נחמן מתני לה בש"ר יהושע בן קרחה לאדם ששופת ז' קדרות זו למעלה מזו וזו למעלה מזו והבל של עליונה אין בו ממש. שלמה אמר (קהלת ו) כי מי יודע מה טוב לאדם בחיים ויעשם כצל. כאיזה צל. אם כצלו של כותל יש בו ממש. אם כצלו של דקל יש בו ממש. בא דוד ופירש (שם) ימיו כצל עובר. ר' הונא בשם רב אחא כהדין עופא דעבר וטוליה עבר עמיה. שמואל אמר כצלן של דבורים שאין בו ממש של כלום. ר' שמואל בר רב יצחק מתני לה בש"ר שמעון בן אלעזר שבעה הבלים שאמר קהלת כנגד ז' עולמות שאדם רואה. בן שנה דומה למלך נתון באיספקרפסטי והבל מחבקין ומנשקין אותו. בן ב' וג' דומה לחזיר שפושט ידיו בביבין. בן ו' שנה קופין כנדי. בן

אסיפת אמרים

באיספקרפסטי. תוך מיני כסמים. עיין מק מיספרמק. (מכר"ם): בביבין. ניעור ומקום מיעופות ופ"ב מהלף כ' כמקום כ' דכיכא גרסינן וכפירש"י

מתנות כחונה

פסילוסא. פי' העיבוך כרוח ופסול מלשון פסל לך ועיין בויקרא רבה פרש"ו: **עיקר מיתנגיית.** עיין כל זה במקרא חזק: **בדבריו.** כלומר בדברי תורה: **להרבות.** נסיס וסוסים וכסף וזהב: **אתי אל.** לשון כח ויכולת כד"א ואת חילי החקן: **הבל הבלים.** כצלו של כותל כי. כמחבב שם כשעה הזאת ועיין זה לק' ו' י"ח: **וטוליה כי.** ולו עובר עמו: **כצלן של דבורים.** מלאתי בספר ח"ח בשם פרש"י בד"ה בכל ככפי הדבורי' שים להם כנפים ואין להם כל: **בביבין.** כמחין ומורסת כד"ח תחות שופרת ביכא: **נהים כי.** משם כמנהלת סוסים ומיסף

לכל רבנן וקרא ליה לבר קפרא . ועל כל תבשיל ותבשיל דהוה מניח קדמיהון
היה אמר עליה תלת מאה מתלין על הדין תעלה . והוה ערב להון והוה
תבשילא צנין ולא טעמין ליה . והוה ר' אמר למשומשנוהי למה תבשילינון
עללין ונפקין ולא טעמין מידי . אמרין ליה בנין חד כב דיתיב תמן וכיון
דתבשילא עליל הוא אמר תלת מאה מתלין בהדין תעלה בנין כן תבשילא
צנין ולא טעמין מידי . סליק לגביה א"ל למה את עביד כן שביק אריסטין
דיכלון . א"ל לא תהא סבור דבנין מניסך אתית אלא בנין דלא צווחת לי
עם הבירי . לא כן אמר שלמה מה יתרון לאדם וגו' מאחר שדור הולך ודור
בא . מן דפיסון דין לדין עבדין שלמא . אמר אבא בר קפרא לרבי ומה
בעוה"ז שאינו שלך השפיע לך הקב"ה שלוה . עוה"ב שכולו שלך עאכ"ו .
א"ר בנאה אמר הקב"ה לישראל בני דעו מה ביני לביניכם מה כתי' (במדבר יד)
עמר לגולגולת מספר נפשותיכם וגו' מן דיהבון אתון כלכון עומר . ולא עומר
של חטין אלא של שעורים . אעפ"כ תהיו זהירין להביא אותו בעונתו
לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם (ויקרא כג) והבאתם את עמר
וגו' : (ה) דור הולך ודור בא . ר' יודן בש"ר לוי אומר אין לך בכל יום ויום
שאין נולדין בו ס' רבוא ומתים בו ס' רבוא ומה טעם דור הולך ודור בא .
זרח השמש ובא השמש ר' ברכיה ור' יעקב בר אבינא ור' חייא בר אבא
בש"ר לוי בר סיסי משזרח השמש ובא השמש דור הולך ודור בא . ומנין לדור
שהוא ס' רבוא שנאמ' (דברים ו) אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע
הזה ואותו הדור ס' רבוא היה . א"ר ברכיה היוצר הזה משקיע כבשונו מה
שמשקיע ראשון הוא אהרון ברם הבא הלך ראשון בא ראשון הלך אחרון
בא אהרון : (ו) ר' לוי ור' יעקב גבולאי בש"ר הנינא . כדור הולך כן דור
בא . הולך חיגר בא חיגר הולך כוסא בא סומא . שלא יהו אומרים אהרים
המית ואחרים ההיה דכתיב (שם נג) אני אמית ואהיה . מי שאומר את
החמורה היא אומר את הקלה . אני אמית ואהיה הרי המורה ובל שכן (שם)
מחצתי ואני ארפא שהיא קלה מכנה . אלא שאני מעמיד אותם במומיהון
שלא יהו אומרים אהרים המית ואהרים ההיה . אני אמית ואהיה מחצתי
ואני הוזר ומרפאן : (ז) ד"א מהצתי ואני ארפא . ר' הנינא בשם רשב"ל
זר' יהושע דסכנין בש"ר יוחנן ור' לוי בש"ר יוחנן הכיתי אכ"כ אלא מחצתי .
מחיצה שעשיתי בין העליונים לתחתונים שהעליונים קיימין והתחתונים
מתים

מתנות כהונה	אמיפת אמרים
רוש . נכמה מקומות מלמתי מעמה זה ולע ליה ונרמה פי' לעד וביום רוש ועיין בערוך ערך הף הד' : בנין מניסך למים . פלא המר בכבול שבמילין שלך בחתי למה לכתוב זאת על הפתחה:	(מכר"ם) : שדזר הולך . פי' דור ודורסיו והכוונו כי רלוי לקרפס יפ- ולא לרחקם . (שם) : של שעורים . ופפי פלהם לף שכלהו כהטין שם היו נגד

דלא לוותם כו' . פלא קרחתי עם הבירי ליעב עמהם ולעסוק בתורה וכי לא כן מאר פלמה שמין יהכון כו' . ועיין זה בקלה נדמיה נ' : מן דפיסון כו' . מתוך שהיו מפיסין זה לה זה עשו פלוס ביניהם ואמר בר קפרא : אבא בר קפרא . מפמע בר קפרא שהיה ממו : ה"ג מה כתיב ביה . פי' הקב"ה כשהמעיד מן ליקהל כתיב שהמעיד עומר לגלגולת ומכורתי שהתנו לחם מן לחם נוחנים פלא כולכם יהד עומר אחד : דור הולך : משקיע . מביקיע ומוריד לתוכו קדיחות : הוא להרון . כשהוזר ונוקה לוחם מתוכו : מי בתומר . למו מבחיר : הוא לומר כו' . וכי לריך לומר לח הקנקנ וסכי בקל ומומר הוא : ואני הוזר . וכי' הכתוב

ומוריד גשמים וטללים ומגדל צמחים ומכשלן ועורך שלחן בפני כאו"א ונותן כל צרכיו לכאו"א ולכל גויה וגויה כדי מהסורה ואין אתם מביאין לי את העומר. א"ר פנחס בנוהג שבעולם אדם מכבס כסותו ביוטת הגשמים במה צער וכמה יגיעה רואה עד שינגבה ואני משיב לך רוחות ומעלה עננים ומוריד גשמים וטללים ומגדל צמחים ומכבסן ומכשלן ומגנבן ועורך שלחן לפני כאו"א ונותן כל צרכיו לכאו"א ולכל גויה וגויה כדי מחסורה ואין אתם מביאין לי את העומר. א"ר ברכיה פס־טורך אנא ולית את מטעם לי מתבשולי דאידע מהו צריך. ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי אמר סנטורך אנא ולית את יהיב לי מסנטריותי. א"ר אלעזר כתיב (ישעיה ס) ולא אמרו בלבבם נירא נא את י"י וגו'. הא חיבין מן כדון לית אתון צריכין לי ת"ל (שם) שבעות חקות קציר וישמר לני. ר' אמר לנו משרב וישטר לנו מהטללים רעים. והוא שדוד אומר (תהלים סה) נשם נדבות תניף אלהים אם גשם היא צריכה נדבה. ואם טללים היא צריכה תניף אלהים. תני רבי חיא כתיב (ויקרא כג) שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי בזמן שאין ישוע ושבועות ביניהם. א"ר אבא בא וראה כמה צער וכמה יגיעה רואין עד שמביאין את העומר כדתנינן כיצד עושין שלוחי בית דין יוצאין בערב יו"ט ועישין אותו בריכות במחובר לקרקע כדי שיהא נוח ליקצר. וכל העיירות הסמיכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהיה נקצר בעסק גדול. א"ר לוי אמר לך הקב"ה אדם הרי חרשת וזרעת וקצרת ועמרת ועשית ערמות ערמות אם איני מוציא לך מעט רוח יכול את לזרות. ואפי' שבר אותו הרוח אין אתה נותן לי. הוי ומה יתרון לו שיעמול לרוח. רבי עשה מעודת מישתה בני קרוא ר' לכל רבנן ואינשי למקרי לבר קפרא. אזל וכתב על תרעא אחר כל שמחתך כוות ומה יתרון לשמחתך. אמר מאן עבד לן הדא. אמרו בר קפרא דאנשיתון למיקרי ליה לגרמיה חפיה הוא. אזל ועבד אריסטון אוחרן וקרא לכל

אסיפת אמרים **מתנות כהונה**

חפיה הוא. הוא מיסב וכיסא מסבר נכתבו. כל עמלו שהוא עמל הוא תמורת פיו שנאי מזריח מכר"ש לו ליה פסמם בכל יום תמיד: **פסנטורך**

גרסי' בערוך וכי' מכין מזונתך: **סנטורך**. פומר שלך סבור הוא הממונה על הסדות ונבוליסם: והא חייבין כו'. כוי לכם לרפניס וכי מעתה אין אתם צריכין לי: ה"ג בייקרא רבה ובילקוט מהלים פיס נשם היא צריכה נדבה פיס טלים היא צריכה תניף פלהים: תני ר' חייא כתיב שבע כו'. והרם תמימות מל' חם ויבר: איבעי'. כלומר לימתי פיס תמימות והכי גרסינן בייקרא רבה ובמדרש: ה"ג הכוקא בהלכות עומר ר"ש בזמן ר"ש בזמן שאין ישוע ושבועות ביניהם יפי' הוא ז"ל וזה לשונו פי' כשבת ר"ח ניסן בשבת יצא פסח בשבת ויחשלו לספור ממוצאי שבת וזה הן השבתות תמימות כשבת ימי בראשית ולסימן נקט ישוע ושבועות כ"ד משמרות היו מתחלפות בכל שבת וישוע תשיני ושבועות עשירי בשבת ר"ח ניסן יהויריב ראש משמרות שבת שני ילעיש שבת בל פסח כל המשמרות כוות שבת שבתות עד שבת בלפני עצרת יכנסו ככסו שבת משמרות. הכיס בשוכיס מלכיס מימין הקוץ תכיס שבת שלמחרתו עצרת ישוע וגם יעבוד עד למחר עצרת הרי אין ישוע ושבועות בין פסח לעצרת ואם יבוא ישוע בין פסח לעצרת לא יהיו תמימות השבתות כמו ימי בראשית כי יש לממות מנ' עד נ' מו מס' עד ס' ויכנסו ישוע ושבועות לפני עצרת שהרי שבת שלפני ניסן יהא יהויריב ויהיו (שבע) שבתות לפני הפסח ויהיו ילעיש חריס ושבת שבתוך הפסח שבועות ויעבד למחר הפסח עד השבת למחר הפסח ויהיו שבעה שבועות עד עצרת ויכנס שבועות קודם עצרת הפי' אם ניסן ופסח בח' בשבת יהיה עצרת בשני בשבת ויכנסו יעבדו ישוע ושבועות קודם עצרת כי בתחר בשבת שלפני עצרת יעבוד. שבועות עד כאן: **כדרבנינן**. במס' מנחות בפ' ר' ישמעאל: דאנשתון למקרא ליה כו'. שבחתה לקרותו ולומנו לו לגדו: **חפיה**

דישבו בסבכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום ההוא זתהי שמחה גדולה מאד. פנם הכתוב בכבודו של צדיק בקבר בשביל פלוני בשעתו. ורבנן מייתי לה מן הכא (עזרא ז) בן אבישוע בן פנחס בן אלעזר זנו' הוא עזרא עלה מבבל אלא אילו היה אהרן קיים היה עזרא גדול ממנו בשעתי: (ט) והארץ לעולם עומדת. א"ר יהושע בן קרחה לא היה צריך קרא למימר אלא הארץ הולכת והארץ באה והדור לעולם הוא עומד. וכי מי נברא בשביל מי ארץ נברא בשביל דור או דור נברא בשביל הארץ. לא ארץ בשביל דור. אלא דור ע"י שאינו עומד בתפקידיו של הקב"ה לפיכך הוא בולה והארץ ע"י שהיא עומדת בתפקידיו של הקב"ה לפיכך אינה בולה. ארשב"י כתיב (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי ואין עץ אלא תורה שנא' (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. וכי מי נברא בשביל מי התורה בשביל ישראל או ישראל בשביל תורה. לא תורה בשביל ישראל. אלא תורה שנבראת בשביל ישראל הרי היא קיימת לעולמי עולמים ישראל שנבראו בזכותם יאבו"ו. א"ר יצחק מלכות נכנסת ומלכות יוצאת וישראל עומד לעולם הוי והארץ לעולם עומדת. ר' שמואל בש"ר פלטיא דנוה מייתי ליה מן הדין קרייא (שופטים יח) ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני עד יום גלות הארץ. וכי ארץ גולה או מיטלטלת. אלא אלו ישראל שנקראו ארץ שנא' (מלאכי ג) ואשרו אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חפץ. אתם תקראו ארץ חפץ. א"ר ברכיה בשם רשב"ל כל מה שברא הקב"ה באדם ברא בארץ לדוגמא לו. אדם יש לו ראש והארץ יש לה ראש שנ' (משלי ח) וראש עפרות תבל. אדם יש לו עינים והארץ יש לה עינים שנ' (שמות י) וכסה את עין הארץ. אדם יש לו אזני'והארץ יש לה אזנים שנא' (ישעיה ו) והאזיני ארץ. אדם יש לו פה והארץ יש לה פה שנא' (במדבר טז) ותפתח הארץ את פיה. אדם אוכל והארץ אוכלת שנא' (שם יג) ארץ אוכלת יושביה. אדם שותה והארץ שותה שנאמר (דברים יא) למטר השמים תשתה מים. אדם מקיא והארץ מקיאה שנא' (ויקרא יח) ולא תקיא הארץ ונו'. אדם יש לו ידים והארץ יש לה ידים שנא' (תהלים נד) והארץ הנה רחבת ידים. אדם יש לו ירכים והארץ יש לה ירכים שנא' (ירמיה לא) זקבצתים מירכתי ארץ. אדם יש לו טבור והארץ יש לה טבור שנאמר (יחזקאל לח) יושבי על טבור הארץ. אדם יש לו ערוה והארץ יש לה ערוה שנא' (תהלים מג) לראות את ערות הארץ באתם. אדם יש לו רגלים והארץ יש לה רגלים שנא' והארץ לעולם עומדת. מה היא עומדת מעמדת. רבי אהא

מתנות כהונה

לף על פכרן שמלת הוא לשון חסיבות תלל הלדיקים ושיון בב"ר פרשה ל"ז לו י"ל דדריש הכי שלמה הוא עזרא כלומר עזרא הוא הרמה לפכרן: והארץ לעולם עומדת: לא היה לריך כו'. מפני שהפכרן מפלה ונכנסת בבגדי הפלדם וכדמפרש ומזיל. לפיכך לתיי לומר הפכרן תבלה והדור יפקיום בקיומו לעד ולעולם: בתפקידיו. במלותיו: בולה בלה ל' לח נלתה: והארץ כו'. שמוציאה פירותיה כמלוה עליה בעת הבריאה: מלכות נכנסת כו': מושלות על הפרטל ובגלוח ויפרטל עומד לעולם ויפרטל נקרא פרן כד"ת כי תהיו חפץ פרן הפץ וכדמפרש ומזיל: דנוה. משיר עם: מייתי לה כו'. מביא לתיה מכפן שנקראו יפרטל פרן: מעמדת. מקיימת

מתים בעוה"ז. אבל לע"ל אין מיתה כל עיקר שנא' (ישעיה כה) בלע המות לנצח. א"ר אבא אף אותה מחיצה אני הוזר ומרפא אותה מחצתי מחיצתי אני ארפא: (ח) ר' אבא בר כהנא ואמרי לה בש"ר אדא בר חוניא יהיה בעיניך דור שבא כדור שהלך שלא תאמר אילו היה ר' עקיבא קיים הייתי קורא לפניו אילו היו ר' זירא ור' יוחנן קיימין הייתי שונה לפניהם. אלא דור שבא בימיך וחכם שבימיך כדור שהלך והחכמים הראשונים שהיו לפניך. א"ר יוחנן כתיב (ש"ב יב) וי"י אשר עשה את משה ואת אהרן וגו' וכתיב (שם) וישלח וי"י את ירובעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל. ירובעל זה גדעון בדן זה שמשון יפתח כמשמעו. וכתיב (תהלים צט) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו. שקל הכתוב נ' קלי עולם עם נ' גדולי עולם ללמדך שבית דינו של ירובעל גדול וחשוב לפני הקב"ה כבית דינו של משה. ובית דינו של שמשון כבית דינו של אהרן. ובית דינו של יפתח כבית דינו של שמואל. ללמדך שכל מי שנתמנה פרנס על הציבור אפי' הוא קל שבקלים הרי הוא כאביר שבאבירים הראשונים שנא' (דברים יז) ובאת אל הכהנים הלוים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וגו'. אין לי אלא שופט שבדורך שופט שאינו בדורך מנין. מה ת"ל ואל השופט אשר יהיה בימים ההם מלמד שהשופט שבדורך הרי הוא בזמנו כשופט שהיה בימים הראשונים. וכה"א (קהלת ז) אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה. ארשב"ל אין לך לשמוע אלא שופט שבדורך. כתיב (במדבר לו) ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני נלעד בן מכיר בן מנשה וגו'. א"ר יודן האבות אבות. אלא אלו נכנסין לארכי ואלו נשמטין מן הארכי לפיכך פנמן הכתוב. א"ר ברכיה כתיב (דברים יג) ויהוידע הנגיד לאהרן וכי יהוידע היה נגיד לאהרן אלא אילו היה אהרן קיים בדורו של יהוידע יהוידע היה גדול ממנו בשעתו. א"ר סימאי כתיב (שם ו) ואהרן ובניו מקטירים על מזבח העולה וגו'. וכי אהרן ובניו קיימים והלא צדוק ובניו היו. אלא ללמדך שאילו היה אהרן ובניו קיימים צדוק היה גדול מהם בשעתו. ר' הילל בריה דר' שמואל בר נחמן מיתי לה מהכא (במדבר ח) ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סכות וישבו

מתנות כהונה

מחיס לומס עס ממן סמחלמי ומח"כ לפי מרפח לומס: זה גדעון. ועל עס סעסה מריבה עס הבעל נקרא בן כדתי' בפ' לחם הפנים (ל"ה): זה שמשון. שכח מעבד בן: וכתיב בו'. לפי שממואל מקום כמשה ומהרן ומעפ"כ הסמו מלין מלו שלפה בן פיכס"ו בפ' אין מכירין. ללמדך שכיח דינו בו'. ביכולמלי מסיים ולא עוד אלא שסמך הגדולים מכאן ומכאן והקטנים בחמלע: ונאמר ובלח גר'. וכן הוא בפ' אין מכירין: ואין לי בו'. גרסה זו מיהא בבבלי לפ' ביכולמלי ו"ל דה"ג אין לי אלא בו'. עד מניין מה ת"ל בו'. ופי' שכיחא לאין לי אלא בומס עבדורו סומס בחילו בדורו מניין כלומר היאך יבא לפנינו ומה ת"ל בימים ההם בו' וכן עולה ממס בגירסת הבבלי בפ' אין מכירין וכמו שהביאוה רש"י ז"ל בפי' המומס: ה"ג בן מנשה וגו'. וסיפיה דקרא וידברו לפני משה ולפני הנשיאים רמזי חכמה לבני ישמעאל: האבות אבות. כלומר אלו בני גלעד כתיב אבות אלא ה"ק ויודיעה לי המיכות ואלו משה והנשיאי היינו ממלכות ומח במדבר לפיכך כתיב אבות אלא ה"ק ויודיעה: יהוידע היה גדול בו'. כלו' אהרן היה נכבד לפניו ויהוידע היה נגיד ומעוז לתומתו בעת ההיא והוא דוגמת מה שאמר רבן גמליאל לר' יהושע בפ' אין מכירין: פנמן הכתוב בו'. שכתיב יהוש חסר ה"א: פלו'. הוא עזרא: ה"ג אהרן קיים היה עזרא בו'. דייק מדכתיב הוא עזרא אחר אהרן הכהן הספר לומר שהוא עלה

כל כך למה בשביל ונשמות אני עשיתי . א"ר הונא בנ' מקומות יצא הרוח שלא במשקל ובקשה הרוח להחריב את העולם כולו על ישיבו . אחת ביומי איוב ואחת ביומי אליהו ואחת ביומי יונה . אחת ביומי איוב שנא' (איוב ו) והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר . ואחת ביומי אליהו שנאמר (מ"מ יט) והנה י"י עובר ורוח גדולה והזק מפרק הרים ומשבר סלעים . ואחת ביומי יונה שנא' (יונה ו) וי"י הטיל רוח גדולה אל הים . א"ר יהודה בר שלום אותו הרוח שהיה ביומי איוב לא היה בעולם אלא בשביל אותו הבית בלבד . ואותו של יונה לא היה בעולם אלא בשביל אותה ספינה בלבד . ואין לך קוזמיקון אלא אותו של אליהו שנא' (מ"מ יט) ויאמר צא ועמדת בהר לפני י"י ונו' . ר' חייא בר תנחום ואמרי לה בש"ר יוחנן לעולם אין מלך המשיה בא עד שיעמדו כל הנשמות שעלו במחשבה להבראות . ואלו הן הנשמות האטורות בספרו של אדה"ר שנא' (בראשית ה) זה ספר תולדות אדם : (יג) כל הנהלים הולכים אל הים . ומהיכן הארץ שותה ר' אליעזר ור' יהושע ר' אליעזר אומר מימי אוקינוס היא שותה דכתיב (שם ב) ואד יעלה מן הארץ והשקה . א"ל ר' יהושע מימי אוקינוס לא מים מלוחין הן . א"ל מתמתקין הן בעבים דכתיב (איוב ו) אשר יזלו שחקים איכן הם נעשים נוזלים בשחקים . ור' יהושע אומר ממים העליונים היא שותה דכתיב (דברים יא) למטר השמים תשתה מים . והעננים מתגברין מן הארץ עד לשמים ומקבלין אותן כמפי הנוד דכתיב (איוב ו) יזקו מטר לאדו . והושרין אותה כבברה ואין טיפה נופעת בחברתה דכתיב (משלי יח) חשבת מים עבי שחקים ולמה קורא אותן שחקים שהם שוחקין את המים . ר' אבא בר כהנא אמר כהדין מסופא . ר' שמואל בר נחמן אמר כדקין הללו של בהמה דאמר ר' יהושע קשה יום וירידת גשמים שהיא שקולה כנגד כל מעשה בראשית . ומה טעם (איוב ט) עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר במה הנותן מטר על פני ארץ וגו' : (יד) כיצד הארץ שותה . ר' יהודה ור' סימון ורבנן . ר' יהודה אומר כהדין נילום דמשקה וחזר ומשקה . ר' סימון אמר כמין תיבה כהדין קבריאל דמרבי וקבר . ורבנן אמרי כמין תוותא [נהר הוא בבבל ושמו תוותא] . ולמה הוא קרוי אותו תוותא שהוא חוזר ומשקה אחת לארבעים שנה . ממנו היתה הארץ שותה מתחילה שנא' (שם ב) ואד יעלה מן הארץ . וחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה . ר' שמואל בר נחמן בש"ר חנינא דציפורי ואית דאמרי ר' תנין דצפורי בש"ר שמואל בר נחמן בשביל ד' דברים חזר בו הקב"ה

מתנות כהונה

בירושלמי דפרק קמיסא ובויקרא רבה פרשה פ"ו : בשביל ונשמות אני עשיתי . בלא יתן לבריות : בשביל תורו בית . לפיכך לא היה חזק מתוך : קוזמיקון . פי' קטרוב חזק : רבי חייא בר אבהו בר' . חזר בו הקב"ה על פסוק כי רוח מלפני יעטוף כך דכתיב בפ' חלק ובפ' בנה על יכמתו ור' נב"ל פ' כ"ד ובויקרא רבה פ' ט"ו : כל בהמות : לא מלמטן הן כו' . עיין כל זה בלקר הימיב בב"ר פי"ג : שהיא שקולה עיין בב"ר פי"ג

אסיפת אמרים

מסופא . פי' פרנסה : אמר ר"י . גרסי' . (י"מ) : כיצד הארץ . היתה שותה גרסי' . (י"מ) : כהדין קבריאל . פי' מקום יש בחולות במים ומוחרין ובגלגלים לתוך הקרקע כך במים נפלטין מהקרקע וחוזרים ובגלגלים . (מהר"ם) : תוותא שחוזר ומשקה . דרכו תוותא

אחא ורבנן ר' אחא אמר תפקידיה רבנן אמרי מזינותיה. א"ר שמעון בן יוסי בן לקוניא לפי שבעוה"ז אדם בונה בנין ואחר מבלה נוטע נטיעה ואחר אוכל. אבל לע"ל לא יבנו ואחר ישב יטעו ואחר יאכל שנאמר (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי ומעשה ידיהם יבלו בחירי: (י) וזרח השמש ר' ברכיה בש"ר אבא בר כהנא אמר וכי אין אנו יודעין שזרח השמש ובא השמש אלא מה הוא כן עד שלא ישקע שמשו של צדיק זה הוא מזריח שמשו של צדיק אחר. יום שמת ר' עקיבא נולד ר' וקראו עליו פסוק זה וזרח השמש ובא השמש. יום שמת רב אדא בר אהבה נולד רב המנונא בריה וקראו עליו וזרח השמש ובא השמש. יום שמת רב המנונא נולד ר' אבין בריה וקראו עליו וזרח השמש ובא השמש. יום שמת ר' אבין נולד אבא הושעיא איש טריא וקראו עליו וזרח השמש ובא השמש. עד שלא השקיע שמשה של שרה הזריח שמשה של רבקה. הה"ד (בראשית כד) ובתואל ילד את רבקה ואח"כ ותמת שרה בקרית ארבע וכתיב (שם כה) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע. עד שלא השקיע שמשו של יהושע הזריח שמשו של עתניאל והוא יעבץ ובן כול' בכל דור ודור. הוי וזרח השמש ובא השמש: (יא) תני בש"ר נתן נלגל חמה יש לו נרתק הה"ד (תהלים יט) לשמש שם אהל בהם. וכריכה של מים לפניו ובשעה שהוא רוצה לצאת הוא משולהבת והקב"ה מתיש כהו במים כדי שלא ישרוף את העולם. אבל לע"ל הקב"ה מערטלו ומהשתקו ומנרתקו ומלחט אותו ברשעים שנא' (מלאכי ג) כי הנה היום בא בוער כתנור וגו'. ר' ינאי ור' ישמעאל תרויהון אמרין אין גיהנם לע"ל אלא שמש היא יוצאה צדיקים נהנין ממנה מנין שנא' (שם) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. ורשעים נדונין בה שנא' (שם) ולהט אותם היום הבא: (יב) הולך אל דרום וסובב אל צפון. הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון בלילה. סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח אלו פני מזרח ומערב. ועל סביבותיו שב הרוח א"ר יהושע בן חנניה הרוח הזה בשעה שהוא יוצא בעולם הקב"ה מהשלו בהרים ומשברו בגבעות ואומר לו תן דעתך שלא תזיק לבריותי. ומה טעם (ישעיה נז) כי רוח מלפני יעטוף משלהי ליה היך כמד"א (יונה ב) בהתעטף עלי נפשי.

כל

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
נגד פיהוק פתילן והעומר בא נגד הלחם ופטן (יס"ת): ומהשתקו. פי' מסתיקו. (מסכ"ס מפוסף)	מקיימתן וכדמפרש ואזיל: תפקידה. מה שהפקיד ולוה עליה הקב"ה היא עומדת ומשלמת כדלע"ל: מזונותיה שכשהולכין מבואה לפיקדון

לריכין לערב בתוכה עפר המדן בגדל עליה וכדתני' בכ"ר פ' ל' ועיין עוד שם: וזרח השמש: עד שלא כו'. עיין כל זה בכ"ר סו' ל"ח: וכתיב ויביאה כו'. עיין בכ"ר פ' ס"ח: והוא יעבץ. כלומר והוא היה נדיק שנאמר ויקרא יעבץ לאלהי ישראל ועיין בפ"ק דתמורה: ובן כולא. עיין שוב בכ"ר פ' ל"ח: גלגל חמה. עיין ל"ז בכ"ר פ"ו: משולהבת. חם ביותר כאלהבת האש: מערטלו. כלומר מפסיקו ומעמידו על ערמימותו: ומהשתקו. נראה לגרוך לשון ומסתקו וכ"ר וכן בילקוט מלאכי לא נרם ליה: הולך אל דרום. ה"ג בילקוטאי בפ' בילך מעברין סובב הולך דרום ועל סביבותיו שב הרוח מלו פני מזרח ומערב: ומהשלו. מעבדו ומתמסם ועיין בערוך ערך הסל אי הוא לשון הולאם ותפוח הא כדי"ת כל הנתפלים מהניך: משלהי. מיגעו ומתחתו כדי"ת עיף ויגע הרגוש תונקלום פלהי וכב"ר פ' כ"ד נרם מכבלו וכן

מתגייר בעוה"ב ת"ל (ישעיה מד) הן גור יגור מכאן ואילך אפס מאותי הפסק מאתי. מאן גבי מי גר אתך בעוה"ז עליך יפול לעוה"ב. א"ר יוחנן ולא עוד אלא במקום שהוא מתגייר משם הוא נוטל חלקו שנאמר (יחזקאל מז) והיה בשבט אשר גר הגר וגו': (ויט) ד"א כל הנהלים הולכים אל הים. בל המתים אינן נכנסין אלא לשאול והשאול אינו מתמלא לעולם שנא' (משלי כז) שאול ואבדון לא תשבענה וגו'. תאמר משהם מתים בעוה"ז שוב אינם חיים לעוה"ב ת"ל אל מקום שהנהלים הולכים שם הם שבים ללכת. למקום שהמתים מתכנסין לעוה"ב שם הם שבים ועתידים לומר שירה לימות המשיח מ"ט (ישעיה כד) מכנף הארץ זמירות שמענו ואומר (שם כו) יחיו מתיך נבלתי יקומון וגו': (כ) ד"א כל הנהלים הולכים אל הים. כל ישראל אינם מתכנסין אלא לירושלים ועולים בפעמי רגלים בכל שנה ושנה. והים אינו מלא וירושלים אינה מתמלאת לעולם דתנינן עומדין צפופים ומשתחוים רוחים. ר' שמ'אל בר הובה בש"ר אחא אמר ד' אמות ריוח בין כאו"א ואמה מכל צד כדי שלא יהא שומע הפלתו של חבירו ויטעה. אל מקום שהנהלים הולכים למקום שישראל מתכנסין בעוה"ז שם הם מתכנסין לעוה"ב לע"ל. שנא' (שם כו) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו להי בהר הקדש בירושלם: (כא) ד"א כל הנהלים הולכים אל הים. כל הממון אינו עולה אלא למלכות אדום ומלכות אדום אינה מתמלאת לעולם דא"ר לוי בתיב (משלי כז) ועיני האדם לא תשבענה ועיני אדום לא תשבענה. תאמר משהממון נכנס באדום שוב אינו חוזר לבעליו ת"ל אל מקום שהנהלים הולכים שם הם שבים ללכת למקום שהממון מתכנס למלכות אדום בעוה"ז משם הוא מתפזר לימות המשיח דכתיב (ישעיה כג) והיה סחרה ואתננה קדש לה' וגו'. ר' ישמעאל בר' יוסי בעא קמיה ר' אמר ליה מהו דין דכתיב (שם) כי ליושבים לפני ה' יהיה סחרה א"ל כגון את וחבריך ושני עטופי סדינים כיוצא בך שאין אתם חשובים בעצמכם בלום. א"ר ירמיה בן אלעזר עתיד הקב"ה להדש מאור פניהם של צדיקים לע"ל הא כמד"א (מיכה ז) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כשם שהוא מחדש פניהם כך הוא מהדש לבושיהם. יומא דין סימיסריקין מחר אולוסריקין. א"ל מהו דין דכתיב (ישעיה כג) לאבל לשבעה ולמכסה עתיק א"ל יומא דין ארסקינון ולמחר אוסוסריקון: (כב) כל הדברים יגעים לא יוכל וגו'. דברי הבטלה מיגעין את האדם קורא היום בכיש שמה. סלע כעופרת

מתנות כהונה

תמר טן כלומר עתה ולא לאחר כך: מאן גבי מי יהא מגלי לעוה"ב: מי גר ועיין זה ביבמות פ' כילד: לעוה"ב ר"ל לימות המשיח ועיין סוף מס' כתובות וב"ב פרקא ע"ח ע"ב: ויטעה יהא נכון ומועה בתחלתו ובמסכת תבות מגלתי בפירקי' שלא יקבים בפני תביבו שם יתמע התעיה שהוא מתוודה עליהם תכל מדרש זה קשה לפרש כן: מתכנסין בעולם הזה ביכולים: ושני עטופי סדינים ב' תלמידי הכמים יחושים בדורו וע' בפרק ערבי פסחים: סמיסריקון מין בגד וע' בערוך ערך סרק וסמיסריקון הוא מין בגד מבי כדתמרינן הכלך וסמיקון ועיין עוד ערך סרק סימי הוא לשון על חלק ותני בסיפרי תוחים מיסי כד"ת והכתובים מתמסו ועיין בפ' שלא בפסוק תחינו המסו ותולי פי' כולו כלומר בעוה"ז תן הכנד שלא תני סריקון לעתיד יהיה כולו סריקון ועיין בערוך ערך תולו וסוף פרקא

הקב"ה שלא תהא הארץ שוקטה אלא מלמעלן . בשביל בעלי זרוע ובשביל להריח טלים רעים ושיהא הנבוה שותה כנמוך ושיהו הכל נושאין עיניהם לשמים שנא' (ישעיה ה) לשום שפלים למרום וגו' : (טו) ד"א כל הנחלים הולכים אל הים זה אוקינוס . והים איננו מלא זה אוקינוס שאינו מתמלא לעולם . מעשה ברבי אליעזר ור' יהושע שהיו פורשין בים הגדול נכנסה הספינה למקום שהמים לא היו מהלכין . אמר לו ר"א לר"י לא באנו לכאן אלא לנסיון . מלאו משם חבית מלא מים . מכיון דאתון לרומי אמר לון אדריאנוס מי אוקינוס מה הן . אמרין ליה מים בולעים הן למים . אמר לון אפשר כל הנחלים שם ואינן מתמלאין . אמרין ליה בולעין הן לכל מים שבעולם . א"ל איני מאמין לכם עד דתחמון לי לכאן . נכבון המים שלקחו ממי אוקינוס ומלון לוקניתא מים והוון יהבין בגויה מים והן בולעין להון . על דעתיה דר"א משם הם שואבין . ועל דעתיה דר"י לשם הם שבים ללבת : (טז) ד"א כל הנחלים הולכים אל הים . כל חכמתו של אדם אינה אלא בלב . והים איננו מלא והלב אינו מתמלא לעולם . תאמר שמשעה שאדם מוציא חכמתו מלבו שוב אינה הוזרת עליו לעולם ת"ל שם הם שבים ללבת : (יז) ד"א כל הנחלים . כל התורה שאדם לומד אינה אלא בלב . והים איננו מלא והלב איננו מלא לא הנפש שבעה לעולם שנא' (קהלת ו) וגם הנפש לא תמלא . תאמר שמשעה שאדם מוציא את תלמודו לאחר שוב אינה חוזרת עליו ת"ל שם הם שבים ללבת דכתיב (דברים ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך . מטרונה אחת שאלה את ר' יוסי בר חלפתא אמרה ליה מהו דין שנא' (דניאל ב) יהב חכמתא לחכימין לא הוה צריך קרא למימר אלא יהב חכמתא ללא חכימין ומנדעא ללא ידעי בינה . א"ל משל אם יבאו אצלך שני בני אדם ללות ממך ממון אחד מהן עשיר ואחד מהן עני לאיזה מהן את מלוה לעשיר או לעני . אמרה לו לעשיר . א"ל ולמה . אמרה לו שאם איבד העשיר ממוני יש לו מהיכן יפרע אבל אם איבד העני ממוני מאין יפרע לי . א"ל ולא ישמעו אזניך מה שאת מוציאה מפיך . אילו נתן הקב"ה חכמה לטפשים היו יושבים בה בבתי כסאות ובבתי תיאטריאות ובבתי מרחצאות אלא נתן הקב"ה חכמה לחכימין והם יושבים והוגין בה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הוי יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה : (יח) ד"א כל הנחלים הולכים אל הים . כל הנהרים איגן נכנסין אלא בישראל . והים איננו מלא וישראל ממנינן אינן חסרין לעולם שנאמר (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב . שמא תאמר שכל מי שאיננו מתנייר בעוה"ז

מתנייר

אסיפת אמרים

הוספת כמו תכלת כנ' שטות מכנוס של מוזגים . (שם): וישראל ממניינן אינן חסרים . פי' ממנין שפיס כנוס כמנין לוקיות כתוכים שלכ"ל מישראל יש לו לחזיוס נגוס לחת משל"ב נקמת פגניס אין לפס לחזיוס

מתנות כהונה

ומלון לוקניתא גלסי' ועיין כל זה בכ"ל פי"נ : משם סס שוכלין גכס וכפי' מן יס לוקיוס שוכלים סס ע"י הענני' להורידן נפס על בחלן וחוזר למעלה מר כי מעמיס ומר כי מעמיס וסס שניס קדיס הכי : לשם סס שניס ליס לוקיוס סס נמיס מכל מתחלה סס יוכלים מלמעלה : דכתיב וסו מפמע סיוס קיימס : שאם מכך הטעיר ממוני גכס : תיאטריאות מקוס מוכך לניס שמוק : ה"נ אן גול יגור מפני שמזו מקבלים גניס לע"ל . הן גול כו' מי מיכלס לגול מתך יגור נמ"ו ומל זה

אתה בביצה שמע ר' ואמר לא ראינו טובה מימינו : (כד) ד"א כל הדברים יגעים . דברי מינות מיגעין את האדם מעשה בבא שנתפס לשום מינות נטלו אותו הגסון והעלו על הבימה לדון אותו . א"ל ר' אדם גדול כמותך יעסוק בדברים בטלים הללו . א"ל נאמן עלי הדיין והוא סבר שבשבילו אמר והוא לא אמר אלא לשום שמים . א"ל מאחר שהאמנתני עליך אף אני הייתי סבור ואומר אפשר שישיבות הללו טועות הן בדברים בטלים הללו דימוס פטור אתה . אחר שנפטר ר' אליעזר מן הבימה היה מצטער על שנתפש על דברי מינות נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו ולא קבל נבנם ר"ע אצלו א"ל ר' שמא אחד מן המינין אמר לפניך דבר וערב לפניך . א"ל הן השמים הזברתני פעם אחת היתי עולה באיסטרטא של צפורי ובא אלי אדם אחד ויעקב איש כפר סכניא שמו ואמר לי דבר אחד משום פלוני והנאני הדבר ואותו הדבר היה . כתוב בתורתכם (דברים כג) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב . מה הן . אמרתי לו אסירין . אמר לי לקרבן אסורים לאבדן מותר . אמרתי לו וא"כ מה יעשה בהם אמר לי יעשה בהן בתי מרחצאות ובתי כסאות . אמרתי לו יפה אמרת ונתעלמה ממני הלכה לשעה . כיון שראה שהודתי לדבריו אמר לי כך אמר פלוני מצואת באו ולצואה יצאו שנא' (מיכה ו) כי מאתנן זונה קבצה ועד אתנן זונה ישובו יעשו כורסוון לרבים והנאני . ועל אותו הדבר נתפשתי לשם מינות ולא עוד אלא שעברתי על מה שכתוב בתורה (משלי ה) הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה . הרחק מעליה דרכך זו המינות . ואל תקרב אל פתח ביתה זו זנות למה כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה . עד כמה א"ר חמדא עד ד' אמות מכאן היה מת רבי אלעזר בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שנשבו נחש ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו בשום פלוני ולא הניחו ר' ישמעאל . אמר אין אתה רשאי בן דמא . א"ל הנח לי ואני אביא לך ראיה מן התורה שהוא מותר ולא הספיק להביא לו ראיה עד שמת ושמה ר' ישמעאל ואמר אשריך בן דמא שיצתה נשמתך בטהרה ולא פרצת גדרן של הכמים שכל מי שפורץ גדרן של הכמים סוף שהפורעניות באות עליו שנא' (משלי ה) ופורץ גדר ישכנו נחש ולא נשוך היה אלא שלא ישכנו נחש לע"ל ומה הוה ליה ביה (ויקרא יח) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם : (כה) מעשה באשה אחת

מתנות כהונה

בעופרת מעוט חתיכות. מתפללות בטור מסבן חתוכין שרויין התובין. שור משפט בטור מסבן תרדין בחרדל. ר' יונתן נשר שעריה אזל להדה מגדלה דצבעיה מיתאסייא. הוה תמן חד ספר אמר בשביל שערך באתה לכאן לרפאתו. א"ל שיטפו מאלל והא סבית שיש בה סעל לרפאותו. ואני הועתקתי לכאן להחיש מחיה. קם ורבע ליה על רגליו אטר ליה כאן בריש מישתעי קמיה דרב באורתא: (כג) ד"א כל הדברים יגעים. דברי אומנות מיגעין. ר"א בש"ר חנינא בריה דר' אבהו הוה אמר הדין עובדא הוה באיתתא שהוליכה את בנה אצל הנחתום בקיסרין. אמרה ליה אליף ית בני אומנות א"ל ישב אצלי חמש שנים ואני מיטדו ה' מאות מינין בחטה. ישב אצלו ה' שנים ולמדו ת"ק מינין בחטה ואמר לה ישב אצלי ה' שנים אחרים ואני מלמדו אלף מינין בחטה. וכמה מינין אית בחטה רבנן אמרי בחטי מנית חטין דמנין. ר' אחא אמר ת"ק מינין בחטה מנין מנית. ר' חנינא ור' יונתן תרויהון יתבון והשבון וקיזון על ס'. ועוד ר"א בש"ר יוסי אמר עובדא הוה בהדא איתתא בקיסרין שהוליכה את בנה אצל חד פרקונים אמרה ליה למד את בני אומנות. אמר לה ישב אצלי ד' שנים ואני מלמדו ק' מינין בביצה. וישב אצלו ד' שנים ולמדו ק' מינין בביצה אמר לה ישב עמי ד' שנים אחרים ואני מלמדו מאה מינין אחרים

אסיפת אמרים

לחויס רק מינין: (מדר"ש) מיט אפייה. גרסינן ר' מם כרוצף: חד ספר. מכס לחד: הא סבית גרסי. ר' לסוך זה במקום כשערות: שיש בה סעל. סיכוס ממכס רפואה: ואני הועתקתי כו'. נעתקתי לכאן לסיות במקום כרוצף לאסר לרפואה: קם ורבע. קם ר"י וכרע לפני כרוצף: א"ל כאן בריש כו'. ר' מיגך צריך להחזיק לי טוסס כ"כ כי מהחלם לאמרו דכר זה לפני כרב לחמוך בשרב מכר"ם

מתנות כהונה

בשר שיט: כל הדברים יגיעים: קורא היה כו' כי' כשהוא לומר קוסם סיום לעמו ככום שמם כלומר נחשף ונעמת יחד שמה וכן קוסם ל' לחשיפה הוא כמו עמים הר יקראו כתיב בפיכמ"י ז"ל כד"א הזעק לי אים יהודה ורעים חבריו ושמה הכנוחו תמן וסיה מרגוחו יממת וקוסת הוא בלשון מכמה וכן כשהוא לומר: שלע כשופרת ר"ל מיעוט החיכות שלעיס הן כמו משות והוא כמו מיעוט בחילוף מ"ם בח"י בחיטים דשלי"ת וכן בלועזים היה קוראים סוס הי"ז רפוייה אלא כמו ט"ת ממש שופרת תרגומו אבר כלומר החיכה זה שמחלק לאברים וכשהוא לומר מתפללת בטור מסבן כ"ל התוכין שרויין המוכין מתפללת מהוסך ומחלק כדאמרינן בפ' המפלת פלפי פלפי פלייה ומחיים במסכת ניסין וכן רבים בפיכם כולם מהוסך ומשובר: טור כמו תיר שפיכוסו תרוי כד"ת תרו ליה כולי יומא בחלב' וכמוהו רבים: מסבן מחוסך כמו בסכין גם כל דבר שנחלק היא מסבן ומך שסרי נחמעט מגודלו: בשהוא לומר טור משפט בטור מסבן כ"ל תרדין בחרדל כדאיתא בריש כילאי מעבירין טור משפט תלרין בטור מסבן בחרדל והם כלם חיכה כשגד חיכה וכספר ס"ת הבית בקלף נוסחות לחכות ונסחאה זו בקלפו פי' פי' לחבר וקלף מחק וגלאתי לכתבו: נשר שעריה כו' נפלו שערות רחבו ונעשה קרח: אזיל כו' ליך למקום מגדל שנשים להסרפוסות: להדיא כמו להדא וכן לקמן: מיתאסייא גרס ופי' להסרפוסות וסיה שם ספר אחד פי' לומן המספר שערות בני אדם וכני בריפוסתן ל"ל בשביל כו': א"ל כ"י סיפו כו' פירוש השערות כלאמרינן מי פלג לשמף תעלה וכדאיתא בויקרא רבה פ' ס"ו: אלל פירושו בשר כדאיתא במסכת חולין ועיין עוד בערך חלל וכ"ל השערות יגלו מן הבשר: והא סכית לקמהי וטכלתי כלומר שמעתי שים בו תעל וכפוסה לרפואתו כד"ת ומקח חזקי שמן מכזו: סעל כמו תעל וחולי שלריך להניח כן: ואני הועתקתי ממקומי לכאן לסכר הרפוסה: מחיה לפוסה ומחים בשר: קם שספר והשמחה לו על רגליו של כ' ונמצ' וז"ל כאן בכפוסה זו היתה לחיות דברי לפני ל' בחמש וכל זה דברי מכמה ולשון עכומים: הדין שנדע כו'. עיין בחיכה רבה (ג ז'): ואמר לה כו' נחמה בחיכה רבה לא נרם ליה

פתחין: (כו) ד"א כל הדברים יגעים אפי' ד"ת מיגעין את האדם. בתחלה אדם נכנס ללמוד תורה והן מטהרין לו את הטמא ומטמאין את הטהור והוא אינו יודע שכל מה שהן מתישין בהן כהו סוף שהוא מוציא קלות וחמורות וגזרות שוות וטומאה וטהרה ואיסור והיתר: (כז) לא תשבע עין וגו'. אמר שמואל בר נחמן כל טובות וברכות ונחמות שראו הנביאים בעוה"ז לא להנם ראו אלא ע"י שהיו הונין ועושין מצות וצדקות. וא"ת שראו כבר נאמר (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. וא"ת שלא ראו כבר ראו מקצת שנא' (עמוס ג) כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם נלה סודו אל עבדיו הנביאים. כיצד ראו. ר' ברכיה אמר כמבין סידקו של פתח. ר' לוי אמר ראו ומתן שכרן לא ראו. א"ר שמעון בן חלפתא כל טובות וברכות ונחמות שראו הנביאים בעוה"ז לבעלי תשובה ראו אבל מי שלא טעם חטא מימיו עין לא ראתה וגו': (כח) מה שהיה הוא שיהיה. רבנן אמרי לע"ל הדורות מתכנסין לפני הקב"ה ואומרים לפניו רבש"ע מי יאמר לפניך שירה תחלה. ואומר להם לשעבר לא אמר שירה לפני אלא דורו של משה ועבשיו לא יאמר שיר' לפני אלא הוא מ"ט שנא' (ישעיה מב) שירו לה' שיר חדש תהלתו בקצה הארץ יורדי הים ומלואו וגו'. מעשה ושלחה מלכות אצל רבותינו ואמרה להם שלחו לנו קסלופנוס אחד משלכם. אמרו כמה קסלופנוס יש להם והם מבקשין ממנו קסלופנוס אחד כמה מקות פנכין יש להם כמה אבני' טובות ומרגליו' יש להם כמדומין אנו שאין מבקשין ממנו אלא מאיר פני' בהלכ'. שלחו להם את ר"מ והיו שואלין אותו והוא משיב שואלין אותו והוא משיב. ובסוף שאלו אותו למה נקרא שמו חזיר אמר להם שהוא עתיד להחזיר את המלכות לבעליה. ועוד ישב ר"מ ודרש עתיד זאב להיות גוזז מילתן והכלב גלבטינון. אמרו לו דייך ר"מ ואין כל הדש תחת השמש. רבנן אמרין לע"ל הקב"ה מוציא כרוז ומכריז ואומר כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו יבא ויטול שברו. והרבה מעכו"ם שלא אכלו בשר חזיר מימיהם והם באים ליטול שברן. באותה שעה הקב"ה אומר נשתברו אלו שני עולמות לא דיין שאכלו עולמן אלא הם מבקשין לאכול עולמן של בני עוד. באותה שעה הקב"ה מוציא כרוז פעם שניה ומכריז ואומר כל מי שלא אכל בשר נבלות וטרפות שקצים ורמשים אם לא אכל משלו אכל משל חבירו הוי למה נקרא שמו חזיר שעתיד להחזיר הגדולה והמלכות לבעליה. עורות תחשים מה הן ר' יהודה אומר אלטינון. ר' נחמיה אומר גלטינון. ר' יוחנן אומר מין חיה גדולה הראה הקב"ה למשה ועשה

מתנות כהונה

קבלתי עומדי מלתא מכנים טובות ומרגליות היה לי ועכשיו נעשתה מלתא פתפין: והן מפסדין כו'. החכמים לומרין לו מכור על מה שהיה נקלה בעיניו עתה. וכל זה הוא לו מצות כח ובכרון רוח: במבין סידקי כו'. כמו המסתכל מתוך הסדק שבדלת שרואה הפס קלות ולא כולו: רבי לוי אמר ראו. מתן שכר של מחיה: ומתן שכרן. שכר עתיד לא ראו: מה שהיה: יורדי הים. אלו דורו של משה שעברו הים כיבשה: ס"ג בערוך שלחו לנו קסלופטס. ופירש הוא גדול בבפנסים לעטער"ת בלע"ז: מקות פנכים. רבוי נקוד: מקות לי' מקוס ומספר: להחזיר כו'. כדמפרש לקמן: מילתן כלי מילת: גלבטינון בערוך מפמע פירושו לומן במלאכת פתומי הוסס: אין כל חדש. כלומר לא יהיה מה שלא היה: אם לא מכל כו'. הוא דבכי הספר אין אחד בכל הומות העכו"ם שלא אכל מהם לא אכל משלו אכל

אחת שבאת אצל ר' אליעזר להתגייר אמרה לו ר' קרבני אמר לה פרסי את מעשיך אמרה בני הקטן מבני הגדול. נזף בה. הלכה אצל ר' יהושע וקבלה. אמרו לו תלמידיו ר"א מרחק ואתה מקרב אמר להם כיון שנתנה דעתה להתגייר אינה חיה לעולם דכתיב (משלי ג) כל באיה לא ישובון ואם שבו לא ישיגו ארחות חיים. חנינא בן אחי ר' יהושע אזל להדיה בפר נהום ועבדון ליה מינאי מלה ועלון יתיה רכיב המרא בשבתא. אזל לגבי יהושע חביבה ויהב עלוי משה ואיתסי. א"ל כיון דאיתער בך המרא דההוא רשיעא לית את יכיל שרי בארעא דישראל. נחת ליה מן תמן לבבל ודמך תמן בשלמיה. ר' יונתן ערק חד מן תלמידוי לנבי'הון. אזל ואשכחיה עבד בן אפטוניות שלחון מיניא בתריה כך אמרין ליה ולא כך כתיב (שם ו) גורלך תפיל בתוכנו כיס אחד יהיה לכולנו והוה פרח זאינון פרחין בתריהון. אמרין ליה ר' איתא גמול חסדא להדא כלתא חלך ומצאן עסוקים בריבה אחת אמר לון כן ארחיהון דיהודאי עבדין. אמרי ליה ולא כן כתיב בתורה גורלך תפיל בתוכנו כיס וגו'. והוה פרח זאינון פרחין בתריה עד דמטא לתרע וטרד באפיהון. אמרין ר' יונתן אזיל גלוג לאמך דלא הפכת ולא איסתבלת בן דאילו הפכת ואיסתכלת בן יותר מן מה דהוינן פרחין בתרך הוית פריח בתרן. ר' יהודה בן נקוסה היו המינין מתעסקין עמו היו שואלים אותו ומשיב שואלין אותו ומשיב. אמר לון על מנן אתון מגיבין אתון נעביד ביניכון דכל בר נש דנצח חבריה יהא פצע מוחיה דחבריה בקורנס והוא נצח לון ופצע מוחיהון עד דאתמלאון פיצעין פיצעין. וכיון דאתא אמרין ליה תלמידוי רבי סייעך מן השמים ונצחת. אמר לון ועל מנן לכ' והתפללו על אותו האיש ועל אותה החמת שהיתה מלאה אבנים טובו ומרגליות אבל עכשיו מלאה פחמין

מתנות כהונה

היה כלומר מה היה לו לומר כאן להגיד לדיוט שמותר להתעסק ממנו: **קרבני** לקבלה בתשובה: **בני הקטן** גדול לי מבני הגדול ובפ"ק דע"ז ים סוף שהעבירה קלה בתקנה: **להתגייר** כלומר לשוב בתשובה: **אינה** חיה בפ"ק דע"ז חיתה מתוך שתמרה זהו הקלה שבקלות מכלל דמיומות נמי הוי בה משום הכי אמר שלח תחיה שתמר כל בחיה ומומר: **ועבדין** ליה כו'. ועשו לו המינין דבר מה על כיפוף וחכיסו לוחו לשיר והיה רוכב על החמור בשבת: **הלך** אצל ר' יהושע דוחו ונתן עליו שמן או משחת ומחרפת ר' יהושע תביאה נגרם: **בין** לתיקצר כו' שנער בך חמורו של לוחו בשבת לין לתת יכול ליצא בע"י יד משם לכבל ומת שם נשלם: **לגבי'הון** להיות מין כמותם: **אזל** הלך ר' יונתן מהר התלמיד ומלא מעשה **בן** תפיסתית ומשמע בערוך ערך תפ"ן שהיה משרש עופות ובהמות שלהן המינים מהניו וכן מתרו ליה כו': **פרח** רן וכתה כדלקמן: **איתא** כו' בת וגמול חסד לכלה זו: **עסוקים** כו' בזמות היו שמשקים בשערה לחת: כן לוהיהן כו' בחמיה וכי דרך היהודים לעשות כן: **בים** לחד כו' רמז הוה על הזמות ועיין במגלת תענית פרשה ה' ובויקרא רבה פי"ב: **ה"ג** ולימון פרחין בתריה עד כו' פירוש עד שהגיע לפער פתח ביתו וסגר הדלת בפניהם ואמר להם לחת רבי יונתן לך ושמח והשתחה לפני לחך חלת השפה פניך להשתחוה בתו שלולו השפה והיה משתחוה בתו יותר ממה שהיו רגין לחניך היה כן לחתיהו להזות ה"ו כמותם: **גלוג** ספר והשתחה השתחוה בספר הזה: **על** מנן נגרס' ופירוש על חנם מתיעים בו ועשה ביניהו שכל מי שנותן לח הביהו יסה פוגע מוחו של חביהו בקורנס כן עשו והיה היה מגלח לוחם והיה פוגע מוח שלהם עד שנתמלאו פצעים פצעים וכיון שבא לחמרו לו תלמידיו מן השמים סייעוך שמלת משם דלי"ג לח היה כדי להגיד שעברת על הדחק מעליה דרכך ואמר להם וכי בחנם נגלחו משם שלח

קבלתי

לבהות את זכר עמלק לישראל שנאמר (דברים כה) תמחה את זכר עמלק. במה נסים נעשו לישראל משיצאו ממצרים ועד שלא יצאו ישראל ממצרים עליהם הוא אומר אין זכרון לראשונים וגם לאחרונים שיהיו. ולמי אני נותן זכרון לנסים של עוה"ב דכתיב (ירמיה כג) ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים אלא כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל וגו' ומכל הארצות וגו'. כמה נביאים עמדו להם לישראל ולא נתפרשו שמותן אבל לע"ל הקב"ה בא ומביאן עמו הוינו דכתיב (זכריה יד) ובא ה' אלהי כל קדשים עמך. א"ר זירא כמה הסידים ובני תורה היו ראויין לימנות בגון יהודה ב"ר חזקיה עליהם הוא אומר וגם לאחרונים. אבל לע"ל הקב"ה עתיד להמנות לו חבורה של צדיקים משלו ומושיבן אצלו בישיבה גדולה שנא' (ישעיה כד) וחפרה הלבנה ובושה החמה וגו' ונגד זקניו כבוד. ונגד מלאכיו ונגד גדודיו ונגד כהניו לא נאמר אלא ונגד זקניו כבוד. א"ר אבין בשם ר"ש בן יוחאי עתיד הקב"ה לישב בבנורן וצדיקים יושבין לפניו כההוא דכתיב ביהושפט שנא' (מ"ב ג יח) ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה וגו' יושבין בגורן וגו'. וכי בגורן היו יושבין אלא כדתנן סנהדרין עשוים כחצי גורן ענולה כדי שיהו רואין זה את זה. ואמר שלמה אנא חמיתיה מצומצם ביניהם הה"ד (משלי לא) נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. ר' ברכיה ור' חלבו ועולא ביראה ור' ביבי ור' אלעזר בש"ר חנינא אומר עתיד הקב"ה לעשות ראש מחולה לצדיקים לע"ל. שנא' (משלי מה) שיתו לבבם להילה לחולה כתיב. לחולה שהן הלין לפניו כעלמות ומראין עליו באצבע ואומרים (שם) כי זה אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות. עלמות בוריזות עלמות כאילין עולמתא המד"א עלמות תופפות עלמות תרגם עקילס ענתה נסיע. עלמות בשני עולמות ינהגנו בעוה"ז וינהגנו בעוה"ב:

(לא) אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם. א"ר שמואל בר רב יצחק זה היה ראוי להכתב ולהיות תהלת הספר ולמה נכתב כאן אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה תני ר' ישמעאל (שמות טו) אמר אויב ארדוף אשיג זה היה ראוי להיות תהלת השירה ולמה נכתב כאן אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה (ויקרא ט) ויהי ביום השמיני זה היה ראוי להיות תהלת הספר ולמה נכתב כאן אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותית (דברים כט) אתם נצבים היום זה היה ראוי להיות

תחלה

מתנות כהונה

סדר הגדה יוסף בר רב וכהן ושין עלין: של עולם הבא. לימות המשיח וכתיב הס ועי' סוף פ' במדבר דכהונות ופ"ל (ב' ל'): כמה נביאים כו' ע' במדבר חזית (ד' י'): זקניו זקני תורה כמו שדרכו ת"ל בפ"ק דקדושין ושין כל זה בויקרא רבה בפרשה י"ח וכי בגולן כו' עיין זה בפ"ק דחולין: ה"ג מהולה לצדיקים לעתיד וסי' זה במדבר חזית (ד' ד') וכויקרא רבה פ' י"ח: כעלמות כדי"ת ותי"ך העלמות: זה אלקיס שמעתי שכן מרגמין עליו הכי שהוא נרגם: תרגום עקילוס כו' ופ"ל כוי"ך פ' י"ח: אני קהלת הייתי מלך: ה"ג לכתוב כאן

אסיפת אמרים

(מכילתא): ענתה נסיע. זמרו ושלמו מוסף וכן ורדם תופפות לשון עוף שמורח ומוסיף (שם): אשר אויב כו'. מכילתא בשירה. דתניא בספרי פ' בהעלותך ת"ל תקח מולח שכוכיר מצה פשה תמר כ"ל תיבות שמן בהעלותך עד כי שם פ'. ולמה כן תמר מצה מ"ש מזכירין תמר ג' תיבות דתניא פתים מצמע ו"ש ג' הוה כ"ל. ות"ל לין תמר לשכיח לפ' קודש כ"ל תיבות מע"כ שמחלם שכיח מן מרדוף ועד מ"כ כאליס

ועשה הימנה צורך המשכן וגנזה. ר' אבין אמר קרש היה שמה. תני ר' הושעיא קרן אחת היתה לו במצחו שנא' (תהלים כט) ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס וגו'. מקרין תרתי שמע מינה א"ר חנינא בר יצחק מקרן כתיב. ר' ברכיה אמר בש"ר יצחק כנואל ראשון כך גואל אחרון. מה גואל ראשון נאמר (שמות ד) ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור כך גואל אחרון שנאמר (זכריה ט) עני ורוכב על החמור. מה גואל הראשון הוריד את המן שנא' (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים אף גואל אחרון יוריד את המן שנא' (תהלים עח) יהי פסת בר בארץ. מה גואל ראשון העלה את הבאר אף גואל אחרון יעלה את המים שנאמר (יואל ד) ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים: (כט) יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא. כתיב (זכריה ט) ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים כתובים באצבע אלהים ועליהם ככל הדברים. א"ר יהושע בן לוי עליהם ועליהם כל ככל דברים הדברים המצוה כל המצוה ללמדך שמקרא ומשנה הלכות תוספתות והגדות ומה שתלמיד ותיק עתיד להורות כבר היה וניתן הלכה למשה מסיני מניין ממה שכתוב יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא והרי הבירו מוכיח עליו כבר היה לעולמים. ר' ברכיה בש"ר הלבו לאהד שהיתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה ממנו. ליתן גדולה ממנה אין המקום מהזיק. ליתן קטנה ממנה אינה מתמלאה. ליתן כיוצא בה המקום מתמלא. כך שמעת תורה מפי תלמיד חכם יהי בעיניך כאילו שמעוה אזניך מהר סיני הוא שהנביא מקנתרן ואומר להם (ישעיה מח) קרבו אלי שמעו זאת לא מראש בסתר דברתי מעת היותה שם אני. אמרי ליה למה לא אמרת לן אמר להם שלא נבראו בי קינים ועכשיו שנבראו בי קינים (שם) ועתה ה' אלהים שלחני ורוחו: (ל) אין זכרון לראשונים. א"ר אחא אין זכרון לראשונים זה דור המבול. וגם לאחרונים אלו הסדומיים. ועל מי נאמר עם שיהיו לאחרונה אלו ישראל שנא' (צפניה ג) לאחרונה יסעו לתגליהם. ר' יודן בשם ר"ש בן שקפא אמר אין זכרון לראשונים אלו המצריים. וגם לאחרונים אלו העמלקים. ועל מי נאמר למחות

מתנות כהונה

משל הכיכו: ס"ג הימנה צורך המשכן. כן הוא בירושלמי בפרק שמח מדליקין: ס"ג בירושלמי בפרק ב"מ ובפרק כלל גדול. רבי חנין אמר קרש היה שמה תני כו'. וכן ליתא למאן דאמר בפ' שמח מדליקין בבבלי (כ"ח) ופי' בו שהרוח מין חיה גדולה כעגלים כ"מקרן כתיב. ס"ג ג"כ בירושלמי ודייק מדכתיב תסכר יו"ד משמע בעל קרן אחת כמו בתולת בערי יהודה הסר ו' ודלמא מז"ל חד בתולה הוא: מקרין משמע בעל שתי קרניים. כמו מפריס ועיין בפ"ק דע"ז בתוספת: עליהם כו'. היה לו לכתוב עליהם וכתב ועליהם וכן כולם ועיין מגילה (יט): ס"ג ונפלה ממנו ליתן גדולה כו'. עד ליתן קטנה ממנה תניא מתמלא כך מ"ש ללמוד תורה מלא מלדם כיוצא בו שמתי הקב"ה פי לשפכר כמה שנת' תם ויושרים תנחמנו ונו' ומ"ש תיגו תורה מדבש מהדבש התכם מעלמו שכבר היתה לעולמים מלא מלא הניע השעה שתאמר מלא עד עתה וכדומה ומזל: שמעו זאת. ויתן זאת מלא תורה כד"ת ומאת התורה וכן פי' רש"י בספר ישמיהו בשם תנחומא: מעת היותה כו'. ע"ד שתאמרו חז"ל כל הנביאים העתידים להיות היו בהר סיני בעת מתן תורה וכן פירש"י בישעיה: אמרו ליה יפרחל ליעשיהו מלהר שסיית שם למה לא תמרת נפלה זו עד עתה: קינים מדרים לקבל הנבואה הרוח כלומר עדיין לא הניע ועתה שתאמר עד עתה: אין זכרון. ועל מי נאמר שיעלו לזכרון לפני ס' ונילקוט (תהלים ס"ח)

מאה. לענות בו ר' פנחס בש"ר יוחנן לפי שהוא בענין ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים אין לך קשה מבולם אלא גזל. ר' יהודה בש"ר חוי זכה אדם ועשה מממונו מצוה ההפלל ונענה בו. המד"א (בראשית ו) וענתה בי צדקתי וגו'. אם לאו הוא עונה בו ומקטרגו המד"א (דברים יט) לענות בו סרה. ר' יוחנן אמר זה שיפוטו של גזל דאר"ש בר אבא בש"ר יוחנן משל לסאה מלאה עונות מי מקטרג בראש כלם זה גזל. דא"ר יודן בש"ר יוחנן ובצעם בראש כלם כתיב. ר' יעקב בר אחא בש"ר יוחנן כ"ד חטאות סידר יהזקאל ומבולם לא התם אלא בגזל הת"ד (יהזקאל כב) והנה הכיתי כפי על בצעך אשר עשית וגו'. ר' חוניא פתר קרייא בנביאים ובכתובים שאילו זכו ישראל לא היו קורין אלא המשה חומשי הורה ה' ספרים בלבד. וכלום ניתנו להם נביאים וכתובים אלא שיהיו יגעים בהן ובתורה ועושין מצות וצדקות כדי לקבל עליהם שכר טוב. רבנן אמרין אעפ"כ לענות בו מקבלים עליהם שכר כה' ספרי תורה. ר' אבהו אמר זה שיפוטה של תורה שאדם לומד תורה ושוכחה. רבנן דתמן בש"ר יצחק דהכא ור' טוביה בש"ר יצחק לטובתו אדם לומד תורה ושוכח שאילו היה אדם למד תורה ולא שכחה היה מתעסק בתורה ב' וג' שנים וחוזר ומתעסק במלאכתו ולא היה משניח בה לעולם כל ימיו אלא מתוך שאדם לומד תורה ושוכחה אינו מזיז ואינו מזיע את עצמו מדברי תורה. ורבנן אמרי זה שיפוטו של גזל תדע שהוא כן שהרי דורות הראשונים ע"י שהיו עסוקין ושטופין בגזל המד"א (איוב כד) גבולות ישיגו עדר גזלו וירעו. ראה כי נמחו במים מן העולם. אבל שבט ראובן וגד שהרחיקו עצמן מן הגזל לפיכך נתן להם הקב"ה נחלתם במקום שאין בו גזל. שנא' (דברים לג) והנה המקום מקום מקנה וגו'. וכן ממהיר ט"ז מיל על ט"ז מיל: (לה) ראיתי את כל המעשים שנעשו וגו'. א"ר אבא בר כהנא לזקן שהיה יושב בפרשת דרכים והיו לפניו שני שבילין אחד תחילתו מישור וסופו קוצים וארזים וקנים. ואחד תחילתו קנים וארזים וקוצים וסופו מישור והיה מזהיר לעוברין ולשבים ואומר זו תחילתו מישור וסופו ארזים וקוצים וקנים. וזה תחילתו קוצים וארזים וקנים וסופו מישור. אין הבריות צריכין להחזיק לו טובה שהוא מזהירן לטובתן שלא ייגען. כך אין הבריות צריכין להחזיק טובה לשלמה שהוא יושב על שערי ההכמה ומזהירן לישראל שבתי וראה תחת השמש ראיתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש וגו' חוץ מתשובה ומעשים טובים. ורבנן אמרי לאיסטרולוגוס שהיה

מתנות כהונה

יש לו שם מלות מבקש לעשות ד' מלות: תרתי מלות בעי כו'. ושיין זה לקמן (ג' י') וכפ' (י' י"ז): רבי פנחס כו'. עד ר' יודע ל"ג לקמן (ג' י'): וענתה וגו'. לם עשה מדקה לם מקבל הוא נעשה: עונה לי עדות: מקבלין עליהן שכר כו'. דייק מדכתיב לעשות בו שכלולס כלס יחד: מזיע לא קס ולא זע ממנו: הראשונים דור המבול: וכן ממהיר כו'. נראה שטות מדיוק בתרן דלקמן וגד וכן מנחתי בחות לחת: ראיתי לם כל המעשים: חוץ מתשובה כו'. שהמה למעלה מן השמש ושיין לעיל (ג' ג'): (מדרש ח"ת)

אסיפת אמרים

(מסר"ם): מבהיר. ל"ל עמיש סר וגו'. שהיש בחלקו של זבולון ויהוש שהקוק שם יזבחו זבחי צדק שכל מי שלקח משם שחלוק בגזל לא היה מועיל הלנבע וע' בפ"ק דמגילה לא ל"ל ממכיר שמתחילה מציב גד ולחוכן קלמר וכן פני שכם מנשה שטוף מכיר ר"ת

תהלת הכפר אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה (יהושע ג) ויאמר ה' אל יהושע היום הזה אחל גדלך זה היה ראוי להכתב תהלת הספר אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה (שופטים ה) שמעו מלכים האזינו רוזנים זה היה ראוי להיות ראש לשירה אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה (יחזקאל ו) בשנת מות המלך עוזיהו זה היה ראוי להיות תהלת הספר אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה (ירמיה ג) הלך וקראת באזני ירושלים זה היה ראוי להיות תהלת הספר אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה (יחזקאל יז) ויאמר אלי בן אדם חוד חידה זה היה ראוי להיות תהלת הספר אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה (תהלים עג) ואני בער ולא אדע בהמות וגו' זה היה ראוי להיות תהלת הספר אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ודכוותיה אני קהלת הייתי מלך על ישראל זה היה ראוי להיות תהלת הספר אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה: (לב) אני קהלת הייתי מלך על ישראל. הוינא כד הוינא וכדו לית אנא מידי. ר' חנינא בר יצחק אמר כד הוינא הוינא וכדו לית אנא שוי מידי. ג' עולמות ראה בימיו ובחייו. ר' יודן ור' אוניה. ר' יודן אמר מלך והדיוט ומלך חכם טפש וחכם עשיר עני ועשיר. ומאי טעמא את הכל ראיתי בימי הבלי. לית בר נש מתינהו אנוקי דידיה אלא בשעת רווחיה כשיחזור לעותריה. ור' אוניה אמר הדיוט מלך והדיוט טפש וחכם וטפש עני עשיר ועני ומה טעם אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם: (לג) ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה. מהו ולתור בחכמה תור להכמה לעשות תואר לחכמה. המד"א (במדבר יג) שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען. מאן דקרא טבאות יתית לגביה דתני טבאות יתיה לגביה. ד"א לדרוש ולתור לתור ולהוותיר הדין פוייטנא כד הוה עביד אלפביתין זמנין חשל לה וזמנין מחסר לה. אבל שלמה כד הוה עביד אלפביתין הוה מותר לה ה' אתואן הה"ד (מ"ב ה) ויהי שירו חמשה ואלף ויהי שיורו של משל חמשה ואלף. ולא בד"ת בלבד היה שלמה תייר אלא על כל אשר נעשה תחת השמים. כגון היאך ממתיקין את החרדל וממתיקין את התורמסין והיאך שותין את ההמין יין ומים ופלפלין בשליש: (לד) הוא ענין רע נתן אלהים לבני האדם לענות בו. ר' בון אומר זו שיפוטו של ממון. א"ר יודן בש"ר איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו אלא אן אית ליה מאה בעי למעבד יתהון תרתין מאוון. ואן אית ליה תרתי מאוון בעי למעבד יתהון ד'

מאה

אסיפת אמרים

בתלים ס' יט כ"ל היבוים. (ז"ל כבש גדול ג') : דקרא מבואות. מי שלומד יפה מקבל לו מבנש מכה"ס

מתנות כהונה

כאן וכן בכל הני דלקמן : ה"ג לונזיש זה רמוי להיות רמאי לבעלים. וכן לריך להיות בכלם כדלקמן : הוינא כד הוינא עי' במד' חזית בפסוק רחמנן וכאן הטעמים כפולים : **ונתתי** את לבי : **תור** לחכמים חזית לוזל לחכמ' ובמדרש חזית ל"ג ליה וכן תוא' פי' פייל כדלקמן וע' כל זה במדרש חזית (ח' ח') : ס"ג במדרש חזית ארץ כנען מאן דקרא טבאות כו'. עד לגביה ד"א לדרוש : **פוייטנא** פייטין שעשה מרוזות על דרך מלפא ניתא : **חשך** כמו חסל פי' מסיים : **ויהי** שיכו של מסל גרסי'. ועיין במדרש חזית כי שם עיקר הגירסא : **בשלישי** כל אחד ואחד יסי' הכלים ואז הוא טוב ומועיל : **שיפוטו** בגמגם ומשפט : **אב** ליה כו'. שם יש לו מאה זוזים מבקש לעשות מהם ג' מאות ומשם

מאה ועשרים שנה עוד לא נמנו . ד"א מעיות לא יוכל לתקן אם אין אדם מעוות עצמו מד"ת יכול הוא לתקן את עצמו . וחסרון לא יוכל להמנות אם אין אדם מחסיר עצמו מד"ת יכול הוא עוד להמנות . משאדם מעוות עצמו מד"ת אינו יכול לתקון ומשאדם מחסר עצמו מד"ת אינו יכול להמנות . כי הא דרבי יהודה ור"א הוו תניין כחדא ונסב ליה רבי יהודה אגתתיה וקדמיה ר"א ז' ימים דמשתיתא ועבר כמה שנים דימטי ביה ולא מטא ביה . הוי וחסרון לא יוכל להמנות . הניע שעת קרית שמע ולא קרא בעונתה עליו הכתוב אומר מעות לא יוכל לתקון . הניע שעת התפלה ולא התפלל בה עליו נאמר וחסרון לא יוכל להמנות . תנינן ר"ש בן מנסיא אומר אי זהו מעוות שאינו יכול לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר . תאמר בגזלן ובגנב . יכול הוא לתקן . ר"ש בר' יוסי אומר אין קורין מעוות אלא למי שהיה מתוקן תחלה ונתעוות ואי זהו זה ת"ח הפורש מן התורה . ר"ש בן מנסיא אומר גנב אדם אפשר שיהזיר הגניבה גזל יחזיר את גזלו ועל זה לא נאמר מעות לא יוכל לתקון . אבל הבא על אשת איש טרף חייו מן העולם וגם אסרה על בעלה . רשב"י אומר אין אומרין בקרו גמל זה שמא בעל טום הוא בקרו את החזיר הזה שמא בעל טום הוא ואת מי מבקרין את התמידין . ואיזה זה ת"ח שפירש מן התורה . יהודה בן לקיש בשם רשב"ג עליו הכתוב אומר (מלכים ה) כעפור נודדת מן קנה כן איש וגו' . וכך הוא אומר אלף דור עלו במחשבה להבראות כמה נמחו מהם תתקע"ד דורות . ומה טעם (תהלים קה) דבר צוה לאלף דור . ואיזה זה זו התורה . ר' לוי בש"ר שמואל בר נחמן תתק"פ ומה טעם דבר צוה לאלף דור זו היא המילה . ר' יעקב בר אחא בש"ר יוחנן לעולם אל יטנע אדם עצמו ליולך לבחמ"ד שהרי כמה פעמים נשאלה הלכה זו ביבנה בעריבת הירדן עריבת הירדן למה היא טמאה ולא עמד אדם ולא אמר בה דבר עד שדרשה ר' חנינא בן עקביא בעירו עריבת הירדן למה היא טמאה מפני שטוענין אותה ביבשה ומורידין אותה למים . אתיבון ליה והלא יורדי אשקלון שקעוה וכו' . א"ר אלעזר בן יוסי שנייה היא שמקצתה משוקעת בארץ . ועוד ד"א דרש הריות של דקל שנדעך בין לשביבה בין לאהלים צריכות הן קישור : (לה) דברתי אני עם לבי . הלב

מתנות כהונה

הוא לתקן . נמשיה : אם לדם מחסר נגסי' : הוו תניין כו' . סיו מניין לאחד ביחד ולקח ב' יהודה אחד והקדימו ר' אלעזר תימי מעבוה ימי המשחה אלמד ר' אלעזר ור' יהודה לא למד : דימטי ביה . ביניע לגי : שעת קריאת שמע כו' . עיין זה בבמדבר רבה פ' ג' ובפרק אלף המאר ובפ"ק דהגיגה (ט) : ועל זה לא נאמר כו' . ועיין מזה בפ"ק דהגיגה : בקרו גמל זה . מקרוהו ובדקוהו אלף יהא בו מום : התמידין נכנסים העומדים לקרב למחרת חוהו מבקרין אמת הוממו וכן כאן מדקדקין אחר תלמיד חכם שפיכת מן התורה : זו התורה . שמתה אחר עפרים ובפה דור וחיתה לריכה להמנות אחר אלף דורות הרי שנתקטנו שהקב"ה דור ועיין בפ' לין דוכסין ובפ"ר פ' כ"ח : מילה ניתנה אחר עפרים דור ונקטנו תתק"ף דור שהיתה מצות מילה לחויה לינתן אחר אלף דור : עריבת הירדן . שפיכה עשויה כעריבה ועיין זה (בבא פ"ג) : למה היא טמאה . למה היא מקבלת טומאה דהא תניין בפ' ב' דתמ' כלים שהפיכה מהודה ובפ' ר"ע ילף ליה מנמ' דבר אחר בלב יש מקים שפיכה ליש מה יש מיטר לא שפיכה מהודה : ביבשה ולפיכך מקבל טומאה שהרי מטמיטו ביבשה וכן טומאה של מקלון מקבלת שפיכה

שהיה יושב על פתח הלמן והיה מזהיר לכל העוברים והשבים ואומר להם פרנסטיא פלונית יוצאה במקום פלוני ופרנסטיא פלונית יוצאה במקום פלוני. אין הבריות צריכין להחזיק לו טובה. כך לשלמה שאמר ראיתי את כל המעשים וגו' הוץ מתשובה ומע"ט: (לו) מעות לא יוכל לתקן. בעוה"ז מי שהוא מעוות יכול להתקן ומי שהוא בחסרון יכול להמנות. אבל לע"ל מי שהוא מעוות אינו יכול להתקן ומי שהוא בחסרון אינו יכול להמנות. יש מן הרשעים שהיו הברים זה לזה בעולם. אחד מהם הקדים ועשה תשובה בחייו קודם מיתתו ואחד לא עשה תשובה קודם מיתתו. זכה זה שעשה בחייו ועמד בצד חבורה של צדיקים. וזה עומד בצד חבורה של רשעים. והוא רואה את הבירו ואומר שמא משוא פנים יש בעוה"ז. אוי לאותו האיש הוא וזה היינו בעולם יחד שהיינו כאחד וננבנו כאחד וגזלנו כאחד ועשינו כל מעשים רעים שבעולם כאחד. מפני מה זה בצד חבורה של צדיקים ואותו האיש בצד חבורה של רשעים. ואומרים לו שוטה שבעולם מנוול היית לאחר מיתתך ימים ושלשה ולארון לא הכניסוך ובחבלים נגררוך לקבר תחתיך ויצע רמה ומכסיך תולעה. וראה חברך בניוולך ונשבע לשוב מדרך רשעתו ועשה תשובה בצדיק וגרמה לו תשובתו ליטול לבאן חיים וכבוד וחלק עם צדיקים. כל כך למה שהיתה ספיקה בידך לשוב ואילו שבתה היה טוב לך. והוא אומר להם הניחו לי ואלך ועשה תשובה. ומשיבין אותו ואומרים לו אי שוטה שבעולם אין אתה יודע שהעוה"ז דומה לשבת והעולם שבאת ממנו דומה לע"ש אם אין אדם מתקן מע"ש מה יאכל בשבת. ואין אתה יודע שהעולם שבאת ממנו דומה ליבשה והעוה"ז דומה לים ואם אין אדם מתקן לו ביבשה מה יאכל בים. ואין אתה יודע שהעוה"ז דומה למדבר והעולם שבאת ממנו דומה ליישוב אם אין אדם מתקן לו מן היישוב מה יאכל במדבר. מיד חורק שיניו ואוכל את בשרו שנא' הכסיל חובק את ידיו ואוכל את בשרו. והוא אומר הניחו לי ואראה בעבוד חברי והן אומרין שוטה שבעולם מצווין אנו מפי הגבורה שלא יעמדו צדיקים בתוך רשעים ולא רשעים בתוך צדיקים ולא טהורים בצד טמאים ולא טמאים בצד טהורים. ועל מה אנו מצווין על השער הזה שנא' (פסליס קיס) זה השער לה' וגו'. מיד קורע את בגדיו ותולש את שערו שנא' (פס קיב) רשע יראה וכעס: (לז) ד"א מעוות לא יוכל לתקן משנתעוותו המים מו' ימי בראשית עוד לא נתקנו. וחסרון לא יוכל להמנות משחסר הקב"ה שנת הלבנה משנת ההמה אחד עשר יום הרי כמה שנים וקצים וכמה עבורים ולא הניעה שנת חמה ללבנה. ד"א מעוות לא יוכל לתקן. משנתעוותו דור המבול במעשיהם הרעים שוב לא נתקנו. וחסרון משחסר הקב"ה שנותיהם שנא' (נרפסיס ו) והיו ימיו מאה

מתנות כהונה

אסטרולוגום מוזה נכוכיס: הלמן חוף היס במסס פוכסן ספסיוסו ניס: מעוות לא יוכל לתקון: חברים זה לזה. עיין כל זה במדרש רות בפרשה ג': שבתה לשון תשובה: ס"נ משנתעוותו המים מפסס כו'. ופי' שכנסס הקדוש ב"ה ניס לוקיוסו וה"נ ניולקוס בהסיס ועיין בפ"ל פרשה ס': משנת ההמה נרסי': ה"נ מהסר הקב"ה שנוסיהס: יכול

(פס׳ ו) חכם לב יקח מצות. הלב עושה זהון שנא׳ (שופטים ה) זהון לבך השיאך. הלב עושה סדרים שנא׳ (משלי טז) לאדם מערכי לב. הלב מתגדל שנא׳ (דניאל ה׳) ונשאך לבך. הוי דברתי אני עם לבי לאמר אני הנה הגדלתי וגו׳: (לט) כי ברוב חכמה רוב כעס. כ״ז שאדם מרבה בחכמה מרבה בכעס. וכ״ז שהוא מרבה ברעת מרבה ביסורין. אמר שלמה ע״י שהרביתי בחכמה הרביתי בכעס וע״י שהרביתי בדעת הרביתי ביסורין. רב אמר ת״ח אין צריך התראה. א״ר שמואל בר נחמן בכלי פשתן הדקין הבאים מבית שאן אם נתפחמו אחד מהן בכמה דמין הוא עשוי. כלי פשתן הגסין הבאין מארבל אם פחמו אחד מהן מה הן ומה דמיהן. מלה״ד לשנים שנכנסו להנות אחד אכל פת קיבר וקטנית ואחד אכל פת נקיה ובשר שמן ושתה יין ישן ומיני אגרטין ויצא חולה. דין אכל מילין קלילין ואיתנזק דין אכל מילין בורין ולא איתנזק. כך ראית מימיך חמור עוית עליו. נמל עוית עליו. אלא היכן היסורין מצויין בבני האדם. תני ר׳ ישמעאל לפום מלא שיחנא. תני בש״ר מאיר לפי שהיתה חכמתו של נחש יותר כך היתה מכתו לפי חכמתו. שנא׳ (בראשית ג) והנחש היה ערום מכל חית השדה לפיכך הוא ארור מכל הבהמה ומכל חית השדה. יש שהרבו חכמה לטובתן ויש שהרבו חכמה לרעתן. שהרבו לטובתן משה ושלמה. שהרבו לרעתן דואג ואהיתופל. יש שהרבו גבורתן לטובתן ויש שהרבו גבורתן לרעתן. שהרבו לטובתן דוד ויהודה. שהרבו לרעתן שמשון וגלית. יש שהרבו עושר לטובתן ויש שהרבו לרעתן. שהרבו לטובתן דוד ושלמה. ושהרבו לרעתן קרח והמן. יש שהרבו בנים לטובתן ויש שהרבו בנים לרעתן. שהרבו לטובתן בני יעקב ודוד. לרעתן בני אהאב ועלי שנא׳ (ישעיה ג) ובני עלי בני בליעל וגו׳. בני אהאב שלא קבלו עליהם עול שמים לא ידעו את ה׳ שאמרו אין מלכות בשמים:

פרשה ב (א) אמרתי אני בלבי לכה נא אנסכה בשמחה. ר׳ פנחס ור׳ חזקיה בש״ר סימון בר זבדי. ר׳ פנחס אמר אנסכה ואנסכה. אנסה בד״ת ואנסה בדברי מינות. אנוסה מדברי מינות לד״ת. וראה בטוב בטובתה של תורה. והנה גם הוא הבל לא היה צריך קרייה למימר אלא והנה גם הוא שמחה ואת אמר והנה גם הוא הבל. ר׳ חזקיה בש״ר סימון בר זבדי אמר כל התורה שאת למד בעוה״ז הבל הוא לפני תורה שבעוה״ב. לפי שבעוה״ז אדם לומד תורה ושוכח אבל לעתיד מה כתיב תתן (ירמיה לא) נתתי את תורתי בקרבם. ורבנן אמרין עוד ינתך יצר

מתנות כהונה

בי גבוה חכמה: כל זמן כו׳. עיין כל זה בב״ר פ״ו ס״ג. כ״ג לא תמר ת״ח כו׳. ופירוש הכי שחכמתו שומדם לו להכעיס עליו עוסק לף כשלא התכוו בו: אגרטין לפי הענין פי׳ מעדנים: בורין חקוק נסיס לו כור וכך מכל טוב: עוית י״ל מין חולי שנתעוות ונתעקם על ידו כן מצמע בערוך ערך עוית וכ״כ וכן בילקוט ופס הניכסף נמתים: יותר יותר מכל החיות: אמרתי לפי בלבי: אנסכה ואנסכה. דכם מנסכה מוכיחין מנסכ כה דמצמע מנסכ בכה ומנחן דכך זה בדברי תורה ומנסכ בדברי מינות כי מלם נסיון לימו מופל כי פס נמני דכיכים. ושד דכם מנסכה. מטם מכה מל׳ ויום כלומר לעוס ומברת מדברי מינות לדברי תורה וכדמפרש והולך ודלה נמוג כו׳: שמחה גד״ת פס שמחה כדמחין מצמתי לב ומיכ הבל מ׳: לעולם בכעס. פי׳ לימות המשיח ועיין בב״ר (פ׳ מ״ד): נתך יהא נוסך ונמס ונמוג לפניו כד״א לף

חלב רוזה שנא' ולבי ראה הרבה. הלב שומע שנא' (מ"ג ג) ונתת לעבדך
לב שומע. הלב מדבר שנא' דברתי אני עם לבי. הלב הולך שנא' (מ"ב ה)
לא לבי הלך. הלב נופל שנא' (ש"ב יז) אל יפול לב אדם עליו. הלב עומד
שנא' (יחזקאל כב) היעמד לבך. הלב שמח שנא' (תהלים סז) לבן שמח לבי ויגל
כבודי. הלב צועק שנא' (הושע ג) צעק לבם אל ה'. הלב מתנחם שנאמר
(שמות מ) דברו על לב ירושלים. הלב מצטער שנא' (דברים סו) ולא ירע
לבבך. הלב מתחזק שנא' (שמות יט) ויחזק ה' את לב פרעה. הלב מתרכך
שנא' (דברים כ) אל ירך לבבכם. הלב מתעצב שנא' (בראשית ו) ויתעצב אל
לבו. הלב מפחד שנא' (דברים כח) מפחד לבבך. הלב משתבר שנא' (תהלים
נא) לב נשבר ונדכה. הלב מתנאה שנא' (דברים ח) ורם לבבך. הלב מסרב
שנא' (ירמיה ח) ולעם הזה היה לב סורר ומורה. הלב מתבדה שנא' (מ"ב יב)
בחדש אשר בדא מלבו. הלב מהרהר שנא' (דברים כט) כי בשרירות לבי
אלך. הלב מרחש שנא' (תהלים מה) רחש לבי דבר טוב. הלב מחשב שנא'
(משלי יט) רבות מחשבות בלב איש. הלב מתאוה שנא' (תהלים כא) תאות
לבו נתת לו. הלב שוטה שנא' (משלי ז) אל ישט אל דרכיה לבך. הלב זונה
שנא' (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם וגו'. הלב נסעד שנא' (בראשית יח)
וסעדו לבכם. הלב ננגב שנא' (שם לא) ויגנוב יעקב את לב לבן. הלב נכנע
שנא' (ויקרא כו) או אז יכנע לבבם הערל. הלב משתדל שנא' (בראשית לד)
וידבר על לב הנערה. הלב תועה שנא' (ישעיה כא) תעה לבבי. הלב הרה
שנא' (ש"ב ד) כי היה לבו חרד. הלב נעור שנא' (שיר ה) אני ישנה ולבי ער.
הלב אוהב שנא' (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך. הלב שונא
שנא' (ויקרא יט) לא תשנא את אחיך בלבבך. הלב מקנא שנא' (משלי כג) אל
יקנא לבך וגו'. הלב נחקר שנא' (ירמיה יז) אני ה' חוקר לב וגו'. הלב נקרע
שנא' (יואל ב) וקרעו לבבכם ואל בגדיכם. הלב הוגה שנא' (תהלים מט) והגות
לבי תבונות. הלב הוא כאש שנא' (ירמיה כ) והיה בלבי כאש. הלב הוא
כאבן שנא' (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן. הלב שב בתשובה שנא'
(מ"ב כג) אשר שב אל ה' בכל לבבו. הלב חם שנא' (דברים יט) כי יחם לבבו.
הלב מת שנא' (ש"א כה) וימת לבו בקרבו. הלב נמס שנא' (יהושע ז) וימס
לבב העם. הלב מקבל דברים שנא' (דברים ו) והיו הדברים האלה אשר
אנכי מצוך היום על לבבך. הלב מקבל יראה שנא' (ירמיה לב) ואת יראתי
אתן בלבבם. הלב מודה שנא' (תהלים קיט) אודה ה' בכל לבב. הלב חומד
שנא' (משלי ו) אל תחמוד יפיה בלבבך. הלב מתקשה שנא' (משלי כח) ומקשה
לבו יפול ברעה. הלב מיטיב שנא' (שופטים יט) ויהי כי טוב לבם. הלב עושה
מרמה שנא' (משלי יב) מרמה בלב חורשי רע. הלב מתוכו מדבר שנא' (ש"א
ט) והנה היא מדברת על לבה. הלב אוהב שוהד שנא' (ירמיה כב) כי אם
עיניך ולבך וגו'. הלב כותב דברים שנא' (משלי ג) כתבם על לוח לבך.
הלב חורש שנא' (שם ו) תהפוכות בלבו חורש רע. הלב מקבל מצות שנא'
חכם

מתנות כהונה

מסוקמת בלחן ולפיכך מקבלת טומאה: צריכו' כן קיסור לקוסרס יחד ומן מקבלין טומאה: דברת
מי שם לבי: מתבדה טודה וכוזב דבריס שקר לא המה: משתדל מדבר דברי פיתוי כי יפתה ת'
מרי יהדלוטין בב"ר פ"ס: כי מן עיניך ולבך וגו' נרסינן. וסיפיה דקרא כי שם על בנעדיך ירמיה כ"ב

באותה שעה ירד מלאך בדמותו של שלמה וישב על כסאי . והיה מהזר על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות ועל בתי נדולי ישראל ואמר אני קהלת הייתי מלך והיו מכין אותו בקנה ונותנין לפניו קערה של גריסין . באותה שעה בכה ואמר וזה היה חלקי מכל עמלי : (ד) ד"א לשהוק אמרתי מהולל . א"ר פנחס דדהוכא מערבב מה חדותא עבדא . עובדא הוה בבר נש חד מרברבי בבל שנשא בנו אשה בד' . עשה סעודה לחכמים אמר לבנו עלה לעליה והבא לנו יין טוב מחבית פלונית . עלה להביא יין ישן מן העליה הבישו נחש ומת . המתין לירד ולא ירד . אמר אעלה ואראה מה טיבו שבני מתעצב . עלה ומצאו שהבישו נחש ומת מישלך בין החביות . המתין אותו חסיר עד שאבלו ושתו האורחין כל סעודתן וגמרו לברך . אמר להם רבותי לא לברך ברכת התנים לבית אותו האיש באתם לברך בנו עבשיו אמרו עליו ברכת אבלים על בנו . לא להבניסו לחופה באתם הבניסוהו לקבר . אעל ר' זכאי ואפטר עליה לשהוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זו עושה : (ה) תרתי בלבי למשוך בין . אמר שלמה תרתי בלבי למשוך ביין למשוך ביינה של תורה את בשרי ולבי נוהג בחכמה בחכמתה של תורה . ולאחזו בסבלות ר' יודן בעא קמיה דר' אחא מהו דין דכתיב ולאחזו בסבלות א"ל לאחזו בסבלתנותא : (ו) בי הנדלתי מעשי . אמר שלמה הנדלתי מעשי ממעשי אבותי . הנדלתי מעשי הה"ד (מ"ב י) ויעש המלך בסא שן נדול וגו' . בניתי לי בתים הה"ד (שם ט) ויהי מקצה עשרים שנה אשר בנה שלמה את שני הבתים . נטעתי לי כרמים שנא' (שיר ח) כרם היה לשלמה בבעל המון : (ז) עשיתי לי ננות ופרדסים כמשמעו . ונטעתי בהן עין כל פרי אפילו פלפלין . א"ר אבא בר כהנא ברוהות היה שלמה משתמש ושולח להנדיקי ומביאין לו משם מים ומשקין כאן ועושה פירות . א"ל ר' יאני בריה דר"ש אם אתה אומר כן נמצאת מינעו אלא עמד שלמה בחכמתו על משתיתה של ארץ וראה איזה משתיתה מופנה לשם ונטע בה על משתיתה של ארץ וכך היתה עושה פירות : (ח) עשיתי לי ברכות מים פיסקינוס . להשקות מהם יער צומח עצים זה א"י שנא' (שם י) ויתנם המלך בבית יער הלבנון : (ט) קניתי עבדים ושפחות דכתיב (נחמיה ז) כל הנתינים ובני עבדי שלמה שלש מאות תשעים ושנים . ובני בית היה לי שנא' (מ"ב ה) וכלכלו הנצבים האלה את המלך וגו' לא יעדרו דבר . מה הוא לא יעדרו דבר א"ר חמא בר הנינא מעולם לא חסר שלחנו של שלמה לא וורד ביומות החמה ולא קישואין בימות הנשמים . אלא

מתנות כהונה — אסיפת אמרים

ירד מנלדכו' עיין לקמן זה במסכת נעימין (סה) : כוזכ . ד"ם כ' ס' : דדהוכא ג"כ' . ל' מוכח ומלומד מכר"ם
אמר ר' פנחס . עיין ויקרא רבה פ' כ' :
לנרך בנו כו' . ויקרא רבה הניסא יותר נכונה : תרתי בלבי : בסבלונתא מלשון סבוכה : עשיתי לי גנות : ברוהות בפדיס : להנדיקי פס מדינה ... ומביאין לו מכס מים ומסקין כו' . ס"נ פילקוט ושמה פילוש כפילוש מוסף מדינה : מינעו לשון מחסה מפחם עליו יניע רבה : משתיתה פילוש סרפה ועיקר מבעה כמו שדרשו חז"ל בפרק החליל מלו שמייס ממנו הוספת השלם : של ארץ הסיח . ועיין זה בלר פילוש כפילוש רס"י בקהלת : עשיתי · פוסקינוס מעיין המעין והוא לי יון ממש : קניתי : לא ווכד . פילוקוס גרס

יצר רע לפני יצ"ט . וראה בטוב בטובתו של עוה"ב . ר' יונה בש"ר סימון בר זבדי כל שלוה שאדם רואה בעוה"ז הבל היא לפני שלותו של עוה"ב לפי שבעוה"ז אדם מת ומוריש שלותו לאחר אבל לעוה"ב כתיב (ישעיה נד) לא יבנו ואחר ישב : (ב) לשחוק אמרתי מהולל . א"ר אבא בר כהנא מה מעורבב השחוק שהעכו"ם שוחקים בבתי קרקסיאות ובבתי תיאטריאות שלהם . ולשמחה מה זו עושה מה טיבו של ת"ח להכנס שם . ד"א לשחוק אמרתי מהולל מה מעורבב השחוק ששחקה מדה"ד על דור המבול הה"ד (תהיל כה) זרעם נכון לפניהם וגו' בתיהם שלום מפחד וגו' שורו עבר ולא יגעיל וגו' ישלחו כצאן עולליהם וישאו בתוף ובנור וגו' יבלו בטוב ימיהם וגו' . מה כתיב תמן (שם) ויאמרו לאל סור ממנו . וכיון שאמרו מה שדי כי נעבדנו אמר ליה הקב"ה ולשמחה מה זו עושה . חייכם שאמרה אתכם מן העולם הה"ד (מלאכי ג) וימח את כל היקום . ד"א לשחוק אמרתי מהולל מה מעורבב השחוק ששחקה מדה"ד על אנשי סדום שנא' (תהיל כה) ארץ ממנה יצא לחם וגו' מקום ספיר אבניה וגו' נתיב לא ידעו עיט וגו' . וכשאמרו נשבח תורת הרגל מבינותינו הה"ד (שם) פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל א"ל הקב"ה חייכם אני אשבח אתכם מן העולם שנא' (מלאכי יט) וה' המטיר על סדום . ד"א לשחוק אמרתי מהולל מה מעורבב השחוק ששחקה מדה"ד על אלישבע בת עמינדב . אלישבע בת עמינדב ראתה ד' שמהות ביום אחד . משה יממה מלך . נחשון אחיה נשיא ראש כל הנשיאים . אהרן בעלת כהן מלובש אבני אפוד . שני בניה סגני כהונה . וכיון שנכנסו להקטיר שלא ברשות נשרפו ונהפכה שמחתה לאבל . הוי אומר ולשמחה מה זו עושה שנא' (ויקרא טו) אחרי מות שני בני אהרן וגו' : (ג) ד"א לשחוק אמרתי מהולל . מה מעורבב השחוק דא"ר אחא אמר שמואל ג' הן הדברים ששיחקה עליהם מדה"ד ולבסוף הוללתם ועירבבתם . כתיב (דברים יז) ולא ירבה לו נשים וכתיב (מ"א יא) ויהי לו נשים שרות שבע מאות ופלגשים ג' מאות . כתיב (דברים יז) לא ירבה לו סוסים וכתיב (מ"א ה ו) ויהי לשלמה ארבעים אלף ארות סוסים . כתיב (דברים יז) וכסף וזהב לא ירבה לו מאד וכתיב (דה"ב ט) ויתן המלך את הכסף ואת הזהב בירושלם כאבנים . ולא היו ננגבות א"ר אמי בר' חנינא אבני שמנה אמות ואבני עשר אמות . תני בשם רשב"י אפילו משקלות שהיו ביתי שלמה של זהב היו שנא' (שם י) אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה . אמר הקב"ה ולשמחה מה זו עושה מה עטרה זו עושה בידך רד מכסאי . באותה

אסיפת אמרים

(י"ם) : ודעם נכון לפניהם וגו' . כתיב שלום מפחד וגו' שורו (כנ"ל) : ויהי . לו נשים שרות ' ופלגשים שבע מאות (כנ"ל) : ויתן המלך כו' . ולא סוסב

מתנות כהונה

נתך מלגא ודכם ומנסכה בתילוף שמך בתיצ ומנתך כמו נסך נתך : לשחוק אמרתי מהולל : קרקסאות כו' . כתיב שמחים ושוחקים בשם ושיין בעיוך ערך תיחסר : של תלמיד הכם

להכנס שם . לשמחה ר"ל מ"ח שעסק בתורה המשמחת לב בחדש מה עשבה ולמה לו מיל שחוק הלעג : מה מעורבב כו' : אלישבע שיין כל זה כתיב בדברי הימים כ' : ארבעה שמחות . כתיב מחיב משמח שמחות ומוסיף פנחס בן נגח מבות מלחמה : שנכנסו בסיר הקטרים וכתיב בכה גרם ליה בהדיה : שלשה הן הדברים ששחקה עליהם כו' . שלשה דברים הם שעלו והלילותו כיד שלמה וכדמפרש ואזיל : ולא הוו ננגבות . כתמיה ושיין לקמן (ת)

והתדינות אלו תלמידי חכמים שמדיינין בהלכה . עשיתי לי שרים ושרות אלו התוספתות (משוררים זכרים משוררות נקבות) . ותענוגות אלו האגדות שהן ענוגי של מקרא . שדה ושדות דיינים זכרים ודיינות נקבות : (יא) ר' יהושע בן לוי פתר קריה בישראל בבניכתן לארץ . הגדלתי מעשי (ממדבר עו) כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם אשה לה' . בניתי לי בתים (דברים ו) ובתים מלאים כל טוב . נטעתי לי כרמים (פס) כרמים וזיתים אשר לא נטעת . עשיתי לי גנות ופרדסים . אדריאנוס שחיק טמיא שאל את ר' יהושע בן הנניה כתיב בתורה (פס ח) ארץ אשר לא במסכנות וגו' יכול את מייתי לי תלת מילין דאנא שאיל . א"ל ומה אינון . אמר ליה פלפלין ופוסיאנין ומטקסא . אייתי פלפלין מן נצהנה . ופוסיאנין מן ציידן . ומ"ד מן עכברין . ומטקסא מן נוש חלב . עשיתי לי ברכות מים שנא' (פס) ארץ נחלי מים . להשקות מהם יער צומח עצים א"ר לוי אפילו קנים של חצים לא חסרה א"י . קניתי עבדים ושפחות (שמות יב) וגם ערב רב וגו' . ובני בית היה לי אלו הגבעונים שעשאן יהושע חוטבי עצים ושואבי מים שנאמר (יהושע ט) ויתנם יהושע ביום ההוא חוטבי עצים ושואבי מים . גם מקנה בקר וצאן הרבה היה לי שנא' (ממדבר לב) ומקנה רב היה וגו' . כנסתי לי גם כסף וזהב שנא' (מלכים ה) ויוציאם בכסף וזהב . וסגלת מלכים והמדינות זו ביזת עוג וביזת מדין . עשיתי לי שרים ושרות משוררים זכרים ומשוררות נקבות . ותענוגות בני האדם זה ענוגן של ישראל . שדה ושדות תפנוקין ותפנוקיין : (יב) והוספתי מכל שהיה לפני בירושלים . וכי מי היה לפניו בירושלים לא דוד אביו היה . ד' נקראו מנה בן פרס . און בן פלת . בנו צפור . בנו בעור . והזקיה . ושנים נקראו מנה בן מנה . בן עקש ושלמה . אף חכמתי עמדה לי א"ר אחא אמר שלמה כל תורה שלמדתי בזקנתי פסטורין . באף נתקיימה בי : (יג) וכל אשר שאלו עיני וגו' לא מנעתי

מתנות כהונה

בתום תמם : דיינין כו' . י"ל שדכתב שדה מלמון שדה דיינים : וזתים תסר לת נטעת נרסי' . ועיין זה בויקרא רבה פר' כ"ס : שחיק טמיא . יתחקו ויתחקו עלמותיו כלומר יתם זכות : יכול תחם כו' . דרך שתלה יכול תחם לתניא תלו שתסר דכתיב שתי שוחל מעתך ת"ל ומהסם תוהן ג' דכתיב : פוסיאנין פי' הערוך מין שליו : ומטקסא מין מבי מוכתר : אייתא כו' . כניח לו פלפלין ממקום שלהתם ופוסיתנין ממקום ציידן וי"ל ממקום עכברים ומטקסא ממקום גוש חלב : קנים של חיס גרסי' . פירוש חילן סרק שחיני עומד רק לעשות ממנו נשק לחיס : תפנוקין דרך שדה מלמון לבד השמן : ונדלתי והוספתי : מנה בן פרס . נדול בן הדיום ועיין בחענית (כח) : און בן פלת . תון היה נדול ביטרחל רק ניסת לשעה ולא תח"כ יצא כל ימיו בתיעות ותשובה על זחת כדתי' בפרק חלק (קנ) ולכן לת תכר מי הוא וגם דר' חי"ל פלת שניעצו בו פלישים ולבי זה סם תניו לת נודע כלל : בנו ספור כו' . דרשו חז"ל תניו היה בנו וספל שליו : פסטירין כלומר תכמה שתיה ברורה רק מסותלת וכהה כמתרב היושבת בספר תתור ולת פניס ועיין ערך פסס תו הוא כ' תיטת פס תירין פי' תפס וגמס תבא ומתן על ההלכה ולו תפבר להתקייס והוא תלמון שקול ובני תבל מה שלמד בימי תורבו בעוד שהם בבגזוז קיים תידוד ובפועל התלמידים היה מתקייס לו ובילקוט לת גרס בזקנתי פסטירין ובספר יבן גרס ר"ל הניח בר פפא כל תורה שלמדתי בתף עמדה לי לתר כ' לתח כל התורה שלמדתי בפסטירין עמדה בי ודייק מדכתיב תכמתי ניתו וי"ל המדבר בעבד תורה על ההספר : עקוש נהלה לפיך להיות בן עקש והוא עירוב בן עקש שנתבר בדברי הימים סימן כ"ז בתלוקת הכהנים שבשר ותע"פ שלת תניע תה טוטו של עקש מ"מ תסיטתו בימוד פרסי נגלה תמה שתייתם בשב

אלא היה טועמן כל השנה. גם מקנה בקר וצאן הרבה היה לי ואומר (פס) וברבורים אבוסים. מה הוא וברבורים אבוסים רבנן אמרי מיניא ברבריה. ר' ברכיה בש"ך יהודה עוף גדול היה ומעולה ומשובח והיה עולה ויושב על שלחנו בכל יום ויום. ומהיכן הוא בא מברבריה היה בא בכל יום: (י) כנסתי לי גם כסף וזהב. הה"ד (פס י) ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים אפשר כאבנים בדרכים ובחצרות ולא היו נגנבות אלא היו גדולות אבני ח' אמות ואבני י' אמות. תנא אפי' משקלות שהיו בימי שלמה של זהב היו והיו משתמשין בכלי משקלות של זהב קנטרין וכל משקל ומשקל גדול וקטן של זהב היו. וסגולת מלכים שנא' (דה"א ט) וכל מלכי הארץ מבקשים את שלמה. והמדינות זו מלכת שבא שהיתה מדיינת עמו בחכמתה ובשאלותיה ולא יכלה לנצחו שנא' (מ"א י) ותבא לנסותו בחידות והמלך שלמה נתן למלכת שבא את כל חפצה אשר שאלה. עשיתי לי שרים ושרות זמרין וזמרתא. ותענוגות בני האדם דימוסיות ומרהצאות. שדה ושדות שידא ושידתא דהוון אזיין בהון. א"ר חייא בר נחמיה וכי אין הכתוב מודיענו אלא עשרו של שלמה הא אין מדבר אלא בד"ת. הגדלתי מעשי הה"ד (תהלים קלט) והלוחות מעשה אלהים המה. בניתי לי בתים אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. נטעתי לי כרמים אלו שורות של תלמידי חכמים שהם יושבין שורות שורות בכרם כדתנן זה מדרש דרש ר"א בן עזריה לפני חכמים בכרם ביבנה. וכי כרם היה אלא אלו תלמידי חכמים שיושבין שורות שורות בכרם. עשיתי לי גנות ופרדסים אלו משניות גדולות כנון משנתו של ר' חייא רבה ומשנתו של ר' הושעיא רבה ומשנתו של בר קפרא. ונטעתי בהם עץ כל פרי זה התלמוד שכלול בהם. עשיתי לי ברכות מים ר' חייא רבה אמר אלו הדרשות. להשקות מהן יער צומח עצים אלו התינוקות שהם למדים. ר' נחמן אמר זה התלמוד. להשקות מהם יער צומח עצים אלו תלמידי חכמים שהם למדים. קניתי לי עבדים ושפחות אלו העכו"ם שנא' (ויקרא ג) וגם על העבדים ועל השפחות בימים ההמה אשפוך את רוחי. והעכו"ם לע"ל יהיו עבדים לישראל כמו שכתוב בישעיה (ישעיה סו) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובני בית היה לי זה רוה"ק. גם מקנה בקר וצאן אלו הקרבנות הה"ד (ויקרא ו) מן הבקר ומן הצאן תקריבו. כנסתי לי גם כסף וזהב אלו ד"ת שנא' (תהלים יט) הנחמדים מזהב. וסגולת מלכים שנא' (משלי ח) בי מלכים ימלוכו בי שרים ישורו.

אסיפת אמרים והמדינות

(מא"ס): ותבא לנסותו בחידות וגו'. ומשלח שלמה נתן למלכת שבא כל חפצה אשר שאלה. כן הוא במלכים ס' י': דהוו אזיין בהון. פי' מדיין

מתנות כהונה

מלוי ונפרקם דכריס גרס תרדין: **מיני** נרכריס: **בערוך** גרס ניבריו וכילקוט גרס מן נרכריו: **ויושב** על שלחנו. כילקוט מלכים גורס ונתון על שלחנו: **ברבריא** גם מדינא

כהוקה נקלה קיטון: **כנסתי כאבנים** בדרכים. שגם קטנים וביד כל אדם לקחת לוקחה: **קנטרין** משקל גדול לעטמינכ"ן בלע"ז: ה"ג **וסגולת** מלכים שמחמד כו': **זמרין** וזמרתא. כלי זמר. מיני זכר ונקבה ועיין כל זה בפרק מי שחמדו (שם): **דימוסיאות** גם הוא מין מרחץ ועיין בערוך ערך דמס: **אזיין** עיין במדרש חזית (ב' ו'): **משנתו** כו'. עיין במדרש הימים (מ' ח'): **שבלול** בכסף. כמיך המפיות: **ברכות** מים. זה התלמוד: זה הוא מקדם. כד"ס כל מימי נתמן: נרקה דה"ג ומרוח מלו סתוספת' ותעונות כו' וכן נראה

ג) וייצר ה' אלהים את האדם מה ת"ל (שם) אשר יצר אלא הצור הוא צייר נאה כביכול מתנאה בעולמו ואומר ראו בריה שבראתי וצורה שציירתי. וא"ר יצחק בר מרין (שם) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם הוא בראן והוא משבחן ומי מנגן. בוראן מקלסן מי נותן בהן דופי אלא הם נאים ומשובחים הם שנא' (שם) אלה תולדות השמים והארץ. ר' פנחס בש"ר לוי אמר בהבראם בה"א בראם: (טו) וראיתי אני שיש יתרון וגו'. תני בש"ר מאיר כשם שיש יתרון בין האור לבין החשך כן יש יתרון בין דברי תורה לדברי הבלים: (טז) החכם עיניו בראשו וגו'. החכם עיניו בראשו והכסיל עיניו ברגליו אלא עד שהחכם בראשו של ענין הוא יודע מה יש בסופו. ר"ס הוה צווח לסופיה דמלה רישיה. ד"א החכם עיניו בראשו זה אברהם אבינו. והכסיל בחשך הולך זה נמרוד. וידעתי גם אני שמקרה אחד יקרה את כלם ואמרתי אני בלבי כמקרה הכסיל גם אני יקרני וגו'. אני נקראתי מלך ונמרוד הרשע נקרא מלך זה מת וזה מת אם כן ולמה חכמתי אני אז יותר. למה מכרתי נפשי על קדושת שמו של הקב"ה וחזרתי ואמרתי אין אלוה כמוהו בעליונים ובתחתונים. ועוד הזרתי ואמרתי כי אין זכרון להחכם עם הכסיל לעולם וגו' הכל נשכח למה דכיון דישראל נבנסין לידי צרה הן אומרים (שמות לג) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וגו'. שמא או"ה אומרים זכור למעשה נמרוד הה"ד ואיך ימות החכם עם הכסיל: (יז) ד"א החכם עיניו בראשו זה משה. והכסיל בחשך הוך זה בלעם הרשע. וידעתי גם אני שמקרה אחד יקרה את כלם ואמרתי אני בלבי וגו' זה נקרא נביא וזה נקרא נביא א"כ ולמה חכמתי אני אז יותר למה נתתי נפשי על התורה. וחזרתי ואמרתי כי אין זכרון להחכם עם הכסיל לעולם וגו' הכל נשכח. למחר ישראל נבנסין לצרה ואומרים (ישעיה כג) ויזכור ימי עולם משה עמו וגו'. שמא או"ה אומרים ויזכור ימי עולם בלעם עמו. הה"ד ואיך ימות החכם עם הכסיל: (יח) ד"א החכם עיניו בראשו זה דוד מלך ישראל. והכסיל בחשך הולך זה נבוכדנצר הרשע. וידעתי גם אני שמקרה אחד יקרה את כלם. (והזרתי) ואמרתי אני בלבי וגו' (כי אין זכרון להחכם עם הכסיל לעולם בשכבר הימים הבאים הכל נשכח) זה בנה בהמ"ק ומקץ מ' שנה וזה החריבו ומלך מ' שנה. א"כ ולמה חכמתי אני אז יותר למה נתתי נפשי על בנין בהמ"ק. והזרתי ואמרתי כי אין זכרון להחכם עם הכסיל לעולם וגו' הכל נשכח. מהר שלמה עומד ובונה ביהמ"ק ואומר (דה"ב ו) זכרה לחסדי דוד עבדך שמא אויל מרודך עומד ואומר זכרה לחסדי נבוכדנצר עבדך. הה"ד ואיך ימות החכם עם הכסיל: (יט) ד"א החכם עיניו בראשו זה שלקח חטים לנ' שנים. והכסיל בחשך הולך זה שלקח חטים לשנה אחת. וידעתי גם אני וגו' וחזרתי

מתנות כהונה

נב"ר פי"ב: נואו מי שלו: ס"ג מקלסן מי מתן בהם דופי כו'. ועיין נב"ר פי"ב: וראיתי: לדברי הבליס. כילקוט נגש להבי מיגש: החכם עיניו בראשו: ברגליו בחמיה: רישיה מפני שסוף המעשה הוא לשם שמהשנש: ואמרתי: ועד חזרתי. ומוכ פלמי ומפרשי כי מין זכרון שוה לשמי זס כו':

אסיפת אמרים

כלם חזרתי ואמרתי אני בלבי וגו'. זה נגש נסמ"ק (כב"ל נל"ה): דמוריים

מנעתי את לבי מכל שמחה זו שמחת העושר. כי לבי שמח מכל עמלי וזה היה חלקי מכל עמלי מ"ד קודיא מ"ד קשרתיה. ד"א ובל אשר שאלו עיני בנשים לא אצלתי מהם. לא מנעתי את לבי מכל שמחה זו שמחת הנשים. כי לבי שמח מכל עמלי זו הפרשת חלה. ומ"ד זו הפרשת נסכים. (יד) ופניתי אני לראות חכמה. ופניתי ופיניתי כספל הזה שנתמלא בשעתו ונשפך בשעתו כך למד שלמה תורה בשעתו ושבחה בשעתו. לראות חכמה והוללות וסכלות ר' חנינא בר פפא ור' סימון. ר' חנינא בר פפא אומר הוללות זו הוללה של נשיאות וסכלות זו הטרהות. ר"ס אומר הוללות זו הוללה של מינות. וסכלות זו הטפשות. כי מה האדם שיבא אחרי המלך וגו' אם יאמר לך אדם יכול אני לעמוד על משתיתו של עולם אמור לו אחרי המלך ב"ו אי אתה יכול לעמוד אחר מט"ה הקב"ה אתה יכול לעמוד. רבי נחמן אמר תרתי. לחרישת הקנים שאין אדם יכול להבנם לתובה. מה עשה פיקח אחד כיסה ובנבם כיסה ובנבם נבנם דרך הביסוח ויצא דרך הביסוח. ר"נ אמר הורי לפלטין גדולה שהיה לה פתחים הרבה וכל מי שנבנם לתובה טועה. היה שם פיקח אחד נבנם ונטל פקיעת נפי וקשרה נגד הפתח הכל נבנסין אצל הפקעת ויוצאין דרך הפקעת. אר"ש בן יוחאי מלה"ד למלך ב"ו שבנה פלטין וכל העוברים ושבים נבנסים לתוכה ואמרו איכו היו עמודיה גבוהים היתה נאה איכו היו בותליה גבוהים היתה נאה אילו היתה תקרתה גביה היתה נאה. שמא יבא איש ויאמר אילו היו לי ג' ידים או ג' עינים או ג' אזנים או ג' רגלים הייתי נאה ת"ל את אשר כבר עשוהו. אב"כ עשהו אלא עשוהו כביכול הקב"ה ובית דינו עשאוהו. נמנים על כל אבר ואבר משלך ומעמידך על תיקונך. וא"ת שתי רשויות הן והלא כבר נאמר (דברים לב) הוא עשך ויכוננך. א"ר לוי בר חיתא מלך ב"ו בונה פלטין אם נתן בובה על פתחה אינה נאה ואינה משובחת. אלא הקב"ה ברא את האדם ונתן ביבו על פתחו ואיזה זה זה בית הוטמו והוא נואו והוא שבתו. א"ר יצחק בר מריון כתיב (בראשית

וייצר

אסיפת אמרים

מדין סיו מתמימים תוהן (מסכ"ס ומ"כ ל' נסח) ז זו שמחת הנשים. ע"ד דתיתה לך' (ט' ג') לכול בשמחה למתן זו פ' חלה. ובתס בלב זו פרשת נסכים. ומ"ת שלמה כי לבי שמח מ"ש מנעתי מכל קלמר. ומ"ק לא מנעתי מבשמחת נשים לף דכתיב לת וכתס בן יסורו לבבו כי סמנרים חלה כתילו ניטל פ"נ כדתיתה בוי"כ פ' ע"ו. וסיין ישמח לבב ובתיב זיין והיינו יקח לב. תקניתי כפ' נסכים (מדר"ת): בפ"כ עקוש כו'. ג"ל קודם שבעולין: כלום

מתנות כהונה

מחכיו שנת' שיעיל בן עיקש מס שלח נשפט לת' מסס רק ליפס עס הרחמן למעלות הקדימה ולכן חזר ומפרט הרחם לכל שרי הלבושים להם הרחמן ונס בניהו בן יהוידע למעלתו הפרטי כיהוע ולכן מפרט ג"כ וכתב בניהו בן יהוידע הכהן רחם כלומר שנת לו שנת למשפחתו ועוד מוסיף הוא בניהו נגוד הסנהדרין ועל הסנהדרין ונומר כלומר רחם הסיעות: וכל: קודיא כו'. פי' הערוך קעד: על חרס והוא לשון עולה וע'

בסנהדרין ד' וניהופלמי: קשרתים פירושו הוא תגור שחוגריס ויקושרין בו עובדי כוכבים כדי שיהא קל למעלה ויעיין עוד לקמן (פ' ז'): הפרשת חלה הוא פירוש המופלא על הנסים והוא שעשל הרחמן שבשבילה וכן נסכים עשל הרחמן ניין: ופניתי מני לרמות: בשעתו כלומר בשעה קלה: ושבחה בשבחו. כשנשרד ממלכותו ודרם ופיתי פועל יוצא על החכמה שהיקה והשבח קותה. ויעיין זה לעיל ניס מדרש הזיח: משתיתו שרשו ושיקרו: אחר מלך כו'. ועיין כל זה בכ"ל פי"ב: לחרישת קניס כו'. עיין לעיל במדרש מזיח (פ' ס'): ביבה עיין

לעי לא אביל. על דעתיה דר' הונא דאמר ר' הונא (לוקח ו) נתנני ה' בידי לא אוכל קום דאין לא לעי בימא לא קאים בליליא: (כב) ושנאתי אני את כל עמלי שאני עמל תחת השמש וגו'. ר"מ הוה כתבן טב מובחר והוה לעי תלת סלעין כל שבת והוה אביל ושתי בחדא ומתכסי בחדא ומפרנס אוחרתא לרבנן. אמרין ליה תלמידוי ר' בנך מה את עביד עליהון. אמר לון אין הוון צדיקים כההוא דאמר דוד (תהלים נו) ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. ואם לאו מה אני מניח את שלי לאויבי המקום. לכך אמר שלמה ומי יודע החכם יהיה או סכל וגו': (כג) וסבותי אני ליאש את לבי מליגע וחזרתי ואמרתי כשם שיגעו אחרים לי כך אני יגע לאחרים. אדריאנוס שחיק עצמות הוה עבר באילן שבילי דטבריא והמא חד סבא קאים חצד חצובין למינצב נציבין. א"ל סבא סבא בר כמה שנין את יומא דין. א"ל בר ק' שנין. א"ל ואת בר ק' שנין קאים חצד חצובין למינצב נציבין סבור את דאת אביל מנהון. א"ל אין זביתי אבלית ואין לאו כשם שיגעו לי אבהתי כך אני יגע לבני. א"ל בחייך אין זכית ואביל מנהון תהא מודע לי. לסוף יומין עבדין תאיניא אמר הא ענתה נודע למלכא. מה עבד מלא קרטילא תאינין וסלק קם על תרע פלטין. אמרין ליה מה עיסקך אמר לון איזלון ואמרון למלכא סבא יהודאי דעברת עלוי בעי מישאל בשלומך. אזלין אמרין למלכא חד סב יהודאי בעי מישאל בשלומך. אמר לון יעלין יתיה. כיון דעל א"ל מה עיסקך. א"ל אנא סבא דעברת עלי ואנא חצב חצובין למינצב נציבין ואמרת לי אין זכית ואביל מנהון תהא מודע לי. הא זכיתי ואבלית מנהון והלין תאיניא מן פיריהון. אמר אדריאנוס בההיא ענתה קלוונין אנא דתתפנו הדין קרטילא ותימלון יתיה ליה דינרין. אמרין ליה עבדוהי כל מוקרא תיקרינה להדין סבא יהודאי. אמר לון ברייה אוקריה ואנא לא מוקיר ליה. אינתתיה דמנרא הות ברת פחין אמרה לבעלה בר קיבליי בר קיבליי. חמי דהדא מלכא רחימא תינין ומפנרא בדינרין. מה עבד מלא מרעיליה תאינין וקם קדם פלטין. אמרין ליה מה עיסקך אמר לון דשמעית דמלכא רחמיה תינין ומפנרא בדינרין. עלון ואמרין למלכא חד סבא קאים על תרע פלטין טעין מלא מרעיליה תאינין. ואמרנו לו מה עיסקך ואמר לנא שמעית דמלכא רחים תינין ומפנרא בדינרין. אמר קלוונין אנא דתקימון יתיה על תרע פלטין וכל מאן דעליל ונפיק יהא טריה על אפיה. באפתי רמשא פנון יתיה ואזיל לביתיה. אמר לאינתתיה כל הדין יקרא אנא שלים ליך. אמרה אזילי גיגי לאמך דהוון אינון תאינין ולא הוון אתרוגים דהוון בשלין ולא פגינין: (כד) כי יש אדם שעמלו בחכמה וגו'. א"ר יודן בר"ס נדול

מתנות כהונה

פ' י"ד וכמיכה רבה (פ' כ'). ורבי הושע דסכנין היינו רבי חנינא וס"ג הסס ביתי קני ביתי כלומר ביתי עשוי: ושנאתי אני. אף על עמלי: כתבן טוב. פי' סופר טוב ומובחר כדתיתא במס' שבת אמר לר"ע לבלר אני: והוה לעי וגו'. היה יגע ומשתכר בכל שבוע שלשה סלעים והיה מוכל ומוסיף בעד ב' וקונה כסות בעד ב' והשליחים היה מפרנסים בהן רבנן: א"ל תלמידיו. רבי בידך מה לחתה עושה להם ומה תהא עליהם: א"ל אם יהיו לדיוקים יגיע להם מה שאמר חזל וסו': וסבותי אני: חצד חצובין. טיקלא רבה פ' כ"ס גרס חצב וענין שם כל המעשה

(והזרתי) ואמרתי אני בלבי וגו' זה אוכל וזה אוכל א"כ למה חכמתי אני אז יותר למה משבנית מאניי מן קייטא לאמטי לי מזונין. והזרתי ואמרתי בי אין זכרון לחכם עם הכסיל לעולם וגו' הכל נשכח. למהר שנת בצורת באה זה אוכל ביוקר וזה אוכל בזול. הה"ד ואיך ימות החכם עם הכסיל: (כ) ר"א החכם עיניו בראשו זה תלמיד חכם שהוא רגיל במשנתו. והכסיל בחשך הולך זה שאינו רגיל במשנתו. וידעתי גם אני וגו' (והזרתי) ואמרתי אני בלבי וגו' זה נקרא ר' וזה נקרא ר' זה חכם וזה חכם זה עוטף בטליתו זה עוטף בטליתו א"כ למה חכמתי אני אז יותר למה נתתי נפשי על תורתי. והזרתי ואמרתי אין זכרון לחכם עם הכסיל וגו' למהר שניהם נבנסין לבית הועד או למקום אחר ושואלין זה את זה זה נשאל ומשיב וזה נשאל ואינו משיב הה"ד ואיך ימות החכם עם הכסיל. א"ר חייא בר נחמיה אם אין התלמיד צריך לומר שמועה משמו של רבו למהר תורתו משתכחת ואיך לא יתן הרב את עצמו על התלמיד מעתה: (כא) ושנאתי את החיים. אימיקנטרון היה כותב לאדריאנוס קיסר א"ל אם למולים את שונא אלו הישמעאלים אם למשמרי שבת את שונא אלו הבותיים הרי אין את שונא אלא האומה הזאת בלבד. אלהיה יפרע מאותו האיש. גזר אדריאנוס דבל די עבד כן יפרסם ית גרמיה למלכא דמלכא בעי יתן ליה מלה. אזל חד ופרסים ית גרמיה. אמר ארימין רישיה. א"ל למה אמרת כן. א"ל דאת פני להההוא גברא מן תלת נסיסין בישין. א"ל מה אינון. א"ל נפשיה דההוא גברא בעיא מיגס גביה בצפרא וברמשא ולית ליה מה דיתן לת זכן אנתתיה וכן בנוי. אמר אדריאנוס הואיל והוא חיי חיין בישין שבוקן ליה. וקרא אנפשיה ושנאתי את החיים. מעשה בגרגן אחד שהיה עמל כל ימות השנה ששת ימי המעשה ובשבת לא היה לו מה יאכל. מה עשה פעם אחת נתעטף בכלי קוריים שלו ועלה לראש הגג ונפל מת וקרא אנפשיה ושנאתי את החיים. ר' הושעיא אתון אמרין ליה דיינך שתיין חמרא בשוקא ולא חמי להון. חד זמן נפק ואשכח דיינוי שתן חמרא בשוקא וקרא על נפשיה ושנאתי אני את החיים ודמך ליה בשלמא. רבי חנא אמר ויחי האדם לנפש חיה עשאו מכודן עבד בפני עצמו דאין לא לעי

מתנות כהונה

משבנית כו'. מסכמו כלי מן המדד בפכיל להמעיל לידי מעות לקנות בהמה חבושה: רניל בפסחו. מוכר וכוסה מסכמו תמיד: ואיך לא כו'. כדי שלא תסכים תורתו לחבר מומו: ושנאתי אם החיים: אומיקנטרון הם מיס יהודי ולא היה מודע לו המלך: אלו הישמעאלים. כלומר הרי גם הישמעאלים לם ימולים: דבל כו'. שכל מי שעשה זאת יפרסם עצמו למלך שהמלך רוצה ליתן לו דבר מה: מלה דבר מה ועוד י"ל הכתוב ולמוצה ועיין בחיכה (ז' ע'): אזל חד כו'. הלך יהודי אחד ואמר כי הוא כתב כן אמר המלך הרימו ראשו ממנו וכוב אמר לאותו יהודי למה אמרת כן: ס"ג א"ל דאת כו'. פיר' שאתה פוגה ומעניר אותו אים מהשם מיני יגון: עצב תרגום יונתן נסיס עיין בערוך זועפים תרגום מוקלוס נסיסין: מה איתן כו'. מה הן אותן ג' מיני לרה ס"ל נפש של אותו אים הפלה לאחול אללו בבקר ובערב ואין לו מה מיתן לה וכן תאמו וכן בניו: בעי מיגס גרס. ובלבון ירושלמי מיגס הוא לאכול: בכלי קוריים. בגדים המוכים מעשה מוכג ועיין בערוך ובמדרש חזית (ד' י'): אתון כו'. הכרייס בהו ואמרו לו אותן דיינים שמיים שותים יין בסוך ברכיס ולא האמין להם זמן ס' ולא ר' הושעיא בסוך ומלא דיינים שלו שותים יין בסוך: ודמך כו'. ומת בשלום: רבי הוא. גרס ועיין בכ"

ולבנים זה נמרוד. ולמי נאמר לתת לטוב לפני האלהים זה אברהם שנא' (בראשית כד) ואברהם זקן בא בימים וגו'. ד"א כי לאדם שטוב לפניו זה יצחק נתן הבמה ודעת ושמחה. ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה אבימלך. ולמי נאמר לתת לטוב לפני האלהים זה יצחק שנא' (שם כו) ויזרע יצחק בארץ ההיא. ד"א כי לאדם שטוב לפניו זה יעקב נתן חכמה ודעת ושמחה. ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה לבן. ולמי נאמר לתת לטוב לפני האלהים זה יעקב שנא' (שם לה) כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך. ד"א כי לאדם שטוב לפניו אלו ישראל שהיו במצרים נתן חכמה ודעת. ולחוטא נתן ענין לאסוף וכנוס אלו הכנענים. א"ר לוי אפי' טפת שמן לא היה נותן אחד מהם בנריסין שלו ואפי' נשברה ביציתו לא היה טועמה אלא היה מוברה ועושה אותה דמים כדי שיכנסו ישראל לארץ וימצאו אותה מלאה ברכית. ולמי נאמר לתת לטוב לפני האלהים אלו ישראל שנא' (במדבר כו) לאלה תחלק הארץ. ד"א כי לאדם שטוב לפניו זה חזקיה נתן חכמה ודעת ושמחה. ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה סנחריב. ולמי נאמר לתת לטוב לפני האלהים זה חזקיה שנא' (דה"ב לב) וינשא לעיני כל הגוים. ד"א כי לאדם שטוב לפניו זה מרדכי נתן חכמה ודעת ושמחה. ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה המן. ולמי נאמר לתת לטוב לפני האלהים זה מרדכי שנאמר (אסתר ח) ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן וגו':

פרשה ג (א) לכל זמן ועת לכל חפץ. זמן היה לאדה"ר שיכנס לנ"ע שנא' (בראשית ג) ויניחהו בגן עדן. וזמן היה לו שיצא משם שנא' (שם ג) וינרש את האדם וגו'. זמן היה לו לנח שיכנס לתיבה שנא' (שם ז) בא אתה וכל ביתך אל התיבה וגו'. וזמן היה לו לצאת שנא' (שם ח) צא מן התיבה וגו'. זמן היה לאברהם שינתן לו המילה שנאמר (שם יז) ואתה את בריתי תשמור. וזמן היה לבניו להמול מהן ש"מולו בשני מקומות אח' במצרים וא' במדבר שנא' (יהושע ה) כי מולים היו כל העם היוצאים וגו'. ועת לכל חפץ תחת השמים זמן היה שתנתן התורה לישראל. א"ר ביבי זמן היה לאותו דבר שהיה נתון למעלה מן השמים ועכשיו יהיה נתון למטה מן השמים ואי זו זו התורה שנא' (שמות כ) וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר: (ב) עת ללדת ועת למות. א"ר ברביה הרי כל חכמתו של שלמה שאמר עת ללדת ועת למות. מה הוא. אשריו לאדם ששעת מיתתו בשעת לידתו. מה שעת לידתו נקי אף שעת מיתתו נקי. עת ללדת ועת למות בשעה שהאשה יושבת על המשבר אינן צווחין לה חייתא. ולמה אינון צווחין לה חייתא שהיא מייתא והייה. ולמה אינון צווחין לה מחבלתא דהיא ממשכנה בידוי דמיתה המד"א (שם כג) אם חבול תחבול שלמת רעך וגו'. ר' סימון בש"ר נתן דבית נוברין אמר (משלי ג) שאול ועוצר רחם למה נמסך שאול אצל רחם לומר לך מה רחם מוציאין

מתנות כהונה

כ"ג: כי לאדם: ולמי נאמר. לאדם הון יקר וכל טוב למזבח כו': לכל ז"ז. שין בכרשים כבה פרכסה מ"ו: ע"ת ללדת: מה הוא. כלומר מה כוונתו בלמדנו עה ללדת ועת למות: ה"ג לעיטן עוזרין לה חייתא. פירוש הכניות קורין מומה חייתא ומ"ן זה בירושלם פ' במה מדליקין

נדול כהן של נביאים שמדמים את הצורה ליוצרה הה"ד (דניאל ח) ואשמע קול אדם בין אולי. וא"ר יודן בר"ס אית קרייה חורן דהוא מהוור יתיר מן דין (יחזקאל ח) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. בהכמה (משלי ג) ה' בהכמה יסד ארץ. בדעת. בדעתו תהומות נבקעו. ובכשרון רבי ברכיה בש"ר יהודה בר ר"ס לא בעמל ולא ביניעה ברא הקב"ה את עולמו דבתיב (תהלים ק"ד) בדבר ה' שמים נעשו. ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו זה הור אנוש ודור המבול. נם זה הבל רעה רבה דכתיב (בראשית ו) ויראה' כי רבה רעת האדם בארץ וגו': (כה) כי כל ימיו מכאובים וגו'. זה דור המבול שהם מכאיבין להקב"ה במעשיהם הרעים. ובעם ענינו שמכעיסין להקב"ה במעשי ידיהם. נם בלילה לא שכב לבו שלא שכב לבו מן העבירות. ומנין אף ביום שנא' (שם) וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום. ואף הקב"ה הביא עליהם פורענות ביום ובלילה שנא' (שם ז) ויהי הנשם על הארץ וגו'. ד"א נם בלילה לא שכב לבו זה הקב"ה שחשב בלבו להביא עליהם פורענות ביום ובלילה שנא' (שם) ויסח את כל היקום ד"א כי כל ימיו מכאובים אלו המדומיים שהיו מכאיבין להקב"ה במעשיהם הרעים. ובעם ענינו שהבעיסו להקב"ה במעשי ידיהם. נם בלילה לא שכב לבו להביא עליהם פורענות ביום ובלילה שנא' (שם יח) וי"י המטיר על סדום ועל עמורה וגו'. ד"א כי כל ימיו מכאובים אלו המצריים שהיו מכאיבים להקב"ה במעשיהם הרעים. ובעם ענינו שהבעיסו להקב"ה במעשי ידיהם. נם בלילה לא שכב לבו מאחר שהיה אחד מישראל משלים מלאכתו היה אומר לו המצרי עדור לי שתי עדירות ובקע לי שתי בקיעות. דבר אחר נם בלילה לא שכב לבו זה הקב"ה שהשב בלבו להביא עליהם פורענות ביום ופורענות בלילה שנא' (שמות יב) ויהי בחצי הלילה וגו': (כו) אין טוב באדם שיאכל ושתה. רבי תנחומא א"ר נחמן בריה דר' שמואל בר נחמן ור' מנחמא ואמרין לה ר' ירמיה ור' מיישא בש"ר שמואל בר רב יצחק כל אכילה ושתיה שנא' במגילה הזאת בתורה ובמע"ט הכתוב מדבר. א"ר יונה בנין אב שבכולם שנא' והוא ילונו בעמלו בעילמו בעוה"ז ימי חייו לקבר וכי יש מאכל ומשתה בקבר שמלווין את האדם לקברו אלא אלו תורה ומע"ט: (כז) כי מי יאכל ומי יחוש וגו'. אמר שלמה מאן אביל כמה דאכלית ומאן שתה כמה דשתיתי ומאן עבד כמה דעבדית. ר' ירמיה בש"ר שמואל בר רב יצחק נשר נדול היה לו לשלמה זהיה רובב עליו והולך לתדמור במדבר ובא בו ביום אחד הה"ד (דה"ב ח) ויבן את תדמור במדבר: (כח) כי לאדם שטוב לפניו וגו'. כי לאדם שטוב לפניו זה אברהם אבינו נתן חכמה ודעת ושמחה. ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס

מתנות כהונה

הצורה זה המדם: הקב"ה נס הוא נקרא כן דכתיב קול אדם כו'. ויין שוב כל זה נכלל פרכה כ"ז ובפרכת הקת ולקמן (ח' ח') : אין טוב באדם: בתורה ובמעשים טובים. כי היא מכילה ומלים למלאות נפשו בטעם ה': בעמלו קרי ביה בעולמו ולקמן (ה' י"ב) נרם כמו כלון ויין (נ' י"ב) ובפסוק (ה' י"ד) שם הגי' יוסר נכונה: כי מי יאכל: מאן מכל. כלומר מי מכל כמו שהכלתי אני ומי שתה כמו שבתיתי ומי עשה כמו שעשיתי ויסיק הוי"ד מן יאכל ויחוש עניד כמקום עבר: נשר נדול כו'. עיין מזה בספר הזוהר בפרשת פנחס עמוד

דאנא נבר סב וזעף לון ולא איזדעזעו ולא איתבנעון . תלה אפוי וחמא
הדא דרתא הפוכה א"ל אניבון אבתרי מה דאנא אמר לכון . איזלון אמרי
להדין מרא דהדא דרתא אין דמיך יתעיר דרישיה דהטייה חלי וסופיה
מריר . מן קל מיליהון איתעיר מרא דהדא דרתא ונפק ליה ורבע ליה על
תליה . א"ר אנא בעי מינך לא תסתכל למיליהון דאינון טליין ושטיין .
א"ל מה נעביד לך וגזירתה גזירה ברם תלי אנא לך עד זמן דתפיק כל מה
דאית לך בדרתא . כיון דאפיק כל מה דאית ליה בדרתא סליקת החיא
דרתא ונחתת לה . אזלין למקיימיה מצותא דגזרתא והוה אבוי דמיינוקא
משקי לון חמר עתיק ואמר שתון מן הדין חמרא טבא דאנא רחיץ במארי
דשמיא דמיניה אנא משקי לכון במשתותיה . ועני בתריה כשם
שהבנסתו לברית כך תבניסהו לתורה ולחופה . מן קל מיליהון נפק ר"ש
בן חלפתא בחשיכתא ופגע ביה שליחהון דברייתא . א"ל מן בנין דאתון
רחצין על עובדיכון טביא אתון נפקין על שעה דלא שעה . א"ל את מאן
את אמר לו אנא שליחהון דברייתא . א"ל ולמה אפיך בישין אמר מן קל
מיליא קשיאתא דאנא שמע מן ברייתא בכל יום . א"ל ומה איניו אמר לו
הדין מיינוקא דגזרתון יומא דין פתקיה נבי דאינסב יתיה מן הכא לתלתין
יומין והוה אבוי משקי לכון ואמר אישתון חמר טב דאנא רחיץ במארי
דשמיא מיניה אנא משקי לכון במשתותיה . ושמעית ועצבית דצלותהון
מבטלה יתיה . א"ל חייך דאת מחמי לי פיתקי . אמר ליה אנא שליט על
דידך ולא על דלהברך . א"ל למה . אמר דבכל יום ויום אתון עטלין בתורה
ובמצות ועושין צדקות והקב"ה טוסיף ימים על ימיכם . א"ל יהא רעוא

מקמיה

מתנות כהונה

מוציאין ממנו בקולי קולות אף שאול מוציאין ממנו בקולי קולות: (ג) ד"א עת ללדת וגו' ואפי' מלה"מ נעשה קטיגור שלה. א"ר שמואל בר נחמן על ג' עבירות נשים מתות בשעת לידתן וכו'. ובג' דברים אנשים מתים השרוי בבית המרוע והמהלך בדרך יחידי והמפרש בים הגדול נעשה השטן קטיגורו. דא"ר לוי בג' מקומות השטן מצוי לקטרג השרוי בבית המרוע והמהלך בדרך יחידי והמפרש בים הגדול. ר"ש בר אבא בש"ר חנינא כל הדרכים בחזקת סכנה. ר' ינאי הוה נפיק לאיסטרטה הוה מפקד גו ביתיה. ר' חלבו ור"ש בר אבא בש"ר יהושע בן לוי אמר כל ההולים בחזקת סכנה. ר' נתן כהן אחוי דר' חייא בר אבא הוה מפרש ביומא אמר לאחוי צלי עלי. אמר ליה ומה נצלי עלך הן דאת קטר לולבך קטר אלפך. ואין עללת לבי כנישתא ושמעת קלא דצבורא מצליין למיטרא לא תיסתמך על צלותי. ר' יהושע בריה דר' תנחום בר' חייא דכפר אנון הות באסיא בעא דיפרוש בין הנא להנוכה. אמרה ליה ההיא מטרוניתא באילין יומיא פרשין ולא שמע למלה ואיתחמיה ליה אבוהו בהילמא אמר ברי בלא קבורה וגם קבורה לא היתה לו ולא שמע לא למילוי דדין ולא למילוי דדין וכן הות ליה: (ד) ד"א עת ללדת. מעת ללדת היא עת למות. משעה שאדם נולד הוא נגזר עליו כמה שנים יהיה אם זכה הוא משלים את שנותיו אם לאו פוחתין לו מהם דכתיב (משלי י) יראת י"י תוסיף ימים ושנית רשעים תקצורנה כך דברי ר"ע ורבנן אמרין אם זכה מוסיפין לו על שנותיו אם לאו פוחתין לו משנותיו. אם זכה מוסיפין לו שנא' (ישעיה לח) הנני יוסיף על ימיך חמש עשרה שנה. א"ל משלו הוסיפו לו תדע דהא כתיב (מ"ש יג) הנה בן נולד לבית דוד יאשיה שמו וגו' ועדין לא בא מנשה לעולם. אמר להון מי כתיב הנה בן נולד לבית דוד משל חזקיהו לא נאמר כן אלא לבית דוד בן משאר מלכות בית דוד. ודא מסייע למה דאמרין חביבי רבנן. מעשה באחד מגדולי צפורי שבאתה לו מילה ועלו אנשי עין תאנה לכבדו. ועלה עמהם ר"ש בן חלפתא. כד אתון לפילין אשכחון קל טלייא קיימין מדחכין קומי הדא דרתא חמן לר"ש בן חלפתא עולין ויאה. אמרין לית את זיע מן הכא עד דאת מרקיד לן ציבתר. אמר לון לית דא מן דידי

דאנא

מתנות כהונה

וכשמוח רבה פרשה מ"ז: שאול ושוכר כו'. מבלי סי' ל': אף שאול כו'. עיין בפ"ק דנדרים שמכאן למדין כו' תחיית המתים מן התורה: אפי' מלאך המות כו'. כלומר כל כך הסכנה עצומה עד שהמלאך המות כו': קטיגור שלה. של יולדת: אנשים מתים. כלומר נבדקים ועיין בפרק במה מדליקין ופס לא ימלט להם זכות הם מתים: לאסטרטיא לדרך כשהם הרבים כהלי דלמרנין כעיכובין סרבין ופלגמיי: מפקד גבו ביתיה. לוה לביתו כשביב מרע: ה"ג רבי נתן כהן לחוד' ועיין כל זה בב"ר פ"ו. ס"ג מבלו מוסיפין מדע דהם כתיב ועיין כ"ח סוף פ' החולץ (מס) משלו מכיוצו הגזר עליו מהיה לחוד לפתחו ומשמש בהשובה הוסיפו לו על תוכו פחת שיהיה עד השיעור הקודם הגזר עליו בעת הולדו: והא מסייע כו'. מעשה שהביא בשמוך היה שיוצ לדבכי תכימיה רבנן: כד אתון כו'. כשבאו לשער העיר מלאו שם נערים מפחקים לפני החר מ' ולא לכ"ם בן הלפתא מעולה ויפה ומצויין כש"ה למכרו לו לא תיח מכלן עד שתתה מרקד לנו מעט למד להן אין זה מבלי בחלי מים זקן נער בהם בגזיפה ולא מזדעזע מפניו ולא הכניעו מפניו בשא עיניו ורואה חבר זה הפוך ומוסה ליפול והוא היה מותן בו עין ביפול ובשום שמת הביא כך הגירסא בשם מסמנות מהכות ומותן מיוקום היו מתוכו הגר למד להם

דדינרין. אמרין ליה מנן את הכא דיינא לן דהייבין אמר לון משלמה מלך ישראל דכתיב עת להשליך וגו' : (ט) עת לקרוע בשעת מלחמה ועת לתפור בשעת שלום עת לחשות ועת לדבר אינתתיה דרבי מנא דמכת בצפורין סליק ר' אבון לגביה לטיחטיה ליה אפין. א"ל ליית מארי משנת אמר לן הדא מלה דאורייתא א"ל הא מטא ענתה דאורייתא דמחשי מתעלייה למשתקה. עת לאהוב בשעת שלום ועת לשנוא בשעת מלחמה. עת מלחמה בשעת מלחמה ועת שלום בשלום : (י) ר' יהושע דסכנין פתר קרייא בישראל עת ללדת ועת למות אמר הקב"ה לשעה קלה הייתי אני בילדת לבני דכתיב (ישעיה טו) ומולדותיך ביום הולדת אותך וגו'. ועת למות דכתיב (במדבר יד) במדבר הזה יתמו ושם ימותו ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפנה וגו'. ועת לטעת שנא' (עמוס ט) ונטעתים על אדמתם. ועת לעקור נטוע דכתיב (דברים כט) ויתשם י"י מעל אדמתם. עת להרוג דכתיב (הושע ג) ויהרוג כל מהמדי עין. ועת לרפוא דכתיב (ירמיה לג) הנני מעלה לה ארוכה ומרפא וגו'. עת לפרוץ דכתיב (עמוס ד) ופרצים תצאנה אשה נגדה. ועת לבנות דכתיב (שם ט) ובניתיה כימי עולם. עת לבכות דכתיב (הושע ח) בכה תבכה בלילה. ועת לשחוק דכתיב (תהלים קטו) אז ימלא שחוק פינו וגו'. עת ספוד דכתיב (ישעיה כב) ויקרא י"י אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד. ועת רקוד דכתיב (זכריה ח) ורחובות העיר ימלאו וגו'. עת להשליך אבנים דכתיב (הושע ד) תשתפבנה אבני קדש. ועת כנוס אבנים דכתיב (ישעיה כח) הנני יסד בציון אבן וגו'. עת לחבוק שנא' (שיר ג) ויומינו תחבקני. ועת לרחוק מחבק שנא' (ישעיה ו) ורחק י"י את האדם. עת לבקש דכתיב (דברים ד) ובקשתם משם את י"י אלהיך. ועת לאבד דכתיב (שם יא) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וגו' ואבדתם מהרה. עת לשמור דכתיב (תהלים קכא) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. ועת להשליך דכתיב (דברים כט) וישליכם אל ארץ אחרת וגו'. עת לקרוע דכתיב (שם טו) קרע י"י את ממלכות ישראל. ועת לתפור דכתיב (ירמיה לג) והיו לאחדים בידך וגו'. עת לחשות דכתיב (ישעיה מב) החשיתי מעולם וגו'. ועת לדבר דכתיב (שם ג) דברו על לב ירושלים וגו'. עת לאהוב דכתיב (מלאכי ח) אהבתי אתכם אמר י"י. ועת לשנוא דכתיב (ירמיה יב) נתתה עלי בקולה על כן שנאתיה. עת מלחמה דכתיב (ישעיה כג) ויהפך להם לאויב וגו'. ועת שלום דכתיב (שם כו) הנני נוטה אליה כנהר שלום וגו' : (יא) מה יתרון העושה וגו'. אמר שלמה הואיל ועתים עתים הן לכל מה מהני אומנה באומנותיה וכשרא בכשרותיה. ד"א מה יתרון כל אינש ואינש לא מתרין אלא עם בעלי

מתנות כהונה

אמרין ליה מנן כו'. מניין ומתי זה מעשה היה פה עלינו דין לכלם לו ולכלם הוא עומד שנאמר **להקיף** כיס : **עת** להשליך כו'. והוא שנאמר מרכלתו בן מהכנוהו ויפה עשה : **דמכת** מפה : **סליק** כו'. עלה ר' מנין מצינו להרואות לופים : **אמר** ליה. כלומר שלמה מין מדוע מביאה לאמר לנו דברי תורה ח"ל הרי הניע שעה שהתורה המתוקמת מתכנס למשתקה כלומר לשמוך מלדבר שם מפני שהכל מסור בדברי תורה : **מה יתרון : ובשירא** מדם כתר : **לא** מתרין . מין מתרין

אסיפת אמרים

דאורייתא בו'. פי' הניעה עם על תורה שמשתקם מעולם ויפה . ומתני כמו עת לחשות ואמר כדלר מפרש מתחילה אמר לשון הפסוק עת לחשות ודבר פי' ואמר למשתקה (מדר"ת) : פ"א . דף:יה דמתני מתעלית למשתקה גרסי' פי' שמתרי שותק כשני שטועלים

מקמיה קוב"ה היך מה דלית את שליט על פיתקינן כך לא יהא לך רשו לעבור על מילנן ובעין רחמי מן שמיא וחיי מיינוקא. א"ר עקיבא מה לנו המעשה אין לי המעשה אלא מקרא מלא (שמות כג) את מספר ימיך אמלא שהרי משה כמה מצות עשה וכמה צדקות ובסיף נאמר לו (דברים לא) הן קרבו ימיך למות. הוי עת ללדת וגו'. ד"א עת ללדת ועת למות משנולד אדם הקב"ה מצפה לו שישא אשה עד כ' שנה הגיע לכ' ולא נשא אשה הקב"ה אומר לו עת ללדת הוא לך ולא רצית אין זו אלא עת למות. אית דאמרי מה דיקליה ידבה ציבחר. עת לטעת בשעת שלום ועת לעקור נטוע בשעת מלחמה: (ה) עת להרוג בשעת מלחמה ועת לרפוא בשעת שלום. עת לפרוץ בשעת מלחמה ועת לבנות בשעת שלום: (ו) עת לבכות בשעת האבל ועת לשחוק אחר האבל. עת ספוד בשעת האבל ועת רקוד אחר האבל: (ז) עת להשליך אבנים בשעה שאשתך טהורה ועת כנוס אבנים בשעה שאשתך טמאה. עת לחבוק אם ראית כת של צדיקים עומדים עמוד והבק ונשק וגפפם. ועת לרחק מהבק אם ראית כת של רשעים רחק מהם ומביוצא בהן: (ח) עת לבקש בשעת שלום ועת לאבד בשעת מלחמה. עת לשמור בשעה טובה ועת להשליך בשעה רעה. עובדא הוה בחד פרנמטוטים דהוה אזיל פריש בימא הוא וברייה. והוה אייתי נביה קובין דינרין יהב ליה מותביהון באפילה. שמע קלהון דנוטיא אמרין כד עללין אנא לפילגום אנן קטרין לון ומשליכין לון לימא ונכבין הדין מדליה דדינרין מיניה. מה עבד ההיא גברא עבד גרמיה מצהיב עם ברייה ונסב יתהון ורמא יתהון לימא כיון דעלון לון למדינתא אזל וקביל עלייהון גבי אנטיפוטא דקסרין ואייתינון בבי אסירי ואזדון והייבהון ליתן ליה מדליה דדינרין

מתנות כהונה

מסכנסתו לבניה כו'. ובקטו לחמיש ותי המיוק: פטקי בפרקם וילך גרם פרקי והיש היש: ה"נ אין לי המעשה אלא מקרא. ופירוש הרי מקרא מלא כתיב תם מספר ימיך אמלא מספר שמספר זמן הקצוב לך תזהו אמלא ולא ביוסיף על הנזכר שהרי מספר כו' וכסוף נאמר לו הן קרבו ימיך ולא פוסיפו לו כלום: עת ללדת הוא לך. עת הוא להוליד לך בניס: מה דיקליה כו'. יש לך דבר שברכו ומללה תזהו מן העולם כלומר דבר שמולה בו מיתה נפשו כזה שמא אלא בניס ימתין בו מעט כלומר על לד תיותר מעט והממהר בו הרי זה משובח וכמו שאמרו בפ"ק דקידושין ל"ב מסדא לגא בסיבנא בסיפסר ולי נסיבנא בתריסיר הוה אמינא לפשן גירא בעיניה: ידבה ימתין וימתיך ועיין ערך דבה"ל ומלאתי בל"ח בשם הכס לחד שפירש בו דקליה כמי לאבר המתים ידבה לשון זב כלומר מי שרוצה טבעו תם ושהוא רוצה שהה קלי רצוי מלא להמתין זמן הרבה אלא לשם ולפילו קודם עברים: שאשתך כו'. יליים הזכע מדמה לזריקת מבנים אל מבנים כמו בניס בשוספת הלי"ף כמו שפי' הרמב"ע בשבוק ורשוקו על המבנים או כדכתיב משפכה לבני קודש: צדיקים עומדים גר': פרנמטוטים סוחר והוא מלשון פרקמטיא: דהוה מזל. בסיה הולך ופרש ליש הוא וכו והיה מניח עמו קציים דינרים: ה"נ יהיב ליה מוהביהון בשפילה. ופירושו הספן היה נותן לשם מקום מוצנוסים בספינה במקום הולך ושפילה והיה שומע קולם של הספינים שהיו לומרים כשהיו נכנסים בחלצע היה אמו הולנים לוחש ומשליכים לוחש לתוך היש ולוקחין ממנו המשא הזלת של דינרים מה עשה לוחו השים עשה לא עלמו כשילו הוא כועס ומריב עם בנו ולקח לוחן דינרין והשליכם לתוך היש: נוטיא פי' הספוך מכנים ממקום נוטו וכ"ר פרשה כ"ג פי' רש"י ספנין: הדין מודליה גרסי'. ופי' משא: כיון דעלון כו'. כיון שנכנסו למדינה הלך לוחו השים וקבל עליהם שלא המוכל של קסרין והניחו הספנין בנים האסורים לשלם לו המשא של דינרין: אנטיפוטא פי' הערוך מוכל ומוסף:

יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו אלא אם איתי ליה מאה בעי דיעבחן תרתי מאה ומאן דאית ליה תרתי מאה בעי דיעבדון ארבעה. לענות בו ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי אם זכה אותו אדם ועשה ממונו מצות ומתפלל ונענה בו המד"א (תהלים כט) וענתה בי צדקתי וגו'. ואם לאו הוא עונה בו ומקטרגו דכתיב (דברים יט) לענות בו כרה. ר' יוחנן אמר זה שיפוטו של גזל דאמר רשב"ל בש"ר יוחנן משל לסאה מלאה עונות מי הוא מקטרג ראשון שבכולן גזל דא"ר הונא בש"ר יוחנן (עמוס ט) ובצעם בראש כלם. ר' פנחס בש"ר יוחנן לפי שהיו בענין ע"ז וג"ע ושפ"ד אין לך קשה שבכולן אלא גזל. ר' יעקב בר אחא בש"ר יוחנן כ"ד חטאות סדר יחזקאל ומכולן לא חתם אלא בגזל דכתיב (יחזקאל כג) והנה הכיתי כפי אל בצעך וגו'. ר' חוניא פתר קרייה בנביאים ובכתובים שאילו זכו ישראל לא היו קורין אלא חמשה חומשי תורה ה' ספרים בלבד וכלום ניתנו להם נביאים וכתיבים אלא שיהיו יגעין בהם ובתירה ועישים מצות וצדקות כדי לקבל עליהם שכר טוב. רבנן אמרין אעפ"כ לענות בו מקבלין עליהם שכר כה' ספרי תורה. ר' אבהו אמר זה שיפוטו של תורה שאדם לומד תורה ושבחה. רבנן דתמן בש"ר יצחק ההבא ור' טיבית בש"ר יצחק לטובתו אדם לומד תורה ושבח שאילו היה אדם לומד תורה ולא שבח היה מתעסק בתורה שתים שלש שנים והזר ומתעסק במלאכתו ולא היה משניח בה לעולם כל ימיו אלא מתוך שאדם לומד תורה ומשבחה אינו מזיז ואינו מזיע את עצמו בד"ת. ורבנן אמרין זה שיפוטו של גזל תדע שהוא כן שהרי דורות הראשונים ע"י שהיו עסוקין ושטופין בגזל המד"א (חוש כד) גבולות ישיגו עדר גזלו וירעו. ראה כי נמהו במים מן העולם אבל שבט ראובן וגד שהרחיקו עצמן מן הגזל לפיכך נתן להם הקב"ה נחלה במקום שאין בו גזל שנא' (במדבר לב) והנה המקום מקום מקנה ובן מהיר ששה עשר מיל על ששה עשר מיל: (יג) את הכל עשה יפה בעתו. א"ר תנחומא בעונתו נברא העולם לא היה ראוי להבריאו' קידם לכן אלא לשעתו נברא שנא' את הכל עשה יפה בעתו. א"ר אבהו מכאן שהיה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן עד שברא את אלו ואמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי. ר"א אומר זה הפתח פתוח עד התהום שנא' (תהלים ה) ויהי אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. אילו אחר אמר את הכל עשה יפה בעתו הייתי אומר זה שלא אכל פרוסה מימיו הוא אומר את הכל עשה יפה בעתו אלא שלמה לפי שבתוב בו (מ"ב ה) ויהי להם שלמה ליום אחד שלשים כור כלת וגו'. לזה נאה לומר את הכל עשה יפה בעתו. ד"א אילו אחר אמר הכל הבלים אמר קהלת וגו' הייתי אומר זה שלא קנה ב' פרוטות מימיו הוא פירת בטמונו של עולם ואומר הבל

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
לעולם: ס"ג נתן לסס נהלס. סקב"ס	(לעיל): זה הפתח. כלומר מקרא זה שפתח וכתב
במקום כו': את הכל עשה יפה: בורא	תלמיס (שם): הוא פירת. ל' פרשנים כלי' שעשה
עולמות כו'. עיין זה בנכתבים רבה פ"ג:	בזה וסיפר
הבתה כו'. פסוק זה בל ויכל תלמיס וגו' וכן פסוק הכל עשה יפה בעתו מיסס	
מיסין כל דבר נעלם ממנו מכוס הכמיס מעל עד סתכוס מסתס לסכן וכל הוא מעשה	
ה' פוב ויפה: אילו אחר וגו'. עיין זה בפ' אלה הדברים רבה ולקמן (ב' י'): פירת	
מכהיל ומעשה ובוגמתו בלוכה רבה בפ' יבנו לסכן ידמו הין מפרסין בנכוכד נלר שפיכוסו	

בעלי אומנותיה. א"ר יצחק ב"ר מריון (הנקוק ג) וצדיק באמונתו יחיה (שצדיק באמונתו יחיה) אפי' צדיק הי העולמים מאמונתו הוא חיה. אמר הקב"ה בתחלה הרגתי בכורי מצרים שנא' (שמות יג) ויהי בחצי הלילה וי"י הכה וגו' אף כל בכור אשר יולד לך תהא מקדישו לי שנא' (שם ג) קדש לי כל בכור תהא מקדש לי הבכורות באמונתי הוי וצדיק באמונתו יחיה. ר' פנחס בש"ר ראובן משל למה"ד למלך שעשה סעודה וזימן אצלו אורחים וגזר מלכא גזירתא ואמר כל אינש ואינש ייתי ליה מה דירבע. אית דאייתי טפוטין ואית דאייתי פסתיין ואית דאייתי סתרוטטין ואית דאייתי נמורקין ואית דאייתי כורסוון ואית דאייתי קיסין ואית דאייתי אבנין. אדיק מלכא ואמר כל אינש ואינש ירבע על מה דאייתי. אותן שהיו יושבין על העצים ועל האבנים היו מתרעמין על המלך ואומרים כך היא כבודו של מלך שנהיה יושבין על העצים ועל האבנים. כששמע המלך אמר להם לא דייכם שניוולתם פלטין באבנים ובעצים שעמדה לי בכמה יציאות אלא מחציפין אתם וקושרין עלי קטיגוריא יקרכון לא עביד אלא אתון לגרמיכון. כך לע"ל הרשעים ניזונין לגיהנם והן מתרעמין על הקב"ה הרי שהיינו מצפין לישועתו של הקב"ה וכך יהיה עלינו אומר להם הקב"ה בעולם שהייתם בו לא בעלי מהלוקת ולשה"ר וכל רעות הייתם ולא בעלי מריבות והמכים אתם הייתם הה"ד (ישעיה ג) הן כולכם קודחי אש מאזרי זיקות לפיכך אתם הולכים באור אשכם ובזיקות בערתם. ושמא תאמרו מידי היתה זאת לכם לאו אלא אתם עשיתם אתם לעצמכם לפיכך (שם) למעצבה תשכבון מידכם היתה זאת לכם. רשב"ל הוה לעי באגדייתא כל צריבה בהדא אליסם דטבריא והוה פיילן נהיג מעתיד ליה חד משקויי דמים בכל יום והוה עליל משלחי משלחי ונביב ליה ושתי ליה חד זמן על ויתיב גביה ועביד עמיה אויר קליל. א"ל ר' נהור את דהוינא אנא ואת אזלין לכנשתא כהדא ואת זבית והוא גברא לא זבי צלי עלי דיהוי הילקי עמך לעלמא דאתי. א"ל ומה נצלי עלך דנהוי לך דאתת עם בני אומנתיך דכל אינש ואינש לא משרון אלא עם בעלי אומנותיה: (יב) ראיתי את העניין. א"ר איבו זה שיפוטו של ממון דא"ר יודן בש"ר איבו אין אדם יוצא

אסיפת אמרים

סאעלים לסמיע קולו (מכ"מ) : אויר קליל . לסביב רומו לבלוף פלויר מעט (שם) : לא מתדגן . גרסי' פי' שכל מדם מינו נידון שם (וגרלאם דס"ג לעיל

מתנות כהונה

ומוסיפין לומו ומכרם והולך ו"ל דדרם יהיון בלבון מרמי : ייתי יבא ויניע כמו ייתי : מה דיכבא . דכר מה ביומכין עליו וכ"ל הניע במה דיכבא : תפיטין פסתיין כו' . כולם מיני מלבושים

נאום : כורסוואן כסאות : קיסין עצים וכשן זה עי' לקמן פ' בכל עתיסי (פ' ד') : אדיק כלומר והמכים ויפקף ס"א ומדיק : יקרכון מיקר וכבוד מיכה עושה לכם מלא מחם לעלמכם : הוה לעי כו' . היה עוסק במורה כל נרכו במערה להם על מבריים : והוה פיילה גרס . פי' סערוך לומן עושה כלי מרכ וסיס ומוכ סכיס מעמיד לו כלי מלא מים בתוך המערה לבסותו וסיס בא שף ויניע ולקח הכוס ושתה לומו ומן למה נכנס יכב לו מלל ר' שמעון ב"ל לומו ולפום מעשי מיגיעו ס"ל ר' זוכר לחם בסיינו מני ומחם נכנסים יחד לע"ם ומכה לם זכים בעכבים בן תורה ומני לם זכיתי המפלל עלי ביסיה חלקי עמך בעולם הבא : ס"ע דנהוי לך דחתת עם כו' . פי' מה מחפלל בסרי תבא לעו"כ עם בני לומניתך שכל מים ומים הין משרון לומו חלא עם בני לומנמו : ראיתי לם העניין כו' גרסי' וכל זה מהכתר לעיל (פ' י"ד) : ס"ע לעיל מעניין נפ

בענקים הוא ולמה קורא אותו גדול שהיה ראוי להבראות תחלה. אלא אמר הקב"ה אם אני בורא אותו תחלה שאם יקלקל אין מי יבא אחריו ויתקן אלא הרי אני בורא אדה"ר תחלה ואם יקלקל יבא אברהם ויתקן אחריו. א"ר אבא בר כהנא יש מושלין משל למה"ד לאחד שהיה לו שפעת קוריים בתוך דירתו וביתו איכן הוא נותנה לא באמצע הטרקלין בדי שתהיה סובלת קורות שלפניה וקורות של אחריה. כך מפני מה ברא הקב"ה לא"א באמצע כדי שיסבול הדורות שלפניו והדורות הבאים אחריו. א"ר לוי מכנסין את המתוקנת לביתה של המקולקלת ואין מכנסין המקולקלת לביתה של המתוקנת. א"ר יהודה בר' סימון ראוי היה אדה"ר שתנתן התורה על ידו שנא' (בראשית ה) זה ספר תולדות אדם ' אמר הקב"ה אדם יציר כפי ואיני נותן לו תורה ויהא לעי בה. חזר ואמר מה אם שש מצות נתתי לו ולא היה יכול לעמוד בהן ולשמרן אילו נתתי לו תרי"ג מצות רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת עאכ"ו שלא יעמוד בהם לכך כתיב ויאמר לאדם. לא אדם. לאדם איני נותנן ולמי אני נותנן לבניו. א"ר יעקב דכפר חנן ראוי היה אדה"ר שיעמדו ממנו י"ב שבטים דכתיב (שם) זה ספר תולדות אדם ז' שבעה ה' חמשה שנים עשר שבטים הרי מנין ז"ה תולדות אדם. אמר הקב"ה אדם יציר כפי ואיני נותן לו י"ב שבטים. חזר ואמר ומה שני בנים נתתי לו ועמד אחד מהן והרג לאחיו אילו נתתי לו י"ב בנים עאכ"ו ולכך כתיב (שם) ויאמר לאדם. לא אדם. איני נותנן לאדם ולמי אני נותנן ליעקב הצדיק. א"ר יצחק ראויין היו ישראל בשעה שיצאו ממצרים שתנתן להם תורה מיד אלא אמר הקב"ה עדיין לא בא זיון של בני. משעבוד טיט ולבנים יצאו ואין יכולין לקבל תורה מיד. מלה"ד למלך שעמד בנו מחליו ואמרו לו ילך בנך לאיסכולי שלו אמר עדיין לא בא זיון של בני ואתה אומר ילך בנך לאיסכולי שלי. אלא יתעדן בני ב' וג' ירחים במאכל ובמשתה ויבריא ואח"כ ילך לאיסכולי שלו. כך אמר הקב"ה עדיין לא בא זיון של בני משעבוד טיט ולבנים יצאו ואני נותן להם את התורה אלא יתעדנו בני ב' וג' חדשים במן ובאר ושלו ואח"כ אני נותן להם את התורה אימתי בחדש השלישי. וא"ר ביבי ור' איבו ור' הונא בש"ר יצחק בר מריון ראויין היו ישראל בשעה שיצאו ממצרים שיכנסו לארץ מיד אלא שהיו ישנות מימי נח האילנות. אמר הקב"ה מה אני מכנים את ישראל לחרבה אלא הריני מקיפן דרך המדבר ס' שנה כדי שיעמדו הכנענים ויקיצו ישנות ויטעו חדשות כדי שיכנסו לארץ

מתנות כהונה

אין מי כו'. שנאמר וידום לכמו שמתן בסס לאחד מוכ מלכרסם: **שפעת** קוריים. לפי שעניין פילופו קורס גדול קוריים הוא קורס שפעת פירושו גדול וחזק כמו שפעת ימים תכסך: **ה'כ מכנסין** לא המתוקנת לביתה של המקולקל' ואין מכניסין המקולקל' לביתה של המתוקנת. ה"ג ג"כ בב"ר פ' י"ל ופי' לאם מתוקנת ומוכה מכניסים לביתה של המקולקלת בדי שתלמוד מוהה דרך מוכיס ולא ביתיה: **דיהא** לעי בה. ביתה יגע ועוסק בה: **שש** מצות. עיין מזה בב"ר פ' י"ו: **לאדם** דהם מוסיקין לא אדם מדלא כתיב של אדם הכי קאמר קרא לא לאדם ולמי אני נותנן ליבנין יכולא ה' ופסוק הוא בחומש סי' כ"ה וכל זה בב"ר פ' כ"ל: **לאיסכולי** בית אלמוד מקרא בלבון יון סיכולי וכן פי' הערוך: **ישנות** כו'. המילנות זרעים ויסודים שעומדים

הבל הבלים. אלא זה שלמה שכתוב בו (מ"א י) ויעש המלך את הכסף בירושלים כאבנים ולא היו נגנבות שהיו אבני ה' אמות ואבני י' אמות. ומשקלות שהיו בימי שלמה של זהב היו שנא' (שם י) אין כסף לא נהשב בימי שלמה למאומה לזה נאה לומר הבל הבלים. למה אמר הבל הבלים ראה העולם והעתיד להיות בסופו. ואילו אחר אמר (דניאל ד) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין היתי אומר שמא זה שלא שלט על שני זבובים מימיו הוא אמר וכל דיירי ארעא כלא חשיבין יותר שהיה נ"נ הרשע ששלט בעולם כולו שנא' (ירמיה כח) וגם את חית השדה נתתי לו לעבדו מן מה שכתוב (דניאל ב) ובכל די דיירין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא יהב בידך והשלטך בכלהון לזה נאה לומר וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וגו'. אילו אחר אמר זה הפסוק מן הכמי האומות (במות יח) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים היתי אומר זה שאינו יודע ודאי של ע"ז אומר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים אלא זה יתרו שאמר עתה ידעתי כי גדול וגו' שעבד ע"ז הרבה דתני ר' ישמעאל לא הניח רעואל זה יתרו ע"ז בעולם שלא הזר עליה ועבדה דכתיב (ש"ב ז) אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים וגו'. וחזר ואמר מכל האלהים ולבסוף נתנייר והודה להקב"ה. לזה נאה לומר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים וגו'. שב בתשובה לפני הקב"ה וקבלו וקבעו לישראל לדורות. ואילו עמד אחר נביא וחכם לומר (דברים לג) הצור תמים פעלו וגו'. אלא משה רבינו לפי שכתוב בו (תהלים קג) יודיע דרכיו למשה לבני ישראל עלילותיו לזה נאה לומר הצור תמים. אילו אדם אחר בא והתוכח את ישראל הייתי אומר אדם שאכל ושתה מהן ונהנה מהן מוכיחן. אלא משה שכתוב בו ((במדבר טז) לא חמור אחד מהם נשאתי וגו' לזה נאה להוכיחן לישראל הה"ד (דברים ה) אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן וגו' : (יד) ד"א את הכל עשה יפה בעתו רבי בון אמר בה תרתי שיטין. רבי בון אמר היה ראוי אברהם להבראות קודם אדה"ר אלא אמר הקדוש ברוך הוא אם אברא תחלה את אברהם שאם יקלקל אין מי יבא ויתקן אחריו אלא הריני בורא אדם ואם יקלקל זה יבא אברהם אחריו ויתקן. ר' בון אמר חורי כתיב (יהושע יד) האדם הגדול בענקים הוא ראוי היה אברהם להבראות תחלה שנא' האדם הגדול בענקים

מתנות כהונה

מכהלין ומספרין בנמוסו: **ולא היה** בגנבות. בתמיה ומפני שהיו כו' ועיל (ב' ח'): **ראה העולם.** כלומר לפה מוטת העולם הזה ומהיה ממנו הרבה: **והעתיד להיות** נגסר': **יותר מהיה.** ר"ל יותר טוב היה לו"ייש מבוכד נלר שהיה הוא לומר וכל דיירא כו': **מן מה כו'.** כלומר גם מזה הרבה טובה ושבחם ושיקרה: **דכתיב** חוי לנו כו'. הרי שהתנו בהקב"ה ממש נבוחות אלהות שבל לא לחמרו שהוא נדול מכל אלהים ולכן לא לחמרו לך האלהים האדירים ולא זכרו ח' שהוחד ויהיו חזר בו ולחמר כי נדול ה' וגו' בנקבות שם המיוחד ולחמר שהוא נדול מכל אלהים כך יש לומר ניהסת הספר שכל יעשתי ומלחתי מלחמר זה בכמה מקומות ולין בהם נם לחד שנרסם ליה וכן מלחתי בח"ל שמהקו מן דכתיב לו עד מכל האלהים: **וקבעו** ליעקב כו'. לסיום שהו יהיכו וידעו שמי שהוא שב בתשובה הקב"ה מקבלו: **תמים** פעלו כו'. כ"ל כדלעיל וכ"ש דכתיב מסיים תמים פעלו היו לומרים זה לימו יודע טיבה של מידת הדין והוא לומר הטוב תמים אלא מפה כו': **כ"ג אילו** אדם אחר בא: **תרתי** שיטין. שיטות וסוגיות: **וקלקל** לין מי נרסי'

לא זכה למיקבלה. חד אסייא בציפורי הוה בידו שם המפורש כך בעא לטירתך אמר אית הכא בר נש דמיסתכר ליה אמרין אית הכא ר' פנחס בר המא שלח בתריה ואתא ושאיל יתיה ואמר ליה נסיבת מן יהודאי כלום מן יומיך. א"ל נסיבית מעשר. ולא קבל עליה למיסתר ליה אמר דילמא תבע גבי בר נש כלום ולא יהיב ליה וכעס עלוי וקטל ליה. תנא אין מוסרין את השם לכל אדם ולא לעומד בהצי ימיו אלא לחי שיצאו רוב שניו. ואין מוסרין אותו אלא מעומד ואין מוסרין אותו אלא במקום טהור ועל המים. בראשונה היו מוסרין אותו לכל אדם וכשרבו הפושעים התקינו שלא יהו מוסרין אותו אלא לצנועים שבכהונה והצנועין שבכהונה היו מבליעין אותו בתוך נעימת הכהנים. א"ר טרפון פעם אחת עליתי עם שמשון אחי אמא על הדוכן והטיתי אזני כלפי כהן גדול והבליעו בתוך נעימת הכהנים. וא"ר טרפון פעם אחת שמעתי ונפלתי על פני. הקרובים שכשהם שומעין אותו נופלים על פניהם ואומרים בשבמל"ו אלו זאלו לא היו זוין משם עד שעה שנתעלם מהם שנאמר (שמות ג) זה שמי לעולם לעלם כתיב. וכל כך למה מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף: (טז) ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו וגם כל האדם שיאכל ושתה וגו'. ר' תנחומא א"ר נחמן בריה דרב שמואל בר נחמן ר' מנחמא ואמרי ליה ר' ירמיה ור' מיאשה בש"ר שמואל בר רב יצחק כל אבילה ושתיה שנא' במגלה הזאת בתורה ובמע"ט הכתוב מדבר. א"ר יונה בנין אב שבכולן שנאמר והוא ילונו בעמלו בעולמו בעוה"ז ימי חייו לקבר וכי יש מאכל ומשתה בקבר שמלוין את האדם לקברו אלא אלו תורה ומע"ט שעושה האדם: (יז) ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם וגו'. א"ר יהודה בר' סימון ראוי היה אדה"ר שיהיה חי וקיים לעולם ולפני מה נקנסה עליו מיתה אלא והאלהים עשה שיראו מלפניו. א"ר אלעזר מתחלת ברייתו של עולם נאמר (בראשית ה) ויקוו המים מתחת השמים וכל כך למה ותראה היבשה ומפני מה כתיב (עמוס ט) הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ ה' שמו ב' פעמים אחד בדור המבול וא' בדור הפלגה אלא והאלהים עשה שיראו מלפניו. אמר ר"ל כתיב (דניאל יג) את כל הדבר אשר אנכי מצוה

מתנות כהונה

מחם מהגיס כרמתות בשם הגדול ולפיכך לא רצה למוסרו גם למחי ולפי זה לא גרס מחי אלא מחם פוק: אסייה רופא: ושאל יתיר כו'. בחל מותו ואמר לו לקחת כלום מימיך מעשר אם יהודי וא"ל לקחתי מעשר ולא קבל עליו הרופא למוסרו לו ואמר הרופא המעשר אתה יכול דבר מה אחר ולא יתן לו לפיכך מי שמקבל מתנות אין מוסרין תורו לו וגילפא זה אינה מסכת' עם סיבולי' שבירות' יש בדברי פנחס בעומו אמר במחי רצה לקבלו על שלקח מעשרות: בראשונה כו'. כל זה (קידושין ע"ו) ובירושלמי דיומא פרק אמר לחם הפנים: אשר לא ימנו. שבשם המפורש יהקרו בעתידות וידעו מה שכל מלחם ופה עת הקץ בעולם: ידעתי כי הון טוב. עיין זה (ב' י"ט) ולקמן בפסוק הנה אשר ראיתי ובפסוק ואכתבה אני: ידעתי כי כל אשר יעשה: מתהלת בריותיו כו'. עיין זה בב"ר פר' ה' וכפ' התזיע כרכה: שני פעמים. בעמוס סי' ה' וסימן ט': ה"ג ב' פעמים אחד כו' ועיין כל זה בב"ר פר' ה' ובפרשה כ"ג וכפ' התזיע ובב"ר פר' כ"ג נרם אחד בדור המוש ואחד בדור הפלגה וה"ג בילקוט עמוס ועיין בב"ר פרשה ל"ה פר' י"ג סופרות וכן בבילו רב"י ז"ל בב"ר פר' ה' וה"ג בילקוט עמוס ועיין בב"ר פרשה ל"ה

לארץ וימצאו אישה מליאה ברכות : (טו) ר' אימר אפילו לדבר עבירה יפה בעתו . ד"א את הכל עשה יפה בעתו ר' ברכיה א"ר אבהו בש"ר אלעזר מחלוקת שהיתה בין רחבעם וירבעם בין דוד ושבע בן בכרי ראויה היתה להיות אלא אמר הקב"ה עדיין לא נבנת בהמ"ק ואני מכנים מחלוקת במלכות בית דוד אלא ובנה בהמ"ק ואח"כ מה דהוי בסיפא הוי (ר' אומר אפי' לדבר עבירה יפה בעתו) . ר' בנימין ב"ר לוי אמר גם את העולם נתן בלבם אהבת עולם נתן בלבם . אמר רבי יונתן פחדתו של מלה"ט נתן בלבם . נהמיה בריה דרבי שמואל בר נחמן אמר והנה טוב מאד והנה טוב זה אדם והנה טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר . וכי יצה"ר טוב מאד אלא ללמדך שאילו לא יצה"ר לא בנה אדם בית ולא נשא אשה ולא הוליד בנים שכן שלמה אומר כי היא קנאת איש מרעהו . ר' ברכיה ורבי אבהו בש"ר יונתן אמר גם את העולם נתן בלבם אהבת עולם נתן בלבם אהבת תינוקות נתן בלבם . מלה"ד למלך שהיו לו ב' בנים אחד גדול ואחד קטן הגדול מכבד והקטן מטנף אעפ"כ הוא אוהב את הקטן יותר מן הגדול . א"ר אחוה בריה דר' זירא העולם הועלם הזה שם המפורש . משל למלך שעשה סעודה זימן אורחים כשאכלו ושתו אמרו לו תן לנו הרבות ורמחים ונשחק בהם נתן להם שבישתא דהדם והכו אלו את אלו ופצעו אלו את אלו . אמר המלך ומה אני נתתי לכם שבישתא של הדם כך עשיתם אילו נתתי לכם הרבות ורמחים עאכ"ו . כך אמר הקב"ה ומה אם שעה שהעלמתי מהם שם המפורש הם הורגים בבינוי אילו נתתי וגליתי להם שם המפורש עאכ"ו . עובדא הוה בחד אינתא פרסיא דאקרת ברה בהדא כלה מן שמא מפרשא שמעה שמואל אמר זיל אתקין ליה תבריבין . ר' הנינא הוה בידו שם המפורש כד אתי מידמך אמר אית הבא בר נש דמימסור ליה אמרין אית הבא עניני בר נחשון שלח בתריה ואתא . ועלל בריה ואיטער תחות ערמא . כד אתי מימסור עטיש ההוא ינוקא אמר אבוי פוק לך מן תמן את לא זכית למישמע מיניה לא

אסיפת אמרים

בפרוסס קסנס מממונו בל עולם (שם) : אפי' לדבר עבירה . פי' עניניס לשמס . וע"ד עס לעבוס לס' בפרו

מתנות כהונה

עדיין מימוס המטל : רבי לומר כו' . הזד למעלס לפסוק לס בכל שעה יפה : לדבר עבירה . על דלך שלמתו הז"ל בכל דרכיך

לעמו לפי' לדבר עניניס : רחבעם וירבעם בין ד"ד ובבע כו' : במלכות נגס' . ומפני לס יהעבב בין הבית : מה דהוה כו' . מס ניהיס בסוף יהיה : רבי לומר כו' . עד בעתו בלשס שעעות סובר הוא בלון : אהבת עולם כו' . כדמפרש בסמוך ניהיו שפקיס בבניינו בל עולס : פחדתו כו' . דבל העולס מלמן העלמת ניהעלם מדעתס יום המיתס : והנה טוב מאד . מעוד הוא לומיות מדס ועיין בל זה בב"ר פרשה ט' : אהבת עולם . דבל העולס לשון ותלך העלמה וכדמפרש והולך מהבם תינוקות : מבובד נקה ויפה דלך בעור : שבישתא דהדם . זעזועות מעני הדס : אינתא פרסיית . לשס מלמן פרס בקללה נעה בדבר ס' משס המפורש שמשה שמואל ואמר לה לך ותתקן לו שבישים של מממע בימות' דמ"ש יומא בפ' לומר לבס המעוה וכ"ג לומר זיל לתקון ליה : בך אמי מידמך כו' . בבבלי בעמו בימות לומר בעם בס בית בדמוי שממסור ע' שם המפורש שמלמו ים שם עניני כו' : שלח כו' . ר' חנילא בלה אחר עניני ובא ונבנס בעו בל עניני ובבמין לס בעמו שהם המשה וכבבא ר' חמלא למוסרו לו בהעבס לומו חיוק לו דלך מעלה לו מיס ואמר ר' חנילא לס לך משס לס לבס זבית לשמעו זאס לניך לס זבה לקבלו וביהושלמי נתן בהשם שמשה

משה

אבינו ועשה היום לילה שנא' (בראשית כח) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ודאי כבה השמש. רבנן אמרין השקיע הקב"ה גלגל חמה בלא עונתו ודבר עמו בצינעה. משל לאיהבו של מלך שבא אצלו לקיצים והיה המלך נזקק לכל בני המדינה בשבילו אמר כבו הפנסין והנרות כדי שאדבר עם אוהבי בצינעה כך הצניע הקב"ה את השמש שלא בעונתו ודבר עם יעקב אבינו בצינעה. עמדו דבורה וברק ועשו לילה יום הה"ד (שופטים ה) ותשר דבורה וברק בן אבינועם ביום ההוא וגו'. ר' פנחס ור' חלקיה בש"ר סימון ו' נסים נעשו באותו היום. בו ביום באו בו ביום שלחה אחריו ושלח הוא בו ביום עשו מלחמה בו ביום נהרג סיסרא בו ביום חלקו בזה בו ביום אבדו שירה שנא' ותשר דבורה וברק בן אבינועם ביום ההוא וגו': (יח) מה שהיה כבר הוא. רבי יהודה ור' נחמיה. ר"י אומר אם אומר לך אדם אפשר שהיה העולם כולו מים במים אמור לו כבר הוא אוקינוס כולו מים במים. ואשר להיות כבר היה וגו' אם יאמר לך אדם אפשר שהקב"ה עתיד לעשות ים יבשה אמור לו כבר היה לא כך עשה ע"י משה שנא' (שמות יד) ובני ישראל הלכו ביבשה וכתיב (שם) ואתה הרם את מטך וגו' וכתיב (שם) ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה אם יאמר לך אדם אפשר שאילו לא חטא אדה"ר שהוא חי וקיים לעולם אמור לו כבר הוא אליהו זכור לטוב שלא חטא הוא חי וקיים. ואשר להיות כבר היה אם יאמר לך אדם אפשר שהקב"ה עתיד להחיות לנו את המתים אמור לו כבר היה כבר החיה לנו את המתים ע"י אליהו וע"י אלישע וע"י יחזקאל. ר' אחא בש"ר חלפתא כל מה שהקב"ה עתיד לעשותו ולחדש בעולמו לע"ל כבר הקדים ועשה מקצת ע"י נביא בעה"ז. אני הוא שעתיד לעשות ים יבשה כבר עשיתי כן בעה"ז ואתה הרם את מטך וגו'. אני הוא שעתיד לפקד עקרות כבר הייתי פוקד ע"י אברהם שנא' (בראשית כא) וה' פקד את שרה וגו'. אני הוא שעתיד להחיות מתים כבר החייתי ע"י אליהו ואלישע ויחזקאל. אני הוא שעתיד לעשות מלכים שישתתו לכם כבר עשיתי לכם ע"י דניאל שהשתחוה נבוכדנצר לדניאל שנאמר (דניאל ב) באדין נבוכדנצר נפל על אנפוהי ולדניאל סגיד. אני הוא שעתיד לפקוח עורים לע"ל כבר עשיתי ע"י אלישע שנא' (מ"ב ו) ויפקח ה' את עיני הנער: (יט) והאלהים יבקש את נרדף. רבי הונא בש"ר יוסי אמר לעולם אלהים יבקש את נרדף. את מוצא צדיק רודף את צדיק והאלהים יבקש את נרדף. רשע רודף צדיק והאלהים יבקש את נרדף. רשע רודף רשע והאלהים יבקש את נרדף ס"מ יבקש את נרדף.

ר

מתנות כהונה

כמנהגו בהרבה מקומות: כבה השמש. כי (מכר"ם): אדה"ר. ולפי מלמדנו פעם סיס מי. גם השמש דרים מיבה להם כיבה וכן הוא בהדיא

אסיפת אמרים

בב"ר פר' ס"ה: רבנין אמרי נרש. ועיין בבראשית רבה ובפרקא המחיקו: מה שהיה שהפעל שהיה כו'. ק"ד שמעל הקב"ה יקום המיס: כולו מים במים. והמוקיום הוא נדול כמה וכמה פעמים מן העולם עד שהעולם כדמה בהמוקיום כבדול כלילותא במס' ע"ז נבי מלכבלדום מוקדון: ס"נ בויקרא רבה פ' כ"ו מקצת ע"י נביא בעה"ז אתי הוא שעתיד לעשות יס יבשה וכבר עשיתי כן בעולם ואתה כו': צדיק רודף לדיק. כדלקמן דוד לפני שמול: ס"נ צדיק מדף אם לדיק והמלכים יבקש וגו'. ובויקרא רבה מוסיף אפי' לדיק רודף רשע וס"נ בשנתעשר

כיצוה אתכם אותו תשמרו לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו אבל הצדיקים מוסיפין עליו ואין גורעין ממנו. א"ר יוסי ברבי הנינא מבאן שאין הבמה ניתרת אלא ע"י נביא ואליהו עומד ומקריב בראש הכרמל. א"ר שמלאי דברוירא א"ל (מ"ל יח) בדברך עשיתי את כל הדברים האלה. א"ר הנינא כתיב (ש"ב ו) ונאמן ביתך וממלכתך אימתי (תהלים קלב) אם ישמרו בניך בריתי וגו' ואם לאו (שם פט) ופקדתי בשבט פשעם וגו'. א"ר יודן גדולה היא היראה ששמים נתנו לישראל שלא נבראו אלא בזכות היראה הה"ד והאלהים עשה שיראו מלפניו. א"ר ירמיה גדולה היא היראה ששני ספרים שבתב שלמה לא חתבן אלא ביראה וה"ד בספר משלי (משלי לא) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל. ובסיפרא הדין כתיב סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא. רשב"ל הוה עליל בן המתגדר אגב ביה ר' יונתן אמר ליה היך מרי אמר אילין קרייא ומכר ליה ואילין קרייא מקרתה. כך נזר הקב"ה על העליונים שיהיו עליונים ועל התחתונים שיהיו תחתונים עמד משה ועשה עליונים תחתונים ותחתונים עליונים הה"ד (שמות יט) ומשה עלה אל האלהים (שם) וירד ה' על הר סיני. כך נזר הקב"ה על התחתונים שיאבלו וישתו ועל העליונים שלא יאבלו ושלא ישתו עמד אברהם ועשה עליונים אוכלים ושותים הה"ד (בראשית יח) והוא עומד עליהם תחת העץ ויאבלו. ובי אוכלין היו א"ר נתן נראין כאוכלין היו הראשון ראשון מסתלק. עמד משה ועשה תחתונים שאין אוכלים ואין שותין הה"ד (שמות לד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה. כך נזר הקב"ה על הים שיהא ים ועל היבשה שתהא יבשה עמד משה ועשה ים יבשה הה"ד (שם יד) ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה. עמד אלישע תלמיד תלמידו ועשה יבשה ים הה"ד (מ"ב ג) עשה הנחל הזה גבים גבים וגו'. כך נזר הקב"ה שיהיו השמים מקלסין אותו שנא' (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל. עמד משה ושיתקן שנא' (דברים לב) האזינו השמים ואדברה וגו'. כך נזר הקב"ה על השמש ועל הירח שיהיו מקלסין אותו שנא' (תהלים קיג) ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' מהלל כתיב. עמד יהושע תלמידו ושיתקן שנא' (יהושע י) שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון. כך נזר הקב"ה על קיץ שיהיה קיץ ועל ההרף שיהיה חורף עמד שמואל ועשה קיץ חורף שנא' (ש"א יב) הלא קציר חטים היום וגו'. עמד אליהו ועשה החורף קיץ שנא' (מ"א יח) אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי. כך נזר הקב"ה על היום שיהא יום ועל הלילה שיהא לילה עמד יעקב אבינו

אסיפת אמרים

שאין הבמה מיתרת. נסי מקום דכתיב ויבן שם מזבח (בראשית יב) ר' שמלאי ברוירא נרש. והוא שם מקומו: א"ל ובדברך סו'. מלמד כן להקב"ה: אם יעמדו כו'. פסוק הוא בתהלים סו' פ"ע סכי שהבטחת שהבטחתם ע"י כן הגבית הסף על הלוחות זה והכל כדי שילמדו מלפניו: אנא ביה. נראה דל"ל אנא ביה: איך מרי כו'. לפיך אמר מורי אלו הפסוקים ומכר לו בעצמו ואלו הן המקראות שמכר לו מעצמו: מקרתא הקרא מקרתו ונת"ל הגיה מכרתו: הראשון כו'. המעות שלפניהם נשאלתו לשאול כמשנה: מהלל כו'. ל' זוי מוסב על השמש וכיצה הוא עד לשקוטים לגו שכשוב כמגבע

לון מה טיבו של דם הזה שתוסס כך. אמרו לו דם פרים ואילים וכבשים שהיו שוחטין ומקריבין. הביא פרים וכבשים ואילים ושחט עליו ולא שתק ולא נח ולא עמד. מיד הביאן תלאן בגרדון. אמר לון אמרו לי מה טיבו של דם זה ואם לאו אנא מסרק יתכון במסרקא דפרזלא. אמרו לו הואיל והקב"ה רוצה לתבוע דמו מידנו נגלה לך. אמרו לו כהן ונביא ושופט היה מתנבא עלינו את כל הדברים האלה שאתה עושה עמנו ולא היינו מאמינים בו ועמדנו עליו והרגנוהו על שהיה מוכיחנו. מיד הביא פ' אלף פרחי כהונה ושחט עליו ולא נח. והיה הדם בוקע ועולה עד שהגיע לקברו של זכריה. ועוד הביא סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה ושחט עליו ולא נח באותה שעה בא אותו רשע וזעק על דמא ואמר ליה מה טב את ומה דמא דידך יתירא מדמי אילין בעי את דניבד כל אומתך בגינך. באותה שעה נתמלא הקב"ה רחמים ואמר ומה אם זה רשע בן רשע ואבזרי ועלה להחריב את ביתי נתמלא עליהם רחמים אנכי אנכי שכתוב בי (שמות לד) ה' ה' אל רחום וחנון וכתיב בי (תהלים קמה) טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו עאכ"ו. באותו שעה רמז הקב"ה לאותו דם ונבלע במקומו. א"ר יודן שבע עבירות עברו ישראל באותה שעה הרגו כהן ונביא ודיין ושפכו דם נקי וטמאו את העזרה ויום השבת ויה"כ היה: (בא) ר' יהושע פתר קרא במעשה העגל. מקום המשפט שמה הרשע מקום שעשה משה מדה"ד שנאמר (שמות לג) עברו ושובו משער לשער במהנה. שמה הרשע שמה כתיב (שם) ויגוף י"י את העם וגו'. ורוה"ק צווחת ומקום הצדק שמה הרשע מקום שצדקתים וקראתים אלוהות שנאמר (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם. שמה הרשע שם הרשיעו ועשו העגל שנא' (שמות לב) וישתחוו לו. ר' יהודה פתר קרא בשטים מקום המשפט שמה הרשע מקום שעשתה מדה"ד בשטים שנא' (במדבר כה) קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. שמה הרשע שנא' (שם) ויהיו המתים במגפה עשרים וארבעה אלף. ורוה"ק צווחת ואומרת ומקום הצדק שמה הרשע מקום שצדקתים בקלות של בלעם והפכתים לברכות שנא' (דברים כג) ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה. שמה הרשע שמה הרשיעו וזנו שנאמר (במדבר כה) וישב ישראל בשטים. ר' לוי ורבי יצחק. ר' לוי אמר ב' דברים ביד וב' דברים ביד דכתיב (איוב יב) אשר בידו נפש כל חי וגו' וכתיב (דברים לב) ותאחז במשפט ידי. וב' דברים בימין שנא' (שם לג) מימינו אש דת למו וכתיב (תהלים מח) צדק מלאה ימינך. א"ר יצחק אמר הקב"ה לנפש נפש כל מה שהחזקתי אותך וצויתי אותך ואמרתי (דברים יג) רק חזק לבלתי אכול הדם וגו' והרי יוצאת ונוזלת וחוטאת ועומדת במדה"ד יוצאה ממדה"ד והוטאת שנא'

מתנות כהונה

בפסוק בלע ה' ובפסוק מחטאת נגיליה ולקמן בפסוק מס רוח המובל: לא עמד. בגיכה ליג סכי ועיין שם: בגרדון בזמורה של לולן ועיין בערוך ערך גרד ובגיכה לק גרס ליה: מה טב כו'. מה לחם טוב לו דס שלך יפה יותר מדמם של אלו שהרגתי בשבילך וכי תרגיש לחם בג כו'. מה לחם טוב לו דס שלך יפה יותר מדמם של אלו שהרגתי בשבילך וכי תרגיש לחם מגחיך כל המומה בשביל דמך: במעשה העגל כו'. כל זה ביוקרת רבה פ' ד': שני דברים ביד. נס זה כוי"ל וכפ' קופטיס רבה: ועומדת במדת הדין. ביד שמעל מסיל מדת הדין

ד' יהורה בר' סימון בש"ר יוסי בר' נהוראי לעולם הקב"ה מבקש דמן של גרדפים מן הרודפים תיע לך שכן הבל נרדף מפני קין ולא בחר הקב"ה אלא בהבל שנא' (בראשית ד) וישע ה' אל הבל ואל מנחתו. נה נרדף מפני דורו ולא בחר הקב"ה אלא בנח שנא' (שם ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני. אברהם נרדף מפני נמרוד ובחר הקב"ה באברהם שנא' (נחמיה ט) אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם. יצחק נרדף מפני פלשתים ובחר הקב"ה ביצחק שנא' (בראשית כו) ויאמרו ראה ראינו כי היה ה' עמך. יעקב נרדף מפני עשו ובחר הקב"ה ביעקב שנאמר (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו. יוסף נרדף מפני אחיו ובחר הקב"ה ביוסף שנא' (שם פא) עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים. משה נרדף מפני פרעה ובחר הקב"ה במשה שנא' (שם קו) לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו. דוד נרדף מפני שאול ובחר הקב"ה בדוד שנאמר (שם עח) ויבחר בדוד עבדו ויקחהו ממכלאות צאן. שאול נרדף מפני פלשתים ובחר הקב"ה בשאול שנא' (שמ"א י) הראיתם אשר בחר בו ה'. ישראל נרדף מפני העכו"ם ובחר הקב"ה בישראל שנא' (דברים ז) בך בחר ה' להיות לו לעם סגולה. ר' אלעזר בר' יוסי בן זמרא אמר אף בקרבנות כן אמר הקב"ה שור נרדף מפני ארי עז מפני נמר כבש מפני זאב לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפים שנא' (ויקרא כב) שור או כשב או עז וגו': (כ) ועוד ראיתי תחת השמש מקום המשפט וגו'. רבי אלעזר וריב"ל אומרים מקום המשפט שמה הרשע מקום שסנהדרי גדולה יושבין והותבין דין של ישראל שמה הרשע. שנא' (ירמיה לט) ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך מקום שהותבין בו את ההלכות. שמה הרשע שם ישבו נרגל שראצר סמגר נבו שרסכים רב סריס נרגל שראצר רב מג וכל שארית שרי מלך בבל. מתלא אמר הן דתלה מרי זיינא קולבי רעיא תלה קולתיה. ורוה"ק צווחת ומקום הצדק שמה הרשע. מקום שנאמר בו (ישעיה ו) צדק ילין בה ועתה מרצחים הא עבידין קטולין שם הרגו את זכריה ואת אוריה. רבי יונתן בעא קמיה ר' אחא באיזה מקום הרגו את זכריה בעזרת ישראל או בעזרת נשים. א"ל לא בעזרת נשים ולא בעזרת ישראל אלא בעזרת כהנים ולא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל. בדם איל וצבי כתיב בהם בתורה (ויקרא יז) ושפך את דמו וכסהו בעפר. אבל זכריה הצדיק לא נהגו בדמו לא כדם איל וצבי אלא שפכוהו על האבנים דכתיב (יחזקאל כד) כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע שמתהו וגו'. כל כך למה להעלות חמה ולנקום נקם. ועל כך כתיב וזכור את בוראך בימי בחורותיך. את מוצא בשעה שעלה נבוזראדן להחריב את ירושלם רמז הקב"ה לאותו הדם שיהיה תוסס ועולה רנ"ב שנה מן יואש ועד צדקיה. מה עשו נרפו עליו כל עפר ועשו כל ערמה ולא נח והיה הדם תוסס ומרתיח. אמר הקב"ה לדמא דא ענתא דתיגבי דייתיקי דידך. כיון שעלה נבוזראדן וחמא יתיה אמר לון

מתנות כהונה

ד' למור מכן לא הניח רמיים לזה כמו שמניח על כל שאר החלוקות: ועוד רמיים. עיין כל זה בויקרא רבה פרשה ד': שהותבין התוך דמם כמו תמוך: כ"ג שר סכיס כו'. עד המרתיח עכו מלך בבל ופסוק הוא בירמיה סי' ל"ט: באיזה מקום כו'. עיין זה בתיכס רבה

שהם קרויים אדם שנא' אדם אתם לא כך העמדתי נביאים לעכו"ם שהם קרויים בהמה שנא' (יחזק ד) ובהמה רבה. ורבי יצחק אמר כי מקרה בני אדם ומקרה הבהמה לא כשם שמקרה אדם כך מקרה הבהמה. אמר הקב"ה לא כשם שגזרתי ואמרתי על האדם (ויקרא יג) וביום השמיני ימול בשר ערלתו. לא כך גזרתי על הבהמה שנאמר (שם כב) ומיום השמיני והלאה וגו': (כה) ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. מהו אין ר"נ ברבי יצחק אמר עשה לו נוי להתהיתו שלא יהיה מתבזה כבהמה. ר' ינאי ור' יודן הד אמר עשה לו מנעול ואפופרין כפוי עליו שלא יהא מתבזה כבהמה והד אמ' עשה לו כסתות לתחתיתו שלא יהא מצטער בשעת ישיבתו. ר' לוי ורבי אמי ה"א עשה לו קבורה וח"א עשה לו ארון. וח"א עשה לו ארון ותבריכין: (כו) הכל הולך אל מקום אחד וגו'. רבי אליעזר ור' יהושע. ר"א אומ' כל מה שברא הקב"ה בשמים ברייתו מן השמים. כל מה שברא בארץ ברייתו מן הארץ. מ"ט (תהלים קמח) הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים הללוהו כל מלאכיו וגו' עד הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיטור וגו' עד סוף כל המזמור. ור' יהושע אומר כל מה שברא הקב"ה בשמי' ובארץ ברייתו מן השמים. השלג אע"פ שכתוב בו (ישעיה נה) כי כשלג יאמר הוא ארץ אין ברייתו אלא מן השמים שנא' (ישעיה נה) כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים וגו'. ר' חייא בר יוסף אומר כל מה שבשמים ובארץ ברייתו מן הארץ. הגשם אע"פ שכתוב בו כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים אין ברייתו אלא מן הארץ. ומה טעם (בראשית ב) ואד יעלה מן הארץ. ר' יודן מייתי לה מן הכא הכל הולך אל מקום אחד וגו' רבי נחמן אמר אפילו גלגל חמה לא נברא אלא מן הארץ דכתיב (ישעיה ט) האומר לחרם ולא יזרח וגו': (כז) מי יודע רוח בני האדם וגו'. תני אהת נשמתן של צדיקים ואהת נשמתן של רשעים כולם עולות למרום אלא שנשמותיהן של צדיקים הן נתונות באוצר ונשמותיהן של רשעים מטורפות בארץ שאמרה אביגיל לדוד ברוה"ק (ש"א כה) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים. יכול אף של רשעים כן ת"ל ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. מטרונא שאלה לר' יוסי בר' חלפתא אמרה לו מה הוא דין דכתיב ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. אמר לה אלו נשמותיהן של צדיקים שהם נתונות באוצר שכן אביגיל אמרה לדוד ברוה"ק והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים וגו'. יכול אף של רשעים כן ת"ל ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. אמרה ליה ומה דין דכתיב ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. א"ל אלו הן נשמותיהן של רשעים שהם יורדות לגיהנם למטה שנא' (יחזקאל לב) ביום רדתו שאלה האבלתי בסתי עליו את תהום וגו': (כח) וראיתי כי אין טוב וגו' כי מי יביאנו לראות. מי יביאנו לדוד לראות במה שעשה שלמה. מי יביאנו לשלמה

מתנות כהונה — אסיפת אמרים

כי מקרה: מהו אין כו'. עיין כל זה בכ"ל פי"ז: (קן סני' כוי"ב). אחד וגו'. וסיפיה דקרא סכל ה"ג בכ"ל קטורה וה"ת עשה לו כו': הכל סיפ

הולך: האומר לחרם נרמז. ודייק מדכתיב לעיל מיניה המרנין מרן ממקומה ועמודיה יתפלמן המומר להרם לו דייק מדקאי לעמם מרם וכלי מרם סוף עפר מן המדמה ועיין כל זה בכ"ל

שנא' (ויקרא ד) דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה ונו' : (בב) אמרתי אני בלבי את הצדיק ואת הרשע ישפוט האלהים. ר' חנינא בר פפא אמר צדיק כרשע ישפיט האלהים. לפטים עולה לגרדון ור' עקיבא עולה לגרדון. ור' אמר צדיק ביד רשע ישפוט האלהים בורנוסרופוס הרשע דן את רבי עקיבא. וכשהרג טרבינוס את לוליאנוס ואת פפוס אחיו בלודקייא אמר להם אין אתם מעמם של חמו"ע ואני מבני בניו של נבוכדנצר יבא אלהיהם של חמו"ע ויציל אתכם מידי. אמרו לו חמו"ע כשרין היו והמלך נבוכדנצר היה מלך הגון וראוי היה לעשות על ידו נס אבל אנו בני אדם חייבין אנו למקום ואתה מלך חייב ואינך ראוי לעשות נס על ידך. ואנו מחויבי מיתה אם אתה הורגנו מוטב ואם לאו הרבה אריות ודובים ונחשים ועקרבים יש למקום שבני אדם נהרגין על ידיהם. ואם אתה הורגנו אינך השיב אלא כאחד מהם אלא שהקב"ה עתיד לתבוע דמנו מידך. אמרו לא הספיקו לזוז משם עד שבאו עליו דיופלי מרומי והוציאו את מוחו בנזירין (פירוש בבקעיות) : (בג) כי עת לכל חפץ ועל כל המעשה שם. לכל חפץ יש עת ולכל עת יש חפץ. ועל כל המעשה שם בהדין עלמא מה דאינש בעי הוא עביד ברם תמן דינא והושבנא : (בד) אמרתי אני בלבי על דברת בני האדם. על מדברות שהרשעים מדברים בהם בעוה"ז שהם מחרפין ומגדפין בעוה"ז והקב"ה משפיע להם שלום. כל כך למה לברם האלהים לברר להם מדה"ד של רשעים. ולראות שהם בהמה המה להם לראות ולהראות לעולם שהרשעים נמשלו כבהמה מה הבהמה נידונת בהריגה ואינה באה לחיי העוה"ב אף הרשעים כבהמות נידונין בהריגה ואינן באים לחיי העוה"ב. ד"א על דברת בני האדם על מדברות שהצדיקים מדברים בעוה"ז בסיגוף ובתעניות וביסורין וכל כך למה לברם האלהים לברר להם מדת צדקותם ולראות שהם בהמה המה להם לראות ולהראות לאו"ה היאך ישראל נמשכין אחריו כבהמה שנאמר (ירמיה לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אלא מה בהמה זו פושטת צוארה לשחיטה כך הצדיקים שנאמר (תהלים מד) כי עליך הורגנו כל היום ונו'. אלא המסרת הזה תהיה בידך כל העוש"ה מצוה פטור למיתתו דומה שלא היתה מדת צדקתו הסירה כי אם אותה מצוה והשלימה. וכל העובר עבירה פטור למיתתו דומה שלא היתה מדת רשעתו הסירה אלא אותה עבירה והשלימה. אלו ואלו הולכין שלימין אלו שלימין במדת צדקם ואלו שלימין במדת רשעם. ר' בון ור' יצחק. ר' בון אמר אמר הקב"ה לא כשם שהעמדתי נביאים מישראל שהם

מתנות כהונה

וחוטאת נלמוד תמיד ועין בויקרא רבה פרשה יומא נכונה : **אמרתי** לבי בלבי : **צדיק** כרשע יפפוס נרסי' : **פפוס** ולוליאנוס . עיין זח בפ' סדר תעמוד כילד (י"ח) : **דיופלי** פי' סערוך פי' פלוחים ורש"י פי' פרים : **בהדין** עלמא כו' . בעולם הזה מה פילוסופין בן מדם הוא עושה והרשעות נעשה לכל פם בעולם הבא יש דין והשבון לפני ממ"ש הקב"ה ולפון חפץ ועשה קדרים ועיין לקמן (ח' ו') וכלן דרש ג"כ מלם פם : **אמרתי** לבי בלבי על דברת : **מדברות** המנגנים פפם נוהגים בפם לפון מנהיג ודבר : **אלא** מה בהמה . כלומר לא זו בלמכין לתרגם אלא מה כו' וזהו כי מקרה בני מדם כמקרה הבהמה : **אלא** המסורת כו' . כלומר בלאו הכי שמעת תפרש הפסוק כך הזה מקרהו כמדם פלם וזה כמקרה הבהמה : **לא** כפם כו' . נתמיה :

והמצריים . וטוב משניהם את אשר עדן לא היה אלו אלף דור שעלו במחשבה להבראות . וכמה נמחו מהם רבי יוחנן בש"ר אליעזר בנו של דיה"נ אומר תתקע"ד דורות שנא' (תהלים קה) דבר צוה לאלף דור : (ה) ר' יהושע פתר קרייה בישראל בשעה שעמדו לפני הר סיני כיון שבאו לאותו מעשה לא הניח משה זוית בקרקע ההר שלא נחבט עליה ומבקש תפלה ורחמים על ישראל ולא נענה . ונזדווגו לו ה' מלאכי חבלה קצף ומשחית והשמד אף וחמה מיד נתיירא משה מהן . מה עשה נתלה במעשה אבות מיד הזכיר ואמר (שמות לב) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך . א"ל הקב"ה משה אבות העולם מה יש להם עלי אם באתי לדקדק אחריהם אני יש לי עליהם . אברהם יש לי עליו שאמר (בראשית טו) במה אדע כי אירשנה . יצחק יש לי עליו שנאמר (שם כה) ויאהב יצחק את עשו ואני שנאתיו שנא' (מלאכי א) ואת עשו שנאתי . יעקב יש לי עליו שאמר (הושע יב) נסתרה דרכי מה' . כיון שאמר (שמות לב) אשר נשבעת להם בך למען שמך באותה שעה נתמלא הקב"ה רחמים שנא' (שם) וינחם ה' וגו' . מיד נסתלקו ממנו ג' מלאכי חבלה קצף ומשחית והשמד ונשתיירו שנים אף וחמה ה"ד (דברים ט) כי יגרתי מפני האף והחמה . אמר לפניו רבש"ע יכול אנא מיקם בתרויהון סבול את חד ואנא חד ה"ד (תהלים ז) קומה ה' באפך וגו' . ומנין שעמד משה באחד מלאך חמה שנא' (שם קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית . על אותה שעה הוא אומר ושבח אני את המתים כנון אני וחבורתי : (ו) ר' שמואל בר נחמן פתר קרייא בדוד בשעה שבנה שלמה את בהמ"ק בקש שתרד אש מן השמים ולא ירדה הקריב אלף עולות ולא ירדה התפלל כ"ד תפלות ולא ירדה עד שאמר (דברי"ה ו) זכרה לחסדי דוד עבדך מיד ירדה שנא' (שם ז) וכבלות שלמה להתפלל והאש ירדה . ר' יודה ברבי לעיי ורבנן . ר' יודה בר לעיי אמר חיה דוד באותה שעה . ורבנן אמרין ארונו הביא . ולא פליגין מ"ד היה דוד באותה שעה הוא שדוד אומר בפיו (תהלים ל) ה' העלית מן שאול נפשי וגו' וכתוב אחד אומר ה' אלהים אל תשב פני משיחך דהוא קיים קדמך . ומ"ד ארונו הביא ה"ד זכרה לחסדי דוד עבדך . ועל אותה שעה נאמר ושבח אני את המתים וגו' כנון אני וחבורתי : (ז) ר' יהודה בר' סימון פתר קרייא ביחזקאל בשעה שעמד על הבקעה ואמר (יחזקאל לז) העצמות היבשות שמעו דבר ה' מיד ותקרבו עצמות עצם אל עצמו וגו'. אמר להם בתחלה אמרתי לכם (ירמיה ג) שמעו דבר ה' בית יעקב ולא שמעתם ועבשיו שמעתם בהייכם לא שמעתם במיתתכם שמעתם . על אותה שעה נאמר ושבח אני את המתים כנון אני וחבורתי : (ח) הכסיל חובק

מתנות כהונה — אסיפת אמרים

פכ"מ : חמשה מלאכי חבלה . עיין כל זה בשמות רבה פרשה מ"ד ובפרקים עקב רנסה : למען שמך . דכתיב נבעבורי להם בשמי : יכול אף אני . נתמיה וכי יכול אף אני לקום נגד שמיים : את המתים וגו' נרסי' . וסיפא דקרא מן המתים ועל זה אמר כנון, אני והחבורתי אשר מהנו נתיים עדנה ואין כוחינו לפני הקב"ה ככה תחנות שבכנר מתו : אלף עולות כו' . עיין כל זה בש"ר פ"ה ובמד"ר פרשה י"ד : לעיי הוא ביכולמלי כמו חילעי בבבלי : משיחך ג' נוכח זה שהוא עומד נגדך : המתים וגו' נרסי' . וסיפיה דקרא מן המתים וכלשון וכן בסוף הפסוק וכת"ל

ויענור מלכם לפניים וד' נרסים כך סיף בוי"ר : לאלף דור

לשלמה לראות במה שיהיה אחריו במה שעשה רחבעם :

פרשה ד (א) ושבתי אני וארא׳ה . ר׳ יהודה ור׳ נחמיה ורבנן ר״י אומר אלו הקטנים הנענזים בחייהן בעון אבותם בעוה״ז לע״ל הן עומדין בצד הגבורה של צדיקים ואבותיהם בצד הגבורה של רשעים והם אומרין לפניו רבש״ע כלום מתנו אלא בעון אבותינו יבואו אבותינו בזכיותינו . והוא אומר להם אבותיכם חטאו מאחריכם וחטאתיהם מלמדין קטיגור . ר׳ יהודה בר׳ אלעי בשם ריב״ל באותה שעה אליהו זכור לטוב יושב ומלמד סניגוריא ואומר להם אמרו לפניו רבש״ע אי זו מדה מרובה מדת הטובה או מדת הפורענות אמור מדת הטובה מרובה ומדת הפורענות מעוטה ונתנו בעון אבותינו אם מדת הטובה מרובה לא כ״ש שיבואו אבותינו אצלנו . אמר להם יפה למדתם סניגוריא יבואו אצלכם דכתיב (זכריה י) וחיו את בניהם ושבו ששבו מלירד לגיהנם והם ניצולין בזכות בניהם לפיכך חייב כל אדם ללמד את בנו תורה שיצילהו מגיהנם : (ב) ור׳ הנינא פתר קריה בהרוגי מלכות שהם באים להיי עוה״ב אע״פ שאינן מתודין . ר׳ בנימין פתר קריה בחניפי תורה סבורים כל עמא שהוא קריין ולית הוא קריין תנויי ולית הוא תנויי עטיף גולתיה ותפילין ברישיה והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם אמר הקב״ה עלי להפרע מהן שנא׳ (זכריה מח) ארור עושה מלאכת ה׳ רמיה : (ג) ורבנן פתרין קריה בעבו״ם והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם אמר הקב״ה עלי להתובח עמהם דכתיב (שם ג) נאלם הזק ה׳ צבאות שמו ריב יריב את ריבם . דניאל חייטא פתר קריה בממזרין אלו ממזרין עצמן . ואיזה זה זה הבא על הערוה והולידו זה מה הטא וזה מה איכפת ליה . א״ר יהודה בן פזי אפילו הממזר בא לעוה״ב דכתיב והנה דמעת העשוקים וגו׳ . אמר הקב״ה לפי שבעוה״ד הם פטולין אבל לע״ל אמר זכריה אנא חמיתא אלו כורסין שנא׳ (זכריה ד) ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגו׳ ושנים זיתים עליה וגו׳ . תרין אמורין חד אמר גולה וחד אמר גואלה . מ״ד גולה גולה שבבבל וגלה שבינה עמהם ומ״ד גואלה הוא פרוקה דכתיב (ישעיה מז) גואלנו ה׳ צבאות שמו וכתיב (מיכה ג) עלה הפורץ לפניהם וגו׳ : (ד) ושבח אני את המתים שכבר מתו אלו דור אנוש ודור המבול . מן החיים אשר המה חיים עדנה אלו המדומיים והמצריים

אסיפת אמרים

סיס מן סעזר (מכ״ס) : אנא חמיתיה . פי׳ מני ליתי כל יכרמל . מגו פי׳ כולו : כוכבון פי׳ זכר פסול (מ״כ כוי״כ) : לפניהם וגו׳ . כיציס דקנק ועכור

מתנות כהונה

פי״כ : **מי** יודע : **באוצר** בלשון המיים : **ושבתי** אני ואמלוך : **מאחריכם** אחר מיתתכם : **אמרן** לפניו רבש״ע גרסי׳ . וביקנוס סנירסא בסמיות לשבח : **שאינן** מתודין . מפני

מיקוף הפעם : **בחניפי** תורה סוגן בני אדם שמרמין עצמן כאילו הם בני תורה ואינם כלום : ס״ג **סבורים** כל עמא וע״ל (ה׳ ג) ופי׳ כל העם סבורים שהוא קריין כלומר בעל מקרא ואינו בעל מקרא הו סבורים שהוא תנוי פירוש שונה משניות ואינו כלום : **עטיף** גלותיה נרסי׳ . ופירוש הולך משוכף בגלימו כתלמיד הכם ועיין כל זה בפ׳ כי תצא : **דניאל** חייטא כו׳ . עיין כל זה בויקרא רבה סוף פ׳ ל״ב : ס״ג **אלו** ממזרין עצמן . ועיין בויקרא רבה : **וזה** ממזר העולד מתי מיכפת ליה . כלומר מה בפשעו ומה העלמו מיכיח לאחר לעזוב בקהל : ס״ג **אלו** כורסין בגמרא והכא כו׳ . ועיין זה במדרש הזיח (ד׳ ו׳) ובויקרא רבה פרשה ל״ג ופ׳ ל״ד : **ושבח** : **אלו** הסדומיים . **מהו** מחמיכם מיס הרבה : **וטוב** ממיתים . במקע״ד כו׳ ע׳ כנ״ל

עון עמך וגו' . ואף הקב"ה אמר חביב עלי מלא קמצו של עני מנחת נדבה טמלא חפנים של כה"ג קטרת הסמים למה שזו באה בפרה וזו אינה באה כפרה דכתיב (ויקרא ג) ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' : (יב) ושבתי אני ואראה הבל תחת השמש זו אידרתו של מלאך המות : (יג) יש אחד ואין שני יש אחד זה הקב"ה שנא' בו (דברים ו) ה' אלהינו ה' אחד . ואין שני שאין לו שותף בעולמו . גם בן ואח אין לו אח אין לו בן מאין יש לו אלא שחבב הקב"ה לישראל וקראן בנים שנא' (שם יד) בנים אתם לה' אלהיכם וקראם אהים שנא' (תהלים קכב) למען אחי ורעי . ואין קץ לכל עמלו לכל מה שעשה בששת ימי בראשית . ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה לא להדבק בדרכיו אם אין הצדיקים עומדים ומסגלין מצות ומע"ט לפניו אין זה הבל שברא הקב"ה בעולמו . דבר אחר יש אחד זה אברהם שנא' (יחזקאל לג) אחד היה אברהם . ואין שני שאין לו בן וזו ' גם בן ואח אין לו בן ואח לא היה לו בשעה שירד אל הכבשן . ובשעה שא"ל הקב"ה קח נא את בנך את יחידך לא ראה שיש לו בן . בשעה שא"ל לך לך מארצך לא ראה שיש לו אח . ואין קץ לכל עמלו ממצית ומע"ט . ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה לא להדבק בדרכיו שכל מי שאינו עושה כמותו גם זה הבל . ד"א יש אחד זה שבט לוי . גם בן ואח אין לו בשעה שא"ל משה (שמות לג) עברו ושובו משער לשער וכתיב (דברים לג) האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר וגו' . ואין קץ לכל עמלו במלאכת המשכן . גם עינו לא תשבע עושר אלו הקרבנות . ולמי אני עמל לא להדבק בדרכיו כל מי שאינו עושה כמותו גם זה הבל וענין רע הוא . ד"א יש אחד זה יצה"ר . ואין שני שאין לו בן וזו בעבירה . גם בן ואח אין לו בשעה שהולך אדם לעבור עבירה אינו רואה שיש לו בן שימות בעינותיו ואינו רואה שיש לו אה שיתבייש הימנו ולהתגנות בו . ואין קץ לכל עמלו במעשיו הרעים . גם עינו לא תשבע עושר אלו מעשיו הרעים . ולמי אני עמל שלא להדבק בדרכיו ומי שאינו עושה כן גם זה הבל . ד"א יש אחד זה גביני בן הרסון . ואין שני שאין לו בן וזו . גם בן ואח אין לו שהיה יחיד לאמו . ואין קץ לכל עמלו ממה שהניח לו אביו . גם עינו לא תשבע עושר שהיה סומא באחת מעיניו . ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה אמרו בשעה שמת אביו אמר לאמו הראיני כל בכף והב שהניח לי אבא אזלת וחמיית ליה הד בורא דדינרי והות קיימא היא מן דין סיטרא והוא מן דין סיטרא ולא חמון דין לדין . ר' לוי בשם ר"ל אמר יום שמת נביני בן

מתנות כהונה

מי נתכעס וכי לא תנחמנו בעלמינו גרמנו לנו זאת : שזו גם כפרה . עיין זה כויקרא רבה : ושבתי : אידרתו נכו והגלו כלשכ בלבנותו וכל"ח כשם ג"ל גרם לידלנו : יש אחד . תח מין לו ל"ל מחוה והכוה כנם זו וכ"ב כן מיתין לו : אין זה הבל . בתמיה : בשלאכת המשכן . שמשה היה המעוה והנזכר : עושר . אלו מעשים הרעים ולמי אני עמל בלא להדבק בדרכיו ומי שמיעו שפה כן גם זה הבל ועיין ניקום : אזלת כו' . פלכה והכוה לו כוה על דינרין וספה

אסיפת אמרים

וכ"ו כת לשכם מכו כבשרם והו"ק והכן : ונפש . כוה לשון נתן ופו מבנין שנתכ שני (ויק"ר כה"ר) : אדרת של מ"ה . שכה שרוב כי מלאשים וכן כוה בזוהר . תם שחרב לא שלא שלא האחלף מן וכבוא שנה ושחרב וב"ר ל"ו) . שיש"ר שם ושרשם כתורת מ"ם (ו"מ) : יקראן בנים . שכה דכ"ר יש לו בן ואם . ונרשם דפ"ם יש אחד ואין לו שני גם בן

חובק את ידיו . מלה"ד לשני בני אדם שהיו יגעין בתורה אחד יגע והשביח ואחד יגע ופירש . זה שהיה יגע בתורה ופירש רואה את זה שהשביח עומד בצד חבורה של צדיקים והוא עומד בצד חבורה של רשעים מיד חובק את ידיו ואובל את בשרו : (ט) טוב מלא כף נחת . טוב מי שהוא שונה הלכות וגיל בהם ממי שהוא שונה הלכות ומדות ואינו חוזר וגיל בהם . מתלא אמר טבא חדא ציפרא כפותא מן מאה פרחיין . ורעות רוח רעותיה דיהוי מיתקרי מרי מכילאן . ד"א טוב מלא כף נחת טוב מי שהוא עושה צדקה מעוטה משלו ממי שהוא גוזל וחומס ועושק ועושה צדקה גדולות משל אחרים . מתלא אמר נייפה בהזורין ומפלנא לבישייא (פירוש נואפת בתפיחים שלוקחת בשברה ומחלקתן להולים) . ורעות רוח רעותיה מיתקריה בר מצוותא . ד"א טוב מלא כף נחת טוב מי שיש לו עשרה זהובים ונושא ונותן ומתפרנס בהם ממי שהוא נוטל ממון של אחרים ומפסידו ומאבדו . מתלא אמר לא מיסתייה מובד דידיה אלא דאחרינין מובד דידיה ודלא דידיה . ורעות רוח רעותיה די יהוי מיתקרי פרנמטיוטא ד"א טוב מלא כף נחת טוב מי שהוא שוכר גנה ואוכל פירותיה ממי שהוא שוכר גנות הרבה והוא מבייר (פירוש מבטלן ומאבדן) . מתלא אמר . דאגיר גנא אבל ציפרין דאגיר גנייאן אכלין ליה ציפרין . ורעות רוח רעותי מיתקרי מרי איכייאן : (י) א"ר יעקב בר' קוזשאי טוב מלא כף נחת לעוה"ב ממלא הפנים עמל ורעות רוח בעוה"ז . הוא היה אומר יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז ויפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב שהעוה"ב אינו בא אלא מכח העוה"ז . א"ר חייא בר אבא טיב מלא כף נחת זה יום השבת ממלא הפנים עמל ורעות רוח אלי ששת ימי המעשה . דאמר ר' חייא בר אבא אין ישראל נגאלין אלא בזכות שבת שנא' (ישעיה ל) בשובה ונחת תושעון בשובת ונייה תושעון . ורעות רוח רעותיה דמיתקרי לעי ונגיס . א"ר ברכיה טובה דריסה שדרס הקב"ה בארץ מצרים שנא' (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה ממלא הפנים ממלא הפניהם פיח כבשן למה שבזו היתה גאולה ונגאלו ובזו של פיח הכבשן לא נגאלו : (יא) רבי יצחק פתר קרייא בשבט נר ושבט האובן שבאו לארץ ישראל וראו כמה בית זרע יש בה כמה בית נטע יש בה אמרו טוב מלא כף נחת בא"י ממלא הפנים עמל בעבר הירדן . וחזרו ואמרו מה לא אנן נרמינן לן לא אמרין אנן (במדבר יד) יותן את הארץ הזאת לעבדיך . א"ר יצחק כתיב (ויקרא עו) וכסה ענן הקטרת הכסוי הזה אין אנו יודעין מהו עד שבא דוד ופירשו שנא' (תהלים קה) נשאת ענן

מתנות כהונה

ונפ"ת ממק בסוף הספוק כנון ומפ כ' ונכפי יפנו : הכסיל תוכף כו' : ופירש פיכם מפ עלמו מן הסורס : טוב מלא כף נחת : טוב מי שמוש מוגה כו' . עיין כל זה בויקרא רבה פ' נ : ממי שמוש עמל כו' . עיין בויקרא רבה : ס"ג ב זכות שבת וס"ג בויקרא רבה ושוד דממרי' בפס' שיכופין מלא יכוף מפיח לא בפנפ ולא בערב שבת : לעי ונגיס . יגע ומוכל ומרבה תמלאם בספר הזה וכך פי' הערוך : חזרו ואמרו מה . כלומר מה עלינו לעשות ועל

אסיפת אמרים

דור . וסיפ מיפנס לכ"ו דוכות . (מ"כ נכ"ב) : ובדות . כגון מילי דשכות (מסכ"ס) : דריסה . דרס קף מלשון קף רגל . נחת לשון יכידס שיכד ודלכס (שם) : אר"י כו' . עד ונו' תינו בוי"ר ומיפ"ת על וי"ר נגלאס דסך מכ"י ע"ל מאר מיפנס בשם בשכס וכ"י

לעצמו . את מוצא כשבא משה וברך את ישראל לא שרתה שכינה על ידו וכשבאו שניהם וברכו את ישראל מיד שרתה שכינה על ידיהם ה"ד (שם ט) ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם בירכו את ישראל ואח"כ וירא כבוד ה' שרתה שכינה על ידיהם . א"ר זעירא משפחות זמשפחות הם . משפחת סופרים מעמדת סופרים בני תורה מעמדת בני תורה עשירים מעמדת עשירים . אתיבון והא זרעית זרעיתא פלונית דמטת ופסעת . אמר לון ומי בתי' לא לעולם ינתק לא במהר' ינתק כתי' אין אתקשי עלנא מתפסיק מעותרא . היינו דאמר בר קפרא אם לא הוא בא בנו אם לא בנו בא בן בנו : (טו) טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל טוב ילד מסכן וחכם זה יצ"ט . ולמה נקרא שמו ילד כי אין מזדווג לאדם אלא מבן י"ג שנה ולמעלה . ולמה נקרא שמו מסכן שאין הכל שומעין לו . ולמה נקרא שמו חכם שהוא מלמד את הבריות לדרך ישרה . ממלך זקן וכסיל זה יצה"ר . ולמת קורא אותו מלך שהכל שומעין לו . ולמה קורא אותו זקן שהוא מזדווג לו מילדותו ועד זקנתו . ולמה קורא אותו כסיל שהוא מלמד לאדם לדרך רעה . אשר לא ידע להזהר עוד שאיני יודע כמה צער וכמה יסורין באין עליו והוא אינו נזהר מהם . כי מבית הסורים יצא למלוך דהוא מכשכש לברייאתת בימין ביני סריאתה . כי גם במלכותו נולד רש במלכות יצ"ט נולד רשיתו של יצה"ר . ד"א טוב ילד מסכן זה אברהם ממלך זקן וכסיל זה נמרוד . מה הוא (מלכים יד) אל עמק שוה ששם השוו וקצצו ארזים ועשו לו בימה גדולה והושיבוהו עליה למעלה והיו מקלסין לפניו ואומרים (שם כג) שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו . כי גם במלכותו נולד רש במלכותו של אברהם נולד רשותו של נמרוד . ד"א טוב ילד מסכן זה יוסף . וחכם שבחכמתו החיה כל העולם כולו ברעב . ממלך זקן וכסיל זה פוטיפר כמת נסים ראה על ידו ולא נזהר . כי מבית הסורים יצא למלוך מבית נירריתו של פרעה יצא מלך שנאמר (שם מא) אני פרעה ובלעדיך לא ירים ונומר : (טז) ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש אלו מעשיהם של צדיקים . מה גרם להם להיות חיים שמהלכין תחת השמש עם הילד השני זה יצ"ט : (יז) אין קץ לכל העם לכל אשר היה לפניהם . אין קץ לכל הדורי שאיבד יצ"ה גם האחרונים לא ישמחו בו שנשמעין לו : (יח) שמור רגלך כאשר

מתנות כהונה

פסקתה פלוני שמעה ידיעה מן העומר ופסק העומר : אין לה קצי . לא הוה מקשה ורש לכבו מתפסק מן העומר : עלנא ר"ל עלינו כלומר מתגלה על בני הורה ובא"ל הגיה לתקשי עליו : ר"ג אם לא הוה בא בנו . פי' לא הוה לה בת למדה הקומי יבא בנו כו' כמו שדרשו חז"ל בגלל הדבר הזה נגלל שמוזר בעולם : טוב ילד : ר"ג לדרך רעה תמר לה ידע להזהר עוד שמיט יודע ממש כו' . ועיין מזה לקמן בפסוק (ט' יג) : דהוא מכשכש כו' . בת על הבריות בלם ובנתם בזה שבת מן הקיום : רשיתו לבון ולהם לון כל : השוו כל העולם השוו דעתם לעשם חמה : ולא נזהר . שאחר כל זאת המתין עליו לשמשו : נירריתו נגלה ר"ל סילוקו לשון ירת בחסורים וביה מקן גרס ומניח החסורים : ראיתי לא כל המייס : ר"ג הילד השני זה העומד תחת השמש כו' . נעויר"ן שמה קולטים עם סילר העומד : שמור רגלך בשפורשתו

אסיפת אמרים

פאחד שנתקיים בעזיהו (מדר"ש בשם ג"ה): מכשכש כו' . שבא בקול ומכשכש בקול פסיקים (מדר"ש) : ג"ש שמועתו ומשים לבריות מיד בלאחו ממקום שעיומם (מכר"ם) : נירריתו . שנגרר ונים פרעה

בן חרסון נולד בלשאצר סנטרא דבבל: (יד) טובים השנים מן האחד. טובים השנים שהם יגעין בתורה מן הא' שיעוסק זה לעצמו וזה לעצמו. כי אם יפולו האחד יקים את חבירו שאם שבח הלכה אחד מהם חבירו מחזיר ההלכה. וההוט המשולש לא במהרה ינתק זה הרב שהוא מחזיר להם טעיתן. ד"א טובים השנים מן האחד טובים השנים שהם נושאין ונותנין בפרקמטיא מן האחד זה לעצמו וזה לעצמו. כי אם יפולו שאם יפול ויסתבן אחד מהן חבירו מעמיד. וההוט המשולש כך אינון תלת. ר"מ כד הוה חמי הד נפיק לאיסטרטא הוה צוח ליה זיל שלם עלך מרי מיתה. תרין הוה צוח לון שלם לכון מרי קטטה. תלת צוח לון שלם לכון מרי שלמא. ר' יוחנן אמר בה תרתין. ר' יוחנן אמר טובים השנים איש ואשתו מן האחד זה לעצמו וזו לעצמה. והחוט המשולש זה הקב"ה שהוא פוקדן בבנים. ר' יוחנן אמר בה הורי טובים השנים זה עמרם ויוכבד. אשר יש להן שכר טוב בעולם זה משה שנקרא טוב שנא' (שמות ב) ותרא אותו כי טוב הוא כי טוביה שמו שנולד מהול. ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן. ר' יהודה אומר זה דוד ובת שבע. והחוט המשולש זה נתן הנביא שאמר לה לבת שבע (מ"א א) ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך וכשבאו אצל דוד הסבים עמהם ואמר (שם) והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי וגו'. ור' נחמיה אמר טובים השנים זה יהוידע ויהושבע. מן האחד זה לעצמו וזה לעצמו. והחוט המשולש זה סנהדרין שהסביבו עמהם ה"ד (דניאל ג) ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר וגו'. ורבנן אמרי טובים השנים זה מרדכי ואסתר. מן האחד זה לעצמו וזו לעצמה. והחוט המשולש זה אחשורוש שהסבים עמהם וגזר ואמר (אסתר ח) ואתם כתבו על היהודים וגו'. ר' לוי בר המא בש"ר הנינא אמר טובים השנים שתלו מרדכי ואסתר מן האחד שתלה יוסף. שאלו נעשו נסים על ידיהם לכל ישראל וזה לא נעשו נסים על ידו. והחוט המשולש זה הקב"ה למעלה מבולן שהפיל שונא דכתיב (שם ז) ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וגו'. א"ר יצחק טובה פרשה שנאמרה ע"פ שנים מפרשה שנאמרה ביחיד. בשנים שנא' (שמות יב) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם וגו'. מפרשה שנאמרה ביחיד שנא' וידבר ה' אל משה לאמר. והחוט המשולש (ויקרא יח) וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם לבניו לאלעזר ולאיתמר. תני ר' חייא לאמר אליהם לאלעזר ולאיתמר והם לאמר לכל ישראל. ד"א טובים השנים זה משה ואהרן. מן האחד זה לעצמו וזה לעצמו

אסיפת אמרים

כן חמת שלו תין לכם שני כדכתיב ומי כעמך ישראל. (מדרש ג' ל' כפם נגיל ל'): שחיה. לכתו: שחלה. שב כפ"ם ע"ם שמעון שב כהלומות כוכיון אחר כפם וכוח פיהו לעשה לפי שבהלומות כוכיון כהם מוכן ל"ם וכגלות. ולכך טוטים כפנים שבשלו כגזירם מן כהמתר

מ'. כפסיס לוחם אחד יוצא יחידי לדרך היה אומר לו אל תירא כדרך יחידי מתחייב בנפשו: מרי שלמת שלם יהיו הפנים יבא בשלום ויכריע ביניהם: טוב הוא טוטריקון טוביה: הסבים עמהם. דוד הסנהדרין עם נתן וגד שבע: והא זרעית. נכ

מתנות כהונה

היא עומדת בלד זה על הכלי והוא מלד אחר על הכלי ולא רצו זה עם זה מכני נוסה על כוב דיכרון: סנטרא ביטר ומיכל ומלכי בהוא לקח כל לותו מרון יקון לך הכל גדול מזה: טובים הסנים: מה זר להם בעותן. נמה שכן טוענין הוא מחזיק על דרך הלצה: כך הוא חמי נפיק לאיסטרטא הוה צוח ליה זיל שלם עלך בעל מות כלומר הכולך בדרך יחידי מתחייב בנפשו: מרי שלמת שלם יהיו הפנים יבא בשלום ויכריע ביניהם: טוב הוא טוטריקון טוביה: הסבים עמהם. דוד הסנהדרין עם נתן וגד שבע: והא זרעית. נכ

ענין רע שהיה בידם . וקול כסיל ברוב דברים שאמרו (שמות ה) מי ה' אשר אשמע בקולו וגו' . ד"א כי בא ההלום ברוב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על סיסרא ברוב ענין רע שהיה בידו . וקול כסיל ברוב דברים שנא' (שופטים ד) והוא לחץ את בני ישראל וגו' . ד"א כי בא ההלום ברב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על סנחריב ברוב ענין רע שהיה בידו . וקול כסיל ברב דברים שחירף ונידף שנא' (ישעיה לו) מי בכל אלהי הארצות האלה אשר הצילו את ארצם וגו' . ד"א כי בא החלום ברב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על שבט יהודה ובנימין ברוב ענין רע שבידן שנא' (ירמיה ה) כחשו בה' . ד"א כי בא החלום ברב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על נ"נ על שאמר (דניאל ג) ומן הוא אלהא די ישיזבנכון מן ידי . ד"א כי בא החלום ברב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על בלשצר ברוב ענין רע שבידו דכתוב (שם ה) אשתיו חמרא ושבחו לאלהי דהבא וכספא וגו' וכן את מוצא בפרעה שנא' (בראשית מא) ויהי מקץ שנתים ימים וגו' . אמר פרעה מי מתקיים על מי אני על אלהי או אלהי עלי לא אנא מתקיים על אלהי ה"ד ויהי מקץ שנתים ימים וגו' . וכן את מוצא באחשורוש א"ר יהודה בר' סימון כל הלילה היה אחשורוש רואה המן עומד על גביו וחרבו שלופה בידו ומעביר פורפרין מעליו וכתרו מעל ראשו ומבקש להרגו והוה מתער ואמר מה הלמאה דין היזווא הוא דין . עד היכן עד דאתא צפרא . אמר המלך מי בחצר א"ל הנה המן עומד בחצר אמר הא הילמא . כי בא ההלום ברוב ענין והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו ולחבריו . כתיב (תהלים ז) ולו הכין כלי מות חציו לדולקים יפעל מהו לדולקים אמר ר' אלו רשעים שמשליכין דלק עליהם . ר' יעקב דכפר חנן אמר אלו שהציתו את האור בחורבן ביהמ"ק . ורבנן אמרי אלו רודפיהם של ישראל דכתיב (ירמיה ד) על ההרים דלקונו . (תהלים ו) ויאמר המן בלבו הרשעים ברשות לבם שנא' (בראשית כו) ויאמר עשו בלבו (מ"ל יב) ויאמר ירבעם בלבו אבל צדיקים לבם ברשותם דכתיב (ש"ל ח) והנה היא מדברת על לבה (שם כו) ויאמר דוד אל לבו (דניאל ח) וישם דניאל על לבו . דומין לבוראן שנא' (בראשית ח) ויאמר ה' אל לבו . ר' לוי ורבנן ר' לוי אמר הן הושבין רעות בלבבם ואני טובות בלבי . הן חושבים רעות בלבבם ואני דן אותם בלבבם שנא' (תהלים נו) תרבם תבא בלבם . ויאמר המן בלבו מיד השיב המן ואמר יביאו לבוש מלכות י א"ל הרבה לבושין יש לך אלא לבוש מלכות אותו שלבשת ביום שמלכת . וסוס אשר רכב עליו המלך . א"ל הרבה סוסים יש לך אלא אותו הסוס שרכבת ביום שמלכת . ואשר נתן כתר מלכות בראשו ביון שהזכיר לו את הכתר נשתנו פניו אמר הא מטיא ענתיה הה"ד כי בא החלום

מתנות כהונה

ענין בסכיל רוב מעין רע : ס"ג סיסרא כו' . עד ברוב דבריס שנא' כו' ודלמו חז"ל מהו בחזקה במדופין ונידופין : שנתים ימים וגו' נרסי' . ועיין ירמ פרשה מקץ : פורפורין לבוש מלכות : והוא מתער . ניער מפניו : חיזוא כו' . לין זה כי שם מרקח שמלטין לחומו מן הסמים : עד היכן . היה כך מטולטל בדעתו עד שבא הנוקר : הא מילמא . הרי זה הלומני שלילני כלילה ועיין זה במגילת לסמר בפסוק בלילה ההוא : דלק שריפה שם : הא מטיא ענתיה

כאשר תלך אל בית האלהים . תני לא יבנס אדם להר הבית במעות צרורות בסדינו ובאבק שעל רגליו ובפונדתו ההגורה לו מבהוין המד"א שמור רגלך כאשר תלך וגו' . ר' יוסי בן יהודה אומר (תפתר ד) ויבא עד לפני שער המלך כי אין לבוא אל שער המלך וגו' ומה לכבוד מלך ב"ו לא יעשה כן לכבוד מ"ה עאכ"ו . ר' אדא בר' שמעון בש"ר נתן לעולם לא יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ט"ט (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה' . ר' אומר לעולם אל יתפלל אדם וצריך לנקביו שנא' (עמוס ד) הכון לקראת אלהיך ישראל . א"ר אלכסנדרי כתיב שמור רגלך ר' קרוצפי בש"ר יוחנן אמר שמור רגלך מן הטיפין שבין רגליך . באשר תלך אל בית האלהים תהיה טהור הד"א בדקין אבל בגסין אם יכול לסבול יסבול . א"ר אבא (תהלים ה) יהי מקורך ברוך בבית מקוראך תהיה ברוך . יהיה מקראך לקבר ברוך . שמעון סיכנא איש עיצה היה חופר בורות שיחין מערות בירושלים . אמר לר' יוחנן בן זכאי אני גדול כמוך . א"ל למה . א"ל שאני עוסק בצרכי רבים כמוך . אמר אם אדם בא לידך לדין או לשאלה אתה אומר לו שתה מן הבור הזה שמימיו זכין וצונן . או אם שאלה לך אשה על נדותה אתה אומר לה טבלי בבור הזה שמימיו מטהרין וקרא עליו פסוק זה וקרוב לשמוע מתת הכסילים זבח כי אינם יודעים לעשות רע . הונא בר גניבא אמר הביבה קרית שמע בעונתה מאלף עולות שהכסיל זובח למה כי אינם יודעים לעשות רע הכסיל אינו יודע להפריש בין נדר לנדר מנין מיפתה . ר"ש בן חלפתא אמר חלש למעלה וגבור למטה מי נוצה העליון . כל שכן שעליון חי העולמים שהוא הגבור למעלן ואתה למטן וקדמך הכתוב כי האלהים בשמים ואתה על הארץ וגו' :

פרשה ה (א) כי בא ההלום ברב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על דור המבול ברב ענין רע שהיה בידם . וקול בסיל ברב דברים ברב דברים שהוציאו מפיהם ואמרו (יהוש כד) מה שדי כי נעבדנו וגו' . ד"א כי בא ההלום ברב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על דור הפלגה ברב ענין רע שהיה בידם . וקול בסיל ברב דברים שאמרו (בראשית יא) ונעשה לנו שם וגו' . ד"א כי בא החלום ברוב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על הסדומיים ברוב ענין רע שהיה בידם . וקול בסיל ברוב דברים שאמרו נשבח תורת הרגל מבינותינו הה"ד (תהלים לג) ותשבח כי רגל תזורה וחית השדה תדושה . ד"א כי בא החלום ברוב ענין כל חבלים ויסורין שהביא הקב"ה על המצריים ברוב ענין

מתנות כהונה

באפונדתו חגורתו . ועיין מזה בירושלמי סוף פ' הרואה : **הכון** לקראת אלהיך . בירושלמי דפ' היה קורא מסיים התכוון לקראת אלהיך : בדקין במימי רגליו : **בגסין** הולאת הריעי ממש בירושלמי ולפיכך אם יכול לסבול יסבול : בירושלמי בפרק היה קורא מוכח דה"ג בבית מקדשך תהיה בכוך כלומר בבית הכנסת שהם קטנים וקולטין ומתפללין לה' וה"ג בירושלמי יהי מקורך בכוך בכפתה נקרא לא בית התפלה תהיה בכוך ודכ מקורך כמו מקורכך : **מקראך** לקבר . כפתה נקרא לקבר כפתה תהיה בכוך כלומר נקי מן החטא : **וקרא** עליו כו' . כלומר היא יודע בין טוב לרע בין מסור לעמיתו בין זכאי להייב כדלקמן אצל לבר : **וקדמך** הכתוב נגסי' . פי' לשעה"ז שקל ומומר זה ניתן לדחום מעליהם לשעה"ב מלמעלה בכתוב בלדיק : **מיפתה** עיין זה בירושלמי בכה פ' לץ : **חבלים** גם החטוס דהם נוטריקון כי החבלים נרוב ענין

יהושע מילא בסלע משתוקא בתרין כאבן טבא . אמר רבי סמא דמילתא משתיקא בדתנינן המן באבות שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה : (ד) כי ברב חלומות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא . אמר ר' אם ראית חלומות קשין והזיונות קשין והפוכין או שאת מתיירא מהן קפוץ לשלשה דברים ואתה ניצל מהן דאמר ר' יודן בשם רבי אליעזר שלשה דברים מבטלין גזירות רעות ואלו הן תפלה צדקה תשובה . ושלשתן בפסוק אחד הה"ד (דה"ב ז) ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו ויבקשו פני וישובו מדרכיהם הרעים ואני אשמע מן השמים ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם . ויתפללו זו תפלה . ויבקשו פני זו צדקה המד"א (תהלים יז) אני בצדק אחזה פניך . וישובו מדרכיהם הרעים זו תשובה . ואח"כ ואני אשמע מן השמים וגו' . ר' מונא אמר אף התענית שנא' (שם כ) יענך ה' ביום צרה . ר' חייא ור' יוסי אומר אף שינוי השם ושינוי מעשה . וי"א אף שינוי מקום דכתיב (בראשית יב) לך לך מארצך . שינוי השם מאברתם אבינו שנא' (שם יז) ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם אברם אינו מוליד אברהם מוליד שרי אינה יולדת שרה יולדת . שינוי מעשה מנינוה שנא' (יונה ג) וירא אלהים את מעשיהם . רבה בר מחסיא וחמא בר גוריא אמרי יפה תענית להלום כאש לנעורת . א"ר חסדא ובו ביום . א"ר יוחנן ואפי' בשבת . וכן את מוצא בחזקיה מלך יהודה בשעה שחלה חזקיה אמר הקב"ה לישעיה לך אמור לו (ישעיה לח) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה . א"ל חזקיה לישעיה ישעיה בנוהג שבעולם אדם שהולך לבקר את החולה אומר לו מן השמים ירחמו עליך והרופא הולך אצלו ואומר לו מילתא פלוני אבול ופלוני לא תאבל הדין תשתה והדין לא תשתה ואפי' שיראה אותו נטוי למות אינו אומר לו צו לביתך שלא יחלש דעתו ואתה אומר לי צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה . אף אנא לא לך אנא ספין ולא למיליך אנא שמע ואיני תופש אלא מה שאמר זקני כי ברב חלומות והבלים ודברים הרבה וגו' . מיד (שם) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר . לאיזה קיר נשא פניו . ריב"ל אמר בקיר של רחב נשא פניו דכתיב (יהושע ב) כי ביתה בקיר החומה . אמר לפניו רבש"ע רחב שתי נפשות הצילה לך וכמה נפשות הצלת לה . תני רשב"י אומר אפילו היה במשפחתה ר' אנשים ונדבק בר' משפחות כולם ניצולו בזכותה ואת כל משפחתה אכ"כ אלא ואת כל משפחותיה הוציאו . אבותי שכנסו לך כל הגרים יאכ"ו . ר' שמואל בר נחמן אמר בקירה של שונמית נשא עיניו דכתיב . (מ"ב ד) נעשה נא עלית קיר אמר לפניו רבש"ע שונמית זו קיר אחת עשתה לאלישע והחייתה את בנה אבותי שעשו לך כל השבח הזה יאכ"ו . ר' הונא בש"ר יוסי אמר בקירות

מתנות כהונה

כתופיס נמס' ומקח מריס כגבופה וגו' : כאבן טוב . שדמיו יקריס כך יהיו דבריך יקריס : באבות נמס' לאנות : כי ברוב חלומות : תפלה וצדקה וחשובה . ביכולמי פ' סדל מעניות אלו וכ"ר פ' מ"ג ולקמן (ז' י"ב) : יפה מעניות כו' . בפ' כהוקה נמס' נכלות : לא לך כו' . אלא לך לתי מחסב ומעניות ולא לדבריך לתי שומע : בקיר של רחב . בכח מעשיה הטובים שבכללה נגלה : משפחתה משמע משפחה לחת משפחותיה משפחות כרכה : כל הגרים .

החלום ברב ענין וקול כסיל ברב דברים : (ב) טוב אשר לא תדור . אמר ר"מ וטוב משניהם שאינו נודר כל עיקר אלא מביא כבשתו לעזרה ומקדישה ושוחטה . וכי תחדל לנדור א"ר הונא מעשה באחד שנדר ולא שלם ופרש בים הגדול וטעה ספינתו בים ומת . א"ר שמואל כל מי שהוא נודר ואינו משלם נורם לעצמו שתמות אשתו דכתיב (בראשית מח) ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל וגו' . א"ר שמואל בר יצחק כל הנודר ואינו משלם גורם לבא לידי ד' עבירות ע"ז ג"ע ושפ"ד ולשה"ר וכולם למדם מיעקב . ע"ז דכתיב (שם לה) הסירו את אלהי הנכר . ג"ע דכתיב (שם לד) אשר טמא את דינה אחותם . שפ"ד דכתיב (שם לד) ויקחו שני בני יעקב וגו' . ולשה"ר דכתיב (שם לה) וישמע את דברי בני לבן . א"ר מנא כל הנודר ואינו משלם גורם מיתה לעצמו שנאמר (דברים כג) כי דרוש ידרשנו ה' אלהיך מעמך . ואמר רבי אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון אין מיתה בלא חטא שנאמר (יחזקאל יח) הנפש החוטאת היא תמות ואין יסורין בלא עון שנא' (תהלים פט) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם : (ג) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך . ר' יהושע בן לוי פתר קרייא בפוסקי צדקה ברבים ואינם נותנים . ואל תאמר לפני המלאך זה החזן . כי שגגה היא תהא אנא בי . למה יקצוף האלהים על קולך על אותו הקול שאמרת . יהבל את מעשה ידיך מיעוט מצות שביד אותו האיש הקב"ה מבנים בהן מארה ומאבדן ממנו . ר' בנימין פתר קרייא בתניפי תורה . אל תתן את פיך אל תתן רשות לפיך . לחטיא את בשרך להחטיא את נופך בלימודך . ואל תאמר לפני המלאך זה הרב . כי שגגה היא עביד גרמיה קרי ולא קרי תני ולא תני . למה יקצוף האלהים על קולך על הקול שאמרת הרא הלכה אמר לי הדין פרק אמר לי . יהבל את מעשה ידיך אפילו מיעוט הלכות שביד אותו האיש הקב"ה מבנים בהן שכחה ומארה ומאבדן ממנו . ורבנן פתרין קרייא בנודר . לפני המלאך זה חכם . כי שגגה היא אנא לא נדרית . למה יקצוף האלהים שפתחת בנדר . יהבל את מעשה ידיך אפילו מעט ממון שביד אותו איש הקב"ה מכנים בו מארה ומאבדו ממנו . רבי הונא פתר קרייא בלשה"ר אל תתן את פיך לומר לשה"ר . לפני המלאך זה הנוף . כי שגגה היא אנא לא אמרית לשה"ר . יהבל את מעשה ידיך אלו נידין ועצמות שבנוף אותו האיש הקב"ה מבנים בהן שחפת וקדחת ומאבד אותן ממנו . ר' מני פתר קרייא במרים אל תתן את פיך זו מרים . לחטיא את בשרך שאמרה לשה"ר במשה (במדבר יב) הרק אך במשה . לפני המלאך זה משה שנא' (שם כ) וישלח מלאך . כי שגגה היא (שם יב) אשר נואלנו ואשר חטאנו . למה יקצוף האלהים על קולך (שם) יתדבר מרים . יהבל את מעשה ידיך מרים שאמרה בפיה ולקו כל איבריה

תני

מתנות כהונה

נחמיה אומר ויתרון ארץ בכל הוא דברים שתראה הן מיותרין בתורה כגון תוספות של בית רבי ותוספות של ר' נתן הלכות גרים ועבדים אף הם נתנו למשה מסיני. וכגון הלכות ציצית תפילין ומזוזות בכלל התורה הם כדכתיב (דמריס ט) ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים כתובים באצבע אלהים ועליהם ככל הדברים וכתיב (פס ח) כל המצוה אשר אנכי מצוך היום וגו' כל ככל דברים הדברים מצוה המצוה מקרא משנה הלכה תלמוד תוספות ואגדות ואפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו כולן נתנו הלכה למשה מסיני. מלך זה בעל תלמוד. לשדה נעבד זה בעל משנה שהוא עודר לפניו את ההלכה. ר' יעקב בר אבונא בש"ר יוסי אמר למד ולא לימד אין הבל גדול מזה: (ח) ורבנן אמרי אפילו דברים שאת רואה בעולם מיותרין כגון זבובים ופרעושים ויתושין אף הם בכלל ברייתו של עולם שנאמר ויכלו וגו'. מלך זה הקב"ה לשדה נעבד זה ציון שנא' ציון שדה תחרש. לפיכך אוהב בסף אוהב מצות לא ישבע מן המצות. ואם אין לו מצוה קבועה לדורות מה הנייה לו שהרי משה כמה מצות וצדקות עשה ויש לו מצוה קבועה לדורות דכתיב אז יבדיל משה שלש ערים: (ט) ד"א ויתרון ארץ וגו'. אמר הקב"ה לנביאים מה אתם סבורים שאם אין אתם הולכים בשליחותי אין לי שליח הוי ויתרון ארץ בכל הוא בכל אני עושה שליחותי א"ר אחא אפי' ע"י נחש ע"י עקרב וע"י יתוש ואפילו ע"י צפרדע. טיטוס הרשע נכנס לבית קה"ק והרבו שלופה בידו וגדר את הפרוכת ותפש שתי זונות בידו ובעלן על גבי המזבח ויצא והרבו מלאה דם. מ"ד מדם הקדשים ומ"ד מדם שעיר של יוה"כ. התחיל מהרהר ומגדף ואומר לא דמי ההוא דעביד קרבא עם מלכא במדברא ונצח ליה לדעביד קרבא עם מלכא בנו ביתיה ונצח ליה. מה עשה כנס כל כלי בהמ"ק לגו גרגותני אחת וירד לספינה כיון שירד מחא נחשולא גו ימא אמר דומה שאין כח אלוה של אומה זו אלא במים דור אנוש לא פרע מהם אלא במים ואף אני כשהייתי בתוך ביתו לא היה יכול לעמוד בי ועכשיו לכאן קדמוני. אמר הקב"ה אי רשע בן רשע הייך בבריה פחותה מכל מה שבראתי בששת ימי בראשית אני פורע מאותו רשע. מיד נער הקב"ה לים ועמד מזעפו יצא משם. כשהגיע לרומי יצאו כל בני רומי וקלסוהו נקיטא ברבריא. מיד הסיקן לו את המרחץ ורחץ כשיצא מזגו לו כום פיילי פוטרין של יין זימן לו הקב"ה יתוש לתוך הכוס

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
מעמידו אין לו קרקע אין לו הבל כו'. ועיין זה	שרעם (פס): נקיטא בדברי'. מלך שהגלמון של
בפ' הבא על יבמתו: כל הבל. כלומר היה לו	יפ"ם

לכתוב כל וכתב ככל וכן הל' דכריס וכתב הדכריס ועיין בירושלמי בפ"ב במסכת פיאה: ה"ב דברים הדכריס מנוס המיוחד: מקרא כו'. כלומר לכתוב בו מקרא ומשנה כו': את ההלכה. הילך המשנה שנויה דמלי"ם לא ידע מה לעשות: רבי יוסי אומר כו'. מוכן למעלה על פסוק תוכך כהמון לא תענוה וכו' כלא לימד לתחריס ותולי במקומו הוא למעלה והוא הנכון: ה"ב של שלם שנא' ויכלו וגו' מלך זה הקב"ה: לשדה כו'. ועיין בפרקים הל': ונדר את הפרוכת נגמר': מאן דאמר. ים מי שאומר: דור אומם כו'. עד במים וכן דור המבול וכן דור פרעה: ואף אני כו': נער בפרקים הל"ל גר' רמז ועיין כל זה במסכת גיטין פרק הניזקין: נקיטא בלבריית נגמר' וכי הערוך אומם ניקנית ופוחזת לא אמרן כם: שאני בערוך גרס

בקירות לבו נשא עיניו שנא' (ירמיה ד) מעי מעי אוחילה קירות לבי הומה. לבו כתיב. אמר לפניו רבש"ע חזרתי על רמ"ח איברים שיצרת בי ולא מצאתי שהכעסתיך באחד מהן עאכ"ו שתנתן לי נפשי. וראה אמרי בקירות ביהמ"ק נשא עיניו דכתיב (יחזקאל מג) בתתם ספם את ספי וגו' אמר לפניו רבש"ע אבותי בני אדם גדולים היו ולא היו יכולין להתפלל בכל שעה בבהמ"ק אלא היו עומדים בתוך בתיהם ומתפללין והקיר בינם ובין המקדש ואני אין קיר כשאני מתפלל ביני ובין המקדש עאכ"ו שתנתן לי נפשי. מיד (ישעיה לח) ויהי דבר ה' אל ישעיהו לא יצא משם. אמר ישעיהו לפני הקב"ה רבש"ע בתחלה אמרת לי כן ועכשיו אתה אומר לי כן ואיך אלך ואומר כן אמר לו ענותן הוא ומקבל ממך ולא עוד אלא עדיין לא יצא הדיבור דכתיב (מ"ב כ) ויהי וגו' אל ישעיהו לא יצא. כשהלך ישעיה אצלו א"ל לא כך אמרתי לך מתחלה לא לך אנא ספין ולא למיליך אנא שמע אלא מה שאמר לי זקני כי ברוב חלומות והבלים וגו': (ה) אם עושק רש אם ראית עושק דלים ורשים וצדיק חי העולמים משפיע לו שלוה וטובה. תראה במדינה תראה בו דינה של ניהנם. כי גבוה אלו המלאכים וגבוהים עליהם זה הקב"ה. ר' יוסי בר חנינא פתר קריה בעשו אם ראית רומילוס בכרך הגדול שברומי עושק דלים וגוזל רשים והקב"ה משפיע לו שלוה תרא' בו מדת הדין. אל תתמה על מה שאמר הזקן ונעשה חפצו שנא' (בראשית כו) הנה משמני הארץ יהיה מושבך. כי גבוה אלו דוכסין ואיפרכין איסטרטליטין. וגבוהים עליהם זה מלך חי העולמים. א"ר אחא מהנה של ב"ו את למד הנה של הקב"ה ומה הנה של ב"ו נתן חיים לאומה שלמה בעה"ז שנא' (תהלים ח) הנה בית המן נתתי לאסתר לכשיבא הנה של הקב"ה שנא' (זכריה יד) הנה יום בא להי' עאכ"ו: (ו) ויתרון ארץ בכל הוא. רבי יהודה אומר אפי' דברים שאת רואה אותן כאילו הם מיותרין בעולם הן הן בכלל הוייתו של עולם הן בנון סיבא למיעבד חבלא כוניא למסוך נניא הן הן בכלל הוייתו של עולם הן. מלך לשדה נעבד אפילו מלך שולט מסוף העולם ועד סופו לשדה נעבד שאיל ואומר עבדת ארעא לא עבדת ארעא לפיכך אוהב כסף לא ישבע כסף. ומי אוהב בהמון לא תבואה שכל מי שהוא הומה ומהמה אחר הממון וקרקע אין לו מה הנאה יש לו. ר"י בר' יוסי ור' חנין אמרי כתיב (יחזקאל כו) וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט מלחים כל חובלי הים אל ארץ יעמודו וכי אין אנו יודעים שעל הארץ הם עומדים אלא כיון ששקעה ספינתו של אחד מהם ויש לו קרקע על הארץ הוא מעמידו אין לו קרקע אין הבל נדול מזה: (ז) ר'

נחמיה

מתנות כהונה

ביתי שלמה ככתוב בס' תלפיות: לבו כתיב. כן דרך הספר להודיע לנו המסורה לפ"ק שלוק בו לוקח לפי דרכו וכיוצאלמי דפ' תפלת השחר ל"ג ליה: כ"ג את ספי וגו'. וסיפיה דקרא והקיל ביתי וטעיסה וכ"ג בהדיא ביוסלמי: לא יצא משם. עד שלח נסתלק משם הדיבור כדלקמן בשם לו נכוחה זאת: אם עושק רש: עושק דלים. כלומר רשע העושק לעיס תלחה במדינה דשם מתקיקון בס דיוקי: וגוזל רשים והקב"ה גרסי: דוכסין כו'. ביתי מופלים הס: ויתרון ארץ בכל הוא. עיין כל זה בב"ר פ"א ובויקרא רבה פי' כ"ג ובמדבר רבה פ' י"ח: סוניא משמע בעברוך מין שבב מך מכל הערוך ערך סג גרס סונה למיפג גיגא: ה"ג היא

נדש לסמיא. יתבון למקרטא באורחא וארעת שעתא ואכלון מן עישבא דין דהוה סמיא איתפתה ודין דהוה פתיח איסתמי לא עלון מן תמן עד דנדש סמיא לפתיחא. עובדא הוה בחד גבר דסלק מן בבל יתיב למקרטא על אורחא וחמא תרין ציפורין מתנציין הדא עם הדא קטלא חדא לחברת'. אזלת חוריתא ואייתא עישבא ויהבא על מיתא ואחייה. אמר טב לי נסב הדא עישבא מחיי בה מיתה דארעא דישראל. מיפרא וסלק המא חד תעל מיית ומקלק באורחא אמר טב לי מנסיא בהדין תעל ויהב עלוי ואחייה. הוה מהלך עד שהגיע לסולמא של צור כיון שהגיע לסולמא של צור חמא חד אריה קטיל רמי באורחא אמר טב לי מינסי בהדין יהב עלוי ואחייה וקם עלוי ואכליה. הדא דברייתא אמרין טב לביש לא תעביד וביישתא לא ימטי לך וטב לביש אין עבדת ביישא עבדת. א"ר תנחומא אפילו במים הקב"ה עושה שליחותו ומעשה במוכה שחין שירד לטבול בימה של טבריא וארעת שעתא וטפת בארה של מרים ואסתי ואיתסי. והיכן היא בארה של מרים. א"ר חייא בר אבא כתיב (במדבר כא) ונשקפה על פני הישימון שכל מי שעולה על הר ישימון רואה כמין כברה קטנה בימה של טבריא וזו היא בארה של מרים. ר' יוחנן אמר שיערו אותה רבנן והיא מכוונת כל קבל תרעא מציעאה דבנשתא עתיקתא דסרוניא א"ר הונא בר פפא באיסור הבמה היו ישראל מקריבין במדבר עד שלא הוקם המשכן. תנינן עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים. והיו ישראל נוהגין באיסור במה במדבר והיו פורעניות מכלות אותם והיו או"ה אומרין עובדין לשמו והוא הורגן במדבר לפיכך הקב"ה אומר למשה (ויקרא יז) איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב וגו' ואל פתח אהל מועד וגו': (יא) ברבות הטובה רבו אוכליה. ר' חנניה ור' יונתן שאלון למנחם טלמיא ור' ברכיה בש"ר יוסי בן חנניה אמר שאל לון מנחם טלמיא מהו דין (דברים ח) ויענך וירעיבך וכי מאכל רעבון נתן להם הקב"ה המן לישראל מה עשה הביא לפניו ב' קשואין אחת שלימה ואחת שבורה. אמר הדא שלימתא היא בכמה' אמר לו בתרין מנה. והדא תבירא בכמה. א"ל בחד מנה. אמר לון לית טופא דהדא דהיא מתעביד כהדא. אמר להם לא דומה כשם שהוא מתהנה מן הטעם כך הוא נהנה מן הראייה. ר"א בש"ר יוסי בר זמרא ג' דברים נאמרו בגואי התאנה. טוב למאכל ויפה לעינים ומוסיף הכמה. ושלשתן בפסוק אחד (בראשית ג) ותרא האשה כי טוב

מתנות בהונה

לוח ויסיד חד כו': הדין מעשב הזה: גרש סומכו ומסיגו ושיון סוף פרשת קרח: קטלא הדא להכרמת גרסי': מיפרא מפסיק בין מכר חים: ברבות הטובה: שאלון כו'. נחלד מסס גרסי': שאל לון מנחם. סימן מעמל לפס: שבורה וסיא סימה גדולה כמו הסלמה: טופא לשון רבוי וגידול כמו טפי בלשון תלמוד כלומר וכי יש בשבורה גדולה כמו הסלימה לא דומה השבורה אל הסלימה מע"ש סימן גדולה כמותו: בשם כו'. ושין מזה ביומא בש' יוה"כ וכ"ל פרשה ס"ה: מן הרלייה. ומן הרלייה נהנית מן השבורה: בגואי התאינה.

אסיפת אמרים

(יש"ת) נאר"ה כו'. תלג סיטעה דוי"ר בב"ב מייתי להאי מילתא בכל: כך כו'. כלומר וכמן נמי מע"ש בשין יכולים לעשות כל הטעמים מ"ת לא היו יכולין לעשות כיון שלא רלו בעיניהם שלא עשה מהן וכן

הבום ונכנס לתוך חוטמו והניע למוחו והתחיל מנקר במוחו ואוכל והולך עד שנדל והיה כמין גוזל בן יונה ובו משקל שני ליטרין אמר קראו לו לרופאים ופצעו מוחו של אותו האיש לידע במה פרע ממנו אלוה של אומה זו. קראו לרופאים ופצעו את מוחו ומצאו כמין גוזל בן יונה ובו משקל שני ליטרין. א"ר אלעזר ב"ר יוסי אני הייתי שם ברומי ונתנו הגוזל ההוא מצד אחד וב' הליטרין מצד אחד והוה תקיל חד לקבל חד. נתנו אותו בקערה כל דהוה דין שאני הוה דין שאני פרח יתושא פרחה נפשיה דטיטוס לאבדון לדראון עולם הוי ויתרון ארץ וגו': (י) ור' תנחומא ור' מנחמא הוו מתנין בהלין עובדיא. עובדא הוה בחד גברא דהוה קאים גבי נהרא. חמא חד עורדען טעונה חד עקרב ומגיזא יתיה נהרא. אמר ודאי זו מוכנת לעשות שליחותיה. אניזתיה ועבדת שליחותה והזרת יתה לאתרה ונשמע קול יללה בעיר פלוני נשכו עקרב ומת. ר' פנחס בש"ר חנין דציפורין עובדא הוה בחד גבר דהוה חציד בבקעת בית טופת וחמא עישבא עבד כלילא לרישיה. אתא חד חויא ומחא יתיה וקטליה. אתא חד גבר וקם ליה. סקר בחויא אמר תמה אנא על מאן דקטל הדין חויא. אמר ההוא גבר אנא קטלתיה. חמא ההוא עישבא ברישיה. א"ל יכול את למינסב הדין כלילא דעישבא מן רישך. אמר אין. א"ל יכיל את קריב הדין חויא בהדין חוטרא. א"ל אין. כיון דקרב להחוא חויא מיד נשרין איבריה. ר' ינאי הוה יתיב מתני על פיילי קרתא וראה נחש אחד מרתיע ובא. והוה מרדיף ליה מן הבא והוה חזר ליה מן הבא מן דין סיטרא. אמר זה ודאי מוכן לעשות שליחותו. מיד נפל קול הברה בעיר פלוני נשוך בנחש ומת. רבי אלעזר הוה יתיב על בית הכסא אתא חד רומא ואקימיה ויתיב ליה. א"ל הדין לא אתי על מנן. מיד בא נחש ונשכו ומת וקרא עליו הפסוק הזה (ישעיה מג) ואתן אדם תחתיך ואתן אדום תחתיך רבי יצחק ב"ר אלעזר הוה מטייל על שונתא דימא דקיסרין ראה קוליא אחת מתגלגלת ובאה והוה מצנע לה והיא מתגלגלת מצנע לה והיא מתגלגלת. אמר זו מוכנת לעשות שליחותה לבתר יומין עבר חד בלדר מן מלכותא איתגלגלת ביני ריגלוהי ונכשל ונפל ומת. אזלון ופשפשוניה בשקיה ואשכחון יתיה טעון כתבין בישין על יהודאין דקיסרין. ר"ש בן חלפתא הוה עוסקן והוה ליה חד פרדם והוה ביה חד סדיין. אזל חד דוכיפת ותקניה קם ר"ש וסתריה. מה עבד אייתי ליה ועבד באפיה חד לוח ויהב חד מסמרא ותקניה. מה עבד דוכיפת אזל ואייתי חד עישבא ויהב על ההוא מסמרא וסתריה. מה עבד ר"ש אמר טב לי אנא גנז הדין דלא יכלון גנביא ויעבדון כדין ויהרבון ברייתא. חמרתיה דר' ינאי אכלת עישבא ואיסתמיית אכלה עישבא חורן ואיתפתחת. עובדא הוה בתרין נוברין דהוון עללין בשבילא דטבריא חד סמי וחד פתיח. פתיח

נדש

מתנות כהונה

א"ל כך מאן דמייתי אוכלוסיא מייתי מזוניהון דכתיב בשלמה ברבות הטובה רבו אוכליה כשירבו אוכלי הטובה תרבה הטובה. א"ל הואיל ואינון אתיין חיין ולבושין ומתפרנסין למה אתון בביין עלייהון. א"ל תיפת רוחיה דההוא גברא אית ב"נ דמוביד מחמרתיה ולא בכי אלא כשם שבא בקולי קולות כך הוא יוצא בקולי קולות: (יג) תני בזמן שהולד נוצר במעי אמו ג' הם שותפין בו הקב"ה ואביו ואמו. אביו מזריע בו לובן שממנו הלובנים והמוח והצפרנים ולובן שבעין והעצמות והגידין. אמו מזרעת אודם שממנו הדמים והעור והבשר ושער ושחור שבעינים. והקב"ה יתברך שמו ויתרומם זכרו נותן בו י' דברים ואלו הן רוח ונשמה וקלסתר פנים ומראית עינים ושמיעת אזנים ודבור שפתים ונשיאות ידים והילוך רגלים וחכמה ובינה ועצה ודעת וגבורה. וכשבא שעת פטירתו הקב"ה נוטל חלקו ומניח חלק אביו ואמו לפניהם. ואביו ואמו בוכין. א"ל הקב"ה מה לכם בוכין כלום נטלתי משלכם לא נטלתי אלא שלי. אומרים לפניו רבש"ע כל זמן שהיה חלקך מעורב בחלקנו היה חלקנו שמור מן רמה ותולעה ועכשיו שנטלת חלקך מתוך חלקנו הרי חלקנו מושלך ונתון לרמה ותולעה. ר' יהודה הנשיא היה מושלו משל למה"ד למלך שהיה לו כרם ומסרו לארים אמר המלך לעבדיו לכו בצרו את כרמי וטלו את הלקי והניחו חלק הארים במקומו. מיד הלכו ועשו כדבר המלך והתחיל אותו הארים צווח ובוכה. א"ל המלך כלום משלך נטלת ולא שלי נטלתי. א"ל אדוני המלך כל זמן שהיה חלקך עם חלקי היה חלקי שמור מבזה וגנבה ועכשיו שנטלת חלקך הרי חלקי מושלך לבזה וגנבה. המלך זה מ"ה הקב"ה. הארים זה אביו ואמו של אדם כ"ז שהנשמה באדם שמור הוא כיון שמת הרי הוא לרמה ולתולעה שנאמר (איוב כה) אף כי אנוש רמה ואלו הכנים שבחייו. ובן אדם תולעה אלו תולעים שמרחישין תחתיו במותו. שמעון בן אלעזר אומר אפי' בן יומו חי אינו צריך שימור לא מן החולדה ולא מן העכברים ולא מן הנחשים. הכלב רואה וברת הנחש רואה וברת אבל כשמת אפילו כעוג מלך הבשן צריך שימור מן החולדה ומן העכברים ומן הנחשים. שכ"ז שאדם חי אימתו מוטלת על כל הבריות והחיות והרמשים שנא' (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה ונו' כיון שמת אדם נטלה אימתו וצריך שימור. ותינוק בן יומו חי מהללין עליו את השבת דוד מלך ישראל מת אין מהללין עליו את השבת ובדקאמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. כדרב יהודה אמר רב דא"ר יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהלים לט) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא ונו' אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע הודיעני את קצי א"ל גזירה היא מלפני שאין מודיעין קצו של ב"ו. מדת ימי מה היא א"ל גזירה היא מלפני

מתנות כהונה

פס לקמן ולמכור: מאן דמייתי כו'. מי שמביא לחולסין מביא ג"כ מזונותיהם: ברבות כו'. ולכן המקנא מסיפיה לריבא כשרבו המוכלין נתרבו המזונות: לבזה לחון בוכין. למה לחם בוכים כשמת לכם מת: אית בר נש כו'. וכיוצא לך בן אדם שהוא מוכר מחמד עיניו ואינו בוכה אלא כשם שבא לעולם בקולי קולות כך הוא יוצא ממנו בקולי קולות: שלשה שותפין כו'. בשכבש ריבה בבריה במפלי: ה"ב וכדקאמר שלמה כו'. וכל זה הוא בפרק במה מדליקין למד

טוב העין למאכל מכאן שהוא טוב למאכל. וכי תאוה הוא לעינים מכאן שהוא יפה לעינים. ונחמד העין להשכיל מכאן שהוא מוסיף חכמה הה"ד (תהלים פט) משכיל לאיתן האזרחי. וכן יצחק אומר (בראשית כו) ועשה לי מטעמים א"ל בתחלה הייתי נהנה מן הראייה ועכשיו איני נהנה אלא מן המעם. וכן שלמה אומר ברבות הטובה רבו אוכליה לא דמי ההוא דחמי סלניתיה פניא וכפן להההוא דחמי סלניתיה מליא ושבע:

(יב) חד כותי שאל לר"ט א"ל היין מתייא. א"ל אין. א"ל בחשאי או בפרהסיא. א"ל בפרהסיא. א"ל מאן את מחמי לי. א"ל לא ממקרא ולא ממשנה אלא מדרך ארץ אני משיבך. א"ל נאמן אחד בעירנו והכל מפקידין אצלו בחשאי והוא מהזיר להם בפרהסיא בא אחד והפקיד אצלו בפרהסיא. היאך יהזיר לו או בחשאי או בפרהסיא לא בפרהסיא. א"ל אין. א"ל ולא ישמעו אוניך מה שפיך מדבר הבריות מפקידין אצל נשותיהן טיפה של לבנות והקב"ה מחזיר להם אותה טיפה בריה נאה שלימה בפרהסיא. המת שהוא הולך בפרהסיא לא כל שכן שיבא כפרהסיא אלא כשם שהוא הולך בקולי קולות כך הוא בא בקולי קולות. ר' יונתן בש"ר יונתן דבית נוברין אמר כתיב (מלכי ג) שאול ועצר רחם וכי מה ענין זה לזה אלא מה עוצר רחם בקולי קולות אף שאול בקולי קולות. אמר איך אינון אתיין שליחין או לבושין. א"ל לבושין. א"ל מאן את מחמי לי. א"ל לא ממקרא ולא ממשנה אלא מדרך ארץ אני משיבך. א"ל זרעית מימיך אפונין. א"ל אין. א"ל היאך זרעית שליחין או לבושין א"ל שליחין. א"ל היאך אינון אתיין לבושין או שליחין. א"ל לבושין. א"ל ולא שמעין אודנך מה פומך ממלל. ומה אם אפונין כד זרע להון שליחין עלון להון לבושין המת שהוא הולך בלבוש לא כ"ש שיבא בלבוש ר' איבו ותני לה בש"ר נתן כתיב (חיוב לח) תתהפך כחמר חותם ויתיצבו כמו לבוש. כסות היורדת עם אדם בעה"ז לשאול היא באה עמו לע"ל. א"ל הואיל ואינון אתיין חיין ולבושין מאן מספק לון מזונין. א"ל אזלתא להמת נרר מימיך. א"ל אין. א"ל בענתה ודלא בענתה. א"ל בענתה ודלא בענתה. א"ל ואיך היו מזונין תמן שכיחין. א"ל שכיחין בענתה או דלא בענתה. א"ל בענתה ודלא בענתה דבנין אוכלסי מייתין לזבין ולזבון. א"ל

אסיפת אמרים	מהנות כהונה
וכן: הה"ד משכיל. כנ"ר הגירסא המד"ש: נעמן	נתוך המאמר כלומר בו במאמר ועיין זה בפ"ר פ' מ"ם: מחמי לי. מהאי לי כלומר מיין אתה

מניח לי לשתות: כך הוא בקולי קולות. עיין בפ"ק דכתובות ובים פרק חלק: מה שלא להם מוליאין ממנו כולך בקולי קולות אף כשיוליאו הקב"ה המת משאול הוא מוליאו בקולי קולות: איך חיון אתיין. היאך הם חיים: שליחון מופקדין ויפטרון מ"ל ויפלה: מאן אתה מהמי כו'. מאין ומניין אתה מהאי לי בראשית כהוגה: איך חיון אתיין. היאך הם חיים כשמותן: אפונין מין קטנית וכפ' חלק נרסי' ק"ו מחפה: שליחון מופקדין קליפה העליונה: היאך כו'. היאך שהפונין מוזנין ובאין כשעומדין מן המתן: ולא שמעון לאדך כו'. ולא שמעת מזניך מה שפיך מדבר: עלון מכניסין לותם אל הבית לבושין: מאן מספיק כו'. מי מספיק להם מזונות כי כשם המה כל המולדים מיומות עולם: א"ל הלכת מיומך למקום חמת גרס מ"ל מן: ה"נ א"ל בענתה פירוש בשעתה שהיתה ביכולתה וכבוזבתה: ואיך כו'. והאיך היה מזונות מצויין שם אז לפ"ז שכיחים כלומר מצויין: דבנין כו'. שכשביל שהאוכלסין מרובין מביאין

הייתי משבים ולוקט אותה שבשתניץ עליהם השמש הם מתליעים. ההוא יומא שבקין דלא לקט. ומצאו אותם שזרחה השמש עליהם והתליעו. אשרין יפה בעל התאנה יודע עונתה של תאנתו אימתי ראוי להלקט הוא לזקטה. כך הקב"ה יודע מתי הגיע עונתו של צדיק ומפלקו: (מז) חייא בר רב אדא בר אתתיה דבר קפרא דמך. אמרי לר' יוחנן עול ואפטיר עלוי. אמר לון ייעול רשב"ל דהוא ידע מה חייליה. עאל ר' שמעון ואפטר עלוי ידד ידד לננו הקב"ה יודע מעשיו של רב חייא בר אדא ומילקו: (יז) כד דמך ר"ס בר זביד עאל ר' אילא ואפטר עלוי הין קרייה (קהל׳ ה׳) והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה לא ידע אנוש ערכה (שם) ונעלמה מעיני כל חי (שם) תהום אמר לא בי היא. א"כ ת"ח שפת מאין אנו מוצאין תמורתו. ד' דברים שהם תשמישו של עולם וכולם אם אבדו יש חליפין ואלו חן (שם) כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזקקו ברזל מעפר יקח ואבן יצוק נחושה. אבל ת"ח אם מת מי מביא לנו תמורתו. אנו אבדנו את ר' סימון מי מביא לנו תמורתו. א"ר לוי שבטים מציאה מצאו ותמהו ויצא לבם שנא' (מלכים ה׳ מב) ויצא לבם ויחרדו אנו שאבדנו את ר' סימון בר זביד עאכ"ו: (יח) כד דמך ר' בון בר' חייא עאל ר' זירא ואפטר עלוי חדין פסוקא. מתוקה שנת העובד למה היה ר' בון בר' חייא דומה למלך שהיה לו כרם ושכר פועלים הרבה לעשותו והיה שם פועל אחד מתכשר במלאכתו יותר מן הכל יותר מדאי. מת עשה המלך נטלו בידו והיה מטייל עמו ארובות וקצרות. לעתותי ערב באו הפועלים ליטול שכרן ובא אותו הפועל עמהם ונתן לו שכרו משלם. התחילו הפועלים מצירין אמרו אנו יגענו כל היום וזה יגע בשתי שעות ונתן לו המלך שכרו משלם. אמר להם המלך מה לכם מצירין יגע זה בב' שעות בכשרות מה שלא יגעתם אתם כל היום. כך למד ר' בון בר' חייא תורה לכ"ח שנה מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד לק' שנה. א"ר יוחנן כל מי שהוא יגע בתורה בעוה"ז לעוה"ב אין מניחין אותו לישון אלא מוליכין אותו לבית מדרשו של שם ושל עבר ושל אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן. עד היכן עד (שיר ז) ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ: (יט) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. יש רעה חולה וכי יש רעה חולה ויש רעה טובה אלא איזו רעה חולת בנון דגלום פטרנוס מסבן תשיש ערטיל וכפין. עושר שמור לבעליו לרעתו. א"ר יהושע זה קרח. ורבי שמואל אמר זה נבות היזרעאלי. ר' יהודה אמר זה המן. ר' יצחק אמר אלו בני ראובן ובני גד. ורבנן אמרי זה

מתנות כהונה

מסכת אוליות: יצוק נמוסס. מכל הלמיד מכסה סם מת מי מביא לנו תמורתו מנו מכדנו מת רבי סימון מי מביא לנו תמורתו: בכשרות. בממונה ובמיכוח: יש רעה חולה: דגלים פסרונוס. מממע סם סיס עני תסם כמו ועכוס ועכ: זה נכוח היזרעאלי. עיין זה בכ"ל פרקה מ"ל: ה"נ וכנין מתרי זה מיוב דהוה עתיר ומתמסכן ומזר למה כו'. עיין כל זה בכ"ל וכילקום קכלה וכילקום פר' וירא כניה גירסת הספר בג"ל ופיכוסה נעלם ממני: הכי גרסינן כל סמת דמילתא הוא קמלדיקי כו' עד מה דיקן פיכוס כל סם ועיקר הדבר הממון הוא עומדו שכשהמלך עליו נכרה ופעילה מתם המלך הוא עוקן כל מה סים בידו מן הממון הרי שהוא שנם שעבר ומשול

מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של ב"ז . ואדעה מה חדל אני א"ל בשבת א"ל אמות באחד בשבת א"ל כבר הגיעה טלכות שלמה בנך ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא א"ל אמות בע"ש א"ל (פס פד) כי טוב יום בחצריך מאלף . טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה לפני מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח . כל יומא דשבתא הוה יתיב וגרים כולי יומא . ההוא יומא הוה ליה בוסתנא אחורי ביתית אתא מלה"מ בחיש באילניא נפק למיחזי הוה סליק בדרגא איפהית דרגא מתותיה אישתיק ונח נפשיה . שלה שלמה לבי מדרשא אבא מיית ומוטל בחמה וכלבים של בית אבא רעבים מה אעשה שלהו ליה חתוך נבלה והנח לפני כלבים ואביך הנח עליו כבר או תינוק ושלטלו ולא יפה אמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת : (יד) מתוקה שנת העובד . ר' נפיק מן דימוסיין אתעטף בבגדים ויתיב עסיק בצרכיהון דברייתא . מזמן ליה עבדיה כסא מדעסיק בצרכי דברייתא לא איתפני מקבליה יתית מיגיה נתנמנם עבדא ודמך ליה הפך ר' ואיסתכל ביה ואמר יאות אמר שלמה מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל . והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון כנון אנן דאנן עסקינן בצרכיהון דברייתא אוף למידמוך לית אנן מישתבקין . א"ר ברכיה משל למה"ד למלך שהיה לו פרדס ומסרו לבנו . כ"ז שהיה בנו עושה רצונו היה המלך רואה אי זו נטיעה יפה בעולם ושותלה בפרדס של בנו . וכ"ז שלא היה בנו עושה רצונו רואה איזה נטיעה יפה ומשובחת בפרדס והיה עוקרה . כך המלך זה הקב"ה פרדס זה העולם וי"א אלו ישראל . כ"ז שהם עושים רצונו של הקב"ה רואה איזה צדיק באו"ה כגון יתרו רחב ורות וכנון אנטונינוס מביאו ומדבקו בישראל . וכ"ז שאין עושין רצונו רואה איזה צדיק יש בישראל ומסלקו מהם : (טו) מה בין מיתת נערים למיתת זקנים . ר' יהודה ור"נ . ר' יהודה אומר הנר הזה בזמן שהוא כבה מאליו טוב לו וטוב לפתילה ובזמן שאין כבה מאליו רע לו ורע לפתילה . ור"נ אומר התאנה הזאת כ"ז שהיא נלקטת בעונתה יפה לה ויפה לתאנה ובשאינה נלקטת בעונתה רע לה ורע לתאנה . דילמא ר' חייא רבה ותלמידיו . ואית דאמרין ר"ש בן חלפתא ותלמידיו . ואית דאמרין ר' עקיבא ותלמידיו הוו יתבין פשטין תהות חדא תאנתא . והיה בעל התאנה משכים וליקט את תאנתו . אמרו נשנה את מקומנו שמא הוא חושדנו ישבו במקום אחר . למחר השכים בעל התאנה ללקט תאנתו ולא מצאן . חזר אחריהם ומצאן א"ל רבותי מצוה חדא הויתון עבדין עמי מנעתין יתה מני . אמרין ח"ו אמר לן ומפני מה הנחתם מקומכם וישבתם במקום אחר . אמרין ליה אנן אמרין שמא הוא חושדנו . אמר להם ח"ו אלא אומר לכם מפני מת היותי

מתנות כהונה

(למד) ועיין במדלם רוח נפ' ג' : אמות במחד כפכם . כך מאמר אחד : מתוקה שנת העובד : מן דימוסיין . מן המרחץ : בצרכיהן וכו' . בנוכך ועסק הכניות שכלוים לפניו לדין ועבדו סיה מחג לו מת סכום ומפני המלך שסיה עוסק בצרכי הכניות לא סיה פנוי לקבל ממנו והעבד נתנמנם ויפן : אף למידמך כו' . אף ליכן יתן לנו פנוין : ומסרו לבנו כו' עיין זה במדלם מזית (נג) : דלמא כו' . עיין כל זה במדלם מזית : ח"ג במדלם מזית וכיוצלמלו סוף

ימיו בחשך ילך . מדבר בדורן של שופטים . ובעם הרבה שהיו מבעיסים להקב"ה במעשיהן הרעים . והליו וקצף והליו אלו היסורין וקצף שהקציפו להקב"ה ואמרו (שופטים כא) למה י"י אלהי ישראל היתה זאת בישראל להפקד היום מישראל שבט אחד . ד"א גם כל ימיו בחשך ילך מדבר בדורו של שמואל . ובעם הרבה שהיו מבעיסין להקב"ה במעשיהם הרעים . והליו אלו היסורין וקצף שהקציפו ואמרו למה נגפנו י"י . גלו עשרת השבטים ולא נשתייר מהם גלו שבט יהודה ושבט בנימין ונשתייר מהם : (כד) הנה אשר ראיתי אני טוב אשר יפה לאכול ולשתות . ר' תנחומא אומר כל אביקה ושתיה שנאמרה במגילה הזאת בתורה ובמע"ט נאמרה . א"ר יונה אב שבכולן והוא ילונו בעמלו . וכי יש אבילה ושתיה מלוין את האדם לקבר ומה מלוהו תורה ומע"ט : (כה) גם כל האדם אשר נתן לו האלהים עושר ונכסים והשליטו לאכול ממנו . א"ר פנחס המדה הזאת אינה נוהגת בכל בני אדם אלא במי שירצה בו הקב"ה : (כו) כי לא הרבה יזכור את ימי חייו . זה דורו של עלי . כי האלהים מענה בשמחת לבו זה אלקנה שהיה מדריך את ישראל ומעלה אותם בירושלים בכל שנה ושנה בדרך אחרת . לכך הכתוב מקלסו (ש"א ו) ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה :

פרשה ו (א) **יש** רעה אשר ראיתי תחת השמש . א"ר שמואל בר אמי זו מחשבתן של רמאין כנון המערב מים ביין . מי בלקיא בשמן . מי מאים בדבש . חלב חמור בקטף . קומום במור . עלי נפנים בפליון . כקרא בציר . כדשינים בפלפלין . קנה מאזנים ארוך מצד זה וקצר מצד זה . ועל כולן אמר ר"י בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר . אם אומר שמא ילמדו הרמאין אם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין ת"ח בקיאין במעשה ידינו סוף סוף אמרו (סופ יד) כי ישרים דרכי י"י וגו' : (ב) איש אשר יתן לו האלהים . ר' אבא ב"כ עאל לבנישתא ושמע קליה דר' לוי יתיב דריש הדין פסוקא איש אשר יתן לו האלהים עושר זה בעל מקרא ונכסים זה בעל משנה וכבוד זה בעל תוספתא ואיננו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה אלו משניות גדולות כנון משנתו של ר"ע ומשנתו של ר' חייא ושל ר' הושעיה ושל בר קפרא . ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו שאסור להורות מהם . כי איש נברי יאכלנו זה בעל תלמוד שמטמא ומטהר אוסר ומתיר . עמד ראב"כ נשקו על ראשו א"ל אילו לא עליתי

מתנות כהונה

עומר ועשיל (ח' ב') : גם כל ימיו : למה נגפנו כו' . פסוק הזה בשמואל ועשרת השבטים לא מתרוכו אלא הספר מדבר בלשון מקרא : גלו עשרת השבטים כו' . ות"כ מפות פנים יש בדבר חס ושלום ועיין בפתיחתי לחיכה (ו) שחולק קלת על מהרי זה : ונשתייר מהן . שלקיה פליטה בירושלים : גם כל האדם שמכר ונכסים נכסיהן : במי שילקה כו' . מלך שזכותו : כי לא הרבה . דורו של עלי שעל מעשיהם עלי נענש שיחותו מרבים מחטים בבנים מועטים : בדרך מהרה נרכי'. ועיין במס' בבא קמ"ב ע"ב : מקלסו . לפי שהלל ישראל ממנו והלכו גם המה וחכות הרבים תולה בו : יש רעה : מים ביין כו' . כל חילון דומין זה לזה ומתערבו יפה ולזהו ניכר ועיין כל זה לקמן בפסוק גם זה לעומת זה : ארוך מלך זה . כדי שיכבד בגד החוא : סוף סוף . בלעומד לסוף חמר מטעם דכתיב כי ישרים דרכי ה' וכדפתיחת בבבא בתרא בפרק המוכר את הספינה ועיין עוד במכתב כליס פרק כ"ז בפיר' הרמב"ם ובפיהם הר"ם ז"ל פ"ם : איש אשר יתן לו : עאל לבנישתא כו' . עיין כל זה בילופלמי סוף מסכת סוטות : ולא יאליטנו כו' . בילופלמי

זה איוב דהוה עתיר ומתמסכן והזר למה דהוה. רבן גמליאל ברבי חנינא בעא קומי רבי מונא א"ל מהו דין דכתיב עושר שמור לבעליו לרעתו. א"ל כל סמא דמילתא הוא קטאדיקי דידיה כשבא עליו קטאדיקי דמלכות יתן לה מה דיתן: (ב) ואבד העושר ההוא בענין רע. ר' חגי בש"ר יצחק אמר בענין רע שחשב על אותו עני. א"ל לא טב לך לעי וגניס חטי שקין חמי כרעין חמי קופרין. לא טב לך לעי ואביל. אמר הקב"ה לא דיו לך המשלך לא נתת לו כלום וכמה שנתתי לו אני אתה מבניס בו עין רעה לפיכך והוליד בן ואין בידו מאומה מן ממונא דידיה דהוה בידיה לא ישביק לבריה: (בא) כאשר יצא מבטן אמו. גניבא אמר לשועל שמצא כרם והיה מסויג מכל פנותיו והיה שם נקב אחד ובקש להכנס בו ולא הוה יכיל מה עבד צם תלת יומין עד דכחיש ותשש ועאל בהדא נקובא ואכל ושמן. בעא למיפק ולא יכיל מעיבר כלום. חזר וצאים תלת יומין אותרנין עד דכחיש ותשש וחזר היך מה דהוה ונפק. כד נפק הוה אפיך אפוי ואיסתכל ביה אמר כרמא כרמא מה טב את ומה טבין אינון פירין דבנווך וכל מה דאית בך יאין ומשבחן ברם מה הנייה ממך. כמה דבר נש עליל לנוויך כך הוא נפיק. כך הוא דין עלמא. ד"א כאשר יצא מבטן אמו ערום ישוב ללכת כשבא הניא כמו שבא אדם כן ילך. אדם בא בקול ונפטר מן העולם בקול. בא לעולם בבכיה ונפטר מן העולם בבכיה. בא לעולם בשחוק ונפטר מן העולם בשחוק. בא לעולם באנחה ונפטר מן העולם באנחה. בא לעולם בבלי דעת ונפטר מן העולם בבלי דעת. תני בש"ר מאיר כשאדם בא לעולם ידיו הן קפוצות כלומר כל העולם כלו שלי הוא אני נוחלו וכשהוא נפטר מן העולם ידיו הן פשוטות כלומר לא נהלתי מן העי"ז כלום. שכן שלמה אומר כאשר יצא מבטן אמו ערום ישוב ללכת כשבא ומאומה ונו': (כב) וגם זו רעה חולה כל עומת שבא כן ילך. הא היך מה דאתא בהליטין כן ייזיל ליה בהליטין. א"ר פנחס כשם שפתח העולם בד' מלכיות התם בד' מלכיות. פתח בד' מלכיות שנא' (מלכים יד) את כדרלעומר מלך עילם ותדעל מלך גוים ואמרפל מלך שנער וארויך מלך אלסר. והתם בד' מלכיות בבל יון מדי ואדום. ומה יתרון לו שיעמול לרוח אמר הקב"ה לאדם חרשת וזרעת וקצרת ועמרת ודשת ועשית אותו תבואה ועריסה. אם אין אני מוציא רוח שתזרח לך מהיכן את חייה. הא אינו נותנין העומר אלא שכר אותו הרוח הוי ומה יתרון לו שיעמול לרוח: (כג) גם כל ימיו

מתנות בהונה

לעם רעמו: קאטדיקי. פיקח הערוך עומס: ואבד העושר בעניין רע שחשב כו'. בפיהל עניין ומחשבה רעה שחשב על העני נתכוין עומסו וכדמפרש והולך ועניין כל זה מיוקרא רבה פ' ל"ד: לבריה מיוקרא רבה מכסיה ומסב מומא לנפשיה: כאשר יצא: גניבא. שם הכס. כלומיתא פ"ק דגיטין ואמר העולם הזה מסל לשועל וכו': מסויג. מקוון בגדר וסייג: צם כו'. שם שלשה ימים עד שנעשה כחום וקלר וכלכם בחומו נקב ומכל ומסבקם להזהר ולשתא ולא יכול לעבור דרך הנקב וחזר ולא עוד ג' ימים עד שנעשה כחום וחזר כמו שנכנס וכשיצא היה כופף פניו ומשתכל בו ואמר כרם כרם מה טוב לתה ומה טובים פירות שבתוכך וכל מה שיש בך הוא נאה ומבוקש מכל מה הגאלים ממך כמו שנכנסת אצל בתוכך כן יצא ממך וכן הוא העולם הזה כשהוא כתשבר יצא מבטן אמו וכו': בהבה. י"ל ממתוך שער היסורין ממש הוא ביציאתם הכפה: וגם בחליטין. במאליס דקוס ועיין בב"ר ויש פרשה מ"ב: חרשת כו'. עיין בפרשה אמור בפ'

בעוה"ז אינו מספיק להבל היוצא מתוך פיהו . ונם הנפש לא תמלא אפילו הוצאתה אינה ממלא את הנומא . כיצד הוצאת הנפש . ר' יוחנן אמר בקפיטורין מתוך הושט . ר' חנינא אמר בציפורן מתוך הושט . ר' שמואל בר' אמר כסילון רטוב והפוך מן הושט . א"ר חנינא בן יצחק כל מה שיעמול אדם מצות ומע"ט לפיו ולא לפי בנו ולא לפי בתו . ונם הנפש לא תמלא שהנפש יודעת כל מה שהיא עמלה לעצמה היא עמלה לכך אינה שבעה לא תורה ולא מע"ט . משל למה"ד לעירוני שנשא בת מלכים אם יביא לה בל מה שבעולם אינן חשובין לה כלום למה שהיא בת מלך . כך הנפש אילו הבאת לה כל מעדני עולם אינם כלום לה. למה שהיא מן העליונים . נ' אין מהזיקין טובה לבעליהן . הנפש והארץ והאשה . הנפש מנין שנא' (שם) ונם הנפש לא תמלא . הארץ שנא' (משלי ל) ארץ לא שבעה מים . אשה שנאמר (שם) אכלה ומחתה פיה ונו' . נ' נותנין בשפע ונוטלין בשפע ואלו הן הים והארץ ונם המלכות . ר' יהושע דסיכנין אמר ששה פעמים כתיב בה נפש בנגד ששת ימי בראשית . אמ' הקב"ה לנפש כל מה שבראתי בששת ימי בראשית בשבילך בראתי ואת נוזלת וחוטאת וחומסת : (ח) כי מה יותר לחכם מן הכסיל מה לעני יודע להלוך נגד החיים . אלא מה יעשה ילך אצל נדול ממנו בתורה ויבאר לו משנתו. ד"א מה לעני יודע מה לעני בנכסיו להלוך אצל העשיר . מה יעשה ילך ויעסוק בפרקמטיא . ד"א מה לעני יודע מה יעשה במשא ומת' . מה יעשה יושב ובטל . ילמד אומנות והקב"ה מפרנסו ויחיה : (ט) טוב מראה עינים מהלך נפש. טוב מי שהוא מבאר משנתו ממי ששונה ורניל בהרנל לשון והולך : (י) מה שהיה כבר נקרא שמו . זה אדה"ר שנא' (בראשית ג) ויקה י"י אלהים את האדם . ונודע אשר הוא אדם משל למלך ואפרכום שהיו נתונין בקרונין והיו מבקשין בני המדינה לומר למלך דומינין ולא היו יודעין אי זהו . מה עשה המלך דחפו והוציאו חוץ לקרונין וידעו הכל שהוא אפרכום. כך בשעה שברא הקב"ה אדה"ר מעו בו מלה"ש ובקשו לומר לפניו קדוש מה עשה הקב"ה הפיל עליו שינה וידעו שהוא אדם ואמר לו כי עפר אתה ואל עפר תשוב : (יא) ד"א מה שהיה כבר נקרא שמו . זה משה שנאמ' (ויקרא ה) ויקרא אל משה . ונודע לכל כי זה משה נביא הוא בשעה שא"ל הקב"ה (שמות ג) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה וכשבא לאותו מעשה אמר לך רד ונו' . אמר לפניו רבש"ע כך אינון

מתנות כהונה	אסיפת אמרים
מה שעמול כו' . עיין זה בויקרא רבה פ"ד :	פורסין . (מכר"ם) : הוצאתה . פי' מאכל יוצא
אם יביא כו' . עיין בויקרא רבה מנחמא הניר'	בריות מ"כ בוי"ר . (ומע"ם) : הפיל עליו . תרדמה
קנה וכן שיח בילקוט : שש פעמים כו' .	קנה

כפ' ויקרא ומאמר זה שייך לפס ולאנב נדרבה נכתב פה : כי מה יותר : אלא מה יעשה . שמ פירושו של מה לעני יודע לית דעתי נדעת ילך נגד מי עולם הבא והוא שיהו עולה ילך של הבא ויקנה מיי עד : אצל העשיר מלמד שהוא עשיר אין לו פיוסו למוד עמו : מה יעשה במשא כו' . הס יגליה הס לא נס שיהו יודע בטיב משא ומתן : ילמד . כלומר שלא ילמד פומנות : מבאר מנחמו . מרמה שיעיס פירוש רומה ומסתכל ומעיין עליו לעמוד על מיתיקו : מה שהיה כו' . בקרונין . ענלה חמונה : דומינין . שנה והכרה שמלת נספר זה ושיין בעניך ערך דס : אליהו כו' . מי הוא המלך : ונודע לכל . ושיין בילקוט הניר' קנה בפופן מתר : אל פרעה ונו' נרסי' . וסיפיה דקרא והולך מה שמי : לך רד ונו' נרסינן ו

עליתי אלא לשמוע טפיך הטעם הזה דיי . ר' ישמעאל אומר (מיכה ו ח) חכם בעיניו איש עשיר זה בעל תלמוד ודל מבין יחקרנו זה בעל אגדה : (ג) אם יוליד איש מאה . זה קין שהוליד מאה בנים . ושנים רבות יחיה שהיה שנים הרבה . ורב שיהיו ימי שניו שלא שבע נפשו ממטונו ולא שבע מטובו של עולם. ונם קבורה לא היתה לו שהי' תלוי ברפיון ובא המבול ושטפו דכתיב (מלאכי ג) וימח את כל היקום מה היקום קיומא . ר' בון אמר אוקומיני . ר"א אומר היקום הוא הממון שמעמיד רגליו של בעליו . ר' שמואל אמר היקום זה קין שנשטף. טוב ממנו הנפל זה הבל אחיו : (ד) ד"א אם יוליד איש מאה . זה אחאב שהוליד מאה בנים . א"ר אחא והכתיב (מ"ב י) ולאחאב שבעים בנים בשומרון א"ר הושעיא כשם שהיה לו ע' בנים בשומרון כך היה לו ע' בנים ביזרעאל וכאו"א מהן היו לו שתי פלטריות אחת לקיץ ואחת לחורף דכתיב (עמוס ג) והכיתי בית החרף על בית הקיץ . ור"י בר"ם אמר תרי לקייטא ותרתי אוחרנייתא לסיתוא שנא' (שם) ואבדו בתי השן . רבנן אמרי ו' שנא' (שם) וספו בתים רבים . ושנים רבות יחיה שהיה שנים רבות . ונפשו לא תשבע מן הטובה ממטונו . וגם קבורה לא היתה לו דכתיב (פ"מ כ"ח) במקום אשר לקקו הכלבים וגו' . טוב ממנו הנפל זה נפלה של זונה : (ה) כי בהבל בא בלא נר ובלא מרחץ . אלא בלא תורה ובלא מעשים טובים : (ו) גם שמש לא ראה ולא ידע . משל לשני בני אדם שהיו באים בספינה כשהגיעו ללמן ירד אחד מהם ונכנס למדינה וראה שם כמה מאכל כמה משקה ושלוה . כשחזר בספינה אמר לחבירו למה לא עללת למדינתא . א"ל ואת שירדת ועללת מה חמית תמן . א"ל ראיתי כמה מאכל כמה משתה ושמחה . א"ל כלום נהנת אמר לו לא א"ל אנא דלא עללית נוח לי סגין מינך דלא נחתית ולא חמיתי הה"ד נחת לזה מזה : (ז) ואלו חיה אלף שנים וגו' כל עמל האדם לפיהו . א"ר שמואל כל מה שיעמול אדם ויכנל מצות ומע"ט בעה"ז

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
ללמן . מקום פתידם ספסיפום ללא הכרכים ומסם פורטין	נרם זה בעל אגדה שהיו לא מוסר ולא מחיר לא מעמת ולא מפסר : חכם בעיניו הוא עשיר כו' . כיוסלמי נרם זה בעל התלמוד : ודל

מבין כו' זה בעל אגדה : אם יוליד איש מאה : ברפיון פי' העכוב מויר נקרא בלע"ז ריפ"ה ועין בכמות רבה פר' ל"ת וכת"י פ' נ"ב פ' כ"ב יסוכין ומכות וגר' רפיון (דפיון) כדתמריק וקדמתו לא רצה דופמו : קוומא נרסי' . פי' דבר המקיים ומעמיד העולם דהיינו כל הני תפסר על פני האדמה : אוקימוני . כויו ומעמידיו ואלה הם בני האדם : שנשטף . ונקרא יקום על שם ויקם על הבל שהיו כדתיתא בבר"ר פ' כ"ב ופ' ל"ב : זה הבל שהיו . שנפל שדוד נפני קין : כשם שהיו לו כו' . וכיי הם מלה והותר ודייק מדכתיב בשומרון משמע מלבד מותי שהיו לו ביזרעאל וילמוד סתום מן המפורש יזרעאל משומרון : פלטיראות . בתים חשוכים פלטלי"ם בלע"ז : ה"ג כ"י בר סימון אמר הני לקייטא ואלו תורהכייתא ועין במדר' לפסתר (ז) בפסוק בימים ההם וכן הוא בהדיא במדרש שמואל : לקייטא . לקין : לסיתוא . להורף : בתי הסן . הכי מוסיף עוד שנים שהן תרבע : שש כו' . שנאמר בתים הכי שנים לבד התרבע על כ' יהודה הכי שנים : נפלה על זונה . כלו' שתפילו זונה קונכת לת נגה ות"ל הניח בשם כ"ת זה נכות היזרעאלי : ובלא מרחץ . בתמיה וכי לא היה לו להתחת כל תלה : בלא תורה כו' : גם שמש לא ראה . הנפל הזה וכדמפרש ואזיל : למה לא עללתה כו' . למה לא נכנסת בתדיקה : מה חמית כו' . מה ראית שם : אנא דלא עללית נוח לי כו' . אני שלא נכנסתי עם לי יותר ממך שלא ידעתי ולא ראיתי ואין לי על מה להצטער : ואלו חיה אלף שנים : כל

פרשה ז (א) **טוב** שם משמן טוב. שמן טוב יורד ושם טוב עולה. שמן טוב לשעתו ושם טוב לעולם. שמן טוב כלה ושם טוב אינו כלה. שמן טוב בדמים ושם טוב בחנם. שמן טוב נוהג בהיים ושם טוב נוהג בהיים ובמתים. שמן טוב בעשירים ושם טוב בעניים ובעשירים. שמן טוב מהלך מקיטון לטרקלין ושם טוב הולך מכוף עולם ועד סופו. שמן טוב נופל על המת ומבאיש שנא' (קהלת י) זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח שם טוב נופל על המתים ואינו מבאיש שנא' (מ"ב ד) ויעל ויגהר על הילד וגו'. שמן טוב נופל על המים ונידוח ושם טוב נופל על המים ואינו נידוח שנאמר (יונה ב) ויאמר י"י לדג ויקא את יונה. שמן טוב נופל על האור ונשרף ושם טוב נופל על האור ואינו נשרף דכתיב (דניאל ג) באדין נפקו וגו'. א"ר יהודה בר' סימון מצינו בעלי שמן טוב נכנסו למקום חיים ויצאו הם שרופין. ובעלי שם טוב נכנסו למקום מתים ויצאו חיים: נדב ואביהוא נכנסו למקום חיים ומתו. חנניה מישאל ועזריה נכנסו לאתון נורא ויצאו חיים לכך נאמר טוב שם משמן טוב וגו': (ב) רבנן אמרי אמר הקב"ה למשה לך ומנה לי כהן גדול. אמר לפניו רבש"ע מאיזה שבט. א"ל משבט לוי. ובמה אני מושחו. א"ל בשמן המשחה. באותה שעה שמח משה אמר כך שבטי חביב לפני הקב"ה א"ל הקב"ה חייך לא שבטך הוא אלא אחיך הוא הה"ד (שמות כח) ואתה הקרב אליך וגו'. ומשיחתו משכון המשחה מנין שנא' (שם כט) ולקחת את שמן המשחה. אבל עבודתו אינה עבודה ונתחייב אילולא ששמותן של שבטים חקוקים על לבו דכתיב ונשא אהרן את שמות וגו'. אמר הקב"ה הביבין עלי שמותן של שבטים משכון המשחה שנמשחו כהנים ומלכים. א"ר נחמיה אמר הקב"ה למשה לך ומנה לי כה"ג. אמר לפניו רבש"ע מאי זה שבט א"ל משבט לוי ובמה אני מושחו א"ל בשמן המשחה באותה שעה שמח משה אמר כך שבטי חביב לפני הקב"ה אמר ליה הקב"ה חייך לא שבטך הוא אלא אחיך הוא הה"ד (שם) ואתה הקרב אליך וגו'. ומשיחתו משכון המשחה מנין שנא' (שם כט) ולקחת את שמן המשחה. אבל עבודתו אינה עבודה ונתחייב אילולא שמותן של שבטים חקוקים על שתי כתפיו דכתיב (שם כח) ונשא אהרן את שמותם לפני י"י על שתי כתפיו לזכרון. ששה משמותם א"ר ביבי אילו היו חסרים אות אחת לא היו משמשין. תני ר' אושעיא אפי' נקודה אחת. תני ר"ש בן יוחאי נ' כתרים הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. כתר כהונה זכה בו אהרן ונטלו. כתר מלכות זכה בו דוד ונטלו. כתר תורה הרי מונח לדורות

מתנות כהונה

טוב שם משמן טוב שמן טוב יורד. בילקוט ובמדרש שמואל פרשה כ"ג גרס יורד דכתיב כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן שם טוב עולה כראמר ואגדלה שיך: לשעתו כו'. עיין מהר"ז בתנחומא ריש פרשת ויקהל ושם בדבה לפיש קלסו: מקיטון. מדר קטן במיתי שם מוצב המלך ומשתמש בשמן הטוב והריח יוצא לטרקלין: שמן טוב ס"ג במדרש שמואל ובילקוט ובתנחומא שם טוב נופל על המיט ומיט נדוח: למקום חיים. מן הסיכל ולפיכך שם הכהן וכפורת ולוחות וכרובי' שכולן קדושים וחיים: ונתחייב מיתה על עבודתו מילוי בו'. ס"ג בהדיא במ' שמואל ועיין מזה בילקוט וקלמו בס"ר פ' ל"ו: ששמותן של שבטים כו'. זהו שם טוב: לא היו משמשין. כמשפט הקרבים ותומים ובמדרש שמואל גרס מכפרין: כל מי שזוכה לתורה. י"ל מזה מה שכתוב במסכת חגיגה שכתב שם טוב עולה על גביהן

אינון טבין אינון דידך וכד אינון בישין אינון דידי . בין טבין בין בישין דידך אינון . משל למלך שהיה לו כרם ומכרו לארים לעלול בו כשעושה יין טוב אומר המלך כמה חמריה דכרמי טב . ובשעושה יין רע אומר המלך חמריה דכרמא דאריסי ביש . והארים בוכה וצווח ואומר לפניו אדני המלך כך עבד חמר טב דידך הוא וכד הוה עביד ביש דידי הוא . אלא בין טב ובין ביש דידך הוא . כך אמר משה בין טבין בין בישין דידך אינון . ולא יוכל לדין עם שתקיף ממנו כשא"ל (דברים ג) אעברה נא ואראה את הארץ הטובה א"ל הקב"ה (שם) רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה . ד"א מה שהיה זה ירמיהו ונודע לכל שהוא נביא שנאמ' (ירמיה ה) בטרם אצרך בבטן ידעתיך : (יב) כי יש דברים הרבה מרבים הבל . כגון מנדלי קיפות וחתולות ותולדות הסנאין ואדני שדה וכלב הים מה אית להון הניה מנהון . או חד אמבותי או חד מעקוצי מה הנייה או חד פלקא או חד פדעה . וכן המסקל מתוך שדהו ונותנו לרשות הרבים מה הנייה אית ליה . או חד תוקלא או חד מרמוצי . וי"א מרצוצי . מעשה בחסיד אחד שהיה מסקל מתוך שדהו ונותנו לרשות הרבים והיה שם חסיד אחד והיה רודפו ואומר לו מפני מה את מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך . והיה שוחק עליו ולאחר ימים נצרך החסיד ומכר את שדהו והיה מהלך בר"ה ונתקל . אמר לא על חנם אמר לי אותו חסיד נותן לתוך שלך מה יותר לאדם : (יג) כי מי יודע מה טוב לאדם בחיים וגו' . ר' הונא בש"ר אחא דוד אמר דבר א' ולא פרשו ופרשו שלמה בנו . ושלמה אמר דבר אחד ולא פרשו ופרשו דוד אביו . שלמה אמר כי מי יודע מה טוב לאדם בחיים ויעשם כצל כיצד א"ת לצלו של כותל יש בו ממש אם לצלו של דקל יש בו ממש בא דוד ופירש (תהלים קמד) ימיו כצל עובר . דוד אמר דבר אחד ולא פרשו ופרשו שלמה בנו דוד אמר (שם) אדם להבל דמה . לאיזה הבל אם להבל של תנור יש בו ממש אם להבל של כירה יש בו ממש . בא שלמה ופירש הבל הבלים . ד"א כי מי יודע מה טוב לאדם בחיים א"ר פנחס הואיל והבל הם ימיו של אדם ומספר הם וכצל הם מה הנאה יש לו בחיים . אלא יתעסקו בד"ת שכולן חיים . אשר מי יגיד לאדם וגו' אמר שלמה אני אגיד לך מה טוב מכולן טוב שם משמן טוב :

טוב

מתנות כהונה

וסיפיה דקרא כי שמח עמך ועיין זה בילקוט כי תצא : כד לימון טבין כו' . כשהם טובים הם שלך לתת קולא לחסם עמי וכשהם רעים הם שלי בתמיה שאתה תומר כי שמח עמך בין הם טובים או רעים הם שלך : בטרם אצרך כו' . וזהו כשר נקרא שמו ובע"ז מוסיף פה ומי יכול לתן וגו' בשעה שאתה ומתרם לא תדבר עוד בשמי : כי יש דברים כו' : קופות הפי"ן בלע"ז . וחולדות הסנאין . פי' הערוך ערך חלד מין חיה מרטיל"ה בלע"ז ושיין בע"ק פ' מרובה דף פ' : ואדני שדה חיה דומה לשדם או שדם הגדל מן הקרקע עיין בערוך ערך שדון וכל שלו חיוה מאכל לשדם וסן לוכלין ומזיקין ושיין בערוך ערך דבר : מה חיה לזו כו' . מה יש לזה ומה שאתה אומר או מכם לחתם או נשיכה ועקיצה וכה"ג : פלקא . עיין בית האוצרות : פדעה . פלע ומבוהם ועיין בערוך ערך פלקא : תוקלא . מכשול : מרמוצי . משמע בערוך עיין בריפה ועיין ערך רמץ : מרצומי . עיין פלע ומבוהם כדאמרינן מזן בכור שנתנם שפוד שנתנם : מעשה בחסיד כו' עיין זה בע"ק פ' הפרה : כי מי יודע כו' . עיין זה לעיל (פ' ב') : סליק סדרא קמא בעזרת השי"ת :

לשני ספינות פורשות לים הגדול אחת יוצאת מן הלמן ואחת נכנסת ללמן היוצאת מן הלמן הכל שמחין והנכנסת ללמן לא שמחו לה היה שם פקח אחד אמר להם חילוף הדברים אני רואה זו שהיתה יוצאה מן הלמן לא צריכין לשמוח עמה שאין יודעין באיזה פרק עומדת כמה ימים מזדוננת לה כמה עלעולין הן מזדוננות ושנכנסת ללמן הכל צריכין לשמוח שנכנסה לשלום. כך מת אדם הכל צריכין לשמוח ולשבח שנפטר בשם טוב בשלום מן העולם הוא ששלמה אמר ויום המות מיום הולדו. את מוצא כשהצדיקים נולדין אין בריה מרנשת ובשמתין הכל מתישים. כשנולדה מרים לא הרגיש בה בריה וכשמתה נסתלקה הבאר והרגישו הכל. הבאר הודיע מיתתה. נולד אהרן כה"ג ולא הרגיש בו בריה וכשמת נסתלקו ענני כבוד הרגישו הכל. הענן הודיע מיתתו. נולד משה רבינו ולא הרגיש בו בריה וכשמת הרגישו הכל. המן הודיע מיתתו ששבת. נולד יהושע ולא הרגיש בו בריה וכשמת הרגישו הכל שנא' (יהושע כד) ויקברו אותו בגבול וגו' מצפון להר נעש רבנן אמרי. חזרנו על כל המקרא כולה ולא מצינו מקום ששמו הר נעש. אלא מהו הר נעש ע"י שנהגעשו ונתרשלו ישראל מלגמול חסד ליהושע רצה הקב"ה להרעיש ונם להגעיש עליהם ההר ולהפילו להם לאבדן. לפי שנתחלקה א"י והיה חלוקה חביב עליהם יותר מדאי זה עוסק בשדהו וזה עוסק בכרמו וזה עוסק בזיתו וזה עוסק בפחמו כולן עוסקין במלאכתן לכך בקש הקב"ה להרעיש עליהם את העולם לפיכך הרגישו בו הכל והודיעו את מיתתו. נולד דוד ולא הרגיש בו בריה וכשמת הרגישו בו הכל שנא' (מ"ב יח) והדד שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וגו'. א"ר פנחס והלא שכיבה היא מיתה. אלא דוד שהיה מלך כתיב בו שכיבה יואב שהיה שר הצבא כתיב בו מיתה. ד"א והלא שכיבה היא מיתה אלא דוד שנמשח בשמן המשחה כתיב בו שכיבה. ויואב שלא נמשח בשמן המשחה כתיב בו מיתה. ד"א והלא שכיבה היא מיתה אלא דוד שמת על מטתו כתיב בו שכיבה ויואב שנהרג כתיב בו מיתה. ד"א והלא שכיבה היא מיתה אלא דוד שירש בניו את מקומו נאמרה בו שכיבה ויואב שלא ירשו בניו מקומו נאמרה בו מיתה לפיכך הרגישו הכל. כשמת דוד הודיע שלמה מיתתו. נולד שמואל ולא הרגישה בו בריה וכשמת הרגישו הכל שנא' (ש"א כה) ויאמת שמואל ויספדו לו כל ישראל. א"ר יהושע בן לוי מתלא אמר מאן דנכתיה חויא חבלא מדחיל ליה. א"ר שמואל בר נחמן

מתנות כהונה

עלעולין. רוח סערה מרנוש מלעולין: ששבת שמתכפל כל"ף ופנוח סמן ממחיה: שנת עצלו. עיין במסכת סנהדרין בפרק המוכר ופס לף נר' שמהגעשו ועיין כל זה רים מדרש רות: בפחמו. ופוך להגיה בפלמי. ס"נ רים מדרש רות מכל במדרש שמואל נרס נ"כ בפחמו: עם מנוחיו וגו' נרסי'. וסיפי דקרא וכי מת יואב: שכיבה. היה מיתה ולמה בתב בלל דוד שכיבה ובלל יואב מיתה ועיין זה בפ' המוכר לת הספינה: הודיע שלמה כו'. כמהכנים התחון לב"ה שנאמר זכרה לחסדי דוד וגו' כדלעיל (ד' ב'): מתלא אמר כו'. שמכל לומר מי שנפטרו נהם הכל המתעסק ודומה להם מפחידו ומסיירת ממנו וכן מסיים בו בילקוט שמואל לפי שכתוב ויקברו לותו בגבול בהלמו וגו' שנעשה עליהם ההר להרגיש לפיכך כשמת שמואל ויספדו לותו וגו': משלו כו'. כעומר מפני שהלך ושפך כל יבמכל ועשה בעוס כיוסים

לחזות כל מי שזוכה לתורה כאילו זכה לשלשתן וכל שלא זכה לתורה כאילו לא זכה לאחת מהן. רבי בון בש"ר שמואל בר נחמני אמר מצינו שהלך הקב"ה מהלך ה' מאות שנה לקנות לו שם דכתיב (ב"ב ז) אשר הלכו אלהים לפדות לו לעם ולשום לו שם. א"ר יוסי הגלילי אומה ואלהיה. א"ל ר"ע עשית קדש חול. אמרו ישראל לפני הקב"ה כביכול עצמך פדית שנא' (שם) אשר פדית ממצרים גוים ואלהיו. כתיב (דה"ב ח) אשר הלך לו אלהים ולהלן הוא אומר (ב"ב ז) אשר הלכו אלהים. הלך זה הקב"ה הלכו זה משה ואהרן: (ג) אר"ש בן יוחאי חביב שם טוב מארון הברית שארון הברית לא הלך אלא ג' ימים שנא' (במדבר י) וארון ברית י"י נוסע לפניהם וגו' ושם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו מנא לן מדוד שנא' (דה"ב יד) ויצא שם דוד בכל הארצות וי"י נתן את פחדו על כל הגוים. חביב שם טוב מכהונה ומלכות שכהונה ומלכות בטלו ושם טוב לא בטל. תלמידיו דר' אבא ואבא צידוני בש"ר שמואל בר נחמן אמר חביבה מיתתן של שבטים יותר מבחייהם שבחייהם לא נאמר ששה משמותם ובמיתתן נאמר ששה משמותם. א"ר יהודה סרים ויובכד הן הן היו חיותיהם של ישראל דכתיב (שמות ו) שם האחת שפרה ושם השנית פועה. שפרה זו יובכד שהיתה משפרת את הילדים. ד"א שפרה ורבה. ד"א שפרו ורבו ישראל על ידיה. ד"א ששפרו אותן במצות ובמע"ט. ד"א שפרה לשם שבה שנא' (מיכ כו) ברוחו שמים שפרה. פועה זו מרים שהיתה פועה באשה והולך יוצא. ד"א פועה שהיתה פועה ובוכה על אחיה משה שהושלך ליאור שנאמר (שמות ג) ותתצב אחותו מרחוק. ד"א פועה שהופיעה את מעשה אחיה. ד"א שפעת בפני פרעה ואמרה לו אוי לך מיום הדין. תני נ' שמות נקראו לאדם הזה אחד שקראו לו אביו ואמו ואחד שקראו לו אחרים ואחד שקראו לו בספר תולדות בריותיו: (ד) ר' פנחס אמר אדם חביב בשמו ואיני יודע באיזה מהן בא שלמה ופירש טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. נולד אדם מונין לו למיתה מת מונין לו לחיים. נולד אדם הכל שמחין מת הכל בוכין. ואינו כן אלא נולד אדם ואין שמחין לו שאין יודעין באיזה פרק ומעשים יעמוד אם צדיק ואם רשע אם טוב ואם רע. ומת הם צריכין לשמוח שנפטר בשם טוב ויצא מן העולם בשלום. משל לשני

מתנות כהונה

כי התורה היא שם הטוב וכילקוט גרסינן וכתיב שם טוב שולה על גביהן לכל לאו כגירסת הכתובה פה גם בתנחומא פרש' ויקהל כתב ז"ל שלשה כתריס הן כו' עד ושד כתר אחד כתר שם טוב עולה על גביהן: ה"ג הלכו שלשים לפדות כו'. לומה ולשיה ודלם לו לעצמו כביכול סדה עמם ועצמך פדים: ה"ג עצמך פדים שנא' תכבר פדים ממצרים גוים ואלהיו: כתיב תכבר הלך כו'. ופסוק הוא בד"ה ס' י"ז ושין בש"ר פרש' מ"ב וכמדרש שמואל: הן הן חיותיהם כו'. עיין בפ"ק דסוטה ובש"ר ס' ג': שפרת ורבת. בש"ר לא גרסינן ליה וכמדרש שמואל גרסינן ליה וי"ל על שילדה משה אחר גזירת פרעה ויש שקול כשניהם רבות אבל לא נאמר ורבי בתיבה כמו למעלה ודרשו חז"ל למעלה משניהם רבות: פועה בתשה. מדברת ולתשה בתשוה דכר מה שהולך יולא שלא בשעה: מעשה אחיה שאמרה לבת פרעה הלך וקראתי לך מינקת מן י"ל על מה שהיתה מתנבאת עליו פרש הולדו כמדרש חז"ל: בספר תולדות בריותיו. בתנחומא פרש' ס' ויקהל גורס שם בהמדבר קורא לעצמו וגירסת מדרש שמואל נוסף לגירסת הספר: חביב בשמו ואינו כן מן הדין: ומת. בתנחומא: יוצא מן העולם. פורפא מתוך שם לאדם שם:

אלא מאחר שקשטה בב"ד מיני תכשיטין אה"כ הראה לו שנא' (שם) ויביאה אל האדם. מברך התנים שנא' (שם ו) ויברך אותם אלהים. מבקר חולים שנא' (שם יח) וירא אליו י"י באלני ממרא. קובר מתים דכתיב (דברים לד) ויקבור אותו בגיא. מנחם אבלים דכתיב (בראשית כה) ויקרא שמו אלון בכות. א"ר שמואל ב"נ מהו אלון בכות עד שמשמר אבלה של דבורה מניקתו באתה לו שמועת רבקה אמו ובכה ב' בכיות. לכך נאמר אלון בכות. וביעקב הוא אומר (שם) ויברך אותו ברכת אבלים ברכו: (ח) א"ר סימון מצינו שהלכו לבית המשתה ולא נתפרשו שמותן. לבית האבל ונתפרשו שמותן. עוג הלך במשתה אברהם ולא נתפרש שמו. ג' ריעי איוב הלכו לבית האבל ונתפרשו שמותן. מצינו שהלכו לבית המשתה ולא נדחו מניהם. והלכו לבית האבל ונדחו מניהם. עוג היה במשתה אברהם ולא נדחה מניהם ואלו שהלכו לבית האבל נדחו מניהם. א"ר יששכר דכפר מנדי דרכן של רשעים להנתן בדיוטא תחתונה של גיהנם שנאמר (משלי לד) תחת רשעים ספקם. ג' ריעי איוב הלכו לבית האבל ונדחו מניהם דכתיב (שם ג) ויבאו איש ממקומו. איש מביתו איש מעירו איש מארצו אכ"כ. אלא איש ממקומו ממקום שנתבצר להם בגיהנם נדחו ונצולו ממנו. מצינו שהלכו לבית המשתה ולא שרת עליהם רוה"ק זה עוג. וג' ריעי איוב הלכו לבית האבל ושרת עליהם רוה"ק הה"ד ויען בלדד. תני בש"ר מאיר כ"מ שנאמר עניה ואמירה כה ככה. אלו בלשון הקדש ברוה"ק הוא מדבר: (ט) וההי יתן אל לבו. מה ת"ל. עביד חסדא דיעבדון לך. לווי דילווניך. ספוד דיספדונך. קבור דיקברונך. גמול חסד דתתגמל חסד. א"ר מנא וההי יתן אל לבו אלו הצדיקים שנותנין מיתתן כנגד לבן. ולמה כותשין על הלב מימר דכלה תמן. ד"א וההי יתן אל לבו זה חי העולמים שהוא משלם שכר לבר נש על כל פסיעה ופסיעה בגמילות חסדים. דא"ר יונה אין שואלין הלכות לפני מטתו של מת. טז והא ר' יוחנן שאל לר' ינאי קומיה ערסיה דר"ש

מתנות כהונה

התבל מדם פרעון: מצרימה וגו' נרסי'. וסיפיס דקרא ומכי הערך גם עלה: מתוך הכוש כו' עיין בב"ר פרשה י"ח: ויבואה. גרסי' והוה בגימטריה כ"ד: וביעקב הוה אומר. עיין כל זה בב"ר פ' פ"ח ופס הגי' יותר נכונה: עוג מלך הבשן ועיין בב"ר פ' נ"ג: בדיוטא התחתונה. בהלך התהתון ועב"ר פ' פ"ה ופ' מ"ח תנייא: תחת רשעים. בב"ר נרס שנאמ' ישובו רשעים לשאולה: ממקומו. מבמע ממקומו המיוחד לו וזהו הנגזים המוכן לעובדי ע"ז אלו בלעם הקוסם. אם הוה בלעזן הקוסם: עביד מסדא כו'. עשה חסד כדי שיגמלו חסד ב"ב עמך: לווי. עשה לויות למת כדי שילוך ועשה הספד כדי שיספדוך ועיין כל זה במ' מ"ק בפ' אלו מגלחין: הצדיקים. נקראים חיים כמו שדרשו חז"ל בפסוק ובניכו בן יהודע בן חיים מי: ולמה כותשין כו'. כשהגוף מתחרט על שעותיו כשבאת לו לכה פתאום הוה כותש ומכה על הלב לומר שהכל בא לו מפס והוה הכבה הפתאומה לכל עון ולכל התאת חבו והמי יפן אל לבו. על פי הירושלמי דפרק מי שמתו גרסה דשב"ג דאמר ר' יוסה אין שואלין הלכות כו' עד שלא מת: והא ר' יוחנן כו'. עד מועלין בה ומניב ליה מהשהנים כו' עד בשמיעתה משל נאמר כך הוה להוק הוה מניב ליה תני כו' וכיוצא הגירסא יותר תרוכה שוד והפסח מועב תפסח: אין שואלין כו'. כדי שלא יכיהו דעתם מן ההספד: קמי' ערסיה. לפני מטתו ומניב

אסיפת אמרים

לף שבשעה היה טעעית הספר שקודם לזה לא היתה טעעית. (יפ"ת): דאר"י כו'. ולמוד מדכתיב התנח אין שואלין וזה בכתוב מקום מוסר שלא ע"ב דמלוש לקרב אל פיטוס לפי שנוטל שכר על כל פסיעה. ולכן פתח ופסק דאין שואלין דמתחלת יו

נחמן משלו נתנו לו שנא' (שם ז) והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל . כא"א וימת שמואל וכא"א (שם ו כח) ושמואל מת . א"ר אסי ושמואל מת מיתה ודאי וימת שמואל אין הדברים אמורים אלא לענין נבל שנא' (שם ו כה) וימת שמואל [וגו'] ואיש במעון . א"ר שמואל בר נחמן הכל סופרין וטופחין על מיתת הצדיק וזה הרשע עושה לו מרזיחין . א"ר יהודה ללמדך שכל הכופר בגמילות חסד כאילו כופר בעיקר . אבל דוד המלך ע"ה מה היה עושה גומל חסד לכל אומר כן אפי' הורג או נהרג או רודף או נרדף גומל אני לו חבד כמו לצדיק . הה"ד (תהלים יג) ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה ל"י כי גמל עלי : (ה) טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה . למה שלב חכמים בבית אבל . שכל מי שמתאבל הקב"ה משמחו שנא' (ישעיה כב) ויספו ענוים בי"י שמחה . ד"א טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה . מוטב ללכת למדה שיש לה פרעון ממדה שאין לה פרעון . מוטב לילך במדה נוהגת בחיים ובמתים ממדה שאינה נוהגת אלא בהיים . מוטב לילך במדה נוהגת בעשירים ובענים ממדה שאינה נוהגת אלא בעשירים . מוטב לילך במדה שיש בה פיוס ממדה שאין בה פיוס : (ו) א"ר ברכיה גמילות חסד בתורה בראשה ובאמצעיתה ובסופה . בראשה דכתיב (בראשית ג) ויבן י"י אלהים את הצלע מלמד שקילעה הקב"ה לחוה והביאה אל האדם . ונעשה שושבין להם שבן בברכי הים קורין לקלעיתא בניאתא . ובאמצעיתה דכתיב (שם יח) וירא אליו י"י באלני ממרא מלמד שביקרו (שם כה) ויברך אלהים את יצחק בנו זו ברכת אבלים . בסופה שנא' (דברים לד) ויקבור אותו בגיא . א"ר חנין מדת פרעון מה היא יעקב מת בארץ מצרים מי ראוי להטפל בו לא הקב"ה שא"ל (בראשית מו) אנכי ארד עמך מצרימה וגו' . בא יוסף והטף לו את המצוה דכתיב (שם נ) ויעל יוסף לקבור את אביו . מת יוסף במצרים מי ראוי להטפל בו לא השבטים שהשביע אותם שנאמ' (שם) וישבע יוסף . בא משה וחטף לו את המצוה שנאמר (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף . מת משה ופרע לו הקב"ה בכבודו שנא' (דברים לד) ויקבור אותו בגיא : (ז) כתיב (בראשית ג) ויעש י"י אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור ויכבישם . מצינו שהקב"ה גומל חסדים מקשט כלות מברך החנים מבקר חולים וקובר מתים מנחם אבלים . מקשט כלות דכתיב (שם כ) ויבן י"י אלהים . ר' יוחנן אמר בנאה וקשטה והראה לו . א"ר אבהו שמא תאמר מתוך חרוב אחד או מתוך שקמה אחת הראה לו אלא

מתנות כהונה

מידי שנא בשמן למיקך ויספדו לו כל ישראל וכמו שדנינן במיתת להכן : מיתה ודאי . כלומר זהו עיקר מקום מיתתו שכתוב למעלה ויקברו בספלטים וגו' שכל זמן שמואל חי נפלו הפלשתים ביד ישראל כדלעיל במוספתא דמסכת סוטה ומה דכתיב וימת שמואל וגו' לפי שלמד תורה בכבוד נכל וכדמפרש וחזיל : מרזיחין . ים לומר ענין מרתיחות ומעשנות מפתח ומתחת וכן מלאתי סוד בתות לחמם : כופר בעיקר . כדתמרינן למר נכל נלבו אין אלהים וכן קרלו בלבו ונאמר יאלו לאמים בני בליעל ונומר : אומר כן . דוד היה אומר כן : כי גמל עלי . כלומר בעבור שים בי טוב גמילות חסד לפיכך יגל לבי ואקוה ליבועתך : טוב ללכת : שיש לה פרעון . כדמפרש ר' חנן לקמן : בחיים ובמתים . גמילות חסדים בניים לכל הוא כנוד לל החיים ולל המתים : פיוס שמייצב ומפייס דעת הלבל : מלמד שקלעה לו . עיין במסכת שבת גפ' המלניע ובברלתים דבה פרשה י"ח : מדת פרעון טו' . שקרה למעלה ללכת לל בית

זה עם זה יחולל חכם מערבבין חכמתו . ויאבד את לב מתנה אמר ריב"ל פ' הלכות למדתי מיהודה בן פדיה בחרישת הקבר . וע"י שהייתי עסוק בצרכי רבים שכחתים . איזהו ת"ח ר' אבהו בש"ר יוחנן כל שהוא מבטל עסקיו מפני משנתו תני כל ששואלין אותו הלכה ממשנתו ומשיב עליה : (טו) חמשה תלמידים היו לו לרוב"ז כ"ז שהיה קיים היו יושבין לפניו כשנפטר הלכו ליבנה . והלך ר' אלעזר בן ערך אצל אשתו לאמאום מקום מים יפים ונוה יפה . המתין להם שיבאו אצלו ולא באו . כיון שלא באו בקש לילך אצלם ולא הניחתו אשתו . אמרה מי צריך לסי א"ל הן צריכין לי . אמרה לו חמת העכברים מי דרכו לילך אצל מי . העכברים אצל החמת או החמת אצל העכברים . שמע לה וישב לו עד ששכח תלמודו . מאחר זמן באו אצלו שאלו אותו פת חטין או פת שעורים מי טב אוכלה בלפתן ולא ידע להשיבן . בלפתן ר' אליעזר ור' יוסי אומרים ב' תבשילין לפותין זה בזה : (טז) ר' הוה ממני תרין מנאין בכל שנה אין הוו כדי הוון מתקיימין . ואין לא הוון דמכין . מן דאתא ר' למדמך אמר לבריה לא תעביד כן . אלא הוי ממני כולהון כחדא . ומני לך ר' חנינא קדמאי . והוא למה לא מנייה . ר' יוסי בר זביד אמר על דצווחין ציפוריא עליה . ומן צווחא עבדין . הא כדין צווחין טבאות . אם אנן שמעין בחדא אוף בההיא צריכין שמוע להון . ר' בון אמר ליה קדם מן ברייתא א"ל קדם ר'

המנונא

מתנות כהונה

יחולל כו' . ועיין בסמוך רבה פרשה ו' וסמ הגירסא מחייבב יוסף : **שמוני'** . בסמוך רבה גרס שמיס וכ"ג בילקוט : **בחרישת** הקבר . קבר שמחכב לעניין טומאה : ה"ג **איזהו** תלמיד חכם והוא בירושלמי בפ' חלו מגלחין וה"ג תלמיד חכם ר' חנינא בשם ר' יוחנן כל שהוא מבטל עסקיו מפני משנתו תני כל שאולין כו' ולכן נקטיה הכא לומר שעוסק יהולל החכם : **איזה** תלמיד חכם . לעניין הבאת חגיגה בסביעא עין בפרק חלו מיעוטא ולעניין קידושין בפ' האיש מקדש : **ה"ג** ומפיק עלה חמשה תלמידים היו לו לר"ע ב"ז כל זמן שהיה קייס כו' כן הוא בילקוט : **ה"ג צריכים** לי לחמה לי חמה . לומר כלי שיש בו דבר מאכל ובילקוט גרס הפת ועיין זה בגמ' במס' שבת בפ' הבונה : ה"ג שעורים מי טוב תוכלה לומר לחה מהן טוב להכלה בלפתן וכן הוא בילקוט : **ולא** ידע כו' . לח היה יודע מהו לפתן כלומר למה נקרא לפתן : **לפותין** . מהוברין שלעולם הלפתן הוא מפלה ללפת בו לח הפת ונמצא שפל ידו מהבהבו שני תבשילין ושל שם זה נקרא לפתן : ר' הוא ממני כו' . היה ממנה שני ממונין בכל שנה רחם יפיבה וחכ"ד ושם היו מוהגים כשאבד לאחד להיות היו מתקיימים ושם לח היו מתים וכשמת ר' יוסי מתים ולכן נאמר לח תעשה כן שלח תמנה כולם כאחד כלומר זה יהיה רחמין וזה שני לאחר מותו וזה שלישי לו וכני הגיעה ממנה ברחמנה ועיין מזה בכתובות בפ' הנושא : **והוא** למה לח מנייה . וכני למה לח מנה ר' חגיגה ברחם : **על** דצווחין כו' . כני ניפורי היו נוערין ולח היו מניחין לח ר' שמעה קולו ברחם וכני היה דר בציפורי קרוב למולדו כדאיתא בתוספות בפ' הנושא ובירושלמי סוף מסכ' כלאים ושלו וכי בשביל הנערה שתהי למולדו כדי שתהא הם נוערים הרבה ושם לח שמעון לרם זה גם נחלו דבריו בנוערים עליהם נראים לחו לשמוע להם : **ה"ג** דצווחין ניפורייה עליה ומן צווחא עבדין והח כדין כו' עד לשמוע להן ושוב חגיגה לפניך גירס' הירושלמי במסכת חגיגה בפ' בג' פרקים וה"ג הרם ובגין צווחא עבדין ח"ר יסי על שהשיבו משם ברבים ומה משם השיבו ר' הוא יסיב ומתני פלגו פלטיסם והו חל ההכיס ביומי הגשומין כולם הומיות ח"ל הומות ח"ל קדם מן קריתא ח"ל קדם כו' : **ומה** טעם כו' . כלו' חיזה משם השיבו ומתר ר' היה יושב ושומע מקרא זה וקרא הומיות ומתר לי' חגיגה הומות כתיב ופסוק הוא בישקלל

נחלשתי ע"כ וגפי פי' המ"ב נרחם שלי מן . (תמן) : בד יהוון . בדהי הוון . כלי' וכן הוא בירושלמי : קדם מן בריתא . פי' שהוחו בסוח קודם לבא שבריות

דר"ש בן יהוצדק הקדיש עולתו לבדק הבית מהו מועלים בה. ומניב ליה משהכהנים מעכבין בשחיטתה מעל. נאמר כד הוה רחיק הוה מניב ליה. תני הכתפין אסורים בנעילת הסנדל. שמא יפסק סנדלו של אחד מהם ונמצא מתעכב מן המצות. ר' זעירא שרע בדיבורא אזלון מזקפוניה ואשכחוניה איעני בדיבורא. אמרין ליה מהו כן. אמר לון עלמא דאתינן מן להמן הא מה דאיתמר והחי יתן אל לבו: (י) טוב כעס משחוק. אמר שלמה אילו כעס אבא על אדוניה קימעא טוב היה לו משחוק ששחקה עליו מדה"ד. למה כי ברוע פנים ייטב לב. אילו הרע לו פנים הביאו למוטב אלא (פ"ו ח) ולא עצבו אביו מימיו. וכן אמנון טוב היה לו אם כעס דוד אבא על אמנון קימעא משחוק ששחקה עליו מדה"ד. ולמה כי ברוע פנים ייטב לב אלא (פ"ב יג) כי אמנון לבדו מת. ד"א טוב כעס משחוק טוב היה אילו כעס הקב"ה על דור המבול. משחוק ששחקה עליהם מדה"ד שנא' (תהי כה) זרעם נכון לפניהם. ד"א טוב כעס משחוק טוב שהיה הקב"ה כועס על הסדומים. משחוק ששחקה עליהם מדה"ד שנאמר (שם) בתיהם שלום מפחד וגו': (יא) לב חכמים בבית אבל. א"ר יצחק משל לאחד שאמר לעבדו צא והבא לי חפץ טוב. א"ל ומהיכן אני מוצא חפץ טוב אמר ליה משתמצא רוב בני אדם הולכין שם חפץ טוב: (יב) טוב לשמוע נערת חכם. אלו הדרשנים. מאיש שומע שיר כסילים אלו המתורגמנין שמניחין קולם בשיר להשמיע את העם. ד"א טוב לשמוע נערת חכם אלו תוכחות שהוכיח משה רבינו. מאיש שומע שיר כסילים אלו ברכות של בלעם הרשע שבהן גבה לבן ונפלו בשטים: (יג) כי בקול הסירים תחת הסיר. ר' לוי בריה דר' זעירא עבד לה נטילת רשות. כל העצים כשהן דולקין אין קולן הולך. ברם הלין סרייתא כד אינון דולקים קולן הולך מיסר אופ אנן קיסין: (יד) כי העושק יהולל חכם. עסק שתלמידי חכמים עסוקין בו

זה

אסיפת אמרים

ע"ז לחות קדוב. (מדר"ת): שרע בדיבורא כו'. פ"ש אימני למר כו' למר לון לכן דלמקון ע"ם וכפ"י. כן פגיכסת ניכובלמי. ופירש סיפ"ם בכפה דכניס לפני כמה בעניו שמוחר ולכו לפקיחו לקבוחת שמה מלמוחו מעוכב ומלוש שלא יכול לקום למקו ע"ז מסו זה פ"ל למקום שבאתו ע"ם כו' דהייגו שיחמוד ויטיין שוה כוף כל כאדם ופ"ל לפי מעיין במקום שוה בעניו שמיהם שגל עטיה כאתו כאן ופ"ל נאלבמי

סיהיק שבאתו וכ"ז להעלות ללבו מלין שיבא ושמח יבוב וחבו יפן אל לבו: טוב כעס: אלא ולא כו'. כלומר וחוא לא עשה כן אלא כדכתיב ולא עצבו לביו מימיו ולכן ולדמיהו מתנשא לומר לפי לומלוך: ולמה כי ברוע כו'. כדלשיל אלל לדמיהו: ה"נ ייטב לב אלא כי לחמנון כו'. פי' אלא מתוך שלא עצבו כתיב עליו כי לחמנון כו': זרעם נכון. עיין בנכ"ל פרשה ליו: לב חכמים: שם חפץ טוב. כן בניח האבל כל נמי לאדם מיכם נמלמים ממנו לפיכך הולכים עם החכמים והוא הטוב שדברנו והכא טוב זה מות ועיין בנ"ר פרשה ס': טוב לשמוע: כי בקול הסירים: נטילת רשות. לדבוש ברבים: ברם כו'. אבל אלו הקליים כשהן דולקים קולן הולך למרחוק לומר לף אלו מן הענים ויש גמי לוכך לך מי שאינו חשוב נאולה שבאיע היו לאמור גם אלו מן בני החוכה: כי השעק: ס"ע בתלמידי חכמים פסוקים בסן:

מתנות כהונה

ומניב ליי. והמיב ליה: שרע בדיבורא. נרס וגם הוא ניכובלמי בפ' מי שמתו: שרע. החליק ונפל כן פי' הערוך: איעני. מוסכב ומוטה ועיין בערוך ערך עטו ופי' ר' זעירא החליק ונפל בסדא והלכו לזקפו מלאוהו מתכבד על פי הלכן בלשון כי אינו חולה ואמרו לו מהו זה למה אתה מוסכב ברגלו וא"ל זהו השולש שבאתו מסב וניכובלמי גרס מכן דאמיכן פי'

א"ל מה את אמרת שוב טוב אחרית דבר מראשיתו. א"ל ומה את אמרת ביה. א"ל יש לך אדם שהוא קונה סחורה בנערותו והוא מפסיד ובזקנותו היא משתכר בה. ד"א טוב אחרית דבר מראשיתו יש לך אדם שמוליד בנים בנערותו והן מתים מוליד בזקנותו והן מתקיימין. ד"א טוב אחרית דבר מראשיתו יש לך אדם שעושה מעשים רעים בנערותו ובזקנותו עושה מע"ט. ד"א טוב אחרית דבר מראשיתו יש לך אדם שהוא למד תורה בנערותו ומשכחה ובזקנותו הוא חוזר עליה הוי טוב אחרית דבר מראשיתו. א"ל ר"ע רבך לא כך אמר אלא טוב אחרית דבר כשהוא טוב מראשיתו. וכן היה מעשה אביה אבי מנדולי הדור וכשבא למולני קרא לכל נדולי ירושלים וקרא לכל נדולי הדור וקרא לר' אליעזר ולר' יהושע עמהם וכשאכלו ושתו שרון אילין אמרין מזמורין ואילין אמרין אלפכטרין. א"ר אליעזר לר' יהושע אילין עסקין בדידהון. ואנן לית אנן עסקין בדידן. והתחילו בתורה זמן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים. והיו הדברים שמחין כנתינתן מסיני והאש מלהטת סביבותיהן. עיקר נתינתן לא מסיני נתנו באש שנא' (דברים ד) וההר בוער באש עד לב השמים אמר הואיל וכך הוא נדול כחה של תורה. הבן הזה אם מתקיים לי הריני נותנו לתורה. וע"י שלא היתה כיונת מחשבתו לש"ש לא נתקיימה בי הזרתי. ומה את אמר תובן (משלי כח) לא יערכנה זהב וזכוכית אמר ליה ומה את אמרת ביה. א"ל אלו ד"ת שקשין לקנות בכלי זהב וזכוכית. א"ל עקיבא רבך לא אמר כן אלא מה כלי זהב וזכוכית אם נשברו יש להם תקנה. אף ת"ח שאיבד משנתו יכול הוא לחזור עליה. א"ל חזור עול לך. א"ל למה. עד כאן תחום שבת. א"ל מנן את ידע. א"ל מטלפי סוסי שכבר הלך אלפים אמה. א"ל וכל הדא חכמתא אית בך ולית את חזר בך. א"ל לית בחילי. א"ל למה. אמר ליה רובב הייתי על הסוס ומטייל אחורי בהמ"ק ביוה"כ שהל להיות בשבת ושמעתי ב"ק מצפצפת ואומרת (ירמיה ג) שובו בנים שובבים (מלאכי ג) שובו אלי ואשובה אליכם חוץ מאלישע בן אבויה שהיה יודע כחי ומרד בי. ומהיכן היה לו ראה אדם אחד עלה לראש הדקל בשבת ונטל האם על הבנים וירד בשלום ובמוצאי שבת ראה אדם אחד עלה לראש הדקל ונטל הבנים ושלח את האם וירד והכישו נחש ומת. אמר כתיב (דברים כב) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים היכן טובו של זה והיכן אריכת ימיו של זה ולא ידע שדרשה ר"ע למען ייטב לך בעולם שכלו טוב והארכת ימים לעולם שכלו ארוך. וי"א ע"י שראה לשונו של ר' יהודה הנחתום נתון בפי הכלב אמר מה הלשון שיגע בתורה כל ימיו כך לשון שאינו יודע ויגע בתורה עאכ"ו. אמר א"כ לא מתן שכר לצדיקים זלא תחיית המתים. וי"א ע"י שבשהיתה אמו מעוברת בו עברה על בתי ע"ז והריחה ונתנו לה מאותו המין ואכלה והיה מפעפע בכריסה כאריסה של

מתנות כהונה

ה"ג ומס לת למכ תובן לת יערכנו זהב כו' תובן פי' קוב :ה"ג נמדלם רוח ככלי זהב ומוסן ליקבד

אסיפת אמרים

טוהלו בתיוב מבטיות בלת סייתי יודע. (בס) אלפבטירין. פיהות מיוסדות ע"פ ת"כ. (מס"ס) ויגע. ולויי יגע כן סוף (בבל"כ) : כריסה גבסי'

המנונא כפרא דכבל. א"ל כד תיזל לתמן אמור ליה שמניתיך זקן. וידע דלא מתמני ביומיה. כיון דדכך בעא בריה דימנוניה ולא קביל עליה. אמר לית אנא מקבל אלא קדם ר' אפס דרומא. הוה תמן חד סב אמר אם רבי הנינא קדמי אנא תניין ואם ר' אפס קדמי אנא תניין. קביל עלוי ר' הנינא למתמני תליתאי וזכה למארכה סגין שנין. אמר לית אנא ידע מן בנין מה זכיתי מארכה שנין סגין. מן בנין הדא מילתא ואם מן בנין דהוינא סליק מן טבריה לציפורין והוינא עקים איסטרטיא שאיל בשלמיה דר"ש בן חלפתא. באידין מתניין לית אנא ידע: (יז) ד"א כי העושק יהולל חכם, עושק שעשקו דתן ואבירם למשה רבן אבדו חכמתו ממנו. ויאבד את לב מתנה מתונה כתיב אילו היה משה מתון היה ניצול אלא שהקניטו והקפידו אותו ואמרו לו (במדבר ט) ירא ו"י עליכם ולא סבל אלא אוף הוא הקפיד מכעסו ואמר (שם) ומאז באתי ואמ' . א"ל הקב"ה אני כתבתי עליך שאת חכם ואת מקפיד ואומר לי כך . הייך יש לך לידע ולייידע טוב אהריתן של בני מראשית שנתתי להם במצרים דכתיב (שם) עתה תראה ונו' , באותה שעה אמר הקב"ה ווי דמובדין ולא משתבחין אבדתי את אברהם יצחק ויעקב שלא הרהרו אחרי . ולא מצאתי כיוצא בהן. באותה שעה בקשה מדה"ד לפגוע בו . דכתיב וידבר אלהים ואין אלהים אלא מדת הדין . ונאמר ויאמר אליו אני י"י א"ל את ב"ו לא יכולת לסבול אותם . אני י"י רחמן בעל הרחמים במדותי ארחם שנא' (ישעיה מו) אני עשיתי ואני אשא: (יח) טוב אחרית דבר מראשיתו . ר' מאיר הוה יתיב ודריש בבי מדרשא דטבריה והוה אלישע רביה נייז בשוקא ארכיב על כיסיה בשבתא אמרון לר"מ הא אלישע רבך אתי נייז בשבתא בשוקא נפק לגביה. א"ל במה הויתא עסיק . א"ל (יהוש מג) וי"י ברך את אהרית איוב מראשיתו . א"ל ברך שהכפיל לו את ממונו . א"ל עקיבא רבך לית הוה אמר כן אלא וי"י ברך אהרית איוב מראשיתו בזכות תשובה ומע"ט שהיה בידו מראשיתו, אל

אסיפת אמרים

בכריות וכ' הושיענו קדש כבי המנונא סבירא ליה כוותיה יותר ובכתיבל זה לא רצו בני ציפורי לקבל מהם ר"ח בחתי רבי. (מכר"ס): באידין מתניין. וסיימי פומלו

מתנות כהונה

סי' ז' ואמר ליה ר' לפני מי קרית מקרא ואמר ליה כו': כד תיזל כו'. כתהלך עם חמור לו שמיתיך זקן וידע ר' הינינא שלא יתמנה זקן בימיו על ר' שכל זמן שר' חי לא יעשהו ויליך לבבל

כיון דמך כו'. כיון שמת ר' הלכו בני למומתו שהיה כ"ח בהתם ולא קבל עליו כ"ח: אמר לית מאן גרסי'. פי' אין אני מקבל עלי ליכנס בהתם שלא יבא בהתכון ר' חסים ויסיח עם זקן אחד ואמר הם יסיח רבי הינינא בהתכון אני מסיח בשני לו להתר מותו והם ר' חסים בהתכון אני מסיח שני כלומר כיון כך ובין כך לא מסיח שליחי וקבל עליו כ"ח להתמומת שליחי וזכה להאריך שנים רבות ואמר כ"ח אין לי יודע בעבור מה זכיתי להאריך שנים הכנה הם בעבור הדבר הזה או בעבור שפעם אחת הייתי עולה מעברית לציפורי והייתי מעקם הדרך כדי לפגוש כ"ח כן מלמדת בחיזה זכות מצינו לו אין לי יודע: אסטרטיא. דרך שכניס לתמניון בעירובין פרטיא ופלטיא: באודין מתניין. בחיזה מצינו: שעשק דתן כו'. ע"ז בפ"ר פ': חכם. בפ"ר גר' עינו ובחמת היה שם בכל עמו סבלן ושתו כועס מהרה והוא הכה כי הכעס בחיק הכסילים ינוח: מקפיד רגזן בפ"ר הגילה בתופן אחר: ואומר לי כך וכך גרסינן: אלא מדת הדין וכו' גרסי'. ובפ"ר הגילה נתייצבת יותר היטב: טוב אחריתו: נייז. עבר וכה"ג זכן גנוזו ועבר ושין זה במדרש רות (ו) בפסוק ויהי הלילה ובפרק אין דורשין בפלי (סו) ובירו':

בקנה התחיל מפייסו בדברים. לדם זו התורה שנאמר (משלי ט) לכו להמו בלחמי ובנד זה הכבשד שנא' בי מלכים ימלוכו. הוי טוב ארך רוח מיבה היא האריכה שהאריך ר' יהושע עם עקילס הגר מהקפדה שהקפיד בי ר' אליעזר שאילולא כן חזר לפיאורו וקרא עליו טוב ארך רוח מגבה רוח: (בא) אל תבהל ברוחך לכעום. א"ר יודן היכמה דמעזלא עזיך על פלבתיה כן סליק ליה בפלבתיה הוא נסיב. היך מה דקימקומא גליש על ניסיה שפיך. כל דרקק לעיל על אפוי נפל: (כב) טובה חכמה עם נחלה. מובה חכמה כשהיא נחלה. דבר אחר טובה חכמה כשיש עמה נחלה. דתנינן תמן באבות רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ וכו'. דבר אחר טובה הכמה טובה הכמתו של משה שנאמר (משלי כא) עיר גבורים עלה חכם. עם נחלה שהנחיל תורתו לישראל. דבר אחר טובה חכמה זו הכמתו של בצלאל שהנחיל ארון לישראל. שבשעה שאמר ליה משה עשה ארון וכלים ומשכן א"ל בצלאל משה רבינו מביאין את הכלים ומעמידין אותם באויר. בתחלה יעשה המשכן ואח"כ יעשה הארון. א"ל משה שמא בצל אל היית יושב וידעת בתחלה (שמות כה) ועשו ארון ואח"כ ואת המשכן תעשה הוי מובה חכמה עם נחלה. טובה חכמה של בצלאל עם נחלה שהנחיל ארון לישראל. ד"א טובה חכמה של יהושע עם נחלה שהנחיל את הארץ. ויותר לרואי השמש. ד"א טובה הכמה שיש עמה זכות אבות אשרי שזכות אבותיו עומדת ומאירה לו: (כג) ר' אחא בש"ר תנחום למד אדם ולימד ושמר ועשה והיתה ספיקא בידו להחזיק ולא החזיק. הרי הוא בכלל ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת. למד ולא לימד לא שמר ולא עשה ולא היתה ספיקא בידו להחזיק והחזיק הרי הוא בכלל ברוך אשר יקים כי כל ארור הוא מבלל ברוך. ר' הונא אמר עתיד הקב"ה לעשות צל וחופה לבעלי מצות אצל בעלי תורה מ"ט כי בצל החכמה בצל הכסף: (כד) שלש מאות נזירין עלו להקריב ט' מאות קורבנין ביומי שמעון בן שטח. כיאה והמשים

מתנות כהונה

מיובאם וכנ"ל פ"ט הגירסא נכונה ועי"ש ומטוח דעתך: אל תבהל: חכמה כו'. מפליס הוא ממשיל על הכעסן שמין עולה ביולו ללמד בנזמותו: חכמה כו'. כמו הטוב הזה שטוב המטוה על הפלך כן עולה טו וכן מחד ומופלו מן הפלך טו משל למלך כמו שהודה על מחוסף כשהוא מעלה רתיחה על לבו הוא שוסף מימיו הכוסמים וכן כל הרוקק למעלה ממנו מוחד ומופלו לו על פניו: דקימקומא. דוד על נחוסף: נליש רוחה: טובה חכמה: כשהיא נחלה. כלומר שמוחזק בה כנחלה זו שמין עליה שרטין: עם דרך ארץ וכו' נרסינן. וכלה לומר וכל הזורה שמין עמה מלאכה ועיין בפ' נשל פ' ג': ובשעה שאמר לו משה כו'. עיין כל זה בתר היכא בשמות נכה פ' ויקהל: ויותר לרואי השמש בפ"ק דגיה לתניו שאמר שמש בגבעון דום: להחזיק. יש לוחזי תורה ולפרנסה: כי כל אלוה כו'. כלומר כל התכוסים שלאמתו בפר' היו נאמרין בהלה בלבון ברוך כנון ברוך אשר לא יעשה פסל וכן כונן על ברוך אשר יקום ועיין זה בירושלמי בפ' אע נאמרין ובויקרא רבה פ' כ"ה: וחופה. כלו' חופה לגל ובירושלמי לא גרם וחופה: בלם

אכיפת אמרים

גרסי' ופי' בתרים בל נתם. (מ"ב גר"ל): ודעבת ליה. בלם שקטה ונתם מלבדוף. (שם): נחלה. פי' שטוח ונמו וכ"ב ת"ח דשוב לוטם פוסקת: (מדר"ל): שהנחיל כו'. משה עשה משכן לארון גרסי' בתהלים ועשה משכן כו' בתמיה. משה"ם. ובאמת בלילי לפי' פיוס המדרש וכן הוא בב"ר פ"ג אלא בגמרא הוא כמו כאן. ולפי גיר' זו לריך לשרש מניחין לה בכלה פיומו הפוסק ומניחין בחוור בחשבון

של חכינה . לאחר ימים חלה אלישע בן אבויה אתון אמרין לר"ם אלישע חולה אזל לנביה א"ל חזור בך אמר ליה ועד כדון מקבלין א"ל ולא כתיב (תהלים ל) תשב אנוש עד דכא עד דכדוכה של נפש . באותה שעה בכה אלישע בן אבויה ומת והיה ר"ם שמח ואומר דומה שמתוך תשובה נסתלק ר' . וכיון שקברוהו באתה האור לשרוף את קברו אתון אמרין לר"ם קבר רבך נשרף יצא ופרש טליתו עליה . א"ל (חס ג) ליני הלילה בעוה"ז שבולו לילה והיה בבקר אם ינאלך טוב ינאל . מתו והיה בבקר בעולם שכלו טוב . אם ינאלך טוב זה הקב"ה שנא' (תהלים קמה) טוב י"י לכל . ואם לא יחפוץ לנאלך ונאלתיך אנכי חי י"י שכבי עד הבקר . ודמכת ליה . אמרון ליה ר' לעלטין דאתי אין אמרין לך מה את בעי אביך או רבך מה תיסר . אמר אבא ובתר כן ר' . אמרין ליה ושמעין לך אינון . אמר להון ולאו מתניתא היא מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין מצילין אלישע בזכות תורתו . לבסוף באו בנותיו ותובעות צדקה אצל רבינו אמר (תס קט) אל יהי לו מושך חסד ואל יהי חונן ליתומיו אמרין רבי לא תסתכל בעובדוהי אסתכל לאורייתיה . באותה שעה בכה ר' וגזר עליהם שיתפרנסו אמר מה מי שלא היתה תורתו לש"ש כך העמיד . מי שתורתו לש"ש עאכ"ו : (יט) טוב ארך רוח מגבה רוח . חד פרסי אתא נבי רב אמר ליה אלפני אוריא . א"ל אמור אל"ף א"ל מאן דיימר דהוא אל"ף ימרון דאינו כן . אמור בי"ת . א"ל מאן אמר דהוא בי"ת גער בו והוציאו בנזיפה . אזל לנבי שמואל א"ל אלפני אוריא . אמר ליה אמור אל"ף . א"ל מאן דיימר דהוא אל"ף . א"ל אמור בי"ת . א"ל מאן אמר דהוא בי"ת אחדיה באודניה ואמר אודני אודני . א"ל שמואל מאן אמר דהוא אודניך . א"ל כולי עלמא ידעין דהוא אודני . א"ל אוף הכא כולי עלמא ידעין דהוא אל"ף ודהוא בי"ת . מיד נשתתק הפרסי וקביל עלוי הוי טוב ארך רוח מגבה רוח טובה היא האריכה שהאריך שמואל עם הפרסי מהקפדה שהקפיד עליו רב שאילולא כן חזר הפרסי לסיאורו וקרא עליו טוב ארך רוח : (כ) ועוד עקילם הגר שאל לר' אליעזר א"ל הרי חיבה שחיבב הקב"ה את הגר בלחם ובשמלה בלבד שנא' (דברים י) ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה כמה מזומין וכמה פסיונין אית לי ואפי' עבדי לא משגיחין עליהון . א"ל וכי קלה היא בעיניך דבר שבקש בו אבינו יעקב מתחלה שנא' (בראשית כח) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש דבר קל הוא . אתא לנבי ר' יהושע ושאל ליה כך . א"ל גר שנתגייר לש"ש זכה ומשיאין מבנותיו לכהונה . לחם זו לחם הפנים . ובגד אלו בגדי כהונה צמצמו בדברים . אמרו לו תלמידיו וכי קלה היא בעיניך דבר שנחבטו בו הזקן שנא' (שם) ונתן לי לחם וגו' ולמה את מושיטו בקנה

Screen

מתנות כהונה

ליתבד ככלי זכוכית : אלפני אוריא . למדני תורה : מאן דיימר כו' . מי יאמר שהוא אלף שמא כן כך שמא יאמר שהוא שלמה כן : אחדיה באודניה גלסי' . פי' לחזו ושקלו בלחון היה הפרסי קורא לחזי חזי ול"ל שמואל מי יאמר שזהו נקרא לחון ל"ל כל העולם יודעין כו' : לסיאורו . לכסלמו ועיין בערוך ערך סאר וכן בכ"מ שכתוב לסורו ים שפרסו לכסלמו ולאולמו והוא קשור לשון מן סיאורו לא פי' להכעסו כהאי דלעיל בכ"ב בפ' לך יאמרו שלמי דניס דיסבו סיאורי פי' הכעסה והסגמה : צמצמו . מבנו ומפסו בדבורי : מושיטו בקנה כו' . גיסא זו מיושבת

א"ל לא אמרית ווי אלא וה אמרית שכל זמן שהאוצרות יקרין קיימין לא יהבין גרמיהון למעבד קרבא. בין ווי לוה נמלט ר' יוחנן וקרון עליה ויתרון דעת החכמה תהיה בעליה. ומעשה בר' יוחנן שאהזו בולמוס והלך לאימונים וישב לו למזרחה של תאנה ונתרפא. אמרין ליה הדא מנא לך. אמר לון מן דוד דכתיב (ש"ב ג) ויתנו לו פלה דבלה. וקרון עליה ויתרון דעת החכמה תהיה בעליה. ר' יוסי בר יאסין הוה אתי באלפא ואתי מן טרסים ואמר ליה טליא אנא צריך למיחה. א"ל לא תיהות לימא דימא סכנתא. א"ל בעי אנא למיקרי ק"ש. א"ל קרי. א"ל בעי אנא למיכל. א"ל אכול. כיון דאתון ללמן א"ל אסור אתה עד שתטבול. וקרא עליה ויתרון דעת החכמה תהיה בעליה: (כו) ר"מ הוה מתבעי למלכותא וערק עבר על הנותא דארמיין ואשכח יתהון יתיבין אבלן מן ההוא מינא. המון יתיה אמרין הוא הוא. לית הוא הוא. אמרין אם הוא הוא אנן ברזין ליה אין אתי אביל עמן. והוה צבע הדא אצבעותיה בדמה דחזיר. ויהב אצבעותיה אוחרי בפומיה טמש הא ומתק הא. אמרין דין לדין אילו הוה ר' מאיר לא הוה עביד כן. שבקוניה וערק וקרא עליה ויתרון דעת החכמה תהיה בעליה: (כז) ר' הוה דמיך בציפורין ואמרין ציפוראי כל דאתא ואמר דמך ר' אנן קטלין ליה. אזל בר קפרא ועלל בכוותא ואדיק ליה וריעיז מיכרך ומניה בזיעין. אמר אהינו בני ידעיה שמעוני אראים זמצוקים אחזו ידן בלוחות הברית גברה ידן של אראלים והטפו את הלוחות. אמרין ליה דמך ר' אמר להו אתון אמריתון אנא לא אמינא ולמה לא אמר דכתיב (משלי י) ומוציא דבה הוא בסיל. קרעון מניהון עד דאזל קריה דקריעה עד נופתתא מהלך שלשה מילין וקרא עליה ויתרון דעת החכמה תהיה

מתנות כהונה — אסיפת אמרים

לחם לסריקין ופי' לחם לנקיים כד"ת בוקי סרוקי (נג"כ) כתכב"ע מ"כ. (נג"כ): ואדיק ליה. לשמח לחזן
וישב לו למזרחה כו'. ס"ג ג"כ בילקוט ומזלתני
גיכסא ואכל ממנה: מנא לך. מניין לך שזאת המלונה מרפאת מת הבולמוס: הוי אתי בחלפא וכו'. היה בא בספינה ובא ממקום טרסיס ואמר ליה נעמו אתי נרוך ליכל זלעטול מקני וניכולמי דפרק מי שמקבר עצמו בהכל כדי לבטל לקריו:
לא תיהות כו'. לא תהר ליה בסיס הוא סכנה ומ"ל נרוך אתי לקרות קריאת שמע ומ"ל קרא בלא טבילה מ"ל רואה אני להטיל מ"ל אכול כיון שבאו אל הסיבה להוף סיס: הוה מתבעי כו'. היה מתבקש מן המלכות להריגה כדאי' בפ"ק דע"ז: וערק כו'. וברח ועבר על הנות של ארמאי' ומצא שופט יושבים ומוכיחים את העם כלומר מבכר חזיר כמו שקורין שופט דבר אחר אחר כן קורא שופט אותו הסיח את העם כלור זה הוא כלור ר"מ ומקצתן אומרים את זהו שמרו אם הוא הוא נכון בזה שמו קורין אותו אם יבא ויאכל עמנו ויהי הוא טובל ומצבע אחד בדם החזיר ונתן מצבע אחר בפיו: צבע. טבל ויטבול ר"מ ויצבע בן פי שעבור: ס"ג בפומיה טמש הא כו'. כמש פירשנו ג"כ בכל וכי' בכל מצבעו זה ומתק ומלק בזה והם היו סוברין שהוא מלק אותו מצבע שטבל ואמרו זה לזה אילו היה זה ר"מ לא היה עושה כן והיה הורגו: רבי הוה דמיך כו'. עיין כל זה במסכת כתיבות בפ' הנושא וביומא פרק מסכת כלאים ובב"ר פ' ע"ו ובפ' ק' ולקמן (כו): אחינו בני נרש: בני ידעיה. בתקומות הגיל לא נרש ליה ואולי הוא שם אחר של ציפורי: בל דמתון כו'. כל הבא ואמר בשם כפי הנראה אותו הורגו אותו הלך בר קפרא ונכנס בהלון הבית לו דרך שם לרכות הכיס ובקבו מעשף כחבל ובגדיו קרועין. ולביה כו'. במקומה הגיל לא נרש ליה: קורעין כו'. היו קורעים בגדיהם עד שהלך קול הקריעה עד מקום נופתתא ס"ג בילקוטני קריעה דקריעה עד נופתתא:

והמשים מצא להם פתח ומאה וחמשים לא מצא להם פתח. סליק שמעון בן שטח לגבי ינאי מלכא א"ל ש' נזירין סלקין בעיין למקרבא תת"ק קורבנין ולית להון. אלא הב את פלגא מן דידך ואנא פלגא מן דידי ואזלון ויקרבון. יהב להון ינאי פלגא ואזלון ויקרבון. אתון אמרין לישן דביש לינאי מלבא על שמעון בן שטח. אמרין לינאי מלבא תהוי ידיע כל מה דאקריבינון מן דידך הוה. כרם שמעון בן שטח לא יהב כלום מן דידיה. שמעיניה ובעם על שמעון בן שטח ושמע שמעון בן שטח וערק. בתר יומין הוו תמן בר נש רברבין מן מלכותא דפרס הוון יתבין על פתוריה דינאי מלבא. מן דאכלין אמרין לינאי מרי מלכא נהירין אנן דהוה הכא חד סב והוה אמר לן מילי דאורייתא. אמר לשלמתו אהתיה אינתתיה דינאי שלהי ואייתי'. א"ל הב לי מילא ושלח ליה עזקתך והוא אתי. יהב לה מילא ואתא. מן דאתא יתיב ליה בין מלבא למלבתא. א"ל למה ערקת א"ל שמעית דאת בעים עלי וצרה לי בנינך דלא תקטלנני וערקית. והדין קריה קיימית דכתיב (ישעיה כו) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. א"ל ולמה אפלית בי. א"ל ח"ו לא אפלית בך. אלא את מן ממונך ואנא מן אורייתי דכתיב כי בצל החכמה בצל הכסף. אמר ליה ולמה יתבת בין מלכא למלבתא אמר ליה דהכין כתיב בסיפריה דבן סירא סלסלה ותרוממך ובין נגידים תושיבך. א"ל חמית מן מה אנא מוקיר לך. אמר ליה לית את מוקיר לי אלא אורייתי היא מוקרא לי דכתיב סלסלה ותרוממך. אמר לון מזנין ליה כסא דיבריך. אמר מה איבריך נימר ברוך שאכל ינאי משלו. א"ל את כדון את בקשיותך לא שמעית מן יומא ינאי בברכתא. אמר ומה אית לי למימר ברוך שאכלנו ולא אכלתי. אמר להו אייתי ליה דיוכול. מן דאכל אמר שאכלנו משלו. א"ר יוחנן והלוקין הבירו על שמעון בן שטח. ר' אבין אמר על השניה. ור' ירמיה אמר על הראשונה. ומהליפין שיטתיה דר' ירמיה תמן פשיטא ליה והכא צריכא ליה. תמן פשיטא ליה כרשב"ג והכא צריכא ליה כרבנן. דתני עלה והכב ומכל עמהן אע"פ שלא אכל עמהן כזית דנן מזמנין עליו דברי חכמים. ר' יעקב בר אחא בש"ר איסי אמר לעולם אין מזמנין עליו עד שיאכל כזית דנן. תני שנים שאכלו דנן ואחד שאכל חוץ מדנן מצטרף כמאן תנינן כרשב"ג: (כה) ג' בליוטין היו בירושלים. בן ציצית הכסת ונקדימון בן גוריון ובן כלבא שבוע וכל חד וחד היה יכול לכפך ולפרנס למדינה י' שנים. והיה שם בן בטיח בן אחותו של ריב"ז והיה ממונה על האוצרות ראש קסרין שבירושלים. ועמד ושרף את האוצרות. שמע ריב"ז אמר ווי. אזלין ואמרין לבן בטיח חביבך אמר ווי ווי. שלח ואייתיתיה. א"ל למה את אמרת ווי. א"ל

אסיפת אמרים

המכבן סף לזיכין לעשות תורן ותל"ת התרון כוח העיקר. (וכ"ג מפי' מ"כ כב"ר): מילא. כשהון דכרוס: וצרה לי. וסייעי מקיומיה: אפלית. ס לת כי לדבר כוזבים כי לת נקם לכם כלום ל"ל תני נקמי מהקיבי. על השניה. בזיכיך ולא תכל פס: על הראשונה. שמלא פתח לנזירים ואין נזירות תלת ב"ש: פשיטא ליה. כתם תכל יקר יכול לכוונת ב' בתאנה פס: צריכה ליה. שתין מליקין על כשניה ל"ד. ומתרץ תמן הכב"ג דסוכך כן וכתן נזיכה כרבנן בלת מצינו בכזית סולת כבכני: ר"י. ר"י פליג על דתני דבני חבמים כי לת לפטיל

מהנות בהזנה

שלש מלות כו'. עיין כל זה בלקט הסיב בב"ל פ' ל"ח: נימר ברוך כו'. עיין בב"ל פ' ל"ח: ה"נ בלבה בוליוטין כו'. עד ונקדימון בן גוריון ועיין זה מבלט בלוכה רבה (ח ה): ראש קסרין. לתם המלוכה ועי"ש קסר וכתי"ת הגיה

לוקח ב' אחד חלקו ואחד לעניים. ב' אנודות של ירק אחת לו ואחת לעניים. גם את זה לעומת זה אלו עניים ועשירים כדי שיזכו אלו באלו: (לא) ר' אחא פתר קרייא בתורה בשמחתה תשמח. וביום רעה ראה תהיה מן התואים שכתוב בהם (ישעיה סו) ויצאו וראו בפגרי האנשים ולא מן הנראים שכתוב בהם כי תולעתם לא תמות. גם את זה לעומת זה זה ניהנם וג"ע. כמה ביניהם טפח. ר' יוחנן אמר כותל. ורבנן אמרי שתיהן שוות כדי שיהיו מציצות זו מזו. ר' לוי פתר קרייא בימים טובים שנתתי לך תהא שמח ומשמח להקב"ה בקרבנות. אם תבא שנה בלא בצורת נפק לכרמך חמי וחדי. חמי את לזיתך וחדי. אמר הקב"ה לא בראתי פרקליט טוב לנשמים ביום שמיני עצרת הה"ד (נחמיה כח) ביום השמיני עצרת: (לב) את הבל ראיתי בימי הבלי. שאלו את שמואל הקטן מהו דכתיב יש צדיק אובד בצדקו. א"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהצדיק עתיד לבא לידי מיוט. אמר הקב"ה עד שהוא בצדקו אסלקנו שנא' יש צדיק אובד בצדקו. ויש רשע מאריך ברעתו כ"ז שאדם חי הקב"ה מצפה לו לתשובה מת אבדה תקותו שנא' (משלי יא) במות אדם רשע תאבד תקוה. לכת אחת לסטין שהיתה חבושה בבית האסורין. התר אחד מהן התירה אחת וברחו כולן. נשתייר שם אחד מהן ולא ברח ביון שבא השלטון התחיל לחבטו במקל. א"ל ביש נדא וטמיע מזלא התירתא קיימך לא הות עריק. כך לע"ל הקב"ה אומר לרשעים התשובה לפניכם ולא שבתם אלא (חיוב יא) ועיני רשעים תכלינה. ומפני ג' דברים א"ר יאשיה הקב"ה מאריך פנים עם הרשעים בעוה"ז. שמא יעשו תשובה או יעשו מצות שישלם להם הקב"ה שכרן בעוה"ז או שמא יצאו מהן בנים צדיקים. שכן מצינו האריך פנים לאחז ויצא ממנו חזקיה. עם אמון יצא ממנו יאשיהו. שמעי יצא ממנו מרדכי: (לג) אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר. אל תהי צדיק הרבה יותר מבוראך מדבר בשאול דכתיב (ש"א טו) ויבא שאול עד עיר עמלק וגו'. ר' הונא ור' בניה אומר התחיל מדיין הוא כנגד בוראו. ואמר כך אמר הקב"ה לך והכית את עמלק אם אנשים חטאו הנשים מה חטאו והטף מה חטאו והבקר ושור וחמור מה חטאו יצאת ב"ק ואמרה אל תהי צדיק הרבה יותר מבוראך. ורבנן אמרי התחיל מדיין כנגד עגלה ערופה ואומר אמר הכתוב (דברים כא) וערפו שם את העגלה בנחל הוא הורג והיא נערפת אם אדם חטא בהמה

מתנות כהונה

מ"ד ועיל (ה' ד') וכירושלמי פרק סדר פעניח: ס"ג בשמחתה מסמח וכיוס רעה רמס מהיס מן סרוחים ועיין כילקוט: כילקוט מוכח ד ס"ג כמה כיניכס כ' יוחנן ממך סיהל מפסח ורבנן כו'. כפ"י גרס כמו כאן: מציצות מכיוסות: נפק כו'. מפס יוצא לכרמך מרמס ומסמח כוסס מפס לזיתך ומסמח: פרקליט מלין סוב: ביום שמיני עצרת וכפ"ח הגיס כקרבנות יום שמיני כו': את הבל ראיתי: מיוט סיסמוסס ויוסס יהיו ממעטיס כסוכיס: יש רשע מאריך. כשביל לעמו שהקב"ה סוב לכל ומפיס לו לחסוכס להסיוסו לתחייה כדמפרש: ואחזיל: ביש נדא כו'. רע המזל ומטוס וסמון המזל מהמתים סיה לפניך ולא סיית כוכס: אל תהי צדיק הרבה: ס"ג עיר עמלק וגו'. סיסיה דקרא ויכו כנהל וכדמפרש ואילך: כנגד כנגד נכוחס שמוסל במעשה הסיוס ועיין כל זה כפ"ק דיומא: עגלה ערופה. כנהל קדיש: והיא נערפת. כפסיק: במקום מכזרי. כלומר במקום שלמוי לי להיות מכזרי במקום למקו:

תהיה בעליה. ר' נחמיה בש"ר מנא מעשה נסי־נעשו באותו היום. ע"ש היה ואיתכנשון כל קרייתא להספידא דרבי ואשרוניה בתמני עשר כנישתא ואובלוניה לבית שערים ותלא לון יומא עד דמטא כל חד וחד מישראל לביתו ומדליק לו את הנר וצולה לו דג וממלא לו חבית מים. עד שעשה האחרון שבהן שקעה החמה וקרא הגבר שרון מציקין אמרין נוי דהללין שבתא. יצתה בת קול ואמרה כל מי שלא נתעצל בהספדו של רבי מזומן לחיי העולם הבא בר מן קצרא דהוה תמן ולא אתא. כיון דשמע כן סלק וטלק גרמיה מן אינרא ונפל ומת. יצתה בת קול ואמרה אף לאגרא קצרא מזומן לחיי העוה"ב: (כח) ראה את מעשה האלהים כי מי יוכל לתקן את אשר עותו. בשעה שברא הקב"ה את אדה"ר נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן. וא"ל ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הן וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי. שאם תקלקל אין מי שיתקן אחריך. ולא עוד אלא שאת גורם מיתה לאותו צדיק. משל משה רבינו למה"ד לאשה עוברה שהיתה חבושה בבית האסורין ילדה שם בן נגדלה שם ומתה שם. לימים עבר המלך על פתח האסורים כשהמלך עובר התחיל אותו הבן צווח ואומר אדני המלך כאן נולדתי וכאן נגדלתי באיזה חטא אני נתון כאן איני יודע. א"ל בחטא של אמך. כך במשה כמו שבתוב הן האדם היה כאחד כתיב הן קרבו ימיך למות: (כט) ביום טובה היה בטוב אם נזדמן לך יום טוב תהא עושה אותו מיד. וביום רעה ראה ראה היאך לעשות תשובה שתנצל מדינה של גיהנם. א"ר יודן בש"ר אלעזר ג' דברים מבטלין גזירות רעות ואלו הן תפלה וצדקה ותשובה. זשלשתן בפסוק אחד הה"ד (דה"ב ז) ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם זיתפללו ויבקשו פני וישובו מדרכיהם הרעים ואני אשמע מן השמים ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם. ויתפללו זו תפלה. ויבקשו פני זו צדקה. המד"א (תהלים יז) אני בצדק אחזה פניך. וישובו מדרכיהם הרעים זו תשובה. ואה"כ ואני אשמע מן השמים וגו'. ר' מנא אמר אף התענית דכתיב (שם ג) ויענך ה' ביום צרה. למה גם את זה לעומת זה עשה האלהים: (ל) ר' תנחום בר חייא פתר קרייא בעניים ובעשירים. ביום טובתו של הברך שמח עמו. וביום רעה ראה ראה האיך לפרנס את העניים שתקבל עליהם שבר. כך היה רבי תנחום עושה אם היה למוד ליקה ליטרא של בשר היה

לוקח

אסיפת אמרים

נחמן. (מסכ"ס): שרון מציקין אמרין. כתמילו מדרשים לעמר. (שם): ושלק. וסיגל ל"ע (שם): בעזייר

מתנות כהונה

ואתבנשין כו'. ונלכפו כל המקומות להספדו של רבי: ה"ג דרבי תמכוני בתמני עשר בניסיון

ותח"כ הוכידוהו לפיס שערים שסס היס דר כדתמרינן נדק נדק תרדוף תחר ר' לפיס שערים דק כתכר הלה העלוהו לפפורי דמדלי וכסימי תוירא: ותלא לון כו'. היוס היס תולה וממתין להס עד שהגיע כל אחד ואחד כו': וקרא הגבר. סהיס תנוח לילה לו קרוב לתור היוס והתחילו מניחין: מציקין. מניחין לשון מנוק ומוקה: בר מן קצרא כו'. חוץ מן כוכם ר' סהיס שס ולא נח כיון שסמע הכוכם כן עלה על הגג וסניל לס עלמו מן הגג ונפל ומת: לאגרא. יש לומר שכך היס שמו וכתקומות הכ"ל לא גרס ליה: ראה מה מעשה אלהים לאותו לדיק. למשה וכדתפרס יחזיל: למה הדבר דומה כו'. עיין זה בדרשה נלפיס רבה: ביום טובה עיין מזה בויקרא רבה פרשה ל"ד ובילקוט: שלשה דברים כו'. עיין בב"ר פ"

שאמרו בספר תלים ואלו הן אדה"ר ואברהם ומשה ודוד ושלמה. על אילין ה' לא איתפלגין. אילין ה' אהרנייתא מאן אינון. רב ור' יוחנן. רב אמר אפ' הימן וידותון ושלשה בני קרח אחד ועזרא. ור' יוחנן אמר הוא אפ' דחכא הוא אפ' דתמן. אלא ע"י שהיה בן תורה זכה לומר שירה עם אהיו וזכה לומר שירה בפני עצמו. על דעת רב אפ' אחר הוא שנא' (דה"א כה) על יד אפ' הנבא ע"י המלך. רב ור' יוחנן. רב אמר לידותון טמש. רבי יוחנן אמר לידותון הנבא על הדתין ועל הדינין שעברו עליו ועל ישראל. ר' הונא בש"ר אהא אע"פ שעשרה בני אדם אמרו ספר תהלים מכלהון לא נאמר על שמותם אלא ע"י דוד מלך ישראל. משלו משל למה"ד להבורה של אנשים המבקשת לומר הימנון למלך. א"ל המלך כלכם נעימים כלכם הסידים כלכם משובחין לומר הימנון לפני. אלא איש פלוני יאמר ע"י כלכם למה שקולו ערב. כך בשעה שבקשו עשרה צדיקים לומר ספר תהלים. אמר להם הקב"ה כלכם נעימים והסידים ומשובחין לומר הימנון לפני אלא דוד יאמר ע"י כלכם. למה שקולו ערב הה"ד (ש"ב כג) ונעים זמירות ישראל: (מ) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. א"ר יודן וכי יש אדם צדיק וחוטא. אלא אלו נבאי צדקה ומחלקי צדקה שראוי שלא כראוי ושלא כראוי נותנין כראוי. ולא יחטא היך כמד"א (משפטים כ) קולע באבן אל השערה ולא יחטיא: (מא) כל זה נסיתי בחכמה. כתיב (מ"ל ה) ויתן אלהים הכמה לשלמה וגו'. רבנן ור' לוי. רבנן אמרי כהול מהו בחול שניתן לו הכמה כנגד כל ישראל. ור' לוי אמר מה החול הזה נדר לים כך היתה הכמה נדר לשלמה. מתלא אמר דעת חסרת מה קנית דעת קנית מה הסרת. כתיב (שם) ותרב הכמת שלמה מהכמת כל בני קדם ומכל הכמת מצרים. ומה היתה הכמתן של בני קדם שהיו יודעין במזל וקוסמין בעופות ובקיאין בטייר. אמר רשב"ג בנ' דברים אני משבח את בני המזרח. שאין נושקין בפה אלא ביד. ואין נושבין בפה אלא חותבים בסבין. ואין נוטלין עצה אלא במקום מרווה שאין יועצין אלא בשדה. מה היתה הכמתן של מצרים את מוצא בשעה שבקש שלמה לבנות בהמ"ק שלח אצל פרעה נכה ואמר שלח לי אומנים בשבין שאני רוצה לבנות בהמ"ק. מה עשה כנס כל אסטרולוגין שלו וצפו וראו בני אדם שהן עתידין למות באותה שנה ושלחן לו. וכיון שבאו אצל שלמה צפה ברוה"ק שהם עתידין למות באותה שנה ונתן להם תכריכין ושלחן לו. וא"ל אם לא היה לך תכריכין לצורך מתיך אלו הרי הם ותכריכיהון

מתנות כהונה — אסיפת אמרים

נלמד נלסיק: מעשרה זקנים כו'. עיין זה בפייר. נלמלוף העופות לידע עתידות. מ"ב נמדרש מזיז. (ד' נ') : ה"נ רב לימר לידותון כנמ"ל

ממם לכן לא מלמתיו בהדיא: להבורה של לנסיס נרסי'. ומדרש מזיז ובמדרש תליס נדם להכוכה כל זמריס: כי אדם אין לדיק. ה"נ נבאי לדקה ומחלקי לדקה שראוי שלא כראוי ולמי שלא כראוי כראוי ולא כו'. פי' לנראוי מותנין שלא כראוי ושלא כראוי מותנין כראוי ועיין עוד בילקוט: ולא יחטיא. לימו לכון הטא ועון שהרי אין להם לידע נסתרות של כל אחד ואחד ומי כראוי ומי לימו לכון: כל זו נסיתי כו': כנגד כל יפרחל. שנא' ויהי מספר בני יפרחל כמול לחכר וגו' ועיין כל זה בפרקים הקדמה: נדר ליס. שלא יעביר עליו ככתוב לחסר בחתי מול גבול ליס וגו' ירמיס סימן ה': מה עשה. לחחר שנראתה: כנס כו'. ועיין נס זה בנראתה נכנס

בחמה מה חטאה. יצאה ב"ק ואמרה אל תהי צדיק הרבה. רשב"ל אומר כל מי שנעשה רחמן במקום אכזרי סוף שנעשה אכזרי במקום רחמן. ומנין שנעשה אכזרי במקום רחמן שנא' (ש"ב כ"ג) ואת נוב עיר הכהנים הכה לפי הרב ולא תהא נוב כזרעו של עמלק. ורבנן אמרין כל מי שנעשה רחמן במקום אכזרי סוף שמדת הדין פוגעת בו שנא' (ש"ב כ"א) וימת שאול ושלשת בניו: (לד) אל תרשע הרבה. א"ר ברביה וציבחר שרי אלא דלא תימר מן דהדה בחמה כלה בחמה: (לה) טוב אשר תאחז בזה זה מקרא. וגם מזה אל תנה ידך זה משנה. כי ירא אלהים יצא את כולם כנון רבי אבהו דקיסרין: (לו) החכמה תעוז לחכם זה הקב"ה שנא' (תהלים ט) חכם לבב ואמיץ כח. מעשרה שליטים אשר היו בעיר מעשרה מאמרות שנברא בהן העולם. ד"א החכמה תעוז לחכם זה אדה"ר דכתיב (יחזקאל כח) אתה חותם תבנית. מעשרה שליטים אשר היו בעיר אלו י' דברים שמשמשין את הנפש. ואלו הן הושט למזון. קנה לקול. כבד לחמה. מרה לקנאה. הריאה משתתן. המסס לטחון. טחול לשחוק. כליות יועצות. לב מבין. לשון נומר: (לז) ד"א החכמה תעוז לחכם זה נח. מעשרת שליטים אשר היו בעיר מעשרה דורות שמאדם ועד נח שמכולן לא נדבר אלא עמו. ד"א החכמה תעוז לחכם זה אברהם. מעשרה שליטים מעשרה דורות מנח ועד אברהם לא בהר הקב"ה מכולן ולא כרת עמהם ברית אלא עמו שנא' (נחמיה ט) ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית. ד"א החכמה תעוז לחכם זה יעקב. מעשרה שליטים מעשרת שבטים שירדו למצרים ועלו ולא ידעו שיוסף קיים ויעקב היה יודע שנא' (בראשית מב) וירא יעקב כי יש שבר במצרים היה יודע שברו במצרים: (לח) ד"א החכמה תעוז לחכם זה משה. מעשרה שליטים מעשרה דברים שמשמשין את הנוף שבבשן משה. ואלו הן מן פימא לווושטא. ומן ווושטא להמסיסא. ומהמסיסא לקיבתא. ומקיבתא לאיסטומכא. ומאיסטומכא לכרוכא קטינא. ומכרוכא קטינא לבית כסא. ומבית כסא לבנת מעיא. ומבנת מעיא לכרוכא עביא. ומכרוכא עביא לכני דיבא. ומכני דיבא לפטרוכא. ומפטרוכא לעיזקתא. ומעיזקתא לברא. ומכולן לא נצרך משה לא להכנים ולא להוציא שנא' (שמות ל"ד) ויהי שם עם ה' וגו'. ד"א החכמה תעוז לחכם אלו ישראל שנא' (דברים ד) רק עם חכם ונבון. מעשרה שליטים שמשמשין את הנפש ואלו הן הושט למזון. קנה לקול. כבד לחמה. מרה לקנאה. הריאה משתתן. המסס לטחון. טחול לשחוק. כליות יועצות. לב מבין. לשון נומר: (לט) ד"א החכמה תעוז לחכם זה דוד. מעשרה שליטים מעשרה זקנים שאמרו

מתנות כהונה

כ"ג ומניין שנאמר לחכמי במקום רחמן בגלגל: אל תקצף: וצבחר שרי כו'. במתניתא וכי להכעיס מעט מי שרי אלא בלח בלח תלמד מלחם מזה בחמה יהא כולו בחמה כלו מלחם בגבעון ולכעיס מעט יהא בזב טהור כל כך: טוב: רבי אבהו דקסרין. בשיר נקי נכתוב: החכמה תעוז לחכם: ר"ג שנברא נתן השלם. ופירוש מלותן שברה מלמעלה מיכר וגרלה עיז שבמתן יתבנך: הוושט כו'. ועיין זה טיקלא רבה פ' ד': משתתן לשון בתן. כלומר מקבל הכעיים כדלקמן בכרכות בפרק הרואה וטיקלא רבה גבי הרואה לבתייה: ר"ג לא נתן הקב"ה מכולן: את מנחם בריה גרסי': היה יודע שנאמר. תקומו קרי ביה שנאמר ועיין בבראשית רבה פר' ל"ח: מן פומיה לווושטא כו'. עיין זה בשמדבר רבה דף קנ"ז ע"ג: ומכולן לא

זבדנים אין כתיב אלא אסיפה . הורה יעקב איש כפר נבוריא בצור על הדגים שטעונים שחיטה שמע ר' חני שלח ואיתיניה . א"ל מן הן הורית אמר ליה מן הן דכתיב (במדבר ג) וישרצו המים וגו' מה עוף טעון שחיטה אף דגים טעונין שחיטה . אמר ארבעיניה דילקי . אמר בר נש דאמר מילתא מן אורייתא ילקי . א"ל לא הורית טבאות . א"ל מן הן . א"ל מן הבא הצאן ובקר ישחט להם וגו' האי בשחיטה והאי באסיפה . אמר חבוט חבטך דהוא טבא בקלטא : (מד) הורה יעקב איש כפר נבוריא בצור על בנה של נכרית שהוא נמול בשבת . שמע ר' חני שלח ואיתיניה א"ל מן הן הורית . א"ל מן הן דכתיב (במדבר ה) ויתילדו על משפחותם וכתיב (בראשית יז) ילוד בית ומקנת כסף . אמר ארבעיניה דילקי . א"ל בר נש דאמר מילתא דאורייתא ילקי אמר לא הורית טבאות . א"ל מן הן . רבינו זאת שמע א"ל אם אתא לך בר עממיא לגבך ואמר אנא בעי למיתעבדא יהודי על בנת למינזר יתיה ביומא דשבתא או ביומא דכיפורי מחללין עליו או לא . הוי אומר אין מחללין לפי שאין מחללין שבת ויוה"כ אלא על בנה של ישראל בלבד ושל ישראלית . א"ל מן הן . א"ל רבינו (שמות י) להוציא כל נשים והנולד מהם . א"ל מן הקבלה את מלקני . א"ל דכתיב (שם) וכתורה יעשה . א"ל מאי זו תורה דאמר (דברים ז) ולא תתחתן בם . למה כי יסיר את בנך בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן הנכרית זמן השפחה קרוי בנך אלא בנה . א"ל חבוט חבטך דהוא טבא בקלטא . אמר שלמה על כל אלה עמדתי ופשפשתי ופרשה של פרה אדומה חקרתי . כיון שהייתי יגע בה ודורש וחוקר בה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני : (מה) ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' . רבנן אמרי ע"ז שהיא תובעת בידו דברים שאינו יכול לעמוד בהן סוף שהיא ממיתה אותו מיתה מרה . עובדא הוה בחד בר נש דהוה ליה מניר ליסטים והוה נפיק ומקפח בליליא וזיין בניה ובנתיה ביממא . אמרה ליה אנתתיה דההוא בר נש מה ביש נדא דהתיא איתתא דאידבקת לך . אמרה ליה לית את חמי בנוי דפלן מנרן היך אכלן ושתן . אמר לה את בעי אעביד מה איהו עביד . א"ל ומה איתי ביה . א"ל איזיל פייסיה עמי דאנא אזיר עמיה . אזלון ופייסוניה ונסב יתיה עמיה נפק בההוא ליליא נפק ליסטאה ותקין תזקיטא בתריהון דין דהוה חבים שבליא ערק ואישתזיב . ודין לא הוה חבים

מתנות כהונה

כל דגי הים יאסף להם ומצא לכתוב: בנה של טומיס שנא מיכאל נרסי' . ועיין כל זה בכרם' ז' ובפרקים הקט : ה"ב מן הין ת"ל כציע פי' כפוף עצמך וקבל מלקות : להוציא טר' פסוק הוא בד"ס פי' : ומוצא אני מר וגו' : תובעת בידו נרסינן . כלומר ממנו : עובדא כו' . מעשה היה באיש אחד שהיה לו שכן גזלן והיה יוצא בלילה ומקפח את הבריות . והיה זן ומפרנס את בניו ובנותיו ביום לפיכך לו לאשתו של אותו איש מה רע מזלה של אותה אשה שבדקה כך ואומר לפיכך לו מן לאותה אותה בניו של פלוני שכן אלנו היאך היה מוליכים ומוציאים לפי זכי לאותה אותה אשה שהוא עושה כלומר שמלא ומקפח את הבריות לפיכך לו ומה נכרי : אמר לה ליזל כו' . לכי עמי אל הכפר ונהיה ומקיים אותו עשיר עמו בלילה הלמה שהיה והיו מביאים אותו ולקח אותו עמו ובאותו לילה יצאו להביאים גזלנים לחשים את אלו שהיו מביאים שיוצאים לגזלנות וזה הגזלן שהיה נקי בדבריו נכנס ויצול חבי מתוך שלא היה נקי היה ניזול ואתלה והיה קורין עליו המכל הזה המאומר שבלסטים הוא רשאין לתלותו :

ותבריהון קום קבור אותם . (פס) ויהכם מכל האדם מאה"ר ומה היתה הכמתן של אדה"ר את מוצא כשביקש הקב"ה לבראת את אדה"ר נמלך במלה"ש ואמר להם נעשה אדם . אמרו לפניו רבש"ע (פסליס ח) מה אנוש כי תזכרנו . א"ל אדם שאני רוצה לבראתו חכמתו מרובת משלכם . מה עשה כנס כל בהמה חיה ועוף והעמידן לפניהם ואמר להם קראו להם שמות עמדו ולא ידעו . הלך אצל אדם א"ל מה שמותן של אלו . אמר רבון העולמים לזה נאה לקרותו שור ולזה ארי ולזה סוס ולזה גמל ולזה נשר . וכן לכולן . וא"ל אתה מה שמך אמר לפניו אדם מפני שנבראתי מן האדמה . ואני מה שמי אמר לפניו אדני מפני מה שאתה אדון על בריותיך . הה"ד (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי שקרא לי אדה"ר . הוא שמי שהתניתי ביני לבין עצמי . הוא שמי שהתניתי ביני לבין בריותי וכן מלה"ש . מאיזן האזרחי זה אברהם דכתיב (תהלים פט) משכיל לאיתן האזרחי . והימן זה משה שנא' (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא . וכלכל זה יוסף דכתיב (בראשית מז) ויכלכל יוסף . אמרו מצרים כלום עבד זה מלך עלינו אלא בחכמתו נטלו שבעים פיתקין והיו משליכין לפניו . והיה קורא כל אחד ואחד בלשונו . ולא עוד אלא שהיה מדבר בלה"ק שלא היו יודעין ומבירין בו ואינן יכולין לשמוע בו . וכה"א (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו . ודרדע זה דור המדבר שכולו דעה . בני מחול אלו ישראל שמחל להם הקב"ה על מעשה העגל : (מב) וידבר שלשת אלפים משל (מ"א ה) א"ר שמואל בר נחמני הזרנו על כל המקרא ולא מצינו שנתנבא שלמה אלא קרוב לה' מאות פסוקים . ואת אמרת שלשת אלפים . אלא מלמד שכל פסוק ופסוק שנתנבא שלמה יש בו ב' ג' טעמים . ורבנן אמרי על כל פסוק ופסוק ג' אלפים משל ואלף וה' טעמים על כל משל ומשל . דכתיב ויהי שירו של משל חמשה ואלף : (מג) וידבר על העצים . זכי אפשר לאדם לדבר על העצים . אלא אמר שלמה מפני מה מצורע זה מטהר בנגעים שבגבוהים ובנמוך שבנמוכין בעין ארז ואזוב אלא ע"י שאדם מגביה את עצמו כארז הוא לוקה בצרעת ובשהוא ממעט את עצמו ומשפילו כאזוב שהוא נמוך סופו להתרפאות . וכן מפני מה בהמה ניתרת בשני סימנין ועוף ניתר בסימן אחד אלא מפני שהבהמה נבראת מן היבשה ועוף מן הים . שכן אמר בר קפרא עוף מרקק נברא . ר' אבין בש"ר שמואל קפודקיא אמר רנלוי דתרנגולתא דמיין לחספניתא דנונא . על הרמש אמר מפני מה שמונה שרצים שבתורה הצדן והחומר בהם בשבת חייב ושאר כל השרצים שקצים ורמשים פטור מפני שיש להם עורות . ועל הדגים אמר מפני מה כל בהמה חיה ועוף טעונין שחיטה ודגים אינם טעונין שחיטה אלא מהדין קרא (במדבר יא) הצאן ובקר ישחט ובדגים

אסיפת אמרים

נגמ"ל : לחספניתא . קקקסיס . (פס) : לנס פי"ן : שבעים פמקן . כמניס וכמנו מערערת עליסס שבעני' לשונות: דור המדבר. והרם דרדע נומריקון דור דעס . קרוב לשמונס מלות כו' . עיין זס מפלס בפרשת חקת ובמדרש חזית סוף פסוק לשמון : רקק ניטול עפר ומיס : דמיין לחספניתא נרסינן . ופיין בפרשת חקת : שמונה שרלים . עיין כיום' שבת כפ' שמונס שרלים : אסיפה סיפיס דקלא כתיב פס פס

מיצוי החשבון ר' פנחס אמר עד אחת : (מט) אשר עוד בקשה נפשי ולא מצאתי אדם אחד מאלף מצאתי . בנוהג שבעולם אלף בני אדם נבנסין למקרא יוצאין מהן ק' . למשנה יוצאין מהן י' . לתלמוד יוצא מהם אחד להוראה הה"ד אדם אחד מאלף מצאתי . ד"א אדם זה אברהם ואשה בכל אלה לא מצאתי זו שרה . ד"א אדם זה עמרם ואשה זו יוכבד . ר"א אדם זה משה ואשה אלו נשי המדבר . ד"א אדם זה משה שבא לאלף דור ואשה זו היא התורה שנתנה לאלף דור . הה"ד (תהלים קה) דבר צוה לאלף דור מלמד שצפה הקב"ה בכל הקנקנים ולא מצא קנקן זפות מקנקנו של משה שפשט ידו וקבל את התורה : (נ) לבד ראה זה מצאתי אשר עשה אלהים את האדם ישר . ישר היה שנא' אשר עשה האלהים את האדם ישר . וכתיב (בראשית ג) הן האדם היה באחד ממנו כאחד ממלה"ש וכיון שנעשו שנים והמה בקשו חשבונות רבים :

פרשה ח (א) מי כהחכם . זה הקב"ה דכתיב ביה (משלי ט) חכם לבב ואמיץ כח . ומי יודע פשר דבר שפשר תורה למשה . חכמת אדם תאיר פניו א"ר שמעון נדוב כה הנביאים שהן מדמין את הצורה ליוצרה . דכתיב (דניאל ח) ואשמע קול אדם בין אולי . א"ר יודן אית לן קרייה דנהיר מיניה דכתיב (יחזקאל ח) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה . ועז פניו ישנא שהוא משתנה ממדת הדין למדת רחמים על ישראל : (ב) ד"א מי כהחכם . זה אדה"ר דכתיב ביה (שם כה) אתה הותם תבנית . ומי יודע פשר דבר שפירש שמות לכל . חכמת אדם תאיר פניו יופיו יאיר פניו . א"ר לוי תפוח עקיבו של אדה"ר מבהה נלגל חמה . ואל תתמה בנוהג שבעולם אדם עושה לו שני דסקרין שלמין אחד לו ואחד לבן ביתו של מי הוא עושה נאה לא שלו . כך אדה"ר נברא לתשמישו של הקב"ה וגלגל חמה לתשמישו של אדה"ר לא הוא בדין שתפוח עקיבו של אדה"ר מבהה גלגל חמה . ומה אם תפוח עקיבו כך קלסתר פניו עאכ"ו . ר' לוי בש"ר חמא בר חנינא י"ג הופות קשר להם הקב"ה בגן עדן . הוא דכתיב (שם) בעדן גן אלהים היית וגו' . ר"ל אמר י"א . ורבנן אמרי י' ולא פליגי מ"ד י"ג עבד כל אבן יקרה מסוכתך תלת . ומ"ד אחת עשרה עבד להון חדא . ומ"ד י' לא עבד חד מנהון . ואחר כל השבח הזה כי עפר אתה וגו' . ועז פניו ישונא כשא"ל הקב"ה המן העץ . ואת הקב"ה שינה עז פניו וטרדו מגן עדן : (ג) ד"א מי כהחכם אלו ישראל דכתיב בהון רק

מתנות כהונה

ימין וכמיקף שמ : חד מערערת כו' . כלומר מזדמן וכמ"ש הסמ"ו והטוב להגיה חדש מעערעת לחדש וכן הוא בפ"ק דטהרות פיכופלמי : אשר עוד בקשה : בנוהג שבעולם כו' . עיין טוקבת רבה פרשה ב' : זבות מזוקף בזפה כדי שהמשקה יהא שמור בהוכה וכן מצא בניגו כתוב עליו בכל ביתי נאמן הוא : קבד רמה זה : שבעשו בני . מזדמנת לו הוא ונעשו שים וזהו והמס ועיין בפיכופלמי רפ"י בקהלת : מי כהחכם : שפשר לכון פתרה כלומר שפירש וכ"ג בהדיה בפרקא הקם רבה : גדול כח כו' . עיין לה זה בב"ר פרשה כ"ז ובפרקא חוקת ולעיל (ב' יז) : יופיו יאיר . שהחכמת מלמדת נלגלה ויאיר פניו המופלג : ס"ג גלגל חמה ולל תתמה בנוהג כו' . עיין זה טוקבת רבה פ"ד : שלבוין טוקבת רבה ל"ג ליה וכן טילקוט : י"ג הופות . עיין בב"ר פ' י"ם וטוקבת רבה פ"ד : המן העץ . שהחמה פניו בפני הכוסא ועי"ל שהעיז פניו ולמר שהשה שקר נתת עמדי שבזה היה בפני עוכה וכן מצאתי בילקוט שהניח הפסוק שהשה שקר

חבים שבילא אית צייד ואיצטלב . וקרון עלוי לקיש למשים בביר ליעלובים :
(מו) ג' דברים קשין לנוף . מבת הלב קשה לנוף מבת חולי מעים קשה לנוף ממבת הלב . והסרון כיס קשה מבולן . א"ר יהודה ארבעה עשר דברים קשין זה מזה ובולן מהנאין זה מזה . תהום קשה והארץ מתנאה עליו שהוא כבוש עליו . הארץ קשה וההרים קשין מתנאין עליה . ההר קשה והברזל מתנאה עליו ושוברו . ברזל קשה והאש מפעפעתו . האש קשה והמים מתנאין ומכבין אותה . המים קשים עננים סובלין אותן . עננים קשין הרוח מפזרתן . הרוח קשה והבותל מתנאה ועומד בו . כותל קשה אדם מתנא' וסותרו . אדם קשה וצרה מהלהלתו . צרה קשין והיין מת:אה ומשכחה . יין קשה והשינה מפינתו . שינה קשה וחולי מתנאה ומטלטלה . חולי קשה ומלאך המות מתנאה ונוטל את נפשו . ואשה רעה קשה מבולן : (מז) אשר היא מצורים וחרמים . שהיא צדה בים ובישה . אסורים ידיה אמר ר' אלעזר אילולי שכתב בה אסורים ידיה היתה אוהזת באדם בשוק ואומרת בא והזקק לי . לכלבה נושכת שאחזה בעליה בשלשלת אע"פ שהיא קשורה אוהזה באדם בשוק בבגדיו . כך אילולי שכתב בה אסורים ידיה היתה חוטפת באדם בשוק . ראה מה כתיב (ברחשים לט) ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי . טוב לפני האלהים ימלט ממנה זה יוסף . והוטא ילכד בה זה פוטיפר . ד"א טוב זה פנחס והוטא זה זמרי . ד"א טוב זה פלטי והוטא זה אמנון . ר' איסי דקיסרין פתר קריה במינות טוב זה ר' אלעזר והוטא זה יעקב איש כפר נבוריא . ד"א טוב זה אלעזר בן דמא והוטא זה יעקב איש כפר סאמא . ד"א טוב זה חנניה בן אחי ר' יהושע והוטא אלו בני כפר נחום . ד"א טוב זה יהודה בן נקוסא והוטא אלו המינים . ד"א טוב זה ר' נתן והוטא זה תלמידו . ד"א טוב זה ר' אליעזר ור' יהושע והוטא זה אלישע : (מה) ראה זה מצאתי אמרה קהלת . ולהלן הוא אומר אמר קהלת . א"ר ירמיה זה רוה"ק פעמים משיה בלשון זכר ופעמים משיה בלשון נקבה . אחת לאחת למצוא חשבון א"ר יצחק בנוהג שבעולם אדם נכשל בעבירה והוא חייב עליה מיתה לשמים במה נתכפר לו . מת שורו אבדה חרנגולתו נשברה צלוחיתו נכשל באצבעו הקטנה ויצא ממנה טיפת דם מקצת הנפש ככל הנפש . שנא' אחת לאחת למצא חשבון הדא מערערא חדא והחשבון מתמצה . כמה הוא

מיצוי

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
מעשרא . כלמהנות עוסין בלחשבונות מוכרח ועיקרא וכוס	תזקיטא לפי הענין הוא עניין מלכות: ארבע' עסר כו' . בב"ב נפ' הסופרין לא ממה חלף

פעמה דכתיב : מחלחלתו לפון ומהלהל המלכה : ומטלטלה מנעצע ומבטל הסיפה : קשה מכולן . סי' מאה רע מר ממות : בים וביבשה . מעודה נקרא שפוכים לתוכו ביבשה כדלקמן (פ' מ') והכי מה שפוכין כיס כד"ק הכמו על יס ועיין בערוך ערך הכס כן הוא בכמדבר בכס פרכה ע' ובתמונת פרכה נפא : אלולי שכתב בה כו' . כלומר דכתיב ולא תסך תסוקתך והוא יומשל בך הכל ממנו ולא ממך ועיין במדבר רבה פרכה ג' : לכלבה כלומר משל לכלבה : פרטי מענין הרב בינו וכין מיכל בת שאול כדתי' בבראשית פרק כ"ג : אמנון שהגם לא תמר אחותו ככתוב בספר במואל ב' סימן י"ג . יעקב איש כפר נבוריא יעקב איש לפר סמא כל אלו הפנים היה ביחס נודף לגד מימות רחמנא ליצלן : ראה זה מלאתי : ה"ג בירושלמי כיס פרק קמא דסופה ובכמדבר רבה פרכה ע' מיתה לפנים במה מתכפר לו מת שורו כו' : באצבעו

אדומה . א"ל הקב"ה לטשה משה אותה אמירה שאמרתי לך אמור אל הכהנים ואמרת לי אם נטמאו במה היא טהרתן ולא אמרתי לך דבר זו היא טהרתן ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת . אמר לפניו רבש"ע וכי טהרה היא . אמר הקב"ה משה חקה היא ונזירה גזרתי ואין בריה יכולה לעמוד על גזירתי דכתיב (במדבר יט) **זאת חקת התורה :** (ו) **אני פי מלך שמר . א"ר לוי אני פי טמ"ה הקב"ה אשמור אותו הפה שאמר** (שמות כ) **אנכי ה' אלהיך ועל דברת לא יהיה לך שבועת לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא :** (ז) **אל תבהל מפניו תלך . ר' חייא בר נמדא פתח** (משלי ג) **מוסר ה' בני אל תמאס . תני הפותח פותח בדבר טוב והחותם חותם בדבר טוב . דתנינן בברכות קורא ומפסיק בקללות אינו מפסיק אלא אחד קורא את כולן . מוסר ה' בני אל תמאס וגו' משום עמו אנכי בצרה . אמר הקב"ה בני מתקללין ואני מתברך . ואל תקוץ בתוכחתו אל תעש תוכחתו של הקב"ה קוצים קוצים . ר' לוי בן פנטי קרא את ארוריא קדם ר' הונא ונמנם בהון . א"ל אשמע קליך דלית אינון קללות תוכחת אינון מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו :** (ח) **באשר דבר מלך שלטון . א"ר בון כתיב** (דברים ו) **לא תנסו** (מלחמים כג) **והאלהים נסה . לא תקום ולא תטור כתיב** (עמוס ו) **אל קנא ונוקם ה' . א"ר לוי לרב שהיה מצוה את תלמידו ואומר לו לא תטה משפט והוא מטה משפט . לא תביר פנים והוא מכיר פנים . א"ל התלמיד ר' לך שרי ולי אסור . א"ל איני אומר לך אלא שלא תלוה לישראל ברבית אבל הלוה לנברי שנא'** (דברים כג) **לנברי תשיך . כך אמרו לישראל לפני הקב"ה רבש"ע הא כתבת בתורתך** (ויקרא יט) **לא תקום ולא תטור ואת נוקם ונוטר אמר להון לישראל לא אטור דכתיב** (מלכים קיג) **לא לנצח יריב ולא לעולם יטור . אבל לעכו"ם** (נחום ו) **נוקם וי"י לצריו ונוטר הוא לאויביו . אמר הכתבתי בתורתי לא תקום ולא תטור את בני עמך . אבל נוקם את לעכו"ם שנאמר** (במדבר לא) **נקם נקמת בני ישראל לקיים מה שנאמר** (שם) **באשר דבר מלך שלטון :**

(ט) **שומר מצוה לא ידע דבר רע . זו אסתר שהיתה עסוקה במצות ביעור חמץ . ועת ומשפט ידע לב חכם זה מרדכי דכתיב** (אסתר ד)

מתנות כהונה

נשתנו פניו . שהיה סובר שמיו כדאי ליהנ כמהימנא : ולקחן לטמא . כל' פתוחה מורה על הטמא הידוע שמלו ככר עליו : אני פי מלך . עיין במדבר רבה פרשה י"ל וכן בפסוקים הסמוכים יפה מדבריה שמה : אל תבהל. הפותח כו' . עיי' זה בירושלמי דמגילה בפרק בני העיר : **אל תמאס** וגו' **גרסי' . וסומך על סיפיה דקרא ואל הקוץ כו' . כן הוא בירושלמי** והגירסה תימה מיושבת היטיב . ע"ל ריש פרשה רחה : **משום** עמו כו' . כדמפרש והולך ליה מן קרתי שבני מתקללים כו' : **קוצים** קוצים . תחילת הקוצים הללו : **ארוריא** . התוכחה : **ונמנם** לא היה מונים מפיו בלה היטב ובירושלמי ים שמלו דבך שלמה וע"ם : **באשר** דבר מלך : **א"ר** לוי כו' . ע' כל זה בבראשית רבה פרשה נ"ה : **שומר** מצוה : **שהיתה** עסוקה בשעתו בפרק נגזרה הגזרה כמו שדרשו חז"ל על ויעבור מרדכי וע' זה בילקוט : **כי** לכל חפץ

אסיפת אמרים

כלומר נעשה בע"פ (מסר"ס) : **ובים"ם פי'** נרמז שוכרת לעבירה לתת לחון ערעד התערער : **שהיתה** עסוקה כו' דמשעשוד חתן נלמד דלף דשלומי מלוה לחון מזקין מ"ע היכא דשכיח היזק שלני כדלוחק בשפחים דף ח' ועל זה לא הוחם נלכת : **ועת** משפט כו' שידע לת כל ולו נגלו העלומות שחוכל לכעול ולף גם זלת שלדבריה בין כך ובין כך היה נסכנה מוטב שחלך ותנצל בורלך כי

(דברים ד) רק עם חכם ונבון . ומי יודע פשר דבר שהיו יודעין לדרוש את התורה לט"ט פנים טהור וכנגדן טמא . את מוצא כשעמדו ישראל על הר סיני ואמרו נעשה ונשמע ניתן עליהם מזיו שכינה של מעלן . וכיון שחטאו נעשו שונאים להקב"ה דכתיב ועז פניו ישונא . ואף הקב"ה עליהם שינה את הדברים דכתיב (תהלים פג) אבן כאדם תמותון : (ה) ד"א מי כהחכם זה ת"ח . מי יודע פשר דבר שהוא יודע לפרש משנתו . הכמת אדם בשעה שהוא נשאל ומשיב . ועז פניו ישונא בשעה שהוא נשאל ואינו יודע להשיב . ר' חייא הוה יתיב וכתני מנין שאין ממירין בבכור . זחלין אפוי דבר פדיה אמר הדין ידע מה אנא יתיב ומתני . נוי אחד ראה את ר' יהודה בר' אלעאי המתיה אפוי נהרין אמר הדין גברא חדא מן תלת מילין אית ביה או שתוי חמר או מוזיף ברביתא או מרבי חזירי . שמע ר' יהודה בר אלעאי אמר ליה תיפה רוחיה דההוא גברא דחדא מן תלתיהון לית בי . לא מוזיף ברביתא אנא דכתיב (דברים כג) לא תשיך לאחיך . ולא מרבי חזירי אנא דאסור ליה לבר ישראל למרבי חזירי דתנינן תמן לא ינדל אדם חזירים בב"מ . ולא שתוי חמר אנא דאפי' ארבע כסיה דאנא שתי לילא פסחא אזיק לרישי מן פסחא לעצרתא . א"ל ועל מה אפך נהירין א"ל אורייתי זיא דמנהרא אפוי דכתיב הכמת אדם תאיר פניו ונו' . ר' אבהו אזל לקיסרין ואתא מן תמן ואפוי נהירין . חמוניה תלמידייא סלקין ואמרין לר' יוחנן הדין ר' אבהו אשכח סימא . אמר לון למה . אמרין ליה דאנפוי נהירין . אמר לון דילמא אורייתא חדתא שמע . סלקון לגביה אמרו ליה ומה אורייתא חדתא שמע מר אמר לון תוספתא עתיקא אמרון קרא עליו הכמת אדם ונו' : (ה) ד"א מי כהחכם זה משה דכתיב ביה עיר גבורים עלה חכם . ומי יודע פשר דבר שפשר תורה לישראל . ר' מנא דשאב בש"ר יהושע ב"ל אמר על כל דבר ודבר שהיה הקב"ה אומר למשה היה אומר לו טומאתו וטהרתו . וכיון שהגיע לפרשת (ויקרא כו) אמור אל הכהנים אמר לפניו רבש"ע ואם נטמאו אלו במה היא טהרתן לא השיבו דבר . אותה שעה נשתנו פניו של משה . וכיון שהגיעו לפרשת פרה אדומה

מתנות כהונה

פתח : **וכשחטאו** מפני שמאיס עליהם נרפיון . ועיין מזה במדרש חזית (ה' ה') : זחלין לפי . פי׳ סערוך לכהו פניו . זחלין כו' לכהו והסירה פניו מן בן פדיה ואמר רבי חייא זה יודע ומבין מה שאני יושב ושונה על מה מכמת מדה מתיב פניו : **המתיה** כו' . כל זה הוא בילקוט בפרק ערבי פסחים ובפרק המוצא יין ובפרק הניזר מן המבושל ופי׳ לשם תומו פניו להוציא ומתיריס ואמר העכו"ם מן שאמה דבריס יש כו כר' יודה או שמוי יין או הלוה מעותיו בריבית או הוא מגדל חזיריס ופירש"י בפרק הניזר מן המבושל שמאיס עליו מחוך שמכרכה מרובה פיהם לחוציס : לית בי . אין בי לחד מלו שלשה וכדמפרש והולך : **אזיק** . כמו מזיק וכ"ג בילקוט ובילקוט גרס מדיק וכן בהילו הפוסקים ל' יכולמלי דכרכום לעניין תפילין ופירושו מוגר וקוסר וכ"פ ר"ת בספר וכ"ג בפ' הניזר מן המבושל והונגרי נדמי מן הפסח כו' ויהיה מזיק כמו מדיק במלוף יין בדלים וכן כרים : **ואתא** מן תמן ואפוי נהרין . ופי' בא משם ופניו היו מאירים למוטו בתלמידים ועלו ואמרו לר' יוחנן רבי לבנו הזה מצא תורה ח"ל למה כלומר במה לחם יודעים שמצא תורה לחמרו לו מפני שפניו מאירים ולהוציס ח"ל שמא תורה חדשה שמע ועלו התלמידים ואלו ח"ל מה תורה חדשה שמע מר ח"ל תוספתא יפיה לחמרו התלמידים עליו מקרא זה חכמת אדם . וכילקוט בגילגמא נפתנים קלח עיין שם : **על כל דבר** כו' . עיין בפרקא חקא דכה :

אשר שלט האדם באדם לרע לו . עת היא לרע לו לשולט ועת היא לרע לו לנשלט . א"ר אלעזר אין לך שהוא מתחייב ע"י אדם זה אלא אדם כיוצא בו שנא' (כה) עת אשר שלט האדם באדם . ר' יונתן אמר ואפילו במקל ואפי' ברציעה מתחייבין ע"י אדם זה שנא' (שמות ט) כי את עול כבלו וגו' כיום מדין כיום הדין . א"ר חמא בר גוריון אפילו אילני סרק עתידין ליתן דין והשבון . ורבנן מייתין לה מן הדא (דברים כ) כי האדם עץ השדה מה האדם עתיד ליתן דין והשבון אף אילני סרק עתידין ליתן דין והשבון : (יג) ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו . א"ר יהודה בר סימון אם במתי יחזקאל הוא אומר הלא כבר נאמר רשעים ואותן לא היו אלא צדיקים . ואם בבנה של צרפית הכתוב מדבר והלא כבר נאמר קבורים והוא לא נקבר . ואם בצדקיה בן כנענה הכתוב מדבר והלא כבר נאמר זבאו והוא לא בא אלא (מ"ב יג) ויהי הם קוברים איש וגו' ויחי יכול לעולם ת"ל ויקם על רגליו מלמד שלא היתה עמידתו אלא לשעה לפרוש מאותו צדיק בלבד . ומהו ובאו . ר' שמואל אמר שקעה שמשן והטהרו הא מד"א (ויקרא כב) ובא השמש וטהר . א"ר לוי (שיר טו) כל ימי רשע הוא מתחולל מת והלל המד"א (יחזקאל כח) ואתה חלל רשע . ד"א מדבר בגרים שהם באים ועושים תשובה . וממקום קדוש יהלכו ע"י שהלכו במקום קדוש אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות . וישתכחו בעיר וישתבחו מעשים רעים אשר כן עשו וישתבחו מעשיהם הטובים אשר עשו בעיר גם זה הבל . א"ר יצחק איננו הבל וזה הבל שאינן באין מאליהן . רבי בון אמר צדיקים הלכו לשם ויבואו כנון יוסף לאסנת יהושע לרחב בועז לרות משה לחובב . א"ר אחא אין זה הבל אלא שאין הבריות באין ומתקדשין לתחת כנפי השכינה : (יד) אשר אין נעשה פתגם וגו' . ע"י שאדם חוטא זאין מדת הדין פוגעת בו על כן מלא וגו' . מה אינון אמרין הא רומיא עלין הא רומיא נפקין לית להון מפוקים : (טו) וטוב לא יהיה לרשע יש הבל אשר נעשה על הארץ . אשריהן לצדיקים שמניע אליהם במעשה הרשעים בעולם הזה ואוי ואללי לרשעים שמניע אליהם במעשה הצדיקים

מתנות כהונה

ויל"ך ובב"ר פ' ל"ו : את כל זה ראיתי ונ"ך שמות מתחייב כו' . עיין בב"ר פ' כ"ו ופס הניחסא יותר נכונה : ובבן ראיתי : בבתי יחזקאל . שכבר מתו והזכו ובמו"ק כ"ה בחייס וכן בגה"ג על נכפת ומקיש הזה להויס . ולכל לא כת כדמפרש ואזיל : שקעה שמשן . והכתוב מדבר בצדיקים ולפי זה היו קבורים כלו' תמוחים ומכוסים בסומאתן : א"ר לוי כו' . רבי לוי דרש קבורים כמשמעו על שהכעיסו לפילו בחייהם קבויס מתים וכדמפרש ואזיל : מתחולל מת והלל נגש . פי' מתמוללל ונופקיקון מת והלל רשע . ואת הלל רשע . פסוק הוא ביחזקאל כ"ח : וישתכחו מעשים רעים כו' . דרש ויפתכחו לפון שכחה : וישתבחו מעשיהם טובים . דרש ויפתכחו לפון מלילה בלבון הקלמוד שפכחן ובילקוט משמע דגרס ויפתבחו במעשיהם : ה"ג חיננו הבל וחבו הבל שקון כו' . ופירוש זה מעוכים הפוכה חיט הבל מ"ו מלא זהו הבל שקון בחים מליהם וכדמפרש ר' בון : ה"ג מ"ר מהא מן זה הבל מלא שקון כו' . פירוש וזהו הבל שקון לחוחם העכו"ם למדין מהם לעבוד ולהתקדש כו' ובילקוט הגילסא בשמות : אשר לון נעשה כו' : רומיא כו' . י"ל גרסה ונגלוה הם יוחים גרסה ובגלוה הם בחים כ"ל הרשעים וחין יחיחה וקן לבלוחם חו י"ל מפוקים לפון מכפול ופוקה : וטוב לא יהיה עיין לעיל (פ' ג') : יש הבל : ה"ג כמעשה הרשעים בעולם הזה ופירוחו שמניע אליהם עוכה ובלוה בעה"ז כמו במעשיהם של הרשעים בעולם הבא ואוי לרשעים שמניע אליהם עוכה ובלוה בעה"ז כמו

ידע את כל אשר נעשה : (י) כי לכל חפץ יש עת ולכל עת יש חפץ . היך מה דבר נש בעי עביד בהאי עלמא עביד . ברם תמן דינא זהושבנא : (יא) אין אדם שליט ברוח . רבנן אמרין אין אדם שליט ברוח של מלה"מ לכלותו ממנו . ומנין שנקראו המלאכים רוחות שנאמר (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות . ואין שלטון ביום המות אין אדם יכול לומר למלה"מ המתן לי עד שאחשב חשבונותי ואח"כ אני בא . ואין משלחת במלחמה אין אדם יכול לומר הרי בני או עבדי או בן ביתי תחתי . ולא ימלט רשע את בעליו אין מי שיתלה אנקליטון אין מי שיאמר אנקלומא . ור' נחמיה אמר אין אדם שליט ברוח אין נביא של ישראל שליט ברוחו של הקב"ה לכלותו ממנו שנא' (ירמיה כ) ואמרתי לא אזכרנו וגו' . ואין שלטון ביום המות (סה טז) אשר למות למות וגו' . ואין משלחת במלחמה (סה) שלח מעל פני ויצאו . ולא ימלט רשע את בעליו ר' חני בש"ר יצחק לפי שהיו ליצנים שבאותו הדור ממלמלין בפיהם ומפריזין באצבעותיהם ואומרים החזון אשר הוא חזה וגו' אמר להם נביא לישראל חייכם כי בימיכם בית המרי . ור' אליעזר בן יעקב אומר אין אדם שליט ברוחן של נליות לכלותן ממנו . ואין שלטון ביום המות שנא' (תהלים יח) קדמוני מוקשי מות . ואין משלחת במלחמה דכתיב (סה עח) משלחת מלאכי רעים . ולא ימלט רשע את בעליו אילו עשו תשובה פשרו . ורבנן אמרי אין אדם שליט ברוח עצמו לכלותו ממנו . א"ר חנינא כתיב (זכריה יב) ויוצר רוח אדם בקרבו צר רוחו של אדם בנופו שאילו לא כן כיון שהיתה הצרה באה עליו היה נוטלה ומשליכה מקרבו . א"ר לוי קרוב לנ"ב פעמים כתיב והמלך דוד כיון שנטה למות כתיב (מ"ם ב) ויקרבו ימי דוד למות משום ואין שלטון ביום המות . ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי שתי חצוצרות שהיו בימי משה נגנזו . כא"א (במדבר י) ותקעו בהן ונועדו אליך . וכא"א (דכריה לח) הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם . וההצוצרות היכן הם . אמור שכבר נגנזו בימי משה . אמר הקב"ה למה הוא מת ויהיו בניו תוקעין לפניו בסלפינגס לא משום ואין שלטון ביום המות . ר' אלעזר בש"ר סימון אמר כבוד גדול חלק הקב"ה למשה שא"ל עשה לך שתי הצוצרות ולא ליהושע : (יב) את כל זה ראיתי ונו' את אשר

אסיפת אמרים

כי מעתה שומר מלוה כו' ודין וכסן . (מתחד למרחם בקיומר לבון קלת) : אנקליטין . פי' ביחמר לנך לכופס גדול מכס : אנקליבא פי' סיפר כלומר תכתוב

מתנות כהונה

ולכל עת כו' . דכם המקבל מריפים לסיפים ומסיפים לריפים כדמפ' והולך : היך מה כו' . כמו סילקה בן מדם לעפום בעולם הזה יכול לעפום חם לכל עת וזמן שמדם מי בעולם הזה

ים תפן בידו לעפות כחפך יחפון תכל נס ים עת ליפרע על הפיי לכו והוא בעולם הבא : ברם כו' . תכל סם בעולם הבא ים דין וחכבון וכן דרם לעיל (נ' ע"ז) ועיין (סם י"ז) : אין מדם פליט : לכלותו ממנו . דרם לכלות מלפין כליון ותכבון ועיין זה בפרקה נלעיס לכה : ה"נ מי שיאמר תנקלומא וע' זה בב"ר פ' מ"ח וכפ' ויל : ממלמלין . שורקים ומעקימים תת פיהם דרך לעג וקינטור : ומפריזין . ומכמזין בתצבעותיהם ומכהיני' תותם דרך לילנות וע"ע פרוש : פישרו . הפסידו חמימות מתחתם עליהם : בנופו . כלו' בכלל נופו לא ולא בתבר מהר : היה מולה . שהיה קופך התבר ההוא מהממה בקרבה ועיין בב"ר פ' י"ד וכפ' ויל : בספליגוס . בהנלרות : לא . כלו' לא כן ישמה : משום כו' . עיין כ"ז בפ'

א"ר יצחק וטוב ראי בהלכה שכל מי שהוא רואה אותו זוכה את תלמודו. כחוטא זה נ"נ דכתיב (דניאל ד) והטאך בצדקה פרוק. זה בנה בהמ"ק ומלך מ' שנה וזה ההריבו ומלך מ' שנה הוי מקרה אחד. הנשבע זה צדקיהו דכתיב (דה"ב לו) אשר השביעו. כמה השביעו א"ר יוסי בברית השביעו. רבי אמר במזבה השביעו. באשר שבועה יראי זה שמשון שנא' (שופטים טו) השבעו לי. זה מת בניקור עינים וזה מת בניקור עינים. ד"א לצדיק אלו בניו של אהרן. ולרשע אלו עדת קרח. אלו נכנסו להקריב במחלוקת ויצאו שרופים ובני אהרן שלא נכנסו במחלוקת ויצאו שרופים. הה"ד (ויקרא יו) אחרי מות שני בני אהרן וגו': (ב) כי מי אשר יבחר. א"ר אחא יבחר כתיב מי יבחר יצ"ט מיצה"ר אלו הצדיקים. מי יבחר יצר רע מיצר טוב אלו הרשעים. אל כל החיים יש בטחון אפילו אלו שפשטו ידיהם בזבול יש בטחון. להחיותן אי אפשר שכבר פשטו ידיהם בזבול ולכלותם אי אפשר שכבר עשו תשובה עליהם הוא אומר (ירמיה נא) וישנו שנת עולם. ורבנן אמרין קטני רשעי נוים הן וחיילותיו של נ"נ לא חיין ולא נידונין עליהם הוא אומר וישנו שנת עולם. א"ר יוחנן כל טיפה וטיפה שהוריד חקב"ה על דור המבול היה מרתיחה ואח"כ מורידה עליהם שנא' (ישעיה ו) בעת יזרבו נצמתו זריבתן חלטנית היתה: (ג) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. אנדריאנוס שחיק טמיא שאל את ר' יהושע בן חנניה א"ל אנא טב ממשה רבך. א"ל למה. דאנא חי והוא מת וכתיב כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. א"ל לית יכיל את לגזור דלא ידלק בר נש נור תלתא יומין. א"ל אין. לעידן רמשא דיומא קמו סלקו תרויהון על אינר פלטין המי תננא סליק מן רחיק. א"ר מה כן אמר איפרכא ביש ועאל אסיא ובקר יתיה ואמר ליה עד דשתי חמימי לא מיתסי. אמר ליה תיפה רוחיה עד דאת בחיים בטלה גזרתך ומשה רבינו בשעה שנזר עלינו (שמות לב) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת לא מדליק יהודאי נור בשבתא מיומוהי ועדיין לא נתבטלה גזירתו מכמה שנים עד השתא אמרת את כן דאנא טב מיניה: (ד) כי החיים יודעים שימותו. ר' חייא רבה ור' יונתן הוון מהלכין קומי ערסיה דר"ש בן יוסי בן לקוניא הוה טליתיה דר' יונתן מהלכא על ארוניה. אמר ליה ר' חייא רבה בני טלי טליתך שלא יהו אומרים למחר הן באין אצלנו והן מחרפין אותנו. א"ל ר' לא כתיב והמתים אינם יודעים מאומה אמר ליה בני מקרא את יודע מדרש אין את יודע. כי החיים יודעים אלו הצדיקים שאפי' במיתתן קריין חיים והמתים אינם יודעין אלו הרשעים שאפי' בחייהן קרויין מתים. ומנין שהצדיקים קרויין חיים במיתתן שנאמר (במדבר לג) אל הארץ אשר נשבעתי

מתנות כהונה

ויקרא רבה פרשה כ': זה בנה בית המקדש כלומר יסוד של בית המקדש ונילפת זו נ"כ בתנחומא נפ' ותמהנו ויקרא פרשה כ' וע"ש: ה"נ ביהושלמי דבכורים פרק הרואה ובמדרש רות בית פרק ג' בפסוקו ויישכם בזבול ים בחמון להחיותן מ"ש בכבר פשטו ידיהם בזבול ולכלותם מ"ש בכבר עמו בשופה עליהם טו': הולבנית. עיין בב"ר פרשה כ"ח: אדריאנוס טו'. עיין כל זה במדרש רות פרשה ג': כי החיים: הוון מהלכין טו'. היו הולכים לפני מיטתו של כ"ם טו' וסיפ עלים של ר' יונתן סולך ומנכר על הלכות מ"ל כ"ח על פירוש הכתב וקח

הצדיקים: (טז) ושבתתי אני את השמחה. א"ר תנחומא א"ר נחמן ברית דר' שמואל בר נחמן ר' מנחמה ואמרי לה ר' ירטיה ור' טיאשה בש"ר שמואל בר רב יצחק כל אבילה ושתיה שנא' במגלה הזאת בתורה ובמע"ט הכתוב מדבר. א"ר יונה בנין אב שבכולן שנא' והוא ילונו בעמלו בעולטר בעולם הזה ימי חייו לקבר. וכי יש מאכל ומשתה בקבר שמלוין את האדם לקברו אלא אלו תורה ומע"ט שעושה האדם: (יז) כאשר נתתי את לבי וגו' שנה בעיניו איננו רואה. אינו רואה תשובה ואינו עושה. שני דברים טובים קרובים לך ורחוקים ממך רחוקים ממך וקרובים לך. תשובה קרובה לך ורחוקה ממך רחוקה ממך וקרובה לך מיתה קרובה לך ורחוקה ממך רחוקה ממך וקרובה לך: (יח) וראיתי את כל מעשה האלהים. ר' פנחס ור' ירטיה בש"ר חייא בר אבא הרבה שאלו לעשות ולעמוד על ד"ת ולא יכלו ומ"ט בשר אשר יעמל האדם לבקש ולא ימצא. וגם אם יאמר החכם זה שלמה יום שאמר יכול אני להרבות ולא להטות. ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי אמר כתיב (משלי ח) הנותן רזנים לאין זה משה בשעה שאמר (דברים ו) והדבר אשר יקשה מכם א"ל הקב"ה משה את דן קשות אני אביא לך דין שתלמיד תלמידך יכול לדון ואפילו הנשים ואין את יכול להוציאו. אי זה זה דינן של בנות צלפחד. רבנן אמרי ח"ו לא נתנאה משה אלא כך אמר והדבר אשר יקשה מכם אם היתי סוברו ושמעתיו ואם לאו והשמעתיו לאלהים:

פרשה ט

(א) שמעון ב"ר אבא פתח הכל כאשר לכל מקרה אחד לצדיק. זה נח שנא' (בראשית ו) איש צדיק תמים היה. אמרו כשיצא מן התיבה הכישו ארי ושברו והיה צולע. ולרשע זה פרעה אמרו כשבא פרעה לישב על כסא שלמה בשלקה בכתובת בתו לא היה יודע מנגניקין שלו והכישו ארי ושברו והיה צולע. זה מת צולע וזה מת צולע הוי מקרה אחד לצדיק ולרשע. לטוב זה משה שנא' (שמות ב) זתרא אותו כי טוב הוא ואמר ר"מ טוב שהיה מהול. ולטחור זה אהרן שהיה עסוק בטהרתן של ישראל. ולטמא אלו המרגלים שאמרו דבה רעה על הארץ ולא נכנסו לארץ. ואלו אמרו מוכתה ושבחה של א"י ולא נכנסו בה. ולזובח זה יאשיה דכתיב (דברי הימים ב' לה) וירם יאשיהו לבני העם. ולאשר איננו זובח זה אהאב שביטל קרבן מעל גבי המזבח. זה מת בחצים וזה מת בחצים. כטוב זה דוד דכתיב ביה (שמואל ב' טז) וטוב ראי.

א"ר

מתנות כהונה

ממניע לצדיקים בעה"ב וכן הוא מפורש במסכת כותיות בפרק כהן משוח: ושבחתי אני. עיין זה לעיל (כ' י"ם) ובפסוק (ג' י"ב): כאשר נתתי: אינו דומה מתנה. דכיון שניתן מלמטן שיעה מעשה לפוב בתפוכה לו ל"ל שהתפוכה קודמ שניה על שנעשה לו מנוחה לעה"ב כדאמרינן ישנתי אז יצוה לי ואח"כ דרכו לפתן שניה שניה נלוי: טובים כו'. שמיהה גם שיש תשובה כמו שדרכו פוב מאד זה המוב ועיין בב"ר פוף פרשת ע': תשובה קרובה לך. ומה שאומר גם שיעין ה' פשוטה לקבל שניה ורחוקה ממנו כעוד שאינו עושה תשובה ומע"ם שהוא מרחיקה יש בידו לפוב וקרבה וכן המיתה מע"ם שהיא קרובה לו מאד הנזילה בידו להקה ומה היא רחוקה בידו לקרבה: וראיתי אח כל מעשה האלהים: להרבות. נשיש אלא להפוש אח לבבו: והשמעתיו. קבי בית ומעתיו הבין במיקר שהוא כמו והשמעתיו אל לבי והשמעתיו שפין הברה הה"ל נכרת: מנגניקין. הסנגין ומנהיגין ועיין כל זה בויקרא

מהרהר בלבו ואומר תאמר שמא פסלות היה בבני ולא נתקבל יצתה ב"ק ואמרה לו אברהם אברהם לך אבול בשמחה לחמך וגו' כי כבר רצה האלהים את מעשיך רצה האלהים את קרבנך: (נ) ר' מונא דשאב ור' יהושע דסכנין בש"ר לוי פתר קרייה בר"ה וביה"כ. משל למדינה שהיתה חייבת ליפסין למלך שלח המלך נבאי טימיון לגבותה. ברחוק י' מילין יצאו גדולי המדינה וקלסוהו והתיר להם שליש. ברחוק ה' מילין יצאו הבינונים וקלסוהו והתיר להם שליש. כשקרב יצאו לקראתו אנשים ונשים וטף וקלסוהו ומחל להם את הכל. אמר לון מה דאזל אזל מן הכא ולהלן הוא חושבנא. כך ער"ה נדולי הדור מתענין הקב"ה מתיר להם שליש מעונותיהם שנאמר (תהלים קג) כי עמך הסליחה למען תורא. א"ר אחא מר"ה סליחה מתוקנת לך. למען תורא שתהא יראתך על בריותיך. זאותן הימים שבין ר"ה ליה"כ היחידים מתענין והקב"ה מתיר להם עוד שליש מעונותיהם. וביה"כ מתענין כולן והקב"ה מתיר להם עוד שליש מעונותיהן עד שמתענין אנשים ונשים וטף מוחל להם הקב"ה את הכל. ואומר מה דאזל אזל מן הכא ולהלן הוא חושבנא. יצתה ב"ק ואומרת להם לך *אבול בשמחה לחמך כבר נשמעה תפלתכם: (ד) אבא תחנה חסידא נכנס לעירו ערב שבת עם חשיכה והבילתו מונחת לו על כתפו זמצא מובה שהין אחד מוטל בפרשת דרכים. א"ל רבי עשה עמי צדקה והכניסני לעיר. אמר אם אני מניח חבילתי מהיכן אתפרנס אני וביתי. זאם אני מניח את מובה שהין אני מתחייב בנפשי. מה עשה המליך יצ"ט על יצ"ר והכניסו למובה שהין לעיר. ובא ונטל את הבילתו ונכנס עם דמדומי חמה. והיו הכל תמהין ואומרים זה הוא אבא תחנה הסידא. אף הוא הרהר בלבו ואמר תאמר שמא הללתי את השבת באותה שעה הזריח הקב"ה את החמה דכתיב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו'. באותה שעה הרהר בלבו ואמר תאמר שלא נתקבל שברי. יצתה ב"ק ואמרה לו לך אבול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ויגך כי כבר רצה האלהים את מעשיך נתקבל שברך: (ה) ד"א לך אבול בשמחה להמך מדבר בדניאל איש חמודות שנא' (דניאל ט) ועוד אני מדבר בתפלה והאיש גבריאל אשר ראיתי בהחלה מיעף ביעף טיים וחזר וטיים. (פס) ויבן וידבר עמי ר' חני בש"ר יצחק אמר דניאל איש חמודות אמר ידע הקב"ה שנמרתי תפלתי ושלח המלאך ודבר עמי שנא' ויבן וידבר עמי. זמה דבר עמי א"ל בתחלת התנויך יצא דבר אמר לי נזרה נגזרה שיבנה בהמ"ק ולמלא שאלתך אמרתי בתחלת תהנויך כי חמודות אתה שהיה מתאוה לתפלתו. ר' שמואל בר אוניא בש"ר אחא נ"פ כתיב בבאן חמודות חמודות. א"ל דייך בזראך מתחמד לך פמליא שלו מתחמד לך ותורתו

מתנות כהונה

ל"ח: משל למדינה עיין זה בויקרא רבה פרי ל': והתיר. מהל והניח: דמדומי חמה. קרוב לשקיעתה היא לחומה ובן דכפו בבל"ר פרכסה ע"כ: זהו שנא' כו'. בתמיה למה הוא שנאמר כל כך לכן מן המדה בע"כ: שלא נתקבל מכאי. יל שמא לא נתקבל מעשי לחבול עליו שכך

אסיפת אמרים

לחבוב תהלים תבבותי מ"ב. (נד"ר): ער"ה כו'. ע' בב"י ובט"ז פי' שלים הל' תלים עבה ושלש בב' מצות ל"ת ושלים בג' בריפות ויתיפות כ"ד הלל"ב

נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר ונו'. לאבות לא אמר אלא לאברהם ליצחק וליעקב אמר למשה צא ואמור להן שבועה שנשבעתי להם קיומתיה שנאמר (שם) לזרעך אתננה. ורשעים קרויים בחיים דכתיב (יחזקאל יח) אם אהפוץ במות המת וכי המת מת אלא אלו הרשעים שאפי' בהייתם קרויים מתים. א"ל ברוך שלמדני מדרש ונעקי עי ראשו. נם אהבתם שהיתה לע"ז שלהם יותר מן הקביה. נם שנאתם ששונאין להקב"ה במעשה ידיהם. נם קנאתם שקנאוהו בע"ז שלהם שנא' (דברים נב) יקניאוהו בזרים. וחלק אין להם עוד לעולם אבל ישראל יש להם חלק ושכר טוב שנא' לך אכול בשמחה לחמך:

סדרא תליתאה

(א) **לך** אכול בשמחה לחמך. א"ר הונא בריה דר' אחא בשעה שהתינוקות נפטרין מבית רבן ב"ק יוצאת ואומרת להם לך אכול בשמחה לחמך נתקבל הבל פיכם לפני כריח ניחוח. ובשעה שישראל נפטרין מבתי כנסיות ומבתי מדרשות ב"ק יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך כבר נשמעה תפלתכם לפני כריח ניחוח. ד"א לך אכול בשמחה לחמך זו פרשת חלה. ושתה בלב טוב יינך זו פרשת נסכים. כי כבר רצה האלהים את מעשיך זו הכנסת ישראל לארץ שנא' (נחמיה טו) כי תבאו אל ארץ: (ב) ר' עזריה בש"ר יהודה בר סימון פתר קריה באברהם אבינו כשא"ל הקב"ה (בראשית כב) קח נא את בנך את יחידך ביום הראשון לא ראה כלום ולא בשני. ביום השלישי מה כתיב בו (שם) וירא את המקום מרחוק. מה ראה. ראה ענן קשור על ההר. אמר דומה שזה ההר שא"ל הקב"ה להעלות את יצחק בני עליו. א"ל יצחק בני רואה אתה מה שאני רואה. א"ל הן. א"ל מה אתה רואה. א"ל ענן קשור על ההר. אמר לאליעזר ולישמעאל נעריו רואים אתם כלום. אמרו לאו. אמר הואיל ואין אתם רואים כלום וההמור אינו רואה כלום (שם) שבו לכם פה עם ההמור עם דומין להמור. אז הוא נטל את יצחק והעלהו לראש הר אהד נבוה ותלול ובנה מזבח וסדר מערכה ועקדו עליו ונטל המאכלת לשוחטו. ואילולא שבא מלאך וא"ל (שם) אל תשלה ידך אל הנער כבר שחטו. וכשבא אל אמו אמרה לו היכן היית בני. א"ל נטלני אבא והעלני הרים והרידני גבעות והעלני להר אחד ובנה מזבח וסדר מערכה ועקדני עליו ונטל מאכלת לשוחטני אילו לא בא מלאך אחד מן השמים וא"ל אברהם אברהם אל תשלח ידך אל הנער כבר הייתי שחוט. כיון ששמעה שרה אמו כך צווחה ולא הכפיקה לנמור את הדבר עד שיצתה נשמתה דכתיב (בראשית כג) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. מהיכן בא מהר המוריה בא. ר' יהודה בר' סימון אמר היה אברהם מהרהר

מתנות כהונה

טליקך שלם יתמכו המתים כו': לאברהם כו'. מבמע שהם חיים וקיימים עדיין ונפ' מי שמתו יליף ליה מדכתיב ובניהו בן יהוידע בן חיים הוא: לך תאכל בשמחה: עם הדומה להמור. עיין זה בב"ר נפ' נ"ו ובויקרא רבה פר' כ"ו: נבעות. פילקוט גרם נקעות ועיין בב"ר פ'

חיים שמא ימות למחר של אהריו ונמצאו כל ימיו בתשובה לכך נאמר בכל עת יהיו בגדיך לבנים: (ז) ראה חיים עם אשה אשר אהבת. א"ר משום עדה קדושה קנה לך אומנות עם התורה. מה טעמא ראה חיים וגו'. למה הוא קורא אותן עדה קדושה שהם היו רבי יוסי בן מעולם ור"ש בן מנסיא שהיו משלשין היום שליש לתורה שליש לתפלה שליש למלאכה. ויש אומרים שהיו יגעין בתורה בימות ההורף ובמלאכה בימות הקיץ. ר' יצחק בן אלעזר היה קורא לר' יהושע בריה דר' טימי ור' בירקי עדה קדושה. שהיו משלשין שליש לתורה שליש לתפלה שליש למלאכה. תני אבל אסור להבנים לו אשה עד שלשים יום ר' יהודה אומר עד שעברו שלשה רגלים זה אחר זה כנגד ג"פ שכתוב חיים חיים חיים. בד"א כשיש לו בנים אבל אין לו בנים או שהיו לו בנים קטנים מותר מפני מיעוט פריה ורביה ופרנסתן. ומעשה שמתה אשתו של ר' טרפון וכשנטתם הגולל אמר לאהותה בתוך האבל הכנסי וגדלי את בני אהותך ואע"פ שכנסה לא נהג בה דרך ארץ אלא לאחר ל' יום. תני אבל אסור לילך לבית המשתה עד ל' יום. תני מצות האב חייב בבנו למולו ולפדותו ונם ללמדו תור' וללמדו אומנות ולהשיאו אשה וי"א אף להושיטו בנהר. למולו מנין שנא' (בראשית יז) ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר. לפדותו מנין שנא' (שמות יג) וכל בכור אדם בבניך תפדה. ללמדו תורה מנין שנא' (דברים יח) ולמדתם אותם וגו'. ללמדו אומנות מניין שנא' (שם ג) ובהרת בהיו' לישא אשה מנין שנא' (ירמיה כט) קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים. להושיטו בנהר מנין שנא' (שם) ובחרת בחיי'. וכל מי שאין לו אשה שרוי בלא טוב בלא עזר בלא שמח בלא ברכה בלא כפרה. בלא טוב מנין (בראשית ג) לא טוב היות האדם לבדו. בלא עזר מנין אעשה לו עזר כנגדו. בלא שמחה מנין (דברים יד) ושמחת אתה וביתך. בלא ברכה מנין (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך. בלא כפרה מנין (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו. ריב"ל אומר אף בלא חיים שנא' ראה חיים עם אשה אשר אהבת. בלא שלום שנא' (שופטים כא) זאתה שלום וביתך שלום. ר' חייא בר נמדא אמר אף אינו אדם שלם שנא' (בראשית ה) ויברך אותם ויקרא את שמם אדם. בזמן ששניהם כאחד הם אדם אין שניהם כאחד אין קרויין אדם. ויש אומרים אף ממעט בדמות שנא' (שם ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם: (ח) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך וגו'. ר' מנחמא בש"ר בון מסרס הדין קרייה. אם יודע את שאין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. ר' אחא הוה מתהמד למיחמי אפוי דר'

מתנות כהונה

עכ"ז כמסכת שבת בפרק קמא וכעין זה ע' לעיל (נ' ט'): **ראה חיים**. ס"נ בערוך ערך קטן קומוס עם הקורה מה טעם ראה חיים וגו': **אבל** לאסור כו'. ע' זה בפ' וחלו מנלחין (כה): **להבנים** לו אפי' גדם: ה"נ מ עוף פריה ורביה. מוהר על מין לו בניס ופעם פרנסתן מוהל על בניס קטניס וע' בפרק וחלו מנלחין: ר' מרפון. בפרק חלו מנלחין גרס יוסף הכהן: **תני** מצות האב כו'. בפר' קמא דקידושין: **וכל** מי שאין לו אפי' כו'. בימות בפרק הבא על יבמתו: כך אפי' תמצא: **אם** יודע לת כו'. כלו' בלא יקבלו ממך השכון על מעשיך אף שעשה מה שלבך חפץ: **מתהמד** היה מומד ומתקוה לראות בהלום אף פניו וכני מלכים

ותורתו מתהמדת לך. דבתיב כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך נשמעה תפלתך. יצתה ב"ק ואמרה לו לך אכול בשמחה לחמך כבר נשמע תפלתך: (ו) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. א"ר יוחנן בן זכאי אם בבגדים לבנים הכתוב מדבר כמה בגדים לבנים יש להם לעכו"ם ואם בשמנים טובים הכתוב מדבר כמה שמנים טובים יש לעכו"ם. הא אינו מדבר אלא במצות ומע"ט ובתורה. ר' יהודה הנשיא משלו משל למה"ד למלך שעשה סעודה וזימן אצלו אורחים אמר להם לכו ורחצו ונהצו וכבו ורחצו בגדיכם והתקינו עצמיכם לסעודה ולא קבע להם זמן אימתי יבאו לסעודה והיו הפקחין מטיילין על פתח פלטין של מלך אמרין כלום פלטין של מלך חסר כלום. הטפשין שבהן לא השגיחו ולא הקפידו על דבר המלך. אמרו שסופנו להרגיש בסעודת המלך כלום יש סעודה שאין בה הטרח וחברה אלו לאלו. והלך הסייד לסידו ויוצר לטיטו נפח לפחמו כובס לבית המשרה שלו. פתאום אמר המלך יבאו הכל לסעודה. מהרום. אלו באו בכבודם ולא באו בניוולם. שמח המלך על הפקחין שקיימו דברו של מלך ולא עוד אלא שבבדו פלטין של מלך. וכעס על הטפשין שלא קיימו את דבר המלך וניוולו פלטין של מלך. אמר המלך אלו שהתקינו עצמן לסעודה יבאו ויאכלו בסעודת המלך ואלו שלא התקינו עצמן לסעודה לא יאכלו בסעודת המלך. יכול ילכו ויפטרו להם הזר המלך לומר לאו אלא יהיו אלו מסובין ואוכלין ושותין ואלו יהיו עומדים על רגליהם לוקין ורואין ומצטערים. כך ע"ל הוא שישעיה אומר (ישעיה סה) הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו. זיוותאי אמר משום ר"מ אלו מסובין ואוכלין ושותין ואלו מסובין לא אוכלין ולא שותין לא דומה צערו של זה שהוא עומד לצערו של זה שהוא מיסב. זה שהוא עומד לא אוכל ולא שותה דומה למשמש. זה שמיסב ואינו אוכל צערו כפול ומבופל ופניו מוריקות. הוא שהנביא אומר (מלאכי ג) ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע. בר קפרא ור' יצחק בר קפרא אמרי לאשתו של בולדרים שהיתה מקשטת עצמה בפני שכינותיה. אמרו לה שכינותיה בעייך אינו כאן בפני מי את מקשטת עצמך. אמרה להון בעלי מלח הוא אם יזדמן לו מעט רוח הכף יבא ונמצא עומד למעלת מראשי לא מוטב שיראה אותי בכבודי ולא בניוולי. כך בכל עת יהיו בגדיך לבנים מן העבירות ושמן על ראשך אל יהסר ממצות ומע"ט. תני ושוב יום אחד לפני מיתתך שאלו תלמידיו את ר"א אמרין ליה רבי וכי אדם יודע אימתי הוא מת שיעשה תשובה. אמר להם לא כ"ש ישוב היום

Sameh

מתנות כהונה

שמקפח זכותי כמה שהזרים הקב"ה בכבודי ובקום לפתח הגיע שמח נתקבל וכשמוך לא נתקבל: בכל עת יהיו בגדיך לבנים: משלו מבל כו' ע"ז בשמכת בבא (קנב): כלום פלטין כו'. בחמים והכי וודקי כבל מוכן ונהיה נקרקים בתוכם לכבוש מקופטים לפני מלך שמלך: הטרח טורח והכרח. לסדר ולהכר המנות היקר יפנו הקרוסים הכוונת הכוונת לים של מחיו: סייד. מומן עושה מלאכת סיד: מהרום. עבדי המלך הניח ומבהילים לותם שיבאו מהר לים לסעודת המלך: זיוותאי. שם הכם: בולדרים. מושל וכליט והביאו שמלאך לשול (ס ו): מלח. שפן מוליך הספינה כדי"ת וירבו המלחים דוגה: תני בוא יום אחד כו'.

הוא ר' חנא למייתי הכא נבי חייא רבה. מאן עליל ויהב לה תמן. א"ר חגי אנא מעייל ליה אמרין בר תמני עשר שנין הוה ורגיל תלמודיה ולא חמא קרי מן יומיה. אמרין ליה עלותך את בעי דאת גברא סבא ואם דמכת תמן לא איכפת לך בחיין. אמר לון עבדון לי הדא מילתא אייתון הבלה וקטרו ברגלי ואי אנא נפיק מוטב. ואי לא תהוון שררין ברגלי אתעביד ליה כן. עאל ואשכח תלתא דנין יהודה בני אחריך ואין עוד חזקיה בני אחריך ואין עוד. יוסף בן ישראל אחריך ואין עוד. תלה עיינוי למסתבלא אמרון ליה אסיך אפיך. שמע קליה דרבי חייא רבה אמר ליהודה בריה ברי נפש ליה לר' הונא ריש גלותא דיתיב ליה. ולא קביל עליה למיתב ליה. כן זרעתיה לא פסקה לעולם. יצא משם בן שמונים שנה ונכפלו לו שנותיו: (ט) ר' זעירא הוה מחמד למיתבי לר' יוסי בר הנינא ואיתחמי ליה. א"ל אצל מי אתה תקוע. א"ל אצל ר' יוחנן. ור"י אצל מי אצל ר' יונתן בן עמרם. ור' יונתן בן עמרם אצל מי אצל ר' חייא רבה. ור' חייא רבה אצל מי אצל ר' יוחנן. ור' יוחנן אצל ו חייא לא. אמר ליה אתר דזיקוקין דנור ובעורין דאשא מאן מעייל בר נפחא לתמן. כד דמך ר' נחום איש קדש הפון אפוי איקנתא מהצלתא. אמרין לא יחמי במיתותיה היך מה דלא חמי יתהון

מתנות כהונה

סעלוהו לתמן ישראל תמכו כתפי הוא כך הוא מיכא הכא תגל רבי חייא: מאן עליל ויהב. מי יכנס במערה ויתן כך הוא שם תגל רבי חייא אמר רבי חגי אף אכנסנו: אמרין כו'. תמרין עליו

אסיפת אמרים

בעצמו ולא ניחד לתחיים מוח לו כו' וניחו לו בזכותו גדול כפי שניחד לתחיים (מדר"ת): בר תמני כו'. פי' כשהיה בן י"ח הוה רגיל ומעשה היפה לעת הזקנה: עילתך צ"ל. פי' עלולה תחת מבקש

על רבי חגי בן בתוכה עברה שהה היה ורגיל כו'. ס"ג שנין הוה ורגיל ובפ' ולו מגלחין יש שהות עלמו לתמן כו': ה"ג בירושלמי דכלאים בפ' בתרין תמרין ליה עלותך את בעי כו' פי' לתה רוצה שתכנים עלמך במערה תגל רבי חייא שתתה שם זקן ותם תמות שם תן תתה מצניה בהייך רק בתפלר שם במערה וכן הוא בירושלמי בהדיא ותמר להם עבו לי דבר תחד כניתו הבל וקברו אותו ברגלי ותם אי תגה רבי הוא טוב ותם לא תהיו מגלרין תותי ברגלי ועבו כן ל': שררין. נוהין וע' בערוך ערך שר וירושלמי גרס נדבין ופי' ג"כ מגררין ומוליכין וחבידו בויקרא רבה פכ"ג ועיין בפסוק ויקרון תמן: עאל ואשכח כו'. גירסת זו יש בירושלמי הוא בלוח ופי' יהודה וחזקיה היו בניו של ר"ח והיה כותב במערה של רבי חייא שלא היו בניו יודעים שלא הניחו תמריהם במותם: תלא עיינוי כו'. כ' מני זקף לתם עיניו להסים ס"ל הכפל פניך: נפש כו'. כלו' הגם לו מקום בישבב תלך דיתוב ליה ס"ל כהירושלמי ברהתם יכיב ולא רגה לקבל ר"ה דהכא יהיה ס"ב כ' תניא וכדתיתה בכתובות בפ' הנושא שלא רגה לקבל ליפב ברהתם ועיין לעיל (ז ז) וכן במעשי בירושלמי דגרס ר' הונא ועל כן ברכו כו': זרעיתיה כו'. ועי' בתוס' בפרק והלו מגלחין תו י"ל שתמר לר' יודע הרחב לו מקום שתשב תגלח וגלח קבל עליו ליפב כדתי' בפ' והלו מגלחין דזקף תרוני ויעלו לו וכן מוכח קלת לבון סידושלמי דגרים נפים לרב הונא ותשם מכאן ילפו לתה קיבל עליהי מחיב ליה כן זרעיתיה כו' ובספר יהוסף כתיב רב הונא ותשם מכאן ילפו לתון מהכון כן זרעיתיה כו': אצל מי כו'. עיין לל זה בפ' תעיבו בפרק השוכר את הפועלים (פ"ה): וריבי חייא תגל מי כו'. לת גרס בפרק הסוכר את הפועלים ולפתי זתת הגירסת נסתיים שם: בר נפחא. רבי יוחנן נקרא כן: ה"ג תפון תבוי תיקנתא מהלכתא וכ"ג בערוך ערך מהגל וע' כל זה בבבלי בפרק והלו מגלחין (כה) וירושלמי בפרק כל הכלמים ופיכוכו ממקום פני הכותל בעל המטבע ומעשה תלך כמי שהוחלק מהכלים והוא כלי תומן הרם במקיכים כו הנסיכים וכן פי' הערוך וכ"י פי' כלי שמתין כו כגנות ערכם וע' בערוך ערך מהגל: אמרין. בסיס לת יכתה תותו לתהר מותו

דר' אלכסנדרי. איתחמי ליה בחלמיה הראהו ב' טיטין הרוגי לוד אין לפנים ממחיצתם ברוך שהעביר הרפתן של לוליאנוס ופפוס. ואשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. זבדי בן לוי הוה מתחמד למיחמי אפוי דר' יהושע בן לוי. איתחמי ליה בחלמיה. הראהו בני אדם פניהם זקופות ובני אדם פניהם נמוכות. אמר ליה ומהו כדין. א"ל אלו שפניהם זקופות תלמודן בידן. אלו שפניהם נמוכות אין תלמודן בידן. ריש לקיש ואית דאמרי ריב"ל הוה מתחמד למיחמי לר' חייא רבה אמרין ליה לית את הוא כדי. אמר לון למה ולא לעית באורייתא כוותיה. א"ל לא אלפת אורייתא כוותיה וכא עוד אלא דהוא הוה גלי. אמר לון ואנא לא הוינא גלי אמרין ליה את הוית גלי למילף והוא גלי לאלפא. יתב תלת מאה תעניתא אתחזי ליה בחלמיה אמר מאן הוא דכלום ודבר בגרמיה כלום נוח ליה אם לא נברא. ר' אסי צם תלתין יומין לנזיחמי ר' חייא רבה ולא חמייה. אמרין ליה לית את כדי אמר לון אחמיה יתיה ויהוי מה דיהוי. חמא דרגין דידיה וכהיין עינוי. אין תימר דר' אסי לאו אדם גדול הוה. חד גרדי אתא קומי דר' יוחנן אמר חמית בחלמי רקיעא נפל וחד מן תלמידך סמכיה בידיה. אמר ידעת ליה. א"ל אין אעבר יתהון קמיי ידע אנא ליה. עברון קומיה. כד מטא לר' אסי אמר דין הוא. ר' הונא ריש גלותא אמר לון כד דמיכנא אעלוני גביה ר' חייא רבה. כד דמך אסקוניה לארעא דישראל אמרון כדיי הוא

אסיפת אמרים

דמל"ב קסם ליק פסוו ער"ם עם ע' ימי תשונם ולף נם עם יו"כ: מאן הוא דכלום. פי' מי שים לו כלום שלמד תורה ודיבר בגרמיה פי' שלמד בעלמו

מתנות כהונה

כנר מת והיה נרלה לו בהלום והרלהו שמי דכריס: הרוגי לוד. נהפלה כוף פרק שלש תעניות כיצד שני תלמידים היו פפוס ולוליאנוס ומכרו נפשם ליהרג והיו לים כל יפרפל ועי"כ וכן

פרם"י נמם' פסחים נפ' הלו עוברין ונפ"ק דכ"ב והעורך ערך הרג כו' הרוגי לוד הס שמיעת ולמיו. ה"ג נס"י בדוך שהעביר הלפתן של לוליאנוס ופפוס וע"ל (נ עו) שהקב"ה נקם נקמתן ונדסי' הרלהו נ' מילין: אמרין ליה כו'. בירושלמי תוף מסכת כלאים יש נשם שלש מלות תעניות כדי לרלותו ולא הועיל והיה מלטער ואמרו לו הכמים ליה תם כדי כו': ה"ג בירושלמי אמר לו למה ולא לעית בתורתא כוותיה: אמרי ליה כו': לא אלפת כו'. פי' ר"ל אמר וכי לא למדתי כל כך תורה כמותו ואמרו לו לא למדת תורה כמותו וכן הוא בירושלמי וכ"ה דפרק שכוכר תם הפועלים: אלפת. למדת תהריס: גלי. גולה ממקומו וחכמת גדול הוא לו בגלות מכפרת שן: ואנא לא כו'. בחמיה: למילף. ללמוד תורה לעלמך: יתיב תלת כו'. לפי גילסת הירושלמי לשעל לריך להניח שנם עוד נ' מלות תעניות לחכמת לכל בירושלמי לא נרס בגמרא אלא בנסוף: מאן הוא דכלום כו'. בירושלמי לא נרס ליה ויל מי שחיו כלום בתורה ומוסג עלמו כחילו הוא מה כלומר כחילו הוא הכס בתורה וכלום הפני פירושו מלומה דבר מה וכן רבים: צם תלתין. בירושלמי נרס תמנין: אמרין ליה כו'. ל"ל שמן הסמים שמכרו לו לין שהה כדאי ותעשם שם מרלותו שמר להו מרלותו לי ויהיה מה שיהיה לכסוף רחם דרגין שלו וכהו עיניו: דרגין. מדרינות כלפו שהר הוא יוסף עליו וכ"ה בפ' הסוכר תם הפועלים כמעשה דהתי נוכרת מלבנן שבקש לרלות ר' חייא רבה נרסינן לכך מנוסרלי דכתי חייא ופרפ"י קתדירת מרכבת כסאו ולולי שהסוה מלבנן הוא רבי שסת דכתי: אין תימר כו'. שם שהמר שכב חסי לשו שדם נדול היה שדע מזה: חד גרדי כו'. פי' לומן שעשה נגד פסוק נא לפני רבן יוהנן ואמר לשיני בחלומי כחילו הרקיע מופל ואחד מן תלמידיך סומכו ושומכו בידו שחת ורמז לכוב זכותו וכהו נדול שמר ליה ידעת לותו ומכירו שמר ליה שם יעבירו שום לפני כלומר כל התלמידי' זה שהר זה שכיר שכי לותו עברו כלם לפניו וכשהגיע לר' חייא שמר זה הוא: אמר לון כד כו'. שמר לסם למכמים שכשיסות הכניסוני שלל ר' חייא וכשמת

ויאכלו לחם . וכי אחיו היו את אחד הוה ליה והלואי קבריה והלא בניך היו אלא כשהניעו לשבמו דימה אותן לו וקרא אותן לו אחים . והיום (שם מג) שובו שברו לנו מעט אוכל וגו' . וגם לא לנבונים עושר זה יעקב (שם ג) ויפרוץ האיש מאד מאד ר' סימון בש"ר שמעון מלמד שהיה לו (דונמא) מעין דונמא של עוה"ב המד"א (מיכה ג) עלה הפורץ לפניהם . והיום (בראשית מז) ויכלכל יוסף את אביו וגו' . וגם לא ליודעים חן זה יעקב . אתמול (שם מח) ידעתי בני ידעתי יודע אני מעשה יהודה בתמר מעשה ראובן בבלהה מה אם דברים שלא נתגלו לך נתגלו לי דברים שנתגלו לך עאכ"ו . והיום א"ל (שם מז) אם נא מצאתי חן בעיניך וגו' אל נא תקברני במצרים . ד"א כי לא לקלים המרוץ זה עשהאל שנא' (ש"ב ג) ועשהאל קל ברגליו כאחד הצבאים וגו' . ומה היה קלותו שהיה רץ על כאסי שיבוליא ואינן משתברין . אתמול ועשהאל קל ברגליו . והיום (שם) ויבהו אבנר באחרי החנית וגו' . ולא לגבורים המלחמה זה אבנר דכתיב (ש"ב ב) הלא איש אתה ומי כמוך בישראל וגו' . דא"ר אסי משום ר' יוחנן נוה לו לאדם להזיז כותל בנוי שש אמות בעובי מלהזיז רגלו אחת של אבנר . והיום (ש"ב ג) הבמות נבל ימות אבנר . וגם לא לחכמים לחם זה שלמה . אתמול (מ"א ה) ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כר סלת וששים כר קמח וכתיב עשרה בקר בריאים וג' א"ר יוחנן וכן בכל יום ויום וכן כל אשה ואשה עושה לו סעודה כסבורה שהוא סועד אצלה . והיום וזה היה חלקי מכל עמלי מ"ד קודיה ומ"ד קניה ומאן דאמר קשרתיה . וגם לא לנבונים עושר זה איוב . אתמור (איוב ה) ויהי מקנתו שבעת אלפי צאן וגו' יטקנתו פרץ בארץ א"ר יוסי בר' חנינא פרץ גדרו של עולם . בכ"מ מנהגו של עולם זאבים הורגים את העזים ברם באיוב העזים הורגים את הזאבים . והיום (שם יט) חנוני הנוני אתם רעי וגו' . וגם לא ליודעים חן זה יהושע . א"ר אחוה בריה דר' זירא שני דברים דבר יהושע בפני משה ולא נגמל חן בעיניו . ואלו הן . אחד במינוי הזקנים . ואחד במעשה העגל . במינוי הזקנים דכתיב (במדבר יא) אדני משה כלאם א"ל בלם והעבירם מן העולם (שם) ויאמר לו משה המקנא אתה לי . א"ל יהושע בך אני מתקנא הלואי בני ביוצא בך הלואי כל ישראל כיוצא בך (שם) ומי יתן כל עם ה' נביאים וגו' . ואחד בעגל שנא' (שמות לב) וישמע יהושע את קול העם ברעה . א"ל משה יהושע אדם שעתיד להנהיג שררה על ס' רבוא אינו יודע להבחין בין קול לקול . אין קול ענות גבורה המד"א (שם יז) וגבר ישראל . ואין קול ענות חלושה המד"א ויחלש יהושע . קול ענות אנכי שומע א"ר אסי קול

מתנות כהונה

בלי תטעה ונדמה ופ' דונמתו במד' מזיח (ד' ז') וכפסוק קמתי : לשבמו . לשומר לחיקים כיוצא בו נגוריס כיוצא בו וכדאיתא בכ"ר פרשה ב"ר : מיעין דיעמא כו' . פ' בב"ר פרשה ע"ג : סאסי . לחצי הפעלים נקדשים מלפעל ופ' בערוך סיך סאסי : ס"ג בסבורה שהוא כופה . וע' בב"מ בפרק השוכר את הפועלים : קדיה קידר ה"ם לפסוק כו : קניא . מקנ לחיוך עליו שהבליטו למעלה מפרשה כיוצא בה ניקין בס מי שתיה : קשרתיה . תנור שקערין על המתניס ליך בזכיזות וכב' בב"ר כ"ג דסנהדרין מפתם פלוי בליה לבסות בי וכל זה (לעיל ב' י') : ה"ג מ"ל יהושע בך מי כו' . ופ' כן מאמר משה ליהושע וכן הוא בהלית בספרי

יתהון בחיוהי . אפשר דהוה מחמי יתהון . א"ר אשיאן אין בין צדיקים לרשעים אלא דיבור פה בלבד . רשב"ל אמר אין בין צדיקים לבינן אלא דיבור פה בלבד . א"ר זעירא המת שומע קילוסו מתוך ארונו כמן ההלום . ולמה קורין אותו נחום איש קדש קדשים שלא הביט צורת מטבע כל ימיו . א"ר חייא (ויקרא יט) אל תפנו אל האלילים אל תפנו לעובדן . א"ר אל תפנו לראותן ודאי . ולמה קורין אותו רבינו הקדוש שלא הביט במילתו כל ימיו . אנטלימוס הוה גזיר א"ל לרבינו חמי בהדא נזרתי . א"ל בשלי לא הסתכלתי מימי ובדידך אנא מסתכל : (י) כך דמך ר' בציפורין הוון אמרין צפוראי כל דאתא ואמר דמך ר' אנן קטלין ליה . אזל בר קפרא ועלל בכוותא ואדיק ליה ורישיה מיכרך ומניה בזיעין . אמר אהינו בני ידעיה שמעוני אראלים ומצוקים אחזו ידן בלוחות הברית נברה ידן של אראלים וחטפו את הלוחות . אמרון ליה דמך ר' . אמר לון אתין אמריתון אנא לא אמינא . ולמה לא אמר דכתיב (מלכי י) ומיציא דבה הוא כסיל . קרעון מניהון עד דאזל קליה דקריעה עד נובתתה מהלך שלשה מילין וקרא עליה ויתרון דעת החכמה ונו' . ר' נחמיה בש"ר מונא אמר מעשה נכים נעשו באותו היום . ערב שבת היה ואתבנשן כל קרייתא להספידא דר' ואשרונית בתמני עשרי כנישתא ואובלוניה לבית שערים ותלא לון יומא עד דמטא כל חד וחד מישראל לביתו ומדליק לו את הנר וצולה לו דג וממלא לו חבית של מים עד שעשה האחרון שבהן שקעה החמה וקרא הגבר . שרון מצוקין אמרין ווי דהללינן שבתא . יצתה בת קול ואמרה כל שלא נתעצל בהספדו של ר' מזומן לחיי העוה"ב בר מן קצרה דהוה תמן ולא אתא . כיון דשמע כן סליק לאיגרא וטלק גרמיה מן איגרא ונפר ומת . יצתה ב"ק ואמרה אף קצרה מזומן לחיי העוה"ב (בתיבין בניטין ירושלמי ובתוספות ע"ז כולהון עובדי דהסידי) : (יא) שבתי וראה תחת השמש כי לא לקלים המרוץ ונו' . כי לא לקלים המרוץ זה יעקב אבינו . אתמול (בראשית כט) וישא יעקב רגליו . היום כתיב (שם מט) ויאסף רגליו אל המטה . ולא לגבורים המלחמה זה יעקב . אתמול (שם כט) וינש יעקב ויגל את האבן א"ר יוחנן כאדם שמעביר את הפקק מעל פי הצלוחית . והיום (שם מו) וישאו בני ישראל את יעקב אביהם בגופו ואפי' בנלקטיקא לא היה יכול להטעין . ונם לא לחכמים לחם זה יעקב . אתמול (שם) ויזבח יעקב זבח בהר ונו' ויאכלו

מתנות כהונה

כמו שלא רצה לומר בחייו : **אפשר כו'** . והלא היה מת ולפ"ז לא הוצרכו לא יוכל לרחוץ : אמר רבי חסידון כו' . בירושלמי לא גרס ליה וכן הערוך לא הביאו ו"ל שהצדיקים בחייהם יש להם כח להוסיף שוד שלימות בתורה ומצות מה שלא הספיקו לחבר מיהה וכמו שחתמו הזל"ז יפה שעה לחתם של תשובה ומעשים טובים בשה"ז מכל חיי עוה"ב וגם דיבור פה יש בהיותם מוחזקים מן הכשרה ולפ"ז כן הרשעים שכל שוד שחזקתן מיתוספת בהן ולפ"ז יש להם יתרון רק דיבור פה ולפ"ז נמצא שאין בין לדיק מת לרשע חי אלא דיבור פה לבד ובאחר הסתומות נשתתפים על מעמדם בכרהסיוק : בדברי רים לקים גרסינן בירושלמי בין לדיקים לבינתן : ודאי . כלומר כשמעתו : **אנטלימוס** נרסינן . וזהו שהעתיקו וכן הוא בירושלמי פ"ק דמגילה ובפרק נמ סעיך : **גזיר כו'** . היה מל אלת עלמו ואמר לר' רלה מילתי לחבר ליה בבלי לא נסתכלתי מימי ובשלך הסתכלת בחמיה : **כך דמך כו'** . ע' כל זה לשעל (ז' י') : **שבתי וראה** : **שמעביר** אלת הפקק . ע' בב"ר פ' ע' : **בנלקטיקא** . ענלה תשובה וקלה ביותר וכו נעשים אלת **התקעים**

שהיא צדה בים ואינה צדה ביבשה צדה ביבשה ואינה צדה בים. אלא זו חכה צדה בים והיא צדה ביבשה שהיא יורדת לנרונו של דג וחונקתו ר' עזריה ור' יונתן בר' חגי בש"ר יצחק בר מרין בש"ר הנינא יש לך אדם שהוטא בארץ ואינו חוטא בשמים בשמים ואינו חוטא בארץ. אבל מי שאומר לשה"ר חוטא בשמים ובארץ שנא' (תהלים עג) שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ. א"ר אלעזר מצינו שהם מהלכים בשמים ולשונם שותתת בארץ מה טעם שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ. א"ר יוחנן אין אדם אומר לשה"ר עד שהוא כופר בעיקר שנא' (שם יב) אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו וגו'. א"ר יצחק (שם ו) בינו נא זאת שבהי אלוה אלו שהן אומרין לשון הרע שנא' אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו וגו': (יד) גם זה ראיתי הכמה תחת השמש וגו'. א"ר שמואל בר אימי זו מחשבתן של רמאין ברמיותן כנון המערב מים ביין. בלבקי בשמן. מי מאים בדבש. חלב חמור בקטף. קימום במור. עלי נפנים בפלפלין. לא יעשה קנה מאזנים ארוך מצד זה וקצר מצד זה. לא יעשה את המחק עבה מצד זה וצר מצד זה. קנה מאזנים ומחק שיש בהן בית קיבול מתבות והאסיל שיש בו בית קיבול מעות וקנה של עני שיש בו בית קיבול מים ומקל שיש בו בית קיבול מזוזה ומרגלית הרי אלו טמאין. ועל כולם א"ר יוחנן אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר אם אומר מלמד אני את הרמאין. אם לא אומר אני מונע את התלמוד ומטמא את הטהרות. ד"א שלא יהיו הרמאים הם סבורין שאין החכמים בקיאין במעשה ידינו. א"ר שמואל אעפ"כ (פושפ יד) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם: (טו) עיר קטנה זה העולם. ואנשים בה מעט זה דור אנוש ודור המבול. ובא אליה מלך גדול וסבב אותה זה מט"ה הקב"ה. ובנה עליה מצודים גדולים כמנון ועקמון. ומצא בה איש מסכן והכם זה נח שנא' (בראשית ו) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. ומלט הוא את העיר בחכמתו דהוה אמר להו ווי רקויא למהר מבולא אתי עבדון תתובא. והוו אמרין ליה אן משרויא פורענותא מן בייתיה דההוא גברא משרויא. כיון שמת משותלח אמרין ליה לא מביתיה דההוא גברא משרויא פורענותא. ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא אמר להון הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה שנאמר (שם ח) ויזכור אלהים את נח וגו': (טז) ד"א עיר קטנה זה מצרים. ואנשים בה מעט אלו המצריים. ובא אליה מלך גדול

מתנות כהונה

זה שמסיח הכתוב ולמה מזכיר לענין שמסמיע שמדבר בכל מקום מלמד שהוא חכם: גם זה כו'. ע"ש מהמבואר כו' עיין כל זה לעיל (ו' ט') והגירסות נשתנו במקצת: קנה מאזנים ומחק כו'. מבואר הוא במסכת כלים פרק י"ז ועי' שם בפירוש הרמב"ם וכ"מ ובערוך ערך מסל? אעפ"כ כו' ולכן למדנו לענין בדלותא בנכנא בפרק בספינה: ה"נ עיר קטנה זה סמוסם: כמנון ועקמון. פי' בערוך תורב מחבולות מעשה מלחמה: ומצא בה איש מסכן: ווי ליקויא כו'. עיין זה בב"ר פרשה ל' ופרשה ל"ג ווי ליקויא לוי לכם מתם הרקים למהר יבא המבול עשב

אסיפת אמרים

מאמר לענין ותדבר וע"כ מאמר ולא ליוחסים מן (י"מ) זו מחשבתן כו' שלמדין מזה שפסוק לעשות למלות שמפרשין שפסוק שהמסיח מילע כלי בשבחת סמלך ומוסכין

קול קילוס של ע"ז אנא שמיע. ר' יודן בש"ר אסי אמר אין לך כל דור ודור שלא נטל אונקי אחת של ענל: (יב) ד"א כי לא לקלים המרוץ זה משה. אתמול טס ברקיע ועולה כעוף שנא' (שם יט) ומשה עלה אל האלהים. והיום (דכריה ג) כי לא תעבר את הירדן הזה אפי' חבל של נ' אמה לא היה יכול לעבור. ולא לגבורים המלחמה זה משה. אתמול (פסליס פח) מלכי צבאות ידודון ידודון. מהו ידודון ידודון ידודון בהליכתן ידודון בחזירתן. ר' יודן בש"ר איבו אמר מלאכי צבאות אכ"כ אלא מלכי צבאות אפי' מלכיהון דמלאכייא מיכאל וגבריאל היו מתיראין ממשה. והיום אפי' נולירין שבהם לא היה יכול להסתכל בהן הה"ד (דכריה ט) כי יגורתי מפני האף והחמה. וגם לא להכמים לחם זה משה. אתמול עביד קומים קלטור בפלטין של פרעה שנא' (שמות ג) ויגדל משה ויצא אל אחיו מהו ויגדל שהיתה גדולתו להבנים ולהוציא. והיום (שם) קראן לו ויאכל לחם. וגם לא לגבונים עושר זה משה. מהיכן בא לו עושר והעשיר. א"ר חנין מהצב של ספיר גלה לו הקב"ה בתוך אהלו ומצא ומשם העשיר משה שנא' (שם לד) פסל לך פסילתן תהא לך. והיום כל הדין עיתר לא קם ליה. וגם לא ליודעים חן זה משה. אתמול (שם לג) כי מצאת חן בעיני. והיום (דכריה ד) אל תוסף דבר אלי עוד ברבר הזה. כי עת ופגע יקרה את כלם עת היא שפונעת האדם ומערערת בו כל הדברים האלה והוא מפניע. מה יעשה ילך ויעסוק בתפלה ובתחנונים והוא ניצל. רב הונא שאל לשמואל אמר ליה מהו דין דכתיב כי עת ופגע. א"ל פעמים שאדם מפניע בתפלה ונענה פעמים שמפניע ואינו נענה שאין לך שסידר תפלות ותחנונים יותר ממשה רבינו ולסוף נאמר לו (שם לה) הן קרבו ימיך למות: (יג) כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה. א"ר ברכיה וכי יש מצודה רעה ויש מצודה טובה. אמר ר"ל זו חבת הה"ד (במדבר יד) ויטותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה. במה הומתו. רבנן ורשב"י. רבנן אמרין אסברה עלתה בגרונם ונחנקו ומתו. ורשב"י אמר בנשילת איברים מתו. ר' יהודה בר' סימון אמר טעמון דרבנן נאמר כאן במצודה רעה ונאמר להלן רעה מה רעה האמורה להלן חבה יורדת לגרונו של דג וחונקתו אף רעה האמורה כאן אסברה עלתה בגרונם ומתו. ר' ברכיה אמר טעמיה דרשב"י נאמרה כאן מנפה ונאמר להלן מנפה (זכריה יד) וזאת תהיה המנפה מה מנפה האמורה להלן בנשילת איברים אף מנפה האמורה כאן בנשילת איברים. א"ר ברכיה יש לך מצודה שהיא

אסיפת אמרים	מתנות כהונה
מנקט (יש"מ): כי מצאת חן. וכתיקט על זה אמר	ובפסיקתא זוטרתי: אינקי. מסקל קטן מקורין טוע"ן וחבירו ברים סיכה לכה כלו' שבכל דול

חזר נפרע מעט מעוטו של חבל של ממיטים. כלומר סירדן שלא היה לחם רק כמדה של ממיטים למה וכל זה היה בפרשה וילך: ידודון ידודון. ע"ז במדרש חזית (ג' ו'): עביד קומים קלטור נרש. ופי' מוסל וע' בויקרא רבה פוף פ' כ"ח ובמגלת לסתר בפסוק קח לך סלגום: פסולתן ע"ז זה בש"ר פמ"ו ולקמן (י' י"ח): והיום כל הדין עותר. פי' והיום ניוס סמיתה לא עמד לו כל העושר ההוא: מפניע מתפלל כדמפרש והולך: כי גם לא ידע: ה"ג טובה. ואמר כאן לקים זו חכה וע' במס' סנהדרין בפ' הסקריפים בפרש"י: ה"ג טעמין דרבנן נאמר כאן רעה ונאמר להלן במצודה רעה וכו': ואינה מדה ניכפה כו'. ולפי כן מהו

לא זכר וגו' אמר הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה (ויקרא יט) מפני שיבה תקום וגו' : (כב) ד"א עיר קטנה זה הגוף . ואנשים בה מעט אלו איבריו . ובא אליה מלך גדול זה יצה"ר . ולמה הוא קורא ליצה"ר גדול שהוא גדול מיצ"ט י"נ שנה . וסבב אותה ובנה עליה מצודים גדולים כמנון ועקמון . ומצא בה איש מסכן וחכם זה יצ"ט . ולמה קורא אותו מסכן שאינו מצוי בכל הבריות ואין רובן של בריות נשמעין לו . ומלט הוא את העיר בחכמתו שכל השומע ליצ"ט נמלט . אמר דוד טוביה למען דשמע ליה הה"ד (תהלים מח) אשרי משכיל אל דל . ואדם לא זכר אמר הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה (יחזקאל יו) והסירותי את לב האבן מבשרכם וגו' : (כג) ואמרתי אני טובה חכמה מגבורת וחכמת המסכן בזויה . א"ר יוחנן וכי חכמתו של ר"ע שהיה מסכן בזויה היתה . אלא זה זקן שהוא יושב ומסכן בדבריו . כגון זקן שהוא יושב ודורש (דניאל יז) לא תכירו פנים והוא מכיר . (שם) לא תקח שחד והוא לוקח . לא תלוה ברבית והוא מלוה . שמשון הלך אחר עיניו והוא שפט את ישראל עשרים שנים . גדעון שנא' (שופטים ח) ויעש אותו גדעון לאפוד וגו' והוא שפט את ישראל . הוי אין מסכן אלא מי שמסכין דבריו : (כד) דברי חכמים בנחת נשמעים אלו הדרשנים . מזעקת מושל בכסילים אלו המתורגמנין שעומדין על הציבור . ד"א דברי חכמים בנחת נשמעים זה עמרם ובית דינו . א"ר בון נמנו אהר הנפה ואחר הנדר אמרו מה הנאה יש לנו שאנו נושאים נשים וזורעים ומשליכים ליאור עד כאן העולם יתקיים . מזעקת מושל בכסילים זה פרעה דהוה גזר כל הבן הילוד וגו' . ולא הות בדינא משגחא על גזירתיה : (כה) טובה חכמה מכלי קרב . טובה חכמה זה חכמתו של יעקב אבינו . מכלי קרב של עשו הרשע . א"ר לוי זיינם כלי זיין מבפנים והלבישן לבנים מבחוץ . והתקין עצמו לג' דברים לתפלה . ולדורון . ולמלחמה . לתפלה מנין שנא' (בראשית לב) הצילני נא מיד אחי . לדורון מנין שנא' (שם) ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה . למלחמה מנין שנא' (שם) וישם את השפחות וגו' והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה אמר מוטב שיפגע בי ולא בבני . וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה ולמה שעירה . רבי אלעזר

ור'

מתנות כהונה

כו'. חס ושלום כוונתו בנזירת עונות פרק כלליות בס"ר פרשה ס': שהוא גדול מילר פוב כו'. עיין מזה לעיל (ד' ס'). טוביה כו'. תבדי לו למי שמועה לו: דל הוא יקר פוב כו': ואמרתי לגי טובה חכמה כו': שהוא יושב ומסכן כו'. עושה דבריו למיס ולליס שהוא עלמו לימו עושה פושס: דברי חכמים בנחת כו': אלו הדרשנים גרסי': זה עמרם וביח דינו. שחזרו מהסכמתם ושמעו לקול מרים שאמרה להם קבה שיה גזירתכם מבזירתו של פרעה וכלליות בס"ק דשושה: אחר הנפה. לבון מניסי לחתוי כלומר לחתוי הסעה והתימה וכהאי דתניון בפרק לולו מליחות מלא לחתוי הנפה: נמנו בלמדיון נמנו וגמרו: עד כאן העולם מתקיים. כלומר עד כאן הגיע קיום העולם ושוב יבטל לו הוא לעון תימה וכי בזה יתקיים העולם שלכיך גזר הקב"ה על פריה ורביה כמו שלמר לעבם ילרה ושוב חזרו בהם בעלת מרים ועליה נלמר דברי חכמים וגו' וע' בינקוט: ולא הות בדינא כו'. יש לפרש דין שמים לא ניתן שיתקיים בזירתו ונלמה לכיך להיות ולא הוות בחיליה פי' ולא היה בכחו שיבזירתו על בזירתו בלופן שיתקיים: טובה חכמה מכלי קרב: זיינם יעקב לבניו ומחנהו: לשלשה דברים כו'. בסיהס"י בפ' ויפלח למד למלחמה מדכתיב והיה המחנה הנשלר

גדול וסבב אותה זה פרעה הרשע. ובנה עיה מצודים גדולים כמנון ועקמון. ומצא בה איש מסכן וחכם זה יוסף הצדיק. ומלט הוא את העיר בחכמתו שאמר ליה לפרעה (בראשית מא) יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וגו' ויקבצו את כל אוכל השנים הטובות הבאות האלה וגו'. ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא אמר הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה (שם מב) ויוכף הוא השליט על הארץ: (יז) ד"א עיר קטנה זה מצרים. ואנשים בה מעט אלו אחי יוסף שנא' (שם מג) וירדו אחי יוסף עשרה. ובא אליה מלך גדול וסבב אותה זה יוסף. ובנה עליה מצודים גדולים אלו ג' גזרות שגזר שלא יכנס עבר למצרים. ולא יכנס אדם בשני המורים. ולא יכנס אדם שלא יכתב שמו ושם אביו ושם זקנו ושם זקנתו. ומצא בה איש מסכן וחכם זה יהודה. ומלט הוא את העיר בחכמתו שאמר אנכי אערבנו וגו'. ועור שאמר ליוסף (שם מד) ישב נא עבדך תחת הנער וגו'. ואדם לא זכר וגו' אמר הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה (שם מו) ואת יהודה שלח לפניו וגו': (יח) ד"א עיר קטנה זו מצרים. ואנשים בה מעט אלו ישראל שנא' (דברים י) בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה וגו'. ובא אליה מלך גדול זה פרעה. וסבב אותה ובנה עליה מצודים גדולים שגזר גזרות קשות זו מזו שמנען מתשמיש המטה ומשך להם בערלה וגדל להם בלורית. ומצא בה איש מסכן וחכם זה משה שנא' (שמות יח) ויאמר משה כה אמר י"י כהצות הלילה וגו'. ומלט הוא את העיר בחכמתו שנא' (שם יב) ולקחו מן הדם וגו'. ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא אמר הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה (יחזקאל כג) ויזכור ימי עולם משה עמו: (יט) ד"א עיר קטנה זה סיני. ואנשים בה מעט אלו ישראל. ובא אליה מלך גדול זה מלך מלכי המלכים הקב"ה. וסבב אותה ובנה עליה מצודים גדולים אלו רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה. ומצא בה איש מסכן וחכם זה משה שנא' (שמות יט) לא תגע בו יד וגו'. ומלט הוא את העיר בחכמתו שנא' (שם) כל הנוגע בהר מות יומת. ואדם לא זכר וגו' אמר הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה (מלאכי ג) זכרו תורת משה עבדי וגו': (כ) ד"א עיר קטנה זה סיני. ואנשים בה מעט אלו ישראל. ובא אליה מלך גדול זה יצה"ר. ובנה עליה מצודים גדולים שנא' (שם נג) אלה אלהיך ישראל. ומצא בה איש מסכן וחכם זה משה שנא' (שם) למה י"י יחרה אפך בעמך וגו'. ואדם לא זכר וגו' אמר הקב"ה אתון לא אדכרתוניה אנא מדכר ליה (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו וגו': (כא) ד"א עיר קטנה זה בית הבנסת. ואנשים בה מעט זה ציבור. ובא אליה מלך גדול זה מ"ה הקב"ה. וסבב אותה ובנה עליה מצודים גדולים זה כמנון ועקמון. ומצא בה איש מסכן וחכם זה הזקן החכם או החזן שבשעה שהזקן יושב ודורש ועונין אחריו אמן יהי שמו הגדול מבורך אפי' יש לו שטר גזירות של ק' שנה הקב"ה מוחל על כל עונותיו. ואדם

לא

מתנות כהונה

קסוכה וסיו לומרים לו אם יתחיל הפורענות מכיתו של לומו הוים יתחיל: שלא יכנוס עמד
במלחים. לכבוד כך וכ"ע ניקלוט מקן: ושם זקנתו. ל"ג ליה בב"ר פר' ל"ז: שמנען

לוי ג' נליות הגלה סנחריב . פעם ראשונה הגלה שבט ראובן וגד . שניה עשרת השבטים . שלישית בא על יהודה . מיד עמד חזקיה וזיינם כלי זיין מבפנים והלבישם לבנים מבחוץ . והתקין עצמו לשלשה דברים . לתפלה . ולדורון . ולמלחמה . לתפלה דכתיב (ישעיה לז) ויתפלל חזקיה אל ה"י וגו' . לדורון דכתיב (מ"ב יח) בעת ההיא קצץ חזקיה וגו' ואת האומנות . מה הוא האומנות . ר' לוי אמר ציפריא . ורבנן אמרין שיגמיא . למלחמה שנא' (דה"ב לב) ויעש שלח ורב ומגנים ונעץ חרב על פתח בהמ"ד ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה תהא החרב הזה עוברת על צוארו . (מ"ב יח) ויבא אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ספקלי . ושבנא הסופר סקיווי פטריי . ויואח בן אסף המזכיר סביא . והוטא אחד יאבד טובה הרבה זה סנחריב שנא' (דה"ב לב) וישב בבשת פנים וגו' (מ"ב יט) וימלך אסר הדון בנו תחתיו :

פרשה י (א) זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח . בן עזאי ור' עקיבא . בן עזאי אמר זבוב אחד שמת אינו מבאיש ומביע שמן רוקח אלא בחטא יחידי שחטא איבד ממנו טובה הרבה . דרש ר' עקיבא (ישעיה ה) לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק חקים אכ"ב אלא לבלי חק מי שאין לו מצות שתבריע לו על זכיותיו . דורשי רשומות אומרים האדם נידון אחר רובו . ולעולם יסוד אדם עצמו חציו זכאי וחציו חייב . עשה מצוה אחת אשריו שהבריע את עצמו לכף זכות . עבר עבירה אחת אוי לו שהבריע את עצמו לכף חובה . אמר ר"ש בן אלעזר לפי שהיחיד נידון אחר רובו והעולם נידון אחר רובו . בחטא יחידי שחטא זה איבד ממנו ומן העולם טובה הרבה : (ב) ד"א זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח מדבר בעדת קרח . אתמול מבאישין כנגד משה ואומרין לא משה נביא אמת ולא אהרן כה"ג ולא תורה מן השמים . והיום מביעים דברים לפני משה ואומרים משה נביא אמת ואהרן כה"ג תורה מן השמים . יקר מחכמה ומכבוד זו הנבואה . סכלות מעט זו גזירתו של משה שאמר (במדבר יד) ואם בריאה יברא ה"י . ד"א זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח וגו' מדבר בדואג ובאהיתופל . אתמול מבאישין דברים כנגד דוד ואומרים פסול משפחה הוא לא מרות המואביה הוא . והיום מביעין דברים ומתביישין . יקר מחכמה ומכבוד זו נבואתו של דוד . סכלות מעט (תהלים נה) ואתה אלהים תורידם לבאר שחת וגו' . ד"א זבובי מות יבאיש יביע

מתנות כהונה

כו' . לומרו לה כמי שעיר לף לח היה כעוב שבעיר ניקן לוקוא לו: ציפריא י"ל קיפודי הערלים שניב הכתלים וע' בערוך ערך נפל : שיגמיא ניהי לתהום ועיין בערוך ערך בנם : ונעץ חרב . לעמוד תוכח וגם היא מלחמה : כל מי כו' . בפרק חלק מהדיא בזה : ספקלי ר"ל ממוכה לעשות משפט כמוב בחמו ניס וע' בערוך ערך דמס : סיקווי פטרין . מלאכי פיזוקו לחם הסופרים בלע"ז : סביא זקן היה המזכיר ומזהיר כל אחד ואחד על מצוותיו ועל עבודתו : זבובי מות : זבוב אחד במת כו' . מלכתיב יבאיש יביע לפון יחיד שחטא מביא מהיות מדבר אלא בזבוב אחד וב"ב חיטו אלא משל אל החטא וכדמפרש והולך : דרש ר' עקיבא ע' בסנהדרין דף ל"ב וכסוטה דף מ"ח ובירושלמי בפרק קמא דקדושין בסתם הני' במשנת ה"ג דוכתי כסומה מומרים כו' מצוה כו' וע' בפ"ק דקדושין : מביעין פירוש מלכלים כמו יוסף ליום יביע לומר לו פי' מועיל כד"ת אלא מבע דמס וע' בפרק הבפיגה : סכלות מעט .

ור' שמואל בר נחמני . ר' אלעזר אמר מפני שטר חוב . ור' שמואל אמר מפני הבושה . וחוטא אחד יאבד טובה הרבה זה עשו הרשע שאבד כל הטובות ומתנות של עוה"ב : (כו) ד"א טובה חכמה זו חכמתה של סרח בת אשר . מכלי קרב מכלי קרבו של יואב שנא' (ש"ב כ) ותקרא אשה חכמה מן העיר טיכן דהוה רחיק . ויקרב אליה ותאמר אליו לא אתה הוא יואב קוצר את לית את לפום שמך לא את בן תורה ולא דוד בן תורה . לא כתיב בתורה (דברים כ) כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום שמא למלחמה דכתיב (ש"ב כ) ותאמר לאמר דבר ידברו בראשונה וגו' וכן חתמו . אמרה לו עד כאן תמו ד"ת שלא להתקיים : אמר לה ואת מאן . אמרה לו מאן אנא אנכי שלומי אמוני ישראל אני הוא שהשלמתי מנינן של ישראל במצרים . אני הוא שהשלמתי נאמן יוסף לנאמן משה . ואתה מבקש להמית עיר ואם בישראל . עיר זו אבל בית מעכה . ולי שאני אם בישראל . מיד (שם) ויען יואב ויאמר חלילה חלילה וגו' חלילה ליואב חלילה לדוד חלילה למלכותו . אלא לא כן הדבר כי איש מהר אפרים שבע בן בכרי שמו נשא ידו במלך בדוד . אם במלך למה ברוד ואם ברוד למה במלך . א"ר עזריה ור' יונתן בר' חני בש"ר יצחק בר מריון ללמדך שכל המעיז פניו בתלמידי חכמים וגדול הדור כאילו מעיז פניו במלך . עאכ"ו דוד שהוא מלך וחכם וגדול חדור . א"ר יודן כל המעיז פניו במלך כאילו מעיז פניו בשכינה דכתיב (ש"ב כ) נשא ידו במלך בדוד . במלך זה מט"ה הקב"ה ואח"כ ברוד זה דוד מלך ישראל . תנו אותו לבדו ואלכה וגו' אמרה ליה מנן את ידעית אמר לה כל המחציף פניו במלכות בית דוד מתחייב הוא מלעיל . מיד (שם) ותבא האשה אל העם בחכמתה . אמרה לון לית אתון שמעין ביואב ולית אתון שמעין בדוד הידא אומה קמת בהון הידא מלכות קמת בהון . אמרין לה ומה הוא בעי . אמרה לון אלף דנוברין . אמרין לה כל בר נש יהיב לפום מה דאית ליה . אמרה לון אנא אזלא ומפייסא ליה דילמא דהוא פחית . עבדא נרמה אזלא ואתיא . אמרה לון חמש מאון הוא בעי . אמרין לה כל בר נש ובר נש יהיב לפום מה דאית ליה . אמרה לון אנא אזלא ומחטא ליה דילמא דהוא פחית מנתון . עבדא נפשה היא אזלא והדרא . אמרה לון חד גבר הוא בעי והדא אכסניא . אמרין לה אין הוא טב קרתא ניהביה ניהליה . אמרה לון שבע בן בכרי שמו מיד (שם) ויקחו את ראש שבע בן בכרי וישליכו אותו בעד החומה וגו' . וחוטא אחד יאבד טובה הרבה זה שבע בן בכרי : (כז) ד"א טובה חכמה זו חכמתו של חזקיהו מלך יהודה . מכלי קרב של סנחריב . א"ר לוי

מתנות כהונה

נפלטה : שיטר חוב . של ועבדוס ועמו חותם מרובע מלוח בגוף וע' נפיקים"ש בפ' ויפלח : חבושה בתוכה הכתובה כן פרס"ש בפרשת ויפלח : לא תהא סוס ויוסב . שממשמשתו של ליפרעל ואין תהא לנלך קולר ומכלה סיפר של סרחתן וע' בנרחמים רבה פרשה ל"ד : מיד זכו' . עיין כל זה בפמו מעט בכ"ר פרשה ל"ד : מניינן כו' . דרך לחמוי מלמון מניין ומלמון נלמן : מנן את ידעית . כלומר מניין אתה יודע שהוא חייב מיתה ואולי ייסב בעיני ה' לחוסכו : ומחטא ליה . לשון פיוס כד"א בן המחטיא על אחיו שהוא לשון פיוס ונקי וע' בערך מע : והדא מכסניא . ומפילו זה שימיד סוס מכסנים ניתנו ואינו בן שיר : אמרין לה

זצבי שנשפך דמו (ויקרא פז) ושפך את דמו וכסהו בעפר. אבל צדיק זה לא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל. וכל כך למה להעלות חמה ולנקום נקם. את מוצא כשעלה נבוזראדן להחריב את ירושלים רמז הקב"ה לדם והתחיל תוסס. אמר ליה הא ענתה דתינבי דיתיקי דידך. אמר להון אמרו לי מה טיבו של דם זה. אמרו לו זה דם פרים ואילים וכבשים שהיינו מקריבים להקב"ה. מיד הביא פרים ואילים וכבשים ושחט עליו הרבה ולא עמד. אמר להון אי אמריתו לי מוטב ואי לא אנא מסריקנא לבישרא דהנך אינשי במסריקין דפרזלא ולא אמרו. והשתא דאמר להו לית הכי אמרו ליה מאי ניכסי מינך נבייא כהנא הוה לן והוה מוכה לן לשום שמיא קבילו לא קבלינן מיניה אלא קאימנן עילויה וקטלינן ליה. אמר להון אנא מפייסנא ליה אייתי סנהדרי גדולה שחט עילויה ולא נח. שחט סנהדרי קטנה עילויה ולא נח. אייתי פירחי כהונה שחט עילויה ולא נח. שחט תינוקות של בית רבן ולא נח. א"ל זכריה טובים שבעמך איבדתי רצינך שיאבדו כולם לאלתר נח. הרהר אותו רשע תשובה בלבו. ואמר מי שמאבד נפש אחת מישראל כך כתוב בו (בראשית ט) שופך דם האדם באדם דמו ישפך. אותו האיש שאיבד נפשות הרבה אאכ"ו. מיד נתמלא הקב"ה רחמים ורמז לדם ונבלע במקומו. א"ר יודן ז' עבירות עברו באותו היום. הרגו כהן ונביא ודיין ושפכו דם נקי וטמאו את העזרה ויום שבת ויו"כ היה. אבל יחזיאל לא עשה כן אלא (דה"ב כ) ויחזיאל בן זכריהו בן בניה בן יעיאל בן מתניה הלוי מבני אסף היתה עליו רוח י"י בתוך הקהל. מהו בתוך הקהל שהשוה עצמו לקהל: (ו) ד"א אם רוח המושל תעלה עליך. מדבר בנה. נכנס אל התיבה ברשות ויצא ברשות. נכנס ברשות מנין (בראשית ז) בא אתה וכל ביתך אל התיבה. ויצא ברשות מנין (שם ח) צא מן התיבה אתה וגו'. ד"א אם רוח המושל תעלה עליך מדבר ביהושע כשם שעברו ישראל את הירדן ברשות כך לא עלו אלא ברשות. עברו ברשות מנין שנ' (יהושע ה) עברו בקרב המחנה וגו'. עלו ברשות שנא' (שם ד) ויצו יהושע את הכהנים לאמר עלו מן הירדן. ד"א אם רוח המושל וגו' מדבר בדוד. עד שלא מלך ודוד (שמ"ב יז) הוא הקטן וכשמלך (דה"ב כח) ויקם דויד המלך על רגליו וגו'. ד"א אם רוח המושל וגו' מדבר במרדכי עד שלא באתה לו גדולה (אסתר ב) ומרדכי יושב בשער המלך וכשבאת לו גדולה (שם ו) וישב מרדכי אל שער המלך: (ז) יש רעה ראיתי תחת השמש כשנגה שיוצא מלפני השליט כך א"ל יעקב ללבן (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה וכן הות כשנגה שיוצא מלפני השליט ומיתת רחל. בריה דריב"ל הות ליה חד בלעא. אזל ואייתי חד מן אילין דבר פנדירא לאפקא בלעיה. אמר ליה מה אמרת עלוי אמר ליה פסוק פלן בתר פלן. אמר והוה נייח ליה דקבריה

מתנות כהונה

ובמיכה לגם (ג' ג' וד' ט') : **ולא** עמד. במיכה לגם נגסיון ולא לימדו : **ה"ג והשתא** דאמר להו ליה מאי ניכסי מינך. כלומר מחמת כל דבריו תמוהתם מאחר שיש כן כדבריכם : **אמרן** כו' קבולי. כן אמר לנו קבלו דבריו : **שחשוה** עלמו כו'. הקוה לה עלמו כאחד מהם ולא היה מתנשא עליהם : **יש** רעה כו' : **כשנגה** היוצא כו' : **חד** בלעא כו'. דבר שהעקו בגרונו. והלך והביא לו אים אחד מאילו בן פנדירא היוצאין בלעו ע"י להם ואחר"כ שחל ויבל לאחוזו אים מה שאחר עליו

יביע שמן רוקח וגו' מדבר בדורו של אליהו . אתמול מבאישין דברים כנגדו ואומרין (מ"ל יח) הבעל עננו והיום מביעין דברים ואומרים ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים . יקר מחכמה ומכבוד מחכמה זו תורה ומכבוד זו נבואתו של אליהו . סכלות מעט (שם) ויורידם אליהו אל נחל קישון וישחטם שם : (נ) לב חכם לימינו וגו' . א"ר חנינא בר פפא לשני בני אדם שהיו להם שני כורין אחד של חטים ואחד של שעורים אמר אחד מהן להביאו אם את של שעורים אני של חטים אם אני של חטים את של שעורים כל עיקר אני נוטל של חטים . כך אמר אברהם ללוט (בראשית יג) אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה . א"ר חנינא בר' יצחק ואשמאלה אין כתיב כאן אלא ואשמאילה אפילו את מחצין אנא משמאיל לך . ר' כד הוה סליק בר נש לדינא קדמוהי אין הוה שמע לדינא הוה טבאות . ואי לא הוה אמר לבר ביתיה אשמיל ליה והוה מבוין ומחמי ליה קטיף מן הדין ניסא . דבר אחר לב חכם לימינו זה יעקב שנאמר (בראשית לג) ויקם יעקב וישא את בניו וגו' . ולב כסיל לשמאלו זה עשו הרשע שנא' (שם לו) ויקח עשו את נשיו ואת בניו : (ד) וגם בדרך כשהסכל הולך וגו' . טפשא סבר דכל עמא טפשין כוותיה והוא לא ידע דהוא טפשא וכל עמא חכימין : (ה) אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח . כי באתה לך ממשלה אל תנח מדת ענוותנותך ללמדך שכל המניח ענוותנותו גורם מיתה לעולמו וחוטא לדורו . וממי את למד מזבריה שנאמר (זכ"ג כד) ורוח אלהים לבשה את זכריה וגו' ויעמד מעל לעם . ובי מעל ראשי העם היה הולך אלא שראה עצמו גדול מכל העם התן המלך וכהן ונביא ודיין התחיל מדבר גדולות ואומר להם (שם) למה אתם עוברים את מצות י"י ולא תצליחו וגו' . מיד ויקשרו עליו וירגמו אותו אבן במצות המלך . ר' יודן שאל את ר' אחא היכן הרגו את זכריה בעזרת ישראל או בעזרת נשים א"ל לא בעזרת ישראל ולא בעזרת נשים אלא בעזרת כהנים ולא נהגו ברמו לא כדם צבי ולא כדם איל . כתיב בדם איל וצבי

אסיפת אמרים

זהוכיח שמן הקב"ה מצניע על מעשיהם . זכרמזות נקרא בל' חכמה (י"מ) : לב' ב"א כו' . סכוונה בל"ת בתף אם יסיח לכרסם בימין גם בזה יסיח בימין לו בכיוצא שיוכלו לכוון שניהם בשמאל ל"ת דל"ת כי הוה סכרתי בכרכם יסיח בימין אלוה מסברת דשמאלא כמו בשמאל שתם תשמר בלשון הוה בעל החטים ניכר בכרכה בשמעון הוה בעל השעורים יכן בזיבוך וזה ניכר בכרכה כי אין תמלטי בזה (יפ"ת) :

מתנות בהונה

זו נזירתו כו' . מפני שמלאך היה שומר מיתה קורא לומר סכלות וכדלקמן בשמעון גבי מליהו הנביא : לב חכם לימינו : כל עיקר . כלומר מכל מקום וע' זה בב"ר פרשה מ"ח תמיהה : אשמאלה אין כתיב נגרש' : מחצין מעיז פניך : אין הוה שמע כו' . ואם היה אומר לכן בימנו תמשמיל לדין הרי טוב ואם לא היה אומר לכן בימנו תמשמיל לו כלומר הכריחהו שלא בטובתו שכל דבר מה שכונגד רצונו של אדם נקרא לו שמאל כמו

מה שהוא בנגדו הוא מיומן ומכוון לו : מהמי ליה כו' . ל"ל הרמה לו כלי שמקטפין בו את הטוללות לומר בשם לא יכמע טילקה ובמ"ל מלאתי בשם ב"ל ומתי ליה קטוף מן הדין ניסא : ויקם יעקב כו' . הקדים הזכירה לנקבות ועמו שהיה להוט להכר הנקיבות הקדים הנקבות בגה' ויקח עמו את נכיו וגו' : וגם בדרך כשהסכל כו' טפשא כו' . הפוטה מוסב שכל העם בוחרים כמוהו וזהו ואמר לכל שכל הוא על כל אדם הוא לומר זהו שכל והוא לימו יודע שפוח לכך שכל וכל העם הכסיל : אם רוח המושל כו' : ורוח שלקוש כו' . עי' בפחימה דמיכה (כ"ג) : היכן הרגו עיין לעיל (ג מו)

(קה ט) ישוב מחשבתו הרעה וגו'. ופורץ גדר ישכנו נחש זו דינה כשהיו אביה דאחיה יושבין בבית המדרש יצאה לראות בבנות הארץ. נרמה לעצמה שיבא עליה שכם בן חמור החוי שנקרא נחש ונשך אותה דכתיב (בראשית לד) דירא אותה שכם בן חמור וגו'. ויקח אותה פתה אותה בדברים כמד"א (הושע יד) קחו עמכם דברים. וישכב אותה בדרך ארץ. ויענה במשכב זכור:

(יא) רשב"י ור' אלעזר בריה חוון טמירין במערתא דפקע י"ג שנין בשמדא. והוון אכלין חרובין [ותמרים]. ולסוף י"ג שנין נפק רשב"י ויתיב ליה על פילי דמערתא. חמא חד צייד פרים מצודתיה למצוד צפרין שמע ברת קלא אמר דימוס ואתפשת. שמע זמן תנינות ברת קלא אמר ספקילא אשתזבת. אמר אפי' ציפור מבלעדי שמיא לא יברח כל שכן נפש דבר נש. ניהות וניתסאי בהדין מוי דמוקד דטבריה נהתין ואיתסון בהדין מוי דמוקד דטבריה. אמרון צריכין אנו לעשות טובה ונהני להלון בני אתרא בדרך שעשה אבינו יעקב שנא' (בראשית לג) ויחן את פני העיר שהיה עושה אטלים ומוכר להם בזול. עשה אטלים ומכר בזול. אמר צריכין אנו מדכייא טבריא. מה עביד נסיב תורמוסין ומקליק בשוקא. וכל הן דהוה מית טייח וסליק ליה. חמא יתיה חד כותאי אמר לית אנא מגחיך בהדין סבא דיהודאי. מה עבד נסב חד מית וטמריה בגו שוקא דדכייה. אית דאמרין בגריבה אית דאמרין בשוק דבר קרדימא. אזל וא"ל דכיתיה שקק פלן. א"ל אין. אמר ליה ואין אפיקית לך מיניה חד מית. א"ל גוד חמי לי. מיד צפה רשב"י ברוה"ק שהוא טמן אותו שם. אמר נוזר אני על דין דרביע יקום ועל דקאים ירביע. ואית דאמרי נוזר אני על עילאי יחות ועל תתאי יסיק וכן הות ליה. מינפק ליה עבר קומי האי כנושתא דמנדלא. שמע קל דינקאי ספרא אמר בן יוהאי דכי טבריא. אמר [אם לא] יבא עלי אם אין בידי שמועות כשערות ראשי שטבריא זו עתידה ליטהר ועתידה להיות לאוכלי תרומה חוץ מזו ומזו לא הימנוה יתיה. א"ל פרצת נדרן של תלמידי חכמים וקרא עליו ופורץ גדר ישכנו נחש וכן הות ליה. רשב"י הוה עבר בשמיטתא חמא חד בר נש מלקט ספיחי שביעית. א"ל ולא שביעית הוא. א"ל ולא את הוא שאת מתיר. לא כן תנינן כל הספיחין מותרין חוץ מספיחי כרוב לפי שאין כיוצא בהן בירקות שדה. וא"ל ואין חברי חולקין עלי וקרא עליו ופורץ גדר ישכנו נחש וכן הות ליה: (יב) מסיע אבנים יעצב בהם. מי שמסיע עצמו מתלמודו לסוף הוא מצטער בעי מילא ולא משכח. ובוקע עצים יסכן בם כל מאן דלעי ביה מיתהני ביה המד"א

ותהי

מתנות כהונה

דמעשים ירקב לדלמון עולם: חופר גומץ: שנקרא נחש. תלגוס בל נחש הוית: היו פעוילין כו'. עיין כל זה בב"ר פ' ע"ט ובירושלמי

אסיפת אמרים

מדכייא. לשמשה כי היו שם מקומות שפק טמאים: ומקליק. ומפלין: טייח. וזה היה ע"י נחש. מ"כ

מסכת (ג): לא יברח. בב"ר גרס לה יהגיד: נפש בר גם גרסי': ונתסאי. ומהרפא בהיה החול לוכל לה כשרה בקשיט בקשיט בקשיט בפרק במה מדליקין (לג): מוי דמוקד מיס המיס של טבריה: עשה אטלים כו' גם ר"ל עשה אטלים: בגריבא קדרימא. מיני טוקיס שם ובב"ר הגירסא נאמנים: גוד חמי לי גרסי'. וה"ג בב"ר פירושו הוציאו והראהו לי: מפיק ליה כו': בשיצא לו ר"ם: דינקאי ספרא. כך היה שמו ומאמר דרך לעג בן יוחאי מספר בכירות ובכי מוכח אחריו מם וה"ג בב"ר בהדיא: אמר לה כו'. ר"ם לאמר כן ושין בב"ר הגירסא יוסף בכורה: לא הימנוה יהוה גרסי'. כי' לה היה

דקבריה ולא הות אמר עלוי הדין פסוקא. וכן הות ליה כשגנה שיוצא מלפני השליט. ר' ירמיה דשבשתא נטל עטרה של זית וקשרה בראשו. שמע שמואל ואמר נייה הוה דייתרים רישיה ולא עבד כן וכן הות ליה. אנטונינוס זעירא בר בריה דאנטונינוס רבה הוה שאיל לרבינו הקדוש אמר מאן מאית קדמאי או אנא או את. אמר ליה אנא. אמרין ליה תלמידוי רבינו כל עלמא מצלין לחייך טבייא. ואת אמרת הכין. אמר לון אן אתת ענתת מה אית בה. ואן אתא מלה"מ דיסבינייה מה היא מימר ליה. לא אתת לנבי לית אנא אתי. ולא עוד אלא אילו הוה כן יהון אינון אמרין ברייך אלההון דיהודאי אפי' בשעת מיתתהון אינון ידעין. וכן הות ליה כשגנה שיוצא מלפני השליט. ד"א יש רעה ראיתי וגו' כשגנה שיוצא מלפני השליט זה עלי הכהן שאמר לשמואל כשם שאין בני יורשין מקומי אף אין בניך יורשין מקומך וכן הות ליה כשגנה שיוצא מלפני השליט: (ח) נתן הסכל במרומים רבים. אלו הבשדים דכתיב (ירמיה לט) ויבואו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך. מהו בשער התוך מקום שמחתכין בו את ההלכות. ועשירים בשפל ישבו זה סנהדרין שנא' (מיכה ג) ישבו לארץ ידמו: (ט) ראיתי עבדים על סוסים. אלו ישמעאלים. ושרים הולכים כעבדים זה יוסף. א"ר לוי עבדא זבין וכר אמתא מזבין וכר הורין מזדבן לתרויהון. ר"ע הוה סליק לרומי פגע ביה חד סריס מן מלכותא. א"ל את הוא רביהון דיהודאי. א"ל אין. א"ל שמיע מינאי תלת מילין דעל סום מלך דעל המור בן חורין מנעלים ברגליו בר נש דלא דין ולא דין חפיר וקביר טב מיניה. אמר תלת מילין אמרת תלת מילי שמע לי חילופיהן הדרת פנים זקן שמחת לבב אשה נחלת י"י בנים אוי לו לאותו האיש דחסר שלשתן. ולא עוד אלא שקדמו הכתוב ראיתי עבדים על סוסים. כיון דשמע ההוא סריס כן טוף רישיה אגודא ומית. ד"א ראיתי עבדים על סוסים זה אחאב. ושרים הולכים כעבדים על הארץ זה אליהו שנא' (מ"ב ג ח) ויד י"י היתה אל אליהו וישנס מתניו ויריץ לפני אחאב וגו': (י) הפר גומץ בו יפול. זה פרעה הרשע שאמר (שמות ה) כל הבן הילוד וגו'. בו יפול שנא' (תהלים קיט) ונער פרעה וחילו וגו'. ד"א חופר גומץ זה המן שנא' (אסתר ג) להשמיד להרוג ולאבד. בו יפול שנ'

ישוב

מתנות כהונה

עליו ומ"ל פסוק פלוני אחר פסוק פלוני מ"ל מה היה מקבלו לפנו כדי שלא יאמר פסוק זה וכיב"ל אמר כן על עצמו וכן היה לו שמת תומו הכן ובעבור ערך כלעס גרם בר כיב דכיב"ל: ר' ירמיה דסכנתא כו'. עיין זה סוף מדרש מיכה (ה ז): מאן מאית קדמאי גרסינן. פי' מי ימות בתחלה לפני או אחה: כך עלמא כו'. כל העולם מתפללין על חיי לפוב ואת אומרת כן אמר אם יבא העת מה בכך בדברי האלה ואם יבא מלאך המות ויקחנו מי יאמר לו לא תבא אלי כי לא אבא אליך שכבי יומו קודם ואף אם יהיה כן יהיו אם תומיים כדרך כו': וכן הוא ליה. שהוא מת קודם וכל זה להשמיענו שאל יפחת אדם פיו לפעמים: אף אין בניך כו'. שאל"ל כה יעשה לך אלהים כו'. ודרשו חז"ל בפ' אלו הן הגולין מכאן שהלשון חלש אפי' על הנאה בחה: נתן הסכל גרסי': בשער התוך. עיין לעיל (ג' ע"ו): ראיתי עבדים כו'. עיין זה בב"ר פר' ע"ו: סרים. כתרגומו ועיין זה במסכת שבת בפ' שואל (קנא) ושם יש שראה לאותו שלא היו מעטיו בדגליו ואחה גרם ל' יהושע בן קרחה: שמע לי לתופיחון. שמע ממני תחכמון: שקדמו הכתוב כו'. הכתוב הקדים לומר שעשה אחאב שאל היה הדין שהכתוב כתב לאחר עבדים על סוסים: טורף כו'. הכה לאחאב על הכתוב והחומה: ומית. שם

לשעיס

א"ל ולי אתם אומרים אמרו לבעל הלשון דהוא אומר כאן והורג ברומי אז ברומי בסוף העולם והורג כאן. מפני מה את מצוי בין הגדרות מפני שפרצתי גדרו של עולם. תני רשב"י נחש פרץ גדרו של עולם לפיכך נעשה ספקלאטור לכל פורצי גדרות. אמר רשב"ל בשעה שאמר הקב"ה לנחש על נהונך תלך. ירדו מלה"ש וקצצו ידיו ורגליו והלך קולו מסוף העולם ועד סופו. בא נחש ולמד על מפלתה של אדום שנא' (ירמיה מו) קולה כנחש ילך. ורבנן מדמין ליה להדין קרייה (נחום ג) ושם הנהר השלישי חדקל. אומרים לחדקל מפני מה קולך נשמע. א"ל הלוואי נשתמע קולי בין הנהרות. אומרים לפרת למה ליה לך קלא משתמע כמה דקלין משתמע אומר להם מעשי מוכיחין עלי אדם זורע בי זריעת ירק עולה לנ' ימים נוטע בי נטיעה עולה לשלשים יום: (טו) דברי פי חכם חן וזה כורש מלך פרס שאמר (עזרא ו) טי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל. שפתות כסיל תבלענו שבילע דבריו וחזר בם. תחלת דברי פיהו סכלות שאמר הוא האלהים אשר בירושלים. ואחרית פיהו הוללות רעה דחזר ובטל נזרותיו ואמר מאן דעבר עבר ומאן דלא עבר לא יעבר. ד"א תחלת דברי פיהו סכלות זה אחשורוש שנא' (אסתר ד) ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה ונו'. ואחרית פיהו וגו' שעלה ובטל מלאכת בהמ"ק: (טז) והסכל ירבה דברים. ר' ברכיה בש"ר סימון פתר קריא במשה אמר הקב"ה למשה כתבתי עליך שאת חכם עומד ומרבה דברים אתה ואינך חכם (דברים ג) אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה: (יז) עמל הכסילים תיגענו. זה תלמיד שעומד במשנתו. אשר לא ידע לכת אל עיר לא היה לו לילך לרבו שיחזיר לו ר"א עמל הכסילים תיגענו זה יפתח. אשר לא ידע ללכת אל עיר לא היה לו לילך אצל פנחס ויפר לו נדרו. אלא אמר יפתח אני ראש וקציו לישראל אלך אצל פנחס ופנחס אמר אני כה"נ בן כה"נ ואלך אצל עם הארץ מביני תרייה ספת ההיא עלובתא. ותרויהון איתחייבון על דמה. יפתח נישול אבר אבר ונקבר דכתיב (שופטים יב) ויקבר בערי גלעד. ובכמת מקומות נקבר דאת אמר ויקבר בערי גלעד. אלא מלמד שהיה נישול אבר אבר ונקבר במקומו. פנחס מה הפסיד נסתלקה ממנו רוה"ק מאתים שנה דכתיב (דה"א ט) ופנחס בן אלעזר נגיד עליהם אכ"כ אלא נגיד היה עליהם לפנים י"י עמו: (יח) אי לך ארץ שמלכך נער. כתיב (מ"ב ג) אז תבאנה שתים נשים זונות. מי היו ר"מ אומר רוחות היו ורבנן אמרי יבמות היו רבי

מתנות כהונה

מנומר שהכל מכירין לומו מרמוק מו י"ל מושלך ונזרק על הארץ בלי רגלים: ספקלאטיד. שהיכל שמחזיקים מיסה למלך: ירדו מלאכי השרת. עיין זה בב"ר פרשה כ': מדמיין כו'. המלכיות מדומות בפסוק זה ועיין בזוב בב"ר פר' י"ו ובספר הסר פס: אומרים לחדקל כו'. עיין גם זה בב"ר פרשה י"ז: דברי פי חכם כו'. עיין זה בדר' תסטר ומדר' חזית (פ' ד') המלת הטעם למה חזר ואמר דעבר כו': עמל הכסילים נגסו': שעומד. יש לומר שומד ולימו הכיף להבין דבר מסוק דבר כדאמר סכין שעשדה וכפ"ק כתב ר"ח שלימו שומד: לא ידע לו ליל. בתמיה: זה יפתח כו'. עיין זה בב"ר פר' ס' ובויקרא רבה פרשה ל': תרייה כמו תרוויהו. תרייה שפה נגסו' והוא מלשון ים נספה: ונקבר במקומו. כל אבר ואבר במקום שנפל שמה ובויקרא רבה הגירסא מהיפוכא יותר: מאתים שנה. במקומות הכ"ל לפ"ם ליה: אי לך ארץ ה"ג ר"מ מומר רוחות היו ומעם פלוגתייהו שמלת במדרש הזית (פ' ח'):

(מ"ש ה) ותהי לו סוכנת. ד"א מסיע אבנים ממקום למקום יעצב בהם. ובוקע עצים יסכן בם א"ר מיאשיה בשכר ב' בקיעות שבקע א"א על הר המוריה. זכה ליקרע הים לבניו י"ב קרעים: (יג) אם קהה הברזל. אם נתקהה הרב על התלמיד כברזל. והוא לא פנים ואין הרב מסביר פנים לתלמיד. קלקל קילקול מעשים יש בתלמיד. וחילים יגבר מה יעשה יביא י' בני אדם והם מפייסין את הרב. סוף שהוא מותיר הכשיר הכמה. ד"א אם קהה הברזל אם נתקהה התלמיד על הרב שנא' (שם) ברזל בברזל יחד ואין הרב מסביר לתלמיד. קלקל קלקול מעשים יש בתלמיד. וחילים יגבר ילך ויביא י' בני אדם ויפייסין את רבו. ויתרון הכשיר חכמה סוף הוא מותיר לו כעסו ויכשיר לו את תלמודו. ד"א אם קהה הברזל אם נקהה תלמודך עליך כברזל. והוא לא פנים קלקל אינו בא לידך להסבירו בפניך. קלקל עליו בחילך. חד מתלמידוי דרשב"י אינשי אולפניה. אזל ליה בכי לבי עולתין. מרהוה בכי סני אתחמי ליה בהלמיה. וא"ל כד תהא רמי בי תלתא קלי אנא אתי. אזיל ההוא תלמידא לנבי פתר חילמייא ותני ליה עובדא. א"ל אמור פירקך תלת זימנין והוא אתי לך ועבד כן וכן הות ליה. א"ר ברכיה אם נקהת אומה שהיה קשה כהה כברזל דכתיב (דברים ד) ואתכם לקח י"י ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים. והוא לא פנים קלקל ואין הקב"ה מסביר פנים לדור. קלקל מעשים רעים יש בדור. מה יעשו וחילים יגבר יגזרו צומין ותעניות. והקב"ה יוותר הוא להם לעולם. ר' המא בר פפא בש"ר יהודה בר"ס אמר אם נתקהו שמים שעל ראשיכם כברזל המד"א (ויקרא כו) ונתתי את שמיכם כברזל ואין הקב"ה מסביר פנים. קלקל מעשים יש בדור מה יעשו יגזרו תענית והקב"ה מרויח לעולמו: (יד) אם ישך הנחש בלא לחש. א"ר אבא בר כהנא לעולם אין הנחש נושך אלא א"כ נלחש לו מלעיל. ואין הארי טורף אלא א"כ נלחש לו מלמעלה. ואין המלכות מתגרה בבני אדם אלא א"כ נלחש לה מלעיל. א"ר שמואל בר נחמני אומרין לנחש מפני מה לשונך נושך באבר אחד וכולן מרגישין ומרתתין. א"ל ולי אתם אומרים אמרו לבעל הלשון. מפני מה לשונך שותת היא גרמה לי. מפני מה נופך מטורף לשוני גרם. מפני מה אתה נושך באבר אחד וכולן מרגישין ומרתתין. א"ל

מתנות כהונה

במיין ומיין בב"ר פ' ע"פ: בשכר שבקע בקיעות. דייק מדכתיב ויבקע עצי עולה עצי מרבי מעמע: אם קהה הברזל: ס"ג לא פנים ואין הרב כו'. ועיין זה בפ"ק דתענית (ז): נתקהה התלמיד. פתוין הרב מרוחה לו להסביר תלמודו: שנא' ברזל כו'. הכיא ראיה שהתלמיד נקרא ברזל שנא' ברזל בברזל ודרשוהו חז"ל בפ"ק דתענית על התלמיד שמחדד לתת רבו בברזל המחדד ברזל חבירו: מותיר לו. מוותר ומלו: ה"ג קלקל עליו בחלך. כלומר לחזור עליו כמה פעמים בכל כחו וכמעשה דנסמוך: אינשי מולפניה כו'. נסכה ממנו תלמודו ויהיה הולך וכוכח: לבי עולתין. היה הולך לבית הקברות וכוכח. קברות נקרא בית עולתין ועיין בויקרא רבה פר' י"ג: מדבי הוה כו'. משוך שהיה בוכה ונרפה לו בחלום שהיה אומר לו זרוק בי שלשה גרוסות ואמי תבא: קלי. גרוסות כד"א שקל קלא בפקק היה בשברולת דקוסת קלא וקן רבים: אזיל כו'. הלך אומו תלמיד אצל פותר חלומות ויספר לו המעשה ואמר ליה אמור כל פרק ופרק שאתה שונה ג' פעמים ויבא ויתקייס לך תלמודך שלא תשכחנו ועשה כן וכן הוה לי שלא שכח שוב: אם נקשת אומה כו'. שם שיהיה של ישראל כהוה מן הרעב: אם יפוך הנחש כו'. עיין כל זה בויקרא רבה פר' אמור ובנמדבר רבה פר' חקת: מטורף. פי' טמטם

ישראל מלחנות במהלוקת על חר סיני. ידלוף הבית (שופטים ה) גם עבים נטפו מים. ד"א בעצלתים ימך המקרה ע"י שנתעצלו ישראל מלעשות תשובה ביומי ירמיה. ימך המקרה (יחזקאל כג) וינל את מסך יהודה גלי דכסייה. ובשפלות ירים ידלוף הבית ע"י שנשתפלו ישראל מלעשות תשובה ביומי ירמיה. כתיב (עמוס ו) כי הנה י"י מצוה והכה את הבית הגדול רסיסים והבית הקטן בקיעים. א"ר הונא לא דמי הדין רסיסה להדין בקיעה מה הדין בקיעה לית מיניה אילסים והדין רסיסה אית מיניה אילסים. ד"א בעצלתים ימך המקרה. ר' כהן פתר באשה ע"י שהאשה מתעצלת לבדוק עצמה בעונתה נעשית דוה שנא' (ויקרא טו) וחדוה בנדתה. ובשפלות ידים ע"י שמשתפלת מלבדוק עצמה נעשית זבה. שנא' (שם) ואשה כי יזוב זוב דמה וגו': (כא) לשחוק עושים להם. לשחוקים של יראות עושים להם. ויין ישמח חיים זו התורה שנא' (משלי יט) פקודי י"י ישרים משמחי לב. והכסף יענה את הכל ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי פעמים נענה פעמים אינו נענה פעמים שעושים בו צדקה הוא נענה שנא' (בראשית ג) ועתה בי צדקתי פעמים שלא יעשה בו צדקה הוא מקטרגו הא מה דאת אמר (דברים יט) ולענות בו סרה. רשב"ל קרא יתיה חד מגר חמא אינשי קיימין פרקדין ומטפחין ויהבון ליה מיכלא ומשתיא. אמר הא טבאות אוף אנא איקום ואירקוד ואזמר. קם ורקד וזמר ויהבין לי' חד גרב דחמר עתיק וקרא עלוי לשחוק עושים להם: (כב) גם במדעך מלך אל תקלל. א"ר יהורה בר' סימון אומר הקב"ה לאדם בשביל שנתתי לך מדע יותר מן הבהמה ומן החיה ומן העופות אתה מהרף ומגדף לפני. עשיתי לך עינים ולה עינים. לך אזנים ולה אזנים. לך ידים ולה ידים. לך רגלים ולה רגלים. לך פה ולה פה. (תהלים מט) נמשל בבהמות נדמה אין נדמה אלא שתיקה שיתקתים מפניך. ראה כבוד שעשיתי לך ואין אתה מבין כל הטובה הזאת (שם) ואדם ביקר ולא יבין: (כג) ד"א גם במדעך מלך אשר בדורך אל תקלל. ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר עשיר שבדורך אל תקלל. כי עוף השמים וגו' ר' ירמיה בן אלעזר אומר זה הוא העורב חכמת טייאריו. ובעל כנפים יגיד דבר משום אזנים לכותל. ד"א גם במדעך מלך מלכו של עולם אל תקלל. ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר עשירו של עולם. כי עוף השמים יוליך את הקול ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי יש קרסיות לטובה ויש קרסיות הרעה. קרסיות לטובה שנא' (דברים ה) וישמע י"י את קול דבריכם וגו' הטיבו כל אשר דברו. חייא בר אדא ובר קפרא. חייא בר אדא אמר הטבת כהטבת

מתנות כהונה

נלי דכסייה. עיין בפתיחה דלויכה (כלי): **לא דמי הדין דסיסה כו'.** עיין ביקרא רבה פרשה י"ט: **מה הדין.** כמו מהדין כלומר מן הדין: **נעשית דוה.** ביקרא רבה דייק ימך המקרה כד"ת את מקורה הטבה: **נעשית זבה.** חסו ידלוף בית: **לשחוק: פעמים נענה כו'.** עיין זה לעיל (ח יד): **קרא יתיה כו'.** קרא לאותו זקן לחד מהם מנכיס עומדים מרקדים ומטפחין וסיו מוחנין להם מאכל ומשקה מ"ל לקיש זהו טוב לף מי מקוש ולחרקד ולזמר וקש ורקד וזמר וגתנו לו מביס לחת יין יען: **גם במדעך מלך כו'.** עיין כל זה ביקרא רבה פ' ל"ג: **קרסיות** לפי עניין הוא לשון שמועה

אסיפת אמרים

(מ"כ נג"ר): טייאריו. חכמת טיחת עופות. מ"כ

רבי סימון בש"ר יהושע אומר זונות ממש היו והוציא דינן בלא עדים והתראה. (פס) ותאמר האשה האחת בי אדני וגו' ויהי ביום השלישי ללדתי וגו' ויבת בן האשה הזאת דאיתמרטת עלוי. ותקם בתוך הלילה וגו' ואקום בבקר להיניק את בני וגו' ותאמר האשה האחרת לא כי ובנו ויאמר המלך זאת אומרת ר' פנחס ור' ירמיה בש"ר חייא בר אבא ור' ביבי ומטו בה משמיה דר' פדת סדר הדין כך הוא הדיין יושב והניזונין עומדין והסרסור מכריע ביניהם. התובע תובע והנתבע משיב והדיין מכריע ביניהן א"ר סימון מכאן שצריך הדיין לשנות טענותיהם מן הדין קרייה זאת אומרת זה בני החי וזאת אומרת וגו'. ויאמר המלך קחו לי חרב וגו' ויאמר המלך גזרו את הילד החי וגו' ותאמר האשה אשר בנה החי וגו'. אמר ר' יהודה א"ר אלעאי אילו הייתי שם פוקרין הייתי כורך על צוארו. כשהוא אומר קחו לי חרב אילולי שנתמלאת עליו רחמים כבר נהרג. ועל אותה שעה הוא אומר אי לך ארץ שמלכך נער. אותה שעה התחיל אנפילוגים בחכמתו. אמר כלום ברא הקב"ה לאדם זה שתי עינים שתי אזנים שתי רגלים שתי ידים אלא צפה הקב"ה שעתיד דין זה להיות. לא עשה אלא אמר תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתהו. על אותה שעה אומר אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. בעתו של עוה"ב ולא בשתי. בגבורתו ולא בתשישו. ויען המלך ויאמר תנו לה את הילוד ורוה"ק צווחת ואומרת היא אמו ודאי: (יט) א"ר שמואל בר נחמני בג' מקומות צווחה מדה"ד בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל ובבית דינו של שלמה. בבית דינו של שם מנין שנא' (בראשית יח) ויבר יהודה ויאמר צדקה ממני ורוה"ק צווחת ואומרת ממני היו כל הדברים. בבית דינו של שמואל מנין שנא' (ש"ב יג) הנני ענו בי נגד י"י וגו' ויאמר אליהם עד י"י בכם ועד משיחו. ויאמרו עד אב"ד אלא ויאמר עד. מי אמר עד רוה"ק אומרת אתם מעידים על הגלוי ואני מעיד על הנסתרים. בבית דינו של שלמה מנין שנא' (מ"א ג) ויען המלך ויאמר תנו לה את הילוד וגו' ורוה"ק אומרת היא אמו ודאי. ד"א אי לך ארץ שמלכך נער אלו מלכי ישראל. אשריך ארץ שמלכך בן חורים אלו מלכי יהודה. ושריך בבקר יאכלו אלו מלכי ישראל. ושריך בעת יאכלו אלו מלכי יהודה: (כ) בעצלתים ימך המקרה ע"י שנתעצלו ישראל מלחנות במחלוקת בהר סיני. ימך המקרה כתיב (תהלים יח) ויט שמים וירד. ובשפלות ידים ידלוף הבית עד שנשתפלו ישראל

מתנות כהונה

דאיתמרטית. נמצמצ ומחלפתא ומתגלגלה עליו ומיעכ' לומו ועיין בערוך ערך מרט ובת"ת פירוש מלמון מרמוסה המזכר בב"ר בפסוק ויפל מלכים תרדמה פירוש' סיום כפירוש: והסרסור כו'. כדמפרש ולזיל התובע תובע והנתבע כו': ה"ג התובע תובע כו'. וכן היה פירושלמי בפ' זה בורר ובפ' סופטים רבה: ה"ג מן הדין קרייה ויאמר זאת אומרת וגו' ויאמר המלך קחו כו': פוקרין. הערוך פי' ניזי אמר כלומר הייתי חונקו ומצערו וכיוצ הסך בספר הזה: אנפילוגים. מפלגא ומתעגג וכילקוט מלכים גם התחיל פיו נוכל בחכמתו: כלום ברא כו'. ללמך להלן לעם עורך ולפיכך אמר נזקו כו'. ר"ג אמי ידיה ללמך לפה הקב"ה כו' ועיין בילקוט מלכים ובס הגיזכה יותר נרחוב: לא עשה. כלו' לא עשה נשאר בדבריו ללה ללמך אמר תנו כו': בשלישית מקומות כו'. עיין בפ' ללו הן הלוקין: מלכי יהודה. כלפי היה לנכס שלש עם ה' ימ' כתוב בפ' מלכים: בעצלתים ימך. עיין כל זה בוילקוט רבה פי"ט ובמד' מזיא (ד יב):

שלנו . אם נמות נמות כולנו אם נחיה נחיה כולנו . האיר המקום עיניהם
ונטלו גדי אחד וצלו אותו ותלוהו במערבה של ספינה באה חיה גדולה
לריחו והתחילה נוערת בה עד שהשליכה למים המהלכין והלכו . כיון שהניעו
ונכנסו לרומי תנן עובדא לר' אליעזר ור' יהושע וקרון עליהון שלח לחמך
על פני המים . בר קפרא מקפל בשוניתא דימא דקסרי ראה ספינה שטבעה
בים הגדול ואנטפיטא עולה מתוכה ערום . כד המיניה בא אצלו ושאל
בשלומו ונתן לו ב' סלעים . מה עשה הכניסו לביתו והאכילו והשקהו ונתן
לו עוד ג' סלעים אחרים . א"ל אדם גדול שכמותך יוציא שלשה סלעים
אחרים . לבתר יומין אתצידון יהודאי בהדין ספפסא . אמרין מאן אזיל
זמפיים עלינן . אמרין דין לדין בר קפרא דהוא השוב במלכותא . אמר לון
וידעון אתון הדא מלכותא עבדא מידי על מגן . אמרין ליה אית הכא ה'
מאוון דדנרין סב יתהון וזיל ופיים עלינן . נסב ה' מאוון דדינרין וכלך
למלכותא . כשראה אותו אנטפיטי עמד על רגליו ושאל בשלומו . א"ל לך
איצטער רבי להכא . אמר ליה בעינא מינך דתתרחם על אילין יהודאי
אמר ליה ידע את דהדין מלכותא עבדא כלום על מגן . אמר ליה אית עמי
חמש מאוון דדינרי סב יתהון ופיים עלינו . אמר ליה אית אילין דינרין אינון
יהון מתמשכנין לך חלף ה' סלעים דיהבת לי ואומתך משתזבן חלף מאכל
ומשתה דאוכלת ואשקת יתי בביתך ואת זיל בשלם ביקרא סגי . וקרון
עלוי שלח לחמך על פני המים וגו' : (ב) ר' אלעזר בן שמוע הוה מטייל על
כיף ימא רבה חמא אילפא דמיטרפא בימא כהריפת עין טבעת וטבע כל
מה דהוה בה . חמא חד גבר דיתיב על קורשא דספינתא מגלא לגלא סליק
ליבשתא . כד הוא הוה ערטילאי והוה מיטמר בכיף ימא . ארעת ענתה
דישראל סלקין לריגלא בירושלם . אמר להון מן בני עשו אתוכן אנא הבו
לי זעיר כסות ואיכסי בה תתאי דערעני ימא ולא אישתזיב גבאי מידי .
אמרין

מתנות כהונה

פי' כמתחף כלנו כלרבי מזומות פים לנו ומי פים לו נחלק כמוס עם מי שמין לו דרך מקפ
וחסד והיפ כעמדו להם פניכולו לכסוף : איצטרכיא . לכלי מזומות . ועיין כב"ר פ' ס' וכן
פי' הערוך : שהשליכם למים מהלכין נרסי' . סהיפ המביכה והשליכה את הספינה למקום
מים מהלכים והלכו לשלום : תנון כו' . ספרו המעשה לר"ח : מקפל נרסה דמרמז לשון
ממייל וכדלקמן ועיין לעיל (ה' ו') : בשיניתא נרסי' . פי' הערוך בתוך פיס : אנטפיטא
פי' הערוך פלים ומוסל : כד המיניה . כשראה לומו : אתצידון . נתפסו ונשבו : ספפסא .
פי' הערוך מקום יועץ המלך ממיין מלן לחזל כו' ממרו היהודיים מי ילך ויפייס המלך עליו
ממרו זה ליה בר קפרא ילך שהוא הסוב בעיני המלך ל"ל בר קפרא הידעתם שמלכות הזאת
שלנו עומדת כלים בחנם : עבדא מידי . כלומר עומדת ולא מידי וכן לקמן בסמוך עבדא כלום
עומד ולא כלום בחנם ומוכר הלדם מן הכהמה לין ת"י מדעם : סב יתהון כו' . קח עמהם
והתפיים עלינו ל"ל יהיו לנו דיוקין ממושכנין מלך ההם ה' סלעים שנתת לי ועמך יהיו מלעלים
אתה מאכל ומשתה שהאכלתני והשקיתני בביתך ואת לך בשלום בכבוד גדול וקרו עליו רבותים
שלח וגו' : הוה מטייל כו' . היה מטייל על חוף הים הגדול ורואה ספינה מטורפת בים ובתוכה עין
טבעת כ"מ שהיה בתוכה ורואה הים אחד שיפד על קרס אחד מן הספינה ומגל לגל היה שולה
ליבשה כשהוא עדום והיה מתהפך ומטמיון את עלמו בתוך הים ויקר מקרה עם שעלה ישראל
לרגל ואמר להם הרי אני מבני עבו למיכם מנו לי מעט כסות לכסות לותי כו מלד מצה שפרשר
פותי הים ולא נשתר שלי שום דבר : דערעני ימא נרסי' . ותוגמתו אמרו גבי סוסה מטרפרף

כהטבת קטורת בר קפרא אמר הטבה כהטבת הנרות. קרסיות לרעה שנ' (שם ס) וישמע י"י את קול דבריכם ויקצף וישבע וגו' . ר' אבהו בש"ר תהליפא חמיו כתיב (תהלים נה) אשר נשבעתי באפי אמר הקב"ה באפי נשבעתי והוזרני בי. אם יבואון אל מנוחתי למנוחה זו אינם באים אבל באין הם למנוחה אחרת. רבי ביבי בש"ר יהושע בן לוי אמר למלך שכעס על בנו ודחפו והוציאו חוץ לפלטין שלו ונשבע שלא יכנים לבנו לפלטין מה עשה היתה בנויה וסתרה וחזר ובנאה והכניסו. נמצא מכנים בנו ומקיים שבועתו. כך אמר הקב"ה באפי נשבעתי והוזרני בי, אם יבואון אל מנוחתי למנוחה זו אינן באים אבל באים הם למנוחה אחרת. ובעל כנפים יגיד דבר א"ר בון בשעה שהאדם ישן הנוף אומר לנשמה והנשמה לנפש והנפש למלאך והמלאך אומר לכרוב והכרוב אומר לבעל כנפים מי הוא זה השרוף והשרף יוליך דבר ויגיד לפני מי שאמר והיה העולם: (כד) ד"א גם במדעך מלך אל תקלל. מלך שלפניך אל תקלל. ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר גדול שבמקומך. כי עוף השמים יוליך את הקול אמר הקב"ה לדוד לא כך היית אומר (שם ו) יבשו ויבהלו מאד כל אויבי מי היו אויביך לא שאול לא כך היית אומר (שם יח) ביום הציל י"י אותו מכף כל אויביו ומיד שאול. אמר דוד רבש"ע זדונות אתה מעלה עלי שגגות חשוב אותן לי. הה"ד (שם ז) שגיון לדוד אשר שר לי"י על דברי כוש בן ימיני. ד"א גם במדעך מלך אל תקלל זה משה שנא' (דברים ג) ויהי בישורון מלך. ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר זה משה. מנין העשיר משה מפסילתן של לוחות. א"ר חנין מחצב של סנפרינון גלה בתוך אהלו ומשם העשיר משה שנא' (שמות לד) פסל לך שני לוחות אבנים וגו' פסילתן תהא לך:

פרשה יא (א) **שלח** לחמך על פני המים. א"ר ביבי אם בקשת לעשות צדקה עשה אותה עם עמלי תורה שאין מים האמור כאן אלא ד"ת שנא' (ישעיה נה) הוי כל צמא לכו למים. אמר ר"ע כשהייתי בא בים ראיתי ספינה שטבעה בים. ונצטערתי על ת"ח אחד שהיה בה ונטבע. וכשבאתי למדינת קפוטקיא ראיתיו שהיה יושב לפני ושואל שאלות. ונמתי לו בני היאך עלית מן הים אמר לי רבי בצלותך טרדני הגל לחבירו וחבירו לחבירו עד שהגיעוני ליבש'. אמרתי לו בני מה מעשים יש בידך. אמר כשנכנסתי לספינה פגע בי איש אחד מסכן. אמר לי זכי בי ויהבית ליה חד עיגול אמר כמה דיהבת לי נפשי במתנך כן יתיהב לך נפשך וקראתי עליו שלח לחמך על פני המים. מעשה בספינה אחת גדולה מפרשת לים הגדול נטלה הרוח והוליכה למקום שאין בו מים מהלכין. כשראו שצרתן צרה אמרו באו ונשתתפינן באיצטרכיא

שלנו

מתנות כהונה

שמעתא ו"ל מלבון קלסון שפי' עם חמן ועיין לקמן ריש (יח ג): ה"ג בויקרא רבה ויקהל ויצטע וגו' ר' לבא בשם ר' תחליפתא כו' ר' ביבי בשם ר' יהושע בן לוי כו' עד למנוחה אחרת וכעל כנפים יגיד דבר ת"ל בון בשעה כו' עד וסיפ העולם: ה"ג שהאדם יתן הנוף לנשמה כו'. כן הוא בויקרא רבה פ' ל"ג וכילקוט: דברי קוהלת. ודרשו חז"ל בפ' ואלו מגלחין זה שמואל שהיו כל העודים בלדקתו כמו שמודים בשהכיניקו של כותי: של סנפרינון גרסי' ועיין לעיל (פ' ז): שלח לחמך קלס מתמר זה שמלא בפרק בתרא דיבמות: מה מעשה כו'. מעשה טוב שבשבילו נלמד עיגול פם לחם: שצרה. כלומר שלרה ודאים: ה"ג ושמתפינן בהיצטרכיא.

ביה סימא. אמרו ליה היידי הוא גברא דקם ליה עינולה וקרון עלוי שלח לחמך על פני המים. א"ר יצחק עובדא הוה בפרגמטוזטוס שהיה מהלך בדרך בהדי אסרדיוט חד כשהן מהלכין זה עם זה קשר עמו חיבה. כיון שנכנסו לעיר הכניסו עמו והאכילהו והשקהו. לבתר יומין איתציד ההוא פרגמטוזטוס דהוה מזבין מנין מנעגעין בדמא. שמע ההוא אסרדיוט ואתא לגביה. אמר ליה מה את עביד הכא תני ליה עובדא אמר ליה כד את נפיק למיתדנא אימא להו פלן חכים עלי זכו. כד נפק לאתדנא אמר פלוני חכים עלי זכו. אמרון ליה מה זכו את ידע לדין. אמר לון אהוי דקטילא הוה חייב לי ולא הוה ליה מה יתן ונסיבית ית מנוי ויהבית יתהון לדין למזבנא יתהון לי. אמרין נאמן מנאמן קביל והוא נפיק לדימום. וקרון עליה שלח לחמך על פני המים וגו': (ד) ר' אלעזר בר' סימאי פתר בא"א א"ל הקב"ה את אמרת (בראשית יח) ואקחה פת לחם חייך שאני פורע לבניך במדבר ובישוב ולע"ל. במדבר שנא' (שמות טז) הנני ממטיר לכם להם מן השמים. בישוב שנא' (דברים ח) ארץ חטה ושעורה. לע"ל שנ' (תהלים עב) יהי פסת בר בארץ. אמרת ורחצו רגליכם חייך אני פורע לבניך במדבר ובישוב ולע"ל. במדבר שנא' (יחזקאל טז) וארחצך במים וגו'. בישוב שנא' רחצו הזכו. לע"ל שנא' (ישעיה ד) אם רחץ י"י את צואת בנות ציון. אמרת יקח נא מעט מים חייך אני פורע לבניך במדבר ובישוב ולע"ל. במדבר שנא' (במדבר כא) עלי באר וגו'. בישוב שנא' (שם) ארץ נחלי מים וגו'. לע"ל שנא' (יואל ד) והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס וכל הגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים וגו'. אמרת והשענו תחת העץ חייך אני פורע לבניך במדבר ובישוב ולע"ל. במדבר שנא' (תהלים קד) פרש ענן למסך. בישוב שנאמר (ויקרא כג) בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. לע"ל שנא' (ישעיה ד) וסכה תהיה לצל יומם וגו': (ה) תן חלק לשבעה וגם לשמונה. ר' אלעזר ור' יהושע ר"א אומר תן חלק לשבעה אלו ז' ימי שבת המד"א (מ"ל יח) ויהי בשביעית. ביום השבת. וגם לשמונה אלו ח' ימי המילה דכתיב (שם) וישם פניו בין ברכיו וגו'. ולמה בין ברכיו אלא אמר לפני הקב"ה רבש"ע אפי' אין ביד בניך אלא זכות שתי מצות הללו שבת ומילה כדאי שתרחם עליהם. ר' יהושע אומר תן חלק לשבעה אלו ז' ימי הפסח. וגם לשמונה

אלו

מתנות כהונה

מזכן סוב למכו לו זכו המים שעמד לו פת לחם שהלין שם שמחוך כך הרגיל הדג לת עלמו לבא שמה ומיומד וקרמו עליו המקרא הזה שלח כו': עובדא הוה כו'. מעשה היה בסוהר אחד שהיה מהלך בדרך: אסרדיוט. פי' הערוך שר מומוה לעשות הדין בהדיוטו': הכניסו. הסוהר שכניסו להסרדיוט והתקילו והשקהו לאחר ימים נתפס הוא סוהר על שהיה מוכר בגדים מלוכלכים דש: מגעגעין. מלוכלכים ועיין בערוך ערך נעגע וכו מוסדין הוא שהוא לשהיה שמע הוא סוהר שהוא מלוכלך ומה תלולו ת"ל מה לחם שהיה שם ספר לו המעשה ת"ל כשלחם יוצא לשוק מידון לחמר לחם פלוני סרדיוט מכיר וידע עלי זכות: אימא להו גר': ה"ג זכו'. כד נפק למתדנא לחמר פלוני חכים עלי זכו לחמרון כו'. לחמרו מה זכות לחם יודע לזה לחמר לחם לחיי על הגרגר היה חייב לי והלא היה לו מה יתן לי ולקחתי את בגדיו שיהיו מלחין ונתתי הוא לזה שיתכרכם בשבילי לחמרו חיים נחמן קבלם מנחמן והוא יוצא לזכות ולפטור: לדימום. לפטול ועיין בערוך ערך דימום: אמר לו הקב"ה כו'. עיין כל זה בב"ר פרשה מ"ה: תן חלק לשבעה: בין ברכיו וגו' נגיסי' וסיפיה דקרא שבע פעמים כו' עד ויהי בשביעי: וגם. שפי

אמרין ליה כן יתערערן כל אומתך . תלה עיניה וחמא ית ר' אלעזר דחוה מטייל כינוהן . אמר מסתכל אנא דאת גבר סב ויקיר מאומתך ואת חכים ביקיר דבר[ייתא] . אלא זכי בי והב לי תכסית דאכסי בה תתאי דערערן יתא אמר ליה ר"א בן שמוע ז' איצטלון . שלח חד ויהביה ליה אובליה לביתיה יאבליה ואשקיה ויהב ליה תרין מאוון דינרין וארכביה י"ד פרסין . ועבר ליה יקרא סגי עד דאעליה לביתיה . לבתר יומין מת קיסר הרשע ואיכנו ליה מלכא תחותיה גזר על מדינתא ההיא כל גוברין לקטלא וכל נשיא לביזה . אמרו לר' אלעזר בן שמוע זיל ופיים עלינן . אמר לון אהון ידעיתון הדא מלכותא עבדא מידי על מנן . אמרו ליה אית הבא ד' אלפין דינרין סב יתהון ואזיל ופיים עלינן נסב יתהון וסלקון על תרע מלכותא . אמר לון איזלין אימרון למלכא חד גבר יהודאי קאים על תרעא בעי מישאל שלמא דמלכא . אמר אעלוניה . כד חמיניה מלכא שדא מעל כורסיה ונפל על אנפוהי . א"ל מאי עיסקיה דמרי הכא ולמה איצטער מרי להבא אמר בנין דתתרחם על הדא מדינתא ותתבטל הדא גזירתא . אמר ליה אורייתא כלום כתיב בה שיקרא . א"ל לא . א"ל כתיב בתורתכם לא יבא עמוני ומואבי בקהל י"י למה על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים וכתיב לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ואנא לא בר עשו אחוכון אנא ולא נמלון לי הסד . ימאן דעבר אדאורייתא חייב לקטלא . א"ל רבי אלעזר בן שמוע אע"פ דאינן חייבין לך תישבוק ותרחם עליהון . אמר ליה ואת ידע הדא מלכותא עבדא מידי על מנן . א"ל אית עמי ד' אלפין דינרין סב יתהון ואיתרחם עליהון . אמר ליה ד' אלפין הללו יהון לך יהיבין חלף תרין מאוון דיהבת לי . ומדינתא כולה תהא משתזבא בנינך חלף מיכלא ומישתיא דא דיהבת ואשקית יתי . ועול לבי גנא וגנזי דידי וסב לך ע' איצטלון דלבושן חל[ב]א צטרא דיהבת לי . וזיל בשלם אל אומתך ואשבוקין בנינך וקרון עלוי שרח להבך על פני המים וגו' : (ג) עובדא הוה בחד בר נש דבכל יום הוה נסיב חד עינול ומקלק ליטא רבא חד יומא אזל וזבין חד נון קרעיה ואשכח ביה

מתנות כהונה

לומה נמל כרמה : אמרין ליה כו' . למרו לו שכחל כך יהיו משוערין כל בני עמך : תלה עיניה וחמא ית רבי אלעזר . פי' תלה והגביה עיניו ולחם עם רבי אלעזר שהיה מטייל ומהלך בשדה בני שכחל למר לו רוחה ומבין מי שחתה חיש זקן וכבד מלומתיך ולחמה מביך בכבודן של הגבריים יישן בו אחה לי מכבה בלבבה בו מהמיתי מערער לומי חיש והיו על ר"ל שבעה מלבושי כבוד יפים יחם ואחה לו : אובליה כו' . והביאו לביתו והלחילו והשקהו ונחן לו מלחים דינר והרכיבו ארבע עשר פרסאות ועשה לו כבוד גדול עד שהכניסו לביתו ללחר ימים מת הקיסר והיו ממנין לומו לקיסר מחחיו וגזר על המדינה ההוא על המלכים להרוג והנשים לבוז על שלמרו בן שבדרין כל לומהך : וסלק כו' . ועלה ועמד לפני שער המלך ולמר על העומדים בחלר השער אני יודעני למלך יהודי אחד עומד לפני השער וחפץ בשלום המלך וכן עשו ולמר המלך הכניסוהו שכחיהה לומו המלך הפיל לח עלמו מכסחו וגפל על פניו לרלה : אע"פ שהיון כו' . אפי' שהם חייבים לך מיחת לומם ולרחם עליהם : יהיו לך יהיבין כו' . יהיו לך נלוים חחת ולחים נחחת לי והמדינה כולה מהא מיללת בשבילך מחת מלכל ומשחה שהלכלחני והשקחני ולך לבית גנזי וקח לך שנשים לנוים שחת הלבוש שחת לי ולך לשלום אל לומהך ולחיחם בשבילך : לבי גנא . לית אית לבית גנז ופי' בית לוהר כשהי דלמרינן בפרק שילוח הקן כל היכי דלחיחנהו בי גנז דרחמנא קיימי : הוה נסיב כו' . בכל יום לקח פת לחם לחד והפליך ליס הגדול יום לחד הלך וקנה דג לחד וקרע לח בשני מלח לוהר שמון מרגליום לח

דמטון למערתא קטון לון תרין חיון לפטר אמרון מאן עליל מייתי ליה אמרת אנא עללה ומייתי ליה דאית לי סי' ביה. עללת לאייתיה ואשכחת ההוא תולעתא יתיבא ונקרא אהורי אודניה. בעית מרים יתיה שמעת ברת קלא אמרת שבק למרי תיבא דיבי הוביה. אייתוניה ויהבוניה נבי אבוי מן ההוא שעתא לא איתגלי ר"ש על מרונאי: (ז) ר' אלעזר בר' שמעון כשהיה נכנס לבית הועד היו פניו של רבי מקדירות. והוה אבוי אמר ליה ברי יאות זה ארי בן ארי ואתה ארי בן שועל. מן דדמך שלח תבע באיתתיה שלחת ואמרת ליה כלי שנשתמש בו קדש ישתמש בו חול. אמר לה ומה עבד דאנא לא עביד דכוותיה. אמרה ליה כד יתיב מלעי באוריתא הות לעי כל צרכיה. והוה אמר דכל יסוריהון דישראל ייתון עלי והיינון אתיין. וכד הות ענתה דמלעי הוה אטר כל חד וחד ייזל ליה לאתריה. אמר לה אף אנא עביד כן קרא לון דייתון ואתון. בעא דיזלון ולא אזלון. ואית דאמרי י"נ שנין דיומיה עביד חשש שיניה שלח ואמר לה. אמרה ליה שמעתי שמעלין בקדש ולא מורידין. וגם לשמונה (במדבר כט) ביום השמיני עצרת: (ח) אם ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו וגו'. אם ימלאו ת"ח תורה על ישראל יריקו שנקראו ארץ שנא' (מלאכי ג) כי תהיו אתם ארץ חפץ. אם יפול עין בדרום ואם בצפון אם הגיע קירסו של ת"ח להורות אם בדרום ואם בצפון שם יהוא שמה יהיו כל ישראל מתכנסין שמה ומעמידין חכמה ושומעין ממנו ולומדין ממנו. ד"א אם ימלאו העבים גשם אם הנביאים ימלאו נבואה. על הארץ יריקו על ישראל מתנבאין שנקראו ארץ שנאמ' (שם) תהיו אתם ארץ חפץ. תירגם עקילס הגר (יחזקאל ה) ועל העבים אצוה מהמטיר עליו מטר ועל נבייא אפקיד דלא יתנבאון להון נבואתא. אם יפול עץ בדרום ואם בצפון אם הגיע קירסן של נביאים להתנבאות אם בדרום ואם בצפון שם יהוא שמה יהיו כל ישראל מתכנסין ושומעין נבואתן ולומדין ממנו. א"ר יצחק אם ראית צרות שהם ממשמשות ובאות על הארץ בשביל ישראל שנקראו ארץ שנא' (שם) כי תהיו אתם ארץ חפץ. אם הגיע קירסו של ת"ח להסתלק מן העולם כנון ר' מונא בצפורין ור' בון בטבריא

מתנות כהונה

למערה שהיה נתון בתוכה עמדו להם הנהנים מן הלד לאמרו מי יכנס ויביאנו לאמרה שמתו לפי לכנוס ולהביאנו שם לו בו סימן נכנסה להביאנו ומצאה לוחו תולעת יושבת ונקרה לחורי לחזי ה"נ בעית מרים יתיה במעת כו'. פי' לקחה להביה לוחו משם שמעה בת קול לומרת היה נגעל חוב ביגבה את חובו הביאוהו ואתאוהו אצל אביו מלוחו שעה לה היה נגלה כ"ש לאנשי מרונאי: מקדירות. בהורות בר"ח היה מלער לוחו כדאיתא בפ' השוכר את הפועלים וכ' היה לומר לאביו ואביו לאמר ל יפה והנון עליך בחסטל ממש שהיה חרי בן לרי ולאה לרי בן שועל כשמה ר"ח שלח ל' ואבא את שהיה שהנשה ט: ובה עבד כר. ומה עבה ר"ח שלח עשיתי כמותו לאמרה ט כשיבא ואשתא שעה שיעשה כשראה שיש שעשק כל נרטי ואח"כ לאמר כל יסורים של יבואו עלי ואמה נאים וכשהגיע שעה שיעשה כשראה לאמר כי אחר יש יש לך ט למקומו לאמר לה רבי לף לאי אשעה כן קרא להם יסורין ביבתי וסיו כאים ואח"כ לנה שילכו לכם ולא הלכו וי"ל שלשה עבר שיט סיום ליום היה הוסם בשיעיו ושיין זה בכ"ר פ' לי וס' ק': ה"ג שלח ואח"ל ואמרה ליה שמעתי כו'. פירוש שלח ואמר לה לף שקבל יסורין לאמרה שמעתי כו' שהרי מ"ת לף מעשיך מוין לו: וגם לשמונה כו'. טעות סופר הוא במקום הזה והוא כיוס מאמר שלמעלה וכמו שהגהתיו: אם ימלאו העבים: קירסו. שעתו וזמנו ושיין בערוך ערך קרס:

אלו שמונת ימי החג. ומנין לרבות עצרת וראש השנה ויוה"כ ת"ל נם ונם ריבויין. ר' עזריה אומר תן חלק לשבעה זה דור שמלן משה לשבעה. ונם לשמונה זה דור שמלן יהושע לשמונה דכתיב (יהושע ה) בעת ההיא אמר י"י אל יהושע וגו' מול את בני ישראל שנית מכלל שמלן בראשונה. ויעש לו יהושע וגו' שעשו אותה נבעה בערלות. ר' נחמיה פתר קרייא בנשיאים תן חלק לשבעה דכתיב (במדבר ז) ביום השביעי נשיא לבני אפרים. ונם לשמונה דכתיב (שם) ביום השמיני נשיא לבני מנשה. ר' יהודה פתר קרייא במלואים תן חלק לשבעה אלו ז' ימי המלואים שנאמר (ויקרא ח) כי שבעת ימים ימלא את ידכם. וגם לשמונה דכתיב (שם ט) ויהי ביום השמיני. ר' הונא אמר תן חלק לשבעה אלו ז' ימי הנדה וגם לשמונה אלו ח' ימי המילה שנא' (שם יב) וביום השמיני ימול. ר' לוי אמר תן חלק לז' אלו שבעת ימי הסוכה וגם לשמונה (במדבר כט) ביום שמיני עצרת: (ו) ר' אלעזר בר' שמעון איתשיש ואיתגליאת אדרעיה חמיתיה איתתיה וחייבת ובבית. ואמרת טובוי מה הוה חלקי בהדין עלמא טובוי דאידבקת להדין נופא צדיקא. ובבית ואמרת ווי דהדין נופא צדיקא לאדמה. וכד הוה מידמך אמר לה אנא מידמיך ברם רמה ליה משליט בי אלא תולעתא דעתידא נקרא אחורי אודני. דחד זמן הוינא עליל ושמעית קליה דחד בר נש מתרם והות ספיקא בידי למיעבד ביה דינא ולא עבדית. וכיון דדמך אתיהב בהדא גוש הלב והוה ר' שמעון מיתגלי על מרונאי ואמר לון חד עין דימין דהות לי ולית אתון יהביה יתיה גבי. והוון מרונאי אזלון בעיין מיתוניה וגוש חלב אנפקון בתריהן בחוטרי ובמורניתא. חד זמן קרב צומא רבה אמרין הא ענתא מיתין יתיה עד דאינון בקיין אזלון בעיין מיתוניה ונפקין תרין חיוואן דנור שרן מהלכין קדמיהון אמרון ההוא שעתא דאנן מיתין. וכיון

אסיפת אמרים — מתנות כהונה — דמטון

(מ"כ נוי"כ): אשרים כו'. רימז דווקא לנו שהף שסם מבטא ת' זכו להקריב ג' נסיכים נם קרבנו דחסׂ שכח והף שפוח רק כמו חלי שבט שסרי נם נשמנה

ריבויין ומכח כי מייכו מפקת לחכרנו שלשתן עלרת ולחם השנה ויה"כ: שמחי משה לז'. מאכרהם עד משה שבעה דורות שלכרהם יצחק יעקב לוי קהת עמרם משה ויהושע הוי דור שמיני: ה"ג

ר"ל אמר תן חלק לשבעה אלו שבעה ימי סוכה ונם לשמונה ביום שמיני עלרת ושרין בילקוט: איתשיש כו'. נעשה סם והלם ונאנלה זרועו רחמה לחומו לחמתו ושהקה ועכסה ומחרה לשרי לי מה היה חלקי טוב בעולם הזה לשרי לי שמדבקתי בנוף לדיק הזה ובכתה ומחרה לוי בזה נוף לדיק יקבר בחדמה וכשמת אמר לה תכבי לא יעלוב בי רמה חלל טולעת אחת שקבר לעתיד לחחורי חזי זמן אחד הייתי נכנס ושמעתי קולו של אדם אחד מהרף ואיתה בבכלי בב"מ בפ' הבוכר את הפועלים בשמע מינה אחד שחרף חלמיד חכם: וחות ספיקא כו'. היה ספק וכח בידי לעבות בו דין ולא עשיתי וכשמת נתנוהו במקום נוף הלב והיה ר"ם אומר נרמה בחלום לאחבי מרונאי ואמר לסם עין ימין ר' שים לי כלומר ר"ח בני ואין אחם נותנים אותו אללי והיו אחבי מרונאי הולכים למקום נוף הלב ולא להביא את ר"ח ואחבי נוף הלב יצאו ונדפו אחריהם אחקלות ובהיחות: במרניתא. פי' בחיחות ושין בערוך ערך מרס ומעט מפרש בב"מ בפ' הפועלים בכל זמן שהיה נתון סם לא בא היה לעה בנבולין: חד זמן קריב כו'. זמן אחד הניע יום טוב כפול אחבי מרונאי הרי הניע השעה אחניח אותו: עד דאינון בקיין נרסי'. פי' נעשה אחבי נוף הלב מכוחין בכבוד היום לא יבואו נמו: בקיין. מכוונין וחפחין עין בערוך ערך בק: אזלון כו'. הלכו ולא להביאו וישאו אחי אחנים על אור אחמילו מהלכין לפניהם. ק"ג אחרין חווין דאור. פי' אחי אחנים על אור ואם: דאנן מייתין נרסי'. פי' אחנו אחבי מרונאי הרי זה היה השעה אחניח אותו שהרי אין אחנים מפייעין אותם: וביון וכו'. וכיון שהניעו

הכמתו של שלמה שאמר שמח בחור בילדותך. משה אמר (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם. שלמה אמר והלך בדרכי לבך. הותרה הרצועה לית דין ולית דיין. כשאמר ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט אמרו יפה אמר שלמה. ר' חייא רבה ור"ש בן חלפתא. רבי חייא רבה אמר לאחד שברח מפני הקוסטנר והיה רץ והוא רץ אחריו אמרו לו מעוט בריצה שלא תרבה בחזרה. כך אמר ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט. ר"ש בן חלפתא אומר לאחד שהיה שט על פני הנהר היה רץ ורצין אחריו אמרו לו מעוט בכניסה שלא תרבה ביציאה ותיגע. כך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט. ר' חנינא בר פפא אמר לאחד שנגב את המכס חד זמן צדון יתיה אמרין ליה הב מה דאית גבך. א"ל סבון לכון מה דאית גבאי. אמרון את סבר לית אנן מפקין אלא כל דאית גבך האידנא אנן תבעין מינך כל דאית גבך וכל מה דגנבת כל אילין שנייא דהוית גניב. כך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט. א"ר לוי לעולם שהיה חבוש בכלוב בא עוף אחד ועמד לו על נביו. א"ל אשריך מה מזונותיך מצויין לך. אמר ליה ביש גדא וטמיא מזלא למזונותי את מסתכל דלחבושי לית את סקר דלמחר מפקין ונכסין לי. כך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט. ר' תנחום אמר לבן בליעל שבא אצל הנוני א"ל תן לי בשר שמן ויין ישן ומיני ארגסטירין אכל ושתה ונתבסם ובא לצאת א"ל אייתי טימי מה דאכלת אמר כריסיה דההוא גברא קומך בזעה. הנוני דחוה חביים מה עשה נטל מחצלת וכרכו בה והניחו על תרע חנותיה. כל דעבר א"ל אישרי זכו עם הדין מיתא דנזבון ליה תבריכין. עבר חד בר פחין ביש סניא אמר ליה עד כדון ביש הדין גדא וטמיע מזלא הבא מקלק. אמר ליה חייך עד דאיסתנפנוי פריוטין. כיון דאיסתנפנוי פריטייא דידיה אמר ליה איזיל לפחתא. כך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט:

(יד) ד"א שמח בחור בילדותך. ר' יודן ור' פנחס ר' יודן אמר בילדותך בתורתך

מתנות כהונה

ולעיל (פ' נ'): **הקיסטנור**. ממוכס העושה משפט בתגרים המחויבים מיתה למלך: **תרבה** בחזרה נגסי'. וס"ג בילקוט כלומר שעל כל פיסי תגיע ותיגע בחזרה: **בכניסה** לרוחב המים ושיה בורח מפני רודפיו: **צדון** יתיה כו'. זדו ותפסוהו ותמכו לו תן לנו מה שיש לך מלבד ותמר להם קחו לכם מה שיש מלבי תמכין ליה אחת סבור שתין תנו מבקשין להוציא רק מה שיש מלבד עכשיו תנו תובעים ממך כל מה שיש מלבך וכל מה שנגנבת כל הפעמים כלנו שהיית גונב **ביש** גדא כו'. כוונ המזל ותפוס המזל למזומני תחה רוחה ותחפוש שתי תפוסים בו תן תחה רוחה שהרי למחר מוליתין תותי ומוהטין תותו: **סקר**. מביט: **ארגסטירון**. לפי העניין הוא מיני מתכלים טוים: **אייתי** טימי כו'. הביא תוכל דמי טווי מה שתכלת תמר הרי הכרם לפניך קרע תותו והוליא ממנה מה שתכלתי התנוני שהיה פקח מה היה עושה לקח מתכלת תחת וכך תותו בן בליעל בתוכה והיה תותו כך על פתח שער המים וכל מי שעבר ס"ל בקשה ממך הפל לכיס של לדקה דבר מה וזכה עם המת הזה שתקנה לו תכריכין: **עבר** היה פהוא וגרוע: **ביש** סניא. היה שמנהגו רע סניא פי' מנהגו וחבדו המלך נב"ר פ' נ' סוסתא ביתא לפי משמעות המלמד כן פירושו שם המבאר על הגליון תכן רש"י ז"ל פיר' שם מכוער ונבזה כדלמרינן סניא הדא דר' פי' כעוכא זו שאתה ר' ותמר ליה להנוני עדיין זה רוע מזל ותפוס מזל מוליך פה היה או ויליך לו ותמר ליה להנוני בחייך הגם תותו מוכיח פה עד שתנגב ותלקף פרוטות שהיה חייב: **בישא** גדא כו'. דוגמתו עיין במדרש משתר בפסוק ויבז בעיניו: **דאיסתנפנוי**. לבון סניף וכן פי' בס"ק כלו' שתחבר ותלקף יחד הפרוטות שהוא חייב לו: **כיון דאיסתנפנוי**

בטבריא . אם בדרום ואם בצפון מקום שיפול העץ שם יהוא שמה יהיו כל ישראל גומלין אותו חסד . שומר רוח לא יזרע שומר רוחן של מלכיות לא יזרע מצות ומע"ט . ומי רואה בעבים של מלכיות לא יקצור מצות ומעשים טובים : (ט) כאשר אינך יודע . ז' דברים מבוסים מבני אדם . ואלו הם יום המיתה ויום הנחמה ועומק הדין ובמה הוא משתבר ומה בלבו של הבירו ומה בעיבורה של אשה ומלכות זו של אדום אימתי נופלת . יום המיתה מנין שנאמ' כי לא ידע האדם את עתו . יום הנחמה מנין שנאמר (שם ס) אני י"י בעתה אחישנה . ועומק הדין מנין שנא' (דמיס ח) כי המשפט לאלהים הוא . במה הוא משתבר מנין שנאמר זו מתת אלהים הוא . ומה בלבו של חבירו שנא' (ירמיס יז) אני י"י חוקר לב . ומה בעיבורה של אשה שנא' כעצמים בבטן המלאה . מלכות הרשעה של אדום אימתי נופלת ' (ישעיס כג) כי יום נקם בלבי : (י) בבקר זרע את זרעך . ר' אליעזר ורבי יהושע . ר"א אומר זרעת בבכיר זרע באפיל שאין את יודע איזה מתקיים לך אם הבכיר ואם האפיל כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה . ר"י אומר נשאת אשה בילדותך ומתה תשא בזקנותך . היו לך בנים בילדותך יהיו לך בנים בזקנותך שנא' בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע איזה יכשר הזה או זה . ר' ישמעאל ור"ע ר' ישמעאל אומר אם למדת תורה בנערותך למוד בזקנותך שאין אתה יודע אי זו תזרח מתקיימת אם של נערותך אם של זקנותך ואם שניהם כאחד טובים . ור"ע אומר י"ב אלפים תלמידים היו לי מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בחיי בין פסח לעצרת ובסוף העמידו לי ז' ואלו הן . ר' יהודה ור"נ ור"מ ור' יוסי ורשב"י ור' אליעזר בנו של ריה"ג ור' יוחנן הסנדלר . א"ל הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה אתם לא תהיו כן מיד עמדו ומלאו כל א"י תורה . ר' נתן פתר קרייא באשה אם לקחת אשה בנערותך לקח בזקנותך למה כי אינך יודע איזה בנים מתקיימין לך אם של נערותך אם של זקנותך אם שניהם כאחד טובים : (יא) ומתוק האור וטוב לעינים . מתוק אורה של תורה . וטוב לעינים אשרי למי שתלמודו מאיר לו כשמש . ר' אחא אומר מתוק אור העוה"ב אשרי למי שיזכה לראות האור ההוא שנ' (ישעיס ל) והיה אור הלבנה כאור החמה וגו' : (יב) כי אם שנים הרבה וגו' ישמח בשמחת התורה . ויזכור את ימי החשך אלו ימי הרעה . כי הרבה יהיו וגו' תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח : (יג) שמח בחור בילדותך . א"ר שמואל בר ר' יצחק ובקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שמצאו בו דברים שהן מטין לצד מינות . אמרו זה חכמות

אסיפת אמרים

לשמוע הקריב מעשה חתיו . (מדר"ת) : לצד מינות . פי' שמתחילה סכלו פי' הפסוק שסיור לחטוא ונומר לחטוא ולשוב תרי זימני מדכתיב דכויו . שמח בחור ויטיבך לבך . ולמד כן דיקדקו מדלא לימר תבא ולמר יביאך משמע בע"כ שלא יפסיקו כידך לשוב . שם

מתנות כהונה

כאשר אינך יודע כו' : ז' דברים . במסכת פסחים בפ' מקום שנהגו (נד) ים שם חילוף קלח: כי יום נקם בלבי . ודר' חזיל בפרק חלק לגת לפומא ולא גלי פומא למלן גלי : בבוקר זרע זרעך : בבכיר כו' . עיין לל זה בכרתים כרם פרשה ס"ת : רבי יהודה וכ' נחמיס כו' . עיין נקמו מכמיס כו' עיין כל זה בויק פרשה כ"ת ולעיל

כב"ר ומתוק דעת ים מומרים : שמח בחור .

בא להטיל מים הגללים יוצאים ומקדמין אותו : (ג) ביום שיזועו שומרי הבית . אלו הצלעות . והתעותו אנשי החיל אלו זרועותיו . ר' חייא גר' נחמיה אומר אלו צלעותיו . ובטלו הטחנות זו המסס . כי מעטו אלו השינים . וחשכו הראות בארבות אלו העינים . ר' חייא ב"ר נהמיה אומר אלו כנפי הריאה שמשם בת קול יוצאת : (ד) וסגרו דלתים בשוק . אלו נקביו של אדם . בשפל קול הטחנה ע"י דלית מסוסא טהין . ויקום לקול הצפור הדין סביא כד שביע ציפרין מציציין אמר לסטין אתו לקפחא יתיה . וישחו כל בנות השיר אלו השפתות . ר' חייא בר' נחמי' אמר אלו הכליות שהן הושבות והלב גומר : (ה) גם מגבוה יראו . הדין סבא כד צווחין ליה לאתר [מזמנין לסעודה] הוא אמר להון אית תמן מסוריין אית תמן מסקין אית תמן מהתותין . והתהתים בדרך ר' אבא בר כהנא ור' לוי . ח"א היתיתיה של דרך נפלה עליו איזיל או לא איזיל . אמר לא איזיל . ודורנא אמר [הוא ר' לוי] התחיל מתווה תוואים בדרך אמר עד שוק פלן עד אתר פלן אית בי חילא להלך ועד אתר פלן לית בי חילא להלך . וינאץ השקד ר' לוי אמר זה לוז של שדרה . אדריאנוס שחיק עצמות [מחיק שמיה] שאיל את ר' יהושע בן הנניה א"ל מהיכן אדם מציץ לע"ל א"ל מלוז של שדרה . א"ל הראני . מה עשה הביא לוז אחד של שדרה נתנו במים ולא נמחה באור ולא נשרף בריחים ולא נטחן . נתנו על הסדן והכה עליו בפטיש נהלך הסדן ונבקע הפטיש ולא הועיל כלום . ויסתכל החנב אלו קרסוליו . ותפר האביונה זה התאוה המטלת שלום בין איש לאשתו שהיא בטלה . ר"ש בן חלפתא הוה יליף סליק לגבי רבינו כד סיב לא הוה יכיל . הד זמן סליק . א"ל רבינו מה זכינן למיחמי סבר אפוי דר' יומא הדין . א"ל רחוקות נעשו קרובות וקרובות נעשו רחוקות שתים נעשו שלש ומטיל שלום בבית בטל [פירושא רחוקות נעשו קרובות אלו העינים דהוון המיאין מן רחיק כדון אפילו מן קריב לא המיאין . וקרובות נעשו רחוקות אילין אודניא דהוון אינון שמעין כהד זבן ותרתין זימנין וכדון אפילו במאה זימנין לא שמעין . שתים נעשו שלש הוטרא ותרתין רגליא . ומטיל שלום בבית בטל זו התאוה שמטיל היבה בין איש לאשתו] . כי הולך האדם אל בית עולמו אל בית העולם אכ"כ אלא בית עולמו . א"ר לקיש למלך שנבנם למדינה ועמו דוכסין ואפרכין ואיסטטולאטין* אע"פ שכולם נבנסין בפילין אחת כאו"א הולך ושורה לפי כבודו כך אף על פי שכולם טועמים טעם מיתה כאו"א

יש

מתנות כהונה

גירסות : הצלעות . גם פה יש תיקוני גירסות ושיין סס ומלמד דגרס סומרי הבית אלו מרכבותיו והמשוכו כו' ושיין בויקרא רבה פרשה י"ח : בת קול כו' . בויקרא רבה גרס סמסס יושב הקול : וסגרו . השפתות . הכפפיס : גם : מזמנין לסעודה . פירושו על נוהגין ליה ואינו דברי הספר עצמו : ה"ג נוהגין ליה לומר כו' : ה"ג אית תמן מסקין אית תמן מהתותין . לשון לא תיזל בויקרא רבה לע"ג ליה : הוא רבי לוי . פירוש על הורגא לשון ואינו מדברי הספר : אית ליה מהיכן גרסי' : מהיכן אדם גרסי' : א"ל מלא גרסי' : הראני כו' . כלומר תוכיח לי שממנו הוא יומא סטוב קיים לעד : הוה יליף כו' . סיה רגיל לעלות אצל רבי לקבל פניו בכל יום ומדם והכי ליתא בויקרא רבה ובבזיקון לא היה יכול לעלות ומעכ"ל זמן אחד שלא אצלו רבי מה זכות סמלתה הסבנת פניו של רבי היה יכול לעלות ומכרמז לו לומר למה לא בא אלינו תדיר כמנהגו רק שבדרך כעוד דבר עמו בויקרא רבה לא גרס רבי ובגירסא זו יש שמך

בתורתך שלמדת בילדותך . ויטיבך לבך ביטי בהורותיך זו המשנה . והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך זה התלמוד . ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט אלו מצות ומע"ט . ר' פנחס אומר שמח בחור בילדותך מי גרם לך להבחר בזקנותך תורה שלמדת בילדותך ואם נבהרת בזקנותך אל תפליג עצמך בד"ת אלא והלך בדרכי לבך זה התלמוד שלמדת מרבך . ודע כי על כל אלה וגו' עליו לשלם לך שכר מצות ומע"ט . רשב"י אומר לאחד שהיה מפסיל בנשים ושטוף בזמה והוה אמר הידא איתתא אנא בעי לה [הידא איתתא אנא בעי לה] . הזקין וביקש לישא אשה . אמרו לו ביש נדא וטמיא מזלא הידא איתתא בעיא לך כדון נחירך קטיף אודנך יקרין ועיינך כהיין . כך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים וגו' . לאחד שהיו לו שדות וכרמים ולא היה מפריש תרומה ומעשרות הזקין וירד מכל נכסיו אמר אילו היו לי שדות וכרמים ולא הייתי מפריש תרומה ומעשרות . אמרין ליה כדון מה דהוה הוה כך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט :

פרשה יב (א) **והסר** כעס מלבך . א"ר לוי כל טילוי סירוי וכל סירוי טפשין אמר שלמה הואיל והילדות והשחרות הבל לפיכך וזכור את בוראך . תנינן עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים מאין באת מטפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מ"ה הקב"ה . ריב"ל דסכנין אמר שלשתן דרש עקביא מתוך תיבה אחת בורך בארך בוראך . בורך זו לחה סרוחה . בארך זו רמה ותולעה . בוראך זה מ"ה הקב"ה שאתה עתיד ליתן לפניו דין וחשבון . לכך נאמר וזכור את בוראך בימי בחרותיך עד דחילך עלך . עד אשר לא יבאו ימי הרעה אלו ימי הזקנה . והגיעו שנים אלו היסורין . ר' חייא בר נחמיה אמר אלו ימות המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה : (ב) עד אשר לא תחשך השמש . זה קלסתר פנים . והאור זה החוטם . והירח זה המצח . והכוכבים אלו ראשי לסתות . ושבו העבים אחר הגשם ר' לוי אמר בה תרתי חדא לחבריא וחדא לבוריא . חדא לחבריא בא לבכות ולגו עיניו דמעות . וחדא לבוריא בא

אסיפת אמרים

(סם) : כל טילוי . דסמך סכר כעס וגמן טפש כי טילודות כו' ולגו סיפיה ריבים נו"ן כל טילוי סיימו ילדות [כמו כד סיימ מלית] סירוי סיימי סילדות סות מגן כעס . וז"ם ספסוק סכר כעס כי סילדות הבל וסטות . (סם) : לחבריא . פי' לע"ח : לבוריא . פי' לע"ס לגון כור . (מ"כ בוי"כ) : תני

מתנות כהונה

כו' . כיון שנקרא וסגבי' פרומומיו למר לך לגלשון ולדלמון : להבחר בזקנקך וכו' . פי' שנכחר ונתמנה לאם בזקנותו : **מפסיל** . פוסלן לומר מן כבן אחת רחויה לי : ה"ג סידא מיתתה . פי' מיזה מצה רחויה שתי רוגה לותה וחפן בה : ביש נדא . רוע סמזל וטמון סמזל מיזה מצה סלכה לקחת מוסך מעתה מחויים שלך ווטפות

וחזק ככדיס מצמוע ועיניך כהות מלרלות : **ולא** הייתי כו' . בתמיה : **כדון** כו' . מעתה כל זה לימו מוטילך מס שהיה היה וכשאבר ילדת יורדת : **והסר** כעס . כל טילוי כו' יל המנגלה ומתנגלת והכס יהבב בעיניו הוא כעסן ומדקדק על כל דבר המגדו וכל כעסן הוא טפש כמו שנא' כעס בחיק כסילים יגוח . סירוי מלמון וינטלה וינשלה : **סירוי** . טילי מלמון וינטלה וינשלה : **תנינן** : **עקביא** כו' . עיין כל זה בוטקא דכה פרשה י"ח ובמסכת שבת בסרק שואל (קנח) : **היסורין** . דומה לומר ימי היסורין : **לא** זכות . פירוש רבי' שפ' שואל לא דבר לזכות בו שכולם יהיו פשעים ולא מובה לומר לב ולקפון יד : **קלסתר** פניס . בוטקא דכה ובפ' שואל יש בה מילופי

העבים אחר הגשם את מוצא כל הנבואות קשות שנתנבא עליהם ירמיה לא באו עליהם אלא לאחר חורבן הבית. ביום שיזעזו שומרי הבית אלו משמרות כהונה ולויה. והתעותו אנשי החיל אלו הכהנים. א"ר אבא בר כהנא כ"ב אלף ליום הניף אהרן ביום אחד שנא' (במדבר ח) והניף אהרן את הלוים תנופה לפני י"י. א"ר הנינא המוראה הזו דבר קל הוא והיה הכהן מבוין ונוטלו באחת ידו וזורקו לאחורי הכבש ל"ב אמה לאחורי ידיו. ובטלו הטוהנות אלו משניות גדולות כנון משנתו של ר"ע ומשנתו של ר' חייא ור' הושעיא ומשנתו של בר קפרא. כי מעטו זה התלמוד שבלול בהן. וחשבו הרואות בארובות את מוצא כשגלו ישראל לבבל לא היה אחד יכול לסבור את תלמודו. וסברו דלתים בשוק אלו דלתות נהשתא בית אלנתן שהיו פתוחות לרווחה. בשפל קול הטחנה ע"י שבטלו מד"ת. א"ר שמואל בר נחמני נמשלו ד"ת בטחנה מה טחנה זו אינה בטלה לא ביום ולא בלילה. כך ד"ת נאמר בה (יהושע א) והגית בה יומם ולילה. ויקום לקול הצפור זה נ"נ. א"ר לוי י"ח שנה היתה ב"ק מכרזת ומצפצפת על נ"נ ואומרת לו עבדא בישא סיק אחריב ביתיה דמארך דבנוי מרדין ולא שמעין ליה. וישחו כל בנות השיר שעלה ובטל השיר מבהמ"ק הטד"א (ישעיה כד) בשיר לא ישתו יין. גם מגבוה יראו מגבהו של עולם ממה"מ נתירא. והתחתים בדרך התיתה של דרך נפלה עליו. ור' לוי אמר התהיל מתוה תוואים בדרך שנא' (יחזקאל כא) כי עמד מלך בבל אל אם הדרך על אם דבצלי. בראש שני הדרכים שמתווכת לשני הדרכים. שני דרכים היו שם אחת הולכת אל המדבר ואחת הולכת לישוב. לקסים קכם התחיל לקסום קממים לשמה של רומי ולא עלו. לשמה של אלכסנדריא ולא עלו. לשמה של ירושלים ועלו. קלקל בהצים לשמה של רומי ולא עלו. לשמה של אלכסנדריא ולא עלו. לשמה של ירושלים ועלו. הדליק נרות ופנסין לשמה של רומי ולא הדליקו. לשמה של אלכסנדריא ולא הדליקו. לשמה של ירושלים והדליקו. הציף ספינות בנהר פרת לשמה של רומי ולא הלכו. לשמה של אלכסנדריא ולא הלכו. לשמה של ירושלים והלכו. שאל בתרפים זו ע"ז שלו. ראה בכבד א"ר לוי כהדין ערביא דנכים אימרא וחמי בכבדיה. בימינו היה הקסם ירושלם. היה קסמו על ירושלים בימינו. לשום כרים. פלומרכין. לפתח פה ברצח ספקלאטודין. להרים קול בסרפינסים. לשום כרים עשה כרקומין. לשפוך סוללה אבני בלסטרא. ולבנות דיק כבשין וכולם (כס) והיה להם בקסם שוא וגו'. אמר להם נביא לישראל אילו זכיתם הייתם קורין בתורה שנדרשת ז' מז' ועכשיו שלא זכיתם הרי נ"נ קוסם עליכם ז' מז'. וכל כך למה והוא מזכיר עון להתפש זה דמו של זכריה. וינאץ השקד

מתנות כהונה

ליה מדמתי סנהדרין היתה כהני נוכן עגולה: ה"נ לפי ס' ל"ל מינה המולחה הזו דכל קל הוא והיה סכהן כו' ועיין בפתיחה דזוכה: שבלול בהן. התלמוד בלול וכלול במשניות: ולא במשנן ליה נרסי': בשיר לא יאמרו יין. לו גרס ליה נרסה דל"ל וכמל הסיר מביא המשחה וכולהו לא גרס ליה: מתאוה הוזמים נרסי'. ועיין לעיל בפתיחה דזוכה: דנכים אימרא נרסי'. ופי' מכוחב כצם: ספקלאטורין. כל אחת מהן מרכה יתירה: ה"נ לכנות דיק כבשין וכולם וסיה להם כו': קוסם עליהם ז' מז'. נמ' מבעה מטושת להם וכני מכייה בפתיחה דזוכה

יש לו עולם בפני עצמו וכבבו בשוק הסופדים אלו התולעים: (ו) עד אשר לא ירתק חבל הכסף. זה הוא חוט של שדרה. ותרץ גלת הזהב זו גלגלת. ר' חייא בר נחמיה אמר זו גרגרת שהיה מגלה את הזהב ומריצה את הכסף. ותשבר כד על המבוע זו כריסו של אדם. לאחר שלשה ימים כריסו של אדם נבקעת ומוסרת לפה ואומרת לו הא לך מה שגזלת וחמסת ונתת בי. ר' הגי מיתי לה מהדין קרייא (מלאכי ג) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. בר קפרא אמר עד שלשה ימים תקפו של אבל שעדיין צורת הפנים ניכרת. דתמן תנינא אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החותם וכו'. ונרוץ הגלגל אל הבור תרין אמורין ה"א באילין גלגליא דציפורין. ואוהרנא אמר באילין רגבייה דטבריה המד"א (ישעיה כח) מתקו לו רגבי נחל: (ז) וישב העפר על הארץ כשהיה. ר' פנחס ור' חלקיה בש"ר סימון אימתי והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה לכשישוב העפר על הארץ. ואם לאו (שמות כה) ואת נפש אויבך יקלענה וגו'. ר' שמואל בר נחמני בש"ר אבדימי דחיפת לכהן חבר שמסר לכהן עם הארץ כבר של תרומה טהורה ואמר לו ראה שאני טהור וביתי טהור וכלי טהורים וכבר זו שאני ניתן לך טהורה היא אם אתה מחזירה לי כדרך שנתתיה לך מוטב ואם לאו הריני שורפה לפניך. כך אמר הקב"ה לאדם זה ראה שאני טהור ומעוני טהור ושמשי טהורים ונשמה שאני נותן לך טהורה היא אם את נותנה לי כשאני נותנה לך מוטב ואם לאו אני שורפה בפניך. כל אלה בימי זקנותו אבל בימי נעורותו אם חטא הוא לוקה בזיבה וצרעת. לפיכך משה מזהיר לישראל (ויקרא טו) איש איש כי יהיה זב מבשרו: (ח) ריב"ל פתר קריא במקדש. אמר להם הנביא לישראל וזכור את בוראך וגו' זכרו את בוראכם עד שבחוריכם קיימין. עד שברית כהונה קיימת שנא' (ירמיה לג) ובחור אותו מכל שבטי ישראל. עד שברית לויה קיימת שנא' (דברים יח) כי בו בחר י"י אלהיך מכל שבטיך וגו'. עד שברית ירושלים קיימת שנא' (מ"ב יא) העיר אשר בחרתי בה. עד שמלכות בית דוד קיימת שנאמר (תהלים פט) ויבחר בדוד עבדו. עד שבהמ"ק קיים שנא' (דה"ב ג ו) ועתה בחרתי והקדשתי את הבית הזה. עד שאתם קיימין שנא' (דברים ז) כך בחר י"י אלהיך להיות לו לעם סגולה. עד אשר לא יבאו ימי הרעה אלו הן ימי הגלות הה"ד (עמוס ו) המנדים ליום רע. והגיעו שנים וגו' שזכות האבות בטילה. עד אשר לא תחשך השמש זו מלכות בית דוד שנא' (מלאכי ו) וכמאו כשמש נגדי. והא"ר זו התורה שנא' (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור. והירח זה סנהדרין דכתיב (תהלים פט) כירח יכון עולם. והכוכבים אלו תלמידי חכמים. ושבו העבים

מתנות כהונה

כפ' פנחס: **עד. מגלה.** בויק"ר גדם מכלה והוא כמ"ש פומיות ני"כך: **ה"ג** על פיכם פרש חגיכם: **ה"ג** עם הפוסק וכו'. וסיכיה דמתניתין ואין מעידין אלא על פרצוף פנים ומפנים סיל בפ' בתרא דיבמות: **וישוב. ה"ג** לימתי כו'. עד על המלך בפסיה ופיכופו סיימתו מן העולם נקי וכתוב כיוס הולדו: **שמסר** לכהן עם הארץ נרסי': **כשאני.** פי' כמו **אמתי: הנביא** ליחזקאל נרסי'. ועיין כל זה בפתיחה דאיכה רבה (כג): **שבחוריכם.** הדברים מנוקדת בחוריכם וכמפרש והולך: **בחרתי** בה נרסי': **ה"ג** בדוד עבדו עד שבית המקדש קיים שנא' ועתה בחרתי והקדשתי לם שבית הזה: **עד** שמסתם כו'. זו סנהדרין בפתיחה דאיכה ויש

המתישין בו עשאו למרמס גם עני כי דל חלקו גם עני גבוה ממנו חלק שמעיז בו עיר לזה תאוה ולזה תאוה שניהם שוין לקבר הכל הבל: (י) ויותר שהיה קהלת חכם. בסוף קהלת כתיב בקש קהלת למצא וגו'. בקש קהלת לעמוד על מתן שכרן של מצות כדכתיב (ויקרא ט) כי באלה הפצתי נאם ה'י. א"ל הקב"ה שלמה וכתוב יושר דברי אמת הכתבתיהו על ספר הישר (קהלת יב) כה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ועוד כתיב (מלאכי ג) כי תהיו אתם ארץ חפץ. ועוד בקש לעמוד על שברה של תורה שנאמר (משלי ח) וכל הפצים לא ישוו בה. א"ל הקב"ה שלמה וכתוב יושר דברי אמת. כבר הכתבתיהו על ספר הישר ההיד (ישעיה מד) עין לא ראתה אלהים זולתך. בקש קהלת לעמוד על הקץ מתי שנא' (שיר ג) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. א"ל הקב"ה כבר הכתבתיהו על ספר הישר (ישעיה כג) כי יום נקם בלבי וגו'. ר' שאול דנווה מתני לה בש"ר שמעון אם יאמר לך אדם מתי קץ הגאולה הוי אומר לו כי יום נקם בלבי בתיב. ר' יהודה בר"ס בש"ר יהושע בן לוי שלשה סימנים סימנתי לך זסימתי לך בקבורתו של משה (דברים לד) בניא בארץ מואב מול בית פעור. ואעפ"כ ולא ידע איש את קבורתו לבא לפומא לא גלי פומא למאן גלי: דברי

מתנות כהונה

חלק ממעיז בו עשיר וכלפי עוד לכניס לעשר במקום רעב וס"ק כבהמה ממזיק בשומר שהוא שומר וכלכלה לכל ההלמו היה רעה לו מפני שמיד ומלך יתגלה בשערו והקומי כה בשומר הוא עומד למחסם מהם כפות רגליו גם העני בפניל שחלקו לא בעיניו הוא נותן עיניו ומקנ' כמי שנטוה ממני בהלק מה וזה יען כי העשיר מעיז בו בדחמר ועשיר יעשה עזות לכן לכו תחב על השומר גם י"ל המתישין לשון יבן נותן וכ"ל המתישין ומתחקק בשומר כל עוד הוא מוכיח בדע: זיותר שהיה קהלת חכם. כבר הכתבתיהו נרסי' וכן לקמן בסמוך: ועוד כתיב כי חכם היה כו'. וחכו דכתיב נמעות דברי חכן מתן שכרן של לדיקים שנקראו לקן חפץ: דנווה. מעיר נווה: ק"ב בילקוט יבשיה הוי אומר לו כי יום נקם בלבי כתיב: לבא לפומא לא גלי פומא למאן גלי ר' יודה בר' סימון הו' עד קבורתו: הקץ בגמ' בו סתום

אסיפת אמרים

רק סתום שמתחום כתדם מהתילתו וחמ"כ ימתם בעיניו ואמר עשיר כביחזיק דבר טוב מתהלה לעב הוא לו וכבתיחן הללו עבתו למרמס ולא זו עשיר גם עני כי דל חלקו גם כן כך ולא זו עני אלא לחילוני דלי דלות ול"ת דל גבוה ממנו ג"כ אין בידו אלא בתחום מהתלה ולכלוף כבתחיחן אלא גם כן נמאם בעיניו חלקו שמעיז בו עשיר כללא דמילתא שאין בידם אלא בכל התחום ול"ת לזה תחום וכו' ועקם עשיר ודל. ודלי דלות. לפי שנכתב בפסוק כ"פ (ג'פ) בכל. (ידי משה): א"ה. עוכל לומר שכוונת כתדרש להרחות לין תחום בעשיר ובעני שיש וזהו שמכניס בזיס לקבר ע"ד אין מדם מת כו' ות"ל מה ענים לסם בכל בכל. ובניח טוכחם לזה שם יתזיק בעשיר כו' כלומר שגם שמתהלם כזה רעב ותאב לדבר זה. כלבר ינכס בו בסבגל ומתיחן תגעל נפשי בו ויתחום לדבר נכבד וטוב יותר. כך בעני. כי דל חלקו פי לפי דל חלקו. זה תלב גם כן דבר טוב לפי ערכו. ושם קטן כזה לפי עניות רעב זה לו. ולתב מיגעל ויתיחן בעניו חלקו מתחום לדבר גדול מזה. לך בלא יקשה כלא יותר תחום לעניים למה שכתיב בעשיר ולהלן לא יגיע ע"ז מתכן כתדרש ואמר גם עני גבוה ממנו בחלק במעיז בו עשיר. פי' גבוה ולחזק ממנו שדבר בפי בידוע לכל שעניו רחוק לא יתחום כדברי בתכ"ע על לאו דלא תחמוד כתבר לא יחמוד שבפרי ניבא לא כם כתלך כי לא יתחום בתדם כ"ל לדבר תבר קרוב לבו. (לבבינו): או יאמר. בפתיחות וכיוצא בה כ"ל בתחום כולם בזיס ויאמר בעשיר. בעשיר יתחום לדבר נכבד ממם בכתיב. וכן בכני. לך כוזי בעניים כתם שניס לא' מי בתן לו בכוס. וכבי מי בים לו לך שיימו מניע למדרינות עשיר. ונגד זה נקרא עני וזהו דברי תתדרש בתבר בעשיר יתבר בכרגל יתחום לשוכם בימנו. כן בעני תבר דל תלבו בלומר בתן לו בכוס וגם עני בים לו מה לך שנטוה ממנו בהלק שמעיז בו בעשיר בלומר גגד בהלק הלו נקרא עני כולם מתחזק לשוכם בשגגל מבם כי"ל כ"ע ב"ש וכולם בזיס לקבר כי תין לדם כו'. (במדבר): מתן שכרן כו'. פי' בדבר זע ביכך דבבר מלות תיתו לגלה דבך מהגם מבוסס מי בקדימני ותבלם. נמלא דמלבד בשומר שיתן בקב"ס בשוס"ן. בים בניס בדם. כדי לקיים בשעם

השקד זו נבואתו של ירמיה שנאמ' (ירמיה ו) מקל שקד אני רואה. אמר ר"א מה השקד הזה משעה שניטין עד שהוא גומר פירותיו כ"א יום. כך כל גזרה לא היתה אלא מי"ז בתמוז עד ט' באב. ויסתבל ההגב זה צלמו של נבוכדנצר שנא' (דניאל ג) נבוכדנצר מלכא עבד צלם דדהב וגו'. א"ר יוחנן אשתכח דאת אמר כל דרומיה שיתין ופותייה שית צריך היקף חד מתלתא. א"ר בני בקנה זה היה מעמידו ונופל מעמידו ונופל. א"ר הני בש"ר יצחק לא הי' עומד עד שהביא כל כסף וזהב שבירושלם ושפכו לפניו דימום סמך על רגליו הה"ד (יחזקאל ז) ככפם בחוצות ישליכו. ותפר האביונה זו זכות אבות. כי הולך האדם אל בית עולמו מבבל היו ולבבל חזרו. וסבבו בשוק הסופרים זו גלות יכניה. את מוצא משעה שגלתה גלותו של צדקיה יצאת גלות יכניה לקראתם והיו מבוסים שקים מבפנים ולבנים מבחוץ והוון משאלין אילין לאילין מה אבא עביד מה אימא עבידא מה אהא עביד ואמרון לון קבילין אינון והוה מספיד בהדא ידיה ומקלם בהדא ידיה לקיים מה שנא' (שם כד) ופארכם על ראשיכם ונעליכם ברגליכם ולא תספדו ולא תבכו. עד אשר לא ירתק חבל הכסף זו שלשלת יוחסים. ותרוין גלת הזהב אלו ד"ת שנא' (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז. ותשבר כד על המבוע תרין אמורין חד אמר כדו של ברוך על מבועו של ירמיה. וח"א כדו של ירמיה על מבועו של ברוך. הה"ד (ירמיה לו) מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו. ונרוץ הגלגל אל הבור מבבל היו ולבבל חזרו. מבבל היו שנא' (בראשית יב) ויאמר י"י אל אברם לך לך מארצך. ולבבל חזרו (עזרא ה) ועמא הגלי לבבל. א"ר יוחנן (יבמות מד) האומר לצולה הרבי צולה זו בבל. ולמה נקרא שמה צולה ששם צללו מתי דור המבול. דכתיב (ירמיה נא) גם בבל לנפול חללי ישראל וגו'. א"ר לקיש כתיב (בראשית יח) וימצאו בקעה בארץ שנער למה נקרא שמה שנער שננערו שם מתי דור המבול. ד"א שנער שמתו בתשנוק בלא נר ובלא מרחץ. ד"א שנער שהן מנוערים מן המצות בלא תרומה ובלא מעשרות. שנער ששריה מתים נערים. שנער שהעמידו שונא ער ואיזה זה זה נ"נ. וישב העפר על הארץ כשהיה מבבל היו ולבבל חזרו. והרוח תשוב אל האלהים זו רוה"ק. את מוצא כיון שראה ירמיה ירושלים הרבה ובהמ"ק שנשרף וישראל שגלו ורוה הקדש שנסתלקה לה התחיל עליהם בהבל הבלים:

(ט) הבל הבלים. תני החזק עשיר בדבר טוב תחלתו רעב הוא לו המתישן

אסיפת אמרים — מתנות כהונה

תני כו'. ל"ל שכוונתם לומר שכל מעשיו עוסק הכל דמיכה: זה דמו של זכריה כו' עיין טוב בפסיקתא דמיכה: ה"נ שקד לפי שהוא ש"י ולעיל מה בשקד כו': ושפכו לפניו דימום גרסינן. ופירש העמוד מדבר על מספיד בהדא ידיה. מכה כף על יד: ומקלסו. משבח דרך קילוס ושמר נגד נבוכדנצר: לך לך מארצך. היה מור כאדי ומכוד היה מרפל שהעליבו שמה ועל שם כך נקרא מרפל בשמר פול והכלך שנהרס לתוך הכבשן והוא היה מלך שנער היה בכל ונקרא שנער על שם שנעשו שמה מתי מטל וכדמפרש והולך: ה"נ שונא ער. וער הוא בונא כמה דאת אמר תלמה לבנתך ופבריה לעבד: התחיל עליהם בהבל כו'. שם הגירסא נכונה ל"ל כיון שראה שלמה כו'. ושם ירמיה שמר לזיך להיות המחיל עליהם לויכה כו': הבל הבלים כו': תני החזק כו'. בתלמי פי סופרים וספרים ביתור מאמר זה ומין מגיד לי לך בס"ת מצאתי מניח בשם ס"ת גם עיניו לעבוה ממש

הבלבוס אינו מבנין המסמרות. ר' זעירא בש"ר אבא בר זבדא מהו ליתנם על גבי מנעל בשבת. א"ל מותר. מהו להליפם א"ל מותר. מהו ליתנם זה על גב זה א"ל מותר. ר' חייא נותן י"א מבאן וי"ג מבאן כנגד עשרים וארבעה ספרים מה הספרים כ"ד אף המסמרות כ"ד ומה המשמרות כ"ד אף המסמרים כ"ד: (יג) ויותר מהמה בני הזהר. מהומה. שכל המבנים בתוך ביתו יותר מכ"ד ספרים מהומה הוא מבנים בביתו כגון ספר בן סירא וספר בן תגלא. ולהג הרבה יגיעת בשר להגות ניתנו ולא ליגיעת בשר ניתנו: (יד) סוף דבר הכל נשמע. סוף דיבורו של אדם הבל משמיעין את מעשיו כשר היה פלוני זה ירא שמים היה פלוני זה. אתון ושאלון לשלמה ס׳פיה דכולה מה. אמר להון סוף דבר. א"ר לוי למה קורין אותו דבר דדביר מבין עם בישין. ולמה קורין אותו נוביי דנבי דינא דאינשא דדבריתא שבשעה שאדם נפטר מן העולם הקב"ה אומר למלאכי השרת ראו מה הבריות אומרות עליו כשר היה ירא שמים היה פלוני זה מיד מטתו פורחת באויר: (טו) כד דמך ר' לוי בר סיסי. עאל אבא אבוי דשמואל ואפטר עלוי הדין קרייה. סוף דבר הבל נשמע למה ר' לוי דומה למלך שהיה לו פרדס והיו בו ק' נפנים והוא עושה ממנו ק' הביות יין והיה אותו פרדס הביב עליו מכל פרדסים שיש לו. עמד על תשעים והיה עושה ק' הביות עמד על פ' עמד על ע' עמד על ס' עמד על נ' עמד על מ' עמד על ל' עמד על כ' עמד על י' והיה עושה ק' הביות של יין עמד על אחת והיה עושה ק' הביות של יין. אמר המלך הביב עלי זה הנפן מכל פרדסים שיש לי. כך אמר הקב"ה הביב עלי הוא ככל העולם וכיון שמת אמרו כי זה כל האדם: (טז) כי את כל מעשה. ר' הוה פשיט הדין קרייה וכיון שהיה מניע לאחד משש מקראות הללו היה בוכה ואלו הן (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים וגו'. ואפי' דברים שאין בם ממש ולא הטא נבתבין לך על פנקסו. ומי כותבן עושה שתר עיפה. ועוד (קהלת ב) בקשו את י"י כל ענוי הארץ וגו' (עמוס ה) שנאו רע ואהבו טוב וגו'. יהדין פסוקא כי את כל מעשה

מתנות כהונה

בירושלמי פרק חלק ופרק במה מצא ובמדבר רבה פ' י"ד: ה"ג ויותר מהמה מהומה. מהמה דבם לכון מהומה: ולא ליגיעת בשר. ע"ל ע"ד שדרשו חז"ל בפ"ק דחולין ת"ח שקורא זמורה ומשנה תלמידי חכמים וחוזר מרפה לשלמו עליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל ואשריך טוב לך בעולם הזה. ופי' סוף דבר: סלומר יום המיתה מה שמסבירים תחר מעתו כדמסיים בשמעתא שמדם כו' אלא מתפסיק בדברי ר' לוי: למה קורין אותו דבר. כשים הם ומלוש מות בעיר: דדביר כו'. שמוליך המוכים עם הרעים והגך סוף דבר נקט ליה הכא דבר היינו דבר: נוביי. פי' מדבה שמוכה הכדם ומביא רעב לעולם כדתני' במס' תענית: דנבו דינא דאינשי ודבריתא. כיצים פ' סדר תענית אלו גרם דגביה דינא דמריה: שבשעה כו'. הזר למעלה על המוכה שלמה שמוך סוף דבר הוא. כ"ל כ' לוי. וגירסת הירושלמי כך הוה לוי בר סיסי הביב על הקב"ה ככל העולם: כי את כל מעשה: ה"ג בהיכא דכא (נ י) ר' הוה פשיט הדין כו' ועיין בוי"ר פ' כ"ו: ה"ג ומלו קן ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני כי הכא כו': ולא הטא. במקומות הכ"ל ל"ג ליה: ה"ג ואפשו טוב וגו' ויתן בעפר פיהו וגו' והדין פסוקא כי את כל מעשה וגו' את מוב ואת

אסיפת אמרים

לומדים כדי שכח גם כן יזכו לע"ל. (נתחד למרחם): וכיון ששמת כו'. ופי' סוף דבר שכל נשמע מגדולים לדיקים במיתתן כו' ומם מביניס שכל. ופי' כי זה

(יא) דברי חכמים כדרבנות. כבדור של בנות מה כדור זה מתברר מיד ליד ואינה נופלת לארץ. כך (יהושע כד) לא נפל דבר אחד וגו'. מה כדור זה מקלעין בה בידים ואינה נופלת כך משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לכנסת הגדולה וכו'. ד"א כדרבונות כדרבן זה שמבזין את הפרה כדי להרוש ובדי ליתן חיים לבעליה. כך ד"ת מבזונין לב לומדיהם מדרכי מיתה לדרכי חיים. ג' שמות נקראו לו דרבן מלמד מרדע. מלמד שהוא מזמד את הפרה. מרדע שהוא מורח דעה לפרה. דרבן שהוא דייר בינה בפרה כדי להרוש לתלמיה ליתן חיים לבעליה. והלא דברים ק"ו מה לפרתו אדם עושה דרבן ליצרו שמסיתו מן העוה"ז ומן העוה"ב עאכ"ו. ובמשמרות נטועים לא איצטריך הדא קרייה למימר אלא כאילנות נטועים ואת אמר ובמשמרות נטועים. אלא מלמד שיש בהם שבח של מטע וכדורות של ברזל. ד"א ובמשמרות נטועים מה המסמר הזה אע"פ שאת עוברו ממקומו רישומו ניכר כך כל מי שעוניותיו גורמים ותכמים פושטין בו יד אע"פ שהוא תוזר בו רישומו ניכר. ד"א ובמשמרות נטועים כל ימיו של רבי אליעזר היו העם גוהנין כר' יהושע ואחר שמת ר' אליעזר חזרו העם לנהוג כמדתן: (יב) בעלי אסופות. איטתי ד"ת נאמרין כתקנן בשעה שבעליהן שומעין אותן באסופות. מנין אתה אומר שאם שמע מפי אדם קטן שבישראל שיהא עליו כשומע מפי הכם ת"ל (דברים ו) אשר אנכי מצוך היום. ולא כשמעו מפי חכם אלא כמפי חכמים שנא' דברי הכמים כדרבונות. ולא כשמעו מפי חכמים אלא כמפי סנהדרין שנא' (במדבר יא) אספה לי שבעים איש. ולא כשומע מפי סנהדרין אלא כשומע מפי משה שנא' נתנו מרועה אחד זה משה. ולא כשומע מרועה משה אלא כמפי הקב"ה שנא' מרועה אחד ואין רועה אלא הקב"ה שנא' (תהלים פ) רועה ישראל האזינה. ואין אחד אלא הקב"ה שנא' (דברים ו) שמע ישראל ו"י אלהינו ו"י אחד. תמן תנינן לא יצא האיש בכנגדל המסומר ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מבה. כמה מסמרות יהיו בו. ר' יוחנן אמר ה' כנגד ה' חומשי תורה. ר' דוסא בן הנניה אומר ז' כנגד ז' ימי השבת. ור' חנינא אומר ט' כנגד ט' ירחי הלידה. א"ר יוסי בן חנניה הבלבום

אסיפת אמרים

ים לו עיד שכר נעולם הבא במהנם. ומכ"ם לאמר בני מות מתן שכר. ונם מיתני קלא מה רב. ים לו עובר נעפ"ן ונעכ"ב. אבל בהורם לון עם שכר נוהני לנא על שכרם נעה"ב מכוח שכר ת' שכרם ופין נא בלשם כי לון לו כוח קדימה נשכר נוהני בך בכל נפון נעהוד ע"כ. ולא דפרק ו' דשבת מסתע דנין למיימינים ונין למכמיעים ים ע"כר וכנוד יפ"ם ת"ל דשעובר מניע נפס מכמהויקים ניד נומדיש

מתנות כהונה

כהוס והתוס הדכרי' עמ"כ'. ועיין מזה בסנהדרין כפ' הלק: **דברי** הכמים: ה"ג כדרכונות כבדור של בנות מה כדור כו'. וכן הוא במדרש רבה פ' פ"ו: **שלשה** סמוס כו'. עיין בויקרא רבה פ' כ"ם ובמדבר רבה פ' י"ד ופ"ק דמס' הגיגה ל': **ובדורות** של ברזל. עיין במקומות המכויס: **הבי** נרסינן מפי חדש קבן בכיתכלל כו' עיין בפרבה פמ"ג: **זה** מפה. במ"ז ויזכור ימי עולם מפה עמו היה המעלה מיס מת רועי עלמו ועוד כתיב ומפה היה רועה: **תמן** תנינן. בפרק במה מפה ועיין בל זה במדבר רבה פ' י"ד: ה"ג **ולא** ביחיד בזמן שברגלו מבה ופי' במעשל פ' ובגלו הפני יקר: **במה** מסמרות כו'. בל זה היה בירושלמי בפ' במה מפה ובסנהדרין פ' הלק: ה"ג בבבלי וירושלמי ובערוך פ"ל בי יוסי בן חניה הכלבום היו ממעין המסמרות בדי שיהיה שלא לבי מבה בר שבה מהו ליתפס בולם על מעשל מחד פ"ל שרי כו' ועיין

מעשה וגו'. (משלי יט) גם בלא דעת נפש לא טוב א"ר ביבי לאחד שהיה למוד לשמש מטתו עם הנץ החמה ושבח ושמש מטתו קודם הנץ החמה בלא יודע לא טוב אילו יודע ושימש עאכ"ו. ולא עוד אלא (שם) ואץ ברגלים חוטא. רב פתר לאחד שהיו לפניו שני חניות אחת מוכרת בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ושבח ולקח בשר נבלה. בלא יודע לא טוב אילו ידע ולקח עאכ"ו ולא עוד אלא ואץ ברגלים חוטא. ר' יוחנן פתר קריית לענין שבת לאחד שהיו לפניו שני שבילים אחד שפוי ואחד טלא קוצים וצרורות ושבח והלך בזה שבו קוצים וצרורות בלא יודע לא טוב אילו ידע והלך עאכ"ו. ר"י ור"ל פתרי קרייה ר"י אמר בנדרים ונדבות אסור בחטאות ואשמות מותר. ור"ל אמר בנדרים ונדבות מותר בחטאות ואשמות אסור. ר' יהודה בר' סימון אמר מה העובר עבירה אחת בלא יודע לא טוב אילו ידע והלך ועשה עאכ"ו. לפיכך כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע. אמר עבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות תקנח יש לו. מאי על כל נעלם זה ההורג כיוצא בפני חבירו ונמאס. ושמואל אמר זה הרק בפני חבירו ונמאס. מאי אם טוב ואם רע אמרי דבי רבי ינאי זה הנותן פרוטה לעני בפרהסיא. כי הא דר' ינאי הזייה לההוא גברא דיהיב פרוטה לעני בפרהסיא. אמר מוטב דלא יהבת ליה מהשתא דיהבת וכסיפתיה. דבי ר' שילא אמרי זה הנותן צדקה לאשה בסתר דמייתי לה לידי חשדא. רבא אמר זה המשגר בשר לאשתו בשאינו מחותך בערבי שבתות. איני והא רבא משדר שאני בת רב חסדא דקים ליה בנווה (אם טוב ואם רע):

זסלת מדרש קהלת בעזרת השם יתברך

אסיפת אמרים

זס כו' מי שקיים פלמוד בס. לת בלמוים ילת כו' טוף ככל בלמדם. (ילי משל ויפ"מ): לאחד שהיה רגיל לשמש כו'. פ"ג נוי"ר לתוכח בסיס רגיל לבת קודם סך סתמם ובכח ושמם קודם סגן סתמם כו' פו', כי לגיוך לפרוש עונה קודם סוופת וגס כלן מוכל לפנים ע"ד זס:

מ־נות כהונה

רע תמר עבד שרבו בוקל לו שגגות כזדונות שקנס יש לו גס בלת דעת כו': לאחד שהיה למוד כו'. עיין כל זס טו"ר פ' ד': ה"ג שכח והלך בזס שבו קוצים וצרובות בלת ידיעה לת טוב אילו ידע כו': קוצים וצרובות. עיין בפ' המולת תפילין: בחטאות ואשמות מותר לבת לב"ס ולהקריב תמלת ומשם ועיין כל ז שבפ"ק דתגיגה (דף ז' ח): ה"ג על כל נעלם מלי על כל נעלם כו'. ועיין בפ"ק דתגיגה: ונמאס. בס: ה"ג כי הא דר' יהלי חזייה כו' עד דשמת דיהבת ליה מכסיפתיה. פי' יותר טוב הוא שלת נתת לו מבנתת לו וביישת הותו: כשאינו מחותך. שלימו מנוקר מן החלב ומן הגידין שלסוכין: בערבי שבתות. שמכוונין בכבוד היום ואין מוסנין לב לנקרו: בת רב חסדא. שמתו של רבא: דקים ליה בנווה. סיס בתוח בס שלת תשבח לנקרו:

זסלת מדרש קהלת בעזרת השם יתברך